NAVARASA TARANGINHY

నవరసతరంగిణి

OR

BEAUTIES OF SHAKESPEARE

AND

KALIDAS

BY

SREE

Ajjada Adibhatta Narayanadas

PRINCIPAL VIZIARAMA GANA PATASALA

VIZIANAGRAM

శ్రీ విజయనగర వాస్తవ్యులగు శ్రీమదజ్జాడాదిభట్ల
నారాయణదాసుగారిచే నాంధ్రీకరింపబడిన షేక్స్పియర్-కాళిదాసుల
కవితా విశేషములు.

ALL RIGHTS RESERVED

1979

First Edition — 1922 Copies 500
Second Edition — 1979 Copies 1,000

Associations which have accorded Financial Aid for the Printing of this Book

ఈ ముద్రణకు కొంత ఆర్థిక సహకారము అందించిన సంస్థలు.

1) ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమి, హైదరాబాద్.
Andhra Pradesh Sahitya Academy, Hyderabad.

2) శ్రీ నారాయణదాస శతజయంతి కమిటి, హైదరాబాద్.
Sri Narayana Das Centenary Committee, Hyderabad.

3) రోటరీ క్లబ్, పఠాన్‌కోట్, (పంజాబ్)
Rotary Club, Pathankot, (Punjab).

ప్రకాశకులు :

శ్రీమతి కట్టా శ్యామలా దేవి,
శ్యామలానగర్, గుంటూరు-6.

ముద్రణ :

శ్రీ పి. రామకృష్ణమూర్తి,
మేనేజింగు డైరెక్టరు,
వెల్‌కమ్ ప్రెస్, ప్రైవేట్ లిమిటెడ్., లెస్సన్ శ్రీవిజ్ఞానమంజూష, గుంటూరు-2.

మూల్యము : రు. 80/-

Adibhatla Narayanadas
Principal,
Sri Vijayarama Gajapatirala.
Vizianagram.

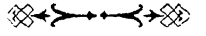
DEDICATED

BY

GENEROUS PERMISSION

TO

SRI SRI SRI RAJA MIRZA SRI PUSHAVATI
ALAKH NARAYAN GAJAPATY RAJ
MAHARAJ MANYA SULTAN BAHADUR
MAHARAJA OF VIZIANAGRAM

BY

HIS HIGHNESS'S EVER
LOYAL SERVANT

A. NARAYANADAS

PRINCIPAL

SRI VIJAYARAMA GANA PATHASALA

VIZIANAGRAM.

సీ॥ సాత్వికతపముయు - మ్మత్రపితామహు వలననికలరుఁ
బా-వనచరిత్ర ।
శౌర్యపరాక్రమ - చాతుర్యముల్నికుఁ దాతస్వభావమో-
ధర్మమూ ర్తి ।
బహుజనపోషణ - పరతనీతండ్రినై జమునీకువచ్చెనో -
సదయహృదయ ।
సకలజనప్రియ - చారుధోరణి నీకు సహజసిద్ధమ్మురా - కులదీప ।

పూషవాట్కు-లమునఁ దొల్లి పొడముటరుదు।
నీవలె న్సద్గుణంబుల ప్రోవుభళిర।
తగును నీ పేరు నీ కుమా ధవుని కృపను ।
విజయమందు నారాయణ గజపతీంద్ర ॥

గీ ॥ శ్రీ విజయరామగజపతి జ్యేష్ఠపుత్ర ।
వీరలలితా కుమారీ కుమారశూర ।
ధీరసుకుమార విద్యావతీ కళత్ర ।
రాజకులముఖ్య యలక నారాయణాఖ్య ॥

గీ ॥ కాళిదాస శేక్స్పియరుల కవితలపయిఁ ।
ప్రేమపడెదవుగాన నర్పించినాఁడ ।
ఈకృతిన్దయతోడ నంగీకరించు ।
మలక నారాయణగజేంద్ర యధిపచంద్ర ॥

శ్లో॥ తవదాసాత్మ సంభూతా । న్యనన్య సులభాకృతిః ।
నారాయణ గజపతే । సాహ్యాంధ్రకృతికన్యకామ్ ॥

ఆదిభట్ట నారాయణదాసుడు.

FOREWORD BY

Prof. G. J. SOMAYAJI, Vidwan, M. A; L. T. Kalaprapurna Dr,

Chairman (Retd.) Commission for Scientific and Technical Terminology Ministry of Education

Head of the Dept. of Telugu
Andhra University, (Retd.)
PRABHATAM.
Official Colony
VISAKHAPATNAM-2

(formerly) NEW DELHI
CHAIRMAN. (Academic Sub-Committee Board of Governers Telugu Academy
HYDERABAD

Sri Adibhatla Narayana Das who lived and enjoyed a full life of 81 years (1864–1945) a scholar in Telugu, Sanskrit, Urdu, Persian, Arabic, Dance, Drama Prose, Criticism of literary and social structure, Music, Musicology, ancient Hindu traditional culture had been a Samson and a Solomon in one during his time. Six feet four of height, a hefty constitution, a suntanned colour, standing like a palm, long arms, thick upturned mustache had been natural gifts to him. He could swim the rapid torrents of local rapids with lusty strokes, could defeat any opponent of his age in free wrestling, walk without break a distance of 25 miles without food or drink in the middle and could win any wager in feats of physical strength, and endurance.

At the middle and high school level of education, transplanted from the rural hermitage to the brick and stone structure of Vijayanagaram, he had started with a knowledge of Telugu and Sanskrit as an advantage over his school fellows. He had earlier contacts with the rural bards and the village musicians, whom he held at bay in all contests. At the age of 22 when he completed his matriculation he had established a name for himself in the surroundings as a learned musician, a stage performer, a skilled composer of verse and poetic narration accompanied by music.

He gave up his school education after joining the F. A. class and chose to build up a career as a people's-stage-musical narrator. Packed audiences of all types of people, rural, urban, educated, illiterate, the superstitious, the rational, public servants and private land owners, all of whom highly admired him, rewarded him with gifts of money, apparel, ornaments etc. His perambulations extended to the whole of the Andhra Pradesh, Madras, Mysore, Tamilnadu, Delhi, Utkal and other provinces where also he had been in great demand.

At the age of 40 he had mastered Urdu, Parsee, Arabic, later translated Omar Khayyam into Telugu and Sanskrit, had produced a huge literature consisting of prose works, poetry, musical plays and his fame extended and got established in the whole country.

Before we can assess any one work of any reputed author, it may be advantageous to know his biography and place it, properly in the list of all his works. He has himself given us an autobiography from which we can gather a number of facts and the atmosphere he had to work in, at the time of the production of this particular work. The present work *Navarasatarangini* was first published in 1922, three years exactly after he became the principal of the Music college established by the Maharajah of Vizianagaram. Before this he had been honoured everywhere outside Vizianagaram in Mysore, Madras, Calcutta etc.

At that time there were already two colleges in that place, the Maharajah's English College a first grade institution, and a Sanskrit College where very reputed Pandits taught the various Sastras, Telugu and Sanskrit literature, which had two principals of great name, fame and learning. He did not want to lag behind them, being the principal of the College of Music which had not got a great respect in the estimation of these scholars. Narayana Das was never contented to be a man thought inferior to his

colleagues even to the slightest extent. These scholars must not have been paying the credit he deserved at their hands, and he must have thought of teaching them a lesson by demonstrating his great learning in English, Telugu and Sanskrit both in Literature and language. His method had always been to face the lion in his den and shake him by the mane. An open staggering, frontal attack to deal a fatal blow on his adversaries has been his method.

For this purpose, his proficiency in sematic languages, or his great mastery of the histrionic arts, or his wide popularity with the classes and masses which began in Vijayanagaram, could not provide him with an opportunity. To outshine them in English, Sanskrit, and Telugu, in literary composition, and exhibit his wide learning and stupendous energy, he took up this work.

This present work required a mastery of all the works of Shakespeare, consisting of 37 dramas, the sonnets and other miscellaneous works and all the works of Kalidasa, his 3 dramas, 4 poetic classics and other works which were doubtful in authorship but ascribed to him. The scholars in English, Sanskrit or Telugu whom he knew, had been familiar only with a few of the works of a particular author in that particular language. He made a thorough study of all these works, analysed them, collected the pieces in all of them, amounting to 594 in English and 231 in Sanskrit. All these were classified into the native Rasas, the sentiments of *love, hate, mercy, disgust, fear, Tranquility, gaiety, wonder, energy or vigour, and Benfvolence.*

These have been translated into chaste Telugu Verse mostly free from Sanskrit vocabulary, a stupendous task requiring understanding, analysis, equivalence, and precision, in Vocabulary and persistent labour. In addition he has provided a critical introduction in Telugu of 75 pages comparing the dramatic and poetic Techniques, of both Shakespeare and Kalidasa with also a summary

in prose of the plots, of the dramas etc. A list of all the Dramatic personae, and a glossary of difficult words has been a welcome addition. All this he did collect by himself without any assistance.

The English teachers of the colleges who would always look down upon the oriental scholars and the musicologists, had been familiar with a few of those Shakespeare's plays which were being prescribed for the study in the classes. They had been generally negligent of the others, not to speak of his other works, the sonnets etc., but this gentleman had rummaged all his works and collected the best passages dealing with all sentiments (Rasas). The Sanskrit scholars who had been teaching Kalidasa's works had been reading through a few cantoes of Raghuvamsa or portions of other works, but so far I could know there had been few who had studied the whole of Raghuvamsa or Kumarasambhava. The present work has silenced the sanskrit scholars. The telugu teachers were writing in the kavya style of Telugu replete with Sanskrit vocabulary and had not been accustomed to write simple chaste current native Telugu, even in original composition not to speak of Translations. By using mostly indigenous vocabulary (Accha Telugu) he had silenced them. In this way Sri A. N. Das had been able to silence all the scholars who had been competing with him for gaining the favour of the Maharajah and his courtiers. The Musicians, the Musicologists were no-where before him. His victory had been complete.

Now for the matter and manner adopted in the book much more need not be said as it has been discussed to some extent above. He had selected for translation long passages minutely depicting mental conditions, agonising soliloquies or detailed descriptions and short statements, couplets, pithy sayings, from every one of the works practically from all the chapters or acts. I leave the work of going through the whole work to the reader to select

passages of his liking, and only point out a few examples. Henry VIII ACT III Sc ii no 29 English and its translation on the opposite page in the text. The next passage Act V and Sc iii a couplet. He mentions the sentiment as (Santa Rasa) or gentleness. For (VIRA RASA) however one may read the Nos 66 & 67 of the Rape of Lucrece for a short and a long passage. For (Karunarasa,) Mercy Julius Ceaser 21, 22, Act II Sc iii and Act III Sc ii, For (Sringara) Love As you like it 2, Act III Sc ii 5, Act III Sc vI Merriment (Hasyarasa) As you like it 5, Act II Sc VII 6, Act II) Sc ii. Marvel (Adbhutarasa) Corialanus 34, Act I Sc i. 35 Act II Sc i. Wrath (Raudrarasa) Timon of Athens - 9, Act IV Sc iii, 10, Act IV Sc iii. The above are only a few examples.

The name of the work 'The river of the nine rasas' (sentiments) means that all the nine sentiments as have been accepted by the sanskrit critics, have been illustrated in this book with examples from the works of Shakespeare and Kalidasa in a continuous flow.

With the vast basement of music and dancing, the superstructure of proficiency in many languages, Sri Narayana Das has built a temple for the Goddess of Saraswathy and the tower has been completed by this book, for worshipping the knowledge that is immortal and universal, though couched in different languages.

Visakhapatnam
9—9—78

G. J. SOMAYAJI

Preface

The magnum opus of Sri Adibhatta Narayana Das. *"Navarasa Tarangini"* was originally printed in 1922, 500 copies only which were all distributed by Mr. Das to his friends and admirers. This book was not available for reading public for the last Many years.

The idea of reprinting of this book was initiated by Dr. P. S. R. Appa Rao M. A ; PhD., the then Director, Telugu Academy, Hyderabad & his ambition was to divert some funds left over from the A. N. Das centenery Celebration Committee. (a little over Rs. 2000). Eventually this stupendous task of reprinting this great book was taken up by me, a year back. The original sponsors, who facilitated this task by initially providing funds to begin this work are (1) Andhra Pradesh Sahitya Academy who were kind enough to grant a sum of Rs. 1500. (2) The Secretary Adibhatta Narayanadas Centenary celebration committee Sri Mamidipudi Anandam. M. P. and Chartered Accountant Hyderabad who was kind enough to spare the balance of a little more tean Rs. 2000/- left over after Sri Das's Centenary celebrations in 1965 in its Bank account. (3) Rotary Club Pathankot, who came forward to bear the expenses of binding and promised a decent donation under their community Service programme.

My thanks are specially due to these three bodies who lessend my task in bringing out this useful and great book which is presently out of public reach. Several other friends also have come forward to help the cause and I am thankful to each one of them even though space does not permit me to mention their names individually.

Trust this book will adore the hands of general and literary public interested in the books of Shakespeare & Kalidasa & evince greater interest in making them go deeper in the study of the works of the two world poets-Kindred Souls.

K. Eswara Rao

విషయసూచిక

		పేజి నెం.
వీరరసము	...	3
శాంతరసము	...	61
కరుణరసము	...	127
శృంగారరసము	...	221
హాస్యరసము	...	267
అద్భుతరసము	...	305
రౌద్రరసము	...	465
బీభత్సరసము	...	493
భయానకరసము	...	505
షేక్స్పియరుని నాటకముల సంగ్రహము	...	561
గుర్తుగల శబ్దముల కర్థములు	...	689
తప్పొప్పుల పట్టిక	...	i

దాసభారతీ ప్రచురణములు

1. మేలుజంతి : సంపాదకుడు _ శ్రీ యస్వీ జోగారావు.
2. కచ్ఛపీశ్రుతులు : సంపాదకుడు _ శ్రీ యస్వీ జోగారావు.
3. వ్యాసపీఠము : సంపాదకుడు _ శ్రీ యస్వీ జోగారావు.
4. నాయెఱుక : సంపాదకుడు _ శ్రీ యస్వీ జోగారావు.
5. తల్లివిన్కి : సంపాదకుడు _ ఆచార్య శ్రీ ఓరుగంటి నీలకంఠశాస్త్రి.
6. సంస్కృత శతకద్వయము : _ శ్రీ రాంభట్ల లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రిగారి తెలుగు & డాక్టర్ శ్రీ "భాను" గారి హిందీ అనువాదములతో.
7. పంచశతి : సంపాదకుడు _ శ్రీమాన్ కోగంటి సీతారామాచార్యులు
8. నూఱుగంటి : సంపాదకుడు _ శ్రీ మన్నవ గిరిధరరావు.
9. బాటసారి (పద్యకావ్యము) : సంపాదకుడు _ శ్రీ యస్వీ జోగారావు.
10. దశవిధరాగ నవతి కుసుమమంజరి (సంగీతసాహిత్య ప్రబంధము) :
11. నవరస తరంగిణి
12. సారంగధర

— నారాయణదాస విరచితములు.

13. MONARCH OF RHYTHM - Ganti Sreeramamurty.
14. జగజ్జ్యోతి : శ్రీ పేరి సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారి శ్లోకీకరణము
15. THE LIGHTS OF THE WORLDS :
Sri Peri Suryanarayana Sastry.
16. మహాకవి శ్రీ ఆదిభట్ల నారాయణదాస చరిత్రము :
కృతికర్త : శ్రీ యం. వి. ఆర్. కృష్ణశర్మ.

మహాకవి, మధురసరస్వతి, సాహితీరత్నాకర

ఆచార్య శ్రీ యిన్వీ జోగారావు, *M. A., Ph. D.*,

Head, Dept. of Telugu,

Chairman, Bd. of PG. Studies & Faculty of Oriental Learning, A. U, Member of the Andhra University Syndicate & A. P. Sahitya Akadami, Formerly Professor of Telugu, Leningrad University, U. S. S. R.

సహృదయ భూమిక

నాట్య సంగీత సాహిత్యాది నైకకళానైపుణచణుడైన నారాయణదాసుగారు తన రచనలందును ఒక రస ప్రపంచ విరించనుడై రాణించిన మహనీయుడు. ప్రాచ్యపాశ్చాత్య సాహిత్యరాసిక్యపారదృశ్వుడు. సునిశిత వైమర్శిక దృక్పథ సుధూరగామి. ఏపంచిపలక్షణములకు సువిశాల లక్ష్యభూమిగా ఈ సవరసతరంగిణిని పంతరించినారు నారాయణదాసుగారు.

కవితలో విశ్వమును విశ్వములో కవితను దర్శించి తమ కావ్యనాటకములం దొక రసజగత్తును ప్రగల్భింపజేసిన లోకైక మహాకవులు షేక్స్పియరు కాళిదాసులు. వారి సారస్వత మొక మహా సృష్టి. అదియొక అద్భుత రసజగత్తు. వారి అమృత లేఖిని నాశ్రయించి నవరసములు నెట్లు పరిపుష్టములైనవో వైనమువారిగా పటిష్ట ప్రణాళికముగా నిరూపించుటయే ఎతద్గ్రంథ సముద్దేశము. ఇందా మహాకవుల సర్వ కావ్యనాటకములందలి ప్రముఖ పద్యములు, ప్రసిద్ధపంక్తులన్నియు వివిధ రసశీర్షికల క్రింద పింగడింపబడి యెదురుగా తదనువాద మెక్కువగా పద్యములలోను ఎడనెడ వచనములోను చూపబడినది. ఆంగ్లమున కనువాదము మిశ్రభాషయందును, సంస్కృత ప్రాకృతముల కనువాదము అచ్చ తెలుగునందును సాగినది. ఒక భాష ననుపదించు పట్టున ఆ భాషయొక్క పద మొక్కటైన అనువాదమున పడగూడ దని దాసుగారి నియమము. అనువాద మెప్పుడును "ఆహో మూలచ్ఛేదీ తవ పాండిత్య" మ్మను నట్లుండరాదు. మూలపంక్తి పరమార్థమును కరబదర మొనర్ప వలెగాని దానిని మీరి కఠినపాకమున బడరాదు. తాతకు దగ్గులు నేర్పవలెనా ? దాసు గారికి తెలియనివి కావీ సులువులు.

ఈ మహద్గ్రంథమున ఈ బృహద్గ్రంథమున వివిధ మూలపంక్తుల ఆకర సూచనలు, సందర్భ వివరణము, మూలగ్రంథముల ఇతివృత్త సంగ్రహము, అనువాదమునందలి కఠినశబ్దముల కర్థవివరణమును గలవు. వీని యన్నిటికిని మకుటాయ మానముగ నిపులమైన పీఠిక గలదు. అందు కవిత్వము–అనువాదము, ప్రాక్పశ్చిమ కావ్యమర్యాదలు, షేక్స్పియరు విశిష్టత, అనువాద భాష, శ్రవ్య దృశ్య కావ్య తారతమ్యము, హేమ్లెట్–శాకుంతలముల తులనాత్మక పరిశీలనము, రూపకప్రయోజనము, తౌర్యత్రికము, సంగీత సాహిత్యములు, సంప్రదాయము, ఆధునిక యుగము–అస్మద్భాషాస్థితి, కళలు–కవిత్వము, నరుల ఊహాపోహములు, మహాకవుల సందేశము, సత్కావ్య లక్షణము అను అమూల్య విషయములనేక మొక మహా సారస్వత స్రష్టయు ద్రష్టయు నైన మహాభాగుని సూక్ష్మేక్షికతో సమ్యగనుశీలితములై సకల జిజ్ఞాసూపాదేయములై పండితులకుగూడ కనువిప్పు గలిగించునట్లు పరిఢవిల్లుచున్నవి.

ఈ గ్రంథ మెపుడో ఏబదియేండ్ల క్రిందట అచ్చయినది–అదియు శత సహస్రముఖముగా సహృదయ హృదయముల నుద్దీప్త మొనర్పగల దైదువందల ప్రతులుగా. ఎరిగినవారి ఉల్లములెల్ల కొల్ల గొట్టినదయ్యె ఎరుగదగినవారి కెందరికో దుర్లభమై కాలపురుషుని అంతఃపురకాంతవలె కనుమరుగై పోయినది. ఇదిగో ఇపు డీ సహృదయ సార్వభౌము డీ యీశ్వరుని ధర్మమా యని ఆ గ్రంథ జగన్మాతృ దివ్య సౌందర్య దీధితులు సకలాంధ్ర సహృదయ జగత్తుకుచ్చకచ్చకితముగా ప్రసరింప నున్నవి. ఎన్నడెన్నడటంచు నవరసతరంగిణి కోసము అర్రులు చాచుకొనియున్న అస్మదాదుల చిరవాంఛితమున కీ ఈశ్వర సాక్షాత్కారము మోక్షమొసగినది. రసజ్ఞ ప్రపంచ మాయనకు ఋణపడిపోయినది.

యస్వీ జోగారావు.

10-10-79.

నవరసతరంగిణి

పీఠిక

షేక్స్పియరు - కాళిదాసు

తులనాత్మక పరిశీలన :

జగత్ప్రసిద్ధులైన షేక్స్పియర్-కాళిదాసుల కవిత్వమందలి సొగసులు తెలుఁగువారలకుఁ దెలుపఁ దెలిగించినాఁడను. షేక్స్పియరాంగ్లేయభాషలో ముప్పదేడు నాటకములు న్మఱియు నాఱు చిన్న కావ్యంబులు రచియించె. కాళిదాసుఁడు నాల్గునాటకముల న్మఱియు నేడు కావ్యముల నొనర్చెను. కేవల మాంగ్లభాషా పాండిత్యము మాత్రమే కలిగి సంస్కృత మెఱుఁగనివారు షేక్స్పియరు కాళిదాసుని కంటె నెక్కువకవి యనియు, సంస్కృతజ్ఞానముండి యాంగ్లేయభాషా పరిచయము లేనివారు కాళిదాసున్మించినకవి లోకమున లేఁడనియును వాదించుచుందురు. గీర్వాణాంగ్లేయభాషలు రెండుఁగూడఁ దెలిసిన వారి కాసందియ ముండనేరదు. ఇంతకు నొకభాషలోనే యిద్దఱు కవిత్వముచెప్పినపుడు వారల తారతమ్యముఁ దెలుప సులభము కాని వేఱు వేఱు భాషలయందుఁ గవిత నొనర్చినవారల వాసిఁదెల్ప మిక్కిలి వీలుకాదు. భాషాగౌరవమును బట్టి రసోన్నతి యగపడును. రాజునకు మఱియు సేవకునకు నల్లుగు రసము లుపాధిభేదంబుల గౌరవలాఘవము లందుననుటకు సందేహములే దింతకు రాజు మెచ్చినది రంభ యను సామెతయే తారాక్ష్యము. భాషలెల్ల సంస్కృతము తల్లియు రాజువంటిది. రాజల్లెను - లోకులెల్లరన్ భయపడఁ జొచ్చిరి. మఱియు నతఁడు చిఱునవ్వునవ్వెను - జనులంద ఱుల్లాసమందిరి. సేవకునియల్క-గాని, నగవుగాని యంతగా లక్ష్యముసేయఁబడవు. స్వతస్సిద్ధమగు దేవభాష నుదువునపుడు రసోదయమగునట్లు దేశభాష నుదువఁ గానేరదు. పాలకొకరుచి, యద్దియే పెరుఁగు, వెన్న, నేయి,

మాఁగడ, చల్ల మొదలగు వికారము లందునప్పుడు వింతవింత చవు లగు. అందొకదానికొకటి పోల్చి యెద్దియు నెక్కు-వనికాని తక్కు-వని కాని యనరాదు. సంస్కృతము పాలన్ బోలి దేశభాషలను బెరుఁగు మొదలగు వికృతుల నం దెడును. మఱియు నూహ మొదట నొదవి పిదప భాషారూపమున బయలుపడియెనుగాన భాషలతోఁ బనియేమి? యూహల నొండొంటికిఁబోల్చి హెచ్చుతగ్గు లేర్పర్చవచ్చు నన్నచో నదియుఁగూడ పిలుపడదేమన నేయూహల కలవడినవారల కాయూహ లెక్కు-వగ నివాసస్థానములు భోజనపదార్థములు మొదలగువాని వలె రుచించుట యనుభవసిద్ధముకదా! ఇంద్రనీలములవంటి కురు లిచటి వారలకు - మఱి బంగరుచివురుఁబోలిన యెఱ్ఱనికొప్ప హూణులకుం, జల్లని యాదరము మనలో - వెచ్చని యాదరము పాశ్చాత్యులలోను ద్రుంచిపలేదా? ఇట్లు తర్కించినకొలఁది షేక్స్పియర్కాళిదాసుల కవిత్వములలోని వాసి యేర్పర్చ వలనుపడదు. ఏభాషలందైనఁ గవు లు నాఁ బరంగిన వారలలోఁ బరులయూహలం దొంగిలి మచ్చునకు మచ్చువన్ని యుదరపోషణార్థముకాని, పేరెక్కు-టకుఁగాని గ్రంథము లల్లువారు నూటికిఁ దొంబదితొమ్మండ్రు.నిజమైనకవు లేకాలమందైనఁ గడునరుదు. సమాజకవులకు సామాన్యప్రసిద్ధియుం దొంగకవులకెక్కు-డు కీర్తి. కవితారసజ్ఞులు సత్కవులకంఁటఁ గడునరుదు. షేక్స్పియర్కాళి దాసులకన్న నెక్కు-డు కవితాప్రతిభగల కవిశిరోమణులు సామాన్యు లుగ నుపేక్షింపఁబడియుండవచ్చు. కొందఱే యూహలు ద్రాయంబడ కయుఁ, గొందఱే వ్రాతలు బయల్వడకయు, గొందఱే కావ్యంబులు ప్రచురింపఁబడియుఁ గొన్ని హేతువులచే గణింపఁబడకయుఁ బ్రఖ్యాతిఁ గొనఁజాలకున్నవి. పలుగురాడిన మాట పాటి కెక్కు-ఁగనకఁ బైయరు వుర స్సవిశ్వేష్ములుగ నెన్ని వారి నొండొరులతోఁ బోల్చినపుడు నా యభిప్రాయమున నేపాటిది? వారల కవిత్వమందలి సొగసు లేర్పఱుటకు దొరకొనినప్పుడు వేదవాఁ డొకతావున నవరత్నము లపరిమితముగ

నొండొండుమొఱి కన్నడ నెద్దానన్నెనఁ దృష్టిపడ కెద్దియందోఁచక తుదకెవ్వియో కొన్నిమాత్రము తెచ్చుకొనినట్లు, మఱియు నాఁకలిఁ గొనువాఁ డొకదానికన్ననొకటి క్రొంజవులనొప్పి పలుతెఱంగులఁ దుఱంగలించు వంటకంబులు దొరకునెడ నెద్దియుం గడుపునిండఁ దినలేక వచ్చినట్లయ్యె. నాపని అయిరువుర కబ్బములందలి సౌందర్యము కొనియాడ వేనోళ్ళుచాలవు. పున్నమచందురుం జూచినకొలందిఁ దనివితీఱని తీరున వారలం జదివినకొలఁది సంతుష్టిఁబడు. మఱియు ఖగోళములఁగాంచి యానందించి వానిం గూలంకషంబుగఁ దెలియఁజాలనట్లు వారి యూహ లత్యాహ్లాదకరములయ్యెఁ గొన్నిచోట్ల దురవగాహములు. సమగ్రమువలె వారల కవితాశక్తి యపారము. దిగంతరేఖకరణి వారి యుద్దేశము కొన్నితావుల నందీయందకుండును. వారి వాక్సమత్కృతి యనిర్దేశ్యము. సరియె. ఆ మహాకవీశ్వరులు లోకప్రసిద్ధులు. నే వేఱే తెల్పనేల? నిజమగు కవులొకరికొకరు దీడుదీయకుండ్రు. వారిలో నొండొరులఁ బోల్చ వీలుకా దెవనిమట్టుకు వాఁడే ఘనుఁడు.

కవిత్వము—అనువాదము :

రసము చెడనీక యమకపుష్టిగఁ జెప్పుట, సందర్భశుద్ధిగల పదప్రయోగము, స్వతంత్రముగఁ గథనుగల్పించి యపూర్వముగ నూహలం దెల్పుట, యతుకుంచక పద్యములల్లుట, పండితపామరరంజకముగ మృదు మధురోచిత శబ్దంబులం బొందుపర్చుటయుం గవిత్వమున ముఖ్యాంశములు. సర్వసాధారణానుభవము న్యథోచితంబుగఁ దెల్పి జనుల హృదయంబులకెల్ల రసమప్పతిలంజేసి నీతినుద్బోధించుటయే కవితకుఁ దగు ప్రయోజనము. మఱియు నొకభాష యింకొక భాషకు సరిగా మాఱదు. చాల మట్టుహాఁ దెల్పునట్లు మాత్రమే మార్చవచ్చుఁగాని యథాస్థితిగ భాషాంతరీకరణ మసాధ్యము. పుట్టుభాష తల్లి పాలవంటిది. పెట్టుభాష యెంతచదివి యంటించుకొన్ననుఁ బోత పాలనవలె నంతగా నొడలుపట్టదు. ఱాతిభాషపొంకము కూలంకష

ముగఁ దెలియఁబడదు. మఱియు నొక మాతృభాష యొకజన్మదేశ మొకజాతి యొకవయస్సాక స్థితి కలవార లన్యోన్యము సహజముగాఁ దెలిసికొందురు. "ఒకకొంత యొదిగిన సికమీఁద ముడిపువ్వు కొత్తులు దొరయు తాయతులుజుట్టి" యను సీసపద్యపాదమందలి యభిప్రాయము వచ్చునట్టింకొక సీసపద్యపాదము చెప్పుట గాని లేక ఛందస్సు మార్చి చెప్పుటగాని లేక పర్యాయపదంబుల న్దానికర్థము చెప్పుటగాని యంతగా రసము పుట్టింపనేరనపుడు భాషాంతరీకరణమునఁ దద్రసఁ మెట్లుత్పాదిల్లును? మేనమామ పోల్కిగాఁ గొంతవఱకు భాషాంతరీ కరణమున నూహఁ దెల్పఁ బీఁకులాడవచ్చును. విధిప్రేరితుఁడనై పేక్స్పియర్కాళిదాసుల కవిత్వమందు నాయెన్నికకొన్ని భాగసులు సామా సంబునఁ దెలుఁగునందెలిపినాఁడ, నీ యాంధ్రంబున నొకవేళ నంతగా రుచిపొడమనిచో నాంధ్రీకరణమున నాశక్తిలేమిగాని యక్కవీశ్వరుల కొఱంత యేమాత్రము న్దాదని నేఁ దెల్పనవసరము లేదు. పేక్స్పియర్కాళి దాసుల తారతమ్యము కొంతనఱ కీపుస్తకంబున నాంధ్రులకుఁ దెలియఁ గలదని నానమ్మకము. మొగి, యొగి మొదలగుపదంబులు వ్యర్థముగా నదుకవలయుఁగాన యతిప్రాసవర్జ్యంబుగాఁ బద్యములల్లిన భాగుగ నుండుననియు, సర్వజనసాధారణముగాఁ దెలియుఁగాన గ్రామ్యమే కావ్యంబులఁ జెప్పట యుచితమనియు, గణయతిప్రాసముల న్వ్యాకర ణమున్నాని వచనకావ్యములు మాత్రమే చెప్పిన మఱింత సులభబోధ కము లగుననియు కొందఱు నవనాగరకులవలెఁ బల్కుచుఁ గొంత వింతమార్పునకు గారణమగుచున్నారు. సంస్కృతమునఁ తుఁహి, వై, చాదులుం దెనుఁగున నొగిమొగ్గాదులుం బాదపూరణ మాత్రఫల కములయ్యుఁ జిల్లపేకలలోని జోకరుబొమ్మవలె నభీష్టార్థసిద్ధిదాయకము లయి పద్యమును మేఘుబిగింపువలె దృఢపర్చును. గ్రామ్యమమితముగాఁ బలుదేశంబులం బెక్కు తెఱంగులుగ నేఁబట్టి భేదముగనుండుఁగావున సర్వసాధారణముగాఁ దెలియఁబడదు. సుశబ్దప్రయోగము పుణ్య

జనకమని ప్రయోగార్హశబ్దంబులు పరిమితములుగా గ్రంథమునకు నియమింపఁబడియె. గణయతిప్రాసములు నుపమాద్యలంకారములుం జమత్కృతింబుట్టించుచు దృఢధారణమునకు సాహాయ్యముగానేర్పర్చఁబడియె. ప్రాసమో విశ్రమవర్ణనియమమో లేని తెలుఁగుసామెతయే కానరాదు. కావునఁ దెలుఁగుబాసకు మార్దవమువలె తెలుఁగుపద్యములకు యతిప్రాసములు వర్ణధర్మములు, వానివిరుసలతీరున నల్ప ఘ్యములుగాఁ గన్పట్టెడు. కార్యముతోనే ప్రయోజనముగాని కట్టుపాటు లవసరము లేదన్నచో జాతినీతులు, వానివిరుసలు, తలమొల్ల కుడుపులు, భక్ష్యాభక్ష్యవివేకము, పిన్నపెద్ద తారతమ్యము, పాపభీతి, యాస్తిక్యము మొదలగువానితోఁ బనిలేదనవచ్చునా? మన యూహల కందని పుణ్యవిశేషమెద్దియో లోకోపకారార్థ మన్నికట్టుపాట్లయందుఁ బూర్వులచే నుద్దేశింపఁబడియెను. బాల్యావస్థ వార్ధక దశలందు నరుఁ డవస్థా భేదమున నెల్లగతుల మారుచుండియుఁ దా మాఅన ట్లాచారములు న్యాయములు కాలానుసారముగాఁ బ్రవాహపతితములై మాఅుచుండియు మాఅకుంట చిత్రము. భారతమునాటి తెలుంగిప్పటి గ్రంథములందు మాఅుచుండినను మాఅ కాకట్టుపాట్లనే యనుసరించి యుండలేదా? నవనాగరకు లన్నిటనైజేయదలంచు మార్పులెల్ల గావ్యదోషరూపముగా మఱియు గ్రామ్య భాషాకారముగా నిడి వఱుకున్నవే, వారి మార్పుకోర్కె- వ్యర్థము. గానమునకు శ్రుతిలయ లక్ష్యరలేదనియు, భాషకు వ్యాకరణమెందుకనియుఁ, బద్యములు గణ యతిప్రాసనియమ మవసరము లేదనియుం బాడికాని లేక కావ్యములు రచించికాని సార్వలౌకికులు కానేరక గాన కవితలన్మార్చి తెలిసీతెలి యని యభిప్రాయములిచ్చు సంగీతకుతారములుం గవితాభ్రాతలుం గ్రహచారంబున రాజభాషాపండితు లనిపించుకొని యున్నతపదవులం దినమాత్రఁ దమకన్నియుం దెలియునని దురభిమానంబునం బండితమ్మన్యులై విపరీత బుద్ధి న్నవనాగరకాగ్రగణ్యులుగాఁ బ్రభవిష్ణువైన మహాకవి వడయఁగోరి గాఢ కవితా విద్యలకు న్సదాచారములకు న్వేరువిత్తు

లగుచున్నారు. జాతిసాంకర్యము, నాస్తికత, గ్రామ్యభాష మొదలగు పెడత్రోవలు స్వభావసిద్ధముగా లోకములోనే యున్నవి; యొకరు క్రొత్తగా నేర్పర్చనక్కఱలేదు.

పాశ్చాత్యమకావ్యమర్యాదలు :

సంస్కృతమునఁగల కావ్యనిబంధనము లాంగ్లేయభాష కంతగాఁ గానరావు. నాయికానాయక లక్షణము భారతీయకృతులందువలెఁ బాశ్చాత్య కావ్యములఁ గాన్పించదు. మఱియు నశ్లీలాది కావ్యదోషం బులం దనకబ్బములం గనింపకుంట మేక్స్పియరుని దోషముకాదు. క్రొత్తగా నాగరకతం బొందుచున్న యాంగ్లేయభాష కనాదినాగర కతఁగల భారతీయవాగ్గారవ మంతగా లభించకుంట వింతకాదు. కావ్యంబునఁ బిఱుఁదనుటకుఁ బిఱ్ఱయని ప్రయోగింపఁ జెవి కేవకాదా? స్వభావవర్ణన మనుచితముగాఁ చేయరాదు. ముంగురులు వాల్చు పులు ముత్తెపుంబల్వరుస చిఱునగవు తళుకుంజెక్కులు గల మోము న్నిండుచందురునితోఁ బోల్చి వర్ణించునట్లు దినమొల నద్దాని విశే షంబులతో వర్ణించుట సభ్యమగునా ? మోముంగన్నబర్చినట్ల ధో భాగము నగపర్చఁదగునా ? శృంగారమున - స్త్రీపురుషు లొండొ రులం గ్రుచ్చి కౌగిలించుకొని దశవిధచుంబనము లొనర్చుచు గుహ్య భాషితంబులనుచుఁ గామకేళిఁ గావించుట; హాస్యంబున - గోప్యావయ వంబు లగపర్చుచు మోటసూటలు పల్కుట; రౌద్రంబున - నవ యవంబులనఱకుచుఁ బ్రేవ్రలంజెఱకుచు నతికఠోరముగ భాషించుట; బీభత్సంబున-నెత్తురువరదలు ప్రేవులప్రోవులు చొంగ మొదలగు నసహ్యములఁ గన్పర్చుట; కరుణయందుఁ-బలువురుగలసి యొక్క పెట్టున గోలుమని యేడ్చుట, శ్మశానక్రియలు మొదలగు ఘోరములఁ జూపుట; భయానకంబున-మూత్రపురీషోత్సర్జనాభినయమును నాట్య రంగమునఁ బ్రదర్శనార్హ మెంతమాత్రముంగాదు. జుగుప్సాభయ శోకములతో సభాసదుల కాధివ్యాధులు కలుగునట్లు నాటకములు

ముగింపరాదు. రూపకాభినయప్రయోజనము సభ్యుల కుల్లాసపర్చి నీతినేర్పుటగాని జుగుప్సాభయశోకములఁ గల్గఁజేసి కర్తవ్య మెఱిం గించుట కాదు. కుళ్ళుపుండునుండికులకులరాలు పురుగులు వాంతులుఁ విశేచనములు చేసికొనుచుఁ గడనీరసిలి చావసిద్ధముగనున్న మనుష్యుల నోళ్ళపై పుఁడిచి పీఁకి తిను రాబందుముక్కుల క్రన్నేలాడు ప్రేవులు, పూర్ణగర్భవతులం బొడిచి చుట్టుబందున్న లేడ్వఁ గడుపులోని శిశువులం బైకిలాగి కాలఁద్రొక్కుచుఁ బగడీర్చుకొను క్రూరాకారుల క్రూరచేష్టితములుం జూడవేడ్కఁబడు నాచూపులు నవరత్నక్షగిత సింహాసమున సకలజనసమ్మతి నధిష్ఠించు చక్రవర్తులం బరస్పరవద నావలోకన కుతూహలంబుతో నానందంబు మూర్తీభవించునట్లు పెండ్లిపీట నలంకరించిన నవవధూవరులం, దేశోపద్రకారులగు దుష్ట శత్రువుల నిర్జించి పాఱఁ దఱిమి సకలజనరక్షణదక్షులై జయభేరి క్రమోయ నిజనిలయంబుల కేతెంచు వీరమూర్ధన్యుల నాలోకింప నాశించునా? తనతల్లి పినతండ్రిన్మరగి తన తండ్రికిఁ ద్రిసమిడి చంపించిన కారణమునఁ దాఁ బినతండ్రింబొడిచి పగఁ దీర్చుకొని తన్నుంబొడుచుకొని చచ్చుట; ముదురువిటకులాడిం బెండ్లాడి యాపె తనయెడుట విటకానితోఁ జేయు దుశ్చేష్టితంబు కనిపెట్టియు నొక మహారాజేమియు ననఁజాలక నోర్మూసికొని, తుదకాపె తనకొడుకులచే యువరాజుం జంపించి వానిభార్యం జెఱపెట్టించి యాపెకాల్నేతుల న్మఱియు నాల్కన్ ఖండింపించుట మొదలగు తనదుష్కృత్యముల బహిరంగముగా నొప్పుకొని పరునిచేఁ బొడవఁబడఁ జూచుట; తలిదండ్రు లన్న దమ్ములు మొదలగు సన్నిహితబంధువుల క్రాజ్యాభిలాషచే నెన్నియో కుట్రలంబన్ని బండెలిడి చంపుచుం బసిబాలుర హతమొనర్చుచు భర్తలంజంపించి యాదీనవృద్ధవితంతులం బెండ్లాడి విడిచిపెట్టుచు ఘోరకృత్యము లాచరించుచుఁ దుద కొకదుష్టరాజు యుద్ధమునఁ గూలుట మొదలగు నసమంజస కథావిధానములు రంగస్థలమున నభినయించుట కొంత నీతిబోధకమయ్యు సభాసదులకు హృదయగ్లానికరం

బని యెంచియే భరతమునిప్రముఖ నాట్యవేదవిదులు శృంగారవీర రసప్రధానములుగా నాటకము లుండవలయుననియు, సుఖపర్యవసాన యుతములు కావలయుననియు శాసించిరి.

షేక్స్పియరు విశిష్టత

భారతీయాలంకారికు లేర్పర్చిన దోషములు పెక్కు లున్నప్పటి కిని షేక్స్పియరుని కృతులు లోకోత్తరములనుటకే సందియమున్లేదు. షేక్స్పియరునివంటి కవిశిఖామణి సభూతో నభవిష్యతి యనఁదగినది. షేక్స్పియరుని కవిత్వముతో నన్యుని కవితంబోల్చుట సూర్యునితోఁ గరదీపిక సరిచేయుటవంటి దను విచక్షణుల నసడ్డనేయరాదు. తన కావ్యదర్పణంబున జగమునెల్లఁ జూపిన మహానుభావుఁడు భారతీయులలో వ్యాసుఁడు, నాంగ్లేయులలో షేక్స్పియరని నాయభిప్రాయము. భారతము చదివినప్పుడు, షేక్స్పియరుని కృతులన్నియుం బరికించినపుడును నామనసునకు లోకమంతయు నొకపోల్కి స్ఫురించెను.

కావ్యంబులయెడ నెవరి కట్టుబాట్లు వారివి. ప్రాచీన కావ్యపద్ధతి పాశ్చాత్యులకు లేకుండుట యొక కొఱంత యనరాదు. కవితాప్రతిభం బరికించుట ముఖ్యముగాని వారి నియమములు వీరికి లేవని యేవగింపరాదు. సహాయసంపదతోఁ గార్యము నెరవేర్చినవానికన్న నసహాయుఁడై నెగ్గినవాఁడు స్తవనీయుఁడుకదా! శాస్త్రము చదివి సుశిక్షితుఁడై సాగసుగ నిల్లుకట్టిన మానుషశిల్పి చాతుర్యమునకన్న సహజపాండిత్యంబున రమ్యముగఁ జనగూడల్లుకొనిన బంగరుపిచ్చుక నేర్పు శ్లాఘ్యము. సకల భాషాజనని యగు దేవభాషలోఁ గావ్యముఁ జెప్పి లోకుల మెప్పించినవానికన్న దేశభాషలోఁ గబ్బ మొనర్చి జగమున్నంతోమ పెట్టువాఁడు వేయిరెట్లెక్కు డనఁదగు.

తారతమ్యము :

కాళిదాసకృతు లాంగ్లేయభాషకును, షేక్స్పియరుని కావ్యంబులు గీర్వాణభాషకును మార్చినయెడ నా యిరువుర తారతమ్యము

స్పష్టపడు ననియెంచి నాఁకుదోఁచిన కాళిదాసుని మూఁడుపద్యము లాంగ్లేయభాషకును, షేక్స్పియరుని మూఁడుపద్యములు సంస్కృతమునకు న్మార్చినాఁడను :-

షేక్స్పియరు పొగడులు

[గీర్వాణాంధ్రములలో అనువాదము]

మూలము :

To guild refined gold, to paint the lily
To throw a perfume on the violet
To smooth the ice, or add another hue
unto the rainbow, or with taper-light
To seek the beauteous eye of heaven to garnish
Is wasteful and ridiculous excess :

౧ శ్లో॥ వా॥ స్వర్ణే హేమవిలేపనం సమధికే రక్తోత్పలే రంజనం
చూంపేయప్రసవే సుగంధకలనం హ్రైమోపలే స్నేహనమ్
జీవేంద్రస్య శరాసనే సముదితే వర్ణాంతరప్రాపణం
దీపే నార్కరుచిప్రదీపన మతివ్యర్థ ప్రమాహాసాస్పదమ్.

౨ ద్వి॥ బంగరుపూఁత మే-ల్బంగారమునకుఁ,
జెంగలువకు రంగు-చేఁత. నెత్తావి
సురపున్న కెరవు తె-చ్చుట, మంచుగడ్డ
మఱి నున్పు సేయుట,-మఱియొక రంగు
నగవైరి వింట నో-నర్చుట, పట్ట
పగలు వెలింగెడు-భానుని కాంతి
హెచ్చింపఁ జేవ త్తి-నె త్తిపట్టుటయు
నచ్చెరు నగుఁబాటు-నధికము వృథయు.

B. He was a man, take him for all in all
I shall not look upon his like again.

(Hamlet- Act I. Sc ii)

౧ శ్లో॥ సోఽభూత్నుమా న్సర్వధైవ
సంపూర్ణ సుగుణాకరః
నాహం కదాపి వీక్షిష్యే
తస్య ప్రతినిధిం పునః

౨ ద్వి॥ పురుషుఁ డాతండు సం-పూర్ణ గుణుండు
నరయఁ బోవ నికఁ నే-నతనికి సాటి.

C. O, She doth teach the torches to burn bright!
It seems she hangs upon the cheek of night
Like a rick jewel in an Ethiop's ear
Beauty too rich for use, for earth too dear!
So, shows a snowy dove trooping with crow
As yonder lady O'ur her fellows shows.

(Romeo Juliet - Act I-Sc 2)

౧.శ్లో॥ అత్యంతంప్రజ్వలితు మబలా శిక్ష తేఽహో ప్రదీపాన్
రాత్రౌ కాళీశ్రవణ విచలద్రత్న భూషేవ భాతి
సౌందర్యంచానుభవితు మతిశ్రేష్ఠ ముర్వ్యా అమూల్యం
వాయసాఘ్నే చరతి వరటావ త్సఖీమండలే సా.

౨.గీ॥ చిలుకలకొలికి దివిటీల - వెలుఁగనేర్పు
గలిగి వ్రజంబు పగిదిఁ జీ-కఁటిని మెఱయు
నందమంద నత్యధికంబు-నవని కరుదు
కాకులం దంచ యది తోడి-గరితలండ్రు.

D. The world is grown so bad
That wrens make prey where eagles dare not perch

Since every Jack became a gentleman
There is many a gentle person made a Jack

అను.గీ. జగము చెడె, డేగ వాలఁగ సాహసింప
కున్నచో జీనువ యెఱు తిన్నుండె నెల్ల
నీచుఁడున్ ఘనుఁ డౌటచే నెరపఁబడిరి
తక్కువారుగఁ బల్వురు తగు మనుజులు.

. . . . . .

కాళిదాసుని సొగసులు

[ఆంధ్రాంగ్లములలో అనువాదము]

A. మూలశ్లోకము॥

తస్యా శ్యామా శిఖరిదశనా పక్వబింబాధరోష్ఠీ
మధ్యేక్షామా చకితహరిణీ ప్రేక్షణా నిమ్ననాభిః
శ్రోణీభారా దలసగమనా స్తోకనమ్రా స్తనాభ్యాం
యాత్రా స్తే యువతివిషయే సృష్టిరాద్యేవ ధాతుః.

[మేఘ సందేశమ్ - ఉ. భా. 21]

ఆం.పీ॥ పల్చని మైఁదీఁగఁ బరగెడు నెలనాగ,
నడుజవ్వనంబున నదనరుచామ.
సూదిపల్చాలున సొంపగు ముద్దియ,
నిండారఁ బండిన దొండపండు
నగెడు వాతెఱఁ దల నవఁబోడి, సన్నని
కొనుకు లెక్కఁడు మచ్చెకంటి, బెదురు
లేడి చూపుల వన్నెలాడి, లోతైన ఫా
క్కిలిఁ గల్గు చిలుకలకొలికి, పిఱుదు
బరువుమ్మై నడ్చు మెల్లన, వంగు సుంత
చన్నుఁగవ ప్రేఁగుతోఁ జనే యన్నమిన్న

యలరుచుండెడుఁ జెలువల నలుపఁ దలఁచి
నలువ యొనరించు తొలిమచ్చు నాఁగ నెచట

→ She who is there, a lovely and delicate woman of middle-age, sharp toothed, scarlet lipped, tender waisted, gazzle eyed, deep navelled, slow footed on account of heavy loins, slightly bent down by breasts, is like the first female creation of the Creator.

B. శ్లో॥ ఆకారసదృశప్రజ్ఞః, ప్రజ్ఞయా సదృశాగమః
ఆగమై స్సదృశారంభ ఆరంభసదృశోదయః ॥

[రఘువంశము - I - 15]

ఉ.గీ॥ సాగసునకుఁ దగినట్టి తెల్విఁ గలవాఁడు
తెలివికిఁ దగు చదువుల వెలయువాఁడు
చదువులకుఁ దగిన పనిని సల్పువాఁడు
పనికిఁ దగినట్టి పెంపునఁ దనరువాఁడు.

→ He is as intelligent as beautiful, as learned as intelligent, as engaged as learned, as famous as engaged.

C. శ్లో॥ ఆభరణస్యాభరణం ప్రసాధనవిధేః ప్రసాధనవిశేషః
ఉపమానస్యాసి సఖే ప్రత్యుపమానం వపుస్తస్యాః

[విక్రమోర్వశీయము : II-3]

ఉ.కం॥ తొడవులకుఁ దొడవు, వేసం
బుల చందంబునకు వేసముల చందం బో
చెలికాఁడ! దాని యందం,
బలరారెడు భూపు పోల్కి యగుఁ బోలికకున్

→ Ornament of ornaments, decoration of decorations, simile to simile, friend! her beauty is.

షేక్స్పియరుఁడు సహజపండితుఁడు. స్వతంత్రకల్పనాచతురుఁడు. పరుల కట్టుపాట్లకు లొంగక యథేచ్ఛగాఁ గావ్యంబులొనర్చెను. మతి యుం బెక్కు-శబ్దంబులకు నిజేచ్ఛానుసారార్థంబులు వినియోగించెను. కాళీదాసుఁడు ప్రాచీననిబంధనములకు లోఁబడి కృతులొనర్చె. అంతు నాకు లభించిన కావ్యంబులు: 1. రఘువంశము 2. కుమారసంభవము 3. మేఘసందేశము 4. ఋతుసంహారము 5. శృంగారతిలకము 6. పుష్పబాణవిలాసము 7. నలోదయము 8. రాక్షసకావ్యము. నాటకములు : 1. విక్రమోర్వశీయము 2. శాకుంతలము 3. మాల వికాగ్నిమిత్రము 4. ప్రహసనము. షేక్స్పియరొనర్చిన 37 నాట కంబులలోఁ గొన్ని * యతనిని కావనుకొనెదనుఁగాని నిశ్చయము చెప్ప రాదు. వివిధవేషంబుల నొక్కఁడే నొక్కఁడే వివిధావస్థలం దోఁచునటు లొకని సరస్వతి పెక్కు-తెఱంగులు గాన్పించుటకూడ నైజమన వచ్చును. రఘువంశమున నవసానసర్గములు, కుమారసంభవములోని పదవసర్గ మొదలు కడమసర్గలును, మాలవికాగ్నిమిత్రము, నలో దయము, ఋతుసంహారము, శృంగారతిలకము, పుష్పబాణవిలాసము, రాక్షసకావ్యము, ప్రహసనము కాళిదాస కృతులగునా యేమో దేవునకెఱుక. కఠినముగాఁ జెప్పలేడను — నలోదయ రాక్షసకావ్య ములు, స్వభావోక్తి చాలదను — ఋతుసంహార మాలవికాగ్ని మిత్ర శృంగారతిలక పుష్పబాణ విలాసములు, మోటహాస్యము కనుపడదను ప్రహసనంబు నెడమచేతి ప్రాతవలె రఘువంశకుమారసంభవావసాన సర్గలు ప్రచించెనేమో! కాళిదాసుఁడు షేక్స్పియరునివలె స్వతం త్రుఁడుకాఁ డతని కవిత్వ మువాల్మీకివ్యాసకవిత్వముల ననుసరించినది.

*Comedy of Errors, Macbeth, Love's Labour Lost, Merry wives of windsor, Midsummer Night's Dream, Much Ado About Nothing, Othello, Taming of the Shrew, Titus and Andronicus, Troilus and Cressida, Winter's Tale.

భారతీయ గ్రంథములలోని యూహాలన్నియుఁ గలిపినచో షేక్స్పియరుని యూహలగునేమో! ఎన్ని మహానదులు కలసిపాతినను సముద్రమున కొకమూలకు వచ్చునా? సూర్యవంశపాలనపద్ధతి సూర్యకాంతి, గీర్వాణభాషా గౌరవము, భరతవర్షాచారసౌకర్యము, షేక్స్పియరుని కవితాప్రతిభయు నిరూపమానములు. పూర్వులలో వాల్మీకి వ్యాసులు, నవీనులలో జయదేవమాఘభవభూత్యాదులుం గాళిదాసునకు సమానులో లేకధికులోగాని లోకమునందలి కవులలో షేక్స్పియరునకు సమానుఁడుగాని యధికుఁడుగాని లేఁడనవచ్చును. నామట్టుకునాకుఁ గాళిదాసుం జదువునపుడు షేక్స్పియరు - నగరున నున్నపుడు పట్టణమువలె స్ఫురించెను. షేక్స్పియరునిఁ జదువునపుడు కాళిదాసుఁడు మహారణ్యమున్పరిశీలించునెడ నుద్యానవనమువలేఁ దోఁచెను.

అనువాద భాష :

మఱియు నీ గ్రంథమున నాయుపయోగించిన భాషయుం బద్య లక్షణముం బూర్వకవిమతానుసారము. కాళిదాససంస్కృత మచ్చ తెనుఁగునఁ దెల్పినాఁడ. గీర్వాణభాషం దెనుఁగునకు మార్చునపుడు "గమికర్మికృత నైకనీవృత్తుఁడనై" యని యాంధ్రీకరించిన లాభమేమి? ఆంగ్లేయభాష నాంధ్రమొనర్చునెడ నాంగ్లేయభాషాపదముల వాడు శ్లోకము తగదో దేవభాషం దెలిగించునపుడు తత్సమ మట్టుపయోగింప రాదు. మిశ్రకావ్యములం గూడఁ గొండొక యర్థముం దెలుప నచ్చ తెలుఁగునకు శక్తిచాలనప్పుడు మాత్రమే వాడుకలోనున్న తత్సమ ముపయోగింపవచ్చును.

"వడి గోరు వెచ్చ గుబ్బలఁ గ్రమ్మకొగిలి,
గట్టిగ మొదలంటబట్టు మోవి"—అని చెప్పక
"సహసా నఖంపచ స్తనదత్త పరిరంభ,
మామూల పరిపీడితాధరోష్ఠ" మని

సింగారమునకుఁ దగని కఠిన సంస్కృత దీర్ఘసమాసములఁ దెలుఁగు పద్దెము లడమట్టింపరాదు. ఇపు డఱసున్నకుఁ బల్కుబడి లేదు. తెనుఁగున నఱసున్నలు న్నకట లేఖములుగలపదములఁ దెలిసికొనుట ధుస్సాధ్యము. కాని కొన్నికొన్ని ప్రయోజనములంబట్టి పూర్వమతానుసారంబుగ నీగ్రంథమున నఱసున్నలున్, శకటరేఫములు, దంత్యచఛలకుఁ బ్రత్యేక మొదటి పదిపుటలయందున్నట్లు గుర్తులు దెలుఁపబడియెను. మిగిలిన బుద్ధిమంతుఁడు నోటిబిరడఁదీసి చెర్వులోని చేపలు చెక్కిళ్ళికిఁ బోయెనన్నట్లిప్పుడొక పండితమ్మన్యుఁడు కొండకుఁగొండ - యెందుకెన్దుకు - నంపుట కమ్పుట - మంచికిమఞ్చి - యింక కిఱ్ఱాయనియుం దెలుఁగుప్రాతల జంపుచున్నాఁడొహో యేమీ పిదపకాలము! తెనుఁగున లేని ఱకాలు తద్దినము కొనినట్లు తగిలించుకొని గోరంజీఱునది గొడ్డుటంజీల్చునట్లు సులభముగా సున్నతో ప్రాయఁగలిగిన దానికి * ఇ మ్ ఱ్ ఱ్ న్ లం బోధించు వృథాప్రయాసమునకు లేఖకులకు గావింపఁ దగదు.

రూపక నిరూపము :

షేక్స్పియర్కాళిదాసులలోని నాటకములు శృంగారాది నవరసంబులు నీగ్రంథమునఁ బోల్పఁబడియె. కావ్యంబులం గీతగోవిందము వంటి గీతప్రబంధము త్తమము. మాఘమువంటి కేవలపద్యకావ్యము మధ్యమము. శాకుంతలమువంటి గద్యపద్యమిశ్రరూపక మధమము. మొదటిది సంగీతసాహిత్యవిద్యావేత్తల కానందదాయకము. రెండవది కేవల భాషాపండితైకవేద్యము. మూఁడవది పండితపామరోభయనేత్రశ్రోత్రమాత్రరంజకము. మొదటిదాని ప్రచించుటకు వాగ్దేయకారుఁడే తగును. రెండవదానికిఁ గేవల భాషాపండితుఁడు చాలును. మూఁడవది పలువుర వాలకములతోఁ గాని యక్కఱకురాదు. నాటకాంతం కవిత్వ మనుదానికి నాటక రచనమే యుత్తమకవిత్వమని యభిప్రాయమా లేక కవికి కావ్యరచనా శక్తితగ్గినవుడు నాటకరచన

మెనర్చ్ననియా ? నాటకవిరచనములు చెట్టుచేచ్చెడుకాలమునకుం గుక్కమూఁతిపిండె లనఁదగునేమో ! ప్రసూతాన్తము యౌవనమనఁ నయసు చెడుటకుగుర్తు కాన్పుకాదా ? సహజమగు చంద్రబింబముం జూచి యానందించక చిత్రపటమున నద్దాని ప్రతిఁజూచి యలరు వెఱ్ఱి పలెఁ గొమ్మ నుపేక్షించి కొయ్యబొమ్మ న్వలచు వెంగలిమాడ్కి, నుత్తియుఁ బ్రత్యక్షమగు పాలు మాని మనసులోఁ బాల్డ్రావు వెడఁగు తెన్నఁడు, దాఁ బరికించు యథార్థవస్తువుల వాస్తవంబున కానందింపక వాలకంబుల కుల్లాసపడువాఁ డెంతవెఱ్ఱివాఁడో ! ఇప్పటి లోకులసంగతి తెలిసికొనుటకు మోచేతికంకణమున కద్దమట్లు నాటకము చూడనక్కఱలేదు. పూర్వులస్థితి తెలిసికొనుటకు నాటకముల కన్నఁ గవిక్రితేతర గద్యపద్యకావ్యములే లెస్స. ఒకరివేస మొకరూపినచో నపహాస్యాస్పదమగుఁగాని స్వాభావికముగ నుండునా ? కావున నాటక ప్రయోగమునఁ బ్రయోజనములేదు. పూర్ణ గర్భవతియై తనమాటమఱచి తన్ననిరసించు భర్తయెదుట శకుంతల పడిన పాట్లొక పదాఱెండ్లకుఱ్ఱవాఁ డాపెవేషము పూని తెలుపదొరకొన్నటయు నందుకు జనులలరుటయు వెఱ్ఱికుదిరినది రోఁకలి తేరా తలఁ జుట్టుకొనియెద నన్నట్లుండదా ? అట్టి వాలకంబులవలన వెఱ్ఱులకుఁ దప్ప జ్ఞానులకు హృదయంబుల రసముప్పతిలునా ? తనతల్లి న్మరిగి తన తండ్రికి విసమిడి చంపించిన తనపినతండ్రి యెదుటనున్నప్పు హేమ్లెట్ యొక్క ముఖవైఖరి యెట్లుండునో మన యూహకే యందనప్పు వేషముచేఁ దెలుపఁబడుఁటెట్లు ? కథాసందర్భము తెలుపుటయందు నాటకము ద్రావిడప్రాణాయామమువంటిది. ఒకవత్సరము క్రిందటఁ దాఁ గలసిన త్రిలోకైకసుందరి యగు శకుంతల న్మఱచి యాపె యెన్ని గుర్తులు చెప్పినను నమ్మక సభాస్థలి నాపెందూలనాడి పొమ్మనిన దుష్యంతుఁడాపె యేఁగిన వెంటనే యాపెకు దానొసంగిన యుంగరము మొకజాలరియొద్ద దొరికినంతమాత్రముచే నాపెం దాఁగూడినట్లు వ్రాసికిఁ దెచ్చికొనుటయు మఱియొండ్లకాపె కొడుకుంజూచి తన

కొడుకని విశ్వసించి విరహవ్రతధారిణియగు నాపె న్నకుంతలగాఁబోల్చి కలిసి యున్నట్లు పురాణకథకు విరుద్ధముగ లేనిపోని యసంభవములఁ గూర్చిన యది యొకనాటకమంట! నాటకాంతం కవిత్వమంట! ఏమీ చోద్యమేమీ నాటకంపుఁ బిచ్చి! వాల్మీకివ్యాసాదికవుల కీనాటకవిరచనోన్మాద మేల పుట్టలేదో! కవిసార్వభౌములగు భారవిమాఘులు, నన్నయభట్టు, తిక్కన, పోతన, పెద్దనాదులు, స్పెన్సరు, మిల్టన్ ప్రభృతులు నాటకవిరచన మసంభావ్యమని జుల్కనిపనియనియు మానివేసి యుందురు.

హేమ్లెట్ – శాకుంతలము:

గద్యముకన్నఁ బద్యము రచించుట కష్టము. పద్యముకన్న పాటయొనర్చుట కష్టము. నాటకవిరచన మధమ మైననేమి, యుత్తము మైననేమి? దాని లోపాలోపములతోఁ బనియేమి? కడచినదానికి వగ వేల? లోకైక కవులు నాఁ బరఁగిన షేక్స్పియర్కాళిదాసుల కృతులలో నిచారించినచో షేక్స్పియరుని హేమ్లెట్టును, గాళిదాసుని శాకుంతలమును నిరుపమాన ప్రఖ్యాతిం గాంచినందున వానిఁగూర్చి కొంత చర్చింపవలసియున్నది. హేమ్లెట్టు – "డెన్మార్కు దేశమంతటిలోను వానివంటి దుర్మార్గుఁడు లేఁడు. హోరేషో! యీసంగతి చెప్పుటకు సమాధినుండి యీ ప్రభువు దయ్యమే లేచిరా నక్కర లేదు" అని యనుటఁబట్టి యదివఱకే రాజు బలాత్కారముగా నతని తమ్ముని చేఁ జంపఁబడినట్లందఱికిఁ దెలిసియుంట స్పష్టము. మఱియు హేమ్లెట్టు శావలసి వెళ్ళివానివలెఁ గన్పట్టెదనని తనచెలికాండ్రతోఁ జెప్పియున్నాఁడు. తన తండ్రితో నోఫీలా తన నడుము హేమ్లెట్టు పట్టుకొని యెంతయో ప్రేమఁ జూపించి యెట్టకేలకుఁ దనయందలి మోహము విడల్చుకొన్నట్లు కాన్పించెనని చెప్పుటవలన హేమ్లెట్టు నకుఁ దనతల్లి యఁ బినతండ్రియు నొనర్చిన దౌర్జన్యమంబట్టి సంసార భోగములందు గాఢవిరక్తి కలిగె. ఉత్తముఁడగు తనతండ్రిం జంపి

తనతల్లిం బెండ్లాడి రాజ్య మాక్రమించుకొన్న తనపినతండ్రిం బొలయించి పగఁదీర్చుకొనుటయే తన బ్రతుకునకు సార్థకమని నిశ్చ యించి వెఱ్ఱినానివలె నటించుచు నదును వేచుకొని యుండెను. హేమ్లెట్టు డల్లికి మఱియొపె క్రొత్తపెన్మిటికిని హేమ్లెట్టు వెఱ్ఱి వేషంబునకుఁ దమ దుర్నయమే కారణమని నిశ్చయముగాఁ దెలి యును. హేమ్లెట్టా తెన్ను లైమనువలె మానుమసంఘము పై నసహ్య పడెను. లోకము నుద్ధరింపఁ గోరిన బుద్ధుఁడు భార్యను, రాజ్యభోగ ముం దృణప్రాయముగఁ బరిత్యజించినట్లు హేమ్లెట్టు తాఁబట్టువలచిన యోఫీలాను, మఱియుఁ దనజీవితేచ్ఛం గూడఁ బాపాత్ముఁడగు తన పినతండ్రి జంపి తనతండ్రి ఋణముతీర్చుట కెంచి విడనాడెను. హేమ్లెట్టు ధర్మాత్ముఁడు, మఱియు విచక్షణుఁడు. హేమ్లెట్టుయొక్క పినతండ్రి ప్రతిక్షణము తన తప్పునకై పశ్చాత్తాప మందుచుండియైన స్వభావముగ దుష్టాటచే నాత్మరక్షణకై హేమ్లెట్టుం బొలియింప నిశ్చయించెను. సుగుణ సౌందర్య బలములం బరిపూర్ణుఁ డగు తనతండ్రి న్విడిచి దుర్గుణభూయిష్ఠుఁడును గురూపియు నగు తన పినతండ్రిం దనతల్లి మరిగి తనతండ్రిం జంపుట హేమ్లెట్టునకు బ్రతుకునందు రోతఁ బుట్టించెను. తనతల్లితోఁ బోలినస్సునకుఁ గూడఁ గూడని సంబంధముంట శంకించియే కాఁబోలు హేమ్లెట్టు తన తల్లి గదిచెంత నర్ధరాత్రమున నొంటిగ డాఁగిన పోలినస్సు నెఱుఁగ నట్లు పొడిచి చంపెను. హేమ్లెట్టు లోకులందఱిచే మిక్కిలి ప్రేమింపఁ బడెఁగాన నతనికి బాహాటముగా హానిచేయుట కాతని పినతండ్రి వెఱచెను. పశ్చాత్తాపదశయందు దైవప్రార్థనము చేయుచున్న పరమ దుర్మార్గుఁడు చంపఁబడి సద్గతినొందుట కిష్టపడకుండుటచే ధర్మజ్ఞు డైన హేమ్లెట్టు దైవమునకు మ్రొక్కుచున్న పినతండ్రి రాత్రి యొంటిగఁ దనకు దొరికినప్పటికిఁ జంపకుండెను. మఱియు నోఫీలా తావలచి వలపించుకొనిన హేమ్లెట్టుం బొలియించుటకై యాతని పిన తండ్రి యింగ్లాండునకుఁ బంపుట విని నిరాశచెంది పిచ్చెత్తిపోయె.

అట్టి వెఱ్ఱికిఁ గారణ మాపెతండ్రి యాకస్మికముగా హేమ్లెట్టుచే జంపఁబడుటయని హేమ్లెట్టు పినతండ్రి భ్రమపడెను. బుద్ధుఁడు పట్ట ణవుపీథి న్వచ్చెడి మనుజశవముం జూచినపుడు తనసారథిం బ్రశ్నించి నట్లు హేమ్లెట్టు సమాధిచెంగట హొరాశోను బ్రశ్నించి ఈఅస్థిర మానుషజీవితముపై మిక్కిలి రోఁతపడెను. బుజేయు దుష్టశిక్షఁ గావించి లోకమున సదుపకారముసేయుటయే జన్మమునకు సార్థకత యని యోఫీలాకు వలపుజాబు బ్రాసిన తరువాత రూఢిగఁ దెలిసెను. హేమ్లెట్టు తల్లికన్నను మఱియుఁ దనప్రాణముకన్నను దుష్టశిక్షఁజేసి పితృఋణముం దీర్చుకొనుటయే ముఖ్యమని యెంచెను. వెఱ్ఱిత్తినట్లు తన యుద్దేశము నెఱవేర్చుటకు నటింపకున్నయెడ హేమ్లెట్టు ధీరోదాత్తుఁ డనవచ్చును. హేమ్లెటుతల్లికి హేమ్లెటునకు వెఱ్ఱిత్తినట్లు సందియ మున్నదేమోకాని హేమ్లెటు పినతండ్రికి మాత్ర మట్టినమ్మకము లేదు. హేమ్లెట్టు తన్నుఁ జంపి పగఁదీర్చుకొనుటకై వేసిన వేషమనియే రూఢిగ విశ్వసించెను. పైసంగతులవల్ల హేమ్లెట్టు బ్రత్యక్షముగాఁ దనతండ్రిం దనపినతండ్రి చంపుట చూడలేదు. లోకులు గుసగుస లాడుకొని యుండవచ్చు. ఆ కారణముంబట్టియుఁ దనయిర్వురు సవయస్కులు తనయనుమానము న్బలపర్చగాఁ దీవ్రసంకల్పవశ మునఁ దనకుఁ దోఁతెంచిన తనతండ్రి దయ్యము తనపినతండ్రి దౌర్జన్యముం దెలిపినట్లు భ్రమపడుటచేతను మఱియుఁ దనతల్లిఁ దన తండ్రి గతించిన రెండునెలలలోఁ దనపినతండ్రి పెండ్లాడిన కారణ ముంబట్టియుఁ దనతండ్రిచావు దృష్టాంతముగాఁ దెల్పు నొకనాటకము నడవఱుకు వినఁజాలక లేచిపోయిన తనపినతండ్రి వైఖరిం బోల్చియు హేమ్లెట్టు పినతండ్రిం దునుమాడి పితృఋణముం దీర్చి లోకులకుఁ దన ధర్మాచరణము దెలియఁబర్చ నిశ్చయించెను. హేమ్లెట్టింకమిం చిరునదియై రెండు వయస్సులగి యుండవచ్చును. హత్యాణమతముంబట్టి తనతల్లి తనపినతండ్రి న్మార్మనుమాడు టొకదోషము కాదు. తనతల్లి

గాని మఱ్ఱియటువంటి సన్నిహిత భాంధవ్యములకు పెద్దలెవరైనఁగాని తనపినతండ్రి తనతండ్రిం జంపి రాజ్య మాక్రమించుకొన్నట్లు తనతోఁ జెప్పియుండలేదు. ఇంతియెకాక తనపినతండ్రి తనతల్లిం బరిణయమైన వెంటనే రాజ్యమునకు నాపిమ్మట రాజుపీవని యెంతయో ప్రేమతో బహిరంగముగా రాజసభలో నిష్కపటముగ వక్కాణించెను. గాఁబట్టి హేమేటు లేనిపోని యసుమానముపడి పెద్దల నరయక పడుచుతనపు టపివేకముతోఁ దీవ్రోన్మాదమెత్తినట్లు నటించుచుఁ దావలచి వలపించుకొన్న కన్నియ నాపెతండ్రి న్మఱియుఁ దనతల్లిం దనపినతండ్రి మొదలగు నాత్మబంధువుల బొలియించి కోరి తనమీఁదికిఁ దాఁహేతువయ్యె. అట్లు తన ప్రియురాలికి, తల్లికి, తన వంశమునకుఁ జెఱుపుచేసి తాఁజెడిన కుఱ్ఱని దుస్సాహస మొకనాటక ముగాఁ బన్నుట లోకులకు సునీతిబోధక మెంతమాత్రముం గాదు. మఱియు నేబదియేండ్లకు మించిన వడసుఁగల్లి తనయన్నకు ద్రోహముఁ గావించి నవినెంబెండ్లాడి రాజ్యమాక్రమించుకొన్న తన దౌర్జన్యముం బ్రతిక్షణము జ్ఞప్తికిఁ దెచ్చుకొనుచుఁ బశ్చాత్తప్తుఁడగుచు భగవంతునిఁ దనసేరమున్నించుమని ప్రార్థించుచుటచే హేమ్లెట్టు పినతండ్రి హేమ్లెట్టును కోఫేలానుబెండ్లిఁ గావించి వానికిం బట్టముం గట్టి తానోరసిలి యుండక మీఁదుమిక్కిలి హేమ్లెట్టుం బొలియించుఁజూచుట ప్రాజ్ఞ స్వభావము కానేరదు. ఒకవేళ పూర్వగాథ ననుసరించి చేసినను మేక్బెత్తువరుని వంటి మహోన్నతవియింత యసందర్భముగా నొక పడుచువాని దుస్సాహసముచేఁ గుల నాశనమగునట్లు దుఃఖ పర్యవసాన నాటక మొనర్చుట సునీతిబోధనఫలకమగు కావ్యమునకే తలవంపు తెచ్చె. ఒక కోడెకాఁడొక యెలజవ్వని వ్వలచి యుండియుం బిట్టకొంచెము కూఁతఘనమను నట్లు మనోశ్వేర్యాభ్రమగు జ్ఞానవైరాగ్యము లగపడ్డట్లు నూత్నయౌవన స్వభావము కానేరదు. మనకార్యముల నెరవేర్చు దైవమొకటి కలదు. దానివళమున సర్వము జరుగుచున్నదని స్నేహితునకుఁ జెప్పిన

హేమ్లెట్టు తనతండ్రి మరణమునకు మఱియుఁ దనతల్లిం దనపినతండ్రి పెండ్లాడి రాజ్యమాక్రమించుకొనుట కా దైవమే కారణమని నమ్మి పగఁదీర్చుకొనుతలంపు మానవునికి చిత్రము. సకల కార్యములకు దైవమే కర్తయను దృఢవిశ్వాసముం గలవాఁ డేపనికైన నంతగాఁ దీవ్రప్రయత్న మొనరింపఁజాలఁడు. సుఖపర్యవసాన నాటకములలో సుఖమార్గములఁ బన్ని పాత్రమునకుఁ జిఱునగు మోములఁ బ్రతుకుఁ గల్పించునట్లు లేనిపోని యూహలతో దుఃఖావసాన నాటకముల భూమికల కెట్లులో బీభత్సనరణములం గప్పావిప్ప సమర్థులమని తెచ్చిపెట్టు బుద్ధివై పకిత్స మేమనవచ్చును! కానిచో రంగస్థలమునకుఁ దొలుత నొకముదుసలివాని, వానికూఁతుతోఁగూడ బలియిచ్చి యాపిదవ నొకదుష్టమిథునము, న్మజీయు రాచపీనుఁగు తోడులేక పోవదను నట్లొక యవివేకప్రపదుఁచు రాచకొఱుకు నింకొక వీరునితో జతపర్చి ఘోరముగఁ గూలించుట చూపఱ నేత్రముల కానందమా? లేక లోకోపకార నీతిబోధకమా? కవితాప్రతిభ కొకవన్నియయా? ఓఫీలాకు హేమ్లెట్టుం జంపించుటకై వాని పినతండ్రి యాంగ్ల దేశమునకుఁ బంపివేసినట్లు స్పష్టముగాఁ దెలియఁబర్చినచో నాపై యాత్మహత్యకుఁ దగినకారణము నాటకమున నగపడుఁగదా! ఏలోపము లెట్లున్నను లోకములోఁ బ్రాబ్జులందఱున్ హేమ్లెట్టు నాటకంబు లన్నిట నుత్తమమని తలంచినపుడు నేఁ గాదనఁ జెల్లునా? హేమ్లెట్టువంటి పండితునకు దయ్యమగపడి యపన్యాస మిచ్చుటయు మఱియు నా మాటచొప్పన నతఁడు తనతోఁగూడఁ దనకులము నంతయుం బొలియించుకొనుట - యిట్టి కథ పిల్లకాయలకైన నసంభవముగాఁ దోఁచదా? కథకుఁ గాల్నేతులు లేవు. ఈలోకములో జరుగని యసందర్భము లెవ్వి, తక్కిన యంశముల జోలి నీకేల, కవితాచాతుర్య మెట్లున్నదని షేక్స్పియరుని కవిత్వప్రతిభకు మార్తాండప్రభకును లోపమెవఁ డెంచఁగలఁడు? షేక్స్పియరుని నాటకములు కావని శంకింపఁబడిన యవి తప్పఁ దక్కిన యిరువదియైదింటిలో నీతిబోధకము 'కొరియొలా

నస్సు", మఱి "యే తెన్నుఁజెనును జీవన" మనుటకు సందియము లేదు. "నీ యిష్టానుసారము" (As you Like It) జగమున నాటకరాజ మన వచ్చును. లోకులకు నుత్తములవల్ల న్మఱియు నీచులనుండియు నొక్క-తీరుగనే నీతిని బోధింపవచ్చుఁగాని యుత్తముల సత్ప్రవర్తనముల నీతిఁగఱుపుట పండితాభిరుచి. నీచుల దుష్ప్రవర్తన మగపర్చి నీతిఁ దెల్పుట పామరంజనము.

కాళిదాసుని నాల్గునాటకములలో నతనివికావసుకొన్న మాలవి కాగ్నిమిత్రప్రహసనములు గాక తక్కిన రెండింటిలో ననేకపండితుల యభిప్రాయము శాకుంతలమ్ము శ్రేష్ఠమని, కాని విక్రమోర్వశీయమే మేలుగఁ గన్బట్టెడు. భర్తలుండగా నన్యపురుషులఁ గవయఁగోరుట భార్యల కెట్టితప్పో భర్తలకుఁగూడ భార్యలుండగా మఱియొకతెం గూడ నెంచుట యట్టిదోషము కాదొకో! పురుషుఁ డింకొకతె నాసించునట్లు స్త్రీ వేఱొకనిఁ గాంక్షింపఁదగదా? అలదానిం గవఁ గూడిన నా నేరము సైచుకొని భార్యాపాదములకు భర్తమొక్కి-నట్లు వానిఁగలసిన నాతప్పోర్చుకొమ్మని భర్తపాదములకు భార్యమొక్కు-ట సరసము కాదఁట. స్త్రీకిఁ బాతివ్రత్యమువలెఁ బురుషున కేకపత్నీ వ్రతము ముఖ్యము కానేరదో! ఒకరి కట్టిం కొకరికి ముక్క-తగునా? భారతీయ నాటకములలో దక్షిణానాయకత్వము సభాసదులకు దుర్నీతి బోధకము.

విక్రమోర్వశీయ శాకుంతల మాలవికాగ్నిమిత్రములలో నాయకులు వేశ్య నొకఁడు, వేశ్యకూఁతు నొకఁడు, వేశ్యావేషమున నున్న దాని నొకఁడు క్రమముగా వలచి, యగ్నిహోత్రసాక్షిగాఁ బరిణయమాడుకొన్న భార్యల న్వంచించిరి. శాకుంతలమున సఖులతోఁ బూలుగోయుచున్న శకుంతల తేనెటీఁగెకు జడసి చెలుల న్యాయము నకై పిలిచినపుడు చెట్టుచాటునం బొంచియున్న సార్వభౌముఁడగు దుష్యంతుఁడు "పురువంశపురాజు భూమిఁ యేలుచుండగా ముద్దరాండ్ర కెవఁ డవజ్ఞ సేయుచున్నాఁడురా" యని కత్తిజళిపించుచు నాపై దఱి

కుఱుకు టదెంత సరసము? కనికర మా ముద్దియ (పాప మా ముద్దియ్య) యదివఅ కచట రాజు నక్కియంట యెఱుంగకుండెనేని యతని యాక స్మికౌద్ధత్యమునకు జడి సి యెక్కపెట్టుసం (ప్రాణములు గోల్పోయి యుండును. (బాహ్మణులు కణ్వమునికూఁతుచే నాతిథ్యముండుమని రాజునకుఁ జెప్పినపుడు తనలో సరిదె యూహించుచెద ననుకొన్న రాజు పూలమొక్కలకు నీరోయుచున్న శకుంతలంజూచి యిదే కణ్వమని కూఁతురని చెట్టుచాటునఁబొంచి యూహ చక్కఁదనము జూచి యూటలూరుట తనవంటి యుత్తిపత్తియున కవ్వాహైన పని గాదు. "తపస్సు బాగుగ జరుగుచున్నదా?" యని రాజడిగినపుడు శకుంతల మునికన్నెయయ్యుఁ (బత్యుత్తర మిూఁబోక వేశ్యాకన్యవలె సిగ్గు నటించుట (బాహ్మణ్యకులాచారనిరుద్ధము. రాజుచేఁ దపోవన రక్షకై నియోగింపఁబడిన ధర్మాధికారినని రాజు నీచునివలె దబ్బరపలుకు టనుచితము. రాజు తా రాజభృత్యుఁడనని చెప్పకొన్నప్పు డతనింజూచి శకుంతల శృంగారలజ్జ నగపర్చుచుఁ; బండ్లిగిలించుట మఱింత యనుచితము. "శకుంతలా! నీ తండ్రి వచ్చెడు" నని సకియలు రాజసన్నిధి ననంగాఁ జన నాకేమని చిరాకుపడు టొక రసమా? ఇఁక నాకొక్క తీరుట కవకాశమున్నదని రాజు శకుంతల వేల్పుసానికూఁతురని తెలిసినపై ననుకొనుటచే నంతకుముందాపై మునికన్నె యని తెలిసియు మోహించుట జేన్యాయము? శకుంతలం జూపించి (ప్రియంవద రాజుతో 'మఱేమడగెద' రని పల్కినపు డాపై న్నకుంతల (ప్రేళ్ళతోఁగొట్టి సానిటక్కఁగపర్చెను. కేవలకన్యక కట్టి చమత్కారము తెలియుట స్వభావవిరుద్ధము. మన్మథ వ్యాపారమున కడ్డగు ఘోరతప స్సిపెచేఁ జేయఁబడఁదగినదా? యని మునికన్యక లతో రాజంత (ప్రౌఢముగాఁ బల్కునా? కన్యలకు మన్మథ వ్యాపార మన నర్థము తెలియుఁబట్టు? ఇప్పటికి స్తనకంపమని రాజు కన్యకలతో నిగూఢావయవవర్ణనము సేయఁదగునా? శకుంతలకుఁ బానుంగర

మిచ్చుటచే నాపె వృక్షసేచనఋణము ప్రాజెట్లు తీర్చఁగలడో ? విర
జాజివువ్వ జిల్లేడుపువ్వులఁ బడునట్లు వేల్పుసానికూఁతురు కశ్యపమని
యొద్ద నున్నదను పోల్కి భాగుగలేదు. జిల్లేడుచెట్టుకన్న బొమ్మచెము
డుడొంక కొంతయెప్పనేమో ! పూవు, చిప్పరు, తేనె, పండులతోఁ
బోల్చి యీ నడుమ వృక్షసంబంధములేని రతనముతోఁ బోల్చనేల ?
"నీ కోర్కె యిపు డనుకూలించె"నని విదూషకుఁ డనుటకన్న "నీరొచ్చి
నేతిలోఁబడినదన" భాగుండును. "నవ్వులాట కన్నమాట నిజముగ
నెంచకు" మని రాజు విదూషకున కనుట ధీరోదా త్తలక్షణము కాదు.
పాదలోఁ బొంచుండి శకుంతల తా ప్రవాసిన వలపుజాబుఁ జదువగానే
యుట్టిపడ్డట్లు వచ్చి "మన్మథుఁడు నిన్నుం దపింపఁజేయుచున్నాఁడు గాని
నన్నుం దగులఁ బెట్టుచున్నాఁ"డని సైఁబడఁబోవు టదెంత వైదికపు
నరసము ? శకుంతల కన్నెయయ్యు నంతఃపుర(స్త్రీల నెడసియుంటం
గుందు రా జని సానిపిల్ల యనుటచే మచ్చఁబడినదానివలెఁ బల్కినది.
కేవలకన్యక కట్టిపల్కు స్వభావమా ? ఒడ్డెమంగలివలె నీకు
వినరుదునా ? నీ కాళ్ళు పిసుకుదునా ? యని రాజు సరసమునకు
మొదలిడుట యెంత భాగున్నది ! మిట్టమధ్యాహ్నపు వేసవియెండ
మండుచుండగా నిషిద్ధవేళ న్సంయోగమున కేర్పర్చుట యనుచితము.
క్రియ యంతయు న్ముగిసినపిదప 'నా తండ్రి నిట్టి పనిచేసి యవమా
నింపఁదగదు. నాసఖు లనుమానించెదరనేమో. ఇఁక నన్నిడువు"మని
ప్రౌఢజార యనునట్లు కేవలకన్య యనుట యస్వాభావికము. కామకేళి
కృత్యముల నిట్లు బాహాటముగా రంగస్థలమునఁ బ్రదర్శింపించుట
మిక్కిలి తగనిపని. దృశ్యకావ్యమునం దిట్టి యనౌచిత్యము వర్ణింప
రాదు. బలాత్కారముగా నాపె నాపుట. 'యిండుము విడిచెదను;
నీ వాతెఱ తేనెఁ గ్రోలనీ' యని తలపడుటయు సభాసదులకు లజ్జా
జనకము కాదా ? ఇట్టి యసభ్యములు ప్రచురింపఁదగునా? 'శారవ!
యిట నా సేమ మరయ గౌతమి వచ్చుచున్నది. నీవు చెట్టుచాటున
దాఁగుండు' మని శకుంతల యనుట చూడఁగా రాజు శకుంతలను

శాస్త్రోక్తరీతిగా గాంధర్వ వివాహమాడినట్లు కనబడదు. సానిపిల్ల దొంగసరసము లాగున్నది. శకుంతల చెప్పినట్లు రాజు చెట్టుచాటున దాగుట యాదిపురాణములో డాగి 'యిటునేల యంటివిరా?' యన నాడక దినుచున్నానను నిట్టునిచందము సార్వభౌముని కేగతి పట్టెను? "సంతాపమార్చిన లతావలయమా? తిరిగి నినుం బరిభోగమునకుం బిల్చెద"నని యంత ప్రౌఢముగాం బల్కుశక్తి యదివరకే కన్నెతి కట్టిన సానిపాపసుదక్ష మునికన్నెయ కెట్లుండును? రాజు శకుంతల కెంత మాత్రముం దెలుపకయే తనరాజధాని కరుగుట కాముక స్నేహ స్వభావవిరుద్ధము. ఇష్టప్రవాసజనిత దుఃఖములు సుదుస్సహములని బ్రహ్మచారి యనుట యనుభవ విరుద్ధము. రాజు శకుంతలతో రహస్యసంభోగ మూచరించుట యొకవత్సరముదనుక కాశ్యపుం డెఱుంగకుండ శకుంతల నిండుచూలాలైన పిదప నా సంగతి తెలిసికొని యావంత యైనం దనతో జరిగిన వృత్తాంతముం దెలుపని దుష్యంతుని యొద్దకు నాకాశవాణి న్నమ్మి యాపె నంపెను. రేపో నేడో నీళ్ళాడుటకు సిద్ధముగానున్న కూఁతు నత్తవారింటి కెట్టికెక్కినుడైనం బంపునా? పురాణములోఁ జెప్పినట్లాపెం బుత్రసహితంబుగాఁ బంపుట కేమి యభ్యంతరమో! 'ఓ పున్నాల మొక్కలారా! మిమ్ముల నెంతయో ప్రేమతోఁ బెంచిన యీ శకుంతల యత్తవారింటి కేగు నాపెకు మీ సెలవొసంగుఁడీ' యనికాశ్యపునివంటి సంయమధని పిచ్చివాని వలె చెట్లతో మాట్లాడునా? 'మలయ తటోన్మీలిత చందనలతవలె నిన్నెడసి వేఱుచో నేనెట్లు బ్రతుకఁగల' నని శకుంతల యను సుప మానము క్లిష్టము. బండియో బ్రటయో చేయరాదా? నిండుచూలాలైన కూఁతుం గాలినడక నంపనేల! తనకంత ధైర్యమున్నచో రాజు నొద్దనుండి యరదమైనఁ దెప్పించరాదా? కాశ్యపుని యంత మోటఁదనము చేయఁదగునా? ఒకవత్సరములోపలఁ దానెంతయో వలచి కలసిన బ్రతిలోకైకసౌందర్యవతి బ్రాజు మఱుచుఁబట్లు?

రాజొనర్చిన సాధారణకృత్యమైన సర్వలోకవిదితమూఁగదా! రాజు శకుంతలం గవఁగూడుట యేరికిం దెలియకుండు కెట్లట్టికథ యెంత యసందర్భము! రాజొకసారి మాత్రమే శకుంతలం జతఁగూడె, ఇపుడు కనుటకు సిద్ధముగ నాపె వచ్చె. ఆపెకుం గొడుకు పుట్టెనేని తక్కిన భార్యల కనిష్టముగా వాని న్యువరాజుగా నేర్పర్చవలసియుండును. "ఒకసారి దీనితో భ్రాంతిఁ దీర్చుకొంటి నిఁక నీ యనుమానప్రుత్తట్ల మోయు నెందుకు? లోకులెవ్వరి కీసంగతి తెలియదు గాన నెద్దియు నెఱుంగున ట్లూఁకుంట మేలని రాజు తలంచుట యన్యాయముకదా! కవి యిట్టికథ ప్రచురించుట లోకులకు దుర్నీతి బోధించుటగదా! వలచినందుకుఁ బలుపుదెబ్బ లన్నట్లయ్యె శకుంతల పని! తాఁ జదువు కొన్న టక్కరిసానిపిల్లకదా రాజుతో నుత్తరప్రత్యుత్తరములు జరుపకుండునా? లేక మఱెవిధముగనైనఁ దన గర్భము ముదురక మునుపు రాజసమాచారము వెల్లడిసేయకుండునా? పోనీ రాజు తన కిచ్చిన యుంగరమైన బంధువులకుఁ జూపకుండునా? నిండుచూలాలి ప్రసంగస్థలమున నిగ్గుదీసి బీభత్సంబుగ నేడ్పించు ట్లీక నాటక చమత్కారమా! దుర్వాసుని శాపమున రాజునకు మఱపు కలుగనీ ...కాశ్యపాది మహామునీశ్వర వాక్యము విశ్వసింపకుంటకుఁ గత మేమి? రాజు మూర్ఖుఁడా? లేక కథకుఁ గాల్సేతులుండవా? పెద్దలమాటలు లక్ష్యపెట్టని రాజుం గథానాయకునిఁ జేయ రాదు. 'ఓహో తాపసి ముదుసలీ,' యనియు సార్వభౌముఁ డగు దుష్యంతునివంటి క్షత్రియోత్తముఁడు బ్రాహ్మణస్త్రీలు మోసకత్తెలనియు నధిక్షేపించుట యుచితము కాదు. "నీపోల్కి నీపె కొడుకున్నచో నీమె నేలుకొమ్ము, లేకున్న నీపెం దండ్రియొద్ద కంపవచ్చు"నని పురోహితుండు చెప్పఁగా రా జందు కంగీకరించె. ఓహో! ఇట్టిది నీచకులుల తలం పుత్తము లిట్టి తీర్పుచేయుదురా? ఇని భారతీయోత్తమార్య చరితమునకుఁ గాళిదాసుఁ డెంత తలవంపుఁ దెచ్చె? ఉదారమగు పూరువంశ క్షత్రియకులము కాశ్యపాది మహా

మునీశ్వర పావనచరిత్రము స్మృతిసంప్రదాయము చెప్పిచెప్పి తుదకు గొల్లలు మంగళ్ళు తీర్చు తగవువలె నిక్కవి తుస్సుమనిపించినాఁడేమి! నిండుచూలాలగు శకుంతల కనికరమెద్దియుఁ దోఁచ కనాథయై రాజ పురోహితుని యింటి కేడ్చుచు నరుగుట యెగిరెగిరి యెంగిలాకు మీఁదఁ గాలువైచిన యూచారవంతునివలె నభ్యంగమొనర్పుట కత్తరువుఁ బూసికొని పేఁడతట్ట నెత్తికెత్తుకొన్న క్లైంతయో సింగార మున నాటకము మొదలిడి తుదకిట్లు కరుణాబీభత్సములఁ జూపఱ డెందములం గలంపఁదగదు. నాటక మిచట ముగింపఁబడవలసినదే కాని దుఃఖపర్యవసానముగాఁ బూర్వనిబంధనములంబట్టి ముగింపఁబడరాదను హేతువున్నచేతనో రాజునకుఁ దక్కిన భార్యలవలన సంతానములేమిఁ దానొకసారి దొంగతనమునఁ గతికిన శకుంతల కొకవేళఁ దనపోల్కిం గొడుకొదవినచో వానికిఁ దనముదుసలితనమున రాజ్యమప్పగించఁ గోరియో - రాజు శకుంతలం దిరిగిచూడనెంచి తుదకొకో వనములో నై దేండ్లపిన్నఁట తన్నుఁబోలిన కొడుకుఁ గాంచిన శకుంతలం జూచి యూపెం గొడుకుతో నింటికిఁ దెచ్చుకొన్నట్లు బిఱుకాయపీచువలె కథ ముగింపఁబడియె. రాజు శకుంతలం జిత్రమున్నాసి చూచునేమో యని భయంపడుటయుఁ దోడనే తనకు సంతానములేదని దుఃఖపడు టయు బిచ్చికళలు కావా? శకుంతలం బెంచి యెంతయో ప్రేమించి యూపెం దుష్యంతునికడకంపిన కాశ్యపమని దుష్యంతుఁ డాపె న్ని రా కరించెనని శిష్యులవలన వినియు నాపెయోగక్షేమ మరయ కూరకుంట లోకవిరుద్ధము. తనదేవి కంతగా జడిసిన రాజెట్లు శకుంతల నాపె కొడుకుతో నగరిలో నుంచుకొనునో ఈ నాటక మెంతయు నసంబద్ధ ముగా నున్నది. నాటకరచన మందుఁ గాళిదాసుని కంతగా శక్తి చాలదు. కాళిదాసు నాటకములకన్న నతని కావ్యములు భాగున్నవి. వానిలో రఘువంశములో మూఁడువంతులనేఁ మిగులుశ్లాఘ్యము. కాళిదాసుఁడు జ్యోతిషమునందు వైద్యమునందు ఛందోలంకార

శాస్త్రములందు దన పాండిత్యముఁ జూపుటకొఱకుఁ గొంత గ్రంథ రచనఁ గావించినట్లు ప్రసిద్ధిఁజెందెను.

షేక్స్పియ రొనర్చిన "ల్యూక్రీసీచెఱ" (Rope of Lucrece) యను కావ్యమందలి కవితాశక్తిం గొనియాడ వేనోళ్ళు చాలవు. దేవు డంతట వ్యాపించినట్లు షేక్స్పియరునిజ్ఞాన మఖిలమానుషానుభవముం బొందవెను. షేక్స్పియరు కనిపెట్టని మనుష్యానుభవము లేదు. సకల మానుషసంఘము నోళ్ళధించి శోధించి తచ్చేష్టితముల న్లోకులకుఁ దేట తెల్లముగ వెల్లడించెను. కాళిదాసుని కవిత్వమందు బూర్వులు ప్రొక్కని క్రొత్తమార్గ మెద్దియు లేదు. కొంతవఱకు జయదేవభవభూత్యాదులు నవీన భారతీయకవులలో స్వతంత్రులుగాఁ గానించిరి. షేక్స్పియ రుఁడు స్పెన్సరుని కవిత్వము నెంతయో కొనియాడుటవల్ల షేక్స్పియ రుని కంకెఁగూడ నెక్కుడు కవు లుండియుందు రనుటకు సందియము లేదు. భారతీయ నాటకములలో మృచ్ఛకటికా, వేణీసంహారములు మిక్కిలి రమ్యములు.

రూపక ప్రయోజనము :

ప్రకృతివిధానములు ప్రౌఢములు, వివాహము లుత్సవ విగ్రహము లూరేగించు సంబరము, లేకాంతసేవ, లసిరమ్మ వాలకములు, పగటి వేసములు, భాగవతములు బొమ్మలాటలు మొదలగునవి జనుల కాస్తిక్యబుద్ధియు వేడ్క యుఁ గలిగించుటకై వైదికస్మార్తలౌకికకర్మము లం దనాదిగ నాటకరూపములుగ నున్నవి. నటులకు సభ్యులకుంగూడ సంకల్ప వశమున రసములు పుట్టించునది నాటకము. క్రమక్రమముగ నాగరకత ముదిరినకొలంది రూపకవిశేషములు తలచూపందొడంగె. సహజముం గనుఁగొనుటకన్నఁ గృత్రిమముం జూచుటకు మిగుల వేడ్క పడుట పామరజనస్వభావము. మఱియు నూర కగపడు కుక్కం గడు నరయఁడు గాని పదిరూకలకైనఁ గుక్కప్రతిమం గొని యింట నుంచుకొని యవివేకి యబ్బురపడుచుండును. దేవుఁ డూహాపోహలు

గల మనుష్యులవంటి యూహాతీతములవాఁడనియు, శకుంతల రవివర్మ పటమున లిఖింపబడిన యాకృతి పోల్కిఁదనియుఁ, గవి పన్నినట్లు మఱియు నాటకపు లగపర్చిన తీరున పురాణప్రసిద్ధులు చరించిరనియు నాత్మజ్ఞానవిహీనులు భ్రమపడి వృథా వ్యయప్రయాసములకుఁ బాలగుచున్నారు. స్వప్నమునఁ దన మనసెట్లు త్రాఁజూచు నఖిల జగద్రూప మగుచున్నదో యట్లు తన యజ్ఞానమే సమస్త ప్రపంచాకారమునఁ బరిణమించుచున్నదని తెలిసిన తత్త్వజ్ఞులకు నంసారము రుచించనట్లు వివేకులకు రంగస్థలమందలి వాలకము లింపుగానేరవు. రుచ్యములగు పదార్థముల జిహ్వ వాంఛించునట్లు సుధుర గీతముల వినుటకు శ్రోత్రములు ప్రసన్నరూపములఁ జూచుటకు నేత్రములు న్నవరసాస్వాదన మొనర్పుటకు హృదయముఁ గోరుట నైజము. తత్త్వదశోచితాభినయం బొప్పారఁ గవిగాయక నటోపనటులగు నాది మునులు వేదపురాణేతిహాసాది శ్రవ్యకావ్యములు వినిపింప భ్రాచీను లెల్లరు సన్మతస్థుల్లుచు నీతిం గ్రహించి సత్కాలక్షేపము నేయుచుందురు.

కం॥ "పట్టెడు కొవ్వును, మీఁదికి
బుట్టించిన చున్నఁగవయుఁ మిఱుమిఱు చూడ్కుల్,
నట్టాడు నడుము, తేనియ
లొట్టెడు మోవియును డెంద మూరింపంగన్"—అని

పోతన చెప్పిన పద్యము బుస్తకములోఁ జూచినంత మాత్రమున నర్థస్మరణముచే నట్టి యందముఁగల స్త్రీ మనమున మూర్తీభవించును. ఇఱుకు యీ పద్యము నాట్యధర్మముసఁ జదువునెడ శ్రోతల కట్టి చేఁతయ నిన్నాఁడు గట్టినట్టుండును. అశ్వశబ్దార్థ మెఱుంగ కశ్వమన్న నెట్లుండునో తెలియనివాని కశ్వము నగపర్చి యశ్వమనినట్టి దని చెప్పినప్పుడుగదా బోధపడును. అశ్వశబ్దార్థ మెఱింగినవాని కశ్వమూర్తి మనస్సునకుఁ దోఁచును. ఇఱుకు నట్టివాఁ డశ్వము

న్యథార్థముగఁ జూచునెడ వాని కశ్వమన నేమో మఱింత స్పష్టముగు గాని వాని కశ్వమని గాడిదం జూపినచో సమాధానపడఁబోఁడు. అశ్వ శబ్దార్థ మెఱుంగనివాని కశ్వమని గాడిద నగపర్చిన నప్పటి కదే యశ్వమని నమ్మకొనును. యథార్థముగ నేనాఁడోయున్న శకుంతల నిప్పటివారికిఁ జూప శక్యము కాదుగదా! చదువుకొన్న వారికి మాత్రము పైపద్యము చదువుటచేఁ గవి వర్ణించిన తీరున శకుంతల రూపు మనసున స్ఫురించుచుఁగాని పామరుల కట్లు తోఁచనేరదు. రంగస్థలమున నొకఁడుగాని యొకఁ తెగాని తా శకుంతలనని వాలకము వేయుట పామరుల నోహ్మసపుచ్చుట. మఱియుఁ బండితులకు నవ్వు పుట్టించుట. కాని రసోత్పాదక మెట్లగును? దుష్యంతమహారాజునే నని యొక వేద ముచ్చెకిలేటముం బెట్టికొని నటించుట హాస్యాస్పదము కాదా? కాఁబట్టి నాటకరూపమునఁ జదువరులకు మఱింత వెల్లడిగఁ బదార్థములం దెలుపఁ గవులు కావ్యము లొనర్చినప్పటి కా కావ్యార్థము మఱింత ప్రచురపర్చఁగోరి తేనెకు మఱింత తీపి కలిగింపనెంచి బెల్లము కలిపిన యవివేకులవలె రంగస్థలయిన సిగ్గఱి వాలకములు వేయఁ జనదు.

కం॥ అలవాటుకాని పయ్యెద,
వెలి ముచ్చెతొడవులు, నెఱవు వెట్టిన చన్నుల్
గల సిగ్గిడి, దేబె శకుం
తల యని డబ్బిచ్చి చూచు ప్రాబ యయాశే!

యొక నటుండుగాని లే కొక్క– నటిగాని చతుర్విధాభినయముల ప్రంగమున సభాసదుల నవరసంబుల ప్రచింపవచ్చును. దుష్యంతుఁడు, రథము నకుఁ బూన్పఁబడి పర్విడు గుఱ్ఱములఁదోలు సారథి, యడివిం బరుగెత్తుచు శరపతనభయమున మెడఁ ద్రిప్పి వెనుఁజూచులేడి, పూల మొక్కలకు సకియలతో నీరోయు శకుంతల మొదలగు భూమికలచే నాటకమునఁ గవివర్ణిత వస్తువులఁ ప్రత్యక్ష మొనర్పఁ గోరినచో నయ్య

వారిం జేయఁబోయినఁ గోతియై యపహాస్యకరమగు. పోనీ, యొక వేళఁ భామరరంజనమునకై వేషము వేసినపుడే వేషమున కెవ్వ రర్హులో తెలియఁదగినది. తొంబదేండ్ల ముదుసలి వేషము నైదేండ్ల బాలుఁడు వేసిన భాగుగనుంచునా ? కులాంగనావేషము కులట నైకొన్నఁ దగియుండునా? నిరుపేద చక్రవర్తిఁదివి నెట్లుగహర్ష్యఁగలఁడు ? మగవాఁ డాయాఁరి వేసమూని పైటసర్దుకొనఁజాలునా ? ఆడుది పురుష గాంభీర్య మెటుచూపఁగల్లు ? గొడ్రాలు కాన్పునోపు లెటు తెల్సు ?

పండితపామర రంజకములుగా నృశ్యకావ్యములు కల్పింప బడియె. అవి చదువుకొని పండితులు మఱియు వానిఁబట్టి వేసిన వేష ములకుం భాముఱులు ప్రసంజిల్లుచున్నారలు. అడ్డమైనవారలు వేష ములు వేసికొని రసాభాసము చేసెదరనియో యూహించి కాఁబోలు నాట్యలక్షణ మొనర్చిన భరతమునిగాని, సంగీతకావ్యముగ రామా యణ మొనర్చిన వాల్మీకిగాని నాటకంబు లొనర్చకుండిరి. కాళిదాస ప్రహసన మొకఁ బూతుపంచాంగము. మేక్స్పియరువలె హాస్యరస మంత మృదువుగా భారతీయ కవులెవ్వరైనం జెప్పంజాలకుండిరి.

తౌర్యత్రికము :

నాటకములందుఁ దౌర్యత్రిక మవశ్య కర్తవ్యము. చతుర్విధాభినయములలో లోకవ్యవహారముం దెల్పు శబ్దమాత్రముగాక కావ్య నాటకాదులుగూడ వాచికాభినయమగును. అందు కేవల వాక్యోచ్చారణము లోకధర్మి రాగయుక్త వాక్యోచ్చారణము నాట్య ధర్మి నాఁ బరఁగును. అట్లే తక్కిన యాంగికాంగహార్య సాత్త్వికాభి నయములనుఁగూడ రెండేసి ధర్మములు కలవు. సామవేదమున కుప వేదము గాంధర్వవేదము. దానికే రెండవపేరు నాట్యవేద మని. అభి నయప్రధానమగు నాట్యవేదమున వాచికాభినయమగు నాటకము నందు గీతవాద్యనృత్యము లుపయోగింపఁబడును. గీతవాద్యనృత్య ములు సహజములని కృత్రిమములని రెండువిధములు. అందు దైవ

సృష్టములు సహజములు. మనుష్య కల్పితములు కృత్రిమములు. మయూర, చాతక, చ్చాగ, క్రౌంచ, కోకిల, దద్దుర, గజధ్వనులు సహజములు. వాని ననుసరించి యేర్పర్చిన స రి గ మ ప ధ ని సంజ్ఞక స ప్తస్వరములు కృత్రిమములు. మేఘగర్జనము, పక్షిరుతము, మృగా రావము, నదీప్రవాహధ్వని, వాయునిర్ఘోషము మొదలగునవి సహజ గీత విశేషములు. అందు స్వభావముగా నుదాత్తానుదా త్త స్వరిత స్వరభేదమును నవరసము లుండును. ప్రా ణు లుల్లాసముగ నున్నపుడుగాని లేక తమయూహం బరస్పరముం దెల్పఁగోరి నపుడుగాని లేక బాధపడు నే జంతువైనఁ గాని ధ్వనిసేయుట సహజము. మనుష్యులు కాలక్రమమునఁ దమ బుద్ధివిశేష ముచేఁ దమ ముఖధ్వనివిశేషముల నచ్చులుగ మఱియు హల్లులుగ నేర్పర్చి వానికి స్వరభేదము నిర్ణయించిని. అట్లు నియతస్వరవిశేష లతో వర్ణ ముచ్చరించుట కృత్రిమగీతము. వేదపురాణేతిహాస కావ్యాది గద్యపద్య ప్రబంధము లన్నియు మనుష్యులు పరస్పరముం దమ యూహాల వర్ణ స్వరరూపములుగాఁ బ్రచురించు కృత్రిమ గీతములే. కంఠధ్వనిగాక ప్రాణుల తక్కు నవయవములచేతను మఱియు నచేతనముల కదలికచేత నొదవు శబ్దవిశేషము సహజవాద్యము. కృత్రిమగీతానుకరణముగ మనుష్యులు తతానద్ధఘనసుషిరభేదంబుగ నేర్పర్చిన శబ్దవిశేషము కృత్రిమవాద్యము. కంటి కగపడు సమ స్త చేతనాచేతనాకార చలనవిశేషము సహజ నర్తనము. కృత్రిమగీత కృత్రిమవాద్యానుకరణముగ మనుష్యులు చేయు కరచరణాద్యవయవ చలనవిశేషము కృత్రిమనర్తనము. వినికివల్ల గీతవాద్యములును, జూపువలన నర్తనముం దెలియఁబడుఁ గాన గీతవాద్యములు శ్రవ్య ములు, నర్తనము చాక్షుషము. వీనులుం జూపులున్న సార్థకముగ వివేకులు సహజకృత్రిమరూపమగు తౌర్యత్రికమునుండి నవరసా స్వాదన మొనర్చెదరు.

సంగీత సాహిత్యములు :

సంగీతరస మెఱుంగని వాఁడు దుర్మార్గుడు. వాని నిశ్వసింపఁ జనదని షేక్స్పియ రన్నమాట — సంగీత సాహిత్యరస మెఱుంగని వాఁడు తోఁకయుం గొమ్ములులేని పశు వను భారతీయ వాక్యము కన్న గణనీయము. మఱియు నీ సంగీత కుశారములలో నానవేసిన గొడ్డళ్ళు, నానవేయని గొడ్డళ్ళని రెండు తెఱుంగులు. సహజకృత్రిమ సంగీతములు వ్యయప్రయాసములతో వినుచుం గనుచు వెఱ్ఱియానంద మానందించుచుండియు నాడెము కట్టలేక నందిం బందియనియుం బంది నందియనియుం దెలిసినట్లు నటించి యభిప్రాయ మిచ్చు రసికమ్మన్యులు మొదటిమచ్చు. సంగీతమం దభిరుచియే లేనివారు రెండవరకము. లోకమందలి ముదిరిన మనుజులలోఁ బలువు రీరెండు విధములలోఁ జేరినవారే. కాని-చో వారలు సంగీతము కతమున శిశువులవలె నాఁకలి మఱువరా? పశువుల తెన్నఁ బ్రాణమిడరా? పాములరీతిఁ బరవశులుకారా? సహజసంగీతమువలెఁ గృత్రిమసంగీతము ప్రాణుల వశపర్చుకొనఁ జాలదు. కోయిలకూఁత శృంగారము, సింహగర్జితము వీరరౌద్ర భయానకంబులు. గుంపుగూడిన నానాజాతుల యార్పులు హాస్యాద్భుతంబులు; గుడ్లగూబ యఱుపు బీభత్సంబునుఁ; జిఱుతొలప్పై జలజలఁబాఱు సెలయేటి ప్రవాహ శాంతంబు నిట్లు జగమున స్వభావ ముగఁ జేతనాచేతనములు నవరసములం దమ ధ్వనులం దెలియఁ బర్చును. గాలికిఁ గదలు వివిధస్థావరంబులు భూమిపై వాయువశమునఁ బలుపూపులుగఁ దోఁచు. మబ్బులు న్మఱియు వానిలోని మెఱపులు సూర్యచంద్ర నక్షత్రకాంతులం గలుగు వివిధచ్ఛాయ లాకసంబునను సహజంబుగ నాంగికాహార్య సాత్త్వికాభినయంబు లగపర్చెడు. ఇట్లరసినకొలంది సహజసంగీత రసానుభవ మగుచుండును. కేవల వివేకులకుఁ గృత్రిమ సంగీతమున్న సహజసంగీతమే మిక్కిలి రూఢాంగ ధ్వాయకము. ఛందస్తాలాంగ ధాతురాగ రసభావాది నియమముచే

నిర్యుక్తమనియుం, దదనియమమున ననిర్యుక్తమనియుం ప్రబంధము
ద్వివిధము. గద్యపద్యాత్మకమగు గ్రంథములన్నియుం గృతిమ సంగీత
ప్రబంధములే. వాల్మీకి శ్రీమద్రామాయణముం గుశీలవులచే గీత
వాద్య నృత్యసహితముగ శ్రీరామునకు విన్పించెనని యుత్తర రామా
యణము వలనఁ దెలియవచ్చెడు. ఇప్పటి కొన్ని సంగీతకుశారములు
గీతగోవింద మధ్యాత్మరామాయణము మృత్యుంజయవిలాసము మొద
లగు సంగీతప్రబంధములందు బాలబోధ కేర్పర్చిన రాగతాళములఁ
గాంచినంతమాత్రముచేతనే యవియే సంగీతప్రబంధములనియు,
వాల్మీకి రామాయణ, శాకుంతలనాటక, మనుచరిత్రాదులు సంగీత
ప్రబంధములు కావనియు, రాగతాళనియమితములగు గీతగోవిందాదు
లకుఁ గావ్యగౌరవము లేదనియు, మఱి యట్టి యక్షగానములు పఠనా
ర్హములు కావనియు న్వానిం గళాపాఠశాలలం జొరఁబడనీకున్నవి.
నవరసము లననేమో, వృత్తిరీతు లననేమో, నాట్య మననేమో,
నాటకము లననేమో, తత్ప్రయోగ మననేమో లక్షణసూత్రములం
దెలిపిన భరతముని పన్నిన శాస్త్ర మెఱిఁగియెఱుఁగని సంగీతగొడ్డళ్ళు
కళాపాఠశాలలం బఠనగ్రంథముల నియమించు నధికార్లుగ గ్రహచార
వశమున నుంటచేతను, నేత్రహస్తవిన్యాసమూలమున నుత్తరప్రత్యు
త్తరములం బత్రికల న్మూఁగపరీక్ష జరుగుటచేతనుఁ బ్రయోగప్రధానము
లగు శ్రవ్యదృశ్యకావ్యముల రసమంతగా బయల్వడకుండెను. సుశారీర
సౌష్ఠవములుగల సుశిక్షిత నటీనటులచేఁ దౌర్యత్రికసహితముగఁ
బ్రదర్శింపఁబడు కావ్యనాటకాది ప్రబంధములు సభ్యుల హృదయ
రంజనముం బాత్రప్రావీణ్యము న్సూచనలు సలుపునట్లు కేవలగ్రంథా
వలోకన మెనర్పఁజాలదు. కాశీపురీవర్ణన గ్రంథమును జూచుటకుం,
గాశీపట్టణముం బ్రత్యక్షముగఁ జూచుట కెంత భేదముండునో
యనుభవశాలులకే యెఱుక. యథార్థవస్తువుం బ్రత్యక్షముగఁ బరికించి
నపుడు హృదయమునకుఁ గల్గు రసము తద్వర్ణన గ్రంథముం జూచి
నపుడుగాని లేక తద్వృత్తాంతము న్వినపుడుగాని యటుగాక

తచ్చి(తపటముం గన్నప్పుడుగాని కలుగునా! సమస్త వృత్తజాత్యుపజాతులను రాగతాళముల సహితముగాఁ బాడిరస ముప్పతిల శ్రోతల నానందపర్వవలయునను భరతమునిపద్ధతిం బాఠశాలల నిద్యార్థులకు మప్పినయెడ జనుల నందఱ నభీష్టరసపరవశులంజేసి యభీష్ట కార్యంబుల నెట్లు వేర్చవచ్చుఁగదా! వాచికాంగికాభినయవిశేషంబుల నవరసంబుల న్స్వరభేదంబుగ నుపన్యసింపఁజాలి యొక్క- విద్వాంసుఁడే వేలకొలంది జనుల న్నాస్వాధీనపర్చుకొని యభీష్టార్థంబు లందుచుండ, యట్టి యీపవన్యాసికు లనేకులు బయలుదేఱినచో వారి సంగీత సాహిత్య రసపరవశత్వంబునఁ జొక్కిన ప్రజ వారి యిష్టానుసారముగ నెట్లు నడువకుండును! హస్తవిన్యాసమునఁ గలిగిన యక్షరములు గనుటచేఁ గలుగు రసముకన్న సుశారీరమునఁ బొడము నక్షరములు వినుటచే నొదవురసము చేతితో విసిరిన గుండుకన్న దుపాకిచేఁ బేల్చఁబడు గుండువలెఁ గోటింతలు పనిచేయదా! రమ్మను లెండమ్మరముల మాట పత్రిక న్యాయఁబడగా నద్దానిం జదివికొన్నవాని కా మాట యొక్క- యభిప్రాయమంతగా స్ఫురించదు. కాని ప్రత్యక్షముగా నది పల్కుచున్న యాతని హావభావములు కనిపెట్టినపుడు బాని తాత్పర్యము సాకల్యముగా బోధపడకమానదు. మఱియు సుచ్చారణ స్వర విశేషములంబట్టి మాటకర్థము మాఱుచుండును. గనుకనే యచస్వరమునఁ బ్రత్యేవాయము కలుగునని పాణిని ముని వల్కెను. వేయేల? "కాకఁ బోఁగొట్టిన తీఁగెజొంపమా! తిరిగి కూటమికై పిల్చెద"నని శకుంతల యన్నమాటం బుస్తకమునఁ జదివికొన్నప్పుడు న్మఱియు శకుంతలనుండి ప్రత్యక్షముగ విన్నప్పుడుం గలుగు రసములు తారతమ్యము వేఱే తెల్పనక్కఱలేదు.

శంకరాభరణ రాగము — ఆదితాళము పామా పాము గపమపమ (గామగరి సా) (సైతాలము)—మరియూ—దగా ॥ ఇట్లు ప్రాసినప్పుడు వైణికుఁడు వీణపై స్వరమును మాత్రము కాలానుసారముగ వాయిం

చును గాని వీణపై 'మరియాదగా' యను సాహిత్యము నిర్వింపఁ జాలఁడు. స్వరయుక్తముగా నా యక్షరములు విన్పించుట శారీరిక సాధ్యమే. త్యాగరా జా యక్షరములం బాడిన స్వరగమకభేదము సంపూర్ణముగ వ్రాయుటకుఁగాని, వాయించుటకుఁ గాని యసాధ్యము. మఱియు నొకని శారీరమందలి యెద్దిక వేఱొకని శారీరమునకు నైజముగఁ గుదురదు గానఁ ద్యాగరా జాముక్క– యన్నట్టి తీరు లనఁజాల కున్నప్పటికి నతఁడు పాడిన యా పాట కొంతవఱ కతని శిష్యులు శారీరమునఁ బట్టఁగలరు. కవుల కవితాశక్తి కొంతయైన గ్రంథరూప మున వెలువడి శాశ్వతంబుగ జగమున వారిపేరు నిల్పుఁగాని రాల్గరఁగించు గాయకోత్తముల శారీర మాధుర్యమును జతుర్విధ వాద్య విశారదుల వాదనచాతుర్యమును నటీనటుల నాట్యసౌందర్యమును వారలతోనే చెల్లిపోవును. ధ్వన్యగ్రాహి యంత్రమున గీతవాద్యములు, రూపగ్రాహి యంత్రమున నృత్యమును జూచాయగాఁ గొంతవఱ కిప్పుడు నిల్పఁబడుచున్నది గాని తౌర్యత్రిక మొక్క–సారి యాకర్షింపఁ జాలు యంత్రముకూడఁ బుణ్యవశమున నబ్బెనేని నృత్యగీతవాద్యముల నొక్క–మొగి న్సభను రంజింపఁగల పండితుల విద్య యొక్కి–ంతయైన శాశ్వతముగ జగంబున నిల్పుకొనవచ్చును. నాటకములోని గద్యపద్యములు రంగస్థలమున నటీనటు లెట్లుచదువవలయును? రాగతాళయుక్తముగాఁ జదువవలయునా? లేక కళాశాలలం బాఠముచెప్పు కేవల పండితులవలెఁ జదువవలయునా? ఈచదువుంగూర్చి వచనములు లోకధర్మముగఁగాని నాట్యధర్మముగఁగాని యుచ్చరింపవలయును. రసానుకూలమగు రాగలయలతోఁ బద్యములు చదువవలయును. ఉచితాభినయముగ స్వరరాగతాళములతోఁ గీతములు పాడవలయును. లోకములో సాధారణముగా నంపఱుం బరస్పరబోధకై యాడుకొను మాటలుం, జేసికొను సంజ్ఞలుం జతుర్విధాభినయములలోనే జేరుం గనుక భరతమును ప్రతిపాదించిన తీరున సమస్తజగము స్సంగీతమయమే కాన సభాసదు లెవ్విధముగా సంతోషించెదరో యా తీరున నాటక

మభినయించునది. నాటకము వాగ్గేయకారైక విరచితము కాఁబట్టినది కనుక యథావిధిగా మార్గివలెఁ బ్రదర్శింపరాదు. సుఖేమన సర్వజన రంజన మగునట్లు యథేష్టముగాఁ బాడియాడుచు నెల్లరికి బోధపడు తీరున గద్యపద్యగీతము లుచ్చరించుచు ప్రసాసానుకూలముగ నటీనటు లభినయించునది. రాగరూపకాలప్తులం బ్రొద్దుపుచ్చుం దగదు. నాటక మవలఁబెట్టి రాగాలాపచాతుర్యముం దాళపాండిత్యము న్నృత్యవైశ ద్యము న్నాటక మాడువారు చూపరాదు. గాజుకుప్పెలోని దీప కాంతివలెఁ, బొగిచిన కూర తీరున సాహిత్యమునకు సంగీతము తోడైనచో మఱింత రుచిహెచ్చును గనుక గద్యపద్యగీతము లొక ప్పుడు మాటాడు, నట్లొంకొకప్పు రాగతాళాభినయ సహితంబుగా జన రంజనమగునట్లు యథోచిత సంగీతప్రయోగమున నుచ్చరింపవలయును. స్వరయుక్తంబుగఁ బద్యములు చదువవలయుఁగాని పద్యముల నడుమ నడుమఁ దెగబాఁకెడు దీర్ఘములు తీయఁజున్నచో శ్రోతలకుఁ బద్య సమన్వయము కాక తల ప్రులిసినట్లుండును. కమ్మెచ్చునఁ దీసినట్ల రాగాభినయ సహితంబుగాఁ బద్యము ముగింపవలయు. తూఁచినట్లు పరిమితాభినయగీతవాద్యసహితంబుగా గీతము పాడవలయును.సలక్షణ సంగీత సాహిత్యములకు గుర్తు సకల పండితసామరజస హృదయ రంజనమగుటయే. నటీనటులు సౌష్ఠవసంపన్నులు, సుశాకీరయుక్తులు, సుశిక్షితులుఁ, గులీనులుగ నుండవలయునని భరతముని నియమించెను. నాటకమునఁ జెప్పినం దప్ప యథేష్టముగా స్త్రీ పురుషవేషము, పురుషుఁడు స్త్రీవేషము ప్రసంగస్థలమునం గైకొనుట రసాభాసము. గాంధర్వవేద మనుటచే గీతవాద్యనృత్తకర్మములు నెరవేర్చుట కర్హులు బ్రాహ్మణులు కానుననే "బ్రాహ్మణోవీణా గాథినో గాయతో బ్రాహ్మణోనోక్తగాయే" త్తని శ్రుతినొడఁబడెను. మార్గపట మామును బద్మాసనస్థుఁడై నాయించునది యని భరతమును పల్కెను. "వీణా వాదన తత్త్వజ్ఞః శ్రుతిజాతి విశారదః, తాళజ్ఞశ్చా ప్రయోగేన మోక్షమార్గం నిగచ్ఛతి"—యని యాజ్ఞవల్క్యస్మృతియందుఁ

ప్రతిపాదింపఁబడెను. కనుక నెన్ని విధములఁ జూచిన న్నాట్యవేదాభ్యాసమునకు బ్రాహ్మణేతరు లనర్హులని చెప్పకతీరదు. వాగ్గేయకారునకుఁ జెప్పిన లక్షణములలో వేదాంగములైన ఛందశ్శబ్దానుశాసనజ్ఞానము లుండుటచే వేదాధ్యయనాధికారము ద్విజాతికార్హమే గాన గానకవితావిద్యాప్రయోక్తలు ద్విజులు గాని యితరులు కానేరరు. బ్రహ్మానందమునన్న నెక్కువగ నారదాదిమహామునులు గడించిన సంగీతవిద్య నలరుట కొక్క బ్రాహ్మణులే వేదపఠనపాఠనములకు వలెఁ గుత్తకొన్నారా యేమనఁగా — ఋగ్యజుస్సామాథర్వణముల యుచ్చారణమందు, మఱియు శ్రౌతకర్మములందు నుపయోగించునది వైదికసంగీత మయ్యది శ్రోత్రియాధీన మద్దానికే మార్గి యని భరత మునికృతసంకేతము. వైదికేతరజనంబుల వ్యవహరింపఁబడునది లౌకిక సంగీత మద్దానికే దేశ్య మని భరతమునికృతసంకేతము. మొదటిది యథావిధిగ నడపకున్న నదృష్టఫలము రాకపోవుటయే గాక పైపెచ్చు ప్రత్యవాయముగూడ సంభవించును. రెండవది దేశమున కెట్లింపో యట్లు యథేష్టఫలముగాఁ బ్రయోగించినప్పటికిఁ జతుర్వర్గైక సాధన మగునని భరతమని వలెఁను.

గీతాభినయములు ;

మేక్స్ప్లయర్కాళిదాసాదికృతులు కళాపాఠశాలల సంగీత నిబంధనానుసారముగఁ బఠింపించుట శ్రేయము. మేక్స్ప్లయరులోని "Come hither" అను పాటతో గ్రంథమున నొనర్చిన తెనుఁగుదరువ బిలహరిరాగ రూపకతాళములఁ బాడువిధము రెండవకాలాక్షరములు రెండతీత్రగహముగా గీతము మొదలిడి యీ దిగువ వివరించిన తెన్నునఁ బాడునది :

* ఉద్గ్రాహము *

స స రి రి గ గ పా - గ ప (ధా ధ ప పా) పైకాలము

॥ ఇవలకు రానీ - రానీ ॥

ధ్రువము

గగపధ సాసనసనసా - సరిగరీ సనినిధ ధదా

ఎవఁడు దురాశ దొఱఁగు మఱి-యెండ నుండ వలచునో

మేలాపకము

గగపధరిసరిగరి సన్నిధధ - సనసని దపదా పపగరి

తవిలిని తిండికై - వెదకుచుఁ - దనియు దొరుకు చానితోడ

ఆభోగము

సస రిరి గగ పా - పద సని దప ॥నిస॥

నివలకు రానీ - రానీ ॥మ్మివ॥

సనిదసరిగధధపమగరి - గపమగారిగరిసా

యిచట శీతుగాడ్పుతప్ప - నెదిరివాఁడు గనఁడు.

పైసుంచిన గుర్తులలో - పైకాలముఁ దెల్పును. ఆరోహణము అవరోహణముందెల్పును.

శాకుంతలములోని గీతము - "ఈమచ్చుంబితాని" - అందుకు దెలుఁగుపాట వసంతరాగ, చతురశ్రజాతి త్రిపుటతాళములఁ బాడు క్రమము: పైకాలపు తెండక్షరము లతీతగ్రహముఁ జేయుచు

* ఉద్గ్రాహము *

సనసగామగమధామధానికీ - నిధమగనిదమగరినరిసని

కొదమతుమ్మెద లొకింత గ్రోలు నూ - గుజడలు తుమ్మెదల గలుగు దిరిసెపువ్వులు

ధ్రువము

సగగమగరిసానిధనీసామగ - ధామానిధామాగరినీసా

విదలు కలికరం బలరారం దమ - వీనుల కైసేయుచునుండ్రు

ఉద్గ్రాహ ధ్రువ మేలాపకాభోగములు గీతావయవములు. సంగీత బంధములన్నియు యథేష్టగీతనృత్యవాద్యసహితముగా ముగించవలయును. విక్రమోర్వశీయములో నాందీశ్లోకమున కొనర్చిన తెలుఁగుపద్దెము **వఫి**

నయించు విధము* తాళధరుఁ డొకమాఱు 'తత్తాధీ' యని శబ్దముచేయు సమకాలము నందే నటి మండలస్థానకమునఁ గరముల రెండింటిం జతురస్రములుగాఁజేసి 'పలికెద రెవ్వనిఁ బ్రాఁజదువుల కొనల' నని తన తోడిపాటక త్తెలు పాడుచుండగా నా స్వరప్రమాణముగా మొదట 'పలికెద' రను పదము మొక్క- యర్థము సుద్వేష్టితకరణపూర్వకముగా ముఖమునం ఊర్ధ్వముఖముగాఁ గొంచెము చాపఁబడిన హంసాస్యాఖ్య మగు నుత్తానదక్షిణ హస్తముచే నభినయింపఁదగును. అప్పుడే యెడమ చేయికూడ కటీనాభిచరముగాఁ జేయవలయు 'ఎవ్వని' యనుపదార్థము

మూలము :

వేదాంతేషు యమాహు రేకపురుషం వ్యాప్య స్థితం రోదసీ
యస్మిన్నీశ్వర ఇత్యనన్య విషయ శ్శబ్దో యథార్థాక్షరః
అంతర్యశ్చ ముముక్షుభి ర్నియమిత ప్రాణాధిభి ర్మృగ్యతే
స స్థాణుః స్థిరభక్తియోగసులభో నిఃశ్రేయసాయాస్తు వః॥

— విక్రమోర్వశీయము

అనువాదము :

తరువోజ ॥ పలికెద రెవ్వనిఁ బ్రాఁజదువుల కొ-
నల మిన్ను మన్ను నిండ నగు నొక్క-నిగఁ
గలుగ కొండునకు నిక్క-ముగ నెవ్వాని
యెడఁ జెల్లుచుండెడు నేలిక బిరుదు
నెడద నుసుఱు బిగియించి ముత్తికయి
కడఁగు వారల వెదుకంబడు నెవఁడు
కలిగించు ? బ త్తిజోగమునకు సుళువు
గాఁ జిక్కు-నట్టి ముక్కం-టి మే ల్మీకు

న్నావర్తితకరణ పూర్వకముగాఁ బార్శ్వగతమై యూర్ధ్వముఖ సూచీ
ముఖాఖ్యమైన యెడమచేతిచివరతో నభినయించవలయు. అపుడు
కుడిచేయు కటియందుఁగాని నాభియందుఁగాని యుండవలయును.
'ప్రాఁజదువుల' నను పదార్థ ముద్వేష్టితకరణపూర్వకముగా సవిలాస
ముగా నధోముఖమైన పరాఙ్ముఖాఖ్య నికుంచితకరములతో నభి
నయించునది. అభినయమంతటం దృష్టిహస్తానుగతముగఁ జేయవల
యును. 'కొనల' నను పదార్థము నూర్ధ్వ ముఖముగాఁ బార్శ్వగత
మగు సూచీముఖాఖ్య వామకరాగ్రతలమున నభినయించునది. 'మిన్ను
మన్ను నిండ' యనుపదార్థ ముద్వేష్టిత పూర్వకముగా నూర్ధ్వముఖ
ముగా నూర్ధ్వగతోత్తాన పతాకాఖ్య దక్షిణహస్తముతో నాకసముఖ
జూపి యధోముఖమై యధోగతమైన యీ హస్తముచేతనే భూమిం
గన్పర్చవలయును. 'అగు' నను పదార్థము న్యావర్తితకరణ పూర్వక
ముగాఁ బార్శ్వగతమై యధోముఖమైన శిఖరాఖ్య వామకరమునఁ
దనకు సమ్ముఖతలముగా నభినయించవలయును. 'ఒక్క-నిగ' నను
పదార్థముం దానేకభ్రమరికంజేసి క్రమముగా నావేష్టితోద్వేష్టిత
పూర్వకములుగా నగ్రగతమైన యూర్ధ్వముఖమైన సూచీముఖాఖ్య
దక్షిణకరాగ్రతలముచేత మఱియుఁ బార్శ్వగతమై పరాఙ్ముఖోత్తాన
పతాకాఖ్య దక్షిణహస్తముచేత నభినయించునది. 'కలుగకొండునకు'
ననుపదార్థ ముద్వేష్టితకరణ పూర్వకముగ ముకుటక ఖటకాము
ఖాఖ్య వామకరముతోమఱియు నాహస్తముచేతనే మఱల నుద్వేష్టిత
పూర్వకముగాఁ బార్శ్వగతోత్తాన సూచీముఖముతోడన మఱియు
నుద్వేష్టితపూర్వకముగాఁ గొంచెము పార్శ్వగతమైన పరాఙ్ము
ఖోత్తాన చతురదక్షిణహస్తముచే నభినయించునది. 'నిక్క-ముగఁ
జెల్లు'నను పదార్థ ముద్వేష్టితపూర్వకముగాఁ గొంచెము ముందునకు
వెళ్ళి యధోముఖోత్తానితసందశనాఖ్య దక్షిణహస్తముచేతను మఱియు
నావేష్టితపూర్వకముగా నూర్ధ్వముఖ పార్శ్వగత సందంశనాఖ్యదక్షిణ
కరముచే నభినయించునది. 'ఎవ్వానియెడ' ననుపదార్థము ఎవ్వనియను

పదార్థమునకువలె నభినయించునది. "ఏలిక"యను పదార్థముద్వేష్టిత కరణ పూర్వకముగాఁ బార్శ్వగతోర్ధ్వముఖోత్తాన చతుర దక్షిణకర ముచే నాస్యప్రదేశమున నభినయించునది. 'బిరుదు' అనుపదార్థము వ్యావర్తితపూర్వకముగాఁ గర్ణరంధ్రాభిముఖ సూచీముఖాఖ్య వామ కరముచే నభినయించవలయును. 'ఎడఁద' యనుపదార్థము వ్యావర్తిత పూర్వకముగా హృదయనిహితమైనట్టియు సమ్ముఖమైనట్టియు సందంశ నామక దక్షిణకరముచే నభినయించునది. 'ఎవఁడు' అను దానికెవ్వని యను దానివలె నభినయించునది. 'ఉనుఱు' అనుదాని వ్యావర్తిత పూర్వకముగా రెండుమూఁడుసార్లు పతితోత్పతిత సమ్ముఖాగత పార్శ్వముఖస్వనమ్ముఖతల సందంశాఖ్య దక్షిణకరముచే నాసాదేశ మున నభినయించునది. 'బిగియించి' యనుదానికి వ్యావర్తితపూర్వక ముగా హృదయదేశస్థిత సమ్ముఖాగత శిఖరాఖ్యవామకరమున నభి నయించునది. 'ముత్తికె కడఁగు వారల' అనునపుడు వ్యావర్తిత పూర్వకముగా నాభీహృదయ దేశములందు మీఁదుమీఁదుగా నుంచఁబడిన యుత్తాన సందంశనద్వయమున నభియించునది. 'వెదుకం బడు' అనుదాని కుద్వేష్టితపూర్వకముగా హృదయ దేశమునందు మెల్లగాఁ ద్రిప్పఁబడినట్టి పరాఙ్ముఖ పార్శ్వతల కర్తరీముఖాఖ్య దక్షిణకరమున నభినయించునది. 'ఎవఁడు' అనునది మునుపటివలె, 'కలిగించు' అనునది పరివర్తితపూర్వకముగాఁ బార్శ్వాంతర గతో త్తానిత పార్శ్వముఖపతాకాఖ్య దక్షిణకరముచే, 'బత్తి' యనునది పరివర్తితపూర్వకముగా హృదయమందుఁ జేతులుమోడ్చి పతాక ద్వయముచే 'జోగమునకు''ముత్తికె కడఁగువారల'కు వలె'నభియించ వలయుఁ గాని నాభియందెడమచేయి యుత్తానితముగాఁ బతాక రూపముగఁ జేయవలయు,'సుళువుగాఁ జిక్కు' అను అనునప్డు వ్యావ ర్తిత పూర్వకముగా హృదయముఁ గూర్చి సమ్ముఖాగత పార్శ్వగ తోత్తాన చతురాఖ్య దక్షిణకరముచేత,'అట్టి' యనునది 'ఎవఁడు'

అనుదానికివలె నెడమచేత'ముక్కంటి'వ్యావర్తితపూర్వకముగాశిరము నం దంజలి బంధించి పతాకద్వయముచే 'మేలు' అనునది వ్యావర్తిత పూర్వకముగాసవలనముగా వ్యావర్తితపూర్వ ముఖోత్తానితాకాశద్వ యముచే'మీకు' అనునపుడు పరివర్తితపూర్వకముగ నగ్రమైనట్టియుఁ బురోముఖమైనట్టియు నుత్తానితమైనట్టియుఁ బతాకాద్వయముచేత నభినయించునది. ఆవేష్టితోద్వేష్టిత వ్యావర్తితపరివర్తితములని హస్త కరణములు నాలుగు. వీని లక్షణమును, హంసాస్య సూచీముఖ పరా ఙ్ముఖ పరాశాశిఖర ఖటకాముఖ సందంశన చతురక ర్తరీ ముఖారా ళాది హస్తభేదలక్షణము నిచట గ్రంథవిస్తరభీతిచే వ్రాయఁబడలేదు. యుక్తిబట్టియు సంప్రదాయమునుబట్టియు లోకమునుబట్టియు నభి నయించుదగినది. లోకములో సాధారణముగా నేర్చుతొండమున కెట్ల భినయించెదరో యదే తీరున లోకవృత్తానుసారముగ నభినయించ వలయు. నాట్యప్రయోగమునకు లోకమే ప్రమాణము. సాధారణ ముగా మాటాడునపుడుగాని, పాడునపుడుగాని, గొప్పయాలోచనము సేయునపుడు గాని జనులు నానావిధముగాఁ గన్బొమలు కన్నులు ముక్కు నోరు నాల్క పెదవులు మూఁతి దౌడలు కనుఱెప్పలు మెడ బొమ్మ భుజములు మోచేతులు చేతులు చేతివ్రేళ్ళు అడు గులు మొదలగు నవయవము లాడించుట స్వభావము సుశిక్షిత దేహ సౌష్ఠవములు కలవా రాడినదాట, పాడినదిపాట. ఈ రెండుగుణములు లేనివారెంత గొప్పస్త్రీయముగఁ బాడనీ యాడనీ జనరంజన మంతగాఁ గానేరదు. కాని సంప్రదాయానుసారముగ నున్నచో సుశిక్షితసౌష్ఠవ ములు లేకున్నఁ బండితైకవేద్యము కాకమానదు. 'రమ్మ' అను రెండక్షరము లుచ్చరించుచు నఱచేయి క్రిందువైపుగా బొటన వ్రేలుతక్కఁ దక్కినవ్రేళ్ళు తనకభిముఖముగాఁ బ్రసరింపఁజేయుట సంప్రదాయముగాని యానాల్గుఁ బైకెత్తి మండ తెన కభిముఖముగు నట్లు కుడియెడమలు కాడించినచో లోకరీతిచే రావద్దను నర్థమిచ్చుఁ గనుక విస్వబడీనమాడు 'ర'న్నును మాటునబట్టి చూడఁగలఁడా? లేక

వద్దను నర్థమిచ్చు కరతలామలకన్యాయమువట్టి మానఁగలఁడా? కావున జనుఁడు లోకసంప్రదాయాభినయము ననుసరించకతీరదు. తన యభిప్రాయము నెవ్వఁడించుటకై లోకుల ననుసరించి చతుర్విధాభినయమొనర్చువలయును.అట్లు చేయనియెడల నపాయ సూచనమందుఁ బొగబండి కెఱ్ఱజెండాకుమాఱు తెల్లజెండా చూపిన చందమున వైపరీత్యమగును. సంప్రదాయమునకు వ్యతిరేకముగా గ్రంథరచనముఁగాని, యుచ్చారణముఁగాని,యాచారములుగాని మార్చినచో హాని కలుగుఁగాని లాభముకానేరదు.

సంప్రదాయము :

బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్యశూద్రజాతు లిదివఱకు సంప్రదాయసిద్ధముగా భరతఖండమున నాల్గుజాతు లున్నవి. వానిలో నెన్నియో భేదములు కలవు. బ్రాహ్మణజాతి పదివిధము లం, దవాంతర శాఖాభేదము లెన్నియో కల వాతీరుగానే తక్కిన జాతులుకూడ నానావిధములుగ దేశాచార భేదములఁ బట్టి విభజింపఁబడినవి. ఇపుడు సంప్రదాయసిద్ధ మతాచారములకు విరుద్ధముగాఁ బొడమిన బ్రహ్మసమాజార్యసమాజములచేత నిదివఱకే యెన్నియో కులములుగ నేర్పడి యైకమత్యముం దొఱఁగి హానిం బొందుచున్న భారతీయజనమునందు మఱింత వైషమ్యము చేటుకలుగుటతప్ప లాభ మేమివచ్చెను. శిష్టాచారానుసారులగు ద్విజులయందును శూద్రులలోఁ గొన్ని తెగలయందును బ్రౌఢవితంతువివాహముల నేర్పర్చుచున్న సంఘసంస్కార పరాయణుల యవివేకముచే నేర్పర్చబడిన బ్రౌఢవితంతుజాతి సంప్రదాయసిద్ధ జాతులకు వేఱై భారతీయులలో మఱింత హానికిం గారణ మగుచున్నది. శాస్త్రముకన్న సంప్రదాయము బలీయము. 'శిష్టాచార సంప్రదాయముతో మాకుఁ బనిలేదు. వేదములొప్పుకొన్న యాచారములు సంప్రదాయ విరుద్ధము లైనప్పటికి ప్రకృతకాలానుసారముగ నవలంబించెద' మని వేదబాహ్యము తెలిసీ తెలియ కిప్పటి సంఘసంస్కరణపరాయణులు కొఱమాలిన మార్పులఁ దాము చెడి యెరు

లం జెఱుపఁజూచుచున్నారు. వీరలొనర్చు చెఱుపు నదులు సముద్ర మునఁ గలుపు లెట్టిరంగు చెత్తలవలె లోఁతు ముట్టనేరక వెలితి యొడ్డున మాత్ర మగపడుచుండును. గరిసెడు ధాన్యములో నొకటి రెండు తప్పకాయ్‌లున్న లోఁకేమి? వెనుకటి ఋషులు ప్రౌఢవితం తువులకుఁ బెండ్లి మాన్పించుటకుఁ గారణ మందువలనఁ గొనసాగు చున్న శిష్టాచారము. అందుకు విరుద్ధముగ నడిచి ములుదీసి కొయ్య గొట్టుకొన్న ట్లీడుములందు నవనాగరకుల దుఃస్థితి కనిపెట్టినకొలది తేట తెల్లమగును. పురుషులకన్న స్త్రీలకుఁ-తిండి రెండురెట్లు, ఊహ నాల్గు రెట్లు, సాహస మాఱురెట్లు, కామ మెన్మిదిరెట్లు, స్త్రీల నమ్మరాదు. స్త్రీ స్వాతంత్ర్యమునకుఁ దగదను భారతీయవాక్యములు, మగువల కుండును మాయమర్మము లను మేక్స్పియరుని వాక్యము, 'సాలా వృకాని స్త్రీసఖ్యాని' యను శ్రుతియుం దార్ఢ్యముగ నిపుడు స్త్రీలకు రాజసభలో నధికారమిచ్చుటకు జంకు నాంగ్లదేశీయ పురు షులే సాక్షి. సంస్కృతగర్భయగు వితంతువునకు మళ్ళి పెండ్లి నేయ కుంటచేఁ గలుగు మే ళ్ళాపెకుఁ బ్రసూతిగండముం దప్పించుట - పర మార్థ సంపాదనమున కడ్డుదగులు సంసారభారముఁ దొలగించుట - స్వార్థపరత లేని యామెచేఁ బుణ్యకార్యములఁ జేయించి యామెం దరింపఁజేయుట - యామె మఱి సంతానము కనదు కనుక నున్నవార లకు సమృద్ధిగా నాహారాది సుఖలాభమును మఱియు నీజన్మములో ననుభవించు సుఖదుఃఖములకుఁ గారణము పూర్వ జన్మకృత పుణ్య పాపములనియు, విధినియోగము దాటరాదనియు, జన్మమెత్తినఫలము పరమార్థసంపాదనమే యనియు, నిద్రాహారములు మాత్రమే బ్రతు కున కవసరము లనియు, నిషిద్ధరతి సౌఖ్యము దుష్టవ్యసనమనియు, నొక నిం గవఁగూడిన తనదేహము వాని పరోక్షమున నింకొకని కర్పించుట నీతి కాదనియు, నింకొక జన్మమందు వేదశాస్త్రసమ్మతమున గతించిన తనపెనిమిటినిం గూడవచ్చు ననియఁ, గామసౌఖ్యము వదలలేనిచో భర్తలు గతించినకొలఁదిఁ బెండ్లికి వ్యవసాయండ దనియు, మఱియొక జన్మమున నైనం బెనిమిటిం గలియు నాసతో క్షణభంగురమైన

యీ వనకష్టము నలక్ష్యపెట్టనచ్చు, నియు, నెల్లివిధముల నిష్టా చారానుసరణమే మిగుల శ్రేయ మనియుం దెలిసిన యీ స్తికబుద్ధిగల కుటుంబములయందలి సుశిక్షితలగు స్త్రీలు దుర్భరభర్తవియో గంబు నతికష్టంబున సహించుకొనియైన గర్భాధాన సంస్కారానం తరమున మఱల మార్మనువున కాసింపకున్నారు. శరీరమునకుఁ గలిగిన రోగము మందుచేఁ గుదుర్చుకొని సుఖించునట్లు భర్తృవియోగ దుఃఖము మార్మనువునఁ బోఁగొట్టుకొనరాదా యన నిశ్చయముగ మార్మనువు పెనిమిటి తనజీవితమువఱకుం బ్రతుకునని మార్మనువాడిన దాని కెట్లు తెలియును? భర్తలు గతించినకొలఁది యెందఱుం బెండ్లాడి బెత్తమ్మ కాఁగలదు? కోర్కెకు హద్దుగలదా? చెల్లఁగలిగిన యెన్ని విధముల కోర్కెలు ప్రతిక్షణ ముదయించినప్పటికి మర్యాదాభంగ మగుననియు, లేనికష్టములు తగిలించుకొనవలసి వచ్చుననియు, వివే కులు లో నడంచుకొనుచుండలేదా? కులాగత సంప్రదాయాను సారముగ రాజ్యమున కర్తృఁడు పెద్దకొడు కగుచుండగాఁ దక్కిన పుత్రులు తమ కాభాగ్య మబ్బలేదని చేతులు పిసుకుకొనుచున్నారు, వారిదుఃఖము కుటుంబసహితముగఁ దమ యన్నల యుపాయముల వెదకి కడతేర్చినఁ దీరదా? రాజుకొడుకే రాజు కానేల? యింకొకఁడు సింహాసమునఁ గూర్చుండనొల్లడా? కుడుచుటకుం గట్టుకొనుటకు నేక బాధపడు పేదలకు భాగ్యవంతు లేల తమయా స్తి పంచియీరో! తమకన్న సౌందర్యబలచాతుర్యములుగల స్త్రీపురుషుల నాలుమగ ళ్ళ న్యోన్యమేల యనుభవించనొల్లరో! ఇంతకు నిష్టాచారము దైవనియో గముం దప్పింపఁ బూనుకొన్న సంఘసంస్కార పరాయణుల ప్రయ త్నము తీతువు రాయభారమువలె వ్యర్థము. మఱియు నపహాస్యా స్పదము. కనుక చతుర్విధాభినయము న్సంప్రదాయానుసారముగ జేయవలయు.

ఆధునికయుగము – అస్మద్భాషాస్థితి :

ఎద్దులేచినది, పేడవైచినది, తుప్ప తలదాసి చీపురుకట్టతో దొడ్డి బాగుచేయుచున్నది. ముదుసలివారు పల్దోముకొంచున్నారు. ఫిరం

గులు పేలుచున్నవి, కాకు లఱచుచున్నవి, బడిపిల్లలు చల్దికూడు మెక్కుచున్నారు— అని యీ విధముగ స్వభావవర్ణనము చేయుటయే కవిత స్మృఖ్య మనువారును-'నాకు పాటలూ ఆటలూ అంటే తలనొప్పి, చూ నేరూ, బోగంమేళము చూడకూడ దన్న వాళ్ళలో నేనొఖ్ఖణ్ణిగా, విధిలేక వచ్చింది రాజుగారి బలవంతంపై దిక్కుమాల్ని నౌఖరీ గాని గుల్బీజానీచేత కాను క్లబ్బు రీడింగురూములో పాడించి దాని కైదు వందలు చందావేయించి తక్షణం జమచేయించి, "యస్ దేరీజ్ నో అదర్గో" యిచ్చే సర్కి నా అవస్థ అట్లివ్వక తీరిందికాదు, సాయెబూ! బండికట్టు. నీకు బుద్ధుందా చెప్పేకానూ స్టుపిడ్ బో రేల్వేస్టేషన్కు వెళ్ళి వీరేశలింగం పంతులుగారు వస్తారు, వార్నితీస్కురా. ఏం పాటలు! ఆడవాళ్ళంటే కొంత వినవచ్చు కాని సంగీతపాటకులంటే నాకొళ్ళుమంట. వాళ్ళ వికారాలు వాళ్ళ రుంజుకోవటాలు ఎడ్యుకేషకా? వాళ్ళకు స్టేటస్లేదు. ఇంగ్లీషు ఎడ్యుకేషను లేనివాడికి సివిల్జేష నేముంటుందండీ? సంగీతం అంటె నా కసయ్యంగాని మా అమ్మాయిలకు కుమారసంభవం చెప్పిస్తూన్నాను. డెబ్బయియేళ్ళు శాస్త్రుల్లుగారు బాగాచెప్తాడు. అబ్బా! చూశారా, గ్రామ్యం ఎందుకు రాయకూడదు? నల్లురికి తెల్యాలా? ఐతెలూ మిస్టర్, గణాలు ప్రాసలు వీటికై వ్యర్థపదాలు దోపి మీనిం గ్వాడుచేస్తూవున్నారు. దీని తస్సావలవా, ఆ ఏంవి చేయాలండీ? ఆర్బతునాటు కంపెనీలో పోయినాయండీ పన్నెండువేల రూపాయీలకు పైగా. గాడ్సువిల్!

గ్రామ్యభాషతో అనగా మనవంటి కొంచెము సివిలైజ్డమె న్మాట్లాడే భాషతో కావ్యాలు వ్రాస్తే ఫెల్లో ఆఫ్ యూన్వర్సిటీనిగా వర్ణాక్యులర్ బ్రాంచికి ఆ పొస్తకాలు స్కూళ్ళకు పెట్టించుటకు పైర్వి చేస్తాను. ఆ సబ్జక్టుమీది. ప్రౌఢరజస్వలానంతర వివాహసబ్జక్టు మహా మహోపాధ్యాయులగారిది. డూ యువర్సెల్ఫ్, ఓ థేంక్యూ' ఇట్లు తగుమనుష్యు లాడుకొను భాషం గ్రంథములు వ్రాయవచ్చు ననియు

నాంగ్లేయభాషాపాండిత్యము కొంతఁ గలిగియున్న మాత్రమున గీర్వాణాంధ్రభాషలుగూడఁ గూలంకషముగఁ దెలిసినట్లు వేషములువేసి, తమకు పాండిత్యముం బ్రజీతునేయు బజారుపత్రికల స్వీధిఁబెట్టుచు సభల సిగ్గఱి సొఱుకాయలు తెగనఱుకు నాంధ్రులును - మఱియుఁ బుస్తకములఁబట్టి కొన్ని తెలుఁగుమాటలు వల్లించుకొని తెలుఁగన్న నేమో తెలియని యాంగ్లేయులవద్ద నాంధ్రభాషాపండితులమని నటించుచు నాంధ్రభాషా పరీక్షకులైన యఱువలునుం - తెనుంగుభాస యసుఱు పోసికొనుచున్నారు. శాకుంతలనాటకము విద్యార్థులకుఁ బాఠముచెప్పఁగల గీర్వాణపండితునకు నెలకుఁ బదిహుూప్యములు మాత్రమే వేతనముగాని హేమ్మెట్టు పాఠముచెప్పు నాంగ్లేయభాషా పండితున కైదువందలు రూప్యములు నెలకు వేతనముకదా! ఆంగ్లేయ భాష రాజభాష యగుట చేతఁగదా యంతజీత మిూయఁబడుచున్నది. కేవల గీర్వాణాంధ్రభాషాపండితుల నిప్పటి చెడుకాలములో నెవరు చూచెదరు? వేదశాస్త్రములు సంగీతసాహిత్యరసజ్ఞతయు నడుగంటినవి. మానవ ధర్మశాస్త్రము సంస్కృతమునఁ జదివికొన్నవానికి దమ్మిడియైన రాబడిలేదుకాని యదే యాంగ్లేయభాషలోఁ జదివికొని పరీక్షలో నెగ్గినవాఁడు న్యాయాధికారియొద్ద వాదించుట కర్హతకల్గి నెలకు వేలకొలఁది సంపాదించుచున్నాఁడు. కావుననే కొంపగోడి యమ్ముకొనియైన నాంగ్లభాష భారతీయులు నేర్చుకొనుచుఁ దమ భాషల నిరసించుచున్నారు. తుద కాంగ్లేయభాషలో భగవద్గీతలఁ గూర్చి యుపన్యాస మిడు నేనిబెసంటమ్మగారి పాదములఁ బట్టుచు సంస్కృతమున భగవద్గీతలు బోధించు నాచార్యులంగూడ సరకు నేయకున్నారు. భరతవర్ష పరిపాలకులు భరతవర్షమునందు భారతీయ భాషలనే యుపయోగించి పాలించునెడ భారతీయభాష లన్నియు సమున్నతదశ నందుఁగదా !

కళలు – కవిత్వము :

సంగీతవిద్వాంసులమని బయలుదేఱినవారిలో నూటికిఁ దొంబది తొంబండ్రకుఁ బైగా శ్రుతిలయజ్ఞానములు స్ఫుటముగా నుండబోవు. కవిత్వము నన్నంగీతము నన్నహజముగాఁ బుట్టవలయుఁగాని శక్తిహీను లెంత నేర్చుకొని యంటించుకొన్నను లాభము లేదు. వేనవేలు భాషా పరీక్షయందు నెఱవేరినవారు కలరు గాని సొగసుగా గద్యపద్య ప్రబంధముల స్వతంత్రముగఁ గల్పించి కవితాప్రతిభఁ జూపఁగల కవీశ్వరు లొకరిద్దరైన దేశమంతటం దేలుట కష్టము. కూనిద్ధ్ర ములు దీసి గద్యపద్యములు చదువువారు లక్షలకొలందిగలరు. కాని శారీరసౌష్ఠవయుతులై సభలం చార్యప్రతికమున వేలకొలంది పండిత పామరుల ప్రసంజింపఁజేయువా రొకరిద్దరు జగమున నుంట కడునరుదు. లోకములో సార్వలౌకికులు నాఁబరఁగు కవులు షేక్స్పియర్కాళి దాసులే కదా! కవీశ్వరుల కవితాప్రతిభ వారిగ్రంథములు వెల్ల డించును. మఱియు నొకభాషలోని గ్రంథ మింకొక భాష లోని కర్థము పోసి కించుమించుగ మార్పవచ్చునఁగాన సకలదేశముల జనులకు భూత వర్తమానకాలములం బరఁగు కవీశ్వరుల శక్తి లోకమంతట దెలియఁ బడుఁ గాని యొకని తౌర్యత్రికచాతుర్య మింకొకనికిఁ బరోక్షమున నొక్కమొగిఁ దెల్పఁజాలు యంత్రములిదివఱకును లేవుకదా! ఈశ్వ రానుగ్రహమున నిఁక గనుఁగొనఁబడినప్పటికి నట్టి యంత్రము లభిం పకముందున్న సంగీతపండితులు పెక్కండ్రు జగద్విశ్రాంతకీర్తిఁ బడ యనేరరుకదా! షేక్స్పియర్కాళిదాసుల కావ్యములకన్న సొగసైన కావ్యములెన్ని వ్రాత లోకులకుఁ దెలియని కాలమున ఖిలములై పోయెనో దేవుని కెఱుక! వాచికాభినయరూపమగు కావ్యమునకు గీతవాద్యములకన్నను మఱియు నాంగికాహార్య సాత్త్వికాభినయముల కన్నను గౌరవసంతగా వచ్చుటకుఁ గారణము స్వరసందర్భముం జతు ర్విధవాద్యము న్మఱియు నృత్యముం గ్రమముగ గాయకుని శారీర సంపదయు, న్వాదకుని కరగుణము, న్నటుని నృత్యవిశేషము, నెవ్వండియు నా మువ్వరి విద్యావైశద్యము నన్నభకుఁ గన్బర్చునఁగాని కావ్యము సకలజగము నద్దమువలెఁ జూపుటయేగాక మానవులకు

వివిధావస్థలయందుఁ దలంపు లెట్లుండునో వానింగూడ బయల్వెట్టును. సర్వరూపము లాకర్షించుటకు రూపగ్రాహియంత్రమును, సకల ధ్వనుల నాకర్షించుటకు శబ్దగ్రాహియంత్రమునుం గలవుకాని నానావస్థలయందు బయల్వడని మనుష్యుల తలంపులంగూడఁ దెలుపుటకుఁ గావ్యముకన్న వేఱు యంత్ర మిదివఱకు లేదిఁకనుండఁబోదు. కవితాశక్తింగదా జగమున నెల్లకృత్యములు ప్రబలుచున్నది! కవిత్వము ప్రత్యక్షముం దెలుపుటయేగాక పరోక్షముంగూడ బయటపెట్టుం గావుననే "కోవేత్తి కవితాతత్త్వం శివో జానాతి వా నవా" యని కాళిదాసుఁడును, "నతచ్చాక్షుష్మం నసావిద్యా నతచ్ఛిల్పం నసాకలా నాసా యోగో నతత్కర్మ నాట్యేస్మిన్నవీక్షతే" — యని భరతముని యవధారించిరి. కవిత్వమనఁగాఁ గావ్యముఁ బన్ను నూహ కవిత్వము సహజ కృత్రిమము లని రెండు విధములు. పాంచభౌతిక క్రియలు కల్పించునది సహజము. ఘటపటాది లౌకికకృత్యము లొనర్చునది కృత్రిమము. కావునలోకమునఁ గల్గు సకలక్రియలును దైవికమానుష సంకల్పవశమునసే కలుగుచున్నవి. మేక్స్పియర్కాళిదాసు లంత కష్టపడి యీఁకలి నిదురలైన మఱచి సమస్తైహికభోగముల మానుకొని రాత్రింబవ ళ్ళేకదీక్షతోఁ గావ్యము లెందుకు ప్రవాసినారు? కీర్తికొఱకా? ఎవఁడైనఁ జెల్లిపోయినవెనుక వానిం బైవారు దూషింతురో లేక భూషింతురో కనిపెట్టలేఁడుకదా! ధనమునకా? ఎంతో సుళువుగా మఱి కొన్ని పనులవల్ల ధనము కావలసినంత లభించుఁగదా! భోగమునకా! లోకజ్ఞానమే లేక తనువు మఱచి తదేకధ్యానముతోఁ గోరిన పదమొకటి తోఁచనపుడు కొంపవోయినట్లు విచారించుచు, నొక సందర్భము కుదుర్చుకొనుట కెంతయో గింజుకొని తన్నుకొనుచు, నెంచుకొన్న శబ్దము స్ఫురించినపుడు రాజ్యముదొరికినట్లు సంతసిల్లుచు సంతత మెద్దిమో యాలోచనమున మున్గియున్నవాఁడు ప్రక్కందనవని తాది భోగము లనుభవించుచెట్లు? మోక్షమునకా! శకుంతల పిఱుందల, న్నేమేటు వెట్టియందుం దగులుకొన్నవారికి నిర్విషయ మన స్నెట్లుకుదురును? పరోపకారమునకా? శాకుంతలము న్నేమెట్టుం జదువకున్న ప్రాణుల కాఁకలి తీఱదా లేక నిదురపట్టదా? నీతిఁ

దెల్పుటకా? మంచిచెడ్డలు భాగుగఁ బరిశీలింపక పొ త్తురహస్యముగాఁ జేయరా, దెదుటివారల మనసు కనిబెట్టకచేసిన పొందు దుష్యంతు నేకాంతముగఁ గలసిన శకుంతలకువలె వికటించును; మఱియుఁ బరునిఁ జంపి వాని సొత్తాక్రమించుకొనరా, దట్లొనర్చిన వాఁడు హేమమెట్లు పినతండ్రివలెఁ బొలియింపఁబడునని - శాకుంతలమందు, హేమమెట్లు నందుఁ దెలుపఁబడిన యీ రెండునీతుల శ్లోకములో నెఱుఁగని వారెవరు? క్రొత్తవాని నమ్మకొని వాని రహస్యముగఁ బెండ్లాడి వాని వెంబడిఁ బోవ కా మర్మ మెవ్వరికైనం దెలియనీక మిండతవలె నీడు వచ్చిన కన్యక యెవరై యుండును? మఱియుఁ దానన్యాయముగ నొరుని గొట్టినం దనపైఁ బరులు పగపట్టెదరని పిచ్చివానికిఁ దక్క నితరులకుఁ దెలియదా? లోకులందఱికిం దేట తెల్లమగు నిట్టి నీతులకై కొండం ద్రవ్వి యెలుకం బట్టినట్లు కవీశ్వరులు వృథాప్రయాసమున నంతలేసి గ్రంథముల రచింపనేల? సమస్త జగత్కారణమగు శక్తి యెద్దియో వాగ్దేయకారాది కవిరూపమున నూహించుచు వ్రాయుచుం బాడుచు నాడుచు వాయించుచు సకలకర్మముల నాచరించుచు, వేయేల, సర్వ జగద్రూపమై సత్త్వరజస్తమో గుణములం దనలోఁ దా నాటాడు కొనుచుండును. అందులకే కారణ మూహింప మానవుల కలవికాదు.

నరుల ఊహాపోహములు :

జ్యోతిష్కులు గురుశుక్రయోగంబున నిట్టి వింతలు లోకంబున జరుగవచ్చుననియు - డెబ్బది పదునొకండు కోట్ల నలువది పన్నెండు లక్షల, తొంబది పదుమూఁడు వేల, రెండుమ్రోవ్వాతిక యోజనముల దూరమున భూగోళమునుండి శుక్రమండల మున్నదనియు -నందులోఁ గాల్వ లగపడుచున్నట్లున్నవి కనుక తప్పక మనుష్యులు నందు రేమో యనియుం-గోతలు గోయు గణితశాస్త్రజ్ఞులు భూమి యైదువేల మైళ్ళు చిల్లర యించుమించు దళసరిగనున్న దా నడుమ నగ్నినీరున్నది నామాట నమ్మఁబోవనిచో నచటికిఁ బోయిచూడుఁడు మీకే బోధ పడుననియు - చరిత్రకారులు పోల్చిచూడఁగా నాంధ్రాంగ్లేయ శబ్ద ములు ప్రథమాక్షర సంబంధముఁబట్టియు నుభయభాషలలో నీట్టు, ఈను శబ్దములు సమానరూపార్థముల నుంట చేతను, మఱియు అబ్బ,

ఆము శబ్దముల సమాన రూపార్థములం బట్టి మఱికొన్ని కారణముల వల్ల నాంధ్రాంగ్లేయులుగాని యాంధ్ర తురుష్కులుగానిపి. హూణ శకమునకు ముందు మూడులక్షల మానముల పన్నెండు దినములు దాదాపుగా బహుశా ఒక్క కులములోనివారై హిమాలయము డెప్పె నడిమిలో నుండియుండవచ్చు ననియు - పరిణామవాదులు వానర నరశబ్దముల నంత్యాక్షరములు సమానము లగుటచేతను మఱియు నుభయజాతుల చేష్ట లించుమించు నొక్కలాగుంటచేతను వానరజాతినుండి నరజాతి రూఢిగఁ బుట్టియుండవచ్చు ననియు- నిట్లు వివిధ శాస్త్రజ్ఞులు జాత్యంధు లేనుగుం బోల్చున ట్లూహించుచుం దురు. దైవమాయననుమానమున నెఱుంగ నేరితరము? మిడతంభొట్ల శకునమువలెఁ గొందఱి యూహలు గుఱికిబెత్తె డగుచుండును. మొత్త ముపై మానవులు తెలిసీ తెలియనివా రనుట కే సందియమున్లేదు.

మహాకవుల సందేశము :

మఱియు నుదాత్తిశయంబున లేని వస్తువులు నిజముగఁ గాన్పించు నట్లు నజ్ఞానదశయందు స్వప్నావస్థయందుఁబోలి తనకంఁటె నన్యమెఱుం గని నిత్యముక్త శుద్ధబుద్ధస్వరూపుఁడగు జీవున కాత్మరూపకమగు జగత్తు తోఁచుచుండును. కాని వైరాగ్యము లేక ప్రజ్ఞానదశయందు మదమడిగినపిదప స్మఱియు నిదురమేల్కొన్న పిమ్మట న్వికారము లగపడన ట్లీలోకవిచిత్రము కాన్పించకుండును.సచ్చిదానందస్వరూపుఁ డగు పరమాత్ముఁ డొక్కఁడె మిగులుననుచుఁగాని,మఱియు సముద్రపు టొడ్డునఁ బలుతెఱంగుల నిసుక గాలిచే రూపించుతీరున మనుష్యులు పరవశులై దైవవశంబున వివిధస్థితుల మారుచున్నారనుచుఁగాని, 'కర్తా భోక్తా జనార్దన' యనుచుఁగాని, యీ ప్రవాక్యము తెలిసికొను వారు సంసారదుఃఖము నంటరను వేదాంతముం గాళిదాసకృతుల బోధించుచున్నది. షేక్స్పియరుని కృతులవలన సంసారము 'దుఃఖ భూయిష్ఠము' మానవులది యనుభవించకతీఱదు, పాపాచరణమున నిత్యనరకముం బుణ్యమున నిత్యానంద పదవియుం జీవులకుఁ బర మాత్మునిచే నొసంగఁబడునని బోధపడుచున్నది.

సత్కావ్యలక్షణము :

కావ్య మననేమో యనేకు లనేకవిధములం బ్రాచీనాలంకారి కులు తెల్పిరి. అం దిష్టార్థోపేత మగు పదావలి కావ్య మను దండి వచనమే మేలు. ఏమనఁ బ్రతిశబ్దమున కెద్దియో యర్థము లేకపోలే దా యర్థబోధమున నెద్దియో రస ముప్పతిలకమానదు. గుణదోషాలంకార ములు వివక్షామూలములు. ఒకప్పుడు గుణము దోషముగను, దోషము గుణముగను, నలంకారము హేయముగను మాఱెడును. అన్న మజీర్ణ మున విషమగు, విష మొకప్పుడు పథ్యమగు. శవాలంకార మసహ్య మగును. మనసున కింపగు శబ్దార్థములు కావ్య మనఁదగును. భరత ముని చెప్పిన విభావానుభావ వ్యభిచారి సంయోగమునఁ గల్గు తొమ్మిదిరసములలో నుత్తమజనులం గాన్పించు వీరశాంతకరుణలు సత్త్వగుణప్రధానములు. మఱియు నధమజనులందోఁచు శృంగారబీభత్స భయానకములు తమోగుణప్రధానములు. ప్రతి వస్తువునం దెద్దియో రసము ప్రధానముగను మఱియుఁ దక్కిన రసముల ప్రధానముగ నుండకతీఱదు. చక్కెరయందు మధురరసము ముఖ్యముగఁ దోఁచు,నుప్పు మొదలగు చవు లడంగియుండును. జనుల కేశబ్దార్థసమూహము వలన మనసుల కుల్లాసము కలిగి సత్కర్మాచరణమున కుత్సాహముపుట్టునో యట్టిది సత్కావ్యము. జనులకు భయశోకజుగుప్సాక్రోధములం బుట్టించి దుర్మార్గమునకుఁ బురికొల్పునది యసత్కావ్యము. మద్యమాంసా శనులై పరదారధనమ్ము లపహరించుచు మోసంబున యథేష్టంబుగఁ జరించు దుర్మార్గుల సుఖస్థితి వర్ణించుట లోకులం దుర్మార్గమునకు రేపకమానదు. లక్షణవిహీనముగ యథేష్టముగ వ్రాయఁబడిన పుస్తకములు కళాశాలలం బాలురకు మప్పుట. వేశ్యాకన్యల నిల్లాం డ్రఁగా నుంచుకొనుట. ఇల్లాండ్రు యథేచ్ఛ నసంచరించునప్పు చూచీ చూడనట్లు నోరెత్తకుండుట, వర్ణనియమము మాని యన్నిజాతులు కలసి తినుచుం బరస్పరవివాహము లాచరించుకొనుటయో యవశ్య కర్తవ్యమనుట, స్త్రీపురుషులు పెండ్లి మాని వావివరుసలులేక యథేష్టవిహారము సల్పినచో నెన్నియో దుఃఖములు తొలఁగి జనులు బాగుపడదరనియు యుపన్యసించుట, పరలోకము లేదని రూఢిగనమ్మి

సుఖపడుటకొఱకెట్టి దుష్కార్యమైనఁ జేయుట, తాఁజెడుటయే కాక పరులంగూడఁ జెఱుపఁబూనుట, ధనార్జనముకై యెట్టి నీచకార్యము లైన నొనర్చుట, పూర్వాచారముల నెవ్వక్కిరించుట, కల్లుద్రావుట, మాంసము తినుటయు, నిప్పటి నవనాగరకులలో బుట్టుచున్న తెవుళ్లు. స్వదేశోద్ధారణమునకై పాటుపడుచున్నట్లు కన్పట్టుచుఁ దగు మనుష్యులవలెఁ బైకిఁ గాన్పించుచుఁ, బ్రభుసన్మానము వడయుటకై తోటివారి నెంతో హింసించుచుఁ, దాఁబట్టిన కుందేటికి మూఁడే కాళ్ళని మొండివాద మొనరించుచుం, బ్రాచీనమతము నిరసించుచుఁ, బాశ్చాత్యాచారముల నర్చించుచు, నాగరకాగ్రణ్యులమని విఱ్ఱవీఁగు చు మానమర్యాదలు లేక గేదెపెయ్యయు నాఁబెయ్యయుఁగాక దిక్కుమాలిన పెయ్యయై నవీన భారతీయజనము కలివశంబున నవశంబై యుభయలోకభ్రష్ట మగుచున్నది. ఇఫుడు భారతీయ ప్రజయం దే రసముఁ గాన్పించుట లేదుగాని నీరసము మాత్రమగపడుచున్నది. తన లోని కోర్కె పరులకుఁ దెల్పుటకుఁ జతుర్విధాభినయంబు లుపయోగింపఁబడుచున్నవికదా ! అవి సమయోచితములై సరసములుగా నుండవలయును. ఇజ్జగన్నాట్యరంగమున మానవులు యథోచితముగ నటించనియెడ వైపరీత్యమున రసాభాసముగ నగుబాటుం బ్రజాపీడయు నగును. జనులందు మహారాజు బట్టమెడఁకుజుట్టికొని దీనదృష్టితోఁ జేతులు జోడించి సాష్టాంగపడి 'క్షౌరము చేయుటకు విచ్చేయఁ బ్రార్థించెద'నని మంగలిం బిలుచుట, కాల్వలూడ్చు చచ్చుడివాఁ డాకస్మికముగా శిఖాయజ్ఞోపవీతముల ధరించి స్నానమొనరించి శ్రోత్రియవేషముతో 'శ్రాద్ధ మొనరించెద, బ్రాహ్మణార్థమునకై రం'డని వైదికులం బిల్చుటయు, డెబ్బదేండ్లవాఁడు పిన్నవయసు వానివలె నెనిమిదేండ్ల కన్నెకుఁ బుస్తెకట్టుటయు,బోడతెంపి తలపెంచు కొని పసుపుబొట్టు కాటుక లుంచుకొని కాళ్ళపారాణితో ముత్తైదులం బిల్వనేఁగుట, బ్రాహ్మణుఁడు సేవకావృత్తిఁ జేయుట, కుక్క నందల మున నిడి యూరేఁగించుట, న్యాయాధికారి లంచగొండి యగుట, నూత్నయౌవనసన్నిపాతుఁడు ధర్మాధికారి యగుట, ప్రభువు విద్యా హీనుఁ డౌట, కూటికై వేదాంతము చెప్పుట, బండబూతు ప్రహసన

లం బ్రచురించుట, తద్దినము మ్లేచ్ఛభాషతో జరుపుట, బాలుఁ డుపన్య సించుట, క్షత్రియుఁడు ముట్టెత్తుకొనుట, యవిద్వాంసుఁడు సభా ధ్యక్షుఁ డౌట, మగనాలు లంజెవేసమున నగపడుట మొదలగు సంప్ర దాయ విరుద్ధవేషము లూనరాదు. శృంగారమున విధ్యుక్తముగాఁ బెండ్లాడిన యాఁపెతోఁ విహరించుటయు, హాస్యమున-సూనృతవ్రతుఁ డన్యులచేఁ గల్ల బోతని యపహసింపబడునెడ నందస్మితము చేయు టయు, వీరమున సాధుసంరక్షణాకై ధర్మయుద్ధమున నసుఱుఁ గోల్పోవుటయుఁ, గరుణయం - దాపద న్మగ్గిన సజ్జనులం గాంచి కంట నీరిడుటయు, రౌద్రమున - సజ్జనాపకార మొనర్చు దుర్జనులం గని బొమముడిపాటుఁ గావించుటయు, భయానకమున - దుష్టసంపర్కము నకు వెఱచుటయు, బీభత్సంబున - సజ్జనోపద్రవముఁ గనుఁగొని మూర్ఛిల్లుటయు, శాంతంబున - సప్తవ్యసనముల కోరసిల్లుటయు నుత్తనుస్థితులనఁబడు. ఇట్లు నవరసంబు లగపడ్చు సజ్జనుల నడువడి న్వర్ణించు నిర్దుష్ట శబ్దార్థసమూహము సత్కావ్యంబు నాఁబరఁగు. అట్టి సత్కావ్యంబు లొనర్చువారు సుకవులు. షేక్స్పియరుని కృతులందు 'నీయిష్టానుసార' మను (As you Like It) నాటకమునుఁ 'గొరియలేన స్సను' (Coriolanus) నాటకమును సత్కావ్యములు. కాళిదాసకృతు లందు రఘువంశ, కుమారసంభవ, మేఘసందేశములు సత్కావ్య ములు. రఘువంశ, కుమారసంభవ, మేఘసందేశము లొనర్చిన కాళి దాసు వేఱు - నాటకత్రయమును, శృంగారతిలక ర్తుసంహారములఁ జేసిన కాళిదాసుఁడు వేఱు - తక్కినవి చేసినవాఁడు వేఱని నాకుఁ దోఁచెడును. మూఁడువేల యేండ్లక్రిందట రఘువంశ, కుమారసంభవ, మేఘసందేశము లొనర్చిన కాళిదాసుఁడు పరమభాగవతుఁడై బమ్మెరపోతనామాత్యునివలె స్వతంత్రుఁడై యుండవచ్చు! ఈతఁడే జగత్ప్రసిద్ధిఁగొన్న కాళిదాసుఁడు. కానిచో నట్టి సత్కావ్యప్రవృత్తి యతనినుండి కానేరదు. నాటకత్రయము శృంగారతిలక ర్తుసంహారము

లం జేసిన యతఁడు పదాఱువందల యేండ్లకు ముందుగాఁ గృష్ణదేవ రాయాస్థానకవియగు పెద్దనామాత్యునివలె భోజమహారాజాస్థాన విద్వాంసుఁడై రాజప్రీతికై నాగరశృంగారప్రధాన కావ్యంబు లొనర్చెననవచ్చును. మిగిలినవాఁ డెవఁడో వేయేండ్లక్రిందటి గొండ రాజుల యొద్ద బండబూతులాడు మొండిపండితుండు కావచ్చును. కాళిదాసుని పేర బయల్వడు ప్రహసనము ముద్రింపఁబడి ప్రచురింపఁ బడుట భారతీయగౌరవమున కెంతయో లోపము. రఘువంశమున శ్రీరామచరిత్రాంతమువఱకునుం, గుమారసంభవమున మొదటియెని మిది సర్గలును, పూర్వమేఘము – నుత్తరమేఘమున గొంతయు నొ్మదటి కాళిదాసుకవిత్వము. తక్కినభాగము లల్పకవి విరచితములు. కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమునందు శ్రీరామచరిత్రాంతము వఱకుఁగల భాగము, నాటకములలో విక్రమోర్వశీయమును, షేక్స్పియరుని నాటకములలో 'నీయిష్టానుసారము' గావ్యంబుల 'లూక్రీసీ చెఱయు' నిరుపమాన కవితాప్రతిభ కాటపట్టులు. కాళీదాసవిరచిత రఘువంశము వంటి సొగసైన కావ్యము జగమున కరుదు గావున లోకములోని యెల్లనాగరికులు తమభాషల కద్దాని మార్చుకొనుట శ్రేయము.

రసపోషణ సామ్యములు :

నవరసము లొండొంటఁ గలియక కేవల మొకటిగా దేని మట్టున కది నిలువనేరదు. కావున నీగ్రంథమున నొక రసమునకు మారుగ నింకొక రసమున సొగసు లందందఁ గూర్చఁబడియుండ వచ్చును. షేక్స్పియరా-కాళిదాసుల యూహ యించుమించు సరి పోవుట.

నవరస తరంగిణి

OR

BEAUTIES OF SHAKESPEARE

AND

KALIDAS

BEAUTIES OF SHAKESPEARE

HONOUR

ALL IS WELL THAT ENDS WELL. *Act. III. Sc. V.*

The honour of a maid is her name and no legacy is so rich as honesty. 1

Act. V. Sc. iii

Let's take the instant by the forward top,
For we are old, and on our quick'st decrees
The inaudible and noiseless foot of time
Steals ere we can effect them. 2

ANTONY AND CLEOPATRA, *Act. III. Sc. XI.*

When valour preys on reason,
It eats the sword it fights with. 3

Act. V. Sc. ii

it is great

To do that thing that ends all other deeds
Which shackles accidents, and bolts up change;
Which sleeps, and never palates more the dung,
The beggar's nurse and Caesar's. 4

పేక్ష్పియరుని కవిత్వ మందలి సొగసులు

వీరరసము

వ॥ సన్యయొక్క గౌరవమాపై విశేషము-సుఖీయుఁబరును నంటిద్దియె
శ్వర్యమే.దాయమున్దాదు॥ 1

గీ॥ .అవసరంపు వంగినతల.నందు కొంచ।
.మేలన సన్మృద్ధులము మన.మింకే-మనదు।
..శ్రేష్ఠమవిభుల మనము .నేయకేమును।
.జరుగుసన్న గఁగాల.ని.శ్శబ్దపదము॥ 2

ద్వి॥ .వీరత్వ మూహాదో.నిడి నేయునప్పుడు।
.హోరొన చెఁడు.వాలుఁ.బొడవి భక్షించు॥ 3

గీ॥ .తక్కు-పనుల నెల్ల.జక్కాఁడుకార్యము।
.నేతగొప్ప-యద్ది-.చేట్లుకట్టు।
.మూఁపుపడ్డుఁగుస్కు .మఱి,వేఁడతినఁబోదు।
.వేదకు దొరకింక .దాచియగును॥ 4

His legs bestrid the ocean ; his reared arm
Crested the world ; his voice was propertied
As all the tuned spheres, and that to friends ;
But when he meant to quail and shake the orb,
He was as rattling thunder. For his bounty,
There was no winter in't ; an autumn't was,
That grew the more by reaping ; his delights
Were dolphin-like ; they showed his back above
The element they lived in : in his livery
Walked crowns and crownets ; realms and islands were
As plates dropped from his pocket. 5

Saucy lictors
Will catch at us, like strumpets; and scaldrhymers
Ballad us out o'tune : the quick comedians
Extemporally will stage us, and present
Our Alexandrian revels. 6

AS YOU LIKE IT *Act. I. Sc. II*

I beseech you, punish me not with your hard thoughts, wherein I confess me much guilty to deny so fair and excellent ladies anything. But let your fair eyes and gentle wishes go with me to my trial; wherein if I be foiled, there is but one shamed

సీ॥ .వానిపాదంబులు .,వార్నిధి కీరు,కెలం.కులను
ఁగాపాడుచుఁ .నిలిచియుండె।
ఁ.దనరారువాని యొ. త్తినచేయి జగమున.కు,స్ఫు
రాయిగ-వాని.గొంతు,పాడు।
.చున్నగోళంబుల .తెన్నునశ క్తి,మై .వెలయ-
వెండియునద్ది- .విహితులకడ।
.ఁగాని-మండలములఁ.గదలించి,భేదింప
ఁ.దలఁచిన-వాఁడుగ.ర్జ-లెడు పిడుగు।
.వాని,యీవిన్గూర్చి-.దానిలోన,స్నేహు.కలుగ-
.దయ్యదిపంట .కాలమయ్యె।
.ఁగోసినకొలఁదియుఁ.గొనసాఁగునయ్యది-
.వానివేడ్క-లు గండు.మీఁదువోలు॥

.నవ్వివానివెన్ను .నగపఁచ్చఁదామున్న।
.దానికన్నఁబైకి-.వానియడపు।
నంగుఁబెట్ట-గూళ్ళు.లుఱిగె-రాజ్యంబులు।
.వానిజేబుఁగండ్లు .పడు,చిన్నికలు॥ 5

సీ॥ పట్టుకొందురు ఁంజెల.,ఁబగిదివనల।
ఁ.,జెనఁటిబంట్లు-కుకవులుమీ.మిత్రు-కల్ప।
.నా,చణ ప్రహానన కార్లు.నాటకంబు।
.కట్టెదరుమనపై నాశు.కవితఁజెప్పి॥ 6

వ॥ మిమ్మ్ము బతిమాలుకొనెద-మీకూళతలంపు లనన్నిష్ఠిఁపకుఁడు-
నేనియ్యెడనంత చక్క-నిమతింత గొప్పయగాఁడువారికెద్దియు,నిరా
కరించుట నేరమనిచెప్పుకొనియొన-ఁగాని-నాప్రసిక్తకైనాతోఁగూ

that was never gracious; if killed, but one dead that is willing to be so. I shall do my friends no wrong for I have none tolament me; the world no injury, for in it I have nothing; only in the world I fill up a place, which may be better supplied when I have made it empty. 7

CORIOLANUS *Act I. Sc. I*

I sin in envying his nobility ;
And were I anything but what I am,
I'd wish me only he. 8

Sc. iii.

I pray you, daughter, sing ; or express yourself in a more comfortable sort : if my son were my husband I should freelier rejoice in that absence wherein he won honour, than in the embracements of his bed where he would show most love. When yet he was but tender-bodied, and the only son of my womb ; when youth with comliness plucked all gaze his way; when for a day of Kings' entreaties, a mother should not sell him an hour from her beholding; I,—considering how honour would become such a person; that it was no better than picture-like to hang by the wall, if renown made it not stir, — was pleased to let him seek danger where he was like to find fame. To a cruel war I sent him ; from whence he

డమిాసోయగపు చూపులున్మిమంచి కోర్కులు ప్రాణిండు-నేనం
దోడితినేని-యెప్పటి కదృష్ట హీనుండొకండు మాత్రములజ్జింపఁబ
డును - నేఁజంపఁబడినచో నట్లగుటకుంగోరుచున్న వాఁడే,మడియిం
పంబడును-నామిత్రులకునే నెగ్గునలుపఁబోవ - నేమన-నన్గూర్చియే
డ్చువారు నాకెవరున్లేరు-జగమునకుఁగీడొనరింప-నందునా కెద్దియు
లేదుగనుక-లోకములో నొకిస్థలము మాత్ర మూక్రమించుకొం
టి నచనేసు త్తఁజేసినప్పుడు-తగునట్లు ప్రతిక్రచేయఁబడును॥ 7

గీ॥ .వాని,ఘనతఁజూచి .నేనోర్వలేకుంట।
.చేతఁ,బాతకంబు ఁ.జెందినాఁడ।
.నేనునేనుఁగాకిఁ. కేదియైన స్మృతి।
.వాఁడె నేనగుటకు .,వాంఛ గొందు॥ 8

వ॥ నిన్నటిమాలెన గ్గోడలా పాడుము లేకుల్లాసముగామాట్లాడుము-
వాఁడేనాపెనిమిటి యైనయెడ- నెజ్జుపై బిగికౌగిలింపులచేఁ బేమ
చూపుటకన్న-వాఁడు జయమందుటకై నన్వీడనాడినచో మఱింత
యెక్కుడుగా సంతోషించెదను-వాఁడు లేతశశీరముకలిగి-నాకొం
క్కఁడేకొడుకైనప్పుడును-వయ సందము వాని త్రోవనెల్ల ,చూ
డ్కి- ,నాకన్నిఁకంచి నఘుడు- దినమెల్ల రాజు బతి మాలినప్పటికి
గడియయైన వానిందన కనుల యెదుట నుండి తల్లి యెడఁబా
యఁగూడనప్పుడున్ గీర్తియట్టివాని నెట్లలంకరింఘునో యనియ-

returned his brows bound with oak. I tell thee daughter, I sprang not more in joy at first hearing he was a manchild than now in first seeing he had proved himself a man.

Vir. But had he died in the business, madam; — how then ?

Vol. Then his good report should have been my son ; I therein would have found issue. Hear me profess sincerely, had I a dozen sons, each in my love alike, and none less dear than thine and my good Marcius, I had rather have eleven die nobly for their country than one voluptuously surfeit out of action.

Act. II. Sc. i.

(1) Death, that dark spirit, in's nervy arm doth lie,
Which, being advanced, declines, and then men die.

Act. III. Sc. i.

(2) His nature is too noble for the world :
He would not flatter Neptune for his trident,
Or Jove for's power to thunder. His heart's his mouth.
What his breast forges, that his tongue must vent;
And, being angry, does forget that ever
He heard the name of death.

డబ్రతిష్ఠకదలింపనిచో గొడ్రవ్వేలాడుబొమ్మకన్న మేల్గానియుడ
దలంచుచు వాడుపేరందుచోట నాపద కెనుదేసటకొప్పుకొంటి
ని-ఘోరయుద్ధమునకు వానినంపితిని- వాడునొసటన్ జయచిహ్న
ములతోడిరిగివచ్చె-నేజెప్పెదన్గొడలా- మొదటనాకుబుట్టినప్పుడు
వాడుమగబిడ్డయనివినుటకన్న-నిప్పుడు తొలిసారివాడు మగవా
డనిప్రఖ్యాతిగొనడజూచుట కెంతయోసంతసించినదానను (కోడ
లు)-కాని-యతడాపనిలోమడిసినచో నమ్మాయప్పుడెట్టు (అ
త్త) అట్లైనవాని సత్కీర్తినాకొడుకు కావలసియుండును- విను-ని
ష్కపటముగాబైకిజెప్పెదను- నాకుబన్నెండుగురుకొడుకులుండి
నప్పటికి వారందఱున్నా ప్రేమకొక్కలాగున్నప్పటికి నొక్కడైనే
ననీకుమగడునునాకుం గొడుకునగు వానికన్న దరక్రృపయము
గానుండకున్నన్ - గొఱమాలియొకడు లిండిపోతుగమిగిలియుంట
కన్న - దమదేశముకొఱకై ఘనముగాం బదునొకండ్రుంజచ్చిన
నొప్పుకొనియెదను.

కీ॥. అలరుమృత్యువా నల్లద.య్యంబువాని।
.కడుబలిష్ఠమైనటువంటి.కరమునంచు।
.నెత్తఁబడినంతసయ్యది.,యెఱుఁగుచుండు।
.మఱియుఁదరువాత మనుజులు.మడియుచుండ్రు॥ 10 (1)

చం॥. అతనిస్వభావమీజగతి,. కత్యధికం. బొనరింపఁబోఁడు క్రూ।
.స్తుతినలయాశనాతనితి.శూలముఁగూరిచి-యిండ్రువానిగ।
.జితముగుఱించి-వానిమది. సృష్టి,పొనర్చెడు చానివానినొ
.ల్లతొలఁగఁద్రోయు-నాతఁడలు.కన్ మృతిపేరుపరాకు
చెందెడునే 10 (2)

Sc. ii.

Honour and policy, like unsevered friends,
I' the war do grow together : grant that, and tell me,
In peace, what each of them by the other lose,
That they combine not there ? 11

Act. IV. Sc. v.

Let me have war, say I; it exceeds peace as far as day does night; it's spritely, waking, audible and full of vent. Peace is a very apoplexy, lethargy ; mulled, deaf, sleepy, insensible ; a getter of more bastard children than war's a destroyer of men. 12

Act. V. Sc. i.

The veins unfilled, our blood is cold, and then
We pout upon the morning, are unapt
To give or to forgive ; but when we' ve stuffed
These pipes and these conveyances of our blood
With wine and feeding, we have suppler souls
Than in our priest-like fasts : therefore I'll watch him
Till he be dieted to my request,
And then I'll set upon him. 13

గీ॥ .పరువుపాయంబు ,నని,నెడ.పడని,చెలుల।
.వలెఁగలిసి పెర్గు-సరిగాని- .పల్కు-మిప్ప।
.డేమినట్ల,మొండొంటి చే,.నెనయ నవ్వి।
.కూడియుండవు సంధి,చే.కూరుపట్ల॥ 11

వ॥ నాకుయుద్ధముండనీ- నిశ్చయముగా రాత్రిస్వప్నమి వలెనదిసంధిస్మ్రతి।
డు-చుఱుకు,శౌర్యము,వాచాలకమునగసు-సంధినిక్ష-మగునన్ని
పాతము-మూండ్యము- మొద్దు-చెవిటి-నిమురబోతు-జ్ఞానశూన్యమును-
యుద్ధముచంపుమనుజులకంటె జారజు,సంధినసంఖ్యగాఁబుట్టించును12

చ॥ నరములపూర్ణాయుష్కులయు .నల్లయనుష్ణమునైనఁ బ్రొద్దునఁ
.గరకరిఁ,బెట్టనైఁచుటకుఁ.గానియనహ్యాలనున్నపానసం।
.భరితులమైవహించెదము.మాదవమెంతయఁగాన-.వేఁటనే।
.నజీమునీవాఁడుమెక్కువఱు.కంతపదిచ్చునువానిచేఁదెవన్॥ 13

Act. V. Sc. ii.

He that hath a will to die by himself fears it not from another. 14

CYMBALINE *Act. I. Sc. VI*

He sits 'mongst men like a descended god ; 15

HAMLET *Act I Sc. II*

He was a man, take him for all in all,
I shall not look upon his like again. 16

Sc. iv.

Why, what should be the fear ?
I do not set my life at a pin's fee ;
And, for my soul, what can it do to that,
Being a thing immortal as itself ? 17

Act. II. Sc. ii.

Doubt thou the stars are fire ;
Doubt that the sun doth move ;
Doubt truth to be a liar ;
But never doubt, I love. 18

వ॥ తనంతఁజానిచ్చగించువాఁ డొరులచేఁజావ వెఱువఁడు. 14

ద్వి॥ వివిధమానవులందు వెలయుచునుండు।
నవతరించినదైవమట్టులవాఁడు। 15

ద్వి॥ పురుషుఁడాతండుసం పూర్ణగుణుండు।
నరయఁబోవనిఁకనే నతనికిసాటి॥ 16

గీ॥ ఎందు-కేటిభీతి చెందెదు-నొకగడ్డి।
పరకపాటినాదు బ్రతుకుసరకు।
గొనను-మఱియు-నాత్మ గూర్చి-యేమది సేయ।
గలుగు-, శాశ్వతంబు గనుకనద్ది॥ 17

గీ॥ శంకిలుసుయగ్ని యంచున క్షత్రములను।
నవిత్యఁడుచలించునం చీవు సంశయించు।
నిజమజ్ఞబ్రఱుయనిసం దేహముఁగొను।
కాని-వలచితి నెడ్డను మానపడకు॥ 18

Act. III. Sc. i.

O, what a noble mind is here o'erthrown !
The courtier's, soldier's, scholar's, eye, tongue, sword;
The expectancy and rose of the fair state,
The glass of fashion, and the mould of form,
The observed of all observers, quite, quite down !
And I, of ladies most deject and wretched,
That sucked the honey of his music vows,
Now see that noble and most sovereign reason,
Like sweet bells jangled, out of tune and harsh;
That unmatch'd form and feature of blown youth,
Blasted with ecstasy. 19

Sc. ii.

Nor earth to me give food, nor heaven light;
Sport and repose lock from me day and night;
To desperation turn my trust and hope;
An anchor's cheer in prison be my scope;
Each opposite, that blanks the face of joy
Meet what I would have well, and it destroy;
Both here, and hence, pursue me lasting strife,—
If, once a widow, ever I be wife ! 20

సీ॥ .అకటయెంతటిఘన.మైనమానస
మిటఁ.బాడయ్యె.రాజస.భానదునకు।
.,యెొద్ధకు-విబుధున.కొప్పకన్న
న్నాల్క-క త్తిగుణస్థితిఁ.గాంచునాస।
.మానిక-మద్దంబు.మర్యాదకు. ని
దర్శ.నంబుశ్యేంగారమునకు-మరియును।
.లక్ష్యంబుకనువార.లకుబొ త్తిగాఁ
బోయె-. వానిబాసలతేనె.నాను నేను।
ఁ.జెలులనిభ్రాగ్యరాలనై .చింతఁగనుంది।
.చూతునా,యు త్తమప్రజ్ఞ-.,ప్రశ్నితిదొఱగిన।
,.ఘనమువలె-వెఱ్ఱిచే,నీటఁ.గలియునావి।
.కసితయావనినిరుపమా.కారమిపుడు॥ 19

సీ॥ .పుడమినాకాహార.మిడ-దాకసంబు
వె.ల్లదువెల్లువేడ్క-యు.విదురపవలు।
.మాపునన్నెడఁబాయు-.మఱినాదునమ్మకం
.బాసయునిస్పృహ. యగుచుమాఱు।
.నాదువాంఛలు నిబం.ధనముగ,మునితిండి.
వలెఁబరిమితమగుఁ.బదఁపడియును।
.నాచేడ్క-మోము,వి.న్నఁబఱచునెల్లవెఁ.
దిరిన స్తుపున్నాకు,.వఱలుకోర్కె-।
ఁ.జెఱచుఁదుదముట్లనిచటసుఁ.బరమునందు।
ఁ.గూడనెడతెగనట్లమి.క్కుటపు,టిష్టమ
.నుచున్న వెంటాడెడు-స్నేన.నాథనపచు।
.నుఱియఁబొందితినేనినా.మాఱుమనువు॥ 20

JULIUS CAESAR *Act I Sc. II*

What is it that you would impart to me ?
If it be aught toward the general good,
Set honour in one eye and death i' the other,
And I will look on both indifferently ;
For, let the gods so speed me, as I love,
The name of honour more than I fear death. 21

Act. II. Sc. ii.

Cowards die many times before their deaths ;
The valiant never taste of death but once. 22

Act. III. Sc. ii.

If there be any in this assembly, any dear friend of Caesar's, to him I say, that Brutus' love to Caesar was no less than his. If then that friend demand, why Brutus rose against Caesar, this is my answer. Not that I loved Caesar less, but that I loved Rome more. Had you rather Caesar were living, and die all slaves, than that Caesar were dead, to live all freemen ? As Caesar loved me, I weep for him; as he was fortunate, I rejoice at it ; as he was valiant, I honour him; but, as he was ambitious I slew him. There is tears for his love; joy for his fortune; honour for his valoür; and death for his ambi-

చ॥ .పలికెదవేమి-నాకిపుడు.వస్తువెడైనఁ బ్రజానుకూలమూ।
.నెడనొకకంటఁబర్వ్విడుము-.మృత్యువుదక్కి-నదాన-నేఁబదం।
.పడిఁగనుఁగొందు రెంటినొక.భంగి-ఁబ్రతిష్ఠకునెట్లు,మి త్రికే।
.నడలుటకన్న నెక్కుడుపి్.యంపడెదన్-సురలట్లు,లోమసీ॥ 21

గీ॥ .ఎన్నఁబితికివార.లెన్ని యెోమాఁకులు।
.చచ్చుచుంద్రు్రితాము.చావకమును।
.పెన్నడైనధైర్య.మున్నజనులు-చాలఁ్రే।
.చవియెఱుంగరొక్క-.సారితప్ప॥ 22

వ॥ ఈ స్వార్థమునుండెవడైన నీజారునకుంబి్రయమిత్రుఁడున్నచో-నీజారు నియెడఁబూ్రిటనునపున్న ్రపేమ వానిదానికోన్నఁ దక్కువుకాదని వానికినియెద - నన్నీనచో నీజారునిపై బూ్రిటనుఁ డెందుకు,లేచె ననియామిత్రుఁడడిగినయెడనిది నాయుత్తరము - నీజారున్గొంచెము ్రపేమించలేదుకాని రోమునట్టణము నధికముగాఁ ్రపేమించినాఁడను నీజారుఁ,నిల్లుట్ర్రజలందఱుక్ స్వతంత్రులగుటకన్న నీజారుఁడు ్రబ తుకుటజనులెల్లరుందాసులై,పాలయుటకుమీ,రిచ్చగించితిరా - నీ జారుఁడున నేబ్రిమించియుంటచే వానికై నేనేర్చ్చిన - నతఁడుభా

tion. Who is here so base that would be a bondman? If any, speak; for him have I offended. Who is here so rude, that would not be a Roman? If any, speak for him have I offended. Who is here so vile, that will not love his country? If any, speak; for him have I offended. 23

Act. V. Sc. v.

His life was gentle; and the elements
So mixed in him, that nature might stand up
And say to all the world, "This was a man"! 24

HENRY V *Act. IV Sc. III*

if it be a sin to covet honour,
I am the most offending soul alive. 25

HENRY VI—PART I *Act. IV Sc. VI*

Tal. O young John Talbot! I did send for thee
To tutor thee in stratagems of war,
That Talbot's name might be in thee revived
When sapless age and weak unable limbs
Should bring thy father to his drooping chair.
But, O malignant and ill-boding stars!
Now thou art come unto a feast of death,
A terrible and unavoided danger.

గ్యవంతుఁడై నందున కేను,సంతసించెద- నాతఁడుశూరుఁడౌటచేన
తనినేగౌరవించెదను-ఁగాని-యతఁడాసపోతగులచేనాన్నేఁజంపినా
ఁడ-నిదిగోవానిప్రేమకునాకన్నీరు- వానిభాగ్యమునసంతోషము-
వానిశౌర్యమునకుగౌరవము - వానియత్యాశకుమృత్యువు- దాసుఁ
డుగానుండఁగోరునంత నీచుఁడెవఁడైననిచటనున్నచోఁ బలుకనీవాని
నేనల్గించినాఁడను-రోమనుగానుండఁగోరనంతమూఖ్యఁడెవఁడైన
నిక్కడనున్నచోఁబలుకనీవానినేనల్గించినాఁడ - ఁదనదేశముఁబ్రేమిం
చనంతదుష్టుఁడెవఁడైననిక్కడనున్నచోఁ బలుక నీవానినేనల్గించినాఁ
డను॥ 23

గీ॥ .తగినజీవనంబ.తనిది-పదంపడి।
ఁ.గూడెనతనియందు .గుణములల్లు ।
..ప్రకృతిలేచిచెప్ప .వచ్చు మఱియులోక ।
.మునకునెల్ల యితఁడె.పురుషుఁడనుచు॥ 24

ద్వి .పరువునాసిఁచుట.పాపమూనేని।
..దురితాత్మకులలోనఁ.దొలివాఁడనేను॥ 25

నీ॥ (తల్లడి) .జోరనాయన్న-నీ.కంపితివాతక్ష-
ణేఁ..బోరుతండ్రంబులు .నేరుపుటకు।
.సారంబులేని ము.సలితనమున్-శక్తి
.హీనమానంగముక్త-..వృద్ధదశకు।
ఁ.దగుకురిచీకినీ.తండ్రినిఁదెచ్చిన 26

Therefore, dear boy, mount on my swiftest horse,
And I 'll direct thee how thou shalt escape
By sudden flight ; come, dally not, be gone.
John. Is my name Talbot ? and am I your son ?
And shall I fly ? o, If you love my mother,
Dishonour not her honourable name,
To make a bastard and a slave of me !
The world will say he is not Talbot's blood,
That basely fled when noble Talbot stood.
Tal. Fly, to revenge my death, if I be slain.
John. He that flies so will ne'er return again.
Tal. If we both stay, we both are sure to die.
John. Then let me stay, and, father, do you fly ;
Your loss is great; so your regard should be ;
My worth unknown, no loss is known in me.
Upon my death the French can little boast ;
In yours they will, in you all hopes are lost.
Flight cannot stain the honour you have won;
But mine it will, that no exploit have done.
You fled for vantage, every one will swear;
But, if I bow, they 'll say it was for fear.
There is no hope that ever I will stay,
If the first hour I shrink and run away.
Here on my knee I beg mortality,
Rather than life preserved with infamy.
Tal. Shall all thy mother's hopes lie in one tomb ?
John. Ay, rather than I 'll shame my mother's womb.
Tal. Upon my blessing, I command thee go.
John. To fight I will, but not to fly the foe.
Tal. Part of thy father may be saved in thee.
John. No part of him but will be shame in me.
Tal. Thou never hadst reknown, nor canst not lose it.
John. Yes, your renowned name; shall flight abuse it?
Tal. Thy father's charge shall clear thee from that stain.
John. You cannot witness for me, being slain.
If death be so apparent, then both fly.
Tal. And leave my followers here to fight and die ?

.యప్పుడు నీయొడ. నతనిపేరు।
..క్రమ్మఱబ్రతికెడు- ఁ.గాని-యక్కట
గ్రహా.చార-మీ సైతివి. చావువిందు।
తప్పని భూచాడు.వకు నళ్లమైతివి-
.కాపునునాతండ్రీ-.నడుపనడిగల।
.నాగుఱ్ఱమెక్కుము-. వేగనీవు
బరు.గడితప్పకొనునట్లు.లేనునీకు।
-చారిజూపెద-రమ్ము-. దబ్బున
జాగు నే.యగు-పద (కొడుకు-) నికొడుకు-.నా-తోలంగి।
.పోపుడు నా-భళీ-.నీపునాతల్లిని
ఁ.బోమింతువేని-యా. పెకుఁగలిగిన।
.పరువంబయ న్నన్న. బానిసీఁడుగ-
నుంచు.కొన్న చానికిఁబుట్టు.కొమకుఁగాఁగ।
ఁజేసిపోఁగొట్టకు-. చెల్లఁ జేసీనుండ-
నేఁబాఱిపోయిన-. నెల్లజగము।
-నీకుఁబుట్టఁగలేదు. నేనండ్రు (తండ్రి)
పాఱిపో-. నేఁజంపఁబడినట్లు-.నీపునుఁబగ !
ఁబట్టుటకై -(కొడుకు-)యట్లు, పాఱిపోయిన
వాఁడు.తిరిగి రాఁడెప్పటి(త)-కిరువురమిట।
.నిలిచియుండినయొడ.నిశ్చయముగఁజత్తు.ము
భయుల-(కొ)మైన న.న్నుండనిమ్ము।
.మరియుఁదండ్రీనీవు. తెరలు నీవట్ట
మె.క్కుట-వగాన-నీసేవ, .మనసరంబు।
.నేనెంతయున్నిల్వ. లేనివాఁడను-నాదు
.నాశంబున, న్దొఱంతయు లేదు॥

My age was never tainted with such shame.
John. And shall my youth be guilty of such blame?
No more can I be severed from your side,
Than can yourself yourself in twain divide.
Stay, go, do what you will, the like do I;
For live I will not, if my father die.

.పగవారలొకగొప్ప.పనిగనామరణంబు
.నూహింప-నీవిల్ల.నుబ్బుచుండ్రు।
.తొలఁగెడునన్ని యూ.సలునునీతోడ
నె-.పాఱుట-నీవిది.వఱుపుఁగొన్న।
.పేరునుఁబోఁగొట్ట.నేరదు-కాని-నే
.నిప్పటికేవీర.కృత్యమైన।
.సలుపమినాకది.తలవంపుఁదెచ్చెడుఁ-
.బొంచిపై ఁబడుటకునెంచిపాఱి।
.తీవనినిజముగ.నెల్ల వారనుకొండ్రు-
.కాని-నేమఱిన.కారణంబు।
.భయమనియందురు.స్పష్టంబుగా-
ఁదొలి.మాఱెనేభయపడి.పాఱినయెడ।
.మరియొన్నటికినేను.దురముననిలఁబడు
.నాసయేలే-దప.ఖ్యాతితోడి।
.బ్రదుకుకంటెంజావు.నిదిగొమోఁకాల్బడి
.ప్రార్థింతు(త) నీతల్లి .యూసలెల్ల।
.యొక్క-సమాధిలో.నుండఁగవలయు
నా(కొ).యూనద్దియేమేలు-.నేనునాదు।
.నమ్మగభక్తంబునకవమానముం
బొన.ర్పించుటకన్న(త)దీ.వించిసెలవొ।
.సంగినాఁడనొబ్బమ్మ(కొ).చనెదననికి
ఁగాని-పగతురనుండినేఁ.బారనొల్ల।
(త).నీతండ్రియంశము.నీయెడఁదక్కఁడు
(కొ).నతనిగుణంబున.న్నంటఁబోదు।
.కానిచిన్నతనంబె.కిల్లెడు(త)నీకెన్న
ఁ.డైనలేదుప్రసిద్ధి-.దానినీవు।

PART II *Act. III Sc. II.*

What stronger breastplate than a heart untainted ?
Thrice is he arme ! that hath his quarrel just ;
And he but naked, though locked up in steel,
Whose conscience with injustice is corrupted. 27

.పోఁగొట్టుకొనలేవు(కొ)..పొల్వారునాయెడ
.నిభ్యతమానీము..పేరు-దాని।
.ఁబొఱిపోవుటకడు,.న్దూఱెము(త)నీతండ్రి
.యూజ్ఞఁగైకొంటనీకట్టి మచ్చ।
ఁ.దుడిచివైచెము(కొ)నీవు.మడియింప
ఁబడియది.తెలుపవు-చావంత.తెల్లమైన।
,నిద్దఱుమున్నరు.గిడుదము(త)మఱియు-
నా.వెంబడివారలు.పెఁనగి,పొలయ।
.విడిచెదనా-నాదు.పెద్దఱికంబట్టి
.నిందెనెన్నఁడుమచ్చఁ.బొంఱలేదు।
(కొ).నాయాపనముమాత్ర.మాయెగ్గు
నొందగఁ.దగునె-నిన్నీవిద్ద.ఱుగవిభాగ।
.మునుసలుపలేనిపోల్కి--నే.నునెడపఁబడ।
ఁ.జాలనీప్రక్క-నుండి-వే.యేల-యుంఱు।
,.మరుగు-నీవెట్లునేయనే.న,ట్లొనరుతు।
.బ్రతుకనోపను నాతండ్రి,.బ్రమందునెడల॥ 26

గీ॥ .ఱొమ్మొకవచమెచ్చఁ.డెం.తమ్ముఁడన్న।
ఁ.దగవునాయముకలవాఁడె.తగిన,శస్త్రి।
.,యాయుభనిగూఢుఁడయ్యునిం.రాయుఁడగు।
.,నెడఁదదుర్నీతిచేఁజెపఁ.బడినవాఁడు॥ 27

Act. III. Sc. iii.

If I depart from thee, I cannot live;
And in thy sight to die, what were it else
But like a pleasant slumber in thy lap?
Here could I breathe my soul into the air,
As mild and gentle as the cradle-babe,
Dying with mother's dug between its lips; 28

Act. V. Sc. i.

It is great sin to swear unto a sin,
But greater sin to keep a sinful oath.
Who can be bound by any solemn vow
To do a murderous deed, to rob a man,
To force a spotless virgin's chastity,
To reave the orphan of his patrimony,
To wring the widow from her customed right,
And have no other reason for this wrong,
But that he was bound by a solemn oath? 29

Sc. ii.

He that is truly dedicate to war
Hath no self-love; nor he that loves himself
Hath not essentially, but by circumstance,
The name of valour. 30

చ॥ .నినునెడఁబాసినంబ్రతుకఁ. నేరను-నీకొడిలోనహాయిగా।

ఁ.గునుకుటగాని-నీయొనుటఁ.గూలుటనొండగుఁజుమ్ము-తల్లి చ

.న్మోనఁబెదవిన్దదించితెగు.పొత్తిటిబిడ్డనిపోలి-నిచ్చటం!

.బెనఁగువమూనినా,యసుకు.మెల్లన గాడ్పునఁబారఁజిమ్మెనక్॥28

సీ॥ .ఓగునేయుటకయి.గొట్టు పెట్టు కొనుట

.కడుఁగీడు-మఱిదాని.కన్నఁజేటు।

.చెడునొట్టుపట్టితా.నడుచుట-యోఘోర

.సత్యంబుచేతనే.జనుఁడుబద్ధుఁ।

.డగు-జీవహింస,బి.ట్టాచరించుటకును-

.మనుజుఁడోఁచుటకును-.మచ్చలేని।

.కన్నియంజెఱచుట.కై-తల్లిదండ్రులు.లేని

పిల్లనిదాయ.మాసుటకొఱ।

,.కనదకున్వాడుకైనా.యంబునుండి।

.బలిమినెడయనాబిడనొడఁ.బచుట్టకును।

.మఱియుఁదానుఁగేవలముప్ర.మాణనియతుఁ।

.డవ్రుట-నీతప్పానచూ-హేతు.వుఁగొనుటకు॥ 29

క॥ అనికిన్నమకట్టినయా।

.యనకున్నేదాత్మలాభ.మరయుగుణము-తా।

ఁదమఁబ్రేమించునతనికి।

.జనపులకిఁదప్పశౌర్య.నామమునరిగా- 30

PART III *Act V. Sc. IV.*

wise men ne'er sit and wail their loss,
But cheerly seek how to redress their harms. 31

KING JOHN *Act. IV Sc. II*

The wall is high ; and yet will I leap down
Good ground, be pitiful, and hurt me not !
There's few or none do know me ; if they did,
This ship boy's semblance hath disguised me quite.
I am afraid ; and yet I'll venture it.
If I get down, and do not break my limbs,
I'll find a thousand shifts to get away :
As good to die and go, as die and stay.
O me ! my uncle's spirit is in these stones.—
Heaven take my soul, and England keep my bones! 32

RICHARD II *Act. III. Sc. II.*

Wise men ne'er wail their present woes,
But presently prevent the ways to wail. 33

సీ॥ .ముద్ధికల్గునాఁటి,.బొగలదెన్నఁడయిన।
.నూరకుండరుతమ,.యోటమికయి।
.కాని-తమకునచ్చు.హానులసరిపుచ్చు।
,.వెరవునుల్లసమున.వెదకుచుండ్రు॥ 31

సీ॥ .కడుఁబొడవీగోడ-.కాని-నేనుజొకెద-
.మంచినేల-కనిక.రించుము-మఱి।
.నన్ను బాధించకు-,నన్నెవ్వరైనయ.నెఱుఁగ-
రొకప్పుడా.రెఱిఁగినయెడ।
.నెంతయుమాచెఁన.స్నేపిల్ల,యోడంగి
.వంటివేషము-నాకు.భయము తోఁచె।
.నైనఁదెగించెద-.నేనుఁగిందుంబొందు
.నప్పుడునాదగు.నవయవములు।
.విఱుగకుండినయెడ.వేయియుపాయము
.ల్గొనియెదఁదప్పించు.కొనుటకేను।
.చచ్చి యుండుటకంటెనుఁజచ్చినటు।
.తక్కు-వెంతయుఁగానేర(ఉజోకి)-.దక్క-టకట।
,.తనరునీరాలనాపిన.తండ్రిగుణము।
.పొందునా.,యాత్మదేవ-,నెమ్ములను,నీవు॥ 32

ద్వి॥ .జ్ఞానులు,కుందరు.జరిగినపనికి।
ఁ.గాని-యజ్ఞానులు,వగపుఁజూతురు,లోకట॥ 33

Sc. iv.

Go, bind thou up yond dangling apricocks,
Which, like unruly children, make their sire
Stoop with oppression of their prodigal weight;
Give some supportance to the bending twigs.—
Go thou, and like an executioner
Cut off the heads of too-fast-growing sprays,
That look too lofty in our commonwealth
All must be even in our Government.—
You thus employed, I will go root away
The noisome weeds, that without profit suck
The soil's fertility from wholesome flowers. 34

LOVES LABOUR'S LOST *Act. I. Sc. I.*

Let fame, that all hunt after in their lives,
Live registered upon our brazen tombs,
And then grace us in the disgrace of death;
When, spite of cormorant devouring Time,
The endeavour of this present breath may buy
That honour which shall bate his scythe's keen edge,
And make us heirs of all eternity. 35

సీ॥ అపండ్లచెట్లువే.లాడుచున్నది చూనిం
.గట్టు పొమ్మ్మా-యది కడుఁదమ,యమి।
.తనశ్రీయభరమునఁ.దనతండ్రిఁగుర్తింగించి
,.పొంగించుపోకిరి.,బుడుతలవలె।
ఁ.జూపట్టు.వేశ్రలెదు,.చుమనఁబలకున్గొంత
.సాయమిమ్మ్మా-మనప్ర.జాప్రభుత్వ।
.మునమేటి,యూన్న త్య.ముసఁదోచు
చతివేగఁ.బెరుఁగుకొమ్మకొనల.నఱుకు-వెల్లు।
.హంతకునిభంగి-మనరాజ్య.మందుసరిగ।
,.నానరవలయసంతయ-సీవి.టుండ-నేను।
,.మంచిపూలకుఁగాసీక.మంటిచేవ।
.....్పరిత్తయూ చెడుకిల్పు-ఁ.బెఱికివైతు॥ 34
సీ॥ .తుచ్ఛజీవితంబులం.,దగిలి యెల్లరును
వెం.బడెడుకీర్తిమన,యి. త్తడిసమాధి।
.పైనిశ్వాసనముగా.ప్రాయఁబడఁగ
నిండు-.మరణమునకు నన.మానకరము।
.గామనలనదియు.గారవించగనిండు-
.తరువాత-నప్పుడెం.తయును,సర్వ।
.భక్షకత్వంబునఁ.బ్రబలు,కాలునికి
ఁదా.నిప్పటియూపిరి,యెదిరి-వాని।
.వాడికొడవలియెనమొద్దు.వఱచిమనల।
,.నమరపదవికినెల్ల దా.యాటులుగను।
.వెండియు న్జేయఁజాలిన.పెద్దకేరు
.నంతయన్గొను నట్లుప్ర.యత్నపడుఁడు॥ 35

MACBETH. *Act. I. Sc. VII.*

I dare do all that may become a man ;
Who dares do more is none 36

MEASURE FOR MEASURE *Act II Sc. II*

Not the king's crown, nor the deputed sword,
The marshal's truncheon, nor the judge's robe,
Become them with one half so good a grace
As mercy does. 37

Sc. iv.

'T were as good
To pardon him that hath from nature stolen
A man already made, as to remit
Their saucy sweetness that do coin Heaven's image
In stamps that are forbid: 't is all as easy
Falsely to take away a life true made,
As to put metal in restrained means,
To make a false one. 38

Better it were, a brother died at once,
Than that a sister, by redeeming him,
Should die for ever. 39

Ignomy in ransom, and free pardon,
Are of two houses : lawful mercy
Is nothing akin to foul redemption. 40

ద్వి॥ .నయనకహ్లాదమగునం.తఃపురుండెగింతు
.యుఖిచేయఁజనువాఁడు సనుజుఁడుకాఁడు॥ 36

ఉ॥ .కాదుసృపాలునూళియనుఁ..గాదధికారికిఁగల్గు కృత్తియున్।
.గాదు,చమూనియంతృగజ..కాదుసభాపతిమేటియంగియున్।
.గాదరవీనమైనదయ.కైనఁజ్రేష్ఠనిభూషణంబు..వే।
చేదినగొప్పనాదియొడ.నింపుతలిర్చెఁడు,చిహ్నమెద్దియున్॥ 37

చ॥ .మనుజునిఁజంపునూనవుని.మన్ననసేత..నిషిద్ధమైన,యో।
.నినలమి,సంతతిన్గనిన.సిచునిసైఁచుటయున్నమంబు..జే।
.వనమునుజాలిమాలియొడఁ.బాపుట..కూడనిచోటఁదప్పగా।
ఁ.దనయులఁగాంచఁబూనితన,ద్రవ్యమునుంచుటతుచ్ఛవృత్తియా॥ 38

ద్వి॥ .ఒకట,నీల్గుటమేలు,..సోదరుఁడాత।
.నికయి,సోదరియొజ్జ .నీల్గుటకన్న । 39

గీ॥ .చెఱువదల్చుటకొఱకుఁజెఱ్చికొనునింద।
మఱి,యుచారసహాన,మిరు.నుక్కులఁదగు।
.కానివిడుదలఘన్నాయ.మైనక్షేమకు।
ఁ.గలుగఁబోవదుసంబంధ.ము,లవమైన॥

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM *Act. V. Sc. I.*

Never anything can be amiss
When simpleness and duty tender it. 41

MUCH ADO ABOUT NOTHING. *Act. II. Sc. I.*

Friendship is constant in all other things
Save in the office and affairs of love :
Therefore, all hearts in love use their own tongues ;
Let every eye negotiate for itself,
And trust no agent ; for beauty is a witch ;
Against whose charms faith melteth into blood. 42

Sc. iii.

Happy are they that hear their detractions, and can put them to mending. 43

Act. III. Sc. ii.

He hath a heart as sound as a bell, and his tongue is the clapper, for what his heart thinks, his tongue speaks. 44

OTHELLO *Act. IV. Sc. II.*

And his unkindness may defeat my life,
But never taint my love. 45

PERICLES. *Act. II. Sc. III.*

Contend not, sir ; for we are gentlemen
That neither in our hearts nor outward eyes
Envy the great, nor do the low despise. 46

ద్వి॥ .సరళిత.విధియును.సాయమా నేని।
.బొరవోవఁజాలదె.ప్పుడునెద్దియైన॥ 41

చ॥ .వలపునఁదప్పమైత్రి.పెర.వస్తులనన్నిటనుండునిల్కఁడక।
.వలచినయొల్లఁడందములు.వాడుటమేల్దమనో శ్లఁగావునక।
.దెలుపుతఁదన్ను.ఁగూర్చి ప్రతి.దృష్టితనంతటనమ్మకన్యునిక।
..బొలపొకమంత్రకాఁడతని..బూమేలనెమ్మిఁదంగుమర్లుగాక॥ 42

వ॥ తమనిందెలందాము వినివానిం దప్పించుకొనఁగలవారు ధన్యులు॥43

వ॥ వానికిగంటనలె సరియైన హృదయమున్నది-వానినాల్క- వానినా
ల్క--యేలయన-వానిడెందము తలంచునది వానినాల్క- చెప్పివే
యును॥ 44

ద్వి॥ .వానినిర్దయతీయ.వచ్చు నా.యసుఱు।
.కాని-నాప్రేమ.న.గడుపర్చలేదు॥ 45

ని॥ .అయ్యకలహింపఁబోకు-మే.మనఁగ-మేము।
.తగుమనుసులము-మాదుహృ.దయములందు।
.ఁగాని-మాయాకృతులఁగాని-.ఘనుల.కీర్ష్య।
.పడ.మలంతుల నవమాన.పర్చ మెపుడు॥ 46

ROMEO AND JULIET. *Act. V. Sc. III.*

Yea, noise ?—then I'll be brief.—O happy dagger !
This is thy sheath : *(stabs herself)* there rust and let me die. 47

TEMPEST. *Act. IV. Sc. I.*

the murkiest den,
The most oppurtune place, the strong'st suggestion
Our worser Genius can, 'shall never melt
Mine honour into lust, to take away
The edge of that days' celebration,
When I shall think, or Phoebus' steeds are foundered,
Or night kept chained below. 48

TIMON OF ATHENS *Act. I Sc. I.*

When we for recompense have praised the vile,
It stains the glory in that happy verse,
Which aptly sings the good. 49

Sc. ii.

'T is pity bounty had not eyes behind,
That man might ne'er be wretched for his mind. 50

ద్వి॥ .సరియె-చప్పుడ-యైన,.సంశ్లి ష్టనౌదు।
.,ఁగరము-నోహో సుఖం.కరమగు,సురియ।
.యిద్దినేయెంతర- (పొడుచుకొని) నీవు.నిటుఁద్రుప్పనట్టు।
..,తద్దయు-నన్ను,నం.తముఁజెందనిమ్ము॥ 47

తరువోజ॥

..,కటికిచీఁకటిగుహ-.కడుసమయోచి.త
మగు తాపున్-జెడు.దయ్యమునిగొలు।
.పుటయు-నాదగు ధైర్య.ముస్తుచ్చు
.కామ.ముగఁగరఁగింపనె.పుట్టడయినఁదగదు।
.స్ఫుటముగానాటి,వి.శ్రుతిమేరపొల్లు.పుచ్చుట
కేనెప్పు,.బ్రొద్దు గుజ్జుఘులు॥
.,పటినుఁ,దొఱఁగికుంటు.వడుట-.లేక్రిందు
.బంధింపఁబడియూఁపఁ.బడుటనల్లంత్రు॥ 48

కం॥ మనముబహూనుతికొఅకుదు।
.ర్జనఘుల,సం స్తవమునల్పు.నమయంబునన।
జ్ఞుల ఁదగునట్లు కీర్తిం।
.చిన,సుశ్లోకమునమచ్చ.ఁజేసెదునధియుక్తి॥ 49

ద్వి॥ వెనుకచూపకట,యీ.వికిలే-దదున్న।
ఁదన,వదాన్యతకుఁగుం.దఁబమానపుంఛ॥ 50

Act. III. Sc. v.

You cannot make gross sins look clear :
To revenge is no valour, but to bear 51

TITUS ANDRONICUS *Act. I Sc. I*

Sweet mercy is nobility's true badge. 52

thanks to men
Of noble minds is honourable meed. 53

Act. III. Sc. i.

That ever death should let life bear his name,
Where life hath no more interest but to breathe ! 54

Act. V. Sc. iii.

Friends should associate friends in grief and woe 55

TROILUS AND CRESSIDA *Ac. I Sc. II.*

Do you know what a man is ? Is not birth, beauty, good shape, discourse, manhood, learning, gentleness, virtue, youth, liberality, and so forth, the spice and salt, that season a man ? 56

గీ॥ .అచ్చదోసములన్నిపు.మచ్చలేక।
..తోచునట్లు సలుపసమ.ర్థుడవుకావు।
.ఎపుడయిన,నిక్క-పు,నుగటి.మిపగడీర్చు।
.కొనుటకానేరదుసహించు.కొంటగాని॥ 51

ద్వి॥.గొప్పతనంబున.కుద్దగుగు రు।
.చెప్పెన-హోయిని.చ్చెదుబహుసారసము॥ 52

ద్వి॥.ఘనమైనమనసులు.గల్గువారలకుఁ।
..బ్రీణతులుపరుపై న.బహుమానమునుసు॥ 53

ద్వి॥ఊపిరితీయుకే.యొకపనియైన।
..బావురే -చూవేల.బ్రతుకనరాదు॥ 54

ద్వి॥.హితులు,పరప్ప..మెనయంగవలయు।
..సతతమాపదయందు,సంపదపట్ల॥ 55

వ॥ మనుష్యుఁడనసేమోసీవెఱుఁగుదువా-పుట్టుపు-సౌందర్యము-మంచి యాకృతి-సంభావణము-మగతనము-చదువు-సాధుత్వము - యోగ్యత-యౌవనము-దాతృత్వము-మొఱలగు నెల్లగుణములు పురుషునకుఁజవిపుట్టించు నంబాధుషఱీయ నుప్పను. 56

Act. II Sc. ii.

(1) The wound of peace is surety,
Surety secure; but modest doubt is called
The beacon of the wise, the tent that searches
To the bottom of the worst.

(2) to be wise and love
Exceeds man's might; that dwells will Gods above 57

Act. V. Sc. iii.

Life every man holds dear ; but the brave man
Holds honour far more precious-dear than life.— 58

Let's leave the hermit pity with our mothers,
And when we have our armours buckled on,
The venomed vengeance ride upon our swords :
Spur them to ruthful work, rein them from ruth. 59

TWELFTH NIGHT *Act. III Sc. VI*

(1) In nature there's no blemish but the mind ;
None can be called deformed but the unkind :
Virtue is beauty; but the beauteous-evil
Are empty trunks, o'erflourished by the devil.

గీ॥ ఎంతయు శంక లేకుంట యిందుమఁ దెచ్చు।
వాస్తవంబుగ నెల్లప్పు పరిమితమగు।
సంశయంబు త్తములకు లాంఛనము కీడు।
లయొడనడుగంటఁ జొచ్చువ త్తియనఁబడును॥ (1)

కం॥ ఎఱుకఁగలిగియుండుటయు।
మఱినలఘుంజూపుటయును మనిసికశక్యం।
బరయనటువంటిశక్తియ।
మరుచుండుఁబై వెలయు నమరులకు నెల్లన్॥ (2) 57

ద్వి॥ బ్రతుకుప్రియంబగుఁ బ్రతిమనుష్యునకు।
బ్రతుకుకంటెఁ బ్రియంబు పరునృశూదునకు॥ 58

గీ॥ ఋషిదయన్మనతల్లుల యొడనిడుదము।
మనముకవచంబులన్దొడ్డు కొనినయప్పుడు।
మన యసుఖకృత్యంబులకుఁబురి కొల్పుదమవి।
వెండియుంద్రిప్పుదముకృపనుండినాని॥ 59

గీ॥ మనసుకంటెఁబ్రకృతియందుమచ్చ లేదు।
క్రూరుఁడొక్కఁడుతప్పఁగుఁగూపి లేఁడు।
సుగుణమందముకాని సోయగపుదుష్టు।
వన్నెదయ్యంబునంగాంచు వట్టిమొద్దు॥ (1)

TWO GENTLEMEN OF VERONA *Act. II. Sc. VII.*

(2) His words are bonds, his oaths are oracles ;
His love sincere, his thoughts immaculate ;
His tears pure messengers sent from his heart ;
His heart as far from fraud as heaven from earth. 60

WINTER'S TALE *Act. I Sc. I.*

'tis safer to
Avoid what's grown than question how 't is born. 61

Act. IV. Sc. iii.

If I might die within this hour, I have lived
To die when I desire. 62

VENUS AND ADONIS.

By law of nature thou art bound to breed,
That thine may live, when thou thyself art dead ;
And so in spite of death thou dost survive,
In that thy likeness still is left alive. 63

They that thrive well take counsel of their friends. 64

ఉ॥ .తపసి,సుశీలుడంబడికి-.లాతనిచెట్టలుదేవనాకు-లౌ।
.నాతనిప్రేమినిమ్క-పటు-.మాతనియూహాకల్మషంబులౌ।
.నాతనిమానసప్రచలి.తామలమూతలువానియప్రాలౌ
.నాతని,యాత్మవంచనకు.నౌ,దవు-,నిష్టదమభూమికింబొకా॥ (ఖ) 60

ద్వి॥. ముదిరినదానిద.ప్పకొనుటమంచి।
.యదియొట్లుపుట్టెనం.చడుగుటకన్న॥ 61

ద్వి॥ .నేనీక్షణంబున.నీల్గెదనేని।
నేనుఁగోరినపుడు.నేఁజావనుంటి॥ 62

గీ॥ .సహజధర్మంబు నన్నీవు.సంతతిఁగన।
.వలయు-నీబిడ్డలుందీవు.పాలయునపుడు।
.అటులఁగావున-నీవీల్గి.యైనబ్రతికి।
.యున్నవాఁడవె నీపోల్కి-.యుండుఁగాన॥ 63

ద్వి॥ .చెలికాండ్రమాట లఁజేకొనుచుండ్రు।
.చెలఁగిమిక్కి-లి.వృద్ధి.చెందెడువారు॥ 64

To see his face, the lion walk'd along
Behind some hedge, because he would not fear him;
To recreate himself when he hath sung,
The tiger would be tame, and gently hear him
If he had spoke, the wolf would leave his prey,
And never fright the silly lamb that day. 65

RAPE OF LUCRECE

Princes are the glass, the school, the book,
Where subjects' eyes do learn, do read, do look. 66

He shall not boast, who did thy stock-pollute,
That thou art doting father of his fruit.
Nor shall be smile at thee in secret thought,
Nor laugh with his companions at thy state;
But thou shalt know thy interest was not bought
Basely with gold, but stol'n from forth thy gate.
For me, I am the mistress of my fate,
And with my tresspass never will dispense,
Till life to death acquit my forc'd offence. 67

త॥ .తనుఁజూచిజంకఁడు.తఁడుగాన-
నతని.మొగముఁగన్గొనుటకుఁ.బొదవెనక్కసింగ।
.మునుమునుఁజొచ్చెను-ఁ.బలిమిచ్చి వడి
.యూలించుమొల్లను.నాతఁడు,రహణ।
.మునఁబోడినప్పుడు-,.మొనసియతండు
.పులికినఁదనను,యెర.న్వడిలితోఁడేలు।
,.నెనరు,మ్మిజడపంకు.నేరదుమతోయ
,.వెంగలిగొట్టియ.పిల్లనాఁప్రొద్దు॥ 65

ద్వి॥ .,భూమిప్రభువులనద్ద .ముం,బొత్తముబడి।
.గా-,మొగిఁబజచూడఁ ,.గఱువఁగఁజదువ॥ 66

సీ॥ .నీదగునగంతత్రిన్ .జెఱిచినవాఁడు
తా,.బడినినవానికి.భ్రాంతితోడ।
ఁ.దండ్రిగాసీవుంటఁ.గలఁచియెంతయు
పిఱ్ఱి.సీఁగఁగూడదు-తన.లోఁగడపని।
ఁ.గఁబోసినిఁజూచి ,.యొలనగవుంజూపఁ
.జనదు-,వెండియు ఁనన.జట్టుతోడ।
.నీయ స్కిఁగూరిచి,.నెగడిహాస్యముసేయ
.వలదుసీయూ స్తిదొం.గిలఁబడియెను।
ఁ.గాని-కొనఁబడలేదుబం.గారుతోడ।
,.హీనముగ-నింకనాగతి.కేనుఁబోదు।
,.నిమ్మృతినొనర్పనొ ల్లనా.నేరమునకు।
ఁ.జొప్పునద్దియంబల్మిసే.నల్పునెగ్గు॥ 67

My honour I'll bequeath unto the knife
That wonnds my body so dishonoured.
'T is honour to deprive dishonour'd life;
The one will live, the other being dead:
So of shame's ashes shall my fame be bred;
For in my death I murder shameful scorn:
My shame so dead, mine honour is new-born.

Dear lord of that dear jewel I have lost,
What legacy shall I bequeath to thee ?
My resolution, love shall be thy boast,
By whose example thou reveng'd may'st be.
How Tarquin must be used, read it in me :
Myself, thy friend, will kill myself, thy foe,
And for my sake serve thou false Tarquin so. 68

O ! teach me how to make mine own excuse,
Or, at the least, this refuge let me find :
Though my gross blood be stain'd with this abuse,
Immaculate and spotless is my mind ; 69

సీ॥ .సురియుసునాదగు.పరువప్పగించెద
,.బవినియిట్లూడ్చగాఁ.బడిననాదు।
,.నుయి నదిచెఅచుసు_.మురార్జ్జదొఱగిన
.బ్రతుకుఁబాయుటగౌర.వంబు_నోకటి।
,.మునెఁడుఁదక్కి_నయది.మడియగఁగావున
ఁ,.బొలివోవునాసిగ్గు.బుగ్గివలన।
.నేపారునాదుపే_.రేలన_నాచాన
.నందునాతలవంపు.నుర్వింద జేతు।
.నానిందెయట్లుల.ణఁగినంత నాగొప్ప
.క్రొత్తపుట్టువపొంది,.కొమరుమిగులు।
.నేనుఁబోఁగొట్టుకొ.నినమానికము
నేలు.వాఁడ_నీకేమా స్తి.వదలుదాన।
.నానిశ్చయము_ప్రేమ_,.నలువందు
నీగర్వ.హేతువు_దానికి.నీవుగు ర్తు।
.గాఁబగసాధింపఁ.గవలయునెట్టులా
,.యధమునిపనిపట్టు.విధమునెల్ల।
.నీవునాయందుఁజదువు నే.నీకుఁ,జెలిని।
.నీదు,పగయైన,నన్నుఁదు.న్మొదను_మతీయ।
.నీవునాకెగ్గు,నలిపిన.నీచునటుల।
ఁ.ద్వరగనాకయి,పరిమార్చ.వలయుఁజుమ్ము॥ 68

సీ॥ .అయ్యయ్యో నేరుపు.మానాకునా,సాకు
.నెటుచెప్పవలయునో.యేను_లేక।
.తుదకునీ,తన్వీఁబొం.దెదసునాకీ
నిండె,మైవట్టినెత్తురు.నుచ్చపడియె।

That was not forc'd; that never was inclin'd.
To accessory yieldings, but still pure
Doth in her poison'd closet yet endure

చ.గాని-నామదికించు. కైనదోసము

కాన.రా-దదిబల్మిప.చ్చఁబడలేదు।

చ.కింతియొకా-కద్ది.యొన్నటికిందొడ

.తనముతోడగునోప్న.దలకుఁజోగు।

.పనికిమాలినయలనాటు.పడుటలేదు।

.నుతియు-నయ్యాదిం.ప్పటి.వఱుకొకింత।

.యునుమకిలసంటక్-నిసంబు.నెనయుతనదు।

.. నలవునందోప్ర-తోడుత.నిలిచియుండె॥ 69

కాళిదాస కవితావిశేషాః॥

వీరరసః॥

రఘువంశే సర్గ : 1 శ్లోక : 21 ॥

జుగోపాత్మానమత్రస్తో భేజేధర్మమనాతురః।
అగృధ్నురాదధేసోర్థమసక్తస్సుఖమన్వభూత్ ॥ 1

శ్లోక : 22 ॥

జ్ఞానేమౌనంక్షమాశక్తౌ త్యాగేశ్లాఘావిపర్యయః।
గుణాగుణానుబన్ధిత్వాత్ తస్యసప్రసవాఇవ॥ 2

స ॥ 8 శ్లో॥ 31

బలమూర్జభయోపశాంతయే।
విదుషాంసత్కృతయేబహుశ్రుతమ్।
వసుతస్యవిభోర్నకేవలం।
గుణవత్తాపిపరప్రయోజనా॥ 3

స॥ 9 శ్లో ॥ 7

సమృగయూభిరతిర్నదుర్దరం।
నచశశ్రమతిమాభరణమ్మహు।
తముదమాయనవానవయూవనా ।
ప్రియతమాయతమానమహారత్ ॥ 4

కాళిదాసుని కయితయందలి సొగసులు

బీరము

కీ॥ .పంచతను,మేదితన్నఁగా.పాడుకొనియెఁ।
.,ఁచెన్నులుఁదవులకఁ పుచ్చెమున్.దెచ్చికొనియె।
.సొమ్మఁ,బిసినాతిగాకపు.చ్చుకొనెనతఁడు।
.,కుడిచెనెంతయుహాయి,త.గులములేక॥ 1

కీ॥ .తెలివియంమూరకుండుట.,బలిమినోరు।
.పాతనికి,సీవియెఁడఁగొని.యాడుకొనమి।
.,దొడ్డ,గొనములొండొంటికిఁ. దోడుపొందు।
.పొలుపుమీఱెడుఁదనతోడఁ,బుట్టులట్లు॥ 2

కీ॥ .ఇడుమలన్బడువారల.జడుపెడపగఁ।
.,గడిమి-,చదువర్ల మన్నింపఁ .,గడిదివిద్దె।
.పుడమి తేనికిఁగల్గిన.యొడమిగాక।
.గొనములున్గూడనోరులమే.లునకుఁదగియె॥ 3

కీ॥ .మివులఁ,బెంపుకొఱకుఁ .,దివిరెడునాతని।
.వేఁటగాని-జూజ.మాటగాని।
.,జాబిలిపతిమనగ.సారాయియున్నాని।
.లాగలేదు,ముద్దులాడిగాని। 4

శ్లో॥ 8

నకృపణాఃప్రభవత్యపివాసవే।
నవితథాపరిహాసకథాస్వపి।
నచసపత్నజనేష్వపితేనవా।
గపరుషాపరుషాక్షరమీరితా ॥ 9

స ॥ 14 శ్లో॥ 35

నిశ్చిత్యచాననన్యనివృత్తి వాచ్యం।
త్యాగేనపత్నాఃపరిమార్ష్టుమైచ్ఛత్।
అపిస్వదేహాత్కిముతే న్ద్రియార్థా।
ద్యశోధనా నాంహియశోగరీయః॥ 6

స॥ 16 శ్లో॥ 8

కాత్వంశుభేకస్యపరిగ్రహోవా।
కింవామదభ్యాగమకారణంతే!
ఆచక్ష్వమత్వావశినాంరఘూణాం।
మనఃపరస్త్రీనిముఖప్రవృత్తి ॥ 7

స 17 శ్లో॥ 43

వయోరూపవిభూతినా।మేకైకమ్మత్పదకారణమ్।
తానితస్మిన్నసుస్తాని।నతస్యోత్సిషిచేమనః॥ 8

శ్లో॥ 47

కాతర్యం కేవలానీతిః। శౌర్యం శ్వాపదచేష్టితమ్।
అతస్సిద్ధిం సమేతాభ్యాం। ముభాభ్యా మన్వియేమనః॥ 9

కీ॥ ..వేల్పు జెనికైన.వెల్తిమాటాడఁబ్రోఁ।
.డనఁడునవ్వులాట.కైనఁగల్గ।
.నలుకోఁదొఁగినట్టి.యతఁడు,పగఁజైనఁ।
..బరుసమైన,ప్రాయిఁ.బలుకఁజనఁడు॥ 5

కీ॥ ..మాకు,వెరవునమళ్ళని.మాట-నాలి।
.విడుచుటున్నచ్చయంబుగఁ.బుడుమనఁగోరి।
..బొగసుమాఁడ జెప్పనేటికి-..బొందకన్న।
.బోఁపుసొమ్ముగొన్న వారికిఁ.బెంపెమేలు॥ 6

కీ॥ .ఎవఁజెవీను,చెలువ-..యెవనికిల్లాలవు।
.నాయెదుటికివచ్చి.నఁకతమేమి।
..యడఁగునఁగలరగుల..యెడ-పెడమొగమిడుఁ।
..బెఱపడంతుంబోని-..యెఱిఁగి,నడువవు॥ 7

కీ॥ .పడుచుఁదనము-సొగసు-..నొడమియు-వీనిలోఁ।
..బొగరిడనొకొకటియె.యఁ..ఁగత్తంబు।
.అన్నిఁకూడుకొనియ.వారనియందుండెఁ।
గాని-,ప్రత్యేపడదు.వాని,దొడఁదఁ॥ 8

కీ॥ .పరగునొక్క-,తగ్గ..పందతనమ్ముగఁ।
..బొనఁగునొకయ,గటిమి,పులినడఁతగఁ।
.గనుకనరిగఁగూడు.కొనినయూరెండిటి।
..బెడఁగుఁగల్గినశఁడు.బెదకికొనియె॥ 9

కుమారసంభవే స ॥ 2 శ్లో ॥ 55

విషవృక్షోఽపిసంవర్ధ్య స్వయంఛేత్తుమసాంప్రతమ్॥ 10

స ॥ 10 శ్లో॥ 23

అమీషాం సురసంఘానాం। త్వమేకోఽర్థసమర్థనే।
విపత్తిరపిసంశ్లాఘ్యా। పరాక్రమవతినోఽనల॥ 11

మేఘసందేశే స ॥ 1 శ్లో ॥ 6

యాచ్ఞామోఘా వరమధిగుణే నాధమేలబ్ధకామా ॥ 12

శ్లో ॥ 57

ఆపన్నార్తి ప్రశమనఫలాస్సం పదోహ్యుత్తమానామ్॥ 13

విక్రమోర్వశీయే॥

స్వార్థాత్సతాం గురుతరా ప్రణయిక్రియైవ॥ 14

శాకుంతలే ॥

అసంశయం క్షత్రపరిగ్రహక్షమా!
యదార్యమస్యా మభిలాషి మేమనః।
సతాంహిసందేహ పదేషువస్తుషు।
ప్రమాణ మంతఃకరణ ప్రవృత్తయః ।। 15

ద్వి॥ .మునుఁదానుపెంచిన.మునిఁడిచెల్లెనఁ।
.నసచేతనఱుకుట.,దమ్ముముకాదు॥ 10

కం॥ ఈపేల్పమొ,నలకగ్గీ।
.నీవొగడవెక,ర్బములను.,నెరపెఁదొరులమేల్।
గావించు,నోముగలిగిన।
.యీవానలయిడుమయఁగొని.యూడంబడెఁగా॥ 11

ద్వి॥ .తగువానియందు,వి.తయగుట,నయుమ।
.డుగుట,నదునెడమే.ల్పొందుటకన్న॥ 12

ద్వి॥ .ఱిడుమఁబడినవారి.,యేఁపుమానుపులు।
.కీడుమంచివారల.,కలుములపంట॥ 13

ద్వి॥ .ఒరులకుమేలుసే.యుటమంచివారి।
.కరయఁగఁదమపని.కంటెనుమేలు॥ 14

గీ॥ .,అరమరికలేదురాచయ్య.,గుటకుఁదగు।
.నీవపనెఁడనాచమునితగు.,లెనయుఁగాన।
.నంటియుండున్నతోవలు.,సాదులకెద।
.,పోకడలు,వినుసులఁగూర్చి.,సాకిరికద।

భవతియఃపౌరవేణ రాజ్ఞాధర్మాధికారేనియుక్తఃసోఽహమ్॥
శ్రమిణామవిఘ్నక్రియోపలం భాయధర్మారణ్యమిదమాయాతఃస్మ॥ 16

అస్మాన్నాథు విచింత్యసంయ మధనానుచ్చైఃకులంచాత్మనః।
త్వయ్యస్యాఃకథమప్యభాంధవ కృతాంస్నేహ ప్రవృత్తించతామ్।
సామాన్యప్రతిపత్తి పూర్వకమియం దారేషుదృశ్యాత్వయా।
భాగ్యాయత్తమతఃపరంనఖలు తద్వాచ్యం వధూబంధుభిఃస్॥ 17

ఋత్రోషస్వగురూ కురుప్రియ సఖివృత్తి సపత్నీజనే।
భర్తుర్విప్రకృతాసిరోషణ తయామాన్మ ప్రతీపంగమఃస్।
భూయిష్ఠంభవదక్షిణాపరిజనే భాగ్యేష్వనుత్సేకినీ।
యాంత్వేవంగృహిణీపదంయువ తయోవామాఃకులస్యాధయఃస॥ 18

అస్తోహి కన్యాపరకీయఏవ।
త్వామద్యసంప్రేష్యపరిగ్రహీతుఃస్।
జాతోమమాయంవిశదఃప్రకామం।
ప్రత్యర్పితన్యాసఇవాంతరాత్మా॥ 19

వ॥ ఎవఁడు తోనిచేఁదగవేల, నేమింపఁబఁకియెనోయట్టినేనుఁడపసుల
కడ్డుదొలఁగింపసి,వున్నె పుంగాన,కే తెంచినాఁడను॥ 16

త॥ .కడుఁ,బబమేసొమ్ము.గానున్నమమ్ము।
.బదపడినీగొప్ప.,వంగడం-బీపె।
.తొడరితసంలసి.తోరంత నెట్లో।
.నలిపినయాపొందు.జాడఁదలంచి।
..,పడగియాండ్రిన్ని.,గారాబుతోడఁ।
.జూడఁబడునయీ..,జోటిసేత।
.నుడువఁదగినది,బం.దుగులచేఁ
దోఁచ.దెద్ది,బాగెంబున.కింతలోఁబడునో॥ 17

త॥ .కొలువుపెద్దల-ఁబొత్తు.గొనుమెల్లతఱుల
.నేరుపుతోడుత.న్నిదు,సనతుల
.నలుపకుసుడ్డుల,బ.సడ్డగాఁజూడఁ
.బడియఁబెనిమిటికిఁ.బలుకినక్క చేత।
.మెలఁగుము,మోమోటు.మిన్నలంగంబు.పట్ల-
మిక్కిలిత్రుళ్ళి.పడకు,బాగెములఁ।
.వెలఁదులిల్లాండ్రిని.పించుకొందిట్లు-
..కొలమునకుం,జెడు.గొట్లు,తెవుళ్ళు॥ 18

సీ॥ .చెల్లఁడిగనఁదగన్నె.,పెరవానిపొమ్మెగా।
.యూపెనుగసిచెంత.కంపి-యిపుడు।
..డాఁచఁబెట్టినట్టి.,డబ్బప్పగించిన।
.యట్లునా,యెఱఁద.హాయిఁజెందె॥ 19

స్వసుఖనిరభిలాషఃఖిద్యసేలోకహేతోఃl
ప్రతిదినమథవాతేవృత్తిరేవంవిధైవl
అనుభవతిహిమూర్ధ్నాపాదపస్త్రీవియుక్తం l
శమయతిపరితాపంచ్ఛాయయాసంశ్రితానామ్ ॥ 20

వ్యపదేశమావిలయితుంl
కిమాహనేజనమినుంచపాతయితుమ్l
కూలంకషేవసింధుఃl
ప్రసన్నమంభస్తటహంచ॥ 21

కుముదాన్యేవశశాంకl
స్సనిద్రాబోధయతిపంకజాన్యేవl
వశినాంహిపరఃపరిగ్రహఃl
సంశ్లేషపరాఙ్ముఖీవృత్తిఃll 22

కీ॥ .జగముఁగూర్చినీదు,.సుగములఁగోరక।
.,పొగలె-దిట్టినడఁత.పోలునీకు।
.చెట్టుచుఱుకు చెండ.సిరముచేఁగుడిచెదు।
.నీడఁ బ్రగింది వారి.వేఁడిఁబాపు। 20

కీ॥ .పేర్గలంచ-వీనింబడ.వేయుటకొయి।
.యేలఁదలఁచెదవిట్టులో.,యిగురుఁబోఁడి।
.యెొడ్డులన్గడుఁగొఱుకు.నున్న యేఱు।
.మంచినీటిన్మఱియుఁ,దరి.,ప్రాఁకుమాడ్కి॥ 21

కీ॥ .,వేలుపులబువ్వ,తొవలనే- .,వేఁడివేల్పు।
.తప్పకెప్పుడుమేలొక్కల్పుఁ .,బామరులనె।
.తమకులోఁకువయూ,నెడఁ.దఁగలవారి।
.నడఁత-యెొరునాలికిం బెట్టుఁ.జెడ మెుగంబు॥ 22

— o —

GENTLENESS

ANTONY & CLEOPATRA *Act III Sc. XI*

yet he that can endure
To follow with allegiance a fall'n lord,
Does conquer him that did his master conquer,
And earns a place i' the story. 1

AS YOU LIKE IT *Act II Sc. I.*

Now, my co-mates, and brothers in exile,
Hath not old custom made this life more sweet
Than that of painted pomp? Are not these woods
More free from peril than the envious court?
Here feel we but the penalty of Adam,
The season's difference; as the icy fang,
And churlish chiding of the winter's wind,
Which when it bites and blows upon my body,
Even till I shrink with cold, I smile, and say,
This is no flattery: these are counsellors
That feelingly persuade me what I am.
Sweet are the uses of adversity,
Which, like the toad, ugly and venomous,

శాంతరసము

గీ॥ .పతితుఁడైన ప్రభువును,వి.శ్వాసము,సెయి
.ననుసరింప,నోర్వఁగలిగి.నట్టివాఁడు।
.గెలుచుఁదన,యజమానుని.గెల్చువాని।
పఱియు నార్జించు నొకచోటు,.చరితమందు.

సీసగూలిక॥ .ఇప్పుడు - నాదు,వి.హితులార-
పఱిస్వజే.శభ్రిష్టులౌ తోడి.జనములార।
.పాతపరిచయమీ.ప్రపంచమును-
మిక్కి-లి.వర్ణింపఁబడినదం.భంబుకన్న।
.హాయిగాఁజేయలే.దా-
యీయడవులలోర్పు.లేనట్టియీ రాజ.ధానికన్న।
.నెక్కు-డుబాధార.హితమయియుండిలే.దా-
,ఋతువులమాఱు-,.పాదినరుని।
.కగుశిక్షమాత్రమె .యనుభవించెదమిట-
.మఱి- నీతుగాడుపు,పుంచుకోఱు।
.యు-నైనఁపరానట్టి.యెఱుపిడితో-నది-
.యెంతయుముద్దగా.నేనుమణుఁగు
.కొనిపోవువఱకు-, నె.క్కొ-ని నాదు-
,మేనిపై .వీచుచుఁగఱవ-నే. బిన్న నవ్వు।
.తనరఁబల్కె-ద-నిది.కొనియాటకాదని-
.నాయథార్థస్థితి.న్నాకునరసి।

Wears yet a precious jewel in its head ;
And this our life, exempt from public haunt,
Finds tounges in trees, books in the running brooks,
Sermons in stones, and good in everything. 2

Sc. iii.

I have five hundred crowns,
The thrifty hire I saved under your father,
Which I did store to be my foster-nurse
When service should in my old limbs lie lame,
And unregarded age in corners thrown;
Take that ; and He that doth the ravens feed,
Yea, providently caters for the sparrow,
Be comfort to my age ! Here is the gold;
All this I give you. Let me be your servant.
Though I look old, yet I am strong and lusty;
For in my youth I never did apply
Hot and rebellious liquors in my blood;
Nor did not with unbashful forehead woo
The means of weakness and debility;
Therefore my age is as a lusty winter,
Frosty, but kindly. Let me go with you:
I'll do the service of a younger man
In all your business and necessities. 3

.దృష్టితోబోధించుఁ,.హితులినిఁయుఱియు-
,నా.పత్తుసామాన్యాను.భవములు- కథల।
.హాయిగానుండెడుఁ- .నద్ది- ,కొప్పట్టుల
.సహ్యంబుమఱియు,వి.షయుతమయ్య।
.మనిశిర.ముననఁదాల్చు- నునబ్రతుకిదిగాంచుఁ।
.నరులరాటుఁదోఱుఁగి .నాలుకలను।
.జెట్లు- రుంస్తకములు.నెలయేళ్ళు- రాలను।
.జ్ఞానబోధ- నుంచి,.నర్వనుండె. 2

సీ॥ .ఊన్నవినాయెద్దఁ.బన్నెండువంకలు
.చేఁబదిగూకలు.నేఁ,బోదుపుగ।
ఁ.దక్కించుకొన్న.తం.బునీతండ్రినిఁ
.గొలిచి- నా,ముదిమేనఁ.గొలువ్రకుంటి।
.యూనెడ- నరకునే.యఁబడని యాతో
క.మూలఁ దోర్యఁబడున.ప్పుడునుపుఱియు।
.ననుఁబెంచుదాతి.రుననుంట్లకెయది
.గూడఁబెట్టిబిడాని .గొనుగునీవు।
.కాకులుగుసేఁప వేల్చని.న్ఁ-ముగఁబిచ్చు।
.కలుషమొచ్చెనఁగూడుఁబ.డిబుగుతోడ।
,నగనఁబాల్చన్నాముటిమికి- .దిగొపసిండి।
.నేఁనీకిచ్చినాఁడను.దీనినెల్ల॥ 3

SONG *Sc. V.*

Under the green wood tree
Who loves to lie with me
And tune his merry note
Unto the sweet bird's throat,
Come hither, come hither, come hither :
Here shall he see
No enemy
But winter and rough weather.
Who doth ambition shun,
And loves to live i the sun,
Seeking the food he eats,
And pleased with what he gets,
Come hither, come hither, come hither :
Here shall he see
No enemy
But winter and rough weather.

నీ॥ ననునుండనిమ్ముసీ.పనివానిఁగాముదు
.నలిగఁదోఁచియుగట్టి.,నత్తువుఁగల।
.వాఁడను- నాచిన్న.నాఁడన్నఁడు,న్వె
ఱ్ఱి.నీళ్లునానెత్తుట.న్నె ఱుపలేదు।
.మఱియుసిగ్గరికన్బో.మన్మెయి,లావూహ్మ్చు
.వెరవుఁద త్తరముసఁబిలువలేదు।
.కనుకనాముదుసలి.తనముబలియు
,సీతు,.నెఱివెల్లనగుఁగాని.నెమ్మికలది।
,ననున్నీతోడఁబోనిమ్ము- .చిన్నవాని।
,.హాసునన్నేనునీపని. యంతలోను।
ఁ.గ్రమ్మఱున్నీకుఁగల్గున.క్కరలయందు।
ఁ.గొల్వనొనరించుచుందునీ.కోరినట్లు॥ 3

పాట - బిలహరిరాగము - రూపకతాళము.

పల్లవి॥ .ఇవలకురానీ- రా.నిమ్మవలకురానీ।
అనుపల్లవి॥ .ఇవలసీతుగాడ్వతప్ప. నెదిరివాఁడు గనఁడు॥ రానీ॥ 4

చరణము॥ .అడవిచెట్లక్రిందఁగున్న- .నాసించువెవఁడు నాతో।
.ఁగలుపుఁదనదుస్వరముతీయ .,పులుఁగుకె,లుఁగునందునరిగ॥ని। (1)
.ఎవఁడుదురాశఁదొఱఁగుమఱి.యెండనుండఁదలఁచునో।
,,తవిలితిండికై వెదకుచుఁ ,,దనియుదొరకుదానితోడ॥ ని॥ (2)

Act. III. Sc. II.

Sir, I am a true labourer: I earn that I eat, get that I wear; owe no man hate, envy no man's happiness; glad of other men's good, content with my harm; and the greatest of my pride is, to see my ewes graze and my lambs suck. 5

COMEDY OF ERRORS *Act II. Sc I.*

There's nothing situate under heaven's eye
But hath his bound, in earth, in sea, in sky:
The beasts, the fishes, and the winged fowls,
Are their males' subjects and at their controls.
Men, more divine, the masters of all these,
Lords of the wide world, and wild wat'ry seas,
Indued with intellectual sense and souls,
Of more pre-eminence than fish and fowls,
Are masters to their females, and their lords:
Then, let your will attend on their accords. 6

వ॥ అయ్యా నేనిక్కడ-ముగఁ బాటుమానిసిని - నాతోఁడినే నాకొంచు కొనెదను - నాయఁడుపునే సంపాదించుకొనెద-నొరుననపేక్షపడను- మఱియు నెవ్వనిసౌఖ్యమునకైన నీర్ష్యపడను - ఁబరులమేల్మునకా నందించెదను-నాయిడుమన్నించుకొనెదను - మఱియు నాపేటిగర్వ ము నాయాఁడుగొఱ్ఱియలు మేయఁజూచుటయు - నాగొఱ్ఱెపిల్లలు పాల్గుడువఁగనుటయును. 5

నీ॥ ఈశ్వరసృష్టిలో.నెయ్యోదియుఁ బాడ్డు
.లేనిదిలేది.ల.లోనఁగడలి।
.యందున ,నిన్నున - .నలమృగంబులు
,మిాలు.నెగురుపక్షులు తపు.మగల,వశము।
,లగు- ,దివ్యమూశక్తి.నధికులుపురుషులు -
.య,జమానులొదుకి .యన్నిటికిని।
ఁబ్రభువులువారు ప్ర.పంచమునకునెల్లఁ
,బాధ్యతనాత్మలం .బరఁగుచుండ్రు।
.తమదుస్త్రీలకు,భర్తలై.తనరుచుండ్రు।
.వెండియున్వారి,విభులయి.నెలయుచుండ్రు।
.కావ్రునన్నీదుచిత్తంబు.నీవువారి।
.యిష్టములనుసరించున.ట్లుంచవలయు ॥ 6

CYMBELINE *Act III. Sc III.*

And often, to our comfort, shall we find
The sharded beetle in a safer hold
Than is the full-winged eagle. O, this life
Is nobler than attending for a check ;
Richer than doing nothing for a bribe;
Prouder than rustling in unpaid-for silk,—
Such gain the cap of him that makes'em fine
Yet keeps his book unerossed. No life to ours. 7

Act IV Sc II,

Cowards father cowards, and base things sire base;
Nature hath meal and bran, contempt and grace. 8

If I do lie, and do
No harm by it. though the gods hear, I hope
They 'll pardon it 9

సీ॥ మనసుకన్నొకదమ్ము. మఱియనుఁ
దర్చుగ.వేఱుకవిూఱఁగఁ.జేఁడపురుగు ।
.సాళువకంకుఁబా.నేలుగఁ,బట్టిన
.నెంతయు,నిశ్చే.ని,రవ్వుకొనుట ।
.భోగివిూబ్రహ్మ.మనుచు చీ.వాట్లుపెట్టుకొల్వ్
,గన్న మిక్కిలి లెస్స యీను - లంచ ।
మున్నింగి యొద్దియుం,బొనరించకుండుట
.సంకుసొక్కుతువిల్వ.కలది-కొనని ।
.పట్టుఁడుపునందుఁడా బగ.పర్చుఁటంట ।
.కన్నమఱి,వాసి నెనఁగెదు - .,వ్యయములేక ।
.సాగసుఁజూపెడు .టోపికంకుఁగడు నయము ।
.జగతిమాజీవితమునకు .సాటిలేదు॥ 7

గీ॥ .పండలంగాంచుచుందురు .పంచలు- మఱి ।
.క్షుద్రములుఁగను,క్షుద్రవ.స్తులు-నిజముగ ॥
.గట్టిగిండలుపొల్లయుం.గలుగుఁబ్రకృతి ।
.కంపునింపునుఁ గూడజ.గంబునందు ॥ 8

గీ॥ .నేనుదబ్బఅంటి .నేనిపదంపడి ।
ఁ.జెఱుపుదానివలనఁ జేయనేని ।
.వేల్పులెల్లరదియు .వినినప్పటికినన్ క్ష ।
.మింతురనుచు ,నిశ్వ.సింతునేను॥ 9

Act V. Sc. V.

it is I
That all the abhorred things o' the earth amend,
By being worse than they. (1) 10

HAMLET *Act I. Sc II.*

all that lives must die,
Passing through nature to eternity. (2)

Act II. Sc II.

there is nothing either good or bad, but thinking makes it so : 11

I have of late—but wherefore I know not—lost all my mirth, foregone all custom of exercises; and, indeed, it goes so heavily with my disposition, that this goodly frame, the earth, seems to me a sterile promontory ; this most excellent canopy, the air, look you, this brave o'erhanging firmament, this majestieal roof fretted with golden fire, why, it appeareth no other thlng to me than a foul and pestilent congregation of vapowrs. What a piece of work is man ! How noble in reason ! how infinite in faculty ! in form and moving how express and admirable ! in action how like an angel ! in apprehension how like a god ! the beauty of the world the paragon of animals ! And yet, to me, what is this quintessence of dust? man delights not me – no, nor woman neither, though by your smiling you seem to say so. 12

ద్వి॥ జగతిసహవ్యాము .న్నలిపెనన్నొప్పు।
.లుగ-వానికిన్నఁజె.డుగునే నెగనుక. (1) 10

ద్వి॥ ప్రబతికెసనదిచూవ .వలయు ,సుర్వప్రపు! (2)
.కృతినుండిపోన్ను ,చే.మృతపదంబునకు.

న॥ మంచిచెడ్డలు తలంపునఁజప్పబెట్టలేవు. 11

న॥ ఁజేమోనాకుఁ దెలియదుకాని - కొంతకాలము నుండినే నుల్లాస ముఁజెడియుంటి - నన్నియభ్యాసములు వాడుక మూనుకొంటిని - మ ఱుయు - నిక్క--ముగా నామనసు మిక్కిలి,వ్యాకులముగానున్న - దీ ,రమ్యమైన నళుచదపునేల సముద్రములో నొఱగియున్నకొం డగొడ్డు కొనవలెఁ గనుపడుచున్న - దీమిగుల సొగసైన పంజికి గాలిచూడు - మీచక్కఁగ్రవేలాడునాకస -మీ బంగరుటగ్గినలం కరింపఁబడినగొప్పక — ప్ప,ద్దిరయది — చెడుగోగములఁబన్నెడి ప లురకముల తూవిరుఁగుంపుకన్న వేఱుగఁ గాన్పించదు - ,మను జుఁడెట్టిపని — వివేకమున నెంతగొప్ప-శక్తినెంత , యనంతము— రూపునద్దలిక నెంతవిశేషము .మఁచెంత యబ్బురము— కార్యము నందెంత , ఱివోవిషము -బోధయెఱనెఁతదేవసదృశము -జగదాభర

Act iii. Sc i,

To be, or not to be, that is the question :—
Whether 't is nobler in the mind to suffer
The slings and arrows of outrageous fortune,
Or to take arms against a sea of troubles,
And by opposing end them ? — To die—to sleep,
No more:— and, by a sleep, to say we end
The heart ache, and the thousand natural shocks
That flesh is heir to,— 't is a consummation
Devoutly to be wished. To die,—to sleep:—
To sleep ! perchance to dream:— ay, there's the rub;
For in that sleep of death what dreams may come,
When we have shuffled off this mortal coil,
Must give us pause. There's the respect,
That makes calamity of so long life :
For who would bear the whips and scorns of time,
The oppressor's wrong, the proud man's contumely,
The pangs of despised love, the law's delay.
The insolence of-office, and the spurns
That patient merit of the unworthy takes,
When he himself might his quietus make
With a bare bodkin ? who would fardels bear,
To grunt and sweat under a weary life,
But that the dread of something after death,
The undiscovered country, from whose bourn
No traveller returns,— puzzles the will,
And makes us rather bear those ills we have
Than fly to others that we know not of ?
Thus conscience does make cowards of us all;
And thus the native hue of resolution
Is sicklied o'er with the pale cast of thought;
And enterprises of great pitch and moment,
With this regard, their currents turn awry,
And loose the name of acton.

ణము- ప్రాణులను త్తమము - కాని-కొఱుమాలినదాని సారాంశ- మిదియేమినాకు- మనుష్యుఁడునన్నలరింపలేఁడు- లేదు- (స్త్రీ) గూడ నన్నాఁసఁదింపజాలదు- నీనగవుపుట్టి నీవాలాగసునట్లు కనుపడునప్పటికిని. 12

సీ॥ .ఉంటయెూ-మానుట.యెూ-యదె,చింత్యము-
.ఘనతరంబెద్ది-నె.మ్మనమునందు।
.ద్వేషించునట్టిదు.ర్విధివేయునొడిసె
వే.టులుప్రాణములుసైఁచు.టొ-యదిగాక।
.,చరిగానరానిచా.ధలపయిదండె త్తి
.యెదిరించుటన్వాని.తుదిఁగనుటయె।
.పొలయుట- నిద్రపో.వుట-లేదికేమియు-
.మఱియు-నిద్దుర చేత.మనసుసీడ।
.నెలమిదేహంబుపొందున.నేకసహజ।
.కష్టములుమనము ముగింపఁ.గలిగినయెడ।
.నద్దియేసకలోత్కృష్ట.మైనపదవి।
.మిగులనాసక్తితోఁగోరఁ.దగినదగును॥ 13

కం॥ మడియుట-నిద్దురపోవుట।
.పడుకొనుట-యొకపుకిలనుఁ,.బరఁగుట-యీనా।
క్కడనేకష్టం-బేమున।
.నొడలుదొఱఁగుమరణనిద్ర .నొదవుకలలెవో॥

సీ॥ .మనలనాఁపగవలసి.న-దట,యెూజన
.కల-దదియట్టినీ.ష్ణుగుబ్రతుకు।
.కష్టంబునొనరించు- ఁగానిచో-నెవ్వఁడు
,.కాలతాడనతిర.స్కారములను!

.సైరింపవచ్చును- ఁ.క్రూరమానసుని
దు.ర్మార్గము-గర్వ్యవ.మానము-మఱి
.ధిఃకృతప్రణయాతి.దీర్ఘ వేదనలు-
.న్యా.యాలస్య-మధికార.శైలసుదము।
.మఱియుఁదుచ్ఛులచెంగట.నుంచివారి।
.లోర్చుకొనియెడుగద్దింపు-.లొక్కచిన్న।
.సురియచేఁదనయంతంబు.సులభముగను।
.సలుపునట్లులఁదాఁజేయఁ గలిగినప్పుఁ॥

సీ॥ .ఎవఁడుభారములు,వ.హించుమూర్ఖు టకుఁ
జె.మ్మటవాఱివిసువగు,.మనికిక్రింద।
.మరణముపిదపనె.వ్వరుననఁదిరిగి రాఁ
.జాలనివింతదే.శంబుభీతి।
.యెదనుసంశయపర్చి.యెయ్యెదియో-
మఱి-.మనఁజొఱుంగనియిడు.మలకుమనల।
ఁ.బరుగిడనీ-కిది.వఱకున్నబాధల
.నోర్చునట్లులసల్ప.కుండినయెడ।
.మనసుజంకించునిట్లుల.న్మనలనంద ।
.అక్ష-మిగుల,స్థైర్యనై జవ.ర్ణంబుమాయ।
ఁ,.జింతరుచిహీనమూచాయ.చేతనిట్లు।
.కనుక,సాహసోద్యమములు-.,పనికి-రావు॥

Act III. Sc III.

Whereto serves mercy,
But to confront the visage of offence ?
And what's in prayer, but this two fold force.—
To be forestalled, ere we come to fall,
Or pardoned being down ? Then I' ll look up:
My fault is past. But, O, what form of prayer
Can serve my turn ? "Forgive me my foul murder" ?
That cannot be; since I am still possess'd
Of those effects for which I did the murder,
My crown, mine own ambition, and my queen.
May one be pardoned, and retain the offence ?
In the corrupted currents of this world
Offenc's gilded hand may shove by justice ;
And oft't is seen, the wicked prize itself
Buys out the law : but't is not so above ;
There is no shuffling, there the action lies
In his true nature, and we ourselves compelled,
Even to the teeth and forehead of our faults,
To give in evidence. 14

సీ॥ ,కృపయుపయోగించు .నెందుకు-
,నేరము. మోమునెదుర్చూలు.పొంచెదప్ప!
.నేముండుఁబార్థన.యెఱఁ-నీజ
మిలిశక్తి.తోఁ-నుసముపాటుతగులకీమునా!
.పడ్డగింపఁబడుట.యదిగాక- నిమ్మట
.క్షమియింపఁబడుటయు -నరియె-. నేన!
.రసెదను-నాదునే.రముజగిషోయె-న.య్య
యొకాని-యెటువంటి.ప్రార్థనమ్ము!
.నాకుఁబట్టికివచ్చు-.నాదొనర్చినఘోర
.హత్యఁగూరిచిసైఁచు.మానను-నది!
.కానేరదేమన- ఁ.గలవిదివఱకు
నా.కెందుగుఱిచివధ.నేనుసలిపి!
.నాఁడనోయదిచెల్ప.జాడలునా,మూల్గి-
.నాధురాశయు మఱి.నాధురాశే!
.సైరింపఁబడవచ్చు .నారేగియెవఁడైన-
,.సేగిమానకకొన,సాగఁజేయ!
.వచ్చునా-మఱి-యా ప్ర.పంచపుచెడు
తోవ.లందు,బంగరుపూసినట్టికీడు!
,.చేయివిసరవచ్చుఁ.జెలఁగినాయము మెయి-
ఁ.దఱుచునాచెడుగొప్ప.ధర్మముఁగొను!
ఁ.గాని,పరంబునఁ గా.దట్లు మోసమ్ము
.పోసఁగదచ్చటఁ,దగ.వెసఁగుదాని!

JULIUS CAESAR *Act. I. Sc. III.*

But life, being weary of these wordly bars,
Never lacks power to dismiss itself.
If I know this, know all the world besides,
That part of tyranny that I do bear
I can shake off at pleasure. 15

HENRY IV PART I. *Act. V. Sc. IV.*

But thoughts the slaves of life, and life time's fool,
And time that takes survey of all the world,
Must have a stop. 16

PART II *Act. i. Sc. III.*

Past and to come, seems best ; things present, worst. 17

Act. iv. Sc. iv.

How quickly Nature falls into revolt
When gold becomes her object !
For this the foolish over-careful fathers
Have broke their sleeps with thought,—their brains with care,
Their bones with industry ; for this they have
Engrossed and piled up the cankered heaps
Of strange-achieved gold ; for this they have
Been thoughtful to invest their sons with arts,

.వాస్తవంబగుస్థితితోడఁ.బల్మిపర్చి।
ఁ.బడెదమెంతయు సాక్ష్యంబు .వాకొనుటకు।
.మనమము,పదపడినాచరిం.చినచొఱవుల।
.మొగములకుఁ గట్టెదుటపున.మోములుంచి। 14

గీ॥. ఊసుఱులోకబంధంబులవిసిగితన్ను।
ఁ.గొల్పదుటకెన్నఁడుఁ శక్తిఁ.గొదవపడదు।
.ఇది తెలియజగన్మల్లయె.ర్గొడ-యఱిచ్చి।
ఁ.దూఱఁగొట్టెదనాస్థిఁచు.దుష్టశాస్తి॥ 15

గీ॥ ప్రభుకుదాసులుతలఁపులు- ,ప్రభుకుకాల।
.మునకగువిధూమకుఁడు-నుఱ.యనుసమస్త।
.జగముఁబరిశీలనముచేసి.సరిగఁగొల్చి।
.నట్టిసమయంబుకూడని.ల్పందవలయు॥ 16

ద్వి॥ .కడచినవస్తువు.ల్కాఁబోవునవియ।
ఁ.గడుమంచి-యిప్పుడు.గలయవిచెడ్డ. 17

సీ॥ ,.తిరుగఁబడెడునెంత.త్వరగ,స్వభావంబు-
.బంగరుదాని,తా.త్పర్యమైన।
.యప్పుడు-దీనికై.యవివేకులై మితి.మీఱిన
జాగ్రత్తు.మెయినిఁదండ్రి।
.లాలోచనముచేతఁ.గోలుపోయిరితమ
.నిద్దుర-ఁజింతనెం.తేనిబుద్ధి। 18

And martial exercise : when, like the bee,
Culling from every flower the virtuous sweets,
Our thighs packed with wax, our mouths with honey,
We bring it to the hive ; and, like the bees,
Are murdered for our pains. This bitter taste
Yield his engrossments to the ending father. 18

HENRY V. *Act. III. Sc. VII.*

We are in God's hand, brother, not in theirs :— 19

Act. v. Sc. ii.

A good leg will fall ; a straight back will stoop ; a black beard will turn white ; a curled pate will grow bald ; a fair face will wither ; a full eye will wax hollow : but a good heart, is the sun and the moon ; or rather the sun and not the moon; for it shines bright and never changes, but keeps his course truly. 20

ఁ.గర్వపాటునఁ నెమ్ము.కలఁబొడుసల్పు
కొ.నిరి-వారలుండిని.గుఱిచివింత।
.గడనఁజొకురినపనిఁడినంటరాని
వి.నమటుకుప్పలుపెట్టి.రి- మఱికి-దీని।
.కొఱసు-వారలుతమ.కొడుకులకున్విద్య
.తెల్లనేర్పటకయి.తల్లడిల్లి।
.రవ్వుడెల్ల,ననునుండి .యచ్చోవుతేనెల
.నేర్చుచుండెను తేనె.టీఁగలవలె।
.మనతొడలెల్లనంబు,.మయి- మననోళ్లు
తే.నియళ్తోడమిక్కి-లి.నిండుకొనఁగ।
ఁ.దెచ్చెనము,తెల్లచొద్దకాతే.,ంట్లఁబోలి।
.మనముపడినట్టిపాట్లుకు .మాఱుగఁదెగ।
.టూర్వఁబడెదము.మఱి-యీవి.పానుభవము।
ఁ,బఱచుఁ,గడముట్టుతండ్రికి.వ్వాని,ముల్లె॥ 18

ద్వి॥ .దేవునకుమనసు.ధీనంబుగాని।
,.భావింపనితరుల.వశమునలేము. 19

వ॥ బలమైన కాలు సీరనిల్లెము - ఁదిన్ననివీఁపు వంగెము - నల్లనిగడ్డము తెల్లఁబడు - నట్టునుగ వంగినపురులుగల తలబట్టయగుచు - సొగసు మొగము వడలిపోవును-నిబ్బరమున కన్నులలోఁతుగ ముడిఁదెము - న్నాని - నుంచిమనస్సు సూర్యుఁడుండుదుఁడను - లేక - సూర్యుఁడే చంద్రుఁడనుకాదేలన - నట్లన్నపుడున్ ప్రకాశింపము - నుఱిలెము - నెన్నఁడునాత్మఱను - కేవలమొక్క- సత్యపద్ధతి నైనగతినుండుచును గనుక, 20

HENRY VI PART II. *Act II. Sc. I.*

Let never day nor night unhallowed pass,
But still remember what the Lord hath done. 21

Act. iv. Sc. vii.

Large gifts have I bestowed on learned clerks,
Because my book preferred me to the king;
And seeing ignorance is the curse of God,
Knowledge the wing wherewith we fly to heaven, 22

PART – III *Act. I. Sc IV.*

Open thy gate of mercy, gracious God !
My soul flies through these wounds to seek out thee.23

Act. ii. Sc. ii.

But, clifford, tell me, didst thou never hear,
That things ill got had ever bad success ?
And happy always was it for that son
Whose father for his hoarding went to hell ?
I'll leave my son my virtuous deeds behind ;
And would my father had left me no more ;
For all the rest is held at such a rate
As brings a thousand-fold more care to keep,
Than in possession any jot of pleasure. 24

ద్వి॥ .నడపకుమెన్నఁడైఁ .నట్లనేబలుఁ।
.చెడుగునఁ-బ్రభుచేతఁ .జిత్తమందిడకఁ. 21

సీ॥ .పండితులకుగొప్ప.బహుమతులిచ్చి।
.విద్య లెన్నభూమి.నిధులనొన్న।
.ధైనశాపనుజ్ఞ.త-మొలుకొక్కనన్న।
.ర్థమునకు నునమెగిరే.దనునియరసి॥ 22

వ॥ సీదయాద్వారముఁ దెఱవనుమో నెనర్చినదేవుఁడా-
యీగాయములనుండి నిన్నెవఁడుగు నాయాత్మఁ గాచుచున్నది.23

సీ॥ .చెప్పఁబునాతోడ-.నెప్పఁడే నన్నీవు
.వినలేద-కీడుమైఁ.గొనినవస్తు।
.పులునిచ్చలున్దల్ల.ఫలమిచ్చునని-మఱి-
.తండ్రిలోభంబున.ధనముఁబ్రోవొ।
.నరిచినకతమున .నరకమేగిన - వాని
.కొడుకెల్లపుడు సుఖ.పడునె-నేను।
.నాపుణ్యకారము.ల్నా వెన్క-విడిచెద
.నా,పట్టికిన్ - నాకు.నాదుతండ్రి।
.యంతకెక్కు-వువదలమి.నెంతు-ఁదక్కు-।
.నంతయుఁదనకుఁజిక్కి-న.హోయికంటె।
.వేయిరెట్లువిచారమ్ము.మోయఁజేయు ।
.,ఫక్కి-గఁబదంపడిఁదలంపఁ.బడెడుఁగాన॥ 24

Act. ii Sc. V.

This battle fares like to the morning's war,
When dying clouds contend with growing light;
What time the shepherd, blowing of his nails,
Can neither call it perfect day, nor night.
Now sways it this way, like a mighty sea,
Forced by the tide to combat with the wind:
Now sways it that way, like the self same sea,
Forced to retire by the fury of the wind:
Now, one the better, then, another best;
Some time, the flood prevails; and then the wind:
Both tugging to be victors, breast to breast,
Yet neither conqueror, nor conquered:
So is the equal poise of this fell war.
Here, on this molehill, will I sit me down.
To whom God will, there be the victory;
For Margaret my queen and Clifford too,
Have chid me from the battle; swearing both,
They prosper best of all when I am thence.
'Would I were dead! if God's good will were so;
For what is in this world but grief and woe?
O God! methinks, it were a happy life,
To be no better than a homely swain;
To sit upon a hill, as I do now,
To carve out dials quaintly, point by point,
Thereby to see the minutes how they run,
How many make the hour full complete;
How many hours bring about the day:
How many days will finish up the year;
How many years a mortal man may live.
When this is known, then to divide the times:
So many hours must I tend my flock;
So many hours must I take my rest;
So many hours must I contemplate;
So many hours must I sport myself;
So many days my ewes have been with young;
So many weeks ere the poor fools will ean;
So many years ere I shall shear the fleece: 25

శ్రీ నిన్నినగ్రహోవిని .గొల్లఁగూఁదుచుఁబగ
.లనికానిరాతిరి.యనుచుఁగాని!
.పిలువఁబోఁ బియ్యట్లే .పెంపఱఁడఁవడి
.మిచ్చినబబ్బలు హెచ్చ్చు.నెల్లుఁగుతోడ!
.నలుభుపోవట్లు-లీ.జగడంబుచేఁగెడు-
.నియ్యగానెడి సారి.యేఁపుమీఱు!
.నీనెపుగాడుపు.నెదరింపనబచేత
బలిమి పెట్టఁబడుబు.లక్కడలిమాడ్కి-!
ఁ.గడఁగునో! నీమాఱుదాఁజాడ.గాలిదెబ్బ!
.వా నియుప్పొనాసంద్రంబు.పగిదిఁగొంత!
.దనుకఁ,ముస్నిడినెగ్గుఁబి.దపఁగరువలి!
.దెనుటిపుడు లెస్న- నెనుఁగ-వేఱొకటిమేలు॥ 25

నీ॥ .గుండెలోరయగగెల్వనుఁ.గోరిరెండు!
.నెదిరిపెనఁగెడుఁగాని-యెయ్యెదియునైన!
.నోర్వలే-దోడ-దట్టుల.నుండెనరిగ!
ఁ.గరముబెట్టిదమైనయీ.పురముతూఁగు॥

నీసమాలిక॥ .ఇచోట్టఁబుట్టఁబై .నేనుఁగూర్చుండెద-
.నెవ్వారిదొడవేలు.పిఱ్ఱగించు!
.నటగెలుపుంజం-నే.మనఁగనారాణియు
.నాబంటుగూడన.న్దగిలివేసి!
..రనిసంపినాకెప్పు.వచ్చట నేలేనిచో

So minutes, 'hours, days, months, and years,
Passed ever to the end they were created,
Would bring white hairs unto a quiet grave,
Ah, what a life were this ! how sweet ! how lovely !
Gives not the hawthorn-bush a sweeter shade
To shepherds looking on their silly sheep,
Than doth a rich-embroidered canopy
To kings that fear their subjects' treachery ?
O, yes, it doth ; a thousand-fold it doth.
And to conclude,— the shepherd's homely curds,
His cold thin drink out of his leather bottle,
His wonted sleep under a fresh tree's shade,
All which secure and sweetly he enjoys,
Is far beyond a prince's delicates,
His viands sparkling in a golden cup,
His body couched in a curious bed,
When care, mistrust, and treason waits on him.

.,వఅ దెదమనినియెట్లు.వై చుకొనుచు
.బ్రదుకుఁజాలింపఁగో.దెదను,దయ్యపు
నుంచి.యిచ్చయ సట్లుండె.నేని-యేల।
.ననఁగ-నీజగమందు,.నడలుటయును
మఱి.యిడుమయుఁదక్క-నిఁ.కేమికలదు।
.అయ్యయో నయ్యమా-.యచ్చపుగొ ల్లని
.కంకులెన్నగనుండ.కుంటమిగుల।
.హాయిఁబ్రతుకనియసుకొంచు-నిప్పు
డొకఁ.గుట్టపై నానలేఁ .గూగుచుంట।
.బ్రొద్దుబంబ్రతంబులఁ.బోలుచుఁగజెక్కుట-
.తగఁగు ర్ణలంబెట్టి.చానివలన।
ఁ.బరికించుకొ-ట్టుల.న్బర్విడునోనిము
.సము-లవియొన్నయై.నమక్షినిండు।
.గంటయునో-యొన్ని.గంటలకుంబ్రొద్దు
.ముగియునో-యొనాళ్ళ.కగునోయేఁడు।
,.మానిసియొన్నేండ్లు.మనవచ్చునో-యిది
.యెఱుఁగఁబడిన వెక్క--ఁ,.దఱులఁబంచు ।
.టిన్ని గంటలుమంద.నేఁగాచునది-యిన్ని
.గంటలునిద్దుర.న్గడుపనలయు।
.నేఁదలంచవలయు.నిఁకనిన్ని గంటలు-
నే.నాడుకొనవలె.నిన్ని గంట ।
,.లొగినిన్ని నాళ్లుచూ.లుండెనాగొ త్తెలు-
.నిన్ని పూటలకవి.యూనఁగలుగు ।
,నిన్ని యేండ్లకు,నున్ని.నేఁగ త్తిరించెఱ-

Act. iii. Sc. i.

My crown is in my heart, not on my head ;
Not decked with diamonds and Indian stones,
Nor to be seen : my crown is called content ;
A crown it is, that seldom kings enjoy. 26

c.గడకిట్లునిమునము.ల్లంటలుమఱి ।
.ప్రొద్దులునెలలేండ్లు.ముగియుచునెరసిన
.కొప్పసందడిలేని.గోతఁబెట్టు ॥
.నారయెట్టిబతుకి.దయ్యా-నెంతటితీపి-
.యెంతముచ్చట-పొద.రిండ్లనీడ ।
.యైనఁ-గుట్టుపనిపాం.పారుబంగరుపట్టు
.పందిరైన-ఁదనయే.ల్బఱినెగడు ।
.వారిమోసమునగు.వడఁకుదొరలకిచ్చు
.హాయికంటెన్-సుంత.యైననెగ్గు ।
చూపునిగొఱియల.జూచుటగొల్లఅ
.కిడుసంతసంబుమే-.లెంతయైన ।
.నద్దిరావేయిరెట్లదియొక్క-వోను-ఁగ
.డకుగొల్లవానియిం.టఁగలపెరుఁగు ।
.తోల్బుడ్డినుండిపై c.దోఁగెడువానిప
.ల్చనిత్రాగుమన్-గారు.కొనెడుచెట్ల ।
.నీడల,నలవడు.నిద్దురయ-గీడు
.వడయగహాయిగ.వాఁడు,గుడుచు ।
.నంతకున్-మేలుమఱపును-.వంత-మోస ।
.మును-ఁదనుస్వేచ్ఛకొనజేఁడు.పొందు,కల్మి ।
.లకు-ఁబసిఁడిగిన్నెనతనిత.ళుకగుతిండి ।
.కి-ఁదగుసెజ్జందునతని,మై.కి-ఁగడుదవ్వు ॥ 25
గీ .నాకికీటమునాదుఁడెం.దమునసుండు ।
.నాతలన్దాదు-వివిధధ.న్నములఁజెక్క- ।
c.బడఁగలే-దద్దియున్దానఁ.బడఁగఁబోదు ।
.తనివినావళి-దొరలది.కసుటయతుదు ॥ 26

Act. V. Sc. II

Why, what is pomp, rule, reign, but earth and dust ?
And, live we how we can, yet die we must. 27

HENRY VIII. *Act. II. Sc. III*

It is better to be lowly born,
And range with humble livers in content,
Than to be perked up in a glistering grief,
And wear a goldea sorrow. *28*

Act. III. Sc. II.

Fare well ! a long farewell, to all my greatness !
This is the state of man : to-day he puts forth
The tender leaves of hope, to-morrow blossoms,
And bears his blushing honours thick upon him :
The third day comes a frost, a killing frost,
And,—when he thinks, good easy man, full surely
His greatness is a-ripening,—nips his root,
And then he falls, as I do. I have ventured,
Like little wanton boys that swim on bladders,
This many summers in a sea of glory,
But far beyond my depth : my high-blown pride
At length broke under me, and now has left me
Weary, and old with service, to the mercy
Of a rude stream, that must for ever hide me.
Vain pomp and glory of this world, I hate ye :
I feel my heart new opened. O, how wretched
Is that poor man that hangs on princes' favours !
Had I but served my God with half the zeal
I served my King, He would not in mine age
Have left me naked to mine enemies.

సీ॥ .జొరడంబ-మాజ్ఞ-.యధికార-మనసేమి।
.బొత్తిగాను-మన్ను.బుగ్గి-గాక ।
.మఱియు-బ్రతుకనిమ్ము.మనమెట్లులైనను।

ఁ.గాని-మనముచావఁ.గావలయును॥ 27

సీ॥ .తుచ్ఛులన్బట్టి పేదలతో.డఁగలసి।
.తనివినుండుటకడుమేలు ,.తళుకువనట ।
.యందుఁదెగనీల్గుఁబోతుగ.నడరిమఱియు ।
.గొప్ప,బంగారువలవంతఁ.గొనుటకన్న ॥ 28

సీ॥ .సెలవుపుచ్చుకొనెదఁ .జెల్లఁజేనాగొప్ప
.కెల్లఁబెద్దసెలవె .యిదిమనుజుని । .స్థితి
యతండున్నేఁడు.చెలగించునాసచి
.వురుటాకులక్రేపు.పురులు మఱియు ।
.నతఁడువహించుమ.ర్యాదలు మెండుగ
ఁ.దనపయిమూఁడవ.దినమునందు ।
.వచ్చెనుఁజలిగాడ్పు.పరిమార్చుమంచున
.నతఁడు వెండియనిశ్చ.యముగఁ
దనదు।.గొప్పపండెనుచుఁ,.గొఱఁత
యెద్దియులేక.హాయిగఁదానుంటి.ననుచుఁదలఁచు।
.నంతలోఁ,బొలయించు.నాతనివేరది ।
.పదపడిఁగూలునా.వలెనతండు ।
.బొత్తిగానాకందఁ.బోవధానట్టి
ప్ర.ఖ్యాతినముద్రంబు.నందునిన్ని ।
.యేండ్లు తిత్తులనాని.యీఁదులాఁడెడు
పెంకె,.చిఱుతలవలెసాహ.సించినాఁడ ।

Act. V. Sc. iii.

Love and meekness lord,
Become a churchman better than ambition. 30

KING JHON *Act. III. Sc. IV.*

There's nothing in this world can make me joy.
Life is as tedius as a twice-told tale
Vexing the dull ear of a drowsy man;
And bitter shame hath spoiled the sweet world's taste,31

KING LEAR *Act. II. Sc· rV.*

O, reason not the need; our basest beggars
Are in the poorest thing superfluous :
Allow not nature more than nature needs
Man's life is cheap as beast's. 32

.మిక్కటముగ,విజృం.భించునాగర్వము
.త్తుదకునాయండుదు. త్తునియలయ్యె।
.నలసటఁబడియిప్పు.కొలున్నచేముదిసిన
.నను నెప్పటికిడుగు.ననిడవలసి।
.నట్టి,నీచ్రపవా.హదయగువిడిచె
నీ.జగమునందలివ్యర్థ.జంభము
మఱి।.యొక్కవమిమ్మునే,నేవగించెదను
నా,.యెడఁదక్రొత్తగపిప్పఁబడెననుకొని।.యొన
నక్కటారాజుల.దయలవేఁలాడు
.సతఁడెంత,కొఱమాలి.నట్టివాఁడో।
.,జేనిఁగొల్చినపుడునే.నుఁబూనినశ్రద్ధ।
.లోనిసగముతోడ.నైనదేవు।
.నింభజించియుంటి.నేనిబోడిగ ,జర।
,.నరులకప్పగించ .డతఁడునన్ను ॥ 29

ద్వి॥ .తగుఁబ్రేమవినయము.చ్చవనేవకున ।
,.కగణితాధిక్రియ .నత్యాశకన్న ॥ 30

చ॥ .ఇలలోన,న్నలరింపఁగల్గునదిలే.దీదైననాజీవనం ।
,.బలఁతన్గునెక్కడునాని,మొద్దుచెవిశే,.వైయిన్మడిన్జెప్పఁగా ।
.ఁబడువృత్తాంతముపోల్కిఁ జేదఅగఁగ.న్పట్టెక్కగడుంజెడ్డమా।
.తలవంపింపగులోకమందలిరుచిన్ .,ధ్వంసంబుగావించెడున్ ॥ 31

గీ॥ జొరతర్కించుకక్క.అ-.నల్పవస్తు।
.వందుమితిమీఱెదరధమ.,యాచకులును।
.ఁబ్రకృతికిడంబోకుదానియ.వసరమునకు।
.మిగిలి-పశుజీవననుటుచొ.కగునరునిది॥

Act. III Sc. IV.

Poor naked wretches, wheresoe'er you are,
That bide the pelting of this pitiless storm,
How shall your houseless heads and unfed sides,
Your looped and windowed raggedness, defend you
From seasons such as these ? O, I have ta'en
Too little care of this ! Take physic, pomp ;
Expose thyself to feel what wretches feel,
That thou may'st shake the superflux to them,
And show the heavens more just. 33

Act. iv. Sc. i.

Here, take this purse. thou whom the heavens' plagues
Have humbled to all strokes : that I am wretched
Makes thee the happier – heavens, deal so still !
Let the superfluous and lust-dieted man
That slaves your ordinance, that will not see
Because he doth not feel, fell your power quickly ;
So distribution should undo excess,
And each man have enough :— 34

సీ॥ ..అనుకంపకుఁదగుది.గంబర,దారాభగ్న్య
.లూర-యిక్కాఁ-దుణ్య.మూరమైన।
.గాలివానవిసరు.క్రమించుచిదెందుండి
.రేనియ-మిమ్మనీ.బుగ్గుసుండీ।
.నెలవులులేనిమీ.నెత్తు-లాహారమీఁ.బడని
ప్రపక్కలు-చింకి.యడుగులెట్లు।
.కాపాడు-నకట-జా.గ్రత్తెమక్కిలికించె
.మేతీసికొంటినే.నిందుఁగూర్చి।
.డంబమాపుచ్చుకొను,మూష.ధంబు-బయలు।
.పడుదము,యనదలుపడుపాట్లు ఁ.గుడుచుటకయి ।
..యదనముక్ రాల్చెదవువారి-..కట్టులెన !
.నగపఉతుఁబై వమునకునా.యమధికముగ॥ 33

సీ॥ .విధివశంబునవచ్చు.,వివిధాపదలకు
లొం.గినవాఁడవీసొమ్ముఁ.గొనుమునీవు ।
.మిక్కిలినిన్ను నా.దిక్కుమాలినయన్ని-
యూనందపర్చెడుఁ.గాననిప్పు ।
.డో దైవమాపంచుచుండుమాయట్టుల-
.ననురాగబద్ధుఁడై .పనికిరాక ।
.నీ.నియతికి,లోఁగి.తాననుభవముపొం
.దనికారణంబున.న్గానలేని।
.మానవుఁడెఱుంగనీనీదు.మహిమవేగ ।
.నట్లయినఁ-బంపకుము-,పెచ్చు.నడంచిపుచ్చు ।
ఁ.బ్రీతిమనుష్యుఁడుతనకుఁగా.వలసినంత ।
.కల్గియుండెడునిక్క-ము.గామఱేయను ॥ 34

Sc vi.

They flatter'd me like a dog; and told me, I had white hairs in my beard, ere the black ones were there. To say 'ay' and 'no' to every thing I said! 'Ay, and 'no' too was no good divinity. When the rain came to wet me once, and the wind to make me chatter; when the thunder would not peace at my bidding; there I found 'em, there I smelt 'em out. Go to, they are not men of their words: they told me I was everything, 't is a lie, I am not ague-proof. 35

RICHARD II *Act. II. Sc. II.*

Comfort 's in heaven; and we are on the earth
Where nothing lives but crosses, care, and grief. 36

Act. v. Sc. vi.

I 'll make a voyage to the Holy Land,
To wash this blood off from my guilty hand. 37

RICHARD III. *Act. III. Sc. IV.*

O momentary grace of mortal men,
Which we more hunt for than the grace of God!
Who builds his hopes in air of your fair looks,
Lives like a drunken sailor on a mast,
Ready, with every nod, to tumble down
Into the fatal bowels of the deep. 38

వ॥ నారుననున్నఁ గుక్క-లాగు పొగడిరి - నాగడ్డమున నల్ల వెండ్రుకలు రాకమునుపే తెల్ల వెండ్రుకలున్నవని నాతోఁజెప్పిరి - నేఁబల్క-దానికెల్ల నౌనుఁగాదనుటఁగూర్చి - జౌనుఁగాదుగూడ వొకనిక్క-ప్ర్బహ్మ విద్యకాదు - ఒకసారి వాననన్దడుపవచ్చినపుడు - చలి గాలినన్నడఁకించుతఱి - నుఱుమునాయాజ్ఞానుసార మూరకుండని సమయమునను - వారలఁబరీక్షించినాఁడను మఱియు వానిసంగతిఁ గనిపెట్టినాఁడను - పోపో-వానికి మాటనిల్క-డలేదు - నేఁసర్వజ్ఞుఁడ నని వారునాతోఁజెప్పిరది యబద్ధము - నేశీతజ్వరమునకు లొంగని వాఁడన్గాను. 35

ద్వి॥ .కలదుస్వర్గమునను.ఖము మనమున్న'
యిలని,డుములుకా.కిఁకేమియు లేదు॥ 36

ద్వి॥ .తఱి లెదఁనీర్ధ్యా.ప్రకును-నేరంబు।
.నెఱపునాచేతి యీ.నెత్తురుఁదుడువ॥ 37

శా॥ .ఔరారా,క్షణికంబ-,మర్త్యకృప-డై .వానుగ్రహంబిట్టులన్।
.గోరనోర్వము-నికటాక్షములఁగో.య్క-ల్గినన్నినాతంపు-సిం।
.డారద్దాల్వియునో-డనంబమునఁ చూనాటాడుచూఁపూఁపున్॥
,.వారాసిన్దెడనున్న,నావికువలెన్ ,.ప్రాల్మాలిసీవించెడున్॥ 38

Act. V. Sc. iii.

O Thou, whose captain I account myself,
Look on my forces with a gracious eye;
Put in their hands thy bruising irons of wrath,
That they may crush down with a heavy fall
The usurping helmets of our adversaries !
Make us thy ministers of chastisement,
That we may praise Thee in the victory !
To Thee I do commend my watchful soul,
Ere I let fall the windows of mine eyes :
Sleeping and waking, O, defend me still! 39

MACBETH *Act. III. Sc. II.*

Naught's had, all's spent,
Where our desire is got without content :
'T is safer to be that which we destory
Than by destruction dwell in doubtful joy. (1)

MEASURE FOR MEASURE *Act. II. Sc. IV.*

Let me be ignorant, and in nothing good
But graciously to know I am no better. (2) 40

ద్వి॥ .నీసైన్యపతిగన.న్నెక్కిం చుకొంచు।
.నాసేనపైఁగరు.ణంజూడుమీవు।
.హద్దునుమీఆీయ.న్యాయాక్రమణము।
.పద్దునఁజేయుమా.పగతుఱొమిడి।
.కలనుగ్గనూచగాఁ.గావింపసీదు।
.నలుకనుగదనిడు.మామాకు-నీవు।
.దుష్టశిక్షయొడ మం.త్రులఁజేయుమమ్ము।
.నిష్టజయంబంది.యేమునినొ్బగడ।
.నాకనుఱెప్పల.న్వాల్చకముండె।
.నీకునర్పించెద.నేనునాయాత్మ్ము।
.నిదురించుచుండిన.న్నేనుమేల్కొన్న
ఁబడపడినన్నుఁగా.పాడుముదేవ॥ 39

గీ॥ .మిగులఁబోదెద్దియున్-.ప్రియ.మగు.సకలము।
.తృప్తి లేకమనదుకోర్కె-.నెనయుచోట।
.మనముచెఱచునదిగనుండు.టనయముచెఱ
.పునననిశ్చితముదమున.నుసుటకన్న॥ (1)

ద్వి॥ .ఎఱిఁగినదాననం.చెఱుఁగుటన్నప్ప।
.నెఱుకమాలెండైన. నేనుండనిమ్ము॥ (2) 40

Act iii. Sc. i.

Be absolute for death ; either death or life
Shall thereby be ths sweeter. Reason thus with life:—
If I do lose thee, I do lose a thing
That none but fools would keep ; a breath thou art,
Servile to all skyey influences
That dost this habitation, where thou keep'st,
Hourly inflict : merely, thou art death's fool ;
For him thou labour'st by thy flight to shun,
And yet runn'st toward him still. Thou art not noble ;
For all the accommodations that thou bear'st
Are nursed by baseness. Thou art by no means valiant;
For thou dost fear the soft and tender fork
Of a poor worm. Thy best of rest is sleep,
And that thou oft provok'st, yet grossly fear'st
Thy death, which is no more. Thou 'rt not thyself ;
For thou exist'st on many a thousand grains
That issue out of dust. Happy thou art not ;
For what thou hast not, still thou striv'st to get,
And what thou hast, forgett'st. Thou art not certain ;
For thy complexion shifts to strange affects,
After the moon. If thou art rich, thou 'rt poor ;
For, like an ass whose back with ingots bows,
Thou bear'st thy heavy riches but a journey,
And death unloads thee. Friend hast thou none ;
For thine own bowels, which do call thee sire,
The more effusion of thy proper loins,
Do curse the gout, serpigo, and the rheum,
For ending thee no sooner. Thou hast nor youth nor age

నీసమాలిక॥ .నీవుండుచోవుకై.నిబ్బరముగ-నందు
.వలనఁజూవైనను.బ్రతుకఁయినను।
.హితమగునుఱేయింత-.యీవృత్తర్కించుము
.బ్రతుకునుఁగూర్చి,యీ.భంగి-నిన్ను।
.నేనుఁబోఁగొట్టుకొ.నిన-, వెంగళ్ళప్ప
,.నొండుజనములుతా.ముంచుకొనని।
.వస్తువుందొఱఁగెద-.శ్వాసమునీ-వెల్ల
,.నింగిశకులకుబా.నిసతనమ్ము।
,.నెఱుచీయింటిని.,నిర్మించి-యందుండి-
.గడియగడెకుబాధ.యిడెదవీవు।
.,కేవలముగఱిత్తి.కీర్వదూమకుండవు-
దానివిడిచి,పోఁ.దివిరిమఱియు।
ఁ.బరుగిడెదవుదాని,.పజ్జకే-గొప్పదా
.నవుకావు-నీవందు.వివిధభోగ।
.ములనుఁదుచ్ఛతచేతఁ.బోమింపఁబడుఁ
గాన-.లేదుధైర్యమునీకు.లేశమైన।
.మిగులఁబేదపురుగు.మెత్తనిజమిలినా
.ల్క-కుజంకెదవునీవు.కనుక-నిదుర।
.నీముఖ్య,విశ్రాంతి-.నీవుదానింగడుఁ
.బ్రార్థించిపిలిచెద-.వైనమిగుల।
.నీమరణమునకు.న్వెఱచెద-వయ్యది
.యింకేమికాదు-కా.వీవునీవు।
.పనికిమాలినదాని.వలనఁగల్గిన పెక్కు-
.వేలనల్లులనీవు.పెలయు,కతన।

But, as it were, an after-dinner's sleep,
Dreaming on both ; for all thy blessed youth
Becomes as aged and doth beg the alms
Of palsied el d ; and when thou 'rt old and rich,
Thou 'st neither heat, affection, limb, nor beauty,
To make thy riches pleasant. What 's yet in this,
That bears the name of life ? Yet in this life
Lie hid more thousand deaths : yet death we fear,
That makes these od ds all even. 41

.నీకుసౌఖ్యము లేదు-.నీకుఁగల్గనిదానిఁ
,.బొరయయత్నించెదు-.మఱియునీకు।
ఁ.గలదానిమఱచెదు.కావున-నిశ్చయ
.మతివీవుకావు-నీ.మనసునింత।
.రసములమాఱుఁ,జం.ద్రగతినట్లులఁ
గాన-.ధనికుడవయ్యసి.ర్ధనుఁడవీవు।
.,కతమేమనంగ-బం.గారుకడ్డీలచే
.వీఁపువంగినగాడ్ద.విధముదోఁప।
.బరువగుసంపద.ల్పయనమై మోసెదు-
.మఱి-మరణమునీదు.భరమునెడపు।
.నెవఁడైననీకువి.హితుఁడులేఁ-డేమన-
.నీకన్నపిల్లతే.నిన్నువేగ।

ఁ.దెగటార్చుకుంటకు.ఁదెగడుచుందురు
పలు.వన్నెల,తెవ్వళులన్-,.ప్రాయమైన।
ఁ.గలుగదునీకుము.నలితనంబైననుఁ-
గాని-పగటినిద్ర.కరణిఁగలను।
ఁ.గాంచెదువానిపై ఁ.గారణంబేమన
.నీ,వయసంతయున్.వృద్ధతవలె।
ఁ.జరఁగు-వెండియుఁబక్ష.వాతపీడితు

లగు.వృద్ధులకడబిచ్చ.మెత్తుకొనెదు।
.ముసలివిమఱిడబ్బ.పసఁగలవాఁడవీ

.వైన ష్ణు-నీ,సిరి.ననుభవించు।
.కొనుటకగత్యమున్-.గోర్కి-యు.నవయవ
.బలము-సొగసునీకుఁ.గలుగఁబోవ।
.దున్న దేమిఁక్రబతుకు పే.రొంచుదీన।
.నైన-నితరమృతులువేయి.యణఁగియుండు।

MERCHANT OF VENICE *Act. i. Sc. ii.*

for aught I see, they are as sick, that surfeit with too much as they that starve with nothing. It is no mean happiness, therefore, to be seated in the mean : superfluity comes sooner by white hairs, but competency lives longer. 42

Act. iv. Sc. i.

Grieve not that I am fallen to this for you;
For herein Fortune shows herself more kind
Than is her custom : it is still her use
To let the wretched man outlive his wealth
To view with hollow eye and wrinkled brow
An age of poverty; from which lingering penance
Of such misery doth she cut me off. 43

MIDSUMMER NIGHT'S DREAM *Act I. Sc. I.*

To you your father should be as a god;
One that composed your beauties; 44

OTHELLO *Act i. Sc. iii.*

To mourn a mischief that is past and gone
Is the next way to draw new mischief on.
What cannot be preserved when furture takes,
Patience her injury a mockery makes.
The robbed that smiles steals something from the thief:
He robs himself that spends a bootless grief. 45

.నీ బ్రతుకునందు-మనమింక.మృత్యువునకు।
.వెఱతు-మదియెయీచిక్కు-లు.వీడఁగొట్టు॥ 41

వ॥ .లేమిచేఁబ స్తుండువారినలెఁగడుఁగల్మిన్వెగడుపడువారు హైమ్రల్గాం
దురేమో-కానన-మభ్యమస్థితిలోనుంటయల్పసౌఖ్యముకా-దమిత
మతివేగమునముదిమి తెచ్చు-ఁగాని-మితముచిరముబ్రతుకును. 42

ఉ॥ .కుందకునిన్నుఁగూర్చిడుమఁ
.గూలితినేనని-చూపుఁదన్నుఁదా।
.నిందలవాఁటుకుఁ గొనుమ.ఆంతకృపాధ్యముగానదృష్ట-
మొం।.టుం,చుడుకున్నలక్ష్మిచనుట
.న్మృదిమిన్గననిచ్చు,వాఁయి। .ప్రుందగుదాని-
కట్టిదశఁ.బొందఁగనీకదిననున్నఁద్రుంచెడున్॥ 43

ద్వి॥ .నీయందములనుఁబ.న్నినసీమతండ్రి!
.నీయిలువేల్పుగా.నీకుండవలయు॥ 44

ద్వి॥ .కడచినమప్పుకై ..కలఁగుటక్రొత్త।
.యిడుమ,పై కొనుటకెం.తేచేర్పుత్రోవ।
.చైవముచేయ,నో.త్తడితప్పకున్న।
..నేవతోదానినో.ద్వేన్వెక్కరించు।
ఁ.గొల్లవోయినవాఁడు.కొలకొలనగిన।
ఁ.ద్రుళ్ళుమఁచ్చులనుండి.దొంగిలున్గొంత।
.పనికిమాలిన,వంత.పడుచున్నవాఁడు।
..మొనసితనకుఁదానె.మోసంబుచెందు॥ 45

Act. ii. Sc. i.

If it were now to die,
'T were now to be most happy; for, I fear,
My soul hath her content so absolute,
That not another comfort like to this
Succeeds in unknown fate, 46

Sc. III.

How poor are they that have not patience!
What wound did ever heal but by degrees? 47

Act. IV. Sc. III.

Heaven me such uses send,
Not to pick bad from bad, but by bad mend! 48

PERICLES *Act. 1 Sc. 1.*

For death remembered should be like a mirror
Who tells us life's but breath, to trust it, error. 49

Act. III. Sc. III.

We cannot but obey
The powers above us. 50

గీ॥ .ఇపుడునీ్లెదనేనియ.దిప్పుడుకడు।
.హాయి-యేమన-నాయాత్మకలదెనిందు।
.సంతసము-దీనికింకన,జ్ఞాతభాగ్య।
.మందుసాటి,సౌఖ్యంబుతా.దనిజడిసెద॥ 46

ద్వి॥ .తానెంతజనుఁడుచే.దయగుసై ఁ,చేది।
.మానెనేపుండుక్ర.మంబునఁదప్ప॥ 47

ద్వి॥ చెడ్డఁగన్గొనిచెడ్డు.నేయనేకు-నను।
.నడ్డముదేవుఁడా,.యఘములనుండి॥ 48

గీ॥ .అద్దమటు,జ్ఞప్తిఁగొనఁబడి.నట్టిమరణ।
.ముండవలసిన-దెంతయో.యుసుఱుశ్వాస।
.మాత్రమనియను-మనలోన-మఱియుదాని।
.నమ్మకొనుటదోసమనియు.నబ్బుచుండు॥ 49

ద్వి॥ .మనముమన్నింపక.మఱివీలుపడదు।
.మనమిఁదనుండిన,.మహితశక్తులను॥ 50

THE TAMING OF THE SHREW *Act. IV. Sc. III.*

Our purses shall be proud, our garments poor :
For 't is the mind that makes the body rich ;
And as the sun breaks through the darkest clouds,
So honor peereth in the meanest habit.
What, is the jay more precious than the lark,
Because his feathers are more beautiful ? (1)

Act. v. Sc. ii.

Fie, fie ! unknit that threatening unkind brow,
And dart not scornful glances from those eyes
To wound thy lord, thy king, thy governor :
It blots thy beauty, as frosts do bite the meads,
Confounds thy fame as whirlwinds shake fair buds,
And in no sense is meet or amiable.
A woman moved is like a fountain troubled,
Muddy, ill-seeming, thick, bereft of beauty ;
And, while it is so, none so dry or thirsty
Will deign to sip, or touch one drop of it.
Thy husband is thy lord, thy life, thy keeper,
Thy head, thy sovereign ; one that cares for thee,
And for thy maintenance, commits his body
To painful labour, both by sea and land ;
To watch the night in storms, the day in cold,
Whilst thou liest warm at home, secure and safe ;
And craves no other tribute at thy hands,
But love, fair looks, and true obedience ;
Too little payment for so great a debt.
Such duty as the subject owes the prince,
Even such a woman oweth to her husband ;
And, when she 's froward, peevish, sullen, sour,
And not obedient to his honest will,

తే॥. .మనము ల్లెలు,పొగరు.మైనుండవలయు - బలు, వేదల్లె మనబల్ల
,ముండునది। .మనమెమే నికివిల్వ.మై ,కొల్చుఁగాన-.వెలువడుఁ
దక్కు-వ.వేమంబుమీఱి। .ఘనత- సూర్యుండుచీఁ .కటిముబ్బనుండి
.కన్పట్టునట్లు- జె.ప్ర.ంచుక్కఁదనముఁ।.గొనుకారణమున నె.క్కు-
వపాలపట్ట .యేట్రింతకన్నచే .మీవెఁగనునె॥ (1)

సీ॥. విప్పనీయకూళ.బెడిదపుబొమముడిన్.
.హేళనదృష్టినో.నేయఁబోకు।
.నీవిభునీరాజు.నీపరిపాలకు-
.నీవన్నె వాసులన్ జెఱచునద్ది।
.పదపడిఁబచ్చిక.బయలుపేర్కొనుమంచు
.కరణ-మొగ్గలసుడి.గాలిమాడ్కి ।
.వహసగయుక్తము.న్నరసమెవ్విధమున
.ఁగాదు-కోపించిన,కాంతకలఁగి ।
.మలినమైవికృతమై.మఱీచిక్క-నైసొంపు
.తోలఁగుచెలమనకె-. మెలమినద్ది ।
.యట్టుండ-నెంతనీ.వ్వట్టినో రెండిన
.వారైననిచ్చగిం.పరొక్రగుక్క ।
.త్రొక్కగుటకేనియ.ద్దానినిఁజవిఁగొంట
.కేనియునొకచుక్క.యైనఁగాని ।
.నీయింటియాతఁడో.నీదుప్రభుండు-
నీ.ప్రాణమునిన్నఁగాపా.డువాఁడు ।

What is she, but a foul contending rebel,
And graceless traitor to her loving lord ? —
I am ashamed, that women are so simple
To offer war, where they should kneel for peace ;
Or seek for rule, supremacy, and sway,
When they are bound to serve, love, and obey.
Why are our bodies soft, and weak, and smooth,
Unapt to toil and trouble in the world,
But that our soft conditions, and our hearts,
Should well agree with our external parts. (2) 51

.నీకుముఖ్యుండును.నీయధిపతియునీ
.కొఱకునీరక్షణఁ.గూర్చి మఱియు।
.దేవులాడెడువాఁడు.నీవింటవెచ్చఁగ
.నిర్భయంబుగనువెం.డియసుఖముగ।
.నుండఁ-గడలియందు.నుర్విఖాఁజన్గాలి
.వానలరాతిరిం.బవలుచలిని।
.ఁగడుఁగష్టపాటున.కొడలినర్పించెడు
.మఱియునునీనుండి.మక్క-వయసుఁ।
.జల్లనిచూపులు.సద్వి ధేయతతప్ప
.నడుగఁడే ప్రతిఫల.మైనఁగాని।
.యంతగొప్పప్పున.కవెయింతయు నొద్ది
.చెల్లింపుగద-ప్రజ.క్షీతిపతియెడ।
.ఁగొనవలసినభ క్తి.వెనిమిటికిఁబార్య
.కనుపర్చునది.యట్లు.గాకయూపె।
.కట్టడియైమొండి.కట్టయైమిక్కి-లి
.పెడసరముగబిజ్జు.బిగసియతని।
.యమలచిత్తంబున.కనుకూలపడదేని
.ఁదద్దయుంబోమించుతనదుమగని।
.విషయమైమిగులఁబొ.సిష్టాపరాధిని
.మఱిచెడ్డకయ్యాల.మారియెదిరి।
.కానిచోనింకెద్ది.యూను-సంధికిమోఁ
కఁరిలివందనమునల్వ.లసినప్పు।
.డంగనలోనరఁదొడంగుట-కట్టుగాక-
.భజియించుటకుఁ బ్రియం.పడుటకుమఱి।

TEMPEST *Act. V. Sc. I.*

Every man shift for all the rest, and let no man take care for himself, for all is but fortune. 52

TIMON OF ATHENS *Act. I. Sc. II,*

Immortal gods, I crave no pelf
I pray for no man but myself.
Grant I may never prove so fond
To trust man on his oath or bond;
Or a harlot for her weeping;
Or a dog that seems a-sleeping;
Or a keeper with my freedom;
Or my friends, if I should need 'em. (1)

.యడఁకువఁజూపుట.కవ్వారుబద్ధ రాం
.డ్రియుండవలసిన.యవసరమున ।
.సర్వాధికారంబు.జరుపనుంకించుట
.కిస్సీయిసీయెంత.యెడ్డెవారొ।
.మనయెడళులేల మృదువులై.మఱియుదుర్భ ।
.లంబులై పాటుపడనన.ర్హాంబులగును ।
.మనమృదుస్వభావంబులు.మనములుసరి ।
.పడకయున్నమనయవయ.వములతోడ ॥ 51

వ॥ ప్రతిమనుష్యుఁడు పరులకొఱకు సాయపడనీ - యెవ్వఁడున్
దనకై తావిచారింపకుండనిమ్మొలననంతయు నదృష్టవశమే॥ 52

సీ॥ ,,అమృతులౌవేల్పులా.రానేను.దుడ్డుకై
.వేడఁబోవననన్ను.విడిచిపరుల।
.మంచికై.దేవునిం.ప్రార్థింపమనుజుని
.వానియొట్టుంబట్టి.కానియతని।
.యెడఁబడికన్గాని-.గుడిసెవాటున్దాని
.,గోలనువినికాని.కునుకునటుల।
ఁ.గనుపడుకుక్కనుఁ.గాని-నాస్వేచ్ఛఁగా
.పాడునట్లుండు,కా.వలినిఁగాని ।
.నేనుఁగోరవలెసె .నేనినామిత్రుల
.నై నఁగానినమ్మ.నంత తెలివి !

Act. IV. Sc. II.

Who would not wish to be from wealth exempt,
Since riches point to misery and contempt ? (2) 53

III

All is oblique ;
There 's nothing level in our cursed natures,
But direct villainy. Therefore, be abhorred
All feasts, societies, and throngs of men ! 54

Your greatest want is, you want much of meat.
Why should you want ? Behold, the earth hath roots;
Within this mile break forth a hundred springs ;
The oaks bear mast, the briers scarlet hips ;
The bounteous housewife, Nature, on each bush
Lays her full mess before you. Want ! why want ? 55

TWELFTH NIGHT, *Act. I. Sc. V.*

Fate, show thy force : ourselves we do not owe ;
What is decreed must be,— 56

THE WINTER'S TALE *Act. IV. Sc. III.*

We profess
Ourselves to be the slaves of chance, and flies
Of every wind that blows. 57

.తక్కువందునన్ను.నెక్కాలమునఁజిక్క-
.సీకమీర,నుగ్ర.హింపవలయు॥ (1)

ద్వి॥ .ఎవఁడు,వి త్తంబున.కెడఁబడఁడు-ధన!
.ము,విపత్తులకునెల్ల,.మూలముగాన॥ (2) 53

ద్వి॥ .అంతయువిపకేత.మైయుండుమనదు!
.రంతస్వభావంబు .లందెయైన!
.సరిగలేదు త్తదా.ర్జన్యంబుతప్ప!
.నరులపొ త్తటుకావు.నన్.హేయపడుము॥ 54

క॥ మీకున్నగొప్పకోరిక!
.యాఁకలికిన్దగినయంత.యాహారముగా!
మీకెందుకీకొఱత-యా!
.లోకింపుఁడుకలవుభూమి.లోపలదుంపల్॥ 55

ఉ॥ .ఇంచుంక దవ్వులోనసెల.యేఱులనేకములుబ్బిపాఱెడున్॥
.మంచిఫలంబులన్గలిగి.వ్రాఁకులు పెక్కురకంబులొప్పఁదా!
.నెంచినతేనెదిండిఁబొద.రిండ్లనమర్చెడుఁబెట్టుబోఁతలన్!
.మించినయాలుగాఁబ్రకృతి.మీకుఁగోఅంతయిఁకెందుకుండెడున్॥

ద్వి॥ .తెలుపుసీశక్తివి.ధీ-యవశేషము!
.నెలకొనవలయుని.ర్ణీతమైనయది॥ 56

గీ॥ .మనమువిధికిబంట్లు.మనిమనయంతట!
.నొప్పుకొనుచునుందు.మెప్పుడైన!
.బదపడియువిసరెడు.ప్రతి.మాటతమునకు!
.నెగిరిపోవుచుండు.నీఁగలమని॥ 57

THE RAPE OF LUCRECY.

What win I, if I gain the thing I seek ?
A dream, a breath, a froth of fleeting joy,
Who buys a minute's mirth to wail a week,
Or sells eternity to get a toy ?
For one sweet grape who will the vine destroy ?
Or what fond beggar, but to touch the crown,
Would with the sceptre straight be strucken down ? 58

SONNETS *LXVI.*

Tir'd with all these, for restful death I cry ;—
As, to behold desert a beggar born,
And needy nothing trimm'd in jollity,
And purest faith unhappily forsworn,
And gilded honour shamefully misplac'd,
And maiden virtue rudely strumpeted,
And right perfection wrongfully disgrac'd,
And strength by limping sway disabled,
And art made tongue-tied by authority,
And folly (doctor-like) controlling skill,
And simple truth miscall'd simplicity,
And captive good attending captain ill : 59

త॥ .ఏమినేఁ గెచ్చెద.నేనువెదకిన,.దొడఁగూడ-
నొకకల-.యొకమాట-,పాఱు।
.సోమునుఱుంగును-.సుంతనేపుండు,.పొంగుకై
యెవ్వఁడు.పొద్దెల్ల,వనరు।
ఁ.దామోక్షమెవఁడమ్మఁ.దలఁచునుఁబనికి
.మాలినదానికై-.మఱెవఁడుచెఱచు।
ఁ,.గామంచిచెట్టొక.కాయుకై-,మాళిఁ
.దాఁకుటకేపెద.తన్నఁగఁబడును ॥ 58

సీ॥ ,.తెరిపిఁగాఁజెంతయు.,నరకుగొనంబడ
.కుండుటయుక్-సుంత.యునిఱుపేద ।
.లలరింపఁబడకుంట-.యచ్చపునమ్మిక
.న్వాదలుకొనుట-,ముచ్చి.పసిఁడిపరువు ।
.కడుసిగ్గువొడమఁద.గనికారియందుంట-
,పడుచుపెండిలిమాని.వడుచుకొనుట।
.తగుమేలుకీడుగఁ,.దెగడఁబడుట,సొట్ట
.యేలుబడిఁదగవు.మూలఁబడుట ।
,.ప్రుక్క-డిదొరతన.మునఁజెల్వినోరూర్మసి
.కొనబడుటయు-,వెజ్జు.కొంకెతనము।
.నెఱుకనేరుపునులోఁ.బఱచుకొంటయు-నిజం
.బనుటవెంగలితన.మనఁబడుటయు।
.మఱీయునోడినమంచిము.మ్మరఱుచెడ్డ ।
.కొలువునంబడి,నిచ్చలుం.గుందుచుంట।
.పీనితోనెల్లమిక్కి-లి.విసిగిమిగుల।
.నెమ్మదిఁబెట్టుచావుకై.నేవగచెద ॥ 59

శాంతరసః

రఘువంశే ॥ స॥ 8. శ్లోకః ॥87॥

మరణంప్రకృతిశ్శరీరిణాం । వికృతిర్జీవితముచ్యతేబుధైః ।
క్షణమప్యవతిష్ఠతేశ్వస । న్యదిజంతుర్ననులాభవానసౌ॥ 1

శ్లో ॥ 88

అవగచ్ఛతిమూఢచేతనః । ప్రియనాశంహృదిశల్యమర్పితమ్॥
స్థిరధీస్తుతదేవమన్యతే । కుశలద్వారతయాసముద్ధృతమ్ ॥ 2

స॥ 10. శ్లో॥ 23

అభ్యాసనిగృహీతేన । మనసాహృదయాశ్రయమ్ ।
జ్యోతిర్మయంవిచిన్వన్తి । యోగినస్త్వాంవిముక్తయే ॥ 3

శ్లో ॥ 24

అజస్యగృహ్ణతోజన్మ । నిరీహస్యహతద్విషః ।
స్వపతోజాగరూకస్య । యాథాతథ్యంవేదక స్తవ ॥ 4

స॥ 14. శ్లో॥ 66

సాహంతపస్సూర్యనివిష్టదృష్టి।ర్యూర్ధ్వంప్రసూతేశ్చరితుంయతిష్యే ।
భూయోయథామేజననాంతరేఽపి। త్వమేవభర్తానచవిప్రయోగః 5

ఓ ర్పు

గీ॥ .చావు-మై,తాలుపులకు ,సాఁజంబు-దాని।
.మాఱుపనెదరెఱు కగల.వారుబ్రతుకు।
.ఒక్క-నిమునమయిననూ,ర్చు.చుండెనేని।
.పొందినయదిమేలీ .బూత.మునిజముగను॥ 1

గీ॥ .తెలివిమాలినవాఁడు తా.వలచుదాని।
.పో,కఁదలఁచునె దంజొచ్చు.మేకువలెను।
.అద్దియేయెఱుకగలుగు. నతఁడుమేలు।
.తెరునునంబెర్క-ఁబడి నట్టు.లరయుచుండు॥ 2

గీ॥ .,లెస్సయలవాటు చేతమ.ళ్ళింపఁబడిన।
.,మది,మెయ్యి-డెంద మందున.మరెడు,జోతి।
.రూపయిననిన్ను,జోగులు .రోయుచుండ్రు।
.పొలుపుగానెప్పుడున్దను .,ముత్తికొఱకు॥ 3

గీ॥ .పుట్టుకయెలేక పుట్టువు.పొందువాఁడ।
.కోర్కె-ఁజెందక పగతుఱున్గాల్చువాఁడ।
.మేలుకొనియుండియు నిదుర.పోలువాఁడ।
.యెవఁడునీదగునిజ ముఁదా.నెఱుఁగుచుండు॥ 4

కం॥ నేనుంగానుపుపిమ్మట।
.ఁబూనెదనోఁచుటకుఁజూప్ర.,బొ్రద్దుననిడిసీ॥
వేనామగఁజెట్టకు-న।
.న్నేనాటికిఁబాయకుంట.కేపుట్టువునక్॥ 5

కుమారసంభవే స॥ 12 శ్లో॥ 58

శాసనంపశుపతేస్సకుమారః ।
స్వీచకారశిరసావనతేన ।
సర్వదైవపితృభక్తిరతానా।
మేష ఏవపరమఃఖలుధర్మః॥ 6

విక్రమోర్వశీయే ।

వేదాంతేషుయమాహురేకపురుషం వ్యాప్యస్థితంరోదసీ।
యస్మిన్నీశ్వర ఇత్యనన్యవిషయశ్శబ్దో యథార్థాక్షరః।
అంతర్యశ్చ ముముక్షుభిర్నియమితప్రాణాదిభిర్మృగ్యతే।
సస్థాణుస్థిరభక్తియోగసులభోనిశ్శేయసాయాస్తువః 7

అపరాధీనూనమహం।ప్రసీదరంభోరు విరమసంరంభాత్ ।
సేవ్యోజనఃప్రకుపితఃకథంనుదాసోనిరపరాధః॥ 8

సితాంశుకామంగళమాత్రభూషణా।
విచిత్రమూర్ధ్వాంకురలాంఛితాలకా।
వ్రతోపదేశోజ్జితగర్వవృత్తినా।
మమప్రసన్నావపుషేవదృశ్యతే॥ 9

అజ్జఉత్తంపురీకదులకోబివదవిసేసోమఏసంపాద
నీఓ-తాహుత్తఅండఅరోధోసహీఆదు॥ 10

గీ॥ కైకొనియెఁదలవంచి ,ముక్కంటియాన।
.,వేలుపులమూఁకపేరిటి .వెలఁదిమగఁడు।
.మిగులఁ.బితురునిపై ,బత్తిఁ.,దగులువాని।
.క్షిద్దియేమేటి,కమ్మైమె .యెనఁగెడుఁగద॥ 6

తరువోజ॥
.పలికెద రెవ్వనిఁ.,బ్రాఁజదువులకొ.నల
,మిన్న,మన్ననిం.డనగునొక్కనిగఁ।
.గలుగకొండునకుని.క్కముగనెవ్వాని
.యెడఁజెల్లుచుండెడు.నేలికబిరుదు।
.నెడఁదనుసుఱుబిగి.యించిముత్తికయి
.కడఁగువారలవెదు.కంబడునెవఁడు।
.కలిగించుబత్తిజో.గమునకునుళువు
.గాఁజిక్కనట్టి,ము.క్కంటి-మేల్మికు॥ 7

గీ॥ .నాఁడెతప్ప-నిజముగ.నన్నుసైఁచి।
.విడువుమా,చిడముడి-,నంటి.తొడలదాన।
.యేలికకునల్క-వొడమిన.యెడ-నదెట్లు।
.,బానిసీకుఁడు నేరము.,నానకుండు॥ 8

గీ॥ .తెలివలువ-,యొదువతనంబుఁ.దెలుపుతొడవు।
.గరికిపోఁచలనలరుముంగురులుగలిగి।
.నోముకట్టునబింకము.న్దొఱఁగుమేనఁ॥
.గలకఁదేరినయటునాకుఁ.గానఁబడియె॥ 9

న॥ మిమ్ము ముందుంచుకొని యొకవింతనోము నాచే సలుపఁబడును-
ఁగనుక-నిమిసమడ్డపాటున కోర్చునది. 10

ఏనదేవదామిహుణంరోహిణీమిహలంఛణంసశ్రీకదుఅ
అజ్జఉత్తంప్పసాదేమి-అజ్జప్పహుదిఅజ్జఉత్తోజం
ఇత్థిఅంకామేదిజాఅఅజ్జఉత్తసమాగమప్పణఇణీ।
తాఎసహఅప్పలిబంధేణవత్తిదవ్వం॥ 11

పరస్పరవిరోధినోర్యోరేకసంశ్రయదుర్లభం।
సంగతంశ్రీసరస్వత్యోర్యూభయాదుద్భుతమేసతాం॥ 12

శాకుంతలే ॥

యాసృష్టిస్రష్టురాద్యావహతివిధిహుతంయాహవిర్యాచహోత్రీ।
యేద్వేకాలంవిధత్తఃశ్రుతివిషయగుణాయాస్థితావ్యాప్యవిశ్వం।
యామాహుస్సర్వభూతప్రకృతిరితియయాప్రాణినఃప్రాణవంతఃప్రత్యక్షాభిఃప్రపన్నస్తనుభిరవతువస్తాభిరష్టాభిరీశః॥ 13

గాహంతాంమహిషానిపానసలిలంశృంగైర్ముహుస్తాడితం।
ఛాయాబద్ధకదంబకంమృగకులంరోమంథమభ్యస్యతు॥
విస్రబ్ధంక్రియతాంవరాహతతిభిర్ముస్తాక్షతిఃపల్వలే।
విశ్రాంతింలభతాంమిదంచశిథిలజ్యాబంధమస్మద్ధనుఃః॥ 14

వ॥ ఇదిగోవేల్పుటాలు మగలజత,చంనుగోయినులు , సాకిరులుగా మీ.పసాదముఁగోరుచున్నాను- నేఁడు మొదలు- మీ చేయువిపన్న లచిగో - యెవతెమీరాకఁవేచియున్నదో- బానిఁతో మీరడ్డులేకుం డవచ్చును. 11

క॥ ఒండొరులన్దమలోఁ,బడ ।
.కుండెడు,లచ్చికిని,నలువ.యువిదకునొకచో।
,నఁడఁగొనుటకుసరిపడని।
.,యొండొరుమికసాదులసిరి.నో,మెఱుఁగాతన్॥ 12

సీ॥ .మనెడుప్రొద్దుల,నొస.ళ్లనుక్రాయుదే
,వర.మొదటి,పన్నికమగు.నెదియు-నెద్ది ।
.కడునేమమునవే,ల్పఁ.బడినట్టి,యిగిరికిం
.దాల్చు-నెయ్యెదియునొ.వేల్చువాఁడు ।
.నేరెండుఁ,దఱిఁజేయు-.నెదిజగముననిండి
.వీనులరొద,గొన.మై,నెలకొను ।
.నెల్ల,బూతములకుఁ.దల్లియంచెద్దాని
.ఁబలికిరో-దేనిచేఁ,బానములను ।
.నెలయుచుండు,నుసుఱుఁ.గలిగినయన్నియు।
.మూఁడునాల్గు,నొండుఁ.గూడునంత ।
.వచ్చునట్టిలెక్క-ఁ.బత్తెచ్చమూబొందు ।
.,లెనయునీ,సరుండు.పె,నుచుమిమ్ము ॥ 13

తే॥ .చెఱువులనీరుకొమ్ములనుఁ .జిమ్ముచుఁబల్మఱుదున్నలీదనీ ।
.విఱివిగనీడలన్నెమరు .వేయుచులేఁతలుగుంపుకూడనీ ।
.గుఱిఁగొనితుంగదుబ్బులను ఁ.గుంటలనొంటరులేర్చ్చిత్రవ్వనీ ।
.,నఱిదలనెక్క-దింపఁబడి .నాదగువిల్లిటుసేదఁదేఱనీ॥ 14

వల్మీకార్ధనిమగ్నమూర్తిరురసాసందష్టసర్పత్వచా ।
కంఠేజీర్ణలతాప్రతానవలయైనాత్యర్థసంపీడితః ।
అంసవ్యాపినకుంతనీడనిచితంబిభ్రజ్జటామండలం
యత్రస్థాణురివాచలోమునిరసావభ్యర్కబింబంస్థితః॥ 15

గీ॥ .ఒడలుపుట్టబలియ .నెడఁద.కుప్పసమున ।
.నలుతఁదీఁగెకంఁటె .నొరపిడివడ ।
.మూఁపుచెదరుజడల .పుల్లుగూళ్లఁ-నెచటఁ ।
.బొద్దుఁగనెడుఁదపసి .మొరడటితఁడుఁ ॥ 15

MERCY

ALL 'S WELL THAT ENDS WELL. *Act. i. Sc. i*

Moderate lamentation is the right of the dead,
Excessive grief the enemy to the living. 1

ANTONY AND CLEOPATRA *Act. iv. Sc. ix.*

O sovereign mistress of true melancholy,
The poisonous damp of night disponge upon me,
That life, a very rebel to my will,
May hang no longer on me : throw my heart
Against the flint and hardness of my fault,
Which, being dried with grief, will break to powder,
And finish all foul thoughts. 2

Sc. xiii.

Noblest of men, woo't die ?
Hast thou no care of me ? Shall I abide
In this dull world, which in thy absence is
No better than a sty ? — O ! see, my women,
The crown o' the earth doth melt.—My lord ! —
O, withered is the garland of the war,
The soldier's pole is fallen : young boys and girls
Are level now with men ; the odds is gone,
And there is nothing left remarkable
Beneath the visiting moon. 3

కరుణరసము

ద్వి॥ .మితమగుదుఃఖమ్ము .మృతులకు,సొమ్ము ।
.బ్రతుకువారల,కతి.పరితాప,మెదిరి ॥ 1

గీ॥ .,నిక్క-మగు,దుఃఖమేలరా.ణిరో-పిడువుము ।
.,చెల్ల రేనాపయి,బ్రేయి.చేదుచెమ్మ।
.ఇంకనాయిచ్చకునిజమూ.నెదిరియైన ।
.,యసుఱునామీఁదవేల్కక.యుండుఁగాన ॥ 2

సీ . మనుజులలోనెల్ల .ఘనుఁడ-యీలైదవ-నే
.,సైఁతునాయీమొద్దు.జగములోన ।
.నదిపందులగుడిసె.కన్నమేల్కా-దునీ
.వుండమిచేత-న.య్యోకనుఁడదె ।
.నాచెలికత్తెలా.రా-చెల్లిపోయెడుఁ
.బుడమిఱేఁ-డోనావిభుండ-యకట ।
.తగవుగెలుపుపూవు.దండవాడెన్-గూలె
.బంట్లజెండా - చిన్న.వాఁడుమఱియు !
ఁ.బడుచులీడైరిపుడు,నుగ.వాండ్రితోడ ।
ఁ.,దారతమ్యంబుతోలఁగె-నెం.తయుఁదలంప ।
.నిప్రపంచమునందునె.య్యెవియునైన ।
.విడువఁబడలేదువెండియుం.బేర్వడినది ! 3

AS YOU LIKE IT *Act. i. Sc. ii.*

You know, my father hath no child but I, nor none is like to have; and, truly, when he dies, thou shalt be his heir: for what he hath taken away from thy father perforce, I will render thee again in affection: by mine honour I will; and when I break that oath, let me turn monster. Therefore, my sweet Rose, my dear Rose, be merry. 4

The little strength that I have, I would it were with you. 5

My father loved sir Rowland as his soul,
And all the world was of my father's mind:
Had I before known this young man his son,
I should have given him tears unto entreaties,
Ere he should thus have ventured. 6

Wear this for me; one out of suits with fortune,
That could give more, but that her hand lacks means. 7

Act. ii Sc. vii

Thou seest, we are not all alone unhappy:
This wide and universal theatre
Presents more woeful pageants than the scene
Wherein we play in 8

వ॥ నీవెఱుంగుదువు నాకుఁదప్ప నాతండ్రికి మఱియిల్లలే-దింకఁగలుగఁ బోదు-మఱియు నిక్క-ముగ నతఁడుపోయినపుడు నీవువానికి దాయాదురాల-వేమన-వాఁడు నీతండ్రినుండియేదిబలిమిన్లాగుకొనెనో యదినీకుఁదిరిగి ప్రియమునసేనప్పగించెదను - నా,యానసుమ్మా - నేనీయెట్టుఁదప్పినయెడనే ,రక్క-సిన్దానిమ్మ - కావున నాతల్లి నాతల్లి ,యుల్లాసముగానుండుము॥ 4

వ॥ నాకున్న కొంచెముబలముకూడ నీతోనుండఁగోరెదను ॥ 5

చ। .తనప్రాణంబటువీనితండ్రినెపుడు.న్దాఁగాంచునాయయ్య-వా।
.రినిఁబేమింతొకలాగులోకులు-మఱా.వృ.ద్ధాత్మజుండీతఁడం।
.చునెఱుంగన్గలదానసేని-ముసు-,ప.శ్రీల్వే,డుకోల్మాఱుకా।
.ర్చనోకోయీతనిప్రాలసాహసమెన.ర్పంబోకముండీతఁడుర్॥ 6

గీ॥ .ఈవుదీనిదాల్చు.మీ,నన్నుఁగూరిచి ।
.నేనుమిగులభాగ్య.హీనురాల।
.నింతకన్ననధిక.మేనిడెదనుఁగాని ।
.చిక్క-లేదునాదు.చెయికివీలు॥ 7

గీ॥ .కనుచునుంటివొక్క-.మనముమాత్రమెదుఃఖ ।
.తులముకాము-చూపు.వెడఁద,భువన ।
.రంగమిద్దినమము.,రాజిలుతెరక్కన్న ।
.బెక్కు-శోకపూర్ణ.వేమములను ॥ 8

Act. v. Sc. ii

O, how bitter a thing it is to look into happiness through another man's eyes ! 9

COMEDY OF ERRORS *Act. iii Sc. ii*

Alas, poor women, make us but believe,
Being compact of credit, that you love us ;
Though others have the arm, show us the sleeve ;
We in your motion turn and you may move us. 10

CYMBELINE *Act. i Sc. iii*

Imo. Than waved his handkerchief ?
Pis. And kissed it, madam.
Imo. Senseless linen, happier therein than I ! —
And that was all ? 10

I would have broke mine eye-strings, cracked them, but
To look upon him, till the diminution
Of space had pointed him sharp as my needle ;
Nay, followed him, till he had melted from
The smallness of a gnat to air; and then
Have turned mine eye, and wept. 11

వ॥ అయ్యో, పైవానిచూపులనుండిసుఖపడఁజూచుటెంతకష్టము॥ 9

గీ॥ .నీచ,యువతులార-.నిందునమ్మకమున ।
.మేముతగిలియుంట.మిమ్ము,విశ్వ ।
.సించునట్లుమమ్ముఁ.జేయుచుందురుమీర।
.లోరులుమీకరంబు.లొందియున్న ।
ఁ.జూపుఁడకటమాకుఁ.జొక్కాయిచేతిని।
.మీభర్తిమంబుఁబట్టి.మేముతిరుగు ।
.లాడుచుందుమెప్ప.డట్టిట్టుమఱిమము ।
.సీరుత్రిప్పవచ్చు.నిచ్చకొలఁది 10

ద్వి॥ .తరువాత,నాశ్చనే.తనచేరుమాలు ।
.మఱిముద్దుఁగొనియెన.మ్మాదానిఁదెల్వి ।
.లేని,వల్వందులో.,లెస్సనాకంటె।
.నౌను-వెండియుఁదెల్వ.మదియంతయేన॥ 10

గీ॥ .దూరమునసూదిమొనయంత.తోఁచువఱకు ।
.,నణుప్రకంటెనుఁదగ్గి,మా.యమగు,దనుక ।
.నరములు తెగునంతకునుఁగ.న్నవనువిప్పి ।
.వానిఁగనుఁగొనిపిదపనే.వ,గచియందు ॥ 11

Sc. vi.

A father cruel, and a step-dame false ;
A foolish suitor to a wedded lady,
That hath her husband banished :— O, that husband !
My supreme crown of grief ! and those repeated
Vexations of it ! Had I been thief-stolen,
As my two brothers, happy ! but most miserable
Is the desire that's glorious : blessed be those,
How mean soe'er, that have their honest wills,
Which seasons comfort, —

Act. iii Sc. iv.

False to his bed ! what is it to be false ?
To lie in watch there, and to think on him ?
To weep 'twixt clock and clock? if sleep charge nature,
To break it with a fearful dream of him,
And cry myself awake ? that's false to's bed, is it ?

ఉ॥ .దయలేనితండ్రి-మ.తియు మోసకత్తెయా
.నవతితల్లి యు-స్వదే.శంబునుండి ।
..నెట్టింపఁబడిన పె.న్మిటిఁగలమగనాలిఁ
..బడయఁగోరిన నెట్టి.వాఁడొకండు ।
..అక్క-టా-యామగఁ..డొదలనావంత -
.కండుచేబొరిఁబొరిం.బొందునొగులు ।
.నాతోడఁబుట్టుచం.దానఁగూడదొం
.గిలఁబడునెడహాయి.చెలఁగుఁగాని ।
.మెన్నఁదగుకోర్కె-మిక్కి-లి.యిడుములఁబడు ।
.నెంతకొంచెపువారైన.నెవరిమంచి ।
.క్రోధకలనదుసులువేడ్క-ఁగొల్పుచుండు ।
.నట్టివారలెల్లశత్రుఁడు..బెంపారుచుందుగ్రి ॥ 12

త॥ ..అతనిశయ్యకబద్ధ.మూట-యసత్య
.ముగనుండుటనేమి-.., మొనసి.యుచ్చోట ।
.వెతికిఁబడుకొని.వేచుట-మజేయుఁ
.జెలఁగియాతనిఁగూర్చి.చింతించుచుంట ।
..ప్రతిఘటికకుబెంగ.వడియేడ్చుచుంట -
..యఖిలేంద్రియంబుల.న్వాఞ్ఛనపర్చు ।
..కొత్తుకునిద్దురవాని.కొఱకుఁజెడ్డకలఁ
.గనిలేచుటతని.ప్రక్క-కుందప్పటిదియ ॥ 13

Poor I am stale, a garment out of fashion ; 14

Act. iv. Sc. ii.

Song.

Fear no more the heat o' the sun,
  Nor the furious winter's rages ;
Thou thy worldly task hast done,
  Home art gone, and ta'en thy wages :
Golden lads and girls all must,
As chimney-sweepers come to dust.
Fear no more the frown o' the great,
  Thou art past the tyrant's stroke ;
Care no more to clothe and eat ;
  To thee the reed is as the oak :
The sceptre, learning, physic, must
All follow this, and come to dust.
  Fear no more the lightning-flash,
  Nor the all-dreaded thunder-stone ;
Fear not slander, censure rash ;
  Thou hast finished joy and moan :
All lovers young, all lovers must
Consign to thee, and come to dust.
  No exorciser harm thee !
Nor no witchcraft charm thee !
  Ghost unlaid forbear thee !
  Nothing ill come near thee !
Quiet consummation have ;
  And renowned be thy grave ! 15

ద్వి॥ .కడుఁబ్రాఁతగావాడు.కన్నప్పినట్టి ।
.యుడుపుపై నేనయ్య.యోయుంటినిప్పుడు 14

పాట—వరాళి—మిశ్రగతి.

సీసమాలిక॥ .వెఱవకుమిఁకనెండ.వేఁడిఁకైనను-ఁజలి
.తఱి.బెట్టిదపుటల్క-.దాఁడిఁకైన ।
.నీపనినిహమందు.నెఱవేర్చుకొంటివి -
.నీతావ్రుఁగంటివి-.నీకునప్ప ।
.దీఱె-నూఁడ్చెఁడివాఁడ.తెఱఁగునబంగారు
.వంటిపిల్లలు,బుగ్గి.నంటవలయు।
.భయపడఁకెక్కు-వ.వారి,బొమముడికి -
ఁ.,గానియేలికపోటుఁ.గడచితీవు ।
.కుడుచుటకున్నట్టు.కొనుటకుఁదలఁపకు -
.కొంచెమున్నొప్పనీ.కున్నరియగు ।
ఁ.బ్రభుతయువిద్దెయు.వైద్యుండు మొదలుగ
.భూమియందన్నియుఁ.బొలయవలయు ।
.మిఱుమిట్లుగొలిపెడు.మెఱుపులకడలకు-
.జడుపుచెందకుమల.పిడుగునకును ।
.గొండెమునకుజంక.కుండుమన్యాయంపు
.తీరుపునకునీకు.దిగులువలదు ।
.నగవునేడుపునీవు.ముగియించుకొంటివి -
.యూవనయతులు,నీ.కడఁగియడఁగి ।
.పోవుదురెల్లరు-.భూతవైద్యుఁడునిన్నుఁ
.జేరలేఁ-డెంతయుఁ.జెఱుపుగోఁత ।
.నిన్నుఁదగులదు-పీడని.న్జెంపఁబోవ ।
.దెల్లిబాధయు నిన్నిఁక.మాట్లఁబోదు । 15

HAMLET *Act. I. Sc. II.*

Seems, madam! nay, it is; I know not 'seems'.
'T is not alone my inky cloak, good mother,
Nor customary suits of solemn black,
Nor windy suspiration of forced breath,
No, nor the fruitful river in the eye,
Nor the dejected haviour of the visage,
Together with all forms, modes, shows of grief,
That can denote me truly: these, indeed, seem,
For they are actions that a man might play:
But I have that within, which passeth show;
These but the trappings and the suits of woe. 16

Sc. III.

The chariest maid is prodigal enough,
If she unmask her beauty to the moon;
Virtue itself 'scapes not calumnious strokes;
The canker galls the infants of the spring
Too oft before their buttons be disclosed:
And in the morn and liquid dew of youth
Contagious blastments are most imminent.
Be wary then; best safety lies in fear:
Youth to itself rebels, though none else near. 17

.హాయిగాఁ,బరిపూర్ణత.నందుమీవు.
.నీసమాధియుఁబేరంది.నెగడుఁగాత॥ 15

సీ॥ .కన్నట్టునన్మ-ని.క్క-ముగనదున్నది-
.కన్నట్టులేనెఱుం.గఁజూమ-కేవ।
.లమ్మినాకప్పన.ల్లనిమప్పటియొకాదు-
.,జనని-యూచారాను.సార,సూత।
.కశ్యామవేషము.కాదు-నిర్బంధము
.గావచ్చునిట్లూర్పు-.కాదు-కాదు।
.కంటఁబొర్లెడునేఱు.కాదు-నన్నత్యము
.గాఁదెల్పఁజాలుశో.కమ్ముగుఱుతు।
.లన్నిఁటితోఁగూడ,.నాస్యంబునం,డిందు
.,కళకాదివెల్లయు.న్గానిపించు।
.నిడీముగ-ఁగతమేను.నిన-నవిమానవు।
ఁడగపఱచఁగలిగిన.,యభినయములు।
గాని-నాకులోనఁగలది,నటనమూఁచ్చు-।
.బొత్తిగానుదుఃఖ.పుటు,డుపులివి॥ 16

సీ॥ .కడు,జాగరూకతఁ.గలకన్నెతనదగు
.సొగసుచంద్రునికైనఁజూపెనేని।
.మిగుల,మూఁబఱిదిండి.యగు-నుగుణమతన॥
.తనపవాదహతులఁ.దప్పలేదు।
.పురుగుబల్దఱుచుగఁ.గొఱికెడు,నామని
,మొలకలమొగ్గలు.విడకముందు।

Give thy thoughts no tongue,
Nor any unproportioned thought his act.
Be thou familiar, but by no means vulgar;
The friends thou hast, and their adoption tried,
Grapple them to thy soul with hoops of steel;
But do not dull thy palm with entertainment
Of each new-hatched, unfledged comrade. Beware
Of entrance to a quarrel: but, being in,
Bear 't that the opposed may beware of thee.
Give every man thine ear, but few thy voice;
Take each man's censure, but reserve thy judgment.
Costly thy habit as thy purse can buy,
But not expressed in fancy; rich, not gaudy:
For the apparel oft proclaims the man;
Neither a borrower, nor a lender be;
For loan oft loses both itself and friend.
And borrowing dulls the edge of husbandry.
This above all, — to thine ownself be true;
Thou canst not then be false to any man. 18

ఁ.,దలిరుఁబొద్దున.,నాఁగ.,నెల జవ్వనపుబిగిఁ
.దగునంటు లెవ్వుళులు.దగ్గఱఁబడు ।
ఁ.గావునఁ నేర్మలుకొనియుండు.మీవు-గొప్ప ।
.నేమముం డెడుఁజంకునఁ.జెలఁగితిరుగు ।
.పాటుఁదనకుఁదానేలేఁత.వయసొనర్చు।
.కొనెడునెవరైన,దరినెల.కొనకపోని ॥ 17

ద్వి॥ .నీనాల్క-కిడఁబోకు.నీతలంపులను ।
ఁ.గాని,యోజనబట్టి.కార్యంబుఁగొనకు ।
.చనువందు-కాని-,నై.చ్యంబుఁజూపకుము।
.,యనుఁగుమిత్రులనునీ.యాత్మలోదాఁచు ।
క్రొత్తగాఁగలసిన.కొంచెపువాండ్ర।
.పొత్తూనివిందులు.పొనరించఁబోకు ।
.కయ్యంబునకుముందె.కాలుదువ్వకుము ।
.,చయ్యనసీకెగ్గు.నలిపినవాని।
ఁ.,జెనకిపోనీకసి.చేవఁజూపించి ।
.చనుము-వెండియు-నీవు.జనములయొద్ద।
ఁ.దఱుచునీచెవియొగ్గి.తఱలుము-కాని।
.యరుదుగమాట్లాడు .మందజీ,మాల।
.నొరులయభిప్రాయ.మెఱిగిని-గ్రహించు।
.సరిగనీదానినిఁ.జూటుగనుంచు।
.మున్నసొమ్మునుఁబట్టి .యుడుపునుఁదాల్చు।
.వన్నెతోనుండు-దం.భముతగదేల।

Act. iv Sc. iv.

What is a man,
If his chief good, and market of his time,
Be but to sleep, and feed? a beast, no more.
Sure, He, that made us with such large discourse,
Looking before and after, gave us not
That capability and godlike reason
To fust in us unused. Now, whether it be
Bestial oblivion, or some craven scruple
Of thinking too precisely on the event, —
A thought which, quartered, hath but one part wisdom,
And ever three parts coward, — I do not know
Why yet I live to say, 'This thing 's to do;
Sith I have cause, and will, and strength, and means,
To do 't.

.ననఁగ-బై వేషమే .యంతయునెల్ల।
.జనులకులోఁగల.శక్తిఁగన్పర్చు
.నొరులకుబదులీకు. మొరులచేఁగొనకు।
.తఱుచునీవిడునప్ప.డానిఁగైకొన్న।
.సంగడితోడవ్వ.చనుచుండెడు-బదు।
.లుంగొంటపొదవునూ.డ్చుంగాన-నీవు।
.విమలచిత్తుఁడనైన.వేదేలపల్కు-।
.లుమఱియన్యులకుఁగీ.డున్నల్ప లేవు॥ 18

సీసమాలిక॥ .,మనుజుఁడనగఁనేమి-.మఱివానిముఖ్యకా
.ర్యంబు-నాతనిదగు.బ్రతుకువిలువ।
.కునుకుటకు-ఁదినుట.కున్మాత్రమే-విని
.యోగపడినయొడ-,నోకపసరము।
.గానిమఱేదియుఁ.గాదునిశ్చయముగ-
.మనలఁగాలజ్ఞాన.మునసృజించు।
.నట్టిదేవుఁడుమన.కాశక్తియుండివ్య
.బుద్ధియుఁబనిలేక.బూజునట్టి।
.పోవుటకిడలేదు.బొగ్గ-నిప్పుడు
.కడుఁజెడుమఱి-పది.గాక-మఱియు।
.సరిగనావిషయము.గుఱిచియేదో యొక
.పిఱికిసందేహాము.బెట్టుకొనుట।
.గాని-యెద్దియైనంబంప.కంబువడిన।
.తలఁపువంతు తెలివి-,పంద.తనముమూఁటు।
.పాళ్ళుఁగలిగెడు-నేనేల.బ్రతికినాఁడ।

JULIUS CAESAR *Act. i. Sc. iii.*

woe the while! our fathers' minds are dead,
And we are governed with our mothers' spirits;
Our yoke and sufferance show us womanish. 20

Act. ii. Sc. ii.

What can be avoided
Whose end is purposed by the mighty gods? 21

Sc. iii.

My heart laments that virtue cannot live
Out of the teeth of emulation. 22

Act. iii. Sc. ii.

Friends, Romans, countrymen, lend me your ears; 23
I come to bury Cæsar, not to praise him.
The evil that men do lives after them;
The good is oft interred with their bones;
So let it be with Cæsar. The noble Brutus
Hath told you, Cæsar was ambitious:
If it were so, it was a grievous fault;
And grievously hath Cæsar answered it,
Here, under leave of Brutus and the rest, —
For Brutus is an honourable man,
So are they all, all honourable men,—
Come I to speak in Cæsar's funeral.

.జెప్పటకునింకనీపని.చేయవలసి।
.యున్నదనియిచ్చకతములా.వుండవెరవు॥ 19

గీ॥ .అక్కటాయెంతదుష్కా-ల.మయ్యెనిపుడు।
.మడిసెఁగామనతండ్రుల.మానసములు।
.మనముమనయమ్మల,మదులఁ.బెనుపఁబఱుచు।
.డాసులమగుటమనయూఁడు.తనముఁజూపు॥ 20

ద్వి॥ .బలవంతులైనదే.వతలవిధింప।
ఁబడినట్టిగజేనిఁద.ప్పఁదరముకాదు॥ 21

ద్వి॥ .నానుడిపొక్కెడు.న్దా-మంచి-యోతప్ప।
లేమి,బారిన్మన.లేదనియెపుడు॥ 22

సీ॥ .ఘనమిత్రులారా-రో.మనులారా-యోస్వదే
.శీయులారా-కటా.క్షించివినుఁడి।
.యేసీజరుఁబూడ్వ.,నేగుదెంచితి-ఁగాని-
.యిటనాతనింబొగ.డుటకుఁగాదు।
.చెలఁగునుమనుజుల.చెడ్డయవ్వారివె
.న్క-ను-మంచివారితో.డనెనశించు।

He was my friend, faithful and just to me:
But *B*rutus says, he was ambitious ;
And *B*rutus is an honourable man.
He hath brought many captives home to Rome,
Whose ransoms did the general coffers fill ;
Did this in Cæsar seem ambitious ?
When that the poor have cried, Cæsar hath wept;
Ambition should be made of sterner stuff :
Yet Brutus says, he was ambitious ;
And Brutus is an honourable man.
You all did see, that on the Lupercal
I thrice presented him a kingly crown
Which he did thrice refuse : was this ambition ?
Yet Brutus says, he was ambitious ;
And, sure, he is an honourable man.
I speak not to disprove what Brutus spoke,
But here I am to speak what I do know.
You all did love him once, — not without cause :
What cause with holds you then to mourn for him ?
O judgment, thou art fled to brutish beasts,
And men have lost their reason ! — Bear with me ;
My heart is in the coffin there with Cæsar,
And I must pause till it come back to me. 23

.నటులసీజరునకు.నగుఁగాక-మీతోడ

.ఘనులై న బ్రూటసు.గాదుసీజ ।
.రాసపోతనిచెప్పినా-.రట్లులెన ।
.వానియందదిగొప్పత.హ్వాను-వాఁడు।
.తనదునేరమునకుమాఱుఁ.దగినయట్లు।
.అందఱికిఁ దెల్లముగనిప్ప.డనుభవించె॥

కం॥ ఆరయఁగా-బ్రూటసుదొర ।

.గాతుక్-మీ రెల్ల-ఘనులు.గావున-నిచటన్ ।
దారాజ్ఞనిడగ-సీజరు ।
ఁ.గూరిచిమాటాడనెట్లు.కొంటి-న్వినుఁడీ॥

గీ॥ .అతఁడునాయమిగుల.హితుఁడు-నాయెడలవి ।
.శ్వాసయుతుఁడున్యాయ.వర్తనుండు ।
.కాని-బ్రూటసయ్య.గారతఁడాసపో ।
.తనిరి-ఘనులుబూటి.సయ్యగారు॥

ద్వి॥ అందఱుజనముల.సతఁడురోమునకు
.బందాలుగాఁదేఁగ.వారియప్పనము ।
.లందఱునిటనంతు.లందిరి-సీజ
.రందిదిసేరాస.యనఁదగునేమొ ॥

కం॥ పేదలునేడ్చిననేఁ ర్చెఁగ ।

.దాశయమోఁగరఁగిసీజ-రాసకఖినమా ।
ఁగాదె-యతఁడాసపోతని ।
.వాదించినబ్రూటసయ్య.వారుఘనులుగా।

First citizen. Methinks, there is much reason in his sayings.

Sec. cit. If thou consider rightly of the matter, Caesar has had great wrong.

Third cit. That has he, masters ? I fear, there will a worse come in his place.

Fourth cit. Marked ye his words ? He would not take the crown :

Therefore 't is certain he was not ambitious.

గీ॥ .మీరుఁగనులఁజూచి.నారుగా-నాటియు ।
.త్నవమునందుమూఁడు.సార్లునీజ।
.రునకురాజ,మకుట.మునునేనిడఁగవద్దు ।
.పొమ్మనె-నిదియూస.పోతుతనమె॥

గీ॥ .కాని-బూర్ణిటసయ్య.గారతఁడానపో ।
.తనిరి-ఘనులుని-శ్చ.యముగవారు।
.బూర్ణిటసయ్యగారి.మాటలకెదురుప।
.ల్కుటకుఁగా-దెఱింగి.నటునొడవెద ॥

చ॥ .ఘనదయతోడఁజూచితిరి.గాయతనిన్మనుమీ-రకారణం ।
.బుననటుకాదుగా-యిపుడు.పొందరుజాలినదేమిహేతువో ।
.చనితివెన్యాయమూపసుల.,చక్కటి-కారవివేకమూఁడెఁగా ।
.జనులకుఁగొంచెముండుఁడు-సి.జారుశవంబుననంచెనాదునె।
.మ్మన-మదిమళ్లిరాఁగలుగు..మట్టునుసేమఱియూఁగఁగావలెఁ ॥
(పౌరులలో మొదటివాఁడు)

సీసమాలిక ॥
.వీనిపల్కులనువి.వేక మెంతయుఁగల
.దనినాకుఁదోఁచెడు (రెం) .నై ననీవు ।
.సరిగనీసంగతిఁ.బరిశీలనముఁజేయు
.నెడనీజరున కెంతొ.యొగ్గుకలదు ।
(మూ).అదివానికున్నదో.యయ్యలారా-వాని
.కంచెదుర్మార్గుఁడు.నతనిస్థాన ।
.మందువచ్చునని భ.యంపడెదను - (నా) వాని
పల్కులనరయుఁడీ.వాఁడుమకుట ।

First cit. If it be found so, some will dear abide it.
Sec cit. Poor soul, his eyes are red as fire with weeping.
Third cit. There 's not a nobler man in Rome than Antony.
Fourth cit. Now mark him ; he begins to speak.

Ant. But yesterday the word of Caesar might
Have stood against the word : now lies he there,

And none so poor to do him reverence.
O masters, if I were disposed to stir
Your hearts and minds to mutiny and rage,
I should do Brutus wrong, and Cassius wrong,
Who, you all know, are honourable men.
I will not do them wrong; I rather choose
To wrong the dead, to wrong myself, and you,
Than I will wrong such honourable men.
But here 's a parchment, with the seal of Caesar:—
I found it in his closet,— 't is his will.
Let but the commons hear this testament,—
Which, pardon me, I do not mean to read,—
And they would go and kiss dead Caesar's wounds,
And dip their napkins in his sacred blood ;
Yea, beg a hair of him for memory,
And, dying, mention it within their wills,
Bequeathing it, as a rich legacy,
Unto their issue.

.మున్నొద్దనియెనిజ.ముగఁగానవాఁడాస
.పోతుకా (మొ) ఁడఁగ్లెన.బుద్ధిక్లిల్లి।
.,పొగలి,ప్రాయశ్చిత్త.ముంగొండ్రుకొందఱు
(రెం) .కటాకటాయాతని.కన్ను,దోయి।
.యేడుపుచేతనెం.తేయగ్గివలెనెఱ్ఱి
.వఁ (మూ) నెవ్వఁడుప్రోము.పట్టణమున।
.ఘనుఁడులేఁడాంటనీ.కంకుఁ (నా) జూడుమువాని-
ఁబలుకమొదల్వల్కు.వాఁడుతిరిగి।
(ఱం) నీ॥ .నిన్ననేఁదనీజ.రన్నమాటకునీజ
.గమునందునెగురెట.గానరాదు।
.నేఁడదెపడియున్న.వాఁడయ్యెనోకఁడుఁ
.బక్కఁ-నువానికిఁ.దక్కఁ-వగుచు।
.నయ్యలారామిమ్మ.నలిగించిపగఁదీర్పఁ
.కొనరేఁపుటకుఁబూను.కొంటినేని।
ఁ.,గిన్క-తోఁబూటసు.కేసనుగార్లకుఁ
.గీడుచేసినయట్టి.వాఁడనగుదు।
.వారుఘనులనిమీకెల్ల.స్పష్టముగఁ।
.వాతికేనెగ్గునేఁతగు.బదులుమృతుని।
.కైననాకైనమీకైన.నాచరింప।
ఁ.గరముమేలనితలఁచెదఁ.గాంచుడిప్పుడు॥

కవిరాజవిరాజితము.

.ఇదిచెల్లుఁగ,శాసనపత్రిక-నీజరుఁ.డింపుమయిరదన,ముద్రయిడెన్।
.గుదురుగనాతనిలోగదిలోఁగను.ఁగొంటివి-దన్మృతిశాసనమి।
.య్యవి-చదువనంబనిలేదిపుడందఱు.నందుకుసైఁచుఁడు-చయ్యనమీ
రిదివిని నీయుసీజరుగాయము.లెల్లరునెంతయుముద్దిడఁగే।

Fourth Cittizen. We 'll hear the will : read it, Mark Antony.

All. The will, the will ! we will hear Cresar's will.
Ant. Have patience, gentle friends, I must not read it;

It is not meet you know how Caesar loved you.
You are not wood, you are not stones, but men ;
And, being men, hearing the will of Caesar,
It will inflame you, it will make you mad.
"T is good you know not that you are his heirs ;
For if you should, O, what would come of it !

Fourth cit. Read the will ! we 'll hear it, Antony ;
You shall read us the will,— Caesar's will.

Ant. Will you be patient ? will you stay a while ?
I have o'ershot myself to tell you of it.
I fear, I wrong the honourable men
Whose daggers have stabbed Caesar ; I do fear it.

గీ॥ .మఱియునీజరునెత్తుట.జిఱుదుమాళ్లు ।
.ముంచరే-వానికేశముల్ .ద్రెంచిజ్ఞాప ।
.కమునకుందాఁచుకొనరె-ని.క్క-మ్ముగదర ।
.తరముమీరవ్విసొత్తుగఁ.దలఁచుకొనరె॥

(నా).యీమృతిశాసనం.బే మెల్లవిందుము
.చదువుమూఁతీంతసీ (అం) .శాసనంబు ।
.శాసనమేమునీ.జరుమృతిశాసన ॥

ద్వి॥ .తాళుఁడీజాలితోఁ.దగుహితుఁడార ।
.వైశమదిచదువ.వాటముకాదు ॥

(ఆం).మ॥ .అకటామీపయినెంతజాలిపడెనో.యీనీజరుండిపుడే ।
.ప్పకనేనుంటయొనుంచి-నట్టిమొరడు,.ల్పాణముల్గారుమీ।
.రిఁకసన్మానవులాటనీజరుఁడుమీ.కేర్పాటుగానిచ్చుఁప ।
.త్రికవిన్నంతనెబిట్టుమండిపడివె.ఱ్ఱింబొందఁజే-వానియా ।
స్తికిమీరెల్లరువంతుదారులనిసే.దెల్పంగనేమానొకో॥

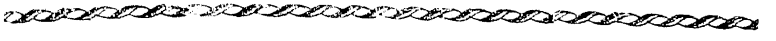
.మాలింతు (నా) మాంటనీ.యదిచదువుమ ॥
.యీంతసీపనియుంచు.నదితప్పకేవది.యీనీజరుంచిన.శాసనంబు ॥

(ఆం)కం॥ తాశేదరా-యీఁగెదరా ।
.యేలాచెప్పితినిమీకు.నేనిప్పుడు-బల్ ।
.వాలులనీజరుఁద్రుమ్మ.ద ।
.తూళురకొనరిచితినేర.మించు జడీసెజన్ ॥

Fourth Cit. They were traitors :— honourable men !
All. The will ! the testament !
Sec cit. They were villains, murderers : The will ! read the will !
Ant. You will compel me, then, to read the will?
Then make a ring about the corpse of Caesar,
And let me show you him that made the will.
Shall I descend? and will you give me leave ?
All. Come down.
Sec Cit. Descend.
Third Cit. You shall have leave. (He comes down)
Fourth Cit. A ring; stand round.
First Cit. Stand from the hearse, stand from the body.
See. Cit. Room for Antony,— most noble Antony.
Ant. Nay, press not so upon me ; stand far off.
Citizens Stand back! room! bear back!
Ant. If you have tears, prepare to shed them now.
You all do know this mantle : I remember
The first time ever Caesar put it on :
'T was on a summer's evening, in his tent,
That day he overcame the Nervii ;
Look, in this place ran Cassius' dagger through :
See, what a rent the envious Casca made ;
Through this, the well belove'd Brutus stabbed ;

(నా) .వారిదొరలు- .గౌరవపాత్రులు(అందఱు)
.శాసనంబొమ్మతి .శాసనంబు ।
(రెం) .వారెల్లరుంగడు, .వంచకుల్,ఘాతకుల్
.శాసనముచేదువ్ .శాసనంబు ।
(అం) గీ॥ .మరణశాసనముఁ దెలియం .బఱచబల్మి ।
.పెట్టెదరద్దొన నీజరుమ.ట్టురండు ।
.పత్రికంజేయువానిఁ గ.స్పర్చనిండు ।
.దిగుదునా- మీసెలవయిన.దికదనాకు ॥
(అంతటు) .రమ్మ్రక్రించికి (రే) దిగు (మూ) .సమ్మతినందితి
(నా) .కడియముగానిలఁ.బడుండు- చుట్టు ।.నుతుండుపీనుఁగు
.బండికి జప్పుగ- నిలుస్తుఁడు శవమున.కెడముగాఁగ।
(రెం) .చోటాంగనానికి- ఁగడు.సోటియాంటని (అం) నరే-
.పడఁబోకుఁడట్లు నా.పై- నెడముగ ।
.నిలిచియుండుఁడుమీరు (అంద.ఱు) .తోలఁగుఁడీ వెన్కకు-
.స్థలముకావలయునుఁ .జనుఁడనలికి ।
నీ॥ (అ) .కన్నీరుమీకిష్ట .మలిగినపంచుఁడీ-
.యీమాగ్గుటంగి మీ.రెఱిఁగినదియె।
.తొలిసారియిద్దానిఁ.దొడిగెనునీజడుం
.డ తఱిజూపున.మయ్యెనాకు।
.నెర్వియుద్ధములోన.నెగ్గినుఁడారంబు
.నండువేసఁగి,నంజ.యపుడుదీని।
ఁ.గెచేసికొనియె- న.క్కటచూడుఁడీచోట
.నెట్లుకోసనుఁ త్రి.రోగినవియె।
.కడినుండెనాకాస్క.డెంతటి.గాయమిచట।

And, as he plucked his curse'd steel away
Mark how the blood of Cæsar followed it,
As rushing out of doors, to be resolved
If Brutus so unkindly knocked, or no;
For Brutus, as you know, was Cæsar's angel :
Judge, O you gods, how dearly Cæsar loved him !
This was the most unkindest cut of all ;
For when the noble Cæsar saw him stab,
Ingratitude, more strong than traitors' arms,
Quite vanquished him : then burst his mighty heart ;
And, in his mantle muffling up his face,
Even at the base of pompey's statue,
Which all the while ran blood, great Cæsar fell,
O, what a fall was there, my countrymen !
Then I, and you, and all of us fell down,
Whilst bloody treason flourished over us.—
O, now you weep ; and I perceive, you feel
The dint of pity : these are gracious drops.
Kind souls, what, weep you, when you but behold
Our Cæsar's vesture wounded ? Look you here.
Here is himself, marred, as you see, with traitors.

ఁ.జేసెనో - , కాంచుఁజీతన్ను .నీజరుండు ।
.బిట్టునమ్మినబ్రూటసుఁ.డెట్టుపొడిచె ।
.నయ్య యోయిదినీడను ఘోర.మైనదికద ॥

ఉ॥ .బూర్తిటసుఁడన్లు,పెన్నరియం.బ్రగుమ్మితటాలునఁబైకిలాగు న ।
చ్చోట,గడంగినీజరుని.చొక్కపు నెత్తురు,నుట్టుమీఱి - యూ ।
.బ్రూటసుఁడెనో కాదో యిటు .బ్రకారతఁజేసిన వాఁడఁటంచు,బా
.హాటమొనర్చ్ శ్రీయసఁగ.టాచను డెంచుచునుండె , గంటిరే ॥

క॥ మీరందఱెఱిఁగినటులే ।
.జారునకుంబూర్తిటసుండు,.నగపాల్వాణం ।
,బారయుఁడీవేల్పులు - సీ ।
.జారాతనితోడ నెంత .సఖ్యముఁగొనెనో ॥

సీసమాలిక :—

.అన్నిటికంటెని.య్యదికడుఁగూర్మిమా.దెబ్బ
యేమన-వాని.దిక్కు-మిగుల ।
.ఘనుఁడైన నీజరు,.కన్గొన్నయప్పు
,స్వామిద్రోహమునకన్న,.మేటియూ,కృ ।
.తఘ్నత,కరమునా.టని,నోర్చె
ఁదరువాత.గొబ్బునవాని.గుండెపగిలె ।
.బదపడిఁదనదుదు.ప్పటితోడఁ
.దనమోము.వాఁడుమూయుచునంత.వఱకునెత్తు ।
.రొలుకు,పాంపసుబొమ్మ.యెద్దనానీజరు.పడియె
నయ్యో యెంత.పాటుకలిగె ।
.వ్వడోయయ్యలా.రా నేను-నుఱేమీర
.లందఱుముంబోటుఁ.జెందినాము ।

First Cit. O piteous spectacle !
Sec Cit. O noble Caesar !
Third Cit. O woeful day !
Fourth Cit. O traitors ! villains !
First Cit. O most bloody sight !
Sec Cit. We will be revenged,
Citizens. Revenge! about,—seek,—burn,—fire, kill,—slay,—let not a traitor live !
Ant. Stay, countrymen.
First Cit Peace, there ! Hear the noble Antony.
Sec. Cit. We 'll hear him, we 'll follow him, we 'll die with him.

Ant. Good friends, sweet friends, let me not stir you up
To such a sudden flood of mutiny.
They that have done this deed are honorable :—
What private griefs they have, alas, I know not,

.మనలనోర్చుచునుండె.మతికూళ,దుండగం
.బక్కటామారిద్దుపొ..క్కచుందు।
.దేఁ,బరికించితి..నీరు,నెనరుమయిఁ
.గరఁగుట-యిదెతగు.కంటినీళ్ళు।
.లేడ్చెదరదేమికరుణార్ద్రి).హృదయులార।
.మీరు-మనసీజరుఁడుతన.మీఁదఁగప్పఁ।
.కొన్నదుప్పటిపోట్లుక.న్గొన్నయంత।
.వంచనులచేనిహతుఁడైన. వాఁడెయిదిగో॥

(తో) .అబ్బబ్బగుండెనీ.రయ్యెడునిదిచూడ
(రెం) .సక్కటక్కటనునుండొ.సిజారు।
(మూ)ఁడయ్యయ్యయోచనర్దిస (నా).మహాహాస్వామి
ద్రోహుఁలా,తలాయుల(తో)కటా.యతికఠినపు
.పనియిదీ(రెం)మనమెల్లఁ.బగఁదీర్చుకొందము
(అం).కసిఁదీర్చుకొండుచ.క్కనవెదకుఁడు।
.కాల్చివేయుండగ్గి..కూల్చుఁడు-చంపుడు
.బ్రతుకనీకుఁడొక్కడు.రాక్షసుడైన॥

(ఆం) .ఆఁగుఁడోయయ్యలా.రా(తో)సద్దుమానుఁడీ
.ఘనుఁడైనయాంటని.న్వినుఁడుమీరు।
(రెం).వానినివిందుము.వానినెంబడిపోదు
.మవ్వానితోఁజత్తు.మందఱమును॥

నీసమాలిక :-

(ఆం) .తగినన్నేహితులార.దయగలహితులార
.యంత,యాకస్మిక.మైనతిరుగు।
.పాటుసకున్మమ్మ.వడినన్నుఁబ్రోతాహా

That made them do 't:—they 're wise and honourable,
And will, no doubt, with reasons answer you.
I come not, friends, to steal away your hearts:
I am no orator as Brutus is;
But, as you know me all, a plain blunt man,
That love my friend ; and that they know full well
That gave me public leave to speak of him.
For I have neither wit, nor words, nor worth,
Action, nor utterance, nor the power of speech,
To stir men's blood : I only speak right on :
I tell you that which you yourselves do know ;
Show you sweet Caesar's wounds, poor poor dumb mouths
And bid them speak for me : but were I Brutus.

.పర్చనీకుండియిట్టి.పనినొనర్చు ।
.నవ్వారుఘమును-లక్క-.టా-వారికేమన.స్తా
పమున్న దిదెయి.ద్దానినల్ప ।
.నేనెఱుగను-వార.లెంతయుబుద్ధిమం
.తులు-తెలుపగను.లెం.తో.సుహితులు ।
.నిశ్చయంబిద్ది-నెం.డియు-మీకానవ్వార
.లిడెదను త్రెంపము,ను.మేతుపముగ ।

.నిచ్చట నేను నేన్న.హితులారచాలేదు
.,తోడరిమీమాన్యసయము.ల్దొంగలింప ।
.బూర్తిటసున లెనేను.సుఁటికారిన్గాను
.మీ ఱెపంగుదును నే.మింగులమొరటు ।
.గాంబల్క-వాడ-ని.న్క-పడుడ-నామిత్రు
.బేర్మించువాడ-ను.ఱియును-వాని ।
.గూర్చి మీటాడనా.నుసలవోసంగిన
.వారికదియెఱుక-.బాసుమీఱు ।
.బొండిత్వముంగాని-.వాన్చేతక్-వృతి.గాని
.యభినయగోరణి.లై నఁగాని ।
.నటులమనంబులఁ.బుటికొల్పుటకునాకు
.బలుగుశ క్తియుఁగాని.కలుగలేదు ।
.నాకుదోచినదితి.న్నఁగబల్క-వాడను
.మీ రెఱింగినదియె.మీకుఁదెల్పు ।

.చున్న వాడను-ఁగనుపర్చుచుంటినేను ।
.మఱియు ఁగడుశ్లాఘ్యతలెనసీజ.రునిపోటు ।
.లక్క-టా-మూఁగనోళ్లవి.యన్ని-వాని ।
.నడిగెదన్నాకుబదులు,ప.న్యాసమిడఁగ ॥

And Brutus Antony, there were an Antony
Would ruffle up your spirits, and put a tongue
In every wound of Caesar, that should move
The stones of Rome to rise and mutiny.

Cittizens. We 'll mutiny !

First Cit. We 'll burn the house of Brutus !

Third Cit. Away, then ! come, seek the conspirators

Ant. Yet hear me, countrymen; yet hear me speak.

Citizens. Peace, ho ! Hear Antony,—most noble Antony.

Ant. Why, friends, you go to do you know not what.

Wherein hath caesar thus deserved your loves ?
Alas, you know not,— I must tell you, then :—
You have forgot the will I told you of.

Citizens. Most true;— the will:— let 's stay and hear the will.

Ant. Hear is the will, and under Caesar's seal:-
To every Roman Citizen he gives,
To every several man, seventy-five drachmas.

Sec. Cit. Most noble Caesar ! — we 'll revenge his death.

Third Cit. O rayal Caesar !

Ant. Hear me with patience.

Cittizens. Peace ho !

కం॥ బ్రూటసుడు నే.నయినని।
.ప్పటునమిము.వశమెనర్చి..బలు.రోమునరాల్।
పోటాడునట్లునీజరు।
.పోటులమాటాడఁ జేసిపోకుండుదునే॥
(అం) .తిరుగఁబడెదమేము (రే) .సరిగ్బ్రూటసు
కొంపఁ.గాల్చెద (మూ) .మరుగుఁడు..కాని-రండు।
.వెతకుఁడా-ద్రోహులఁ
(అం) .వినుఁడింకమీరొహూ.ప్రజలారనేఁజెప్ప.వలయుఁగొంత॥
(అం) ..శాంతమోహూవిను.ఁడాంతని
మీర-లెం.తేఘనుఁడాంటని (అం) .యేమిమిత్రు।
.లార-మీయెఱుఁగని.తీరుచేయుట
,కేగు.చున్నార-లెందు,క.ర్హుండునీజ।
.రయ్యెనోమీప్రేమ.కయ్యయోమీరెఱుఁ
.గరు-చెప్పవలయునే.గనుకమీరు।
.నేముందు,నొడవిన.మృతిశాసనముఁగూర్చి
.మఱచితిరి (అం) నిజము..మరణశాస।
.నము-మనమాఁగుద.ము-మఱి
యునాలింత.మామృతిశాసనం.బేమెసరిగ।
(అం) కం॥ ఇదిగోమృతిశాసన-మి।
.య్యదినీజరుముద్రనలరు-.నఁతడొనఁగెండె।
బ్బదిమాకలుప్రతిమనుజున।
.కుదయ,నోర్చిముప్పురినెల.కొనునాతనికిన్॥
(రే) .పొరనీజాఁచుం,డు.చారుండు-మిక్కి-లి
.పగదీర్చుకొనెదము.వానిమృతికి।
(మూ) ..చాగుఁదేఘనుఁడనీజాఁడుడ (అం) వినుఁ
డుశాం.తంబుగమీరు (అం) శాం.తంబొహూహూ।

Ant. Moreover, he hath left you all his walks,
His private arbours, and new – planted orchards,
On this side Tiber : he hath left them you,
And to your heirs for ever,—common pleasures,
To walk abroad, and recreate yourselves.
Here was a Caesar ! when comes such another ?
First Cit. Never, never ! — Come, away, away !
We 'll burn his body in the holy place,
And with the brands fire the traitors, houses.
Take up the body.
Sec Cit. Go, fetch fire !
Third Cit. Pluck down benches !
Fourth Cit. Pluck down forms, windows, anything !
Ant. Now let it work:—mischief, thou art afoot,
Take thou what course thou wilt. 23

HENRY IV— *Part II. Act III. Sec. I.*

O sleep, O gentle sleep,
Nature 's soft nurse, how have I' frighted thee
That thou no more wilt weigh my eyelids down
And steap my senses in forgetfulness ?
Why, rather, sleep, liest thou in smoky cribs,
Upon unensy pallets stretching thee
And hushed with buzzing night-flies to thy slumber,
Than in the perfumed chambers of the great,

(ఆం) ఉ॥ .ఇంతియె కాక, పెబరున. కేవలనున్న విహారభూములక్।
.అగతలఁదోటలన్ దరత .రంబయ శేష్టసుఖంబుమీఅ-న
.త్యంతముదంబుతో నొనఁగె.నాతఁడుమీకుసమానుభూతిగా।
నింతటనుండి-నీజరిదె-.యీతనిపాటియుఁ కెప్పువచ్చెడుఁ॥

(తో) .ఎన్నఁటికినార్తిఁడిఁ.కెన్నఁటికినార్తిఁడు-
.రండుమీరు-పదపదండు-మనము।
.వాని దేహమునకుఁ .బావనస్థలమున
.నగ్ని,సంస్కారంబు,.నాచరించి ।
.యాకొఱవులతోనె .యాద్రోనకారుల
.యిండ్లుకాల్చెదము-లెం-.డెత్తుఁడుఁడవ।
.మరుగుఁడగ్గి తెండు.,నరగున (మూ) బల్లలు।
.పెఱుకివిఱిచివేయుఁ- (నా) .డుఱోకిపగుల ।
ఁగొట్టుఁడెల్లదారకి.నట్టిమంచంబులు ।
.కూలుచుఁడుమఱొకిటి.కీలెనై న॥

(ఆ) ద్వి॥ ఇప్పుడాపని జర్గనీ-నఁటిచెడప్పు।
ముప్పునీ యిష్టమాపొంతఁగై కొమ్ము॥

నీసమాలిక॥ .ఓహోయిరూనిద్ర-.యోప్రకృతికిమ్మదు
.నైనదాదీ-నిన్ను.నకటయెట్లు।
.వెఱపించినాఁడనో-మఱినాదుకనుతెప్ప
.లంగొంచెమైనవా?.లంగనీవు ।
.నానినీఁబోవీవు.నాయుంద్రియంబులు
.మఱపులో-నేమెని.ద్దుర-సుఖమగు।
.పాటలు-మెత్తని.పాన్పులు-గదోర
.మేడలలోఁగంటె-మిగులదోమ ।

Under the canopies of costly state
And lulled with sounds of sweetest melody ?
O thou dull god, why liest thou with the vile
In loathsome beds, and leav'st the kingly couch
A watch—case or a common' larum bell ?
Wilt thou upon the high and giddy mast
Seal up the ship—boys' eyes, and rock his brains
In cradle of the rude imperious surge,
And in the visitation of the winds
Who take the ruffian billows by the top,
Curling their monstrous heads and hanging them
With deafening clamours in the slippery clouds
That with the hurly death itself awakes,—
Canst thou, O partial sleep ! give thy repose
To the wet sea boy in an hour so rude;
And in the calmest and most stillest night,
With all appliances and means to boot,
Deny it to a king ? Then, happy low, lie down !
Uneasy lies the head that wears a crown. 24

.చప్పుడు-కుక్కిమం.చము-పొగవాఱిన
.గుడిసెలలో,నెల.కొందుపీవు।
.బోరయో మొద్దు, .వేల్పా- యసహ్యములగు
.ప్రపక్కలసివేల.పడుకొనియెదు।
.నీచులతోడ- వెం.డియు-రాచొజ్జనుఁ
.గావలివానిదా .గది,వితాన।
మఱియుమేలొక్కనుటక. ల్లరిచేయుగడియూర
.నుటులేలవిడిచెద .హా-పొడవుగ।
.నుండినిల్క-డలేని .యోడకంబమువిూఁద
ఁ.గలపిల్లయోడంగి.కన్నదోయె।
.మూసెదుగట్టిగ- .మోటదుఃఖంబుల
.యఱ్ఱెలలోమఱి .యుఱుకరడ।
.ములచివరంబట్టి .మున్మరముగఁగాచు
.కొనమొఱలిడువాని.గొప్పతలల।
.మెలినెట్టిదిగజాఱు .దళములుగావాని
.బిట్టూఁపీయెకగంట.,పిలుకుమారి।
,మేలుకొనెడునల.గాలి,విమర్శలో
.నూఁచెదవాతని .యూహలీవు।
.కడునంతగడబడఁ.గలకాలసుందునఁ
.దడిసినయోడ్డంగి.బుడుతకీవు।
.పెట్టఁగలైదవసే.విశ్రాంతి- యోపక్ష
.పాతి-నిదుర-యెల్లప్రపార్ధనములు।
.ఫలముపొందఁగఁజేయును .పాయములును।
.రిత్తగా-సద్దుదొఱఁగిన.రేయి-తోని।
.కిడన-ధన్యులుక్రిందివా.ర్పడుకొనెదరు।
.తల్లడిల్లుకిరీటంబుఁ .దాల్చుశిరము।

HENRY V.— *Act IV. Sec. I.*

Even as men wrecked upon a sand, that look to be
washed off the next tide. 25

HENRY VI— *Part II. Act III. Sc. I.*

And as the butcher takes away the calf,
And binds the wretch, and beats it when It strays,
Bearing it to the bloody slaughter—house ;
Even so, remorseless, have they borne him hence ;
And as the dam runs lowing up and down,
Looking the way her harmless young one went,
And can do nought but wail her darling's loss ; 26

PART III— *Act. ii. Sc. i.*

Now, my soul's palace is become a prison ;
Ah, would she break from hence, that this my body
Might in the ground be close'd up in rest !
For never henceforth shall I joy again 27

KING JOHN *Act. IV. Sc. I.*

Young lad, come forth. I have to say with you. 28

Arth. Good morrow, Hubert,
Hub. Good morrow, little prince.
Arth, As little prince—having so great a title
To be more prince—as may be—you are sad.

ద్వి॥ .,దెబ్బనమలియల.ద్దెగనున్నయిసుక।
.దిబ్బపైఁబజలు,బం.దింబడునట్లు। 25

త॥ .,తొడరికట్టికనాఁడు.మూడనఁబట్టి
.దారిఁదప్పినదానిఁ.దాఁగట్టికొట్టి।
.కడు,బెడిదంపుటం-గడికిఁగొంపోవు-
.నాలేఁగతల్లి యు.నట్టిట్టు పర్వ।
లిడుచూర్చుచున్నెర.మెద్దియులేని
.తనపిల్ల యేగిన.దారికన్గొంచు।
.దడబడియెద్దియుం.దాఁజేయలేదు 25
.బుడుతఁగోలొక్కై.పొగలెడుగాని॥

ఉ॥ .ఈయెడ,బందిగంబయిన.దెంతయునాపగు,జీవసౌఖ్యమం।
.యో-యది,యీడనుండివిడి.యుండిన-నల్లరిలేకనాదుమై।
.మాయఁబడంగవచ్చునిది. .భూమినిఁకేనుసుఖింపఁగా-నహో!
.హాయినిమెఱపెప్పటికి.నైననుఁజూడగబోవవెండియుక॥ 27

సీసమాలిక :- (హ్యుబర్టు)
నైకిరమ్మా చిన్న.వాడనీతో మాత.స్పల్ప-వలయునేను
(ఆర్ధరు) .,వందనంబు।
.యాహ్యుబర్టా (హ్యు) మంత.మయ్యా,చిఱుత, తోడ 28

Hub. Indeed, I have been merrier.
Arth. Mercy on me
Methinks no body should be sad but I :
Yet I remember, when I was in Franc,
Young gentlemen would be as sad as night,
Only for wantonness. By my christendom,
So I were out of prison, and kept sheep,
I should be as merry as the day is long;
And so I would be here, but that I doubt
My uncle practises more harm to me:
He is afraid of me, and I of him.
Is it my fault that I was Geffrey's son ?
No. indeed, is 't not; and I would to Heavents
I were your son, so you would love me, Hubert.

Hub. (aside) If I talk to him, with his innocent prate,
He will awake my mercy, which lies dead:
Therefore I will be sudden and despatch.

(ఆ) .పిన్నరాజా- యంత.పెద్దవీరుడు।
..కలిమిమైబలుతోడు.గావచ్చు- ,నుంచెవి.చారంబుతోడ
(హ్యా) ని.శ్చయమునేను.గడుహాం.గానుంటి

(ఆ) .గరుణించునాపయి-
.వలదుచింతింపనె.వ్వారలైన।
.నాకువిడిచి-కాని- జ్ఞాపకంబయ్యెడు-
.ప్రాణాన్నలోనేనున్న.పట్లు-డజిన్ని।
.తగుమనుష్యులు ,కుండె.దరునవ్వులాటకై-
.బలు,ప్రమాణంబుగా.బల్కువాడ।
.నీ చెఱలోనుండి.నేదప్పుకొనిగొంటి
.యబలాపరిగనుంది.యైనమిగుల।
.హాయిగానుండెన- .నట్లుచేయుచ్చట
.నుండెదంగాని- నా.కోదవ్రకంక ।
.నాదగుపినతండ్రి.నాకుమఱింతభా
.ధన్నల్వనని-నాక.తండ్రు- నేను।
.వానికన్యోన్యంబు .భయపడెనము-
,జ్ఞాపై్ర. తనయుడనౌటనా .తప్పు-కాదు।
.నిజముగనదికాదు- .నేమఱి-దేవుని
.గొల్చెదనీకునే.గొదుకగుటకు।
.నీవట్లుపైనన.ప్రేమించుతుప్రహ్యాబట్ట

(హ్యా) .యేపీనితోడబల్కు.నెడనితండు।
.తనదుముద్దుపల్కు-లు- ,నిహతమైసోలి।
.వాగ్గిలునాదువయసు .మేలుకొల్వ।
..వెండి,యేనుడ,గాన .వేగిరపడిదెచ్చె।
,నీక్షణంబె ,నిర్వ.హించుడబనిని॥

Arth. Are you sick, Hubert? You look pale to day.
In sooth, I would you were a little sick,
That I might sit all night and watch with you:
I warrant, I love you more than you do me.

Hub. (aside) His words do take possession of my bosom.—
Read here, young Arthur. (showing a paper (aside)
How now, foolish rheum,
Turning dispiteous torture out of door
I must be brief, lest resolution drop
Out at mine eyes in tender womanish tears,—
Can you not read it? is it not fair writ?
Arth. Too fairly, Hubert, for so foul effect.
Must you with hot irons burn out both mine eyes?
Hub. Young boy, I must.
Arth. And will you?
Hub. And I will.

Arth. Have you the heart? when your head did but ache,
I knit my hand-kerchief about your brows,—
The best I had, a princess wrought it me,—
And I did never ask it you again;
And with my hand at midnight held your head,
And, like the watchful minutes to the hour,
Still and anon cheered up the heavy time,
Saying, 'What lack you?' and, Where lies your grief,
Or, 'What good love may I perform for you?'
Many a poor man's son would have lain still
And ne'er have spoke a loving word to you,
But you at your sick-service had a prince.

(ఆ) చ॥ .తపసువుసుఖంబుగాఁజే.గ.దా-తెలఁబోయుతిపోహ్యబర్తు-నే।
.డెనిజముగాఁగనీవుసు.గ.సింత జ్వరంబునఁగాఁగనెంతు.ఁ,గూ।
,ర్మినినిసుఁరాతిరంతయును.మేల్కొ-నినేఁ గనిపెట్టవచ్చుఁగా।
.వున-ననునీవునెమ్మిఁగనఁ.బోవిఁకనేనినుఁ జూచినట్టులన్॥
(హ్యబట్ట తనలో) నీ॥
.ఈతని,నుడులునా.యెదనుస్వాధీనము.నల్వకొన్నని-యిది.చదువుచిన్న।
.యా ర్త(పత్రముఁజూసి తనలో)-రేమాయిప్వ.,డవిపేక బాష్పంబు ।
.తఱి మెడునిర్దయ.న్దానవలికి।
ఁ.ద్వరపడిఎదనేను.దబ్బననానిశ్చ.యముజూఱు,నాడంగి.యప్రయత్నులుగ।
ఁగావున-నిద్దాని.నీవు,పకింపలే.నా-యిదిసాగసుగ.ప్రాయఁబడఁప ।
(ఆ) గీ॥ .అంత,దుష్కా-ర్యమునకెంతో.యంగముగ-హ్యా।
.బర్తు-నారెండుకనులు,త. ప్తమగునినుము।
.వలననీవుతగులఁబెట్టవలయు నె (హ్యా) యన్న।
ఁ.జిఱుత (ఆ) నివట్టుచేసెదే (హ్యా). చేయుదునట్లు ॥
సీసమాలిక (ఆ):—
.అటువంటిగుండెక్.ద్దాసీకు-నీతల.గొనుక్కి-ంతనొప్పిగ.నున్నయప్పుడు।
.గట్టిగనేనీదు.కన్ను బొమలఁగట్టి.నాఁడనునాచేరు.మాలు-దాని।
..రాచకూఁతురొకతె.,రచియించెనాకయి-.నేనడ్డలేదని.నిన్నుఁదిరిగి।
.,నడిరేయినీతల.న్నా చేతఁబట్టితి-ఁ.,గావలినిమునుము.ల్లంటుకువలె ।
.నుల్లాసపర్చితి-.,నొగిబరువగు,తఱిబలుమఱునేమికా.నలయునీకు।
.నీచింతఎటనుండె.నేనేమియుపచార.మునుఁజేయవచ్చు.నినిపలుయుచుఁ।
.నెటువంటినెఱపేద.యేనియూరకపడు.కొనెదు-నీతోఁగూర్మి.నసం
డొకనుఁ,గి ।
.యైన-నీవొక్క-రా.జాత్మజుఁగై కొంటి,నీమనంబటనేవ.,నెఱవర్తుకుఁడ।
ఁ.గాని-నాప్రేమ,స.కపటమనుచుసేన్ర తలఁపవచ్చునే-దాని
.బిలువవచ్చు

Nay, you may think my love was crafty love,
And call it cunning : do, an if you will.
If heavend be pleased that you will use me ill,
Why, then you must.—Will you put out mine eyes ?
These eyes that never did, her never shall,
So much as frown on you ?

Hub. I have sworn to do it,
And with hot irons must I burn them out.

Arth. Ah ! none but in this iron age would do it.
The iron of itself, though heat red-hot,
Approaching near these eyes would drink my tears,
And quench his fiery indignation
Even in the matter of mine innocence;
Nay, after that, consume away in rust
But for containing fire to harm mine eye.
Are you more stubborn—hard than hammered iron ?
And if an angel should have come to me
And told me, Hubert should put out mine eyes,
I would not have believed him; no tongue but Hubert's
Hub. Cume forth (stamps)

Re-enter Attendants, with cords, irons, etc.
Do as I bid you do.
Arth. O, save me, Hubert, save me ! my eyes are out,
Even with the fierce looks of these bloody men
Hub. Give me the iron, I say, and bind him here.

.మఱియు మోసంబని- సరిదొనీ ,యిచ్చకుఁ దోఁచినట్లనుకొను-
..తొడరినాకు।
.నీవెగ్గునట్లుఁగ.డైవమెంచిననెఱ.వేర్చెదపిన్ను..విధిగ-నాదు।
.కనులుమూపెద- యవియొన్న .మనిదివఱకు।
ఁ.గాని-యిఁకముందుఁగాని-విన్గాంచఁబోన్న
.కోపమున (హ్యా) నొట్టునేఁబెట్టు.కొన్నవాఁడ ।
ఁ.గాఁగినయనుముతోపినిఁ. గాల్చుటకయి
సీసమాలిక (ఆతఁడు) : —
.అయ్యయోయి,క్కలి.యందీవుతప్పనె.వ్వరయినసేపని.నెఱపఁబోవ।
.రిమునిపెఁనెంత.యెఱ్ఱగఁగాలిన.నిక్కనులు,వడికి.నేగినంత।
.నాకంటిసీళులు.క్రొవ్వెడు-నుఱేయు-నాని,రపరాఙ్ముత్వంబునెఱిఁగి-తనదు।
..నగ్నికోపంబుఁజ.ల్లార్చుకొనెనుఁదరు.వాతనాకన్నంగ.నకుజెఱుపును।
.సలుపఁజాలెడునగ్గిఁ.గలిగియుంబకుఁగుంది.చొప్పుననశియించుఁ.
ద్రుప్పవట్టి।
.కాల్చినట్టియినుము.కన్నఁగ్రగూయఁడపునీ.వైతివా-వేల్పెవఁ.డైనవచ్చి
.కాల్చునాకన్నులఁ హ్యా.బర్టఁచుఁజెప్పి ।
.నంతనేనమ్మఁబోవఁగ.సింతయైన ।
ఁ.,బదరియేనాటికై న.హ్యా.బర్టునకుఁగ ।
.లట్టినాలుకఁదప్ప (హ్యాబర్టకాల్నెలఁగొట్టుచు) మీ.రదుగుదెండు।
(తాఁ)ల్లుఁగాల్చినయినుముంబట్టు కొన్న భటులతోహ్యాబర్టు
వచ్చును) చేయుఁడీ నేనుమీకాజ్ఞ.చేసినట్లు ।
(ఆ)ద్వి॥ .కాపాడుహ్యాబర్టు-.కాపాడునాదు ।
.చూపులీకూర్మిరుల ..చూడ్కులన్బెడియె ॥
సీసమాలిక (హ్యా)
.ఇనుమునాదగుచేతి.కిండు- నేఁజెప్పెద - ఁ.బదపడిఁగట్టుఁడీ.వానినిచట।

Arth. Alas! what need you be so boisterous-rough ?
I will not struggle; I will stand stone-still.
For Heaven's sake, Hubert, let me not be bound,
Nay. hear me, Hubert; drive these men away,
And I will sit as quiet as a lamb ;
I will not stir, nor wince. nor speak a word,
Nor look upon the iron angerly.
Thrust but these men away, and I'll forgive you,
Whatever torment you do put me to,

Hub. Go, stand within : let me alone with him.
First Atten. I am best pleased to be from such a deed.
[Exeunt Attendants.

Arth. Alas, I then have child away my friend :
He hath a stern look, but a gentle heart :-
Let him come back, that his compassion may
Give life to yours.

Hub. Come, boy prepare yourself.
Arth. Is there no remedy ?

Hub. None but to lose your eyes.
Arth. O Heaven,-that there were but a mote in yours,
A grain, a dust, a gnat a wandering hair,
Any annoyanee in that precious sense !
Then feeling what small things are boisterous there,
Your vile intent must needs seem horrible.

Hub. Is this your promise ? go to, hold your tongue.
Arth. Hubert, the utterance of a brace of tongues.
Must needs want pleading for a pair of eyes :
Let me not hold my tongue ; let me not, Hubert ;

ఆ) .అక్కటాసీవెందు.కట్లు!ప్రకోపింతు-.వేఁబెనఁగాడఁబో.నించుకైన।
.నిలువఁబడెదఁజాతి..చెలువున.దేవుని.వైపైనఁజూచిహృ్య.బర్తనన్ను.
.బంధింపఁబడనీకు-.వద్దు-నిసమహృ్యబ-.ర్తనుండనీకుమా.

యిమ్మను

c.గూర్చుందునూరక.గొఱ్ఱెపిల్లలఁగజమొదలనే.వదిరిపడను।

(జుల।

.నోరెత్తకుందు-ని.సుముపలనల్క-తోఁ.దిలకింప-నీమను.ష్యులనవలికి।
.దఱిమివేయుము- నిన్ను నే.నుజీక్షమింతు।
.నెట్టిబాధయయిననాకుఁ.బెట్టుమీవు।
(హు) .పొండుననొన్నంటిగానుండ .నిండుమీర ।
cసేవకుఁడు) .లిట్టిపనినె,డయుటకునా.కిష్టముకడు॥
(ఆ)ను॥.అకటా-నా,హితుఁబారఁదోలితిగదా-.యవ్వానికిన్గూళ,చూ॥
.డికిగల్గున్-మఱిమె త్తనై యలరెడు .నెందంబు-రానిమ్ములో।
.నికివాఁడుఁ-గడువానినెమ్మనుఅ.ఱ్ఱ,జీవింపఁగాఁ జేయనీ।
.దుకృపన్గావున- (హృ్య) cగుఱ్ఱు-సిద్ధపడు (ఆ) లే.దో,సాధనం

బెద్దియున్॥

సీసమాలిక (హృ్య)

.లేదెద్దియైనను .నీదుచూపులఁ,గోలు.పోవుటతప్ప (ఆ) నో.దేవదేవ ।

యొక,యణువొకగింజయొకయసుమొకనలు.సాకగాలినెగరువెం,డుక

యొడైన ।

.బాధనీకసులకుఁ.బ్రాపించునెడ-నెట్టి.యల్పవస్తువులైన.నచటనెంత ।
.,యిక్కట్టుసేయనో.యొఱిగినపిమ్మట.నీకుళతలఁపెంత.భీకరంబొ ।
.తెలియవలయునీ (హృ్య) కి.దియసీప్రమాణం-బిఁ.కాఁచు నీనాల్క-ర

.మ్మా (అ) హబర్తు।

.కావలయు నానాలు.కలజోడువాపింప.జూడికదోయిఁగా.పాడుటకయి।
.ననున్నఁపసీకునా.నాల్క వద్దుహృ్యబర్తు-.కానిచో-నాదునా. ల్కెనీవు।

Or, Hubert, if you will, cut out my tongue,
So I may keep mine eyes. O, spare mine eyes ;
Though to no use, but still to look on you.
Lo, by my troth, the instrument is cold,
And would not harm me.

Hub. I can heat it, boy.
Arth. No, in good sooth; the fire is dead with grief,

Being create for comfort, to be used.
In undeserved extremes: see else yourself ;
There is no malice in this burning coal ;

The breath of heaven hath bown his spirit out.
And strewed repentant ashes on his head.

Hub. But with my breath I can revive it, boy.
Arth. An if you do, you will but make in blush.

And glow with shame of your proceedings, Hubert:
Nay, it, perchance, will sparkle in your eyes :
And like a dog that is compelled to fight.

Snatch at his master that doth tarre him on,
All things that you should use to do me wrong,
Deny their office. only you do lack
That mercy which, fierce fire and iron extends,
Creatures of note for mercy lacking uses.

.కోసినయెడనిల్పకొనవచ్చునాకనల్ - .గనుకమిగుల్చునా.నన్నుబ్రోయ్
.కాదుమఱెందుకు ఁగానినింజూచుట.కొఱకైన-నీవుక.న్గొను-నిజముగ।
ఁ.జల్లారెఁబసిమిట్టు-.సలుపదునాకింక.హాని (హు)నోయబ్బాయి-నేనుఁ
దిరిగి।
.కాఁగిఁపఁగల (ఆ) నటుకాదు-వాస్తవముగ .హాయికై నాయగ్ని
.చేయఁబడియు ।
ఁ.దగనిచోఁ గఱఁగూర్చ .ముగసుపయోగింపఁ .బడుటకై మిక్కిలి
.వ,నటతోడ।
ఁ.,బొలసెను- ఁగాసిచోఁ- ఁ.చి,లకించు మీవెయీ.నుండుబొగ్గునలేదు
.మం,డగంబు ।
.నద్దానియగ్గిఁజ.ల్లార్చి ,దేవునియూర్పు - .,నగపుని గుఱుదాని
.పై ఁబఱిచెను ।
(హ్యా) .బ్రతికింతు నద్దాని .గ్రమ్మఱి నాయూర్పు. చేతఁ బిల్వఁడ
(ఆ) యట్లు.చేసెదేని ।
.యదిచిన్నఁబుచ్చిచె.న్నారఁజేసెదవు-నీ.ఫూనికకదిస్ఫు
.ఫొంసిమెఱుఁగు ।
.నటుసల్పెదుహ్యబర్ట- .యంతియ కాకొక .డ్డదినీదు కన్నుల
.యందునమిఁగుఁ ।
.గుఱురాలఁజేయును- .మఱీయు- ఁబోట్లాటకు .బలిమిమైనుసికోల్పఁ
.బడినపుడ్క- ।
.తనయజమానుఁ ,బై .కొనునట్లు-నాపుఁజె .ఱుపుఁజేయుటయుఁ నీ
.వ్రహచరించు ।
.వస్తువులెల్లన .వ్వానికార్యంబుల .ని,రసించెను-న్గాని- .నీవుమాత్ర ।
.ము-నెనరు,మాలిన.పనులకుఁ జొర్వఁడు.భీకరాగ్నియునిన్ను.ని,స్తరించు,
,దయ- ,మాలినావు

Hub. well, see to live, I will not touch thine eyes
For all the treasure that thine uncle owes :
Yet am I sworn, and I did purpose, boy,
With this same very iron to burn them out.
Arth. O, now you look like Hubert : all this while
You were disguised.

Hub. Peace! no more. Adieu.

Your uncle must not know but you are dead :
I 'll fill these dogg'd spies with false reports.
And, pretty child, sleep doubtless, and secure
That Habert, for the wealth of all the world,
will not offend thee.

Arth. O Heaven! I thank you, Hubert.
Hub. Silence! no more. Go closely in with me ;
Much danger do I undergo for thee.

KING LEAR *Act. IV. Sc. III.*

Patience and sorrow strove
Who should express her goodliest. You have seen
Sunshine and rain at once ; her smiles and tears
Were like a better May ; those happy smilets
That played on her ripe lip, seemed not to know
What guests were in her eyes, which parted thence
As pearls from diamands dropped.—In brief,
Sorrow would be a rarity most beloved,
If all could so become it.

(హ్యా) సరియె-బ్రతుకంజూతు- .నీవిన్నతండ్రియెం.బేర్చినంబు!
-నాకిటినంగాని -నీకన్నులాలు- నీ-యిన్నిత్రోవగాల్చుటేం,బ్రమాణ!
మొనరించిపనిఁబూని-యున్నప్పుడే ,బుధం.బా (ఆ) యాకసవిప్ర
-డగపడితివి!

-హ్యాబర్తవలెఁ.గాని-యొందిదేవూఁవే.నంచింతవఱ (హ్యా)
కిఁక-నద్దువద్దు!
నిన్ను దేవుఁడుగాచు-.నీపినతండ్రిపు,తెగబారినట్టు లఁ.డెలిదగువలయు!
నీక్రూర,చారుల.నేనబడ్డములగు.వా క్రల,వాక్రుచ్చి.పంపితిఁ!
వెండియు నోముద్దు.పిల్లఁడ ని,శ్చింతఁ.నిదురించుమూ-నుశీ.నీవునమ్మా!
,మఖిలజగతీఁగల.,యర్థంబునకునై న.నీమహ్యాబర్త,హా .నినలుపఁడని
(ఆ) భళిరండైవమూ-హ్యాబర్తనండమునీకు!
(హ్యా) శాంతమింకనద్దు.నద్దు-నీవు!
కడురహస్యముగనుఁ.గలియుచుండుమునను!
నేనునీకయిబలు.హానిఁగందు॥

త॥ ఓరుపువంత-యెుం.డొంటితో,వాదు
.లొనరించెఁదమలోన.,నుగ్గులినెడ్డి!
,సారుమీఱుంపఁగఁ.జాలునం
చోక్క-సారియెండయువాన.జతపడుటేరు!
,నారసినాఁడ-వా.,యతివచిఱునగ
.,నలముకన్నీ ర్మెలి.,యామనింబోలె!
.,గారు,మించినయూపె.,కావి,మోవిపయిఁ
.గడునాడునాపో,య.గప్పు,మొల్క-నగులు!
,సారెకు,నుగఁ్రాలజా.ఱుమఱ్యాల

RICHARD II. *Act. III. Sc. II.*

As a long parted mother with her child
Plays fondly with her tears and smiles in meeting,
So, weeping, smiling, greet I thee, my earth
And do thee favour with my royal hands.

Act. IV. Sc. I.

Give me the crown.— Here cousin, sieze the crown;
Here, cousin,
On this side my hand, and on that side, thine.
Now is this golden crown like a deep well
That owes two buckets filling one another:
The emptier ever dancing in the air,
The other down, unseen, and full of water:
That bucket down, and full of tears, am I,
Drinking my griefs, whilst you mount up on high

.చాఁడ్పుననామ్ముద్దు,.చానకన్,జంట ।
ఁబేరుచుచెటువంటి.,విందులున్నారో
.వీసమైనంగాను.పించవెర్రినటు ।
,ఆరాటము,వలతు..,నప్రమాణమంత
.యీనేనియద్దాని.కమరివెయ్యేల ॥ 29

గీ॥ పిల్లతోఁ,జిరమెఁడసిన.తల్లిదాని ।
ఁగలసి-కన్నీళ్ళఁజిక్కునగ.వులఁదనచూఁ ।
,వనరుచు,నగుచు-నినునట్లు.పల్కరింతు ।
నాదుదేశంబ-నీకుమన్ననోనమ్ము ॥ 30

నీ॥ ఇమ్మునాకుఁగిటిలో-మిడిజ్ఞాతికొను-
దీని.చెఱిసైపునన్మన,చేతులుంచి ।
నీ,హొంగిగిటిమీఁ,దొడనున్న ,దొండొంటి
.ముంచుచుండెడు రెండు.మోటబాన ।
లుంగలిగినగొప్ప.లోఁతునూఁతవగిది
.నీర్వెల్వునదియాడు..,నింగినెపుడు ।
తక్కినయదియు ఁగ్రిందలవట్టికన్బడ
..కప్పలతోనిండి.యణఁగియుండు ॥
నడుగుపట్టినట్టి.యీబాస-మఱియును ।
ఁగనులనీళ్ళనిండు.కొనిననేను ।
కలఁగినాదుముఖ.ములఁగ్రాపుచుండెద ।
,నెలమినీవుమాఁది.కెక్కుచుండ ॥ 31

You may my glories and my state depose,
But not my griefs; still am I king of those. 32

Give me that glass, and therin will I read—
No deeper wrinkles yet? hath sorrow struck
So many blows upon this face of mine,
And made no deeper wounds? O flattering glass,
Like to my followers in prosperity,
Thou dost beguile me. Was this face the face
That everyday under his household roof
Did keep ten thousand men? Was this the face
That like the sun did make beholders wink?
Was this the face that faced so many follies
And was at last out faced by Bolingbroke?
A brittle glory shineth in this face:
As brittle as the glory is the face. 33

Act. V. Sc. V.

I have been studying how I may compare
This prison where I live unto the world:
And for because the world is populous,
And here is not a creature but myself,
I cannot do it; yet I 'll hammer 't out.
My brain I' ll prove the female to my soul;
My soul the father: and these two beget
A generation of still breeding thoughts,
And these same thoughts people this little world,
In humours like the people of this world,
For no thought is contented. The better sort, — 34

గీ॥ ఈవునాకుఁగల్లు .నెల్లనార్యాదబు।
మఱియు నా.యెనుఁగు .దొరతనంబు।
ఁబాయనట్లుచేయు.నచ్చునాకృష్ణములో!
తప్ప వానికేఁబ్ర .సిద్ధిటేని (32)
సీసమాలిక (33)

భ్రమ్మనాకాయర్థ.మెంచఁదా నిలోఁ.జదివెడివనంత,నలుపమురులు ।
సంకనుఁబుడలేవ.యీనాఁ మెఁగంబున.వలవంతయెన్నఁ బ్బలముఁగొట్టు।
ఁజేయులేదాలోఁచి,ఁగాయంబుఁబూయఁజి .రాకారమున్నుత్తి,నాచరించు।
నద్దమూ-నంపద.చయంబునాఁబరివార.మువలెనన్నఁగోఁబుచ్చినాఁడె!
ఈమెఁగమహాత్మ.యంబిలోఁదలిఁచేఁ.జదువులెల్లఁగ్రహ్వయం.చినమెఁగంబు।
ఈమెఁగంబాఁటేను.నెల్లుగూర్చుని.యటుకనఁజేసిన.యట్టిమెఁకము।
ఈమెఁగము-యన్నిచెట్లఁ.కెరిగినట్టి।

ఁగడపునెదిరించఁబఁగీదొనా.ట్టాతిచేత।
వెలయనిమోమునందునఁ.బెళుచుఁగొప్ప।
ముఖముక్షణభంగురంబుబ.ల్బొతరమటు॥
సీసమాలిక :— (34)

,,ఏనరయఁచునంటి.నెటుపోల్చనచ్చునో.యేనున్నయీచెఱు.ఈజగతికి,
జనులతోనిండుగ.జగమున్నయది-కాని-.దోఁదప్పనిచ్చటమ.ఱెనలేదు।
ఁగాన-నేనటుచేయలే.-నైన-నెట్టలో,తంటాలుపడీదొడ.దానికొఱకు।
నాబుద్ధినేర్పర్తు.నాయాత్మకా.లుగ-నీరెండు-తలఁపులె.న్నెన్నో
,కనెడు।
ఈతలంపులెనల్వ.నీచిన్నిజగమును.జయులచేనింపఁగ.జగతియంచు।
గలజనమ్ములఁ,బ్రమో.హంబెల్లఁదొల్గించుఁ.నేతలఁపునకైన,ధృష్టిలేదు।
కనుక-నుంచివిడ్డెన.మునుఁగూర్చి,పెలుపుత.ఱులనుండేహాంబు.లఁ,
బెనఁగొనియె।

As thoughts of things divine,— are intermixed
With scruples,
As thus "Come. little ones;" and then again,
"It is as hard to come, as for a camel
To thread the postern of a needle's eye."
Thoughts tending to ambition, they do plot
Unlikely wonders : how these vain weak nails
May tear a passage through the flinty ribs
Of this hard world, my ragged prison walls ;
And, for they cannot, die in their own pride.
Thoughts tending to content flatter themselves
That they are not the first of fortune's slaves,
Nor shall not be the last ; like silly beggars,
Who, sitting in the stocks, refuge their shame,
That many have, and others must sit there :
And in this thought they find a kind of ease,
Bearing their own misfortune on the back
Of such as have before endured the like.
Thus play I, in one person, many people,
And none contented : sometimes am I king ;
Then treason makes me wish myself a beggar,
And so I am : then crushing penury
Persuades me I was better when a king ;
Then am I kinged again, and by-and-by.
Think that I am unkinged by Bolingbroke,
And straight am nothing. But whate'er I am.
Nor I, nor any man, that but man is,
With nothing shall be pleased till he be eased
With being nothing.— (MUSIC) Music do I hear ?
Ha, ha ! keep time :— How sour sweet music is
When time is broke, and no proportion kept !
So is it in the music of men's lives.
And here have I the daintiness of ear

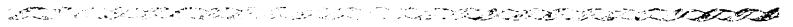
ఁపిల్లలారారంపు. పెండ్లియుఁదరువాత.పిసిగిపోవుటయుఁగా.పిల్ల
వంపు !

ఁజోప్పించుసట్లున.మ్చ్చటయుసాధ్యంబుగఁబోరానెంతయుం.బెంపు
వ-బా

పన్నుఁగులపై,నమం.భావికాబ్భుతముఁబఁ.బెట్టుబ,శక్తి వి.శేనమైన !
కోఱమాలిపట్టియిచా.గోల్కొ ఱనలంగ.నుటనగఱా.ప్రశ్నయె.ముం దేనాఁగ!
నుండునాచెఱునాలు,పెంగుడిగోడలఁజేల్చి
.చోప్పునరింకపడ.మ్చ్చనొనుతీయునఁ!
ఁగారణమేమున.నేరవాయువిన్యయ
.బతివోవ్రవానిగ.వన్నంబునందు!
నంతోమమునఁగొన.నాఁగనలంపులు
.పెట్టుపెంపబఁగాని,తెంబ్బపెఁగొను!
ఁగాఁభాగ్యమునకు.శాపమైశ్రీ శాపము
.బొగఁబంపుటయ్యు.గొంపలోన !
ఁయూహ్యంబుఁ.బ్రిన్నవఁ.గుంపకుటయునై
.దురదమ్మన్నపాటు.తోల్లి ఁబట్టి !
యిమయాకోర్చి.పి.కెరళోఁబుటు
లుండు.వనుచొకటిరుతి.స్థిరఁజెఁబడి!
వట్టిపిరవగాఁ.ద్రడ.భంగినాత్మ్రేమ.బు
నుఁజేసికొనుఁ.ని.థ్వేల్కి.నేను!
నోక్కఁడనయ్యనుఁ.జెక్కఁబుగానాడు
.కొనిదొనఁ.మఱుయు.నో.కోరుమాఁదమ్మి !
పడలేదు.నేనొక.ప్పుడుచొరక.రిపడన
.నిబ్బచ్చగాఁబడగులకు.నిబ్బగింపు
ఁబూన్చెసాధ్యిద్రోహ.మునొనుఁ.బట్టుబాటి
.వెనుకొనుఁగద్రవోక్కఁ.చేతులోనుఁ!
.నోడఁబడ్డరాజుఁగ.మన్నైనేలుఁగ
ఁబరఁగితినంమ.నా.నైనిచేఁతఁ!

To check time broke in a disordered string ;
But, for the concord of my state and time.
Had not an ear to hear my true time broke,
I wasted time ; and now doth time waste me,
For now hath time made me his numbering clock :
My thoughts are minutes, and with sighs they jar
Their watches to mine eyes. the outward watch,
Whereto my finger, like a dial's point,
Is pointing still, in cleansing them from tears.
Now for the sound that tells what hour it is
Are clamorous groans that strike upon my heart,
Which is the bell : so sighs. and tears and groans,
Show minutes, times and hours ; but my time
Runs posting on in Bolingbroke's proud joy.
While I stand fooling here, his Jack o' the clock.—
This music mads me; let it sound no more:
For though it hath help madmen to their wits,
In me it seems it will make wise men mad.
Yet blessing on his heart that gives it me !
For 't is a sign of love, and love to Richard
Is a strange brooch in this all hating world.

మఱలఁగాఁబడినాఁడ-.మఱియునొక్కింతలో
.దాయాదుచేఁదొర.తనమునుండి।
యేఁదోర్మియఁగాఁబడు.కొంచెప-నెండకు -
.నేనుఁదోడ్తోడనె.య్యుదియఁగాను।
గానిఁనేనేమైన- నేనెకాఁదెవఁడును
.మానవుండగువాఁడు.దేనిచేత।
నైనసంతోషితుఁ.డైయుండనేరఁడు
.కడకుఁదానె,ద్దియుం.గానియన్కి-।
వలనసుఖంపడు.వఱకు-(పాట) నాలింతునా
.పాట-హూహూ,లయ.వడలఁబోకు।
సంగీతమెంతయ.సహ్యంబుగానుండుఁ
.దాళంబుతప్పి సం దర్భముచెడి।
యాతీరుగానుండు.నదిమనుష్యులబ్రతు
.కుల,మొద్దికి-మఱి.యలవరుగఁగ।
ఁదప్పతీఁగెనిచటఁ.దాళంబుచెడెనని
.చెప్పఁగల్గెదఁజెవి.చేతఁగాని।
నాయవస్థయుమఱి.నాదుజీవితమునుఁ
.గూరిచి-నాదుని.క్కువప్రబతుకు।
,కాలముఁదప్పట.యాలించుచెవిలేక
.పోయెఁగాలమువ్యర్థ.ఘచ్చినాఁడ।
ఁ.గావునన్నిద్దున.న్గాలమువృథచేసెఁ
.గారణమేమన-ఁ.గాలమిద్దుఁడు।
సలిపెదన్లెక్కిం.చుఁ.గడియారముగననున్న-
.,మొనయునాదుతలంపు.లునిమిసములు।
వెండియునవిచెప్ప.వేఁడినిట్టూర్పుల.తో
ఁదమునీళ్ళనుఁ.దుడిచిబాగు।

RICHARD III *Act IV. Sc IV.*

Ah, my young princes ! ah, my tender babes !
My unblown flowers, new-appearing sweets !
If yet your gentle souls fly in the air
And be not fixed in doom perpetual
Hover about me with your airy wings
And hear your mother's lamentation.

MACBETH *Act. IV Sc. III.*

Give sorrow words : the grief that does not speak
Whispers the o'er-fraught heart and bids it break

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM *Act. III. Sc. II.*

We, Hermia, like two artificial gods,
Have with our needles created both one flower,
Both on one sampler, sitting on one cushion,
Both warbling of one song, both in one key,
As if our hands, our sides, voices, and minds,
Had been incorporate. So we grew together
Like to a double cherry, seeming parted,
But at an union in partition;
Two lovely berries moulded on one stem;
So, with two seeming bodies, but one heart;

ద్వి॥ ,తొంఅగిరాయకటన.న్దొరబిడ్డలార।
,పదువడి-నామున్దు.పసిమూనలార।
నావిడకుండిన.ననలా-రక్రొత్త।
గావెలసినమంచి.గంచముల్లార।
సంకెళ్ళువడఁబోకఁజే,,మునిచేగాలి।
నింకమీ,,యాత్తుమలె.గురుచేనున్న।
మీగాడ్పు తెక్క-లన్నెదలినామీఁద।
మూఁగుచేమీతల్లి.మెఁజ్జసవిసఁదగు॥ (35)

ద్వి॥ పలుపులేవంతకు. ఁబలుకలేనిగ।
బలువుమీఆనయెడ .న్బగుఁబోరిపుచ్చు॥ (36) (1)

సీ॥ మనము,నెచ్చెలి-సృష్టి..నొనరుచేవేల్పుల
.వలె-నిర్వురమునొక్క-ప్రక్కమీఁద।
ఁగూచుండి-యొక,ఠాయిఁ.జేచి-జోడుగనొక్క
.పాటఁబాడుచు-మన.,పార్శ్వములును।
ఁగరములుగొంతులు .మఱియుమనంబులు
.నొక్క-కైయన్నట్లు.లొక్క-పూవు।
నెలకొల్పినామునూ.దులతోడనాలాగు-
.నెడఁబడినట్లుగ.న్బడియఁ గలిసి।
యుండుటింతగుదొంతర.పండుపోల్కి-।
రెండుపండ్లొక్క-తొడిమెకు.నుండుకరణి॥

MUCH ADO ABOUT NOTHING *Act. IV. Sec. I.*

Being that I flow in grief,
The smallest twine may lead me. 37

OTHELLO *Act. III. Sec. III.*

O curse of marriage!
That we can call these delicate creatures ours,
And not their appetites. I had rather be a toad,
And live upon the vapour of a dungeon,
Than keep a corner in the thing I love
For others uses. Yet, it is the plague of great ones
Prerogatived are they less than the base;
'T is destiny unshunnable, like death:
Even then this forked plague is fated to us
When we do quicken. 38

Act. IV. Sec. II.

What shall I do to win my lord again?
Good friend, go to him; for, by this light of heaven, 39

,బొందులొల్వారు రొండుచూ.పునకుమాత్ర !
మనకువేర్వేఱంగాని,నెమ్మనమొకటెయె ॥

ద్వి॥వనటలోనేఁదేలు.వాడఁగాఁబట్టి !
నునునన్నచారమై.నన్నడ్పవచ్చు , 37

సీ॥ అక్కటక్కటపెండ్లి.యాపడ-యిమాముచ్చ
.టైనజంతులుమన.వనుచుఁజెప్ప ।
వచ్చును-మఱియున.వ్వాకల,వాంఛలు
.కావుమనవి-యెక్క-.కప్పనగుమా ।
నేటయడుగుచెఱ.సాళగాలింబీల్చి
.బ్రతికెదఁగానినా.వలచినట్టి ।
వస్తుశ్రలోనొక.భాగముపరులభో
.గంబునకిడనొల్లఁ-గాని-గొప్ప ।
వారికున్నయిడుమ కొద్ది.వారికన్న ।
ఁగేవలముభాగ్యహీనత-చావటులది ।
వఱలవీల్పడనిగతి-యా.,పంగమారి ।
బ్రతుకుతోడనెవిధియింపఁ.బడెనుమనకు ॥ 38

సీ॥ తిరిగినావిభునిస్వాధీనపర్చుకొనుట
.కేనేమిచేయుదు-.హితుఁడ-వాని।

I know not how I lost him. Here I kneel :—
If ever my will did trespass 'gainst his love,
Either in discourse of thought, or actual deed ;
Or that mine eyes, mine ears, or any sense ;
Delighted them in any other form;
Or that I do not yet, and ever did,
And ever will—though he do shake me off
To beggarly divorcement—love him dearly,
Comfort forswear me. 39

ROMEO & JULIET *Act. I. Sec. II*

My child is yet a stranger in the world;
She hath not seen the change of fourteen years :
Let two more summers wither in thier pride,
Ere we may think her ripe to be a bride. 40

Act. V. Sec. III:

How oft, when men are at the point of death,
Have they been merry ! which their keepers call
A lightening before death : O, how may I
Call this a lightening ? O my love ! my wife !
Death, that hath sucked the honey of thy breath,
Hath had no power yet upon thy beauty : 41

,యండకోవేగుమే.మన-నేనెఱుంగనే
.నెట్టులనతనిఁబోఁ.గొట్టుకొంటి ।
నో-సాక్షియీ,వియ.జ్జ్యోతి-మోఁదరాదె-
.వానియిష్టమునకుఁ .బ్రతిఘటించు ।
నేనినా,యుల్లము.మానసవ్యాపార
.మునఁగానినిక్క-మా.పనినిఁగాని ।
గాక-నాకన్నులు.,కర్ణములు-లేక-మ
.తేయింద్రియములైన. నితరరూప।
మందువేఱుకపడినేని. యతఁడునన్ను ।
ఁదుచ్ఛమైనట్టివిషుందల.స్పర్శించినేని
వానినెడసెనబెట్టు.వలవనియెడ ।
ఁగల్లయగుఁగాతనాకుసౌ.ఖ్యంబుమిగుల॥ 39

కం॥ నాపిల్లయింకిలోకము ।
లోపలఁగడుఁబ్రొత్త-యేఁడు.లోపమునాల్గా।
,దాపు-మఱిరెండు,పంటల ।
కీపై డతఁగూఁపఁదగిన. యీపనివెలయింక॥ 40

సీ॥ మనుజులు,ప్రాణోత్క్రి.మణవేళనగుమొగం
.బులనెంతతచ్చగ.నలరుచుందు।
రదిచూవు తెల్పంచు.రక్కటాయిద్దాని
.నెటు,ప్రకాశంబని.యేఁబలుచెద ।
నోసినాప్రియురాల. యోనాదనిల్లాల
.నీయూపుతేనియ.స్నిగ్ధిచ్చట్టి 41

Thou art not conquered; beauty's ensign yet
Is crimson in thy lips and in thy cheeks,
And death's pale flag is not advanced there. 41

What's here ? a cup closed in my true love's hand ?
Poison, I see, hath been his timeless end.
O churl ! drunk all, and left no friendly drop,
To help me after ?—I will kiss thy lips;
Haply, some poison yet doth hang on them,
To make me die with a restorative. 42

TEMPEST *Act. V. Sec. I.*

His tears run down his beard, like winter's drops
From eaves of reeds. 43

TROILUS AND CRESSIDA *Act. IV. Sec. IV*

O heart heavy heart,
Why sigh'st thou without breaking ?
Because thou canst ease thy smart,
By friendship nor by speaking, 44

మృత్యువిప్పటికిని. మేటిసౌందర్యముఁ
.బోఁగొట్టఁగలశక్తి ఁ.బొందకుండెఁ।
నోర్వఁబడలేదునీవు- నీ.వెంటవిప్పఁబమ్మ।
,కెక్కి--యంచింతవఱకునీ.చెక్కుఁబంచు।
మఱియు నీమోవినెఱ్ఱగఁ .బరఁగుచుండెఁ।
నచ్చటికిమిత్తి ,వెలి,సిడ.మరుగలేదు॥

గీ॥ ఏమిదిచ్చోట- నొకగిన్నె- .,నామనోహ।
రకరసంలగ్నమైన- చా.రా- విషంబు।
వానిఁగపమృత్యుకతమయ్యె- ఁ.బరమలుబ్ధ।
క్రోలితివయంతయు- మఱిమి.గుల్చలేద।
,ప్రణయబిందువు నాకుఁదో.డ్పడుటకింక।
ముద్దుఁబెట్టెదనేనునీ.మోవినిప్ప।
డంటుకొనియుండవచ్చునే.మైనఁగొంత।
విసము- నన్నదిచంపు,ని.ర్వ్యాజ,చెలంగ॥ 42

ద్వి॥ కాఱుఁగన్నెర్రానిఁ.గడ్డముఖుదను।
ఁజేరిచెల్లునుచుంచు.చిన్నఁబూడ్కి॥ 43

గీ॥ అక్కటాడెందమాబరు .వగుహృదయము।
ముక్కలైపోనిట్లూర్పు .పుచ్చెదేల।
చెలిమిచేఁగానిపలుకుట.వలనఁగాని।
నీవునీనోప్పిదస్పించ.లేవుకనుక। 44

Act. V. Sec. II.

Ah, poor our sex ! this fault in us I find,
The error of our eye directs our mind :
What error leads, must err. O, then conclude,
Minds swayed by eyes are full of turpitude. (1)

WINTERS TALE *Act. V. Sec. III.*

I an old turtle,
Will wing me to some withered bough, and there
My mate. that's never to be found again,
Lament till I am lost. (2) 45

VENUS AND ADONIS

Hard-favour'd tyrant, ugly, meagre, lean,
Hateful divorce of love, (thus chids she Death,) [mean
"Grim-grinning ghost, earth's worm, what dost thou
To stifle beauty, and to steel his breath,
Who when he liv'd, his breath and beauty set
Gloss on the rose, smell to the violet ?
If he bi dead, — O no ! it cannot be,
Seeing his beauty, thou shouldst strike at it :—
O yes ! it may. thou hast no eyes to see,
But hatefully at random dost thou hit.
Thy mark is feeble age : but thy false dart
Mistakes that aim, and cleaves an infant's heart.(1) 46

గీ॥ బొరమాపాపపుంజాతి. నేరమిద్ది।
కనుఁగొనియెదమాలోన- మా.మనసునడుపు।
మాకనుంగవతప్ప- వే.మాఱుదోస।
మునడిసించెడునదిపొర.పోనవలయు।

భళిరయట్లులెనస్నేవి.టులముగించు।
నేత్రములనేలఁబడుమదు.ల్నిచములని 1 45

గీ॥ ఏనొకమునలిపావురా.యి- నెగిరెదను।
,గొంతొకెండినకొమ్మకు- .వెండియనట।
ఁబొగలుచుఁడెప నెన్నఁడు.నొబ్బందరాని।
నామగనిఁగూర్చి నేను ,నం.తమగువఱకు 2

సీసమాలిక :—

పాడుమొగముకాళ.జోడ- ,విక్రీతరూప-
కడునసహ్యముగఁబోలె, .ముడినెడపెడఁ।
,బక్క-చిక్కి-నపంద- .,పండ్లిగిల్చెడుఘోర
.భూతమ- ,మృత్యువుం.,బూవుఁబోడి।

నిందించునిట్టుల- నే.,లపురావ్-యెవఁ
.డున్నప్డువానిదా.నూర్పుసొగసు।
పా,రిజాతమునకుఁ .,బరిమళమున్-,గులా
.బునకుఁదెచ్చి-న్నిర.ముగనొనర్చు।

నటువంటివానిపో.యగమఁదంచుటగు-
నెం,తో-వానియాపిరి.దొంగిలించి।
పోదలంచితె-వాఁడు.పొలసినయెడ-

If he did see his face, why then, I know,
He thought to kiss him, and hath kill'd him so. (2) 46

"Wonder of time," quoth she, "this is my spite,
That, thou being dead, the day should yet be light. 47

RAPE OF LUCRECY

O happiness enjoy'd but of a few !
And, if possess'd, as soon decay'd and done,
As is the morning's silver-melting dew
Against the golden splendour of the sun;
An expir'd date, cancell'd ere well begun :
Honour and beauty, in the owner's arms,
Are weakly fortress'd from a world of harms. 48

నయ్య. యోకాదదుట్టుల .నుండఁబోదు।
చూచిచూచియువాని. సొగసునీవుంబాడు
.సలువుట-యనా-నటు.జరుగవచ్చు।
.కనుగొనుటకునీకుఁ.గన్నులులే- నైన-
.నెట్టులోచీఁదఱి.నొట్టినావు।
వెలయునీగుఱి,లావఱు.,పెద్దతనము।
కాని-యూ,లక్ష్యమునకునీ.,కడిదిమాయ।
కోల,పెడఁబడియొకపసి.కుఱ్ఱవాని।
గుండెవెండియు బ్రద్దలు.గొట్టుచుండె॥ 1

గీ॥ .వాఁడువానిమోముఁ.,బరికించెనేనియు।
నేలవేయిమాట.లేనెఱుఁగుదు।
వాఁడుతలఁచినాఁడు.వానిముద్దాడగ।
ననఁగ-వానిఁజంపె.నఁతెఱుఁగున 2

కం॥ కాలముదగుచోద్యం-బిటు।
.లా,లలనయుఁబలెక--నిదియనా.వాయిచుమీ।
వీలోకమెడసిచనఁగా।
.నేలావె ల్లడిగనుండె.నింకన్యవలున్ ॥ 47

త॥ .కడుఁగొద్దిమందిచే.గటకటా,కుడువఁ
.బడుహోయినీవొక.పట్లఁజే,కూర।
.వడితోఁజెడెడు,బ్రొద్దు.బంగరుకొండఁ
.గాయవేకువవెండి.కిరఁగునుంచువలె।
,మడిసెడు,తేది.బ్రమ్మఱి మొదలిడక 48

My husband is thy friend, for his sake spare me ;
Thyself art mighty, for thine own sake leave me ;
Myself a weakling, do not then ensure me;
Thou look'st not like deceit, do not deceive me:
My sighs, like whirlwinds, labour hence to heave thee,
49

Why should the worm intrude the maiden bud ?
Or hateful cuckoos batch in sparrow's nests ?
Or toads infect fair founts with venom mud ?
Or tyrant folly lurk in gentle breasts ?
Or kings be breakers of their own behests ?
But no perfection is so absolute,
That some impurity doth not pollute.
Unruly blasts wait on the tender spring;
Unwholesome weeds take root with precious flowers ;
The adder hisses where the sweet birds sing ;
What virtue breeds, inquity devours :
We have no good that we can say is nours ;
But ill-annexed Opportunity
Or kills his life, or else his quality. 50

.మునుముండెతాఁదుడుపు.నొబ్బిందు-ఁబరుప్రి
నొడలిసొగసుమఱి.యుఁజెందువారు
.కానజాలరుఱానిఁ.,గడగండ్లనుండి॥ 48

ఉ॥ .నాదుమగండునీకు,జెలి-
.నన్నుమిగుల్చుమువానిఁగూర్చి-నీ।
.,వాదటగొప్పవాఁడవది.యైనఁ
దలంచుము-విడువ్వనన్ను నెం।
.తో,దయ-మోసకానివలెఁ
దోఁచవు-నన్నిటుమోసపుచ్చ-కేఁ।
.బేదను-బల్మిఁబట్ల-కొకపెట్టున
నావలియూర్పునిన్నుఁబై।
ఁ.గాఁ,దెగఁదీయడాయె-నిటు
.,కాఱియపెట్టకుమాఁడుదానినిన్॥ 49

ఉ॥ ,కన్నియమొగ్గనేలచొరఁ.గానలయఱ బురు-నేలపిచ్చుకల్।
వన్నినగూళ్ళగుడ్లుపొద.వంబడునట్లులఁజేయుఁగోయిలల్।
,క్రన్ననసేటిబుగ్గలనుఁ .గప్పలదేల విసంబుఁగల్పెఁగా।
సన్నగమంచిజెందముల .,నక్కెడుఁగొంపెతనంబదేల- జేఁ।
,డెన్నకతప్పనేలతన .యిచ్చిన ,యానతిఁ- గాని-డేనికిన్।
దిన్నగనుండదంతయుగణింపఁగ-ఁగొండొకలోపమంచెడున్॥ 50

ఉ॥ ఎంతయులేఁతమొక్క-లప.యింబడఁ ,మంటరిగాడ్వపొంచు-ఁ,బై।
,ర్గుంతనుగాబుమొల్చు- బున.కొక్కెడుఁ బిట్టలుపొడఁ,జిల్గుయా।
పొంతనె- దోమమున్దోడరి.ఘ్నుయ్యము,గా,చినదానిక్రమింగు-ఁదా।
నింతయుమంచిలేదు దుర.దృష్టమ్ముచెర్వఁగ రానిదేరికిన్॥

The patient dies while the physician sleeps;
The orphan pines while the opperssor feeds;
Justice is feasting while the widow weeps;
Advice is sporting while infection breeds;
Thou grant'st no time for charitable deeds:
Wrath, envy, treason, rape and murder's rages,
Thy heinous hours wait on them as their pages: 51

O, hear me then, injurious, shifting Time;
Be guilty of my death, since of my crime. 52

Poor hand, why quiver'st thou at this decree?
Honour thyself to rid me of this shame;
For if I die, my honour lives in thee,
But if I live, thou liv'st in my defame;
Since thou couldst not defend thy loyal dame,
And wast afear'd to scratch her wicked foe,
Kill both thyself and her for yielding so. 53

At last he takes her by the bloodless hand,
And thus begins "What uncouth ill event
Hath thee befall'n, that thou dost trembling stand?
Sweet love, what spite hath thy fair colour spent?
Why art thou thus attir'd in discontent?
Unmask, dear dear, this moody heaviness,
And tell thy grief, that we may give redress, 54

త॥ .,ఒఆయనుయోగివై ద్యుండు నిదురింప-.నతడయెండెడుఁగూళ
.హాయిగమెక్క-।
.,నలివిందుఁగుడిచెడు.న్యాయాధికారి .యల,వితంతువునేడ్వ-
.,నాలోచనయము।
ఁ.గలిగియాటాడుఁ రేఁ .గఁగనంటుతెవులు- .మంచిపనులకు
సమయమునీ.వీపు।
,కొలుచునీగంటలు .కోపమునుబ్బు- .మోసమున్- జెఱను-
జం.ఫుటను- బంట్లవలె॥ 51

ద్వి॥ వినుమనిల్కడలేక.పీడించువేళ
.,పొనరుచునానేర.మువలెనాచావు॥ 52

త॥ .ఏలనేచేయి-నీ.విట్టితీర్పునకు.వడఁకెద-వీసిగ్గు.వలననిన్నిప్డు।
.తేలించిపరువునఁ.,దివురుమునేనుఁ.,దఱిలిననాగొప్ప. దక్కు-నునీకు।
.వాలాయ- మటుకాని.పట్ల-నా ,అవ్వ.నీతోడనిల్చును-
.నీ,చెలి-ట్బగతు।
ఁ.జీలిచికావకి .,చ్చెల్వునలొంగి .యుండుటచేఁ ,బొల.యుము
దానితోడ॥ 53

సీ॥ .వాఁ ,డెట్టకేలకుఁ .,బాలినచేతితో .నాపెనుఁబట్టి
యి.ట్లనఁగఁ,దొడఁగె।
.నేవింతకీడుని.కెసఁగెను- నీవిట్లు .వడకుచునుంటివో
.వాలుఁగంటి।
.నీసొగసైన వ.న్నెఁజెఱచెనేవంత- .యెందుకీవిటులుంటి
.వింపుఁదొఱఁగి।
.వెల్లడియెనరించ .వేయక్క-టకటనీ .వనటి. దానిం
దీర్ప.వచ్చునేము।

Three times with sighs she gives her sorrow fire
Ere once she can discharge one word of woe :
At length address'd to answer his desire,
She modestly prepares to let them know
Her honour is ta'en prisoner by the foe :

As through an arch the violent roaring tide
Out runs the eye that doth behold his haste,
Yet in the eddy boundeth in his pride
Back to the strait that forc'd him on so fast,
In rage sent out, recall'd in range, being past :
Even so his sighs, his sorrows, make a saw,
To push grief on, and back the same grief draw.

SUNNETS

When most I wink, then do mine eyes best see,
For all the day they view things unrespected ;
But when I sleep, in dreams they look on thee,

.అనఁగముమ్మాఱుఁదన,పొక్కు-.టగ్గియూఱు।
.పులనురగిలించెనొకజాలి.పలుకనుటకు।
ఁ.దొల్లి మిక్కి-లి యమణఁకువ.తోడఁదెల్పె।
.మగనికిన్-దుట్టకుదకుస.మ్మగువతనము।
.పరువుపగవానిచేదీయఁ.బడెనటంచు॥ 54

సీ॥ .ఇఱుకు,తూమునఁగడు.నుఱుముచుండెఱుతల
.తనవడిఁగాంచుచూ.పునకుమించి।
.పరువిడు- నింకనె.గురుచుండుసుడివడి-
.యెంతయుంబొడవుగ.నెదిగి- వెనుక।
ఁ.దన్నంతదబ్బునఁ.దఱిమినయూనిటి
.పాయకెంతబిఱ్ఱానఁ.బంపఁబడెనో।
.యంతకంఱునెగ్గిట్టి.యల్క-ముమ్మరమునఁ
.గ్రమ్మఱనదిపిల్వఁ.గాఁబడియెడు।
.నారహిసరిగనవ్వాని .యూరుపులును।
.వానివంతలుసలుపులుఁ.బంబుచెలువు।
.మొనసిముందుకువెతనుదొగ్గి.బ్బుటకుమఱియు।
.దానినేలాగుటకు- వెనుఁ.దట్టుమఱుల॥ 55

ఁ॥ కనుతెప్పమూసినప్పుడె।
.కనెడున్నాకన్నుదోయి.కరమేమన-(బొ।
ద్దునఁగాంచువానిసరకు।
.న్గొనవనినుఁజూచునేనుఁ ..,గూర్కి-డఁగలలోన్॥ 56

ప్రసగియంయది జీవితాపహా। హృదయేకిం నిహితానహన్తిమామ్।
విషమప్యమృతంక్వచిన్భవే। దమృతంవా విషమిశ్వరేచ్ఛయా॥
రఘువంశేసర్గ: 8 శ్లోకః 46. 1

ధృతిరస్తమితారతిశ్చ్యుతా। విరతంగేయమృతుర్నిరుత్సవః।
గతభూషణప్రయోజనం। పరిశూన్యంశయనీయమద్యమే॥ శ్లో 66. 2

తామంజీవతిమేనాథ। ఇతిసావిజహాశుచమ్।
ప్రాణ్మత్వాసత్యమస్యాన్తం। జీవితాస్మీతిలజ్జితా॥ స 12 శ్లో 75. 3

ఉపమానమభూద్విలాసినాం। కరణంయత్తపకాంతిమత్తయా।
తదిదంగతమీదృశంపశాం। నవిధేర్యేకనాఃఖలు స్త్రియ. ॥
కుమార సంభవే. స 4. శ్లో॥ 5. 4

అహమేత్యపతంగవర్త్మనా। పునరంకాశ్రయణీభవామితే।
చతురైస్మరకామినీజనైః। ప్రియయావన్నవిలోక్యసేదివి॥ శ్లో 20. 5

తమవేక్ష్యరురోదసాభృశం। స్తనసంబాధమురోజహూనచ।
స్వజనస్యహిదుఃఖమగ్రతో। విమృతద్వారమివోపజాయతే॥ శ్లో 26. 6

వంత

కీ॥ .ఈపువ్వులదండయసుఱెడఁ.బాపినయెడ ।
.నాయెఁడందనిడగాననుఁ. జంపడేల।
.యగువినముబ్రతికించుమం.దుగనొక్కపు ।
..కాచునదివేల్పుటిచ్చ,నొ.కటవినమవ్వు॥ 1

కీ॥ .చనియె,చిట్టతనము-,జాఱెను,ఁదగులము। పాట,చెల్లెను-ఁదకి,.
పండువుడిగె ।
ఁ..దొడ్డలపనియిపుడు.. కడముల్కె-నాదగు । .మెత్తపానుపెబ్లి,
.రిత్తపోయె॥ 2

కీ॥ .నాదుమగఁడుబ్రతికి.నాఁడనిమిక్కిలి । యాసెతనము, వంత.ననల
ఁబ్రదోసె।
.నతని.పిలుకుమారుటూ..రసిచుఁదొల్లి ।
.బ్రతికియుంటిననుచుఁ.బడసెనిగ్గు॥ 3

కీ॥ ..సొరుక,తనహొయల్గను.వారికెల్ల ।
.నీదునె,మ్మెనుపోల్కియె.నెగడుచుండె।
.నట్టిదిదిగోయిపుడుపొందె.నిట్టిపాటు।
..బ్రవయ్యఁబడకుంటిఁగడుగట్టి.వార,తివలు॥ 4

కీ॥ .ఏనుమిడుత,జాడ.నిప్పుడే,యరుదెంచి। మఱల
నీ,యెుడియెుడ..నిరవుకొందు।
.నే స్తకాఁడనీవు.నెఱజాణలొవేల్పు।
.చెలులచేతఁజూడఁ బడక ముందె॥ 5

కీ॥ .అతనిఁజూచియేడ్చె.న,చ్చెల్వమిక్కిలి।
..గుబ్బలదరభాఁదు.కొనియెగుండె।
.తలుపు తెఱువఁబడిన..చెలువునఁదనవారి ।
.యెదుటను, వలవంత..యెుద వెట్టఁగదగ॥ 6

శశినాసహాయాతికౌముదీ। సహమేఘేనతటిత్ప్రలీయతే।
ప్రమదాపతివర్త్మగాధితి। ప్రతిపన్నంహివిచేతనైరపి॥ శ్లో 33॥ 7

నూనంతస్యాఃప్రబలరుదితోచ్ఛూనసేతుంప్రియాయా।
నిశ్వాసానామశిశిరతయాభిన్నవర్ణాధరోష్ఠమ్।
హస్తన్యస్తంముఖమసకలవ్యక్తిలంశాలకానాం। [శ్లో23 8
దిందోర్దైన్యంత్వదుపసరణక్లిష్టకాంహేర్బిభర్తి॥ మేఘసందేశే స. 2

విశ్వాసేనాధరకిసలయక్లేశినావిక్షిపన్తీం।
శుద్ధస్నానాత్పురుషమలఘుం సూనమూగండలంబమ్।
నుత్సంభోగఃకథముపనమేత్స్వప్నజోఽపీతినిద్రా।
మాకాంక్షంతీనయనసలిలోత్పీడరుద్ధావకాశామ్॥శ్లో 30 ॥ 9

ప్రాయస్సర్వోభవతికరుణావృత్తిరార్ద్రాంతరాత్మా ॥శ్లో 32 ॥ 10

ఆశ్వాస్యైవంపరిజనమవిరహోదగ్రశోకాంసఖీంతే ।
శైలాదాశుత్రినయనవృషోత్ఖాతకూటాన్నివృత్తః।
సాభిజ్ఞానంపరిహితకుశేస్తద్వచోభిర్మయాపి ।
పాతేకుందప్రసవశిథిలం జీవితంధారయేథాః ॥ శ్లో 53 ॥ 11

విలోచనేందీవరవారిబిందుభి ! ర్నిసిక్తబింబాధరచారువల్లవాః ।
నిరస్తమాల్యాభరణానులేపనాః।స్థితానిరాశాఃప్రమదాఃప్రవాసినామ్॥
ఋతుసంహారే. స 2, శ్లో 12. ॥

గీ॥ .,వేలుపులబువ్వతోడనే.వెన్నెలచను
.,మొగిలితోడుతఁగూడన.డఁగొనుమొఱపు।
.,పొలఁతుకలుపెనిమిటిజాడఁ.బోవ్రుతరసి।
.తెల్విలేకున్న వానిచే.డెలియఁబడిరయ్య॥ 7

చ॥ .,పొరిఁబొరినేడ్చుచుంటఁగడుఁ
.బొంగినకన్నవ–నూర్పు వేఁడిచేఁ।
.,బరిసినవన్నియున్నలుగు.,వాతెఱతోడుత–నీరుగక్ప్ప–.,డాల్।
.,పిఱువడుచందమామ,వగ–,వేరెలనుకుంగురులంపడంగి–నా।
.,మురిపెపుముద్దరాలిచెయి–ఁ.బొందుమొగంబునిజంబుతాల్చెడుక్రి॥ 8

గీ॥ .మోవిచివురుఁగందించునూ.ర్పు మెయి–,నచ్చ।
.,తానమునబిరుసై చెక్కు–.నానివేలు।
.కురులెగచుదానిఁగన్నిటఁ.,దెరలునిగుర।
ఁ.గోరికలనైనఁగల్గునా.కూటమియని॥ 9

ద్వి॥ .తరచుమెత్తనిగుండెఁ.బగునెల్లవాఁడు।
.పరఁగుచుండునెనరు.,పై కొనునడత॥ 10

గీ॥ .తొలి,యెడయిక,వనరెడుసి.చెలియనిట్టు।
.,లూరడించి–తిరిగివచ్చి–.,యనిన,నేమ।
.,మనుపుపల్కు–ల,నానవా.లలర–ఁబొద్దు।
.న,సడలెడుమొల్లవంటినా.యసుఖనిలుపు॥ 11

గీ॥ .నీలికల్వచూపు.నీటిచుక్క–లఁదడ్వఁ।
.బడినదొండమోవి.,బెడఁగుచివురు।
.గలిగిమగలనె,డయు.,గరితలు–సింగార।
.ముడిగియూసఁదొ,ఱఁగి.యున్న వారు॥ 12

హృదయమిషుభిః కామస్యాంతస్సంశల్యమివంతతః ।
కథముపలభేనిద్రాంస్వప్నే సమాగమకాంక్షిణీమ్।
నచసువదనామాలేఖ్యేఽపిప్రియాంసముపాస్యతాం।
మమమనయనయోరుద్బాష్పస్త్వంసభేవిస్మృతి॥ నిష్ప్రయోజనశీయే॥ 13

మధుకరసుదిరాహ్యాశ్లేషతస్యాఃప్రవృత్తిం।
నరతసురభివాసైనైవగృహ్ణాత్వయూమే।
యదిసురభిమవాప్స్యత్పుష్పగంధోచ్ఛ్వాసగంధం।
తనరతిరభవిష్యత్పుండరీకే కిమస్మిన్॥ 14

సపర్వక్షితిభృతాంనాథ। దృష్టాసర్వాంగసుందరీ।
రామారామ్యేవనోద్దేశే। త్వయావిరహితాముయా॥ 15

రతిఖేదసుప్తమపినూనం। శయనేయూనస్యనేప్రవాసగతమ్।
సాత్వమిహైతదవస్థం। కథంసహేథాశ్చిరవియోగం॥ 16

రత్నమితినమేతస్మిన్। మణౌప్రయాసోవిహంగమాక్షిప్తే
ప్రియయాతేనాస్మి సఖే। సంగమసీయేనసంగమితః ॥ 17

యస్సుప్తవాస్మవంకే। శిఖండనంనూయనోపలబ్ధసుఖః।
తంమేజాతోలాభం। ప్రేమయశితికంఠసంశిఖినమ్॥ 18

చ॥ .,మది,ననమి ల్లు,తూపులుగాఁ,నాటికిగాయముఁజేయుచుండఁగా।
.వినుచెటుపోవఁగాఁగలను.,నెచ్చెలినింగలనై నఁబొంతఁబా।
.లుదునన-ఁబోని-చిత్త రపు.లోనలుసన్నరినోసికొనఁగ।
ల్గినుననసీరునాకసులు.లోనెలునిండఁగమాటు,సంగఁడి॥ 13

గీ॥ .,మంపుకనులదాని.మాటఁదెల్వినఁజేఁ,బి।
.లేక-చెలువజూఁడ.లేదొసీవు।
.దానిమోవికమ్మ.,తావినాఁగిచేని।
.,తగులుఁగలుగు,బెట్లు,తమ్మిసీఁ॥ 14

ద్వి॥ .,వుడమితాలుపుమిన్న-.,ముద్దులగుమ్మ ।
ఁ.,బొడఁగంటివేయఁగ.వ్రుం,గానలోన॥ 15

గీ॥ .కూటమిబడలికనిదుర.గొన్ననన్ను ।
ఁ.బాసుపండైన,దవ్వున్న.పగిదిఁదలఁతు।
.వట్టినీవెట్టులిచ్చట.నిట్టిచెఱుఁగు।
ఁబెంచు,నిను నెడఁబాటుచే .రించుచుందు॥ 16

గీ॥ .,పక్కి-చేతనుఁగొంపోవఁ.బడినయట్టి ।
.,మానికమునందు,రతినమం.,బాదలేదు।
.నాకు-నద్దానినా,దెఁ ఁ.నాగతోడ।
ఁ.కూడనంగడీకాఁడనే.కూర్చఁబఱితి॥ 17

గీ॥ .జుట్టుగోకుటచేఁబట్టు.,సుకముతోడ ।
.నేదినిద్దురఁజెందెనో.నాదుతోడను।
ఁ.,బొడమియున్న,పురిచుసల్పు.మెడనుగల్గు।
.,నట్టి,నల్లనట్టిను.నాకుఁబంపు॥ 18

సర్వఃకల్యేవయసియతతే భో స్తనంధయాస్మాకంటుంబీ ।
పశ్చాత్పుత్రైరుపహితభరఃకల్పతేవిశ్రమాయ।
అస్మాకంతుపరిణతిదినమిదంసాదయస్త్రీప్రతిష్ఠాం।
సేవాధర్మఃపరిణతిరభూత్ స్త్రీషుకష్టోఽధికారః॥ 19

అవిణాసుణవిఉఅఆరిణం పదంసేక్ఖిస్సం ॥

సహి - జదోపహుదిమహదం సఞ్ఞపహంగదోతవోవణ । నిక్ఖిదారాఏసి తతోఆరక్ఖిఅతగ్గదేణ ఆహిళాసేణ ఏసఅనత్థమ్మి సంసుత్తా ॥ అభిజ్ఞాన శాకుంతలే॥ 21

తంజదివోఅణుమదంతహనలు హజహతస్సరాఏసిణోఅణుఅంనణిజా
హోమిఅణ్ణహాసించహామేఉనలం ॥ 22

నఖలునఖలుభాణస్సన్నిపాతోఽయస్మిన్ ।
మృదునిమృగశరీరేపుష్పరాశావివాగ్నిః ।
క్వబతహరిణకానాంజీవితంచాతిలోలం ।
క్వచనిశితనిపాతావజ్రసారాస్త్రాస్తే ॥ 23

కిణిమిత్తం వాసు ఉమారదవో వితవోవణగమణ పరిస్సమస్స అత్తా పదం ఉవణీదో ॥ 24

దిఅఅమా ఉత్తస్మ - ఏసాతు ఏచింతిదాఇంఅణసూ ఆమంతేది॥ 25

కింపీఅలన్తిమంసహోఓ ॥ 26

గీ॥ .,పాయమునగే,స్తుభోగము.ల్వడయఁగడఁగు।
.నూరకుండుఁగొడుకుల.బర్వ్వంచిపిదప।
.ముదిమినాపర్వ్వతీసియే.ప్రొద్దుఁగొలువు
.వెఱపుఁగొను-ఁజెలులంబని-పి,ఁకులాట॥ 19

ఉ॥ మేల్నేయునితనిఁదిరిగిచూడఁగల్గుదునా॥ 20

వ॥ చెలీతపసికానఁబ్రోచు,రాచరుసినాకంటఁబడినప్పటినుండియువాని యందలికోర్కె-చే నాకీ,డెసకలిగెను. 21

వ॥ కనుకమీకిచ్చవచ్చెనేని యప్పుడెట్లా రాచరుసికి నే గనికరింపఁబడఁ దగుదాననౌదునోయట్లొనర్చుఁడు-లేకున్న నాకునీళ్ళదార విడువుఁడు॥ 22

గీ॥ .,వలదువలదయ్యయీయాయిట్టి.తలిరుమేన।
ఁ.బూవుప్రోవునఁ,జిచ్చట్లు.ము,లికివడఁటు।
లేడిపిల్లలనిలుకడ.లేనిబ్రతుకు।
లకటయెచ్చటనీవాఁడి.,యలుగులెచట॥ 23

వ॥ ,నవకముకలవారయ్యఁదానేలతపసికానం,బఱల్పఁడఁదేఁబడిరి॥ 24

వ॥ డెందమా,యుత్తలపడకు-నీతలంచినదిప్పుడీయు నసూయ-యడుగుచున్నది॥ 25

వ॥ సకియలారానాకొందుకువిసరెదరు॥ 26

యాస్యత్యద్యశకుంతలేతిహృదయం సంస్పృష్టముత్కంఠయా।
కంఠస్తంభితబాష్పవృత్తికలుష శ్చింతాజడందర్శనమ్
వైక్లబ్యంమమతావదీదృశమహో స్నేహోవరణ్యౌకసః ।
పీడ్యంతేగృహిణీపదంసుతమయాపిక్లేషదుఃఖైర్నవైః ॥ 27

పాతుంనప్రథమంవ్యవస్యతి జలంయుష్మాస్వపీతేషుయా।
నాదత్తేప్రియమండనాయ భవతాంస్నేహేనయాపల్లవమ్!
ఆద్యేనఃకుసుమప్రసూతి సమయేయాస్యాభవత్కృత్యనః।
సేయం యాతిశకుంతలా పతిగృహంసర్వైరనుజ్ఞాయతామ్॥ 28

వచ్చకింసహవాసపరిచా ఇణంమంఅణుసరసి- అచిరప్పసూదా ఎజణ
ణీ ఏవిణావిడ్డిదోఎవ్వ- చాశింవితునుంను ఏవిరహినంతాదోచింత ఇ
స్సదిణిసట్టెహిదావ॥ 29

ఉగ్గలిఅదబ్బకబలా। మిఆపరిచ్చత్తణచ్చణామోరా।
ఓసరిఅపణ్ణుపత్తా। ముఅంతిఅస్సూవిఅలచాఓ॥ 30

శమమేష్యతిమనుశోకః కథంనువత్సేత్యయాచరితపూర్వమ్
ఉటజద్వారనిరూఢం సేవారబలింవిలోకయతః॥ 31

త॥ .ఎడఁబాటునె,వ్వగ.,నెడతాఁకఁబడియె
నరుగుశకుంతల.యనుచిప్పు-,డెల్లు।
.కడునాఁపఁబడినట్టి.కన్నిటఁ,గలఁగె
ఁ-బనిదొ,అంగె,న్వల.నంతమ్మెఁ,జూడ్కి-।
.యడవినుండెడినాకె.యూరా,వితాకు
.,కూరిమినిట్టిది-,,కూఁతులనుండి।
.,విడికొ్ త్త,వనటల,.వేగింపఁబడుచు
.నెట్లుండువారలో.యెల్ల,గే స్తులును। 27

ఉ॥ .ఎవ్వ తెముందుమిమ్ము,ఁదని.యింపకఁ తా్రగదుసీరు-ఁ,దాల్చఁబో।
.దెవ్వ తెమీపయిం జెలిమి.నింపయినంజివ్రాకుసొ,మ్ము-మీ।
.పువ్వు,సనుతఁ యెవ్వ తెకుఁ.బొల్పగుపండువు-చెల్వునింటనొ!
.జవ్వనియీశకుంతల,యె.నంగునొసంగుడి,యీవనెల్లరుఁ॥ 28

వ॥ కుఱ్ఱా,సావాసముఁదొలఁగు నన్నేలవెంబడించెదవు - నీంతకేపు
లో,నీశ్చాడుతల్లి నెడసియుం బెరుఁగుదానవే-ననాబ్యు నిన్నిట్లు
తండ్రి పెంచెడున్ననుకమ్మల్లము॥ 29

సీ॥ .నోళ్ల తెల్లుజార్చి.లేళ్లునాటలనాడ।
.కుండినెమలి,గములు-.పంపుటాకు।
.లెల్లరాల్చుకొనుచు.నెల్లెడఁ దీఁగెలున్।
.గంటినీరుగార్చు.,కరుణనయ్యె॥ 30

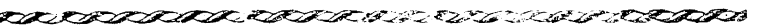
కం॥ ,పట్టీయెటునా,వగకడ।
.ముట్టున్-నాయింటిగుమ్మ.మునఁదొలిసిచే।
ఁబెట్టంబడియిప్పటికిక్।
.బుట్టినటులఁజెవరకున్న.ముగ్గడన్నన్॥ 31

ఇదమశిశిరైరంతస్తాపాద్వివర్ణమణీకృతం।
నిశినిశిభుజన్యస్తాపాంగప్రసర్పిభిరశ్రుభిః।
అనతిలులితజ్యాఘూతాంకంముహుర్మణిబంధనా।
త్వ-నకనలయంసీస్తంసీస్తంమయూపతిసార్వతే॥ 32

ఇతఃపరిత్యాదేశాత్సజనమనుగంతుంవ్యవసితా।
తతస్త్వష్టేత్యుచ్చైర్వదతిగురుశిష్యేగురుసమే।
పునర్వృష్టింశోష్ణప్రసరకలుషాముర్విమతసీ।
మయిక్రూరేయత్తత్తనవిషమివశల్యంనహతిమామ్॥ 33

ఆలక్ష్యదంతముకుళాననిమిత్తముహాసై।
రవ్యక్తవర్ణరమణీయవచఃప్రవృత్తీ-।
అంకాశ్రీయపరిణయినస్తనయాన్వహంతో।
ధన్యాస్తదంగరజసామలిసీభవన్తి॥ 34

వసశోపరిధూసరోవసానానియమక్షామముఖస్యతైకవేణీ।
అపినిష్కరుణస్యశుద్ధశీలాసమచీర్ణంవిరహవ్రతంబిభర్తి-॥ 35

గీ॥ .చేయితలగడగాచేయి.చేయిగంటి।
.వేడిసేర్చారుటనెంగు.,నెలియమూని।
.కములతో-,నారికాయలఁ.గనుకొ-,నుచు।
.కట్టుజాఱుకడియమెఁగఁ.బెట్టుచుండు॥ 32

గీ॥ .ఇటఁజెనకఁదనవారితో.నేగఁదలఁచె।
.నాఁగుమనియటఁదనయయ్య,.యల్క-ఁబల్క-।
ఁ.,గూళనొనన్నఁదిరిగిక.స్నేళు,లలమ।
ఁ.గనినడి-వినపుములికియై.కాల్చునన్ను॥ 33

గీ॥ .,కతములేనినవ్వు.,కతనఁగొంచెముతోఁచు।
.పలొ్మగడలముద్దు.పలుకులఁదొడ।
.విడియఁగూర్మిఁగొనెడి.కొడుకునెత్తికొనిన।
.ముఱిసినంటువాఁడె.,పునెమునల్పె॥ 34

గీ॥ .,మకిలదుస్తుల-కట్టి,నే.మునుపవాడు।
.నెమ్మొగంబునజడఁగట్టు.నెఱులతోడ।
.,సుద్దచూనడవఁగల్లి.పెద్దతడవు।
.,తాలుచునెనరుఁగునా,వి.రాళినోము॥ 35

LOVE

AS YOU LIKE IT— *Act II. Sec IV.*

If thou remember'st not the slightest folly
That ever love did make thee run into,
Thou hast not loved :
Or if thou hast not sat, as I do now,
Wearing thy hearer in thy mistress' praise,
Thou hast not loved :
Or if thou hast not broke from company
Abruptly, as my passion now makes me,
Thou hast not loved.— 1

Act iii. Sec. ii.

Heaven would that she these gifts should have,
And I to live and die her slave. 2

Alas the day! What shall I do with my doublet and hose? What did he when thou saw'st him? What said he? How look'd he? Wherein went he? What makes he here? Did he ask for me? Where remains he? How parted he with thee, and when shalt thou see him again? Answer me in one word. 3

శృంగార రసము

ఏ॥ .ఉరువడిఁ,ననపి ల్తుఁడుసికొల్పగాసేవు.,నెఱపినయే పాటి.నేర్పమైన।
.నుఱచిపోయితివేని .మఱినీవువలచియుం.డఁగలేదు- నీవిడ్డు .నాతె
అఁగున।
ఁ.గూర్చుండిసేచెలి.న్దారిచిపొగడుచు .మిగువారలకునెల్ల .విసుకు
కలుగ।
.నలుపనిచోనీవు.వలచియుండగలేదు.కొంచెమైనం బరికిం.చిచూడ।
.చెలఁగినా,మరులిపుడునం.జేసినట్లు।
.,కతముచెప్పకనీచెలి.కాండ్రనుండి।
.యీవుదబ్బునవిడఁబడి.యేఁగవేని।
.నెండియున్నీవును.వలచి.యుండలేదు। 1

ద్వి॥ .ఆపెకీసుగుణంబు.లజ్జఁడు,విధించె।
.నాపెచానునిగన.న్నతఁడు,సృజించె। 2

వచనము॥ నేడయ్యో నామగవేసముతో నేనేమి చేయుదును- నీవు
వానింజూచినప్పుడు వాఁడేమిచేసె- వాఁడేమిపల్కె- వాఁడెట్లు కా
ల్పించె- వాఁడెట్లిదు స్తుడాల్చె-వాఁడిచ్చటికేలవచ్చెను- వాఁడు
నన్నూర్చియడిగెనా- వాఁడొక్కడనుండెను- వాఁడునిన్నె ల్లడఁబా
సెను- మఱెప్పుడునీవువానిందిరిగిచూచెదవు నాకొక్క మాటలోఁ
జెల్పుమా॥ 3

A lean cheek, which you have not; a blue eye, and sunken, which you have not; an unquestionable spirit, which you have not; a beard neglected, which you have not: — but I pardon you for that, for simply, your having in beard is a younger brother's revenue. — Then your hose should be ungartered, your bonnet unbanded, your sleeve unbuttoned your shoe untied, and every thing about you demonstrating a careless desolation. But you are no such man: you are rather point-device in your accoutrements, as loving yourself, than seeming the lover of any other. 4

Sc. V.

Think not I love him, though I ask for him.
'T is but a peevish boy: — yet he talks well:—
But what care I for words? yet words do well,
When he that speaks them pleases those that hear.
It is a pretty youth: — not very pretty: —
But, sure, he 's proud! and yet his pride becomes him.
He' ll make a proper man; the best thing in him.
Is his complexion: and faster than his tongue
Did make offence, his eye did heal it up.
He is not very tall; yet for his years he 's tall,
His leg is but so so; and yet 't is well.
There was a pretty redness in his lip;
A little riper, and more lusty red [rence
Than that mixed in his cheek: 't was just the diffe-
Betwixt the constant red and mingled damask.

వ ॥ చూొక్కుచాడ- నీకడిలేదు- గుంటనడిసినకే- న్నడినీకులేదు- మా
ట్లాఁటుకుతాన్నాముచేసినమన; నడినీకులేదు- చెక్కించుఁబడిన గడ్డ-
మునడినీకులే- దందుకునిన్ను క్షమించెదనేమన నడివచ్చ్చానికినుకే-
ఁగాని- నీ,చూొల్లఁజమ; బిగించుఁబడఁదాఁదు- నీ,బొమిడికెముక్కట్టుబడఁ
గూడదు- నీచూొక్కాయిచేయుగుంకీలు తగిలించుఁబడఁ,జనదు- నీ
జోడుబంధించుఁబడఁదగదు-మఱియు-నీయెడనున్న ప్రతివస్తువుం
గూడ,ననడ్డగించుఁబడిన పాడునీశ్రీని , నిరూపించువలయుఁగాని నీవ
ట్టివాఁడవుకావు- పదులనువలచినట్లుకనిపించుటకన్న నిన్నేనీవువల
చినట్లునీ,యడుగునందు నరిగానంటివి॥ 4

నీనమాలిక :—

.తలఁపకునేవాని.వలచితినంచునే .నడిగినప్పటికైన. నతనిఁగూర్చి ।
.నరికాని-వాఁడు,ము.నుడుమూర్ఖుఁడన్న వాఁ.డైన నింపలరమా.ట్లా
డువాఁడు ।
.కానిమ్ము-నూటలతోనాకుఁబనిదేమి-, వినువారినంతస.పెట్టువాని!
.పలుకులైనంగడు బాగుండు-నతఁడుపో.యగమైనపడ్డువాఁ-.డం
తయంద ।
.గాఁడుకాఁ-డైన-నిక్క-ము- ,కానరముకల.వాఁడు- వానిపొగరు
.వానికిఁదగు।
.వాఁడుచక్కని మగ.వాఁడగు- వానియం .దున్న యొక్కవవాని
వన్నె- మఱియు-
నతనినాలుకనేర.మూహరించుటకన్న .నడిగదానిఁగుమర్చు. వాని
చూడ్కి-।

Act v. S c.ii.

Your brother and my sister no sooner met, but they looked ; no sooner looked, but they loved ; no sooner loved, but they sighed ; no sooner sighed, but they asked one another the reason ; no soone knew the reason. but they sought the remedy and in these degrees have they made a pair of stairs to marriage, which they will climb incontinent, or else be incontinent before marriage. 6

HENRY VI PART—III *Act II. Sec.* 1

See, How the morning opes her golden gates,
And takes her farewell of the glorious sun :
How well resembles it the prime of youth,
rimmed like a younker, prancing to his love ! 7

యతఁడంత పొడవుకాఁ. డైన- నీయనుమతంబు గొనుచుఁ
.డనదువాఁడు'

వానిదా కాలోక .,పాశముగానుండు- ఁ.గాని- యాయపి నరి.గా
నెనఁగెడు।

నాతనివా తెఱి.నలరెనెట్టఁదనమ్ము.చొక్క-నదివాని.చెక్క-లందు ।
ఁ.గలుపఁబడినదాని .కన్నదళమ్మగు।
.పండుకావి-నుఱీయ-.నిండుకెంపు।
.నకువెలితిగులాబు.నకునెట్టులుండునో।
.వానిలోసనట్టి.,వానినెగడు॥ ఏ

వ॥ నీయన్నయునాతోఁబుట్టువున్దారసిల్లినతోడనే యెంతయుం బరికిం
చిరి- చూచుకొన్న వెంటనే యొకరినొకరు వలచిరి- మోహించిన
తత్క్షణమె నిట్టూర్పునిగుడించి - కూర్పుపుచ్చినంతనే యన్యోన్య
ముంగారణ మనుగుకొనిరి- కతము తెలిసినవెంబడినేయు పాయము
వెతకుకొనిరి- మఱేయు నీవరునన్నెండ్లికిమెట్లుకట్టి-రవివెంటనే వా
రెక్కెదరు- లేక- వివాహమునకు ముందుగానే కట్టు తప్పికవఁ
గూడెదరు॥ 6

మ॥ .కనుమా పేకువనొట్టులన్దనదుబం.గార్దుమ్మమున్దీసి. వె।
.ల్లుననోప్పారుచునున్న హొన్దిసెలవున్గొన్చున్నదో - వల్వక ।
.త్తెనఁగూడఁగ్గ ముచేసికొంచువడినెం.తేత్రుళ్ళుచుంబోవుచి.
.ల్లనిలేఁజన్నగమే,నితానసరిపో.లన్దాలెనో-వెండియున్॥

LOVE'S LABOUR'S LOST *Act. IV Sec. III.*

So sweet a kiss the golden sun gives not
To those fresh morning drops upon the rose,
As thy eyebeams, when their fresh rays have smote
The night of dew that on my cheeks down flows :
Nor shines the silver moon one half so bright
Through the transparent bosom of the deep,
As doth thy face through tears of mine give light ;
Thou shin'st in every tear that I do weep:
No drop but as a coach doth carry thee,
So ridest thou triumphing in my woe.
Do but behold the tears that swell in me,
And they thy glory through my grief will show :
But do not love thyself: then thou wilt keep
My tears for glasses, and still make me weep.
O queen of queens, how far thou dost excel,
No thought can think, nor tongue of mortal tell. 8

Act v. Sec. ii.

Fair ladies masked, are roses in their bud :
Dismasked, their damask sweet commixure shown;
Are angels vailing clouds, or roses blown. (1)

సీ॥ .మిగులనాచెక్కిళ్ళ. దిగజాఱునలనంత. నెనయ నిసిమవాలు.గనుల
చూపు;
.పోల్కి--నంతటికేయ.ముద్దిడఁగాలేము. తెలవారినగులాబు. నలరు
నఁబసు।
.కొమ్మంచుచిన్క--ల.కుం,బైడి,లేఁబొద్దు-.సింగనా గ్నిళ్ళ.నుం
డినేదు।
,మోమునెల్తురొసంగు.భోడిమిగా-.సిగ.నెఱుపెక్కులోరు,ము.స్నిటి
యెడను।
.వెండించందురుఁడట్లువెలుగఁజునగమైన-.నేనేమ్చ్చనెల్లక.స్నిటియందు।
.మెఱయుదుపేవు-ని.స్మజేయుగుట్టపుబండి,.కరఁగిమోయని
బొట్టా.కటియులేదు।
.నాదు,వనటయందు.నన్నెలుపుందుచుఁ.దిన్నగనూర్చుఁడి.తిరిగెనట్లు।
.నాలోనఁబొంగు క.స్నీళ్ళులఁగొంచెము .చూపుము - నుజే - యని
చూపునేకు ।
.నావంతనుండినే.దొదన్నియన్ -నని.కాని-యబ్బుమునే.లోనసేపు ।
.నునిచెదపుడద్దములటునా.కనులనీళ్ళు ।
.వెండియున్ -నన్ను నింకనే.ష్టించుతుపేవు।
.రాణులకురాణి- నీదు,వి.న్నాణము- ,నుదీ
.తలంపఁజాలదు- నాలుక .లెలుపఁజాలదు॥ నీ

గీ॥ .,కొమరుగలస్త్రీలు నూఱుమ.ఱులఁదాల్చి
.నపుడు,మొగలొ,సులాబుల.యట్టినారు।
.వేసములవిప్పి తమవన్నె.వెల్లడించు।

MERCHANT OF VENICE— *Act III. Sec. II.*

Like one of two contending in a prise,
That thinks he hath done well in people's eyes,
Hearing applause, and universal shout,
Giddy in spirit, still gazing in a doubt,
Whether those peals of praise be his or no ;
So, thrice fair lady, stand I, even so,
As doubtful whether what I see be true,
Until confirmed, signed, ratified by you. (2)

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM— *Act V. Sec. I*

The iron tongue of midnight hath told twelve.
Lovers, to bed : 't is almost fairy time. 10

PERICLES *Act. IV. Sec. VI*

Here comes that which grows to the stalk ;— never plucked yet, I can assure you.— Is she not a fair creature ? 11

.తఱినిమబ్బులదిగెడు న.చ్చెరలు- నుకేయు !
.నంచముగ వికసించుగు.లాబుపువ్వులు॥ 9 (1)

గీ॥ .పండెమునఁబోరునిద్దఱున్..బ్రస్తుతినుఱి।
..యందఱి,యెలుంగువినుచుఁబా.నభులజనుల।
.నసులయెడబాగొనర్చితి.ననుచుమిగుల।
.,జపలచిత్తంబుతోడనా..,నగ్నతిథ్య।
.లుతనయవిభుఁడాయొయ.న్చనిఁకసంశ।
.యంబునంబరికించెడి.యతనిసూడ్క-।
.నేనుజగదేకసుందరి.నిల్తునిచ్చట।
ఁ.జూచునదినిక్క మోయను.చు,నరమరిక।
ఁ..బెనచి-నీవలన,న్నిరూపింపఁబడుచు।
.బలపరచఁబడినమ్మతిం.పఁబడువఱకు॥ 9 (2)

కం॥ నడిరేయియినుపనాలుక ।
..నుడివెంబన్నెండు-వలపు..,నూల్కొనుమారల్ ।
పడుకొండుసెజ్జలంది ।
.ప్పుడుఁగడు,గంధర్వవేళ..,పొనరుచున్నుండెన్ ॥ 10

వ॥ తోడిమెన్నెఱుగునదిచటికివచ్చుచున్న దెపుడుం గోయఁబడలేదు-
నీకుఱూఫిగాఁజెప్పెద నాపెసొగసై నదికాదా ॥ 11

ROMEO AND JULIET *Act. I Sc. I.*

Love is a smoke made with the fume of sights;
Being purged, a fire sparkling in lovers' eyes;
Being vexed, a sea nourished with lovers' tears:
What is it else? a madness most discreet,
A choking gall, and a preserving sweet.

Sec. v.

If I profane with my unworthiest hand;
This holy shrine, the gentle sin is this,
My lips, two blushing pilgrims, ready stand
To smooth that rough touch with a tender kiss. 13

Act ii. Sec. ii.

See, how she leans her cheek upon her hand!
O! that I were a glove upon that hand,
That I might touch that cheek!

THE TAMING OF THE SHREW— *Act. I. Scc. I.*

I saw her coral lips to move,
And with her breath she did perfume the air: 15

TEMPEST — *Act III. Sec I.*

Full many a lady
I have eyed with best regard, and many a time
The harmony of their tongues hath into bondage
Brought my too diligent ear; for several virtues
Have I liked several women; never any

సీ॥ .వలపనఁగ,వెచ్చనౌహార్ద్రలఁ.గలిగినభోగ।
.కాముకులకన్నులందునఁ.,గ్రాలుఘర్గి।
.నాయికా,నాయకా,ప్రభులన్,.బబలు,కడలి।
.వెఱ్ఱియున్-జంపఁ- బెంపఁగ- .విషమమృతము॥ 12

సీ॥ .నాతగనిచేత,సి,పావ.నమగు,గుఱిని!
.,నేనుశుచిఁగావించితి.నేనిదగిన।
.,దండనంబిడినాదుపె.నవ్వలుఁగొంను।
.సిగ్గుగల,త్రెగిపులివుండె.సిద్ధముగను।
.,వలియముద్దుననాకర్కు-తాఁపు,రువ్వ॥ 13

ద్వి॥ .చేతఁజెక్కిలిఁజేర్చు .,చెల్వముఁజూపు।
.,చేతోడవైననా .చెక్కిలంటుదును॥ 13

ద్వి॥ .,వెలఁదిపగడపు,మోవి- కవలఁగంటి।
ఁ.,గలికి- యూర్పులగాలిఁ.,గమ్మనసల్వె॥ 14

సీ॥ .,పలువ్రుఱ ,బొలఁతుల .భాగ్యగనే,నార .సినవాఁడ- నావాఁడి
.,వినికివారి।
.మాటలేనియ ,పెక్కు- .మాట్లదాసిఁజేసె- .నాగావిధస్త్రీల .కేను
,వివిధ।
.గుణములఁబట్టి. ,మ.క్కు-వపఱినాఁడను- .గాని- యెవ్వఁ డైనఁ
.గల్గినట్టి

With so full soul, but some defect in her
Did quarrel with the noblest grace she owed,
And put it to the foil : but you, O you,
So perfect and so peerless, are created
Of every creature's best. 16

TROILUS AND CRESSIDA *Act. sec. I.*

O, that ; her hand !
In whose comparison all whites are ink
Writing their own reproah : to whose soft seizure
The cygnet's down is harsh. 17

TWELFTH NIGHT *Act. I Sec. 1*

Love - thoughts lie rich when canopied with bowers. 18

TWO GENTLEMEN OF VERONA *Act. I Sec. 1*

His little speaking shows his love but small.
Fire that's kept closest burns most of all.
They do not love that do not show their love.
O, they love least, that let men know their love 19

..చెలువుతో జగడము .చేసిదానిన్నాబు .చేయలోపంబెద్ది .దెలి
.యెనకెదు।

ఁ.గనుక- నామనసారనే.కల్కినైన।
.నేనుమోహించలేదెన్న ఁ .జైన-.గాని।
.నీవెపరిపూర్ణరాలవు ..నిరుపమముగ।
.సలుపఁబడితినెల్లరి.మెఱుఁగులమెనవయి॥ 16

గీ॥ .దానిపోల్కకెల్ల..భవళిమ.ల్లసియగు।
.వానిసిగ్గుపాటు.ప్రవానికొనుచు।
..అంచపిల్ల యొక్క-.యదిశాఁకుటకు,బిఱు।
.సద్దిరయ్యయద్ది .యాపెచేయి॥ 17

ద్వి॥ .వలపుతలంపులు .ప్రబలుచునుండు।
.నలరుపొదలచాటు .నందున్న యప్పుడు॥ 18

ఉ॥ .తక్కువెవానివల్పనిమి.తంబుగనాతనిమాటకెల్పెఱఁగ।
.మిక్కిలిమూయఁగాఁబడిన .నిప్పదియెంతయనుచుఁ జెఱఁగ।
.మక్కువచెంపలేరుతమ.న్నుల్గవర్చఁగఁబోనివాఁడ- ఖి
.మ్మక్కనెయింతయేవలతు .వన్యలపద్దుప్రేమజాపువారి॥

Nay, would I were so angered with the same !
O hateful hands ! to tear such loving words :
Injurious wasps, to feed on such sweet honey,
And kill the bees that yield it with your stings ?
I'll kiss each several paper for amends.
Look, here is writ,—" kind Julia. "— unkind Julia
As in revenge of thy ingratitude,
I throw thy name against the bruising stones,
Trampling contemptuously on thy disdain.
And here is writ —" love-wounded Proteus. "—
Poor wounded name ! my bosom, as a bed,
Shall lodge thee, till thy wound be thoroughly healed ;
And thus I search it with a sovereign kiss.
But twice or thrice was Proteus written down :
Be calm, good wind, blow not a word away,
Till I have found each letter in the letter,
Except mine own name : that some whirl wind bear
Unto a ragged, fearful-hanging rock;
And throw it thence into the raging sea !
Lo, here in one line is his name twice writ,—
"Poor forlorn Proteus ; passionate Proteus
To the sweet Julia : " that I 'll tear away :—
And yet I will not, sith so prettily
He couples it to his complaining names.
Thus will I fold them one upon another :
Now kiss, embrace, contend, do what you will. 20

నీసమాలిక :— సరికాని- దానిపై ఁ.గిసుకనాఁ బ్లుబుం.బొడమెఁ- నంతటి
ముద్దు.సుఁడులఁబట్టి!
.చించినాఁ జేపాడు.చేతులారా- హోని,కరమగుకందిరేఁగ- లటువంటి!
.తీయతేనెగ్రోలి- .తెంపున- కద్దానిఁ గూర్చినతేంట్లలసుఁ.గట్టి
కట్టి!
లి
.,బొలయించునటు- నేను.ముద్దుఁబెట్టెనబదు .ల్గాఁగఁ ,బ్రబ్బెక్కెంబు.
కాగిదంబు!
.ముక్కలకున్ -జూడు- .మిక్కిడ వ్రాయఁబ.డిదెయె "దయఁగల్గు
జూ.లియు" దయావి !
.హీనజూలియ-,తావ.కీన,కృతఘ్నుత.కున -బగదీరుచు.కొనుట- కేను!
.,హేయతతోడుతనీయుపేక్షన్ -గాలఁ.ద్రొక్కుచునిలిచి.యూలువంతు!
.నిటవ్రాయఁగాఁబడి.యెఁ " .స్మరకరవిధ్వ.ప్రోషియన్ " చా-పము
.పోటుపడిన!
.పేర-నాయెదనున్నఁ.జేరుచుకొనుసెజ్జ.యైనిదుగాయము.ల్మానుఁ,బనుక!
.నెండియు-నిట్లునే.వేటాడెదన్ దీని.,మొనసినియెన్ని కఁగల.ముద్దుతోడ!
ఁ.గాని-రుండో-యటు .గాకమూడో .సారు .లీయెడం బోచీయన్
.వ్రాయఁబడియె!
.నూరకనీనుండు. మోమంచిగాలి-నే.నా,పమ్మలోని,ప్రత్యక్షరంబు!
ఁ.బరికించు వఱకొక .,పద్యమైన- నారు ,నా. నుమునెవ్వ- నెగుదరఁటి
.మ్మకు ము పై కి
.సుడిగాలి-యద్దాని.,నొడ్డసి-జంపనసాఁగుఁ. ఫక్కలుగల,బండడ.
కేడ్క-జేసి!
.మఱియలనుండిభీ.కరసమ్రబంధ .చిగ్రహాయ -చాఁపఁ,నుద్ది
ర.యించటను!

Act. iii. Sec. i.

That man that hath a tongue, I say, is no man,
If with his tongue he cannot win a woman. 21

Act v. Sec. iv.

O, 't is the curse in love, and still approved,
When women cannot love where they, 're beloved. 22

VENUS & ADONIS

Even as an empty eagle, sharp by fast,
Tires with her beak on feathers, flesh and bone,
Shaking her wings, devouring all in haste,
Till either gorge be stuff 'd, or prey be gone,
Even so she kiss'd his brow, his cheek, his chin,
And where she ends she doth anew begin, 23

.వానిచేరొకపట్టీలోనవ్రాయుంబఱిచి.రెండుమార్లు "కనిక .ం
చూడనీకు।
..దీనుఁడు (ప్రోటియస్ - లెగనేడ్చు) ప్రోటియస్ -,నాగన్నెనముద్దుల
జూలియాకు"।
.దానినేఁజంచెద-.నైన-మానెడ-నంతశ్చక్రవాతద్దాని.జతకుఁజెప్పెను।
19

.వాఁడుభో,గలెఁతనచేర్లతోడఁగాన।
.వానిని త్తీరుగానొక.దానిమీఁద।
.నొకటిఁజేర్చెద-నిపుడుము.ద్దుంచు-కొఁగి।
.లించు-,కలహించు-,మిచ్చఁగా.వించుమీవ్రు॥ 20

ద్వి॥ .మాటాడువాఁడెల్ల.మగవాఁడుకాఁడు।
.మాటలచేతఁజా.మలగెల్వకున్న॥ 21

ద్వి॥ వలచినవారిఁజె.ల్వుఁవల్వకుంట।
వలపునికీర్తిలు.వపుమ్రొక్కుగ॥ 22

గీ॥ .ఎల్లులాఁటిడేగ.నెత్తిత్తిముక్కు-
.చేత-మాంసమ్ము,నెమ్మిలు.చించివైచి
.తొక్కలాఁచుకొని,చెఱు.మింగు-నటుని।
.,యుక్తిముఱిన ముద్దుఁదీయు.వాని.,యవయవములు। 23

What seest thou in the ground ? hold up thy head:
Look in mine eyeballs, there thy beauty lies
Then why not lips on lips, since eyes in eyes ? 24

The tender spring upon thy tempting lip
Shows thee unripe, yet mays't thou well be tasted.
Make use of time, let not advantage slip;
Beauty within itself should not be wasted:
Fair flowers that are not gather'd in their prime,
Rot and consume themselves in little time. 25

"Ah me !" — quoth Venus "young, and so unkind ?
What bare excuses mak'st thou to be gone !
I 'll sigh celestial breath, whose gentle wind
Shall cool the heat of this descending sun
I 'll make a shadow for thee of my hairs;
If they burn too I 'll quench them with my tears. 26

What am I, that thou shouldst condemn me this ?
Or what great danger dwells upon my suit ?
What were thy lips the worse for one poor kiss ?
Speak, fair; but speak fair words, or else be mute :
Give me one kiss, I 'll give it thee again,
And one for interest, if thou wilt have twain. 27

Sometimes he scuds far off, and there he stares;
Anon he starts at stirring of a feather :
To bid the wind a base he now prepares,
And whe'r he run or fly, they know not whether ;
For through his mane and tail the high wind sings, 28

గీ॥ .ఎందుకటుకీర్తిందుఁజూచెద. నెత్తుసీరము।
.చూడునాకంటిపాపలచ్చోటనుండు।
.సొగసునెలకొనుఁజూపులఁజూపులుండ।
.నేలపెదవులుపెదవుల. నెనయరాదు॥ 24

మ॥ ..మరులున్గొల్పెడునీకు, వాఁకెఱఁగలం.బన్నిములేయీ. కెగ।
.న్బఱచున్గానిచవిన్గొనంబడుటకున్బ్రాశంబుగామంటి-వి।
.త్తఱిఁబోఁగొట్టుకొమింటి,మైదొరికినంతన్ జూఱిపోనీకుమేల్
మఱుగ్రానాదుతనంతసోయగముపూఁబోల్కివ్వడిన్ త్తగాన్ 25

మ॥ .అకటా-పిల్లఁడవంత,మొక్కలుఁడవా-.వా రా,నెరుంగవేలయీ।
.రకకావించెదుదాఁటిపోవుటకుఁవేఁడైనయీయొండనే।
.నిఁకఁజల్లారెదనూర్పు,గాడుపుల-నెం.తేనా,నెఱుల్విప్పినీ।
.డకునిన్దార్చెద-వానికిన్గనులనీ.టఁక,డప్పిపోఁదీర్చెఁగా॥ 26

చ॥ .ఎవఁతెనుఁదూలనాఁడెదవ.యిట్లులన-న్నటుగాకిఁ కేమిగొ।
.ప్పనగచెలంగునానవి.కట్లు-దివే ల-కసింతముద్దు పె॥
.ట్లవలఁదెనీదు,వాఁకెఱఁ-,కి.టా-పలుఁబంచగుంచియందగాఁ।
.డవినుము-ముద్దునీమోకి.డఁక-గొనెది,న్మదివడ్డితోడుతక॥ 27

సీసమాలిక ___ .పారిపోవునొక్కపూమాలముగా-మఱి.యటఁదేఱిచూచెడుఁ-నదిరిపడును।

ఁ..జీమచిటుకుమన్న-సిద్ధపడుసుఁఁ,జెక్కిచ్చిరన్గాలివడిచేఁది.రస్కరింప।
.నెటుపర్వికెడునొలే.కెగుతునోదొరవ్వార.లెరుగరు-దానికే.సరముల
యెడ।
.మఱితోఁకనుండి-,ము.మ్మరమగుగాడ్పు-తె.క్కలటులాడెడు వెండ్రి.
కలనువిసరి।

Fanning the hairs, who wave like feather'd wings
He looks upon his love and neighs unto her;
She answers him, as if she knew his mind
Being proud, as females are, to see him woo her,
She puts an outward strangeness, seems unkind;
Spurns at his love, and scorns the heat he feels,
Beating his kind embracement with her heels.
Then, like a melancholy malcontent,
He vails his tail, that, like a falling plume,
Cool shadow to his melting buttock lent:
He stamps, and bites the poor flies in his fume.
His love, perceiving how he is enrag'd,
Grew kinder, and his fury was assuag'd. 28

Hot, faint and weary with her hard embracing,
Like a wild bird being tamed with too much handling,
Or as the fleet-foot roe that 's tir'd with chasing,
Or like the froward infant still'd with dandling
He now obeys, and now no more resisteth,
While she takes all she can, not all she listeth. 29

When he did frown, O! had she then gave over
Such nectar from his lips she had not suck'd
Foul words and frowns must not repel a lover,
What though the rose have prickles, yet 't is pluck'd
Were beauty under twenty locks kept fast,
Yet love breads through, and picks them all at last.

.పాడెడు-నదితనజోడునుఁబరికించి- .వెండియు-నకలించుఁ .బెంటికూడ
.నెఱిఁగినట్టులదాని.యెద-బదులార్చు- ఁదా.వలచినందునకుగ.ర్వంబు
తోడ
ఁ.దావింతపడ్డట్టు-.దయమాలినట్టుల- .నెగిరితన్నుక-,కమి.,సేసడించు।
.నేలికపద్ధతి.,నేవగించివగచు.ప్రజవలెఁబోతుగు.జ్జంబుతోఁక।
.ముడుఁచుకొనెడు-నద్ది-.పడుచున్న ,కలికితు.రాయిపోల్కిఁజెమట.వో
యుపిఱుఁదు।
.లకునుఁజలువనీడ.లనొనఁగఁ-దన్ను నే.లను- ఁజలమునసీఁగ.లనుఁగఅచె
డు। 27

.నెట్టులద్దియలుక.నెనయుచునున్నదో।
.కాంచిదాని,గోడి.గయునఁబిదప।
.నెనరుతోడమిగులఁ.,దనరారెఁజల్లారె।
ఁ.గోపమంతయుమగ.గుఱ్ఱమునకు 28

[వ్వాఁడు।]

త॥ .,లేమదాబిగికౌఁగి.లింపుచేవేడి .,సొమ్మయలసటలఁ.జొక్కియ
.వేమఱుఁజేతిరా.పిడిచేతనుచ్చి.కంబమునుపిట్టు.కడువెంటఁగఱుమ।
.,నేమఱిడన్నిన.,యిజ్జిపోలికసు- .,బుజ్జగించినపెంకె.బుడుతని
,మాడ్కి-।
.నామెచే,కొనుచాని.కంతనునోప్పం.కొనెనామెకోపిన.కోర్కికుఁ
దప్పు॥ 29

త॥ .,చెలువుఁడాతనిమోమునఁ.,జిట్లించుకొన్నఁ- జెలితనమునివిడి.చిన
యెడ-నాట।
.పొలఁతియతనిపెద.వ్వలనుండి క్రోలి.యుండదమ్మి, యిదేనె.నో
క్కింతయైన।

When he beheld his shadow in the brook,
The fishes spread on it their golden gills;
When he was by, the birds such pleasure took,
That some would sing. some other in their bills
Would bring him mulberries and ripe-red cherries 31

RAPE OF LUCRECY

Then childish fear, avaunt ! debating, die !
Respect and reason, wait on wrinkled age ?
My heart shall never counter-mand mine eye ;
Sad pause and deep regard beseem the sage ;
My part is youth, and beats these from the stage.
Desire my pilot is. beauty my prize ;
Then, who fears sinking, where such treasure lies ? 32

.పెళుచగుమాటలు-వెండియు-మూతి.ముడుపులాఁపగలేవు.,పో-వ
ల్చువాని
.నలరుముండ్లున్నఁగో.యఁబడెడు-,సాగసు.బాఁగవబవుదా.నితాళ
ములైచు॥ 30

గీ॥ .వాఁడునేటఁదనదు.నీడఁజూడఁదమ,పు।
.వ్వారదానిమీఁదఁ.,బఱచుమీ,లు।
.వాఁడుతారస్లల.వేడుకన్నిట్టలు।
.కొన్ని పాడుఁబండ్లు.కొన్నియుచ్చు॥ 31

సీ॥ .సరియె-తెలివిమాలు.జంక-,.నీలేచిపో-.,తొ-ంచుకొనుచుసం
.తంబుచెందు।
.ముడుతలువడునీదు.కడవే,చియఁ.బు-న్యా.యముమఱియున్వీచా.
రమునునాదు।
.,మదినెన్నటికినై న.మ్లిం.పరాదునా.కస్ను-పొ,గలునిలు.కడయు
లోఁతు।

.తఁపునుమా,నికిఁ.దగు-నాదువంతుజ.వ్వన-మిదివానినిఁ.బాఱఁ
దోలు।

.వఱిగ,రచ్చనుండి.నడిపించుననుఁగోర్కె-।
.నాకుఁజేతఁజిక్కి-.నయదియంచ।
.మిట్టిసమయమందు.నెవఁడుభయంపడు।
జోరుటకట్టిసామ్ము.,పరగుచోలు॥ 32

Her lily hand her rosy cheek lies under,
Cozening the pillow of a lawful kiss;
Who, therefore angry, seems to part in sunder,
Swelling on either side, to want his bliss :
Between whose hills her head entombed is :
Where, like a virtuous monument, she lies,
To be admir'd of lewd unhallow'd eyes. 33

Without the bed her other fair hand was,
On the green coverlet; whose perfect white
Show'd like an April daisy on the grass,
With pearly sweat, resembling dew of night.
Her eyes, like mari-golds, had sheath'd their light,
An canopied in darkness sweetly lay

Her breasts, like ivory globes circled with blue,
A pair of maiden worlds unconquered,
Save of their lord no bearing yoke they knew,
And him by oath they honoured.
These worlds in Tarquin new ambition bred;
Who, like a foul usurper, went about
From this fair throne to heave the owner out. 35

The fault is thine,
For those thine eyes betray thee unto mine. 36

త॥ .తనకుముద్దిడనీక.,తలిరుక్రేవ.,లేమ.చెక్కిటికడ్డంబు.చేరులకల్గ
.,కొనకొని,యిరుకెలం.కులమీఱిపొంగెం.దలగడపొందదగదనక
కొక్కినన్నగ,
ఁ.దనరునా,మిట్టలఁ.దగఁబూర్ణబడియెం. బూపుబోడిశిరంబు.పా
లపుగన్నచలు!
ఁ.,బొనరెడు,సతిగుండ. మువలెనా,కల్కి.,పోకిరికనులన.బ్బుక
మువడంగ॥ 33

ఉ॥ ప్రమ్మకుమించిపచ్చనిది.వాసిపయింజెలువారుకల్కిచా।
.తిక్కనచేయి.మున్నత్తియపు.తళుక్కనఁజెమ్మలుగ్రమ్మిపచ్చికన్।
.,నెకొన్నిచేయిమంచు,మయి.నిండినతుమ్మిపువట్టులోపెపుడ్।
.మిక్కిలిచీఁకటిన్మడిఁగె.నెచ్చెలికన్నులతమ్మిలోయనన్॥ 34

త॥ .నీలంపుబిరడాల.నెగడుచంతమ్ము.కాయలట్లుండుచున్నవగొల్వఁబ
డఁగ।
.,క్రాలెడు,కన్నెలో.నంబులజోడు.,లాతినాజంబుకొ.ల్వఁగలేదు
లనదు।
.నేలికన్దప్ప.నెం.తేగారవింపఁ.బడువానిచేతనుఁ.బాసనుఁబొందె।
.చాలక్రొత్తాసను.సలుపగసది,యెుడనెజోడు.దాని,యెుడయవె
లినేయ॥ 35

ద్వి॥ .ఈయెడఁదప్పనీ.దేమన.నాకు।
.నీయలచూపులే.నిన్నప్పగించె॥

శృంగారరసః

రఘువం శే. స 6. శ్లో 81 ॥

సాయూనితస్మిన్న భిలాషబంధం । శశాంకశాలీనతయాసవక్తుమ్।
రోమాంచలక్ష్యేణసగాత్రయష్టిం । భిత్వానిరాకాంక్షతమనురాగాల
కేశ్యాః ॥ 1

శ్లో 82 ॥

తథాగతాయాంపరిహాసపూర్వం । సఖ్యాంసఖీవేత్రభృదాబభాషే।
ఆర్యేవజామోఽన్యతఇత్యథైనాం । వధూరసూయానటిలందదర్శ॥ 2

స 18. శ్లో 52 ॥

అథమధువనితానాంనేత్రనిర్వేశనీయం । మనసిజతరుపుష్పంరాగబం
ధప్రవాలమ్ ।
అకృతకవిధిసార్వాంగీణమాద్యంవయోల్పజాతం । విలసితపదమాద్యంయౌవనం
సప్రపేదే ॥ 3

కుమారసంభవే. స 3. శ్లో 66 ॥

హరస్తుకించిత్పరిలుప్తధైర్య । శ్చంద్రోదయారంభఇవాంబురాశిః ।
ఉమాముఖేబింబఫలాధరోష్ఠే । వ్యాపారయామాసవిలోచనాని ॥ 4

స 5. శ్లో 8 ॥

తంవీక్ష్యవేపథుమతీ సరసాంగయష్టి । ర్నిక్షేపణాయ పదముద్ధృత
ముద్వహన్తీ ।
మూర్ధాచలవ్యతికరాకులితేవసింధు । శ్శైలాధిరాజతనయాన యయౌ
నతస్థౌ ॥ 5

సింగారము

సీ॥ .,ఉవిదయూ,కోకెకానియం.దున్నవఁపు।
.ఁదెలుపఁజాలకయుండెను.,దిటవులేమి।
.బయలునడెగగుచ్చాటు,నె.వంబుతోడ।
.నొక్క–నెఱులుగలూపైమె.నుంఁడియనియు॥ 1

సీ॥ .వెఱఁదియట్లగుడుక్ బలెక్క–.వెండిబెత్త।
.మూనుచెలి–యమ్మపోవుద.,మొండెడకని।
.నవ్వులాటకుఁబిదపనా.పువ్వఁబోడి।
.కోఅచూపుల–బానిఁగ.న్గొనియెనల్లి॥ 2

సీ॥ .అంతఁజెలువఁనిన్నన.లానుకొల్లు
.చిగురువిల్తుఁడన్ప్రయోఁగపుపూ–.,తగులుతలిరు।
.తొడవొడలికెల్ల– ఁదనకుఁదాఁ.దోఁచుగడన।
.హొయలు,తొలిచెంకి–జన్వన–.మొండెనతఁడు॥ 3

సీ॥ .,విసపుమేతరికూడ–,జా.బిల్లి,పొడుచు।
.,తఱిఁగడలివలెనొక్కి–ంత.,యుదిత్తగ్గి।
.పరఁపెదనచూపులన్దొండ.పండు,మోవి।
.,నెగడు,వలిమిడిమలకూఁతు.మొగమునందు॥ 4

సీ॥ .వానిఁజూచి–చెమట.వట్టి–వడఁకుపుట్టి।
.యడుగుపెట్టలేక–.యూఁగలేక।
.చారినడ్డుకొండ.తాఁకునసుడివడు।
.,వంకవలె,వలిమల.,పట్టియుండె॥ 5

స 6. శ్లో 83 ॥

ఏవంవాదినిదేవర్షా । పార్శ్వేపితురధోముఖీ
లీలాకమలపత్రాణి । గణయామాసపార్వతీ॥ 6

స 7. శ్లో 74 ॥

తయోస్సమాపత్తి ముకాతరాణి । కించిద్వ్యవస్థాపితసంహృతాని।
శ్రీయంప్రతాత్తక్షణమున్ముఖాభూవ। న్నన్యోన్యలోలానివిలోచనాని॥
7

స 8. శ్లో 2 ॥

వ్యాహృతాప్రతివచోనానందధే । గాంతుమైచ్ఛనలంబితాంశుకా।
సేవతేస్మశయనంపరాఙ్ముఖీ । సాతథాపిరతయేసినాకినః ॥ 8

స 9. శ్లో 30 ॥

నేపథ్యలక్ష్మీందయితోపక్ష్మాప్తాం । సస్మేరమాదర్శతలే విలోక్య।
అమంస సాభాగ్యవతీషుధుర్య । మాత్మానముద్భూతవిలక్ష్యభావా 9

మేఘసందేశే. స 2. శ్లో 21 ॥

తస్యాశ్యామాశిఖరిదశనా పక్వబింబాధరోష్ఠీ।
మధ్యేక్షామాచకితహరిణీ ప్రేక్షణానిమ్ననాభిః ।
శ్రోణీభారాదలసగమనాస్తోకనమ్రాస్తనాభ్యాం।
యాతత్తాస్యేయువతివిషయేసృష్టిరాద్యేవధాతుః ॥
శృంగారతిలకే॥ 10

కీ॥ .చెప్పచుండనిట్లు.,జేజేలుసిమిస్న !
.తండ్రిచెంతవాంచి.తనమొగంబు!
.కేలఁబట్లుకొన్న. కెంపమ్మిరేకుల!
.,జగముతల్లి లెక్క.నలుపుచుండె॥ 6

కీ. .కూఁకుకొనుటయందుఁ.,గొంకునందుచు-సుంత!
.నిల్వఁబడుచు-మఱిమఱల్పఁబడుచు!
.నోరచూపులప్న.డొండొంటిఁదవ్వులుచు!
.,నానకట్టుచేన.ణంగఁజొచ్చె॥ 7

కీ॥ .పల్కరించుఁగఁబడి .బదులుమాటాడదు!
.,పొదువఁబడినపైటఁ.బోవనెంచు!
.,మెత్తమార్మొగమున.,నత్తమిల్లెడునైన!
.నాపె,మిత్తిగొంగ.,హోలికయ్యె॥ 8

కీ॥ .పెనిమిటియొనర్చు సింగారముఁజిఱునగు!
.తనరుచుండగనద్దమం దునఁగనుఁగొని!
.,పైదువళ్ళఁజేలుబంతిలా .నంచుమిసుల!
.,సిబ్బితితనంబునందుఁ .జెమరించెలోన॥ 9

సీ॥ .పల్సనిమైఁదీగఁ.బరిమళమునెనాఁగ
.నడుజవ్వనంబున.న్దనరు,చామ!
.సూదిపల్మాలున.సొంపుగుమ్మిడియ
.నిండారఁబండిన.చొండనడుమ!

ప్రాణేశవిజ్ఞప్తిరియమ్మదీయా । తత్తేవనేయాదివసాఃకియన్తః।
సంప్రత్యయోగ్యస్థితిరేష దేశః । కరాహిమాంశోరపితాపయన్తి॥
11

దూతిత్వయాకృతమహో నిఖిలమ్మదుక్తం ।
నత్వాదృశీపరహితప్రవణాస్తిలోకే ।
ప్రాన్తాసిహన్తమృదులాంగిగతామదర్థం ।
సిధ్యన్తికుప్రతికృతానివినాశ్రమేణ ॥ (1)

దష్టంబిబంధియూధరాగ్రమరుణం పర్యాకులోధావనా ।
ధమ్మిల్లస్తిలకంప్రశమాంబుగలితంభిన్నాతనూకంటకైఃఆఃకర్ణజ్వరకారికంకణ రుణత్కారం కరోధూన్వతి ।
కింభామ్యస్యటనీశుకాయకుసుమాన్యేషాననాన్దాగ్రహీత్॥ (2)

మానమ్మానమనామనాగపినతం నాలోకతేవల్లభమ్।
నిర్వ్యాతేదయితే నిరన్తరమియంబాలావరంతప్యతే।
ఆసీతేరమణేబలాత్పరిజనై ర్మానంసమాలంబతే ।
ధత్తేకంఠగతాశసూన్ప్రియతమమ్ నిర్గంతుకామమపునఃll (3)

.నగెడువాతెఱఁగల,ననఁబోడి
సన్ననిఁ,కౌనుకులెక్కడుమచ్చెఁకంటిబెదురు।
.లేడిచూపులవన్నెలాఁడిలోఁదైనపా
క్కిలిఁగల్గు,చిలుకలకొలికిపిఱుఁదు।
.బరువుమైనడ్చుమెల్లన .వంగుసుంత
.చన్నుఁగవ,భ్రమేఁగుతోడ నే,యన్నమిన్న'
.యలరుచుండెడుఁజెలువల.సలుపఁదలఁచి।
.నలువయొనరించుతొలిమచ్చు,నాఁగనచట॥ 10

గీ॥ .ఇదిగొనావిన్నపంబును.జేలువాఁడ।
.గడపునదికొన్ని పూఁటల.క్కడనెసీవు।
.ఇప్పుడిత్తావునరివడ దించుకయును।
.బొనరుచున్నాఁక,చలివెల్లు,మినుకులైన॥ 11

గీ॥ ఏనుచెప్పినదెల్ల చెలీనలిపితి।
వారనీలాగుమేల్సేయువారులేరు
కోమలీడస్సితకటనాకొఱకుఁబోయి।
పాటుపడకున్నఁబునెమల్వచ్చునెచట॥ 1

గీ॥ దొండపండనికొఱికెసితొగరుమోవి।
చెమ్మటంబొట్టుపరుగునందెదరెఁగొప్ప।
ఒడలుఱుక్కవడెనుల్మండ్లఁగడెములసడి।
నడరకడవిచిల్కకిదెపూల్వడసెవదినె॥ 2

చ॥ చెలువుఁడుమొక్కినన్ననదుచిన్నదిసుంతయునైననెంతయున్।
బొలయలుకేమగండెడయఁబొక్కుచునుండెడునీమెయెప్పుడున్।
బలిమినిఁజెల్వునింజెలులుపజ్జనుఁదెచ్చిననూరకుండునా।
తడరుగనిచ్చగింపమఱితాల్చెడుఁగుత్తుకనంటుపానముల్॥ 3

కర్ణాంతమంతమద మేపకోకిలరుతం తస్యాఃప్రతీభాసితే।
చంద్రేలోకసుచి స్తదాననరుచేఃప్రాగేవసందర్శనాత్।
చక్షుర్మీలన మేవతన్న యనయోరప్రేస్ముగీణాంహరం।
స్తేమావల్యసితా నదేవలలితా యూనన్నసాలక్ష్యతే॥ 4

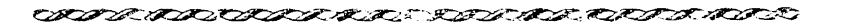
నిక్రమోర్వశీయే॥

సులాక్యనుచాగపిశునంలలితార్థబంధం।
పత్రేపివేశితముదాహరణంప్రియాయాఃఽ
ఊత్సక్ష్మలంమమసఖే నదిదక్షణాయా।
స్తస్యాస్సనుగతమివాననమానతేన॥ 12

గూఢంసురశబ్దమాత్రమపి మేకాంతంప్రతౌసాతమేత్।
పశ్చాదేత్యశనై ర్గరత్పలస్యతేకుర్వేతవాలోచనే।
హర్తుర్యఽస్మిన్న నతీర్యసాధ్వసవశా స్మందాయమానాబలా।
దాస్యేతపదాత్పదంచతురయాసఖ్యాను మోపా స్తికమ్॥ 13

అనధిగతమనోరథస్యపూర్వం।శతగుణితేవగతామయాప్రియామా।
యదితుతవసమాగమేతథైవ ప్రసరతిసుభృతఃకృతీభవేయమ్॥14

ఇదంరుణద్ధిమాంపద్మ । మంతఃక్షణితమట్పదమ్।
మయూదష్టాధరంతస్యా । స్సశీత్కారమివాననమ్॥ 15

గీ॥ ముగుదనల్కఁగోయిలనుడీయగనుఁగెట్టు।
చానమొగమునగపడుదాఁకఁజందురుడన।
కిన్నుమూయమేల్లేళ్ళపైఁకినుఁదొనుట।
చేఁగనకున్నఁబుకింపుఁబైఁడితీఁగె॥ 4

గీ॥ .తెలుపుచుసరివలపఁనుఁగు.తలఁపుఁగల్గు।
.నాచెలువమాటయీయాకు.నందమురెడు।
.నెగయుకొనెప్పలుగలనా.యింతిమోము
.నాదుమొగముతోఁగూడిన.మాటిదిశెలి 12

తే॥ .పుడుతెనాపేనులం.బరఁగ .మంతనము .నరసంబెచుప్పుడావంతయు
నైన।
.నడీలేకవెనువెన్కఁ.జనుదెంచిమూయఁ గాతనాథ్డనఁ.గైదా
మరలనుగొ।
.బడుపుమైనేనఁ.చక్కటికెనిగి .నడీయంతయుందగ్గి.బలిమిమైనాము।
.కడకునేర్పగుచెలి.కత్తిచేదేబ .డెడునడుగడుగున.డ్పింపుగఁ
బడుచు॥ 13

గీ॥ .నాదుకోరికతీరకు.న్న తఱిమునుపు।
.చేయినాకొబ్బెడునూ్ఱ.రెట్టులగుచు।
.నీదుకూటమియందట్లు.నెగడునేని।
.పునెమునాఁటిచక్కనికేసు.బొమలదాన॥ 14

గీ॥ .లోన,జమిలిముక్కాలియె.లుంగుఁగలిగి
.నట్టియీ,తమ్మినన్నరి. కట్టుచుండె।
.నడిగనాచేతఁగఅనగఁ.బడినపెదవి।
.,మోరయు నెగయుఁ బ్రుంగలదాని. మోమువలెను॥ 15

యదృచ్ఛయాత్వంసకృదహ్యవంధ్యయోః । పథిస్థితాసుందరియస్యనేత్ర
యోః ।
త్రస్యయావినాసోఽనిసముత్సుకోభవేత్ । సఖీజనస్తేకిమురూఢసా
హ్వాదః॥ 16

అమ్మా-లదావిడవేఏఆవలీవై జఅంతిఆమేలగా-సహిమో ఆవేహిదా।
వణమ్। సమరేసిస్సఏదంఅత్తణోవఅణమ్॥ 17

ప్రియమాచరితంలతేత్వయామే। గమనేఽస్యాక్షణవిఘ్నమాచరన్యాః।
యదియంపురపద్యరాళనేతా। పరినృత్తార్థమునీమయాదృష్టా॥ 18

కిదవలహుయహిఆఅగేఅహం-అణుణఅంణగేణ్ హోమికిస్తదక్షిణస్సదేకిద
పచ్చాత్తావస్యభాఆమి॥ 19

కార్యాంతరితోత్కంఠం । దినంమయానీతమనతికుచ్ఛేణ।
ఆవినోదదీర్ఘయామాం । కథంనురాత్రిగమయితవ్యా॥ 20

కుసుమశయసంనప్రత్యగ్రంనచంద్రమరీచయో।
నచమలయజంసర్వాంగీణంనవామణియష్టయః।
మనసిజరుజంసావాదివ్యామమాలమపోహితుం।
రహసిలఘుయేచారబ్ధావాతదాశ్రయణీకథా। 21

ఇదంతయారక్షక్షోభా । దంగేనాంగంనిపీడితమ్।
ఏకంకృతేశకేలేఽస్మిన్ । శేషమంగంభువోభరః॥ 22

గీ॥ ..ఏకతమునసయ్య.సీవొకమూరైన।
.నెవనికంటఁబడెదొ..యిగురుఁబోడి।
..బాళిఁజెందునీ.వి.రాళివాఁడున్గాడ।
.చెలులమాటతేరె.చెప్పనేల॥ 16

వ॥ అమ్మో-నాపేరుతీఁగెచివురునఁదగులుకొన్నది- చెలీనీనిడిపించు-
నెచ్చెలీయీనామాటఁ దలంతుచుందువుగదా. 17

గీ। .ఆపె.పోకకొకనిమున.మడ్డుపొచ్చి'
.తీవమేలొకఁగూరిచి.తీవనాకు।
..గ్రమ్మఱినాల్వులఁగంటినీ.కతనివుడు।
.కన్పడెనగముద్రిప్పమొ.గంబుతోడ॥ 18

వ॥ మోసగాఁడ- చూడ్కినిడెందముగలదానఁగదానేను- వేడికొల్లెకొ
నకున్నాను- గాని- పలువురనువిదలన్గాడివగచు నీకుజతైదను. 19

గీ॥ .వనివడుటచేనడంగిన..బాళిఁగల్గు।
.పవలునడుపఁబడెఁగడుని.బ్బందిలేక
.పొడవుజాములవేడుక.లెడయురేయి।
.యెటులనాచేఁగడుపఁడు.నింకమీఁద॥ 20

గీ॥ .అలరుపానుపుగానివె.న్నెలతుఁగాని।
.గందమున్మానికపుపేర్లు.గానినాదు।
..మరునివెతదీర్పఁజాల.వచ్చరయఁగాని।
.దాని.కతగానితప్ప.మం.తనమునందు॥ 21

గీ॥ .అరదమెరఁగఁగనాపైని.నొరయఁబడియె।
.నిచొటునామేనియందున-.నిద్దిచొక్కటి।
..పునము.పొనరించె-నాయెడ.లునమిగిలిన।
..తావునంతయుఁబుడమికెం.తయునుబరువు॥ 22

అనేనకల్యాణిమృణాలకోమలం। ప్రతేనగాత్రంగ్లపయస్యకారణమ్।
ప్రసాదమాంకాంక్షతియస్తవోత్సుకః।సకింత్వయూదాసజనఃప్రసాద్యతే॥
23

అభిజ్ఞానశాకుంతలే॥

ఇసిచుంబిఆఇంభమరేహిం । సుఉమూరకేసరసిహాఇం।
ఓదంసయంతిదఅమూణా । ఘమదాఓసిలీసకుసుమంఇం ॥ 24

అధరఃకిసలయరాగః । కోమలవిటపానుకారిణౌబాహూ ।
కుసుమమివలోభనీయం । యౌవనమంగేషుసన్నద్ధమ్॥ 25

హళాసఉండళే-ఇఅంసఅంవరవహూభాళసహ ఆరస్సతుఏకిదణామహే
హవణజోసిణి త్తిణోమాళిఅఖుణంవిసుమరిదాసి- తహజఇఅత్తాణం వివి
సుమరిప్సం- హళాభమణీయేసుకాలే ఇసుస్మలదాపా అవమిహుణస్సవ
ఇఅరోసంపుత్తో-ణవకుసుమజోవ్వణాభణజోసిణీ సిణిద్ధవల్లవదాపీ ఉవ
భోఅర్ఖమోసహఆజే-హళాఅణసూయే అవిజాణాసికింణిమి త్తంస ఉం
దళావణిజోసిణిం అతివె త్తపెళ్ళది- ణఖువిభావేమిణ హెహి- జహవణ
జోసిణి అణుయూవేణపా ఆవేణసంగదా- యెవ్వంణామఅహం విహ త్త
ణో అణుయూపం వరంళహేఅ త్తి- వేసోణూహంతు హఅ త్తగదో మ
ణోరహో॥ 26

గీ॥ .,కతములేక-తూఁడు.,కరణిమె త్తనిమేను।
.నొంచుచుంటివిట్టి.నోముచేత।
.నెవఁడునీకనికర.మువలచునబ్బంటు।
.కనుఁగొనఁబడునేమె.,నెనరునఁ.జెలి॥ 23

పాట—బేగడ—జంపె

"ఎత్తుగడ" .,కొదమతుమ్మెదలొకింత్రగోలు .నూఁ.గుజడలతు
దలుగలదిరిసెనపువ్వు,లు।
"తీరుగడ" .విదలు కనికరంబలరారందవు.,వీనులఁ,గ్రై సేయుచు
నుండ్రు.24

కం॥ తలిరు,జిగిమించువాఁతెఱ।
.పొలుపగులేఁగొమ్మజోడుఁ.బోలినచేతుల్।
,చెలువముగమేనియంతట।
.,నలరువలెన్ జవ్వనంబు.,నలరుచునుండెఁ॥ 25

వ॥ నకియ- శకుంతలా- తీయమావి గున్నంబెండ్లాడఁ గోరుకొన్నదీ విరజాజి- నీచేఁదోఁటవెన్నెలయనుపేర్వడసె- దీనిమఱచితివికదా అ ల్లెనన్నే నే మఱచితినమ్మా - మంచితఱీ నీ తీఁగెమార్కిఁకు జంటకుఁ బొందుకలిగె- ,గ్రొన్ననపాయమునఁ ,గొమరారునీతోఁట వెన్నెలం ,బొడము చివురునీతీయమావిగున్న ,కుడువఁజెల్లు -నమ్మా యనసూయా - శకుంతలయెందుకుఁ దోఁటవెన్నెల నంతగాఁజూచుచున్నదో నీవెఱుఁగుదువా- నాకుఁదోఁచలేదు నీవుచెప్పుము- ఎట్లుతోఁటవెన్నెల తగినప్రాణితోఁ గూడెనోయట్లు తాఁగూడఁ దగుమగనిఁ బొందుదునని (శ) ఇదినిక్క-ముగ నీలోనికోర్కె-. 26

యతో యతశ్చక్షురణో ఽభివర్తతే। తత స్తతః ప్రేరితలోలలోచనా।
వివర్తితభ్రూరియమవ్యశిక్షతే। భయాదకామాపిహి దృష్టివిభ్రమమ్॥ 28

చలాపాంగం దృష్టిస్పృశసిబహుశో వేపథుమతీం।
రహస్యాఖ్యాయీవస్వనసిమృదుకర్ణాంతికచరః।
కరంవ్యాధూన్వత్యాఃపిబసిరతిసర్వస్వమధరం।
వయంతత్వన్వేషాన్మధుకరహతస్త్వంఖలుకృతీ॥ 28

తదోవసందోదారసమవితా ఏఉమాద్రఇత్త ఆంరూవంపెక్షి – అణ
సూఏగమిస్సందావఅహ-ఇమంఅసంబద్ధపళావిణీం పిఅవదం అజ్జావగో
దమీఏణివేదేదుం॥ 29

ప్రసస్తాంసావతిమాత్రలోహితతలాబాహుఘటోత్థే పణా।
దద్యాపిస్తనవేపథుంనజహతిశ్వాసాఃప్రమాణాధికాఃl
బద్ధంకర్ణశికీషరోధివదనే ఘర్మాంభసాంజాలకం।
బంధేస్రంసినిచైకహస్తయమితాఃపర్యాకులామూర్ధజాఃll 30

గీ॥ .ఎచ్చ కెచ్చటఁ దుమ్మెద .యొమరుతెగులు ।
.నాయొడనదురుచుండుకే .న్దోలుఁగొలివి
.యీమె-లిరిగెడుబొమలతో .నిప్పుసేర్పు ।
.వలపులేకయుఁజూపు,హొ.యలు. వెఱపున ॥ 27

త॥ .కనియద రెడు కడకన్ను - ఁబల్మాఱుఁ
.పడఁబాటుఁగలదాని ఁ.దాఁకుచునుండు ।
.,మొనరుతుమెల్లన ,.నులివు- ,మంతనము
.చెప్పెడుతీరునఁ .జెవియొద్దఁజేరు ।
.కొని-ప్రాపుచుందువు .,కూటమియనల
.యిన,మోవి-నాపెచే .యివిదల్చుచుండ ।
.ఁ.,బునెముకల్గిదాన .వుగదటేఁటి-నిజ
.ముచెదకుటన్మేమి .మోసపోయితిమి॥ 28

వ॥ పిదప ,నామని ,తఱి వెఱ్ఱెత్తించు ,సోయగముఁజూచి (శ) నేనెళ్లి
పోయెద- ననసూయా- యిట్లు కూడనిమాటలంచున్న ప్రియంవ
దన్దూర్చి గౌతమితోఁజెప్పటకు ॥ 29

త॥ .పొలపుగనంగిన .మూఁపులు-మిగుల
.నెఱ్ఱనియఱచేతు .లెసఁగుబుజములు ।
.కడవెత్తుటన్జన్నుఁ .గవపడం కెడయఁ
.బోవదిప్పటి-కూరు.పులుమేరమీఱు ।
ఁ.గులుకుఘూవంటుపో .గులఁజిగిమించు
.మోమునఁజెమ్మట .ముత్తెములల్లు ॥
.ముడిపిడనొక కేల .ముడువగఁ బడెడు
.విరియఁబారినతల. వెండ్రుకలెల్ల ॥ 30

వాచంనమిశ్రయతియద్యపిమేవచోభిః ।
కర్ణందదాత్యభిముఖం మయిభాషమాణే ।
కామంనతిష్ఠతిమదా ననసమ్ముఖీసా ।
భూయిష్ఠమన్యవిషయా నతుదృష్టిరస్యాః ॥ 31

అనాఘ్రాతంపుష్పంకిసలయమలూనంకరరుహై ।
రనావిద్ధంరత్న మ్మధునవమనా స్వాదితరసమ్ ।
అఖండంపుణ్యానాంఫలమివచతద్రూపమనఘం ।
నజానేభోక్తారంకమిహసముపస్థాపస్యతివిధిః ॥ 32

అభిముఖేమయిసంహృతమీక్షితం। హసితమన్యనిమిత్తకృతోదయమ్ ।
వినయవారితవృత్తిరితస్తయా । నవివృతో మదనోనచసంవృతః ॥ 33

దర్భాంకురేణచరణఃక్షతఇత్యకాండే। తస్మిన్నిషిద్ధాకతిచిదేవపదానిగత్వా
ఆసీద్వివృత్తవదనాచపిమోచయన్తీ । శాఖాసువల్కలమసక్తమపిద్రుమాణామ్ ॥ 34

క్షామక్షామకపోలమాననమురఃకార్శ్యముక్తస్తనం।
మధ్యేక్లాంతతరఃప్రకామవినతా వంసౌచవిపాండురా ।
శోచ్యాచప్రియదర్శనాచమదన క్లిష్టేయమాలక్ష్యతే ।
పత్రాణామివశోషణేనమరుతాస్పృష్టాలతా మాధవీ ॥ 35

గీ॥ .మాటఁగలపదు- కాని నే .మాటలాడు।
.చుండఁజెవిఁయొగ్గియాలించు .చుండు- నాదు
.మోమునకెదురుగాఁ దన .మొగమునిడదు।
.కాని- మిక్కిలివేర్చాదు .దానిచూపు॥ 31

ఉ॥ ..క్రోలనిక్రొత్తతేనె-,మొనఁగ్రుచ్చనిమానికె-గోరువాటులనే।
.దాలచనట్టిలేఁజివురు .తావిగొనంబడనట్టిపూవునుం।
.బోలినదానిసోయగము-ముంటినోములమేటిపంటగా।
.బోలును-దానినేలుటకుఁబుట్టినయాతనిదెంతపున్నెమో. 32

గీ॥ .చూపునుఅలిఁపఁబడుమోము.జూడనేను।
..నొండుతలఁపుననగఁబడు.ఁవాఁకొయలుమీఱి।
.నడఁకువ,మెయినడ్డఁబడిననడతఁగల్గి।
.పడఁతిచేడాఁగఁడు-బయల్పడఁడు,మరుండు. 33

గీ॥ .,కతములేకకాలు.గాయమువడె,మ్రొగ్గి।
.మొలకనునుచఁగొన్ని .యడుగులరిగి
.,చెలువమోముదిప్పి,నిలిచెపిప్పుచునార।
.చీరఁకగలకున్నఁ,జెల్లుకోమల. 34

త॥ .కడువాడు చెక్కిళ్ళుల్ .గలమోము-గట్టి
తగ్గినచన్దోయిఁ,దవరెడునప్పు-।
.బడలిన,లేఁగాను-.వంగినమూఁపు।
.లెంతయు వెల్లనియినమేనిచాయ ।
.,వెడవిల్తుచేఁగుఁదిఁ.,వెలఁదుకకనిక
రింపఁబడఁదగు-మఁ.ఱి-సొగసుమీఱు।
.వడగాలిచేఁదాకఁ .బడునాకులుగల
.తీయమావిడితోఁగె .తీరునఁదోఁచు॥ 35

హళాయలణలేసుగోసకళిఅదు- తంసుమణోగోవిదం- కరిఆదేవదాపసా
దవ్వనదేశ్నేణతస్సరంణోహద్ధంపావఇస్సం— 36

తుజ్జణఅణేఅలం । మహఉణమఅణోదివావిరత్తివి ।
నిగ్ఘుణతవేఇబళిఅం । తుఇజంత్తమణోరహాఇఅంగాఇ— 37

కింశీతలైఃక్లమవినోదిభిరార్ద్రివాతాన్।
సంచారయామినలినీదలతాలవృంతమ్।
అంకేనిధాయకరభోరుయథాసుఖంతే।
సంవాహయామిచరణావుతపద్మతామ్రౌ॥ 38

లదావళిఅనంచావహరఆమందేమిభూ ఓపరిభోఆఆ 39

ముహంరంగుళిసంవృతాధరోష్ఠం । ప్రతిపేధాక్షరవిక్లబాభిరామమ్।
ముఖమంసవివర్తిపక్ష్మలాక్ష్యాఃకథమప్యున్నమితంనచుంబితంతు॥ 40

తస్యాఃపుష్పమయీశరీరలులితా శేయ్యాశిలాయామియం ।
క్లాంతేమన్మథలేఖఏషనలినీ పత్రేణఖైరర్పితః।
హస్తాభ్యాంపరిపీడ్యబిసాభరణమిత్యాసజ్యమానేక్షణో।
విర్ణంతుంసహసానవేతసగృహాచ్చక్రోమిభూనాద్యదపి. 41

వ॥ ఏమో- వలపుజాబు వ్రాయుము- దానిం బుష్పలోఁదాఁచి-వేల్పు
.పసాదమను నెపంబున- జేనిచేతఁ బెట్టుదను ! 36

గీ॥ .నీదు డెందమొకింతయు .నేనెఱుంగ !
.మాపుబవలును నీపయి .న్మరులుకొన్న !
.నాదునెమ్మేనుమిక్కిలి .,ననవిలుతుఁడు !
.కనికరముఁ ,దొఱఁగినవాఁడ-..కాఁచుచుంటి ॥ 37

గీ॥ నీదుబడలికి వాయగ .నీటిగాలి !
.వీతునా, తమ్మిరేకుల .,వీవనలను !
.దొడనుఁగూర్చుండఁబెట్టిను .న్దొడలదాన !
.యడుగులొత్తుదునానీకు .హాయిగాను॥ 38

వ॥ కాకఁబోఁగొట్టిన తీఁగెజొంపమా తిరిగి ,కూటమికై పిల్చెదను॥ 39

గీ॥ .పలుమఱు వ్రాస్వేళ్లతోమాయఁ .బడినపెదవి !
.వలదనెడి,వ్రాలు-మై,చొక్కు- .పాటు-,తనరు !
.,క్రాలుఁగంటి మాఱ్మగ ,మెట్ట. కేలకెత్త !
ఁ.బడియె- నైనను-ముద్దిడఁ .బడఁగలేదు ॥ 40

తరువోజ :—.ఇదెయూపెమే ,ని చేనెంతయు రాత్రి.
పైనలిఁగనపూల.పానుపు-గోళ్ల !
.,పదనులవ్రాయంగఁ.బడు,మరు,కమ్మ
.తగునిదెవాడిన.తామరాకుపయి !
.నిదెతూఁడుగవవడి.యెజ్జేతినుండి-.
యంతటనేనిట్టు.లరికట్టఁబడుక !
.నుదుగతోదబ్బన.న్బోఁజాల-రిత్త
,వారినప్పటికిఁ,.బబ్బలియిల్లువిడిచి। 41

తపతితనుగాత్రిమదన। స్త్యానినిశంమాంపునర్దహత్యేవ।
గ్లపయతియథాశశాంకం। నతథాహికుముద్వతీందివసః॥ 42

మాలవికాగ్నిమిత్రే॥

విపులంనితంబబింబే। మధ్యేక్షామంసమున్నతం స్తనయోాఃి।
అత్యాయతంనయనయో। ర్మమజీవనమేతదాయాతి॥ 43

క॥ చెలియాననవిల్తుఁడునిను ।
.,గలఁచె- నయిన - ననున్న నెపుడుఁ .గాల్చుచునున్నా ।
డలపవలు చందమామన్ ।
.,జెలువడఁచినయట్లు .,తొవలఁ .జేయదుసుమ్మా ॥ 42

క॥ .వెడలపుపిఱుఁదులయెడ- నె ॥
,న్నడుమున , నకనకలు- బిగిత.నము ,గుబ్బల బల్ ।
నిడుపున్ జూపులయందున ।
.,నడతెంచుచునుండె నిపుడునా ,యసుఖిదిగో ॥ 43

MERRIMENT.

ALL'S WELL THAT ENDS WELL *Act I. Sc. I.*

Full oft we see
Cold wisdom waiting on superfluous folly. 1

Sc. iii.

I have been, madam, a wicked creature, as you and all flesh and blood are : and, indeed I do marry that I may repent. 2

Act iii Se. ii.

Why, he will look upon his boot, and sing ; inend the ruff, and sing ; ask questions, and sing ; pick his teeth, and sing. I know a man, that had this trick of melancholy, sold goodly manor for a song. 3

AS YOU LIKE IT *Act I. Sc II.*

The more pity, that fools may not speak wisely, what wise men do foolishly. 4

Act. ii. Sc. vii.

Call me not fool, till. Heaven hath sent me fortune. 5

హాస్యరసము

ద్వి॥ .కడువెఱ్ఱిబానిస.గామొద్దుబండి।
.కడచుటతఱచుగఁ.గందుముమనము ॥ 1

వ॥ అమ్మానివలె-మఱియు- నందఱిలాగు- నేఁగూడనొక తెల్వి మాలినజంతువును-ఁ గాని- నిశ్చయముగాఁబెండ్లాడెద-నందుచేఁబాచ్చాత్తాపపడవచ్చుఁగనుక. 2

వ॥ ఎందుకు- వాఁడుతనజోడునైపు చూచుకొనుబాడును- మఱియుఁగుచ్చెపెట్టి పుట్టినతనమెడ గుడ్డనవరించుకొనుంబాడును- బ్రహ్మసులడుగునొబ్బడును-వెండియుంబల్లుపట్టుకొనుంబాడును-ఈరీరుపిచ్చిగలయెకడొకపాటకై తనమేలైన,మాన్యమమ్ము కొనుటనేనెఱుఁగుదును. 3

వ॥ బుద్ధిమంతుల ,వివేకముగాఁజేయుదానిక వెఱ్ఱులువివేకముగ వివరింపరాదసుట మఱింతఘోరము. 4

ద్వి॥ .పిలువకునన్నవి.వేకియుంచీర్చు।
.,కలిమిదేవుఁడునాకు. గలిగించువఱకు॥ 5

Act iii. Sc i.

Love is merely a madness; and, I tell you, deserves as well a dark house and a whip as madmen do; and the reason why they are not so punished and cured is, that the lunacy is so ordinary that the whippers are in love too. Yet I profess curing it by counsel.

Yes, one; and in this manner. He was to imagine me his love, his mistress, and I set him every day to woo me; at which time would I, being but a moonish youth, grieve, be effeminate, changeable, longing, and liking; proud, fantastical, apish, shallow, inconstant, full of tears, full of smiles; for every passion something, and for no passion truly anything, as boys and women are, for the most part, cattle of this colour: would now like him, now loathe him; then entertain him, then forswear him; now weep for him, then spit at him; that I drove my suitor from his mad humour of love, to a living humour of madness, which was, to forswear the full stream of the world and to live in a nook merely monastic. 6

Act iv. Sc. i.

Very good orators, when they are out, they will spit; and for lovers, lacking (God warn us) matter, the cleanliest shift is to kiss. 7

వ॥ వలపుబొత్తిగవెఱ్ఱి-మఱియు- నీకుఁజెప్పెద-ఁబిచ్చివానివలెఁజే
ఁకటిగదికిఁ, జెబుకునకుందగును-వలపునఁబొగలువార్చు శిక్షింప
ఁబడి కుదర్చఁబడకుంటకు ఁగారణమేమన- ఁజిగిత్సకులుగూడ వ
లపుననుండు నంతసామాన్యముగా నాపిచ్చియున్న - ట్లైనను - నే
నుపదేశమున నదికుదర్చఁగలననిచెప్పెద- నౌను- నేసీలాగొకని
కాపిచ్చికుదిర్చితిని - వాఁడుననుదనవలపుకత్తెగా ఁ బ్రాణనాయి
కగా భావించవలయును- మఱియు- వాఁడుతన్నుఁబ్రతిదినము బ
తిమాలుకొనునట్లు లేర్పరచెదను - , చాపల్యముఁగల పడుచునై
నేనానిమయమునశిక్షించెదను- మొత్తఁబడి, చాంచల్యముకలిగి-ప్రాం
తిఁగొని- , వాలకముమేరుచు- గర్వపడి లేనిపోనియూహలతో
గోతిచేష్టలుసల్పుచు-ఁదడఁబడి- నిలుకడలేక- కస్సిన్నిప్పనిండి- చిఱు
నగవులు , మెండుకొని యుండెదను. ప్రతిదుఃఖమునకుఁగొంతయు-
నేమనో, న్యధయు లేకున్న నేమాత్రమైనను-మొత్తముపై -ఁబిల్లకా
యలునగ్రీలునిట్టిజాతి,పశువులు., గాన- వానినపుడేప్రేమించెద-
నప్పుడే యసహ్యించెదను. వెంటనేవానిన్నంతోషపెట్టెద- ఁదోడ
నేప్రమాణముచేసి వాని,న్నిరాకరించెద- నప్పుడేవానిఁగూర్చి
, విలపించెద- దత్తిణమెవానిపైనుమిసెద- నన్వాలచినవానిన్ వాని
పిచ్చివలపునుండి , తీవ్రోన్మాదప్రకృతికిఁబాఱఁదఱిమెద- ననఁగా-
వాఁడొట్టువైచికొని- యీమానుష్యసంఘమున్నిండనాడి- , మునియై
యొకమూల బ్రతుకు నట్లొనర్చెదను. 6

వ॥ మంచిమాటకార్లు , తడఁబడినపుడుమియాదురు- వలపుకాండ్రో-ప
సలేనప్పు డసలాదుకాని-మిగులనేప్రజనఁజేయుటకు--ముద్దాడుట.

Men are April when they woo, December when they wed ; maids are May when they are maids, but the sky changes when they are wives. I will be more jealous of thee than a Barbary cock-pigeon over his hen ; more clamorous than a parrot against rain ; more new- fangled than an ape : more giddy in my desires than a monkey : I will weep for nothing, like Diana in the fountain, and I will do that when you are disposed to be merry ; I will laugh like a hyen, and that when thou art inclined to sleep. 8

O, that woman that cannot make her fault her husband's occassion, let her never nurse her child herself, for she will breed it like a fool.

Act v. Sc iii.

Shall we clap into 't roundly, without hawking, or spitting, or saying we are hoarse, which are the only prologues to a bad voice. 10

CORIOLANUS— *Act IV. Sc iii.*

I have heard it said, the fittest time to corrupt a man's wife is where she's fallen out with her husband. 11

CYMBALINE— *Act V Sec.V*

By medicine life may be prolonged, yet death
Will sieze the doctor too. 12

వ॥ మగవాండ్రుతముఁ బెండ్లాడని కన్నియలబితిమాలు కొనునప్పుడు పైత్రమాసమువంటివారు-కాని- పెండ్లియైనపిదప, శూన్య మాసమువలెనుందురు- కన్నియలుతమ, కన్యాత్వమందు వైశాఖమున్బోలెదరు-కాని-వారిల్లాండ్రైనపిమ్మట నాకాలము మాఱును- మగపావురముతనపెట్టన్శంకించుటకన్న నెక్కువగనిన్ను నేననుమానించెదను- వానకఱచుచిలుకకంటె మిక్కిలిరొదపెట్టెద- ఁడిమ్మనికన్నమిగులఁజపలముగానుండెదను- నాకోర్కులయెడఁగోతికన్న ఁగొఱమాలియుందును-శోకదేవతకారణినే నూరకేడ్చెదను- మఱియునీవుల్లాసముగ నుండనిచ్చగించినపుడేనేనట్లచేసెదను - దుమ్మెలగొండిలాగునవ్వెదను- వెండియునీవునిమరింపఁదలఁచినపుడే నేనట్లొనర్చెదను. 8

వ॥ భళీ- తనతప్పతనమగనిపై మోపనియాఁచుటి- తనంతనాపైతన బిడ్డంబెంచనీకుమేమననాపె, వెంగలివలె దానికినడతమప్పను. 9

వ॥ చెడుకంతమునకుఁబీకికలైన, కేకరింతగాని-యమియటగాని- గొంతుకువెల్లురాసినదని చెప్పటగాని-మాని-వెంటనేసిద్ధపడుదుమా.10

వ॥ ఒకనిభార్యంజెఱచుటకు మిక్కిలితగినసమయమది యాపెపెనిమిటితోసరిపడకున్నపుడనివింటిని. 11

ద్వి .బ్రతుకుపొడ్డింపగఁబడునందుచేత।
..మృతివైద్యునింగూడ.బ్రమింగెడుఁగాని॥ 12

HAMLET— *Ac. I. Scc. V.*

But virtue, as it never will be moved
Though lewdness court it in a shape of heaven,
So lust, though to a radiant angel linked,
Will sate itself in a celestial bed
And pray on garbage. 13

Act ii. Sec. ii.

Fare you well, my lord.
These tedious old fools ! 14

Act iii. Sec. i.

If thou dost marry, I'll give thee this plague for thy dowry : be thou as chaste as ice, as pure as snow, thou shalt not escape calumny. Get thee to a nunnery. Go, farewell. Or, if thou wilt needs marry, marry a fool ; for wise men know well enough what monsters you make of them, 15

Sec. ii.

None wed the second, but who killed the first· 16

The instances that second marriage move
Are base respects of thrift, but none of love :
A second time I kill my husband dead
When second husband kisses me in bed. 17

గీ॥ .అలమిపోకిరితనము,స్వ.ర్గాకృతిఁగొని ।
.కోరినఁజలింపఁబడదుసు.గుణమొకప్డు।
.,దివ్యమూర్తినిఁగలిసియున్ ,దృష్టిపడక ।
.,గుహ్యచాపల్యమెంగిలి.కూళ్లుగుడుచు ॥ 13

వ్వి॥ .,ఎసఁగుమహాయిగా.నీవునాప్రభువ ।
.విసిగించునీముని, వెంగలివారు ॥ 14

చ ॥ నీవుపెండ్లాడినయెడ నీకే,వ్యాధినేనరణమిచ్చెదనుమంచుగడ్డవలె
మచ్చలేకుండు-మంచువలెనిర్మలముగనుండు-మైననిశ్చయము
గా- నిందెందప్పకొనఁనేరవు-సన్యాసినులమఠమునకుఁబోపొమ్ము-సు
ఖముండు.మటుగాక- నీవుపెండ్లాడఁగోరినచో వెఱ్ఱివానిఁబెండ్లాడు-
మేమన- ఁదెలివిఁగలవారు- నీవువారినెట్లుపాడొనర్చెదవో తెలిసి
కొండురు. 15

వ్వి॥ .తొలివానిఁజంపిన.,తొయ్యలితప్ప ।
.మలివానిఁబెండ్లాడి.,మనఁదవ్వైన ॥ 16

గీ॥ .సంపదన్ వృద్ధిపరచుకి.చపుతలంపు ।
.గాని-రెండవ పెండ్లికిఁ.,గతమువలపు।
.కాదు-మలిసారినాదుమ.గనిఁ.,గెడపెద ।
.,మెత్తనన్మార్పెనిమిటి,చుం.బించునట్లు ॥ 17

I do beleve you think what now you speak ;
But what we do determine oft we break.
Purpose is but the slave to memory ;
Of voilent birth, but poor validity ;
Which now, like fruit unripe, sticks on the tree,
But fall unshaken, when they mellow be.
Most necessary 't is, that we forget
To pay ourselves what to ourselves is debt :
What to ourselves in passion we propose,
The passion ending, doth the purpose lose :
The voilence of either grief or joy
Their own enactures with themselves destroy :
Where joy most revels, grief doth most lament ;
Grief joys, joy grieves, on slender accident.
This world is not for aye ; nor 't is not strange
That even our loves should with our fortunes change:
For 't is a question left us yet to prove,
Whether love lead fortune, or else fortune love.
The great man down, you mark his favourite flies ;
The poor advanced makes friends of enemies.
And hitherto doth love on fortune tend :
For who not needs shall never lack a friend ;
And who in want a hallow friend doth try,
Directly seasons him his enemy.
But, orderly to end where I begun,—
Our wills and fates do so contrary run,
That our devices still are overthrown ;
Our thoughts are ours, their ends none of our own ;
So think thou wilt no second husband wed ;
But die thy thoughts when thy first lord is dead. (1) 18

సీ॥ .నీవిప్డుపల్కుచా.నిసరిగ, నరసెద. వనితలంచెన-ఁగాన-. మన
ముతఱుచు।
.నిశ్చయించినదిమా.నెదము-బల్మినో, దవి.కడుఁ గొంచెముఁవిలువ.
గలుగు,స్మృతికి।
.బొ త్తిగనుద్దేశ.మున్దాసియగు-నద్ది-.చెట్టున, దోరగా.యట్టలుండుఁ।
.నింతవఱకు-ఁగాని-. యిఁక,నారముగ్గినఁ.బడిదొడుఁగడిలింపఁ. బడ
కఁ-మిగుల ।
.ముఖ్యముగా-మన.ముందీ ర్చ మఱచెద. మెయ్యాకెమనకగు.ఋణ
ముదాని ।
.దుఃఖసమయమునం. దునమనమనుకొన్న .చావంతముఁగీయఁగా.
ర్యంబుతప్పి।
.శోకంబునకుఁగాని,జోకకుఁగాని యుం.డినశక్తియవ్వాని. నిశ్చయ
ములు।
.తోవానిఁబొలయించు-నే. వఁకఁదుల్లెడు. నానందమున్గడుమఱచు
వంత।
..దురటిల్లు-వనటసంతోషించు-,మోదమ్ము.. వనరెడుఁ జిన్న ,
య.పాయమండె ।
.జగమిదికాదు,శా.శ్వతమింతెకాక-మ.నయదృష్టములతో మ.నవ
లప్పులును ।
.మారుట,ప్రబముకాదు-. కారణమేమన-.వడుపునోవిధినిమ.న్మ థుఁ
డు-లేక ।
..కామునినడుపునో. కడు,భాగ్యదేవత-,యాయంశము బట్టినేయ
నింక ।
.మనకువిడువఁబడి. యెను-గొప్పవాఁడు, ప్రకఁగిలినసీవున్బరి.కింతు
వతని ।
..ప్రియుఁడుపరుగు వెట్టుఁ. బోదహెచ్చినయెడ-. నలిగెడుకాంతల
.సంగడులుగ ।

Why, let the strucken deer go weep,
The hart ungalled play;
For some must watch, while some must sleep:
Thus runs the world away. (2) 18

Act. iv. Sc. iii.

We fat all creatures else to fat us, and we fat ourselves for maggots: your fat king and your lean beggar is but variable service, two dishes, but to one table: that 's the end. 19

.నిదినఅకుమఱియ.దృష్టమున్గొలిచెడుఁ.,బెరిమయేమనఁ గోర్కు-.
దొఱఁగువాఁడు॥
.హితునిఁగొఱఁతవడఁ.డెప్పటికైనఁ.జెంఁడియనుఁ-గావలసియ.ంజీ
ననతండు
.కపటియయిననేస్నేహానినసుభవించు.. స్పష్టముగా- వానిఁబగతుఁ
జేయఁ।
ఁ.గాని-వరుసగనె.క్కడమొదలిడితిన.య్యెడముగియఁగ-మన.యిచ్చ్
లుమఱి।
.మనయూసలింక ,ధ్వంసంబుకాఁబడునంత..,ప్రతికూలముగ వడిం
.బరుగువెట్టు।
.మనదుచింతలుండు.మనవిగఁగావువా।
.నిఫలితములుమనవి-.నీవుతలఁతు।
.కనుక-మాఱుమనువ్రఁ.గొనమి-నీతొలిభర్త।
.చెల్లు నపుడె.నీదు.చింతలు తెగు॥ (1) 18

గీ॥ పోటుతిన్నజంకపొగలుచుంబోనిమ్ము।
యుక్తమగునిజ్జే.యూఁజనిమ్ము।
కొందఱునిదురింపఁ.గొందఱుమేల్కొన।
వలయు-నట్లు-జగము.పరుగువెట్టు॥ (2) 18

వ॥ మనక్రొవ్వునకై జంతువులనెల్ల మనముక్రోవ్వింతుము-పురుగులకో
ఱకై మనంతటమనముక్రొవ్వుదుము-నీబల్లిసిరాజును- మఱియు నీ
బక్కచిక్కనబిచ్చగాఁడునుంగేవలముమాఱుచుండెడు కించముల
[illegible]

HENRY IV—PART I— *Act III. Sec. I.*

Mincing poetry ;—
'T is like forced gait of a shuffling nag. 20

PART II:— *Act I. Sec. II.*

Have you not a moist eye ? a dry land ? a yellow cheek ? a white beard ? a decreasing leg ? an increasing belly ? Is not your voice broken ? your wind short ? your chin double ? your wit single ? and every part about you blasted with antiquity ? and will you yet call yourself young ? fie, fie. 21

But it was always yet the trick of our English nation if they have a good thing, to make it too common. 22

Act. iv. Sec. i.

Like an offensive wife
That hath enraged him on to offer strokes,
As he is striking holds his infant up
And hangs resolved correction in the arm
That was upreared to execution. 23

Sec iii.

If I had a thousand sons, the first human principle I would teach them should be—to forswear thin potations, and to addict themselves to sack. 24

ద్వి॥ .కొత్తికి-యీడుపుకాళ్ల.గుఱ్ఱపుతట్టు।
.గతి-బల్మిలాగిన. కవనముండెడును ॥ 20

వ॥ తడికన్ను-నీళ్లనిమొగము-పచ్చనిబుగ్గ- లేల్లనిగడ్డము-నెండుచున్న కాలు- బలిసియున్నకడుపునీకులేదా- నీకంఠముచెడలేదా-నీశ్వాస ముతగ్గలేదా-నీగడ్డము రెట్టింపలేదా- నీబుద్ధినీరసిల్ల లేదా-నీస్థితియు తయున్మదిమిచేధ్వంసముకావింపఁబడెను - నీవింకనుబ్రతుకువాఁడవ నెదవు-చీఫ్॥ 21

వ॥ మాయాంగ్లేయుల,ప్రకృతి-వాకెద్దియైన నొకనుంచివస్తువులభి చినచో దానింబాడుసల్పుట॥ 22

గీ॥ .తన్నుఁగొట్టునట్లు,తన పెనిమిటల్ల-।
ఁ.బుట్టఁజేసి-తన్ను.మొత్తునతని
.చేతికడ్డువాని.చిఱుతనిప్రేలాడ।
ఁబట్టుదుష్టభార్య.పగిదినుండె॥ 23

వ॥ నాకువే, గురుకొడుకులున్నప్పటికివాండ్రకునేను మొదటుమప్పమా ,ననినీతిపల్చని, పానష్టులుమానుటకుఁ బ్రమాణముచేయుటయు సారాయి,కలవడుటయును ॥ 24

HENRY VI—PART—I *Act II. Sec. III.*

And I have heard it said, unbidden guests
Are often welcomest when they are gone. 25

PART II *Act. IV. Sec. IV.*

How now, madam?
Still lamenting, and mourning for Suffolk's death?
I fear me, love, if that I had been dead,
Thou wouldst not have mourned so much for me. 26

PART III *Act. III. Sec. I.*

Look, as I blow this feather from my face,
And as the air blows it to me again.
Obeying with my wind when I do blow,
And yielding to another when it blows,
Commanded always by the greater gust:
Such is the lightness of you common men. 27

Sec. II.

Like one that stands upon a promontory,
And spies a far-off shore where he would tread,
Wishing his foot were equal with his eye;
And chides the sea that sunders him from thence,
Saying—he 'll lade it dry to have his way:
So do I wish the crown, being so far off,
And so I chide the means that keep me from it; 28

ద్వి॥ .పిలువని,నిందులు వెళ్ళినవెక్క-।
.,నెలమినింపొదురం.చేవిన్న వాఁడ॥ 25

గీ॥ .ఓసియింక నేడ్చు.చుంకెనీయిష్టుఁడౌ!
.వానికొఱకు మైలఁ.బట్టుచుంకె।
.యే నెమడసియున్న.నింతగాఁబ్రియురాల।
.శోకమందవంచు.నాకుఁదోచు॥ 26

[.,నూకెడునా,డె।

త॥ .కనుఁగొను-మే-వెఁడు .కన్నా మొగంబు.నుండియూదన్-గాడ్పు
.స-నదిపుతీయు నేవి,నర్తినెచినంత.లొంగు-నాగాలికి.లోఁబడు-వెండి
యును-,లాఁతికయ్యది.యునెగయునప్పు-.,డురవు,కర్వలిదెబ్బ.కొ
,డఁబడుచుండు।
.,ననయంబు-నటువంటి.దాఁజుల్క-ఁదనము-.,నలఁతులారామీకు
.,నలనడుచుండు॥27

త॥ .,వారిధిచేర్వగు.,పర్వతశిఖర .మందుండి-,దవ్వుల.కగపడునవల
.,తీరముఁగని-దానఁదిరుగనాశించి- .తన,దృష్టినేగునం.తవడి-ఁద
న,గతి।
.మీఅఁగోరుచు-నడ్డు.మించిన,కడలి.నెండించితనత్రోవ.నెనయు
ఁ,గొంతెమ్మ!
.కోరికఁబడువాని.,కొమరున-,చూళిఁ .గోరియడ్డగువానిఁ,గుత్సిం
తునేను॥ 28

Act. iv. Sec. i.

And you shall have your will, because our king ;
Yet hasty marriage seldom proveth well. 29

Sec. vii.

But when the fox hath once got in his nose,
He'll soon find means to make the body follow. 30

Act. v. Sec. vi.

The owl shrieked at the birth, an evil sign ;
The night-crow cried, aboding luckless time ;
Dogs howled, and hideous tempest shook down trees,
The raven rooked her on the chimney's top,
And chattering pies in dismal discords sung.
Thy mother felt more than a mothers pain,
And yet brought forth less than a mother's hope ;
To wit, an indigest and deformed lump,
Not like the fruit of such a goodly tree.
Teeth hadst thou in thy head, thou wast born,
To signify, thou cam'st to bite the world. 31

ద్వి॥ .పొందుస్వేచ్ఛన్ ప్రభు.వువుగాన-ఁగాని।
.తొందర పెండ్లియ.ర్థగ,నచ్చివచ్చు॥ 29

ద్వి॥ .తనమూతిమూరిన.తరువాతనక్క-।
.తను వెల్లమూర్చు,సా.ధనమందువేగ ॥ 30

సీ॥ .వులుఁగుపిట్టఅచెనీ.వుట్టుక-నొకచెడు
.గుర్తు-,తీతువయింకఁ.,గుటిలమైన ।
.నమయమ,బ్బుననిసూ.చన నేయుచాల్చె-ఁగు
.క్క-లుకూసె-ఁబెకలిచెం.గాలిచెట్ల।
.ఁగూర్చుండెఁబొగగూటి.కొనబొంతకాకి-య
.పస్వరముగఁబాఁకె.వదరుఁబోతు।
.పిట్టలుపదపడి.భీకరముగ-,నసా
.ధారణముగ నీదు.తల్లి,ప్రసవ।
.వేదనఁబొందియు-.వెండియు-ఁగోరిన
.దానికన్నన్నడుఁ. దక్కు-వుఁగనె।
.ననఁగబాగుగనేర్వఁడ. నట్టిముద్ద।
.యంత మంచిమానికిఁదగ.నట్టిపండు।
.నీవు.మునిపథడ్లతోఁబుట్టినావు-,జగము।
ఁగఅచుటుపసెవ్వచ్చితం.చెఅక నడగ ॥ 31

KING JOHN— *Act. IV. Sec. II.*

To gild refined gold, to paint the lily,
To throw a perfume on the violet,
To smooth the ice, or add another hue
Unto the rainbow, or with taper-light
To seek the beauteous eye of heaven to garnish,
Is wasteful and ridiculous excess. 32

KING LEAR *Act. I. Sec. IV.*

Not so young, sir, to love a woman for singing ; nor so old, to dote on her for anything ; I have years on my back forty-eight. 33

RICHARD III *Act I. Sec III.*

But then I sigh ; and, with a piece of scripture,
Tell them that God bids us do good for evil :
And thus I clothe my nacked villany
With old odd ends stolen out of holy writ ;
And seem a saint, when most I play the devil. 34

ద్వి॥ .బంగరుప్రాఁతమే.ల్బంగారమునకు।
ఁ.జెంగలువకురంగు.నేఁత-,నెత్తావి।
.,సురభొన్న కెరవు తె.చ్చుట-మంచుగడ్డ।
మఱినున్న నేయుట-.మఱిచెకరంగు।
.,నగవై రివింటనొ.నర్చుట-పట్ల।
.పగలు వెలింగెడు.,భానునికాంతి।
.హెచ్చింపఁజే,వత్తి.నెత్తిపట్టుటయు॥
.,నచ్చపు,నగుఁబాటు-.,నధికము-వృథయు। 32

వ। అంతపడుచువాఁడన్నానయ్యా పాటకోఅకై స్త్రీనివలచుటకు- మ
అంతముసలివాఁడఁగా నెందుకై న నాపైపై నంతగా భ్రాంతిపడుట
కు- నానెత్తికినలువదెనిమిదేండ్లు వచ్చినవి. 33

గీ॥ .,వెచ్చనూర్తు,శ్రుతిఁజదివి-.వేల్పుమనకు।
.నాజ్ఞయిఁడెఁజెప్పనకుమంచి.యాచరింప।
.ననెవదొంగిలి,శ్రుతిఫలి.తార్థములను।
.గప్పినాకేమి,మునివరె.,గానిపింతు॥ 34

Sec. iv.

I'll not meddle with it; it is a dangerous thing: it makes a man a coward: a man cannot steal, but it accuseth him, a man cannot swear, but it checks him; a man cannot lie with his neighbour's wife, but it detects him: 't is a blushing shamefast spirit that mutinies in a man's bosom; it fills one full of obstacles: it made me once restore a purse of gold that by chance I found; it beggars any man that keeps it: it is turned out of all towns and cities for a dangerous thing; and every man that means to live well endeavours to trust to himself and to live without it. 35

MEASURE FOR MEASURE— *Act. II. Sec. IV.*

So play the foolish throngs with one that swoons;
Come all to help him, and so stop the air
By which he should revive. 36

Act. iv. Sec. i.

Shame to him whose cruel striking
Kills for faults of his own liking? 37

వ॥ దానిజోలినాక్క్ర అలే-దదియు.పద్రవకరమైన-దదిమనుష్యునిఁబిఱికి
గాఁజేయును-మనుజుఁడు దొంగిలనేరఁడదివానినిందించును-మానవు
ఁడొట్టుఁబెట్టుకొననేరఁడదివానినడ్డును- మర్త్యుఁడుతనపొరుగు వా
నిభార్యతోఁబడుకొనలేఁడదివానిఁబొత్తిగాబైటఁబెట్టు-నదొక్ కెల
వెలఁబోవుసిగ్గుమొగముదయ్య- మదినరునిహృదయములోఁ దిరుగు
బాటొనర్చు- నదిజనునాటంకములతోనించును- నాకొకష్టుడుతనం
తదొరకినయెక్కబంగరుమూటనిచ్చివేయునట్లదినజ్ఞేసె- నది తన్నుం
చుకొనుప్రతిమనుష్యునింబిచ్చుఁగానిసల్పు- నదియాపత్కరమైనదని
యెల్లపట్టణములనుండితఱిమివేయఁబడెను-హాయిగాబ్రతుకఁగోరిన
ప్రతిజనుండుపద్దన్నుఁదానమ్ముకొనియదిలేకజీవించును. 35

గీ॥ .మూర్ఖునున్న వానిఁ.బోషింపఁగోరి-వి
.వేకహీనులెల్లఁ.,బిండుగట్టి!
.వానిచుట్టుమూఁగి-.వానిఁదేర్పఁగలిగి!
నట్టిగాడుపునరి.కట్టుదురటు॥ 36

ద్వి॥ .తాసల్పుతప్పులొ.దవువారి-హింస!
.చేసినవానిని.సీయనవలయు ॥ 37

Sec. II.

O place and greatness, millions of false eyes
Are stuck upon thee ? volumes of report
Run with these false and most contrarious quests
Upon thy doings ! thousand escapes of wit
Makes thee the father of their idle dreams.
And rack thee in their fancies. 38

Silence is only commendable
In neat 's tongue dried, and a maid not vendible 39

MERCHANT OF VANICE— *Act I. Sec I.*

His reasons are as two grains of wheat did in two bushels of chaff : you shall seek all day ere you find them ; and when you have them, they are not worth the search. (1) 40

Act. iii. Sec.v.

This making of Christians will raise the price of hogs if we grow all to be pork-eaters, we shall not shortly have a rasher on the coals for money. (2) 40

ద్వి॥ .ఓయధికారమాయో.గొప్పతనమ।
.నీయందుఁదగిలెడు.న్నెక్కు-లన్యాయ
దృష్టలు-వార్త లెంతే..సంపుటముల।
.పుష్టిగనీచుచె..య్వులమీఁదికీన,।
.యనుఁలేనిప్రతికూల.మైన,యన్వేష।
.ణములతోఁబర్విడున్.-బలునేర్పుమీఱు।
.కొంకుచేష్టలుతమకు..న్మాలమనుచు।
..బంటింపకే,కుని.న్బ్రతములందు॥ 38

వ॥ రెండుగంపలయూఁకలోదాఁగినరెండుగోదుమగింజలవలె- వానిత
లంపులున్నవి-వానినీవుకనుఁగొనుముంప్రొద్దెల్ల వెదకెద- వనీకు
దొరికినపుడు-వెదుకఁదగినవికావు॥ 39

ద్వి॥ .వరుగుబోసినయట్టి.పశువునాలుకకు।
..నెఱిఁజెల్లఁబోనిక న్నెకు,మాన మెప్పు॥ 40

వ॥ శ్రీస్తుమతస్థులసంఖ్య హెచ్చించుట పండుల,కీయమూల్యమును
హెచ్చించును-మనమంగఱుము, సూకరమాంసాశనుల మైనచో
బొగ్గులకంటునొకపందిమాంసపుముక్క-యైనఁగొంచెపుకాలములో
వెలకుమనపఁజిక్క-దు॥ 40

MUCH ADO ABOUT NOTHING.

Act. iii. Sc. i.

I never yet saw man,
How wise, how noble, young, how rarely featured,
But she would spell him backward ; if fair - faced,
She would swear the gentleman should be her sister;
If black, why, Nature, drawing of an antick,
Made a foul blot : if tall, a lance ill - headed ;
If low, an agate very vilely cut ;
If speaking, why, a vane blown with all winds ;
If silent, why, a block moved with none.
So turns she every man the wrong side out,
And never gives to truth and virtue that
Which simpleness and merit purchaseth. 41

Act. v. Sec. i.

't is all men's office to speak patience
To those that wring under the load of sorrow,
But no man's virtue nor sufficiency
To be so moral when he shall endure
The like himself, 42

There was never yet philosopher
That could endure the toothache patiently, 3

సీ॥ .ఎంతటి,మతిమంతుఁ.డెంతయు,దారుండు
.పడుచువాఁడెంత,య.బ్రమగునంద।
ఁ.గాడైనఁగానిమ్ము-.,కాన-నిప్పటికాపె
.హాస్యముచేయఁబో.నట్టినరుని।
ఁ.దెల్లగనున్నచోఁ.జెల్లెలుగాఁదన
.కతఁడున్న బొగుండు.ననెడునాపె।
-.నలుపైనయెడ-భళి.భళి-విభూషకునకుఁ
.,బలిగాఁజెడుగుమచ్చఁ.,బకృతిసల్పె।
-ఁ.బొడవైన-నిచ్చెన,గడ-పొట్టిగానున్న
.యెడఁగుపూపిగఁజెక్క-ఁ.బడినగుజ్జు।
.,వక్రతానేనియు-.,బావురెనలుదట్ల
ఁ.,గరువలినెగిరెడు.గాలిపడగ।
.యూరకుండినయెడ-.నౌర-యేరికి
ఁజలిం.పఁబడరాకున్నట్టి.వట్టిమొద్దు।
.ప్రతిజనునకిట్టులాపెలోపంబునెంచు।
ఁ.గరము♦సరళత-మఱియుయో.,గ్యతచెలంగి।
.యెద్దికొనియెడు-దాని-నొ.క్కింతయైన।
.మంచిగానామెయెన్నఁడునెంచఁబోదు॥ 41

కం॥ జనములకెల్లన్వాడుక । .వనటబరువుక్రిందబాధ.పడువారలకో।
ర్పునుఁ,గఱపుట-కాని-యెవం । .డునోర్చుకొనలేఁడుతాను.నొ
చ్చినపట్లన్॥ 42

ద్వి .పలునొప్పికిన్బాధఁ.బడఁబోకసైఁప।
ఁ.గలిగిన,మేదాంతి.కలుగఁడిప్పటికి॥ 43

OTHELLO— *Act. ii. Sec. i.*

Base men being in love have then a nobility in their natures more than is native to them. 44

Sec. iii.

O thou invisible spirit of wine, if thou hast no name to be known by, let us call thee devil. 45

Men should put an enemy in their mouths to steal away their brains? that we should with joy, pleasance, revel, and applause, transform ourselves into beasts! 46

Act. iv. Sc. i.

't is the strumpet's plague
To beguile many and be beguiled by one. 47

Sc. iii.

I do think it is their husbands' faults
If wives do fall. Say, that they slack their duties
And pour our treasures into foreign laps;
Or else break out in peevish jealousies,
Throwing restraint upon us; or, say, they strike us,
Or scant our former having in despite:
Why, we have galls; and, though we have some grace,
Yet have we some revenge, let husbands know,
Their wives have sense like them; they see and smell
And have their palates both for sweet and sour, 48

వ॥ నీచులునగుపునసుంటచేదమకు, నిక్కసుగనున్నబానికంకె-, బె
చ్చుగనాగొప్పదనముందమస్వభానుబలంగలిగియుండును॥ 44

వ॥ ఓగనుపడనిక్కల్లుజేవుడ-నిద్దెలుపుసేరులేనిచో
జయ్యనునినిన్బిలువనిమ్మా॥ 45

వ॥ నరులుతమనోళ్ళన్దమతెల్విదొంగలించు శ్లోకపులనుచుకొనుట-
యానందముల్లాసముత్తుళ్ళింత పొగడ్తలతోడ బయలుగా మనము
మాఅవలసియుంటయు॥ 46

ద్వి॥ ..కులటకుఁగలుగు తె.గు,లోనసేత।
.పలునుఱు కొకనిచే.నంచింపఁబడుట॥ 47

సీసమాలిక:—

.నామూహ-భార్యలు.నాయమ ఁదొఱఁగిన
.యెడవారిభర్తల.యెగ్గులవ్వి
.వారుచేస్తింతురు.వారికర్తవ్యము
.లోకవేళ-మననొమ్మ్ము.లొరులయెడుల।
.మఱిపోసెదరు-కిన్క-.మైనందియంబులన్
.మనలనిర్బంధమ్ము.లనుఁగదించి
.తామువిరోధించె.దరు-లేక-మనలఁద
.న్నెదరొకప్పుడు-లేక-.కొదువసల్వ।

As husbands have. What is it that they do :
When they change us for others ? Is it sport ?
I think it is. And doth affection breed it ?
I think it doth. Is 't frailty that thus errs ?
It is so too. And have not we affections,
Desires for sport, and frailty, as men have ?
Then, let them use us well ; else let them know ;
The ills we do, their ills instruct us so. 48

PERICLES *Act. ii. Sc. i.*

Here 's a fish hangs in the net, like a poor man's right in the law ; 't will hardly come out. 49

Act. iv. Sc. vi.

What would you have me do ? go to the wars, would you ? where a man may serve seven years for the loss of a leg, and have not enough money in the end to buy him a wooden one.? 50

.దరుమనకిచ్చెడు.ధనమసహ్యముతోడ
-.బాపురే-మనముసుఁ.గోపగుణము।
ఁ.గలవారము-దయనా.కర్థించుచెలువము
ఁ.గాంచియు-మనకుఁబ.గయసుఁగొంత।
.కలదు.తెలియనీమ.గలువారి,యాండ్రకు
.స్నమ,కరణిన్దెల్పి తనరుననుచు।
.వారుకన్గొనెవరు-.వాసనఁగందురు
.చేఁదుతీపులెరుంగు.,జిహ్వాలుంగు।
.వారలకున్గూడఁ.,బతులతెఱుంగున
.మగవారికిన్మద.మార్పఁగోరు।
.నూహయేమో-వేడ్క-.యో-యద్దియనుచుఁద
.లంచెద-వలపది.కాంచునొక్కొ-।
.యూ-నదియటునల్పు నయెంతు-ఁజాపల్య
.మాయి,విద్ధానఁద.ప్పాదిరించు।
.,వాస్తవంబది-మనకును.భ్రమలు-వేడ్క-।
.లందుకోర్కె-లు-చపలత-.యుండఁబోవె।
.మనయెడన్ది న్నగాలేని.మగలు-వారి।
.యెగ్గు-మనతప్పనేర్పునం.చెఱుఁగనిమ్ము॥ 48

వ॥ ,తగవునందున్న నేదయాస్తివలె నాచేపవలఁజిక్కినది- పైకివచ్చు టకష్టము. 49

వ॥ నీవునన్నేమిచేయమనెదవు - జగడములకుఁబొమ్మందువా - యచట నాఁడేడేండ్లు కాల్బోఁగొట్టుకొనుటకుఁగొల్వవచ్చును- మఱియుం దుదకొక,సురగాలైనఁగొనజాలినంత డబ్బతనికుండదు. 50

ROMEO AND JULIET *Act. ii. Sc. iii.*

Women may fall when ther's, no strength in men. 51

THE TAMING OF THE SHREW *Act. ii. Sc. i.*

Say, that she rail ; why, then I'll tell her plain,
She sings as sweetly as a nightingale :
Say, that she frown ; I 'll say, she looks as clear
As morning roses newly washed with dew :
Say, she be mute, and will not speak a word ;
Then I'll commend her volubility,
And say, she utterth piercing eloquence :
If she do bid me pack, I 'll give her thanks,
As though she bid me stay by her a week;
If she deny to wed, I'll crave the day
When I shall ask the banns, and when be married ; 52

TEMPEST *Act. ii. Sc. ii.*

Were I in England now (as once I was) and had but this fish painted, not a holiday fool there but a ould give a piece of silver : there would this monster make a man, any strange beast there make a man. When they, do not give a doit to relieve a lame beggar, they will lay out ten to see a dead Indian. 53

ద్వి॥ .పురుషులలోబలం.బుతోలఁగినపుడు।
.,తెఅవలొక్క–ప్పుసీ.తిన్దప్పవచ్చు॥ 51

సీ॥ .ఆపెతిట్టినయొడ.నందుకిప్పుడునేను
ఁ.గోయిలవలెనాపె.గూయనంచు।
.నాపెతోఁజెప్పెద–.నాపెమొగంబుచి
.ట్లుంచుకొనుననుకో–మంచువలన।
.నప్పుడే,క్షాళిత.మైయుదయంబున
.నలరుగులాబిపు.వ్వులాపె।
.స్వచ్ఛముగానున్న.దనియొన–నాపెప
.ల్కొ–కలైననఁబోక.యూరకున్న।
చోనాపె,వాగ్ధ్రి.నేనుమెచ్చెద–మఱి
.యాపెచుర్కు–గనుప.న్యాసమిచ్చె।
.ననెద–ననాపెపొమ్మన.నాపెకేను।
.వందనములిత్తునన్నాపె.వారముతన।
.దండనుండుమనునటు–న.న్నెండ్లియాడ।
.నొప్పకున్న ఁ.బ్రధానమిం.కెప్పుడనెద॥ 52

వ॥ మునుపటివలె నేనాంధ్రోయదేశమందుండి యీచేప,ప్రతిఁదీయించి నయొడ– నుల్లాసముఁగలప్రతియవివేకియు నచటనొకరూక యిడక మానఁడు– ఎఱి యక్కడనీక్రూరజంతువుమానవుఁడుగా– ఁ,గు రిగనిపబడు– నెట్టివింతపదార్థమైన నచటమనుష్యుఁడగు– నొకకుం టితెరిపగానిఁ బ్రోమటుచు వానొకకాన్కనఁబెట్టరుగాని యొకచచ్చి న యిండ్యదేశీయునిఁజూడఁబెట్టెనొన వెచ్చపెట్టుమరు. 53

TIMON OF ATHENS *Act. iii. Sc. iv.*

Who can speak broader than he that has no house to put his head in? such may rail against great buildings. 54

TROILUS AND CRESSIDA *Act. ii. Sc. ii.*

'T is mad idolatry
To make the service greater than the god 55

Full merrily the humble bee doth sing,
Till he hath lost his honey and his sting; 56

వ॥ తనతలదాఁచుకొనుట కిల్లులేనివానికన్న నెక్కువగర్వముగా నెవఁడు
మాట్లాడఁగలఁడట్టివాఁడు గొప్పయిండ్లన్దూషించును. 54

ద్వి॥ ..దేవునికంటెను.ధికముతల్వేవఁ
ఁ.గావించుటయవివే.కంబగుభక్తి॥ 55

ద్వి: .పాఁపుచుండెడు,నమ్ర..భ్రమరమువేడ్క।
.తోడఁదేనెయుఁ,గొండిఁ.దొఱఁగెడువఱకు॥ 56

హాస్యరసః

కుమారసంభవే ॥

గృహ్ణాస్యపాణేరహరనాహనస్య । స్పృశన్నసూకేసరిణంసలీలమ్।
సభృంగిణాయాస్యతి పుత్రతరంశిఖాగ్రం । కర్ణేన బభూవ ప్రముదాయపిత్రోః॥

విక్రమోర్వశీయే॥

అంఅఇదఝంఝుల్గ్గా-ననక్కణోమిమోఅవిదుం॥
ఆందుమ్మో ఆవిఅమే పడిహాది- తథావియో ఆవిస్సందావ॥ 2

శాకుంతలే॥

కావఅం పరిత్తాదుం-దుస్సందం అక్కంద- రాఅరక్ఖి ఆయిత
మోవణాఇణాను॥ 3

కింపుణ వివత్తుకా మోవిఅఅజ్జో॥ 4

శహఏకిళజే విణిందిఏ । ణహు శేకమ్మివజ్జణీఅఏ।
పఠుమూశణాయమ్మ్ఖదాళుజే । అణుఅంపామిదు ఎవ్వళో త్తిఏ॥ 5

నవ్వులాట

గీ. కొనుచుమక్కంటి యెక్కుడు కొమ్మదోం।
జగముత్తల్లి సింగంబు నోజం బుడుకుచు।
బెంగికొడుసన్న వాజుట్టు పీలుకేలాగ।
చాతఁడుద్దలినండ్రులు హో లికమ్మె్య 1

వ॥ అ- యీ పాపీ గట్టిగా నగులుకొన్నదిగదా- విడిపింపనేరను- నా విడిపింపపేలుకాదని నాయందోచుచున్నది- కాని- యందాక విడిపించెదను॥ 2

వ॥ మేమెనరము కాపాడుటకు - దున్నంతునిఁగూర్చి మొఱఁజెట్టుకొనుము- తపసికానఁ రాచప్రాపుగలవిఁదా॥ 3

వ॥ అయ్యాయిరు నుజేమో పల్కఁగోరినట్టున్నారు॥ 4

గీ॥ తెగడఁబడియును సాజమై నెగడునెద్ది।
యట్టిపనినెంతయు విడిచి పెట్టరాదు।
కడుఁ బరమునఁజంపెడు బెడిమఁడయ్యా।
జాలిగుండియనాఁడెనో జన్నగట్టు॥ 5

శృంగారతిలకే॥

ఏనంపయోధరయుగం పతితంనిరీక్ష్య।
ఖేదంవృథావహసికింహరిణాయతాక్షి।
స్తబ్ధోవివేకరహితో జసతాపకారీ।
యోఒత్యున్నతః ప్రపతతీతికిమంత్రచిత్రమ్॥ 6

అజ్ఞాత్వా వనితోపమంత్రణ మవిజ్ఞా యాంధకారేగతిం।
భీమంయామిక మప్రతార్యమహతీం భిత్తీసునుల్లంఘ్యచ।
అప్రాప్యాపిశిఖానికృంతనమనా దుహ్యోధికం సాహసం।
కఃప్రాప్నోతిపరస్త్రియోనిధువనం మార్గోవిటానామయమ్॥

ప్రహసనే॥ 7

గీ॥ .పడినగుబ్బదోయిఁ .బరికించియిద్దాని।
.వాలుఁగంటియూర .కేలపొగల।
, తెలివిలేని మొద్దు- .బలుదుండఁగీడయి।
.యేదుగువాఁడుకూలు. టేమినింత॥ 6

గీ॥ .. చెలియ ,మంతన మొఱుఁగక- ,చీఁకటినడ।
.గొనక- బెడిదుఁడగు.తలారి.ఁగసు మొఱుఁగక।
.గొప్పగోడదాఁటక- జుట్టు.కోఁతవడక।
.. పెరచెలింగూడు నెవఁడు- ,పో.కిరి, తెరువిది॥ 7

MARVEL

ALL 'S WELL THAT ENDS WELL *Act. i Sc. i.*

Our remedies oft in ourselves do lie,
Which we ascribe to heaven : the fated sky
Gives us free scope : only doth backward pull
Our slow designs when we ourselves are dull. 1

Act. ii. Sec. iii.

From lowest place when virtuous things proceed,
The place is dignified by the doer's deed :
Where great additions swell't, and virtue none.
It is a dropsied honour. 2

Sec. iv.

A young man married is a man that's marred 3

Act. iv. Sec. iii.

The web of our life is of a mingled yarn, good and ill together : our virtues would be proud if our faults whipped them not ; and our crimes would despair if they were not cherished by our virtues. 4

అ ద్భు త ర స ము

గీ॥ .మనకు,వలయుతోడు .మనయం డెతఱచుగ।
.,నలరు-దాని,దై వ.మంది డెదము।
.మనముబద్ధకింప- మనయత్నములవెక్క-।
.కీడ్చెడున,వకాశ.మిచ్చియు,విధి॥ 1

కో॥ .,సుకృతము,లొదవఁ దక్కు-వు.చోటునుండి।
.,కర్మకృతిచేత,త్తాపు .,ఘనతకెక్కు-।
.పెద్దబిరుదులు దాని ను.బ్బింపమఱియు।
.మంచిలేకున్ననది,వాపు.మించుపరువు। 2

ద్వి॥ .లేఁజవ్వనంబున .లేమనుఁగూడు।
.నాజనుఁడన్ని ,చాం.యలఁ జెడిపోవ్ర॥ 3

వ॥ మంచి చెడ్డలన్గలిసిన కలగలుపునూలితో మనబ్రతుకునేఁతయగు
చున్నది- మనదోషములు తమ్ము,దూషింపకున్నచో మనసు
గుణములు గర్వించును- మఱియు- మనసుగుణములు పోషింపని
యెడ మనదోషములు .నిరాశచెందును॥ 4

ANTONY AND CLEOPATRA *Act. i. Sec. iii.*

Our separation so abides and flies,
That thou, residing here, go'st yet with me,
And I hence fleeting, here remain with thee. 5

Act. ii. Sec. i.

We, ignorant of ourselves,
Beg often our own harms, which the wise powers
Deny us for our good ; so find we profit
By losing of our prayers. (1) 6

The barge she sat in, like a burnished throne,
Burned on the water : the poop was beaten gold;
Purple the sails, and so perfumed that [silver,
The winds were love-sick with them ; the oars were
Which to the tune of flutes kept stroke, and made
The water which they beat to follow faster,
As amorous of their strokes. (2) 6

గీ॥ -ఱువవిరహమట్లు నిలుచుఁ గ్రమ్మఱిబరువిడు
.నిచటనుండియు నాతోడ .నేగెదేవు
మఱియు నిచ్చోటనుండినేఁ .బరుగుఁగొనుచు
.నిందుపీతోడు తన్నిల్చి .యుందుగాన॥ 5

గీ॥ మనలనెఱుగలేక .మనకీడులన్దఱు
.చడుగుచుందుము మన- .మద్దియుడరు॥
బుద్ధిగలుగువేలు.పులుమునమంచికై ।
.కనుక- ఁగోరికలుచెఱిఁన,నయుంబు॥ 6(1)

వే॥ .ఆపెకూర్చున్న ,.విహారనౌ,కఁజ్వల।
.,గారిలెనుమెఱుగిడ్డ.గద్దియవలె।
.తళుకుబంగరుచేకు .,తాపిన,తండెలు
.గటికెంపుచూపులు .గాడ్పుతమ్మ।
.వలచునంతటికిమ్మ ..వలపుఁలజిమ్మెడు-
.,దండుగోలలునచ్చ నెండివయ్యె।
.లయవేయు,నవ్వి,పిల్లఁగ్రోవ్ళపాటకుఁ
.,గాలమ్ముతూఁచిన .కరణి- మఱియు।
ఁ.దాముగొట్టునీరు .తమనూటిదెబ్బలఁ।
.చవినిమరగివిడువఁ .జాలకకడు।
.ముంచుకొంచువేగ .మునసూటిమాటికి।
.మఱులినచ్చనట్లొ .నరుచుచుండె।

Age cannot wither her, nor custom stale
Her infinite variety. Other women cloy
The appitites Ihey feed; but she makes hungry
Where most she satisfies; for vilest things
Become themselves in her; that the holy priests
Bless her when she is riggish. 7

Act iii. Sec. vii

Celerity is never more admired
Then by the negligent. 8

Sec. x

Women are not
In their best fortunes strong, but want will perjure
The ne'er-touched vestal. 9

Sec. xi

I see, men's judgments are
A parcel of their fortunes, and things outward
Do draw the inward quality after them,
To suffer all alike. 10

Wisdom and fortune combating together,
If that the former dare but what it can,
No chance may shake it. 11

తరువోజ :—.వడలింపఁజాలదు .వార్ధక్యమూఁపె-
ఁ.బాఁతగిలదు,దాని.,వై చిత్ర్య ,మెుండు।
వెలఁదులు తాముమే.వెడుకోరికలను
.విసిగింతు రే- కాని- యూ.బిడతన్వనెచలు।
ఁ.గడునట,నంగదఁ .గలిగించుచుండు-
ఁ.గతమేమనఁగ-నింపు.గాఁదోఁచునామె।
.యెడవస్తువుల వెంత హే .,యములయ్య-
.మునులు,దివింత్రా పె. ,పోకిరితనము॥ 7

ద్వి॥ .,జాగరూకత లేని.జనములచేత।
.వేగ మెంతయును,ని.వ్వెఱపొందఁబడును॥ 8

ద్వి॥ .గరితవెల్లింబడుఁ.గడుఁగల్మిఁగూడ।
.,నెఱపేదఱికముక.న్నియనైఁనజెఱచు॥ 9

గీ॥ జరుగుచుండువిధిన,శంబుఁ యూనవు।
.లాచరించునెల్ల .యత్నములును।
.,లాగఁబడెదరొక్క-.లాగందఱున్దమ॥
.సరసనున్నవస్తు.,సమితిచేత॥ 10

ద్వి .తెలివి- దైవము- పోర- ఁ.,దెగఁబడునపుడు।
.తోలిదాని- ఁగదుపలే .దువిధిసుంతైన॥ 11

When we in our viciousness grow hard,—
O misery on 't !—the wise gods seel our eyes ;
In our own filth drop our clear judgements ; make us
Adore our errors ; laugh at's, while we strut
To our confusion. 12

Act. iv. Sec. iv.

This morning, like the spirit of a youth
That means to be of note, begins betimes. 13

Sc. ix.

The soul and body rive not more in parting,
Than greatness going off. 14

Sc. xii.

Sometime; we see a cloud that 's dragonish,
A vapour, sometime like a bear, or lion,
A towered citadel, a pendant rock,
A forked mountain, or blue promontory
With trees upon 't that nod unto the world, [signs;
And mock our eyes with air ; thou hast seen these
They are black vesper's pageants. 15

గీ॥ .మనము, పెనుపడమనపాప .ముప- నెఱిగిన।
.,సురలు-వనకన్నలన్మన .ముఱికియండె।
.మూయు దుర్ - మూపెనగు సున .నాయము:లగు।
ఁ.బూజనలిసింతు)చునము త .ప్పులనుమనలు।
.నాపెవరు ,గొడవలోపల .ద్దగులుమనకు। 12

ద్వి॥ .,ఖ్యాతిఁగొను ,నెలఁ బా).యపువానిబుద్ధి।
.,భీతివేగమెయీ ,ప్ర-భాతము,తోడఁగు॥ 13

ద్వి॥ .,ఘనతతోలఁగిపోవ్ర .కాలమందువలె।
ఁ.,దను,వాత్మయంతబ) .ద్దలుకావెడయుచు॥ 14

సీ॥ .మనమొకప్పుడుకనుఁ.గొనెడముమబ్బును
.రెక్క-లుండినపాము.,కీతి-నింకొ।
.కప్పుడెలుఁగుబంటి,.చొప్పున-లేక-సిం
.గముచెల్వునక్ -గోప్ర.రములకోట।
.,రహిని-వేల్పులాడెడు.రాతి,కొప్పెరవలె-
ఁ.,బంగలుగలకొండ.పగిది-లేక।
.నాలుకకరణి,సం.ద)ంబునఁజోరఁబాఱి
.చెట్లనిండినకోన.సీమపోల్క-।
.జగముఁగూరిచి-యది- తలఁ.జక్క-నూఁచి।
.వెండియన్మనచూపుల,న్వెక్కి-రించు।
.,వికృతరూపులఁజూచితి.వికద-యిట్టి।
.,సన్న -టవి-నల్ల,సంజవే.సములసరిగ॥ 15

Sec. xiii

All, 's but naught;
Patience is sottish, and impatience does
Become a dog that 's mad: then is it sin,
To rush into the secret house of death,
Ere death dare come to us ? 16

AS YOU LIKE IT *Act I. Sce. II.*

'T is true, for those that she makes fair she scarce
makes honest; and those that she makes
honest she makes very ill-favouredly . 17

Can I not say, I thank you? My better parts
Are all thrown down, and that which here stands up
Is but a quintain, a mere lifeless block. 18

He calls us back. My pride fell with my fortunes;
I 'll ask him what he would.- Did you call, sir?—
Sir, you have wrestled well, and overthrown
More than your enemies 19

What passion hangs these weights upon my tongue ?
I cannot speak to her, yet she urged conference. 20

గీ॥ .అంతయున్నన్ని-మాలిన- .దరయ-నోర్పు।
.తెలివితక్కు-వ-,సై రణఁగలుగమితగు।
.ఁబిచ్చికుక్క-కు-మఱీ-చావు.వచ్చువరకు
.మఱుఁగువడియున్న,మి త్తియిల్.చొరుటకీడె॥ 16

వ॥ అదినిజ-మేలన. న-దైవమెవరినందముగఁ జేయునో వారినరుదుగ మంచివారినొనర్చును. మఱీయు - నెవ్వరి,నోగ్యులుగా సల్పునో- వారిన్గుహూపులఁ గావించును. 17

గీ॥. మీకువందనమనుచునే.,నాకొనంగ।
ఁ.జాలనా-నాగుణములన్ని.నేఁగలిసె।
.నక్క-టాజీవమెడలిన.యొక్క మొద్దు।
.నిక్క-ముగమఱీయునిచట.నిలువఁబడియె॥ 18

గీ॥ .తిరిగిపిల్చినతఁడ.దృష్టముతోడుత।
.నడఁగెనాదుగర్వ-.మతనికోర్కె-।
ఁ.దెలిసికొందు-ఁబి,లిచి.తే-,పోరితెసరిగ।
ఁ.,బగఱక్కన్న నెక్కు-.వఁగెలిచితివి॥ 19

గీ॥ .ఈబరువులఁజింత .యెద్దినానాల్క-పై।
.మోపినదియొ- కాని- యూపెతోడ।
.బలుకనేరకుంటి- ఁ.బలుమాఱుక్ ,బోత్తానా।
.పర్చెనన్నమాఱు .వల్క-నామె॥ 20

Act ii. Sec. iii.

Know you not, master, to some kind of men
Their graces serve them but as enemies ?
No more do yours: your virtues, gentle master,
Are sanctified and holy traitors to you.
O, what a world is this, when what is comely
Envenoms him that bears it ! 21

Sec. vii

All the world's a stage,
And all the men and women merely players :
They have their exits and their entrances;
And one man in his time plays many parts,
His acts being seven ages. At first, the infant,
Mewling and pucking in the nurse's arms.
And then. the whining school-boy, with his satchel,
And shining morning face, creeping like snail
Unwillingly to school. And then, the lover,
Sighing like furnace, with a woeful ballad
Made to his mistress' eyebrow. Then, a soldier,
Full of strange oaths, and bearded like the pard,
Jealous in honour, sudden and quick in quarrel,
Seeking the bubble reputation
Even in the cannon's mouth. And then, the justice,
In fair round belly with good capon lined,
With eyes severe and beard of formal cut,
Full of wise saws and modern instances ;
And so he plays his part. The sixth age shifts
Into the lean and slippered pantaloon,
With spectales on nose and pouch on side;
His youthful hose well saved, a world too wide
For his shrunk shank ; and his big manly voice
Turning again toward childish treble, pipes
And whistles in his sound. Last scene of all,
That ends this strange eventful history,
Is second childishness and mere oblivion,
Sans teeth, sans eyes, sans taste, sans everything. 22

చు॥ .ఎఱుగవయయ్య- కొందఱు,వహించినగొప్పదొరవారిక్రమువో।
.నరయఁగ-సేకుఁగూడనటు.లయ్యెను సరుగుణంబులెన్నఁగ।
.,పురువడిఁజేసె-నేమిజగ.మోయిరి-యెన్నఁగనేపయంబము।
.ద్ధిర-యదివానికిన్విషము.తెన్నఁగనెంతయు భాగ్యమెట్లనున్। 21

చంపక మాలికా మాలిక :—

.అరయగనాట్యశాల జగ.మంతయు- నంపలినాఁటు-న్నటుల్ ।
.పొరిఁబొరివారికిన్గలుగుఁ .బోకలురాకలు- నొక్కఁగొక్కఁడే।
.,తెరఁగునసేమువేమములఁ .దెల్పెడునాటనికాలమందుఁగ।
.ద్దెఅనక,దాదిచేతులఁ.,గదించినసేఁచెఁ,గంపు,ముంపుఁ,బై।
,.మురియుచులేతయెండఁబడి.మోమునఁ,జెన్నలరారఁజాలకన్ ।
.జరుపుచుఁ బుస్తకంబులిడి- .సాగనిచెంపముతోడ- ,నత్తకా।
.యరహినఁబ్రాకుచుఁబడికి.నర్దెడుకుఱ్ఱఁడు-వెన్కఁ,గొల్మిపై।
.,నొరసినమాడ్కి- ,వేఁడిమగు నూర్పులుపుచ్చుచుఁ-జొక్కఁ
చొక్కియె।
.తఱి-ఁదనలేమకన్బొనుఁబ.వంబునఁ బాడెడువన్నెకాఁడు-పై।
.,దురమునఁ,గోరమీసమెగ.దువ్వుచు- ,బల్బిరు,చంద,బాసల।
.,న్నెఅపుచు- నీటిబుగ్గవలె .,నెగ్గెడుకీర్తిఁబిరంగినోటిలో।
.నజీముఖిదేవులాడు,మగఁ- .డాపయిఁగుంజినిబోజ్జయంపఁగై।
.తఱిచుగఁ గ్రొవ్వుచూపుముదు .తల్వడఁదిద్దినగడ్డమొప్పగా।
.,విజృవిగఁగన్నులంపున ,గ,ళేరత,మించగ మించిపద్ధతిన్।

Song

Blow, blow, thou winter wind
Thou art not so unkind
As man's ingratitude ;
Thy tooth is not so keen,
Because thou art not seen,
Although thy breath be rude.
Heigh, ho ! sing, heigh, ho ! unto the green holly :
Most friendship is feigning, most loving mere folly
Then, heigh, ho ! the holly !
This life is most jolly.
Freeze, freeze, thou bitter sky,
That dost not bite so nigh
As benefits forgot :
Though thou the waters warp,
Thy sting is not so sharp,
As friend remembered not.
Heigh, ho ! sing, etc.

.,గఱుఁచు ,లక్ష్యముల్దెలుపు. న్యాయవిచారణకర్త - యంత-
,డై ।
.,పఱివదులైనవల్వ తోడు.గట్టియు ప్రేగ-ముక్కనందుఁ ।
,లు.రలుసులోచనంబులిర.వొందగ-డ్రబ్బ-సనంచియుండ-,న।
ఱ్ఱ-ఱమెయిఁజిన్ననాటనిడు.కాల్తొడుగొక్కడనొప్పమీఱు-,డై
.చ్చెరమగగొంతునన్నగిలి.చిన్న తనంబుననుంగుపోలికిన్ ।
.మఱిమఱికీఁచుకీఁచనుచు.మాఱుగనాఱవేషమేగు-నం ।
.త-రయముతోడుతన్-బసిత.నంబుషవంపడివచ్చె,నా-మయిన్
.దొరఁగినకన్ను-పల్లు-చవి.తోఁదుడకెవ్వియలే-కిఁకేవియ ।
గుఱుతులెఱుంగనిఁ-కిలమిగొ.,బ్బునసేడవేషమిట్టులం ।
.డఱుఁగడువింతగాఁదనకి.ఫల్నుడువంగముగింపుఁబోఁడిమిన్ ॥ 22

దరువు- ధన్యాసిరాగము -త్రిపుటతాళము.

పల్లవి ॥ .వీఁచువీఁచుచలిగాలి- నీ- .విధమగపడఁదంత దయమాలి ।
అనుపల్లవి ॥ .నీచలియూర్వక్రూరమైన- నీవగపడమిఁ ,గృతఘ్నుని
వలె - ,నీదుకోఁవాఁడికానేర ॥
మిత్రము ॥ .దోహూపచ్చికబయలుపై - మీ - .రుత్సవంబునఁ
బాడుఁడీ । .యాహా-యతిస్నేహమనహ్యం.బౌ - వలపవివేకమా ॥
నోహూ ॥ 23

చరణము ॥ .క్రూరమైన యాకసమా- మంచునఁ .జేరుకొనుమ -
వేరొక్కనుమా । .,సారెకీవటు- కీఁఅనఁబో- వుపకారములు మఱి
వఁబడుతీరున । .నౌర-హితుఁడుపరాకుగొన్నఁబడు. నంతచుఱుకు
గాదునీదుకా ॥ టోహూ ॥ 1

Act. .ii. Sec. ii.

Time travels in divers paces with divers persons. I'll tell you, who Time ambles withal, who Time trots withal, who Time gallops withal, and who he stands still withal.

Orl. I pray thee, who doth he trot withal ?

Ros. Marry, he trots hard with a young maid, between the contract of her marriage and the day it is solemnised: if the interim be but a se'nnight, Time 's pace is so hard that it seems the length of seven years.

Orl. Who ambles Time withal ?

Ros. With a priest that lacks Latin, and a rich man that hath not the gout; for the one sleeps easily, because he cannot study; and the other lives merrily because he feels no pain; the one lacking the burden of lean and wasteful learning; the other knowing no burden of heavy tedious penury. These Time ambles withal.

Orl. Who doth he gallop withal ?

Ros. With a thief to the gallows; for though he go as softly as foot can fall, he thinks himself too soon there. 24

Orl. Who stays it still withal ?

Ros. With lawers in the vacation ; for they sleep between term and term, and then they perceive not how Time moves.

Act. iv. Sec. i.

I have neither the scholars's melancholy,which is emulation; nor the musician's, which is is fantastical ; nor the courtier's, which is proud ; nor the soldier's, which is ambitious, nor the layer's; which is politic ; nor the lady's, which is nice ; nor the lover's which is all these. 25

వ॥ కాలము ,విపిధజనుంతో ,నానాగతులనడుచుఁ- నెవరితో నడు
గున ,కంచెలుగొనునో- దెవరిత్తో,గునగుననడుచునో- దెవరి
త్తో నాల్లుకాళ్లునెగుడ్డనెచిచప్పుళ్లాడునో- దెవరిత్తో గూడుచుండు
నో తెల్పెదను- ,బ్రధానమైనవి మొదలుకొని చెప్పి ,ఫ్ప
మునఱుకు న్గాలము చిన్ని కన్నియతో నడుగడుగున కంచెలు
గొను- ,నవధియైన యేడుపినను లేడెంబ్లలుత్తోఁచుఁను- సం
స్కృత భాషావిచయము కొఱంతవడు గురుచుత్తోక్ష-మజీయ
బోటుతిమ్మరి వాతము లేని ,ప్రేమంతునితోడుత నడిగుననుగున
నడుచుఁ- నేమన- ,బదువలేఁదు నీకు మొదటివాఁడు హోయిగ
నిరుపించుఁను- బాఢ్ఢఁడెలియఁడుగాన రెండవవాఁ డుల్లాసముగాఁ
బ్రబోకెడు- ,బనికిమాలిన వ్యక్తమగు చుమన్రబరువుత్తోలువాని
కి మిగులతగ్గును- నులువానికిఁ ,బ్రయాసకరమగు,బాక్ర్వ్య భా
రము తెలియ- బడ్డి- యతికోయ్యకు నడుపఁబడు దొంగత్తో నా
ల్లుకాళ్లెగురవైచి పర్వెను- నేమన - వాఁడెంత మెల్లగనడచిన- న
తివేగముగా నచ్చోటుఁజేరితినని తలంచుఁ- నద్ది - న్యాయవాదుల
త్తో -విచారణలేనిదినుల న్గడలకుండు - నేమన - వారలుగడువు
గడువునను నమఁబడుకొండరు - కావున - ,గాలమెట్లు పోవునో
కనిపెట్టరు॥ 24

వ॥ ,విద్యార్థికి,మాత్సర్యము- ,గాయకునకు,విపరీతకల్పన - రా
జసభానమునకు గర్వము- ,యోధున ,కత్యాశ- ,న్యాయవాది
,కెత్తుగడ- స్త్రీకిఁ ,గొఱగామితనము- ,కాముకునకి వన్నియు
,స్వీకారము- లివెవ్వియు నాకులేవు॥ 25

A woman's thought runs before her actions. 26

Make the doors upon a woman's wit, and it will out at the casement: shut that, and 't will out at the key-hole; stop that, and 't will fly with the smoke out of the chimney. 27

Act. v. Sec. i.

The fool doth think he is wise, but the wise man knows himself to be a fool. 28

COMEDY OF ERRORS— *Act. ii. Sec. i.*

Why should their liberty than ours be more?
Because their business still lie out o'door. 29

A wretched soul, bruised with adversity,
We did be quiet, when we hear it cry;
But were we burdened with like weight of pain,
As much or more we should ourselves complain; 30

The jewel best enamell'ed
Will lose his beauty: and though gold bides still
That others touch, yet often touching will
Wear gold; and so no man, that hath a name,
But falsehood and corruption doth it shame. 31

Act. iii. Sec. i.

Slander lives upon succession;
For ever housed where it gets possession, 32

వ॥ ఆడుదానితలంపాపె చేయుపనికన్న ముందెపర్విడును. 26

వ॥ ఆడుదానిచమత్కారమున్దలుపులమూయుఁ - డది - కిటికీమూరిపో వు- నాకిటికీమూసినచో - నది- తాళముకన్నమునుండి బైలు వెడలు - నాకన్నమున్గప్పినయెడ - నద్ది - పొగతోఁ గలసి - పొగ వెలుపుసందుసుండి పైకివచ్చును. 27

వ॥ అవివేకి తావివేకి ననితలంచుఁగాని - వివేకితావవివేకి ననితెలిసికొ నును. 28

ద్వి॥ .మనకంపె , మఱియొచ్చ.మగలకు నేల।
.పనివారికుండు ని.ర్వ్యాటనుగనుక ॥ 29

గీ॥ .దిక్కు-మాలినవారి డ్మ,.త్రొక్కుడువడి ।
,యేడ్వ-విని-,యూ ఱడిలుఁడని.యెదముకాని ।
.యట్టి,నొగులుబరువు మన.కబ్బినయెడ ।
.మనముమఱియింత మొఱపెట్టు.కొనవలయును ॥ 30

గీ॥ .మిగులమెఱుఁగిడ-నగ-దాని.సొగసుఁ,దఱుఁగు ।
.,కనకము, పెరరా ,పోర్చెడుఁ.గాని-,ఱాపు ।
.నకడిగూడఁదర్చర్గు- ఁగా.న-మఱిలేఁడు ।
.,కల్లసిగ్గుసర్చనిపేరు .గలమనుజుఁడు ॥ 31

ద్వి॥ .అంచెలబ్రతికెడు .నపనింద- నెలవు ।
ఁ.గాంచునెన్నఁటికి-నొ. క్క-టఁడోరుచోటు ॥ 32

Act. v. Sec. i.

The venom clamours of jealous woman
Poison more deadly than a mad dog's tooth. 33

CORIOLANUS— *Act. I. Sec. I.*

Your affections are
A sick man's appetite, who desires most that
Which would increase his evil, 34

Act. ii. Sec i.

All tongues speak of him and the bleared sights
Are spectacled to see him. Your parttling nurse
Into a rapture lets her baby cry
While she chats him: the kitchen malkin pins
Her richest lockram bout her reechy neck,
Clambering the walls to eye him:stalls, bulks, windows
Are smothered up, leads filled, and ridges horsed
With variable complexions, all agreeing
In earnestness to see him : seld-shown flamens
Do press among the popular throngs, and puff
To win a vulgar station ; our veiled dames
Commit the war of white and damask in
Their nicely-gawded cheeks to the wanton spoil
Of Phoebus, burning kisses : such a pother
As if that what so ever god who leads him
Were slily crept into his human powers,
And gave him graceful posture. 35

ద్వి॥ .లలి-వెట్టికుక్క- ,ప.ల్క-న్నమచ్చరము!
ఁ.గలచెలిచెడు మొఱ .ల్క-డువిషమించు॥ 33

గీ॥ .అరయనీకుఁగల్గి, నట్టికోర్కె-లు-రోగ!
.వంతునాఁకలివలెఁ .బరఁగుచుండు!
.వాఁడువానివ్యాధిఁ .బ్రబలింపజేసెడు!
.వస్తువునకుమిగుల .వాంఛపడును॥ 34

సీసమాలిక :— .వానిఁగూరిచి ,యె ల్లభామలు పలికెడు—
.మఱి- వానిఁ.గనుటకు- ,.మందదృష్టు!
.లుంబెట్టుకొనిరిసు.లోచనంబుల- వానిఁ
.గనుచునీ,ప్రేలుడు.గాయదాది!
.యేడ్పించెబిడ్డని ,.స్మృతిఁబప్పి- యవ్వానిఁ
.బరికించుటకువంట .బానిసయును!
.వడితోడగోడలఁ. బ్రాఁకుచుందననదగు
.ముతుకగుడ్డన్నన .ముఱికిమెడకు
.బిగియించుకొనెడు-నూ.పిరినెల్పనీకయం
.గళ్ళరుంగులు ,గవా.క్షమ్ము లింటి
.కొప్పులువానిఁగ .న్గొనుటకు వేడ్క-తోఁ
.బలుతెఱంగులగు-,చూ .పులులువింత!

Act. iii. Sec. i.

My soul aches
To know, when two authorities are up,
Neither supreme, how soon confusion
May enter 'twixt the gap of both, and take
The one by the other. 36

Act. iv. Sce. i.

extremity was the trier of spirits;
That common chances common men could bear ;
That, when the sea was calm, all boats alike
Showed mastership in floating. 37

Sec. iv.

O world, thy slippery turns ! Friends now fast sworn,
Whose double bosoms seem to wear one heart,
Whose hours, whose bed, whose meal, and exercise, 38

.పడిక్రికిఁ-జేసి యుండ్రి- .కడునరుదుగఁ గనఁ
.బడు,పురోహితులు ,,క్రమక్కఁ-జేజనము॥

.,గుంపులఁజొచ్చిరి,. తెంపున,సర్వసా
.ధారణమగుతావు .జేరుకొనఁగ।
.మొగములఁ తెరలూడ్చి- .సొగసగురంగుల
నల,రెడుతమచెక్కి-.ళులఁ,దగుపువు।
ఁ.బోండ్లు- మండ్రిపొద్దు.ముద్దులకెంతయు।
.నప్పగించి- రట్టి.ఁ్రా,గలిబిలి।
.పాడమె- నెట్టి,నాలి,ముచ్చ్రవేలుపు- వాని।
.యందుఁమూఁజీవాని .కా,పొలుపిడె॥ 35

సీ॥ .నామదిపొగలెడు- దొరత.నములు రెండు।
.సరిగలేచినయడ్డెంత .త్వరగరెంటి।
.మధ్యభేదముపుట్టెడు- మఱియునొక్క-।
.దానిఁబాడుసలుపునొక. దానిచేత॥ 36

సీ॥ .ధైర్యమిడుమఁశోధించు- సా.ధారణాప।
.దలఁదమంత సామాన్యజ .నులుభరింప।
ఁ.గలరు-,సంద్రము నెమ్మది .గా-దనచ్చు-।
.నెడసరిగఁదేలఁజాలెడుం .బడవలెల్ల 37

సీ॥ .,చాగురేజగమ-నీ .,జాఅసమయము-లె
.వ్వరిజోడుగుండెలేఁ్రడె అవహితము।

Are still together, who twin; as 't were, in love
Unseparable, shall within this hour,
On a dessension of a doit, break out
To bitterest enemity : so, fellest foes,
Whose passions and whose plots have broke their sleep
To take the one the other, by some chance,
Some trick not worth an egg, shall grow dear friends
And interjoin their issues. 38

CYMBALINE— *Act. ii. Sec. iii.*

't is gold
Which makes the true man killed and saves the thief;
Nay, sometime, hangs both thief and true man. What
Can it not do, and undo ? 39

I do think
I saw 't this morning : confident I am,
Last night 't was on mine arm ; I kissed it.
I hope; it be not gone to tell my lord
That I kiss aught but he. 40

Sec. iv.

Let there be no honour
Where there 's beauty ; truth, where semblance ; love
Where there's another man : the vows of women
Of no more bondage be to where they are made
Than they are to their virtues, which is nothing. 41

.,నేకమానసము-నిం.కెవ్వరిగంట- లె
.వరిపాన్పు- లెవరి,సా.పాటు- లెవరి ।
.యలవాటు- ,లిందాఁకఁ.గలిసియున్నవో - మతి -
.,కవలునానెవరు ,మ.క్కువనెడపఁగ ।
ఁబడఁజాలకుందురో- .వాఁటలీగడియలోఁ
.గలహింతురల్పసం .గతిఁగరించి ।
.యటులఁబగతుఱొండొరుఁ గెల్వ ,. నదునువేచి ।
.పనికిమాలినతలఁపులఁ .బన్ని -కిన్క- ।
.గుట్టలక్ దమనిదురఁబోఁ .గొట్టుకొనిరి ।
.సలుపుదుర్ఘట్టరికము- వా.రలెచెలులయి ॥ 38

కీ॥ .మంచివాని-బంగారుచం .పఁబడఁజేయు ।
ఁ.గాచెడున్దొంగ-నింతియె.కాకొప్ప ।
.డిద్దఱున్గూడ నరిదీయు- .నెద్దిబాగు ।
.సేయఁజాలదదిమఱియుఁ .జెఱుపలేదు ॥ 39

కీ॥ .తలఁతునదిగంటినేనీ , యు.దయమునందు ।
.నిన్నరాతిరినాచేత .నున్నదద్ది ।
.సమ్మెద- నదిముద్దిడి.నాను- నామగనికి ।.
.,నుడువనేగెనో ,లాఁతిము. ద్దిడితినంచు 40

కీ॥ .పరువు లేకుండెడు .న్వన్నెపరఁగుచోట ।
.సత్యవేషములచో ని.జంబులేదు ।
.వలపుబోనిమ్మ పెరమగఁ .డలరుపట్ల ।
.స్త్రీలయెట్లు విభులయెడ .,రిత్తపోవు ।
ఁ.దమకడన్దమ ,పతివ్రతా.త్వంబుకంటె ॥ 41

Act. iii. Sec iv.

't is slander,
Whose edge is sharper than the sword ; whose tongue
Outvenours all the worms of Nile : whose breath
Rides on the posting winds, and doth belie
All corners of the world : kings, queens, and states,
Maids, matrons, nay, the secrets of the grave
This viperous slander enters. 42

Sec. v.

I see, a man's life is a tedious one : 43

To lapse in fulness
Is sorer than to lie for need ; and falsehood
Is worse in kings than beggars. 44

weariness
Can snore upon the flint, when resty solth
Finds the down pillow hard. 45

Act. iv Sec. ii.

I have heard you say
Love's reasons without reason : 46

త॥ .పేరుచుకొండెపు.ప్రేరణ.సురియ.కంకెను
.వాఁడియూ- .నద్దానినాల్క-।
.మూఁవిషంబుల .మేటిసర్పముల-
.వడిఁజోరఁబడుగాలి.పై దానియూర్పు।
.స్వారిసలుపు- వెల్ల .జగముమూలలను
.పువ్వఁగల్ల - ఁబుడమి జేఁడుల- రాణులఁజోఁఅ।
ఁ.బొఱు- సభలనది- .పడుచులక్ బెద్ద
.మగువలఁ- .గుప్త.సమాధులన్మఱియు॥ 42

ద్వి .తగఁగనిపెట్టిన .దాననునేను।
.మగవానిప్రతుకుశ్ర.మకు.నాటపట్టు 43

గీ॥ .జరుగుఁబడినినీతిఁ .దొఱగుట.కడుఁజెల్ల।
యూనులేమిఁగల్ల. ననుటకన్న।
ఁ.బుడమి జేఁడులయెడ .బొంకుచెంతయుఁజెడ్డ।
.యూనుబిచ్చగాండ్ర.యందుఁగన్న॥ 44

ద్వి॥ .అలసటరాతిపై .నైన.గుఱ్ఱెట్టు।
.బలుసోమరికి మూది.పరుపగుగట్టి। 45

ద్వి॥ .నేమఱివిన్నాఁడ.సీవువాకొనఁగ।
ఁ.గామమూలమునకుఁ .గతములేదనుఁచు 46

Our courtiers say all 's savage but at court;
Experience, O, thou disprov'st report.
The imperious seas breed monsters ; for the dish,
Poor tributary rivers as sweet fish. 47

Being scarce made up,
I mean, to man, he had not apprehension
Of roaring terrors : for the effect of judgment
Is oft the cause of fear. 48

O thou goddess,
Thou divine nature, how thyself thou blazon'st
In these two princely boys ! They are as gentle
As zephyrs blowing below the violet,
Not wagging his sweet head; and yet as rough,
Their royal blood enchafed, as the rud'st wind,
That by the top doth take the mountain pine
And make him stoop to the vale. 'T is wonder,
That an invisible instinct should frame them
To royalty unlearned, honour untaught.
Civility not seen from other, valour
That wildly grows in them, but yields a crop
As if it had been sowed !. 49

Notes of sorrow, out of tune, are worse
Than priests and fanes that lie. 50

Our very eyes
Are sometimes like our judgments, blind, 51

చ॥ .నగరునఁదప్పఁబైగలజ. నంబులు,క్రమక్రమంబులంగ్రుక్కోటలో ॥
.నిగిడెడివార-లానుడువు .నిక్కముకాదను ,స్వానుభూతి-గా ।
.ప్పగు , కడ ,లీను రక్కసల.,నద్దిరతిండికిఁదీయనైన ,మో ।
.లఁగనుచుమనుండు నెంతయుఁజె.లంగి,పోరింబొరిఁగొండకాలువల్ ॥47

ద్వి .అవివేకమున వెఱు .పుఁదఁడుమనుజుఁ ।
.డవ్వుఁదప్పుబుద్ధిభ .యమునకుఁ ,గతము ॥ 48

సీ॥ .భళిభళీదేవి ,దివ్య ప్రకృతియెట్టు.లీరాచబిడ్డల. నేవలఁదెను।
,తమ్మి క్రిందన్దాని. .తలనూఁపఁబోని , తె. మ్మె రవలె వారలు
.మె త్తనయ్య ।
.వారిరాజస్వభా .వము కొండతుదినున్న .నృక్షమున్గొనఁబట్టి
.క్రిందవిసరు ।
.సుడిగాలిమాడ్కి- చేఁగెడు- నద్దియాశ్చర్య- .మొకయగపడ
కుండుప్రకృతి-మప్ప ।
ఁబడని ,ప్రభుతయు-నేరుపఁ .బడనిపరు- మో ।
.రుకడఁజూడఁబోవని,నాగ.రకత- ,విత్త ।
ఁబడినతీరునఫలమిచ్చి .వారియందు ।
.,నై జముగబెర్గు ,శౌర్యము .,న్బన్నుచుంట । 49

ద్వి॥ .ఎల్లెడన్, ప్రశుతిఁదప్పనే.డ్పురాగములు ।
.కల్లాడుగురువులకన్న, హేయములు ॥ 50

ద్వి॥ .,లలి-మనకనుఁగవ-.ల్మన,యభిప్రాయ ।
.ముల తెఱుఁగుననొక.ప్పుడుగ్రుడ్డివాను ॥ 51

Some falls are means the happier to arise. 52

Where in I am false, I am honest; not true, to be true. 53

Act .v. Sec. iv.

Poor wretches that depend
On greatness favour dream as I have done, —
Wake, and find nothing. 54

What an infinite mock is this, that a man should have the best use of eyes to see the way of blindness ! 55

Scc. v.

O most delicate fiend ;
Who is 't can read a woman ? 56

HAMLET *Act.* I. *Sec. I*

I have heard,
The cock, that is the trumpet to the morn,
Doth with his lofty and shrill sounding throat
Awake the god of day ; 57

ద్వి॥ .కొన్ని,పాల్లరయన.గున్నాధనమ్మ
.,లెన్నికనె త్తన.ద్యుష్టవంతులను॥ 52

ద్వి॥ .,దబ్బుజిసెనోచోటఁ.దగుమనుష్యుఁడను।
.,నబ్బద్దినుంటకై .,నిజమఁజీన్దాను॥ 53

సీ॥ .తవిలిగొప్పతనము. దయకులోఁబడీయున్న।
.కనికరంచఁదగిన.,యనవలెల్ల।
.కలనునన్నుఁబోలి కనెవరు-మేల్కొఁడు।
.మఱియునెద్దియైనఁ.బొఅయటంచు॥ 54

వ॥ ప్రగుడ్డితనము-తెరువుఁజూచుటకత్యంతోపయోగములగు।
చూపులన్మనుష్యుఁడుకలిగియుండుటదెంతమితిమీఱినగుబాటు 55

ద్వి॥ .ఔరచమత్కా-రమైన,గయ్యంబ
.,యేరు తెలియగలదె,నాగమనను॥ 56

ద్వి॥ .నేఁడునిక్కంబుగ.నేవినినాఁడ।
ఁ.,గోడి-నయ్యదియె వేకువఁజూటువాఁడు।
.,ఖంగనితనగొప్ప,కంఠంబుతోడ
ఁ,బొంగుచున్నపైపైకి-ప్రొద్దుపేలుపును॥ 57

But, look, the morn, in russent mantle clad,
Walks o'er the dew of yon high eastern hill, 58

Sce. ii.

Foul deeds will rise,
Though all the earth o'erwhelm them, to men's eyes. 59

Sce. iv.

The dram of eale
Doth all the noble substance often doubt
To his own scandal. 60

Sce. v.

There are more things in heaven and earth,—
Than are dreamt of in your philosophy. 61

Act. ii. Sce. i.

By heaven, it is as proper to our age
To cast beyond ourselves in our opinions
As it is common for the younger sort
To lack discretion. 62

Act. iii. Sce. i.

To the noble mind,
Rice gifts wax poor when givers prove unkind. 63

గీ॥ కాని-కనుమునీవు-.,కావిపచ్చడమును
.గప్పుకొని,ప్రభాత.మొప్పమీఱ ।
.నదిగొతూర్పుదిక్కు-.నంటలిపొడవగు
.పర్వతంబు.మంచుపై.దిరిగెడు ॥ 58

ద్వి॥ .మనుజులకనులకుం.బాపపుపనులు ।
.కనుపడు,మన్నెల్ల.గప్పినన్వాని ॥ 59

ద్వి॥ సుంతయయ్యెఁజెఱుచు.న్గొప్పతనము
.నంతయునిండె,మైన.వగుణమెపుడు । 60

ద్వి .కలవు-శౌర్యములనీ. కలఁగన్న వస్తు
.వులకన్న , నధికము,.పుడమిని, మింట ॥ 61

గీ॥ .దైవమానమాముదుసలి.తనము,నైజ
.ము-తలఁపులయెడ సంశయముఁగొనుటట్లు ।
.లెల్ల సాధారణంబుగా.నెల్ల,పిన్న
.వయసు,రకము,వివేకంబు.వడయకుండు ॥ 62

ద్వి ॥,ఇడువారుక్రూరులౌ.నెడగొప్పమదికి
.గడుమేటియీవులుం.,గరముఁజోదఁగు ॥ 63

Sec. i.

Madness in great ones must not unwached go. (1)

Sec. ii.

Where love is great, the little doubts are fear ;
Where little fears grow great, great love. grows
there. (2) 64

Sec. iii.

Words without thoughts never to heaven go. 65

Act iv. Sec. v.

When sorrows come, they come not single spies, 66
But in battalions.

Act. v. Sce. ii.

Our indiscretion sometimes serves us well,
When our dear plots do pall; and that should teach us,
There 's a divinity that shapes our ends,
Rough hew them how we will. 67

ద్వి॥ ..ఘనులైనవారలన్. గలిగినవెఱ్ఱి॥
ఁ..బెను,శోధఁజేయ,కు.పేక్షింపరాదు॥ 64 (1)

సీ॥ ..అక్కజంపుబ్రేమ.యొక్కడనుండునో।
.యచ్చటఁగొద్ది,శంక.లగుభయంబు।
.ఎచ్చటఁజిన్న,వెఱపు.లెదుగుచునుండునో।
.పెరుఁగుచుండుగొప్ప.ప్రేమయచ్చట॥ (2)

ద్వి॥ ..వంతలఁ,దొఱఁగిన..పల్కులువేల్పు।
.చెంతకుఁబోలేవు..చెలఁగి యొన్నఁటికి॥ 65

ద్వి .ఇడుములువే,గులఁజ్లే,తేరవొంటి।
.నడతెంచుఁగాని,క్రన్నన..జట్టుగట్టి॥ 66

చ॥ .మనయవివేక మొక్కపుడు.మంచియగున్మనవాఁడికుట్రలున్।
..బనుపడనప్డు- వెండియను..బాగుగనేర్పుచునుండునద్దియున్
.మనకొకదైవమేయెదియొ..మానుగదిద్దుచునుండుమాటికిన్।
,మనపను లెంత,మొద్దుగనొ.నర్చఁగ నీమన-మంచునెంతయున్॥

'T is dangerous, when the baser nature comes
Between the pass, and fell-incensed points,
Of mighty opposites. 68

To know a man well, were to know himself. 69

JULIUS CAESAR— *Act. i. Sec. ii.*

He reads much;
He is a great obeserver, and he looks
Quite through the deeds of men; he loves no plays,
As thou dost, Antony; he hears no music;
Seldom he smiles, and smiles in such a sort,
As if he mocked himself, and scorned his spirit
That could be moved to smile at anything.
Such men as he be never at heart's ease
Whiles they behold a greater than themselves;
And therefore are they very dangerous. 70

Act. ii. Sce. i.

But 't is a common proof,
That lowliness is young ambition's ladder,
Whereto the climber-upward turns his face;
But when he once attains the upmost round,
He then unto the ladder turns his back,
Looks in the clouds, scorning the base degrees
By which he did ascend. 71

ద్వి॥ .కడుబాలవంతులు.,కలహింపనట్లను।
ఁ.బడినసీ,రసులకు.బాధలువచ్చు॥ 68

వ॥ తనుఁదానెఱుఁగుటయేయొరులఁదెలియుట- వానినే తెలిసికొన్నచో
నొకమగవానింబాగుగఁదెలిసికొనుటయగు. 69

సీ॥ .చేదుపునాతఁడు,విశే.షమ్ముగ-గొప్ప
,ప.క్షికుఁ.-,డరయు,.నెండేనిజనుల।
.కార్యములంబట్టి-.,కాంక్షింపఁజాటలు
-.సీపోల్కి-గానము.న్వినఁడతండు।
.నరుదుగనవ్వెడు-.మఱి-తన్నుఁదానెక్కి-
.రించుకొనునటు-మ.ఱియును-వాఁడు।
.దేనివైపైనను.తేనినవ్వగఁబురి
.కొలుపఁబడినతన,.యెడఁద,సీస। 70

.డించునటులనవ్వు-.,నించుగ-నటువంటి।
.వారుతమ్ము,మీఱు.వారిఁగాంచి।
.మనసునందుసుఖము.,నెనయరుకావున।
.,వాస్తవముగఁగడు,న.పాయకరులు॥

త॥ .,అతిగర్వసాధార.ణానుభవంబె।
.,యడఁకువలేఁదాన.ర్గునిచ్చెన-యట।
.నెఱుఁగెక్కు-వాడుపై.కెత్తుమొగంబు।
కానిచివరమెట్టు.కడముట్టనతఁడు॥ 71

Between the acting of a dreadful thing
And the first motion, all the interim is
Like a phantasma or a hideous dream :
The genius and the mortal instruments
Are then in council ; and the state of a man,
Like to a little kingdom, suffers then
The nature of an insurrection. 72

Sce. ii.

When beggars die there are no comets seen;
The heavens themselves blaze forth death of princes. 73

.పిదప,నిశ్శేషంబుగా.బ్రహ్మముద్రిప్పఁ
.,బొడఁగాంచుచుండు,.నంబుజములఁ
దట్టతుదకు,నారోహించి.తోఁగినయట్టి
.,నీచసోపానముల్,.నిరసించుచుండు॥ 71

సీ॥ .కడుభీకరంబగు.కార్యమునేయుట
.కంతకుముందున్న.యట్టితలఁపు।
.నకు,నడిఁగల్గు,నం.తరమంతయున్మాయ
.పోల్కి—,ఘోరస్వప్న.మువలెనుండు।
.దేహమందుఁ,యెంతే.శక్తినన్నియుఁ
.బొలపుగనడుపుజీవుండు—పదప।
.డియ,నింద్రియంబులా.పయిసభఁగూడి
.కార్యా.లోచనంబున.నమరియుండు।
.మఱియుమానవునకు.దరువాతఁగల్గిన।
.యట్టిసితియమిగుల.ననుభవమున।
—,దివిరితిరుగుఁబాటు.తెన్నఁనేపారు।
.నొక్కచిన్నశాస్త్ర.మోయనంగ। 72

కం॥ కనుపడవుతోఁకచుక్కలు॥
.,మినుచక్కిన్నిచ్చగాండ్రు.,మృత్యులైనయెడఁ
,పనివడిరాజులచావున్।
.జనములకుఁదనంత,భయలు.చాటుచునుండున్ 73

Of all the wonders that I yet have heard,
It seems to me most strange that men should fear;
Seeing that death, a necessary end,
Will come when it will come. 74

Act. iii. Sce. i.

As fire drives out fire, so pity pity— 75

Act. iv. Sce. iii.

Ever note,
When love begins to sicken and decay
It useth an enforced ceremony.
There are no tricks in plain and simple faith ;
But hollow men, like horses hot at hand,
Make gallant show and promise of their mettle;
But when they should endure the bloody spur.
They fall their crests, and, like deceitful jades,
Sink in the trail. 76

There is a tide in the affairs of men,
Which, taken at the flood, leads on to fortune;
Omitted, all the voyage of their life
Is bound in shallows and in miseries.
On such a full sea are we now afloat;
And we must take the current when is serves ;
Or lose our ventures.

కీ॥ . ఏనుఁవిన్న,యబ్బరముఁ.నింతవఱకు।
.నాకుఁగనుపడుఁగొప్పవిం. తఁతనఁఁచ్చె ।
ఁ.గలుగుఁదప్పని,గతిచూవ్రు-.కనియడెల్ల ।
.వారలున్నదు వెఱపున.నడఁకుచుంట॥ 74

ద్వి॥ .,మొనసివేఁడినివేఁడి.పోఁద్రోలునట్లు!
కనికరమున్నని. కరమెడఁ బాపు 75

త॥ .అరయ మనీవెన్నెఁ.డైననుఁ
బ్రేమ కృశియించి చెడిపోవు,. నెడనదివింత ।
మరియాదజూపు-ఁజ.మత్కృతులుండఁ
.బోవచ్చునమ్మకం.బున-ఁ గాన-వెల్లి ।
.నరులు-పనిపడనం,తకుఁ జూఱుకైన
.గుఱ్ఱుములటు ప్రేమ.గోటుగన్పట్టు ।
.,రొరగెదరు పరీక్ష.నోర్వకపోట్లు -
.తలలువాలిచి దొంగ.తట్టువలవలె ॥ 76

త॥ .నరులకార్యంబుల.న్ద నరునొక్కయ -
.పోటునదానిని.ఁబొందినడుపు ।
.సిరికి నద్దానిని.ఁజేకొనఁజేసి.యవ్వారిచాకివ.యాత్రంతలోఁతు ॥
.తఱిగినయెడ నాప.దలఁగట్టబడు -
ని.పుడుతేలుచుంటి మా.పూర్ణ వార్ధిని ।
.మఱియునా,వెల్లువ.న్మ న సంకవలయుఁ
.దప్పినచోనొడె,.దము, పన్నచము॥ 77

Act. v. Sec. iii.

O hateful error, melancholy's child,
Why dost thou show to the apt thoughts of men
The things that are not ? O error, soon conceived,
Thou never com'st upto a happy birth,
But killst the mother that engendered thee. 78

HENRY IV - PART I *Act. I. Sce. II.*

If all the year were playing holidays,
To sport would be as tedious as to work ;
But when they seldom come, they wished-for come
And nothing pleaseth but rare accidents. 79

Act. iii. Sce. ii

When he had occasion to be seen,
He was but as the cuckoo is in June,
Heard, not regarded ; 80

PART II— *Induction.*

Open your ears : for which of you will stop
The vent of hearing when loud Rumour speaks ?
I, from the orient to the dropping west,
Making the wind my post-horse, still unfold
The acts commenced on this ball of earth ;
Upon my tongues continual slanders ride,
The which in every language I pronounce, 81

మ॥ .అకటామిక్కిలి హేయమైన పొరపా.టా-
చింతదాపిల్ల-యెం॥
.దుకుఁగన్బర్చెదులేని వస్తువుల
నెం.తోయర్హామామానుషో।
.హాకిం-ఁదప్పా-సులభ్రపసూత-
సుఖజ.న్మాథ్ధంబురాఁబోవు-మా
.నకనీవుంబరిమాచి పోయెమునిక. గన్నట్టియా తల్లినిక॥ 78

సీ॥ .తలపనేడెల్ల యూటాడు,. సెలవుప్రొద్దు।
.లయిన- ఁ బని చేయనటులాడు ,.టయును విసుగు।
.సలుపు-నవియరుదైన-మి,క్కిలిహితమగు।
.,సంతసముఁగొల్ప దెద్దియన్ ,.వింతమాడ్కి॥ 79

ద్వి॥ .కనబడునపుడు , లక్ష్యము నేయఁబడఁడు।
వినఁబడియతఁడు ,కో. సెలటుజ్యేష్ఠమున॥ 80

సీ॥ .,ఈరువీనులవిప్ప .,డీ యేమన-,
వదంతి.,బిగ్గరమాట్లాడ..వినిక-మూయ।
.నెవ్వఁడుమిాలోన-.నేఁచూర్పునుండి
ప్రవే,.లాడెడు పడమర,.కనవరతము।

Stuffing the ears of men with false reports.
I speak of peace while covert enemity.
Under the smile of safety, wounds the world. 81

Act. i. Sce, i.

Contention, like a horse
Full of high feeding, madly hath broke loose,
And bears down all before him, 82

See, what a ready tongue suspicion hath !
He that but fears the thing he would not know
hath, by instinct, knowledge from others eyes
That what he feared is chanced. 83

Act. iv. Sce. iv.

She either gives a stomach and no food,—
Such are the poor, in health ; or else a feast,
And takes away the stomach, such are the rich
That have abundance, and enjoy it not. 84

.నాటపాగుజ్జిము.న్గాడుపుగాఁజేసి
.భూకంపుకంబునం .బుట్టుపసుల
.ఁదొఱ.చు.చుండెద- నెడ.ఁగనట్టినింజలు
స్వారినానాల్క-ల.న్నలుపుచుండు
.కర్ణవార్తలుజనములు. కర్ణములకు।
.ఁజోనిపియెల్ల భామల నవి.యనుచునుందు।
.ఁగావలిచినగవు క్రిందఁగడునడంగి
.జగముఁనొప్పించెడి పగసం.ధిగఁబలికెద॥ 81

ద్వి॥ .ముంగటిదెల్ల, ద్రొ.బ్బునఁగ్రొవ్వివడిన।
.లంగఁబర్వెడు తేజి.లాగుమచ్చరము॥ 82

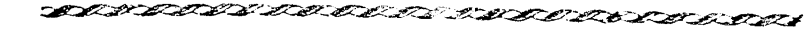
గీ॥ .సంశయమునకెంత .సన్నద్ధమానాల్క-।
.కలదొ.చూడు తనకు.దెలియనట్టి।
.దానికడలు వాఁడి.తరులచూపులనెర్గు।
.నదియుసంభవించె.నని నిజముగ॥ 83

గీ॥ .ఆ.ఁకతెంతో గొలిపి దైవ.మన్నమిడదు।
.వెలయునారోగ్యమునఁ గడుఁ.బేదవాఁడు।
.కదిసిబువ్వనొసంగి యం.గదఁజెఱిచెడుఁ।
.ఁగుడువఁజాలఁడు భాగ్యవం.తుఁడుకలిగియు॥ 84

HENRY V— *Act. i. Sce. ii.*

For government, though high, and low, and lower
Put into parts, doth keep in one concent,
Congreeing in a full and natural close,
Like music. 85

So work the honey-bees,
Creatures that by a rule in nature teach
The act of order to a peopled kingdom.
They have a king and officers of sorts;
Where some, like magistrates, correct at home,
Others, like merchants, venture trade abroad,
Others, like soldiers, armed in their stings,
Make boot upon the summer's velvet buds,
Which pillage they with merry march bring home
To the tent - royal of their emperor
Who, busied in his majesty, surveys
The singing masons building roofs of gold,
The civll citizens kneading up the honey,
The poor mechanic porters crowding in
Their heavy burdens at his narrow gate,
The sad-eyed justice, with his surely hum,
Delivering o'er to exectors pale
The lazy yawning drone. 86

గీ॥ ..క్రిమత,ను త్తమ మధ్యమా,ధమవిభాగ।
..ములయొడన్దొరతనము సం..పూర్ణసహజ ।
.కాలవ్యాసమున కను,.కూలముగను ।
గా,నమట్లొకమూర్ఛన,.. న్దదలుకుంకు ॥ 85

సీ॥ ..పట్టునకై పా,టు.పడుచున్న తేనేర్చి.గలుసహజంబుగా ఁ.జెలు
పురాజ్య ।
.పాలనపద్ధతి-.వానిలో రాజగు.న్నొకటి- తక్కినవి,యు. ద్యోగి
జనము ।
.లం-దు-ఁ,డండనవిధి.నా,చరించునఁగొన్న-.,వాఁడెజ్ఞమున గొ
న్న.పైకిఁబోవు ।
.మఱికొన్ని,యోధుల.మూ,డ్కి-,వసంతపు. మొగ్గలదోఁచి, న
.మ్మోద,లీల ।
.నరిగిరాజునకు,స.మర్పించు-నాతఁడు. రాజవైభవమునఁ.జే,
జరిల్లి ।
.కనుఁగొను-ఁబాటలఁ.దనరిబంగరుకప్ప,ల్లు,శెల్పులసు-ర.వంత
యైన ।
ఁ.గుడువఁబోవకతేనెఁ.బిడిచెడి,పోరుల.-బరువులతోవంగి. ద్వార
మందు ।
.గుంపులఁగూడెడు.కూలివాండ్రను-ఁగొంచె.మైనఁబాటొనరించ
.కావులించు ।
.కొనుచుమై తెల్లఁబడియున్నఁపనికిరాని ।
.నిండుపోమరిపోతుపై .మఱఁడిపడుచు ।
.వానినెంతయునురితీయ.వాండ్రచేతి ।
.కప్పగించెడుగొప్ప,న్యాయాధిపతిని । 86

't is ever common
That men are merriest when they are from home. 87

Act. ii. Sce. i.

O England,—model to thy inward greatness,
Like little body with a mighty heart, — 88

Act. iv. Sce. i.

There is some soul of goodness in things evil,
Would men observingly distil it out ;
For our bad neighbour makes us early stirrers,
Which is both healthful and good husbandry :
Besides, they are our outward conciences,
And preachers to us all ; admonishing
That we should dress us fairly for our end. 89

Act. v. Sce. ii.

Haply a woman's voice may do some good,
When articles too nicely urged be stood on. 90

HENRY VI—PART I— *Act. i. Sce. ii.*

Glory is like a circle in the water,
Which never ceaseth to enlarge itself
Till by broad spreading it disperse to nought. 91

Act. v. Sce. ii.

Of all base passions, fear is most accursed. 92

ద్వి॥ .,తలఁగిజనంబులు.తమయన్కి–పట్లు।
.,మెలఁగుచునుండురు.మిగుల వేడుకనుఁ॥ 88

ద్వి॥ .,మేలి తెల్విగలచి.చ్చెనయం౦గ్లాఁడు।
.నీలోనిగొప్పకు.నీవైతి,వచ్చు॥ 88

చ॥ .పరఁగెడుఁగొంతమంచిచెడు.వస్తువులందునసారమెన్నఁగా।
ఁ.బొరుగుననున్న ,దుష్టు ,కదు.పున్మనలన్గడుఁ,బెండలాడ–య
.త్తెరువుశకేరసౌఖ్యముఁగ.దించు–ఁ,గృషి–న్మనకోర్కె–లెల్లఁజే।
.సురునటువాఁడుమేలితెఱఁ.గున్గరువైకనుపర్చవెండియున్॥ 89

ద్వి॥ .సరియూనొడఁబడికల్ .జతపడకున్న।
.నెరపుమేళ్కొంతవ,నితపలొక్కపట్టు॥ 90

ద్వి॥ .నీటిలో,గిఱివలె.నెగడెడుగొప్ప।
.సూటిగఁజివరకు.,సున్నయూవఱకు॥ 91

ద్వి॥ .అన్నిదుష్టగుణంబు.లందునభయము।
.కన్నఁబాడైనది .కన్గొన–లేదు॥ 92

Sce. iii.

beauty's princely majesty is such,
Confounds the tongue and makes the senses rough. 93

Sce. v.

The chief perfections of that lovely dame,
Had I sufficient skill to utter them,
Would make a volume of enticing lines,
Able to ravish any dull conceit : 94

So worthless peasants bargain for their wives,
As market-men for oxen, sheep or horse.
Marriage is a matter of more worth
Than to be dealt in by attorneyship. 95

For what is wedlock forced but a hell,
An age of discord and continual strife ?
Whereas that the contr'ary bringeth bliss,
And is a pattern of celestial peace. 96

PART II— *Act. ii. Sce. iv.*

Thus, sometimes hath the brightest day a cloud ;
And after summer evermore succeeds
Barren winter, with his wrathful nipping cold :
So cares and joys abound, as seasons fleet. 97

ద్వి॥ . అందపుందొరతన. మట్టిది-నాల్క- ।
ఁ.గిరిందికిలాగునిం.ద్రియములఁ,గలఁచు॥ 93

కీ॥ .సోయగంబైనయాయమ్మ.సుగుణములను ।
ఁ.దెలుపఁగలనేర్పునాకునుఁ.గలిగెనేని ।
.నెట్టిమొద్దుబుద్ధినైన.,నీడ్వజాలు ।
సరసమగుపెక్కు-గ్రంథము.లరచియింతు ॥ 94

కీ॥ .బేరమాడెదర్మాధులు.పెండ్లములకొ ।
.అకుఁబసులకయిసంతవ.ర్తకులమాడ్కి- ।
మధ్యవర్తులతగవులం.బడుటకన్న ।
ఁ.బెండ్లినిజముగనెక్కు-వు.విలువగలది ॥ 95

కీ॥ .బలిమినొనరింపఁబడిన పెం.డి.లి,నరకము ।
.,కలఁతబ్రతుకును-మఱియు,.నిచ్చలుజగడము ।
.సలుపు-నిష్టానుసారము.జరిగిన-నది ।
.సంతసము-,దివ్యశాంతిని-,సంతరించు ॥ 96

కీ॥ .ఇట్టులనొకప్పువెల్లడి.నెసఁగుపగలు ।
.మబ్బునఁజెలంగు-వేసవి.మగుడ-ఁగఱచు ।
.చలిమెయి,న్గొడ్డు,సీతువు.కలుగు-నట్లు ।
.లేగువంతలు-జోకలు-బుతువులవలె ॥ 97

Act. iii Sce. i

Smooth runs the water where the brook is deep,
And in his simple show he harbours treason. 98

what 's more miserable than discontent. 99

Act iv. Sce. ii.

O miserble age ! Virtue is not regarded in handi - craftsmen. 100

PART III. *Act. I. Sce.IV.*

' T is beauty that doth oft make women proud ;
' T is virtue that doth make them most admired ;
' T is government that makes them seem devine ; 101

Act. ii. Sce. i.

To weep is to make less the depth of grief : 102

Act. iv. Sce. viii.

when the lion fawns upon the lamb,
The lamb will never cease to follow him. 103

ద్వి॥ ,,నునుపుగాఁబాఁతెఱఁ .గ్రోఁతైనసీరు
.,మునిరూపునకుఁ .బ్రోహి.మొందించువాఁడు॥ 99

ద్వి॥ .,ఒందిలి- తనివి లే.కుండుటకన్న ।
.నెండైనమఱియుండు .నే-యొంచిచూడ॥ 99

వ॥ ఆహా దుష్కాలము-,కిల్బిషము,యోగస్థితి నరయ లేక- 100

సీ॥ .స్త్రీలఁనఱచుచుఁగర్వింపఁ .జేసెఁనని।
.సాగసు-వారల మిక్కిలి .పొగడఁబడఁగ।
.నలుపునదిసగ్గుణంబు- చే.ల్వలుగవారు।
.తొలియఁబడఁజేయునది .జాతిం,,బ్రియతపుజీయము॥ 101

ద్వి॥ .,వాఁతెఱచుచుఁ దుఃఖ.పడుట-శోకంబు।
.లోఁతుఁతగ్గించుటా.లోచించిచూడ॥ 102

ద్వి॥ .సింగమిచ్చకముచే.సిన-గొఱ్ఱెపిల్ల।
.,పంగఅదానివెం .బడఁబోకపోదు॥ 103

Act. v. Sce. vi.

Suspicion always haunts the guilty mind :
The thief doth fear each bush an officer. 104

HENRY VIII— *Act. i. Sce. i.*

Anger is like
A full-hot horse, who being allowed his way,
Self-mettle tires him. 105

Sce. iii.

New customs
Though they be never so ridiculous,
Nay, let'em be unmanly, yet are followed. 106

Act. iii. Sce. i.

Orphens with his lute made trees,
And the mountain-taps that freeze,
Bow themselves, when he did sing :
To his music plants, and flowers
Ever sprung ; as sun and showers
There had made a lasting spring.
Everything that heard him play,
Even the billows of the sea,
Hung their heads, and then lay by.
In sweet music is such art,
Killing care and grief of heart
Fall asleep, or, hearing, die. 107

ద్వి॥ .,దురితంబుఁ గలమది .,ర్దొడరు సందియము।
.,బరి- యొల్లపోద- రాజ .భటునిగవెఱచు ॥ 104

ద్వి॥ .చెలఁదేగుఁగుఱ్ఱము .చెలువగునల్క- ।
.యలయఁ దనంతట .నాఁపనియెడల ॥ 105

ద్వి॥ .,ఆసనసరింపఁబడఁ, నూ.ఱ్నాచారమహా ।
.ననకరమయ్య- ,సీ.చంబగునేని ॥ 106

సీ॥ .వీణవాయించుచా .,ర్భియసుపాటంబాడి
.వృక్షంబులన్మించు .పేరుకొనిన ।
.,నగశిఖరంబుల .,న్న క్రమములుగఁజేసె-
.నతనిపాటకుమెక్క-.లలరు,లోదవె ।
.జగముకన్నాన్వాన.జల్లులుగావించె
శాశ్వతంబైనవ.సంతబుగ్రువు।
.వానివాద్యమువిన్న .ప్రతివస్తువుక్
సముద్రపుతరంగములు , సై.తమ్మువాని ।
తలలువాల్చె- మఱియు.దాపునఁబండెడు ।
.బరఁగునట్టి మహిమ.పాటయందు ।
.గెడపువంత-మఱియ. నెడఁదదుఃఖమ్మును ।
,గుసుకు-నదియఁగాక- .వినుమసమయ ।

Sce. ii.

The hearts of princes kiss obedience,
So much they love it ; but to stubborn spirits
They swell and grow as terrible as storms. (1)

My lord, we have
Stood here observing him· Some strange commotion
Is in his brain : he bites his lip, and starts ;
Stops on a sudden, looks upon the ground,
Then lays his finger on his temple : straight,
Springs out into fast gait ; then stops again,
Strikes his breast heard ; and annon, he casts
His eye against the moon ; in most strange postures
We have seen him set himself. (2 108

Act. iv. Sce. ii.

Men's evil manners live in brass ; their virtues
We write in water. 109

Act. v. Sce. iii.

Men that make
Envy and crooked malice nourishment
Dare bite the best. 110

ద్వి॥ ,,అరుసులయెదలు ము.ద్దాడునడకుఁవ!
,,మెరటులయెడఁగోప.మున నేఁగునవియు ॥ 108 (1)

సీ॥ ,,విభుఁడ-వానింగని.పెట్టుచుమేమిటి
.నన్నార-మెద్దియో.చెక్కవింత!
,,తిరుగుఁబాటతనిబు.ద్ధి,న్నెలకొనియె-
నా.తం,డొడుగఅచెడు-.వెండి,-యలికి!
.పడెడు- దబ్బునవాఁగు-ఁ.బరికించునేలను-
ఁ.బిమ్మట-నాతని .ప్రేలుమతని!
,,కణఁతపైఁజేర్చు-,,నొ.క్కటఁబ్రమ్ములపాటున
.వడినడచున్ దరు.వాతనిలుచు!
ఁ.దనదు గుంపెబాఁదు.కొనెడుగట్టిగ-మజి!
.యనొకతజేనిఁ జంపు.రునిజెసఁబన!
.కన్నువైచుచుండు-ఁ.గడువిచిత్రములగు!
,,గతులనాతఁడుంటఁ .గంటిమేము॥ (2)

ద్వి॥ జనులచెడుగు ,,శిలా.క్షరమయి ,,మనెడు!
.మనమునీటన్వారి .మంచిప్రాసెడము ॥ 109

ద్వి॥ .సైఁపలేనట్టి దు.ర్జనములు మిగుల!
ఁగాపాడువారినే .కఅవఁదెగింత్రు ॥ 110

't is a cruelty,
To load a falling man. 111

KING JOHN— *Act. i. Sce. i.*

For new-made honour doth forget men's names 112

Act. iii. Sce. iv.

Before the curing of a strong disease,
Even in the instant of repair and health,
The fit is strongest : evils that take leave,
On their departure most of all show evil 113

A sceptre, snatched with an unruly hand,
Must be as hoisterously maintained as gained;
And he that stands upon a slippery place
Makes nice of no vile hold to stay him up. 114

Act. iv. Sce. iii.

Trust not those cunning waters of his eyes,
For villainy is not without such rheum ;
And he, long-traded in it; makes it seem
Like rivers of remorse and innocency. 115

ద్వి॥ .పడిపోవుచుండిన .వానిమఱింత ।
.యడఁగఁ(ద్రొక్కుచునుంట. యది,మూఢతనము ॥ 111

ద్వి॥. కొల్తగానబ్బిన.గొప్పతనమ్ము ।
.,మతిల్లి మఱచెడు.మనుజులపెర్లు॥ 112

శీ॥ కలినమాసంకటంబు చ.క్కఁబడకమునుపు॥
.ముందు-నారోగ్యమబ్బుని.ముసమునందు ।
ఁ.గూడివడియగు-నెఁడఁబాయు.కీడులెల్ల ।
.వానిమళ్ళుదలన్గీడె.,కానిపించు॥ 113

శీ॥. .న్యాయముఁ దొఱంగుచేయుచే.,నపహరింప।
ఁ.బడిన,నృపదళ మెటుపొందఁ.బడెనొయట్లు!
.,నిర్వహింపఁబడునది-వెం.డియును-జూఱు।
.నట్టిచోనున్నతఁడుడేని.నైనఁబట్టు॥ 114

శీ॥ .వానిమోసపుచ్చు.,బాష్పముల్నమ్మకు !
.దుడుకుకూడనట్టి.తడిఁజెలంగఁ ।
.అందుఁ,జిరమలవడు.నతఁడు నేరములేమి ।
.నెనరులేళ్లుగనది.క్షనుపఱచెడు॥ 115

KING LEAR— *Act. I. Sec. I.*

Time shall unfold what pleated cunning hides;
Who cover faults, at last shame them derides. 116

Act. ii. Sce. iv.

All's not offence that indiscretion finds
And dotage terms so. 117

Sce. v.

O, sir, to wilful men,
The injuries that they themselves procure
Must be their school master. 118

Act. iii. Sce. iv.

Thou, 'dst shun a bear ;
But if thy flight lay toward the roaring sea,
Thou 'dst meet the bear I' the mouth. 119

Sce. vi.

He 's mad that trusts in the tameness of a wolf, a horse's health, a boy's love, or a whore's oath. 120

ది॥ .,తఱివిప్పమోసము .దాఁచిన-దెగ్గు ।
.,మఱుఁగిడువారివే .మఱుసిగ్గు,తెగడు ॥ 116

ద్వి॥ .అవివేక మురసిన-.దట్టులవృద్ధ ।
.,తవివరించినదెల్ల ఁ.బప్పగాఁబోను ॥ 117

ద్వి॥ .,ములుచేలకుఁదమంతఁ.,బోరము,నిక్క-ట్లు ।
.బడి,యొజ్జలుగనుండ.వలయునోయయ్య ॥ 118

గీ॥ .,భల్లూకమునుఁజూచి.పరుగిడుచుందువు ।
.దానిఁదప్పకొనఁగ-ఁ.గాని-,ఘోష ।
మాఱు,కడలినీదు.పాఱిపోశ్వపుటకడ్డ ।
.పడిననెల్లునెదురఁ.బాఱెదీవు । 119

వ్య॥ లోఁదేటినుచ్చిపడుఁ-బడ్డపుటాకోగ్యము -
బల్లకాయుఁడలవ్వను-లుఁజెరుగొట్టును
నమ్మకొనుపాఁడువెంగలి ॥ 120

When we our betters see bearing our woes,
We scarcely think our miseries our foes.
Who alone suffers, suffers most i' the mind,
Leaving free things and happy shows behind ;
But then the mind much sufferance doth o'erskip,
When grief hath mates, and bearing-fellowship
How light and portable my pain seems now,
When that which makes me bend makes the king bow.
121

Act. iv. Sce. i.

Our means secure us, and our mere defects
Prove our commodities. 122

As flies to wanton boys, are we to the gods,—
They kill us for their sport. 123

Sce. iii.

The stars above us, govern our conditions ;
Else one self mate and mate could not beget
Such different issues. 124

ఏ॥ .మనకిన్న నెక్కు-డు .మనుబూం దొక్కొ క
మన.శోకములుం గుటఁ.జూ మున్నచ్చుగు
.మనపున్న .యూహవ.ల్మున .శ్రీకులుగ
మనే.మించెన మరుపుగ-.నెవ్వఁడొంటి॥
.,మురటిల్లునాతఁడొం.తో కుంమునమిం జె-
.కాని-మఃఖముఁబట్టు.లోననున్న।
.సమయమునన్ - సై చు.సహా వానుబ్బిన.తఱి-
.నిడుమన్మది.చాటు-ముఱేయు।
.నెంతచుబలిన- నుఱి.యెంతయల్పముగనా।
.బాధయిప్పుడు కీస.ఱడుచునుంటే।
.నన్ను నెపుడు వంచు.చున్నయయ్యది తోని॥
ఁ.గూడనరిగఁబట్టి. క్రుంగఁదీయ। 121

ద్వి॥ .మన.సాధనంబు తే.మతిం చుమనల।
.మనలోఁ జెమనకు మే. ల్మఱినిరూపించు। 122

ద్వి॥ .వేలుపులుమనల .రిల్లలీఁగలను॥
.ఁగూలుచునటులాటు.కోఱకుఁజెందెదరు॥ 123

గీ॥ .మనస్వభావమేలు .మనమెంతయు నెఱుంగ।
.రానిదైవ-మట్లుకాఖియొడల।
.మూఱకుండునాలి ,మగలంతిథోమున్
.గలుగుపిల్లలనిటు .కాంచుకెట్లు॥ 124

Scene vi.

Come on, sir, here's the place ; stand still.—
How fearful
And dizzy 't is to cast one's eyes so low !
The crows, and choughs; that wing the midway air.
Show scarce so gross as beetles : half way down
Hangs one that gathers samphire,— dreadful trade :
Methinks, he seems no bigger than his head.
The fishermen that walk upon the beach
Appear like mice, and yond tall anchoring bark
Diminished to her cock, — her cock, a buoy
Almost too small for sight. The murmuring surge,
That on the unnumbered idle pebbles chafes,
Cannot be heard so high.—I'll look no more;
Lest my brain turn, and the deficient sight
Topple down headlong. 125

నీసమాలికి॥ .అయ్యవమ్మద్ది దెం.యం-కోయి-గట్లు
.నిలుచుండు-యంత్రకింది .కిందూళ్లు!
.దబఅ.,చుట్టయెంత,భీ.కరమింత
తలత్రిప్పి.గాయంపు-నగుగాక.గయచేయన్న ।
.కాకులు-వుతికేటి.కాకులు బొద్దింక.బ్లు
చిన్నవిగదగ.స్పట్టుచుండె।
.నూదుదగాయలకట్టు.లుపయోగపడు
నోక.విధమగు మెయిక్క-లం.బెఱుపువాడు ।
.కిర్రిందినకముతోని.వేర్లిలాకెనన్-
,ఘోర.వృత్తి-నేనను కొని.యెదనతంగు!
.తనతకంకెదబెద్దగదగానిసించదగు-
.,మున్నిటిమెయిద్దనద .బోవ్రబ్రహ్మ
.,చుంచువిధమునదోద.బ్రెంచెడు-
,లంగరు.వేయుచుండిన యల్ల.పెద్దయోడ!
.దాని,చోనె,వితానద .దక్కువకాబడె-
.నదియులంగరు గుఱు.తట్లుకంటి!
.కందకోడుదజన్న.దయెక్క- ,నట్లాకెను
.గులకరాలనొరసి .ఘోషదబెట్టు
.,కరడమంతపెద్ద గావినదబడదాల!
.కుండె-నింకదజూడ .నొల్లనేను!
.మిగులనాళదబల తిరిగెను-గొఱతనను ।
.దృష్టిదొర్లుదన్న .క్రిందుదగన॥ 125

When we are born, we cry, that we are come
To this great stage of fools. 126

Act v. Sce. iii.

The gods are just, and of our pleasant vices
Make instruments to plague us. 127

Her voice was ever soft,
Gentle, and low, — an excellent thing in woman. 128

The weight of this sad time we must obey;
Speak what we feel, not what we ought to say.
The oldest hath borne most; we, that are young
Shall never see so much, nor live so long. 129

RICHARD II *Act. i. Sce. i.*

The purest treasure mortal times afford
Is spotless reputation; that away,
Men are but gilded loam or painted clay. 130

Sce. ii.

That which in mean men we entitle patience
Is pale cold cowardice in noble breasts: 131

ద్వి॥ .చను దెంచితిమిపిచ్చి.జనుల,రంగమున।
.కనియే డ్చెదముపుట్టి.నప్పుడుమనము॥ 126

ద్వి॥ .మనచెడుగులనుండి.మునలశిక్షించు!
.,ననువ్రవన్నెదరు,నా.యమగు,దేవతలు॥ 127

ద్వి॥ .మెత్తనచల్లన.మెల్లనయాపె।
.,కుత్తుక-స్త్రీకది.గొప్పగుణంబు॥ 128

గీ॥ .మనము,కరినావసర,భర.మునకులొంగి!
.పల్కు-నడితోచినది చెప్ప.వలయుదాని!
.నెడసి-పెద్దలుకడుభరి.యించినారు।
.మనముపిన్నలమంతగాఁ.,గనముమనము। 129

గీ॥ .,మర్త్యకాలంబులోనఁగని.ర్మలధనంబు
.తనపుచుండెడుమచ్చపొం.దనియశంబు।
.జనములదిబొత్తిగాఁబోవ.సమయమందు।
.పసిఁడిపూసినబంకమ.న్ననరివారు॥ 130

ద్వి॥ .అధములలోమున.మనుకొనునోర్మి।
.యధికులయెడభయ.మునిపించుకొనెడు॥ 131

Sce. iii

Teach thy necessity to reason thus ;
There is no virtue like necessity. 132

Gnarling sorrow hath less power to bite
The man that mocks at it and sets it light. 133

O, who can hold a fire in his hand
By thinking on the frosty Caucasus ?
Or cloy the hungry edge of appetite
By bare imagination of a feast ?
Or wallow naked in December snow
By thinking on fantastic summers's heat ?
O, no : the apprehension of the good
Gives but the greater feeling to the worse :
Fell sorrow's tooth doth never rankle more
Than when it bites but launceth not the sore. 134

Act. ii. Sce. i.

the tongues of dying men
Enforce attention like deep harmony :
Where words are scarce they are seldom spent in vain,
For they breathe truth that breathe their words in pain
He that no more must say is listtend more. 135

ద్వి॥ చక్క-నినీయవసరముతలంచు।
.,మక్క-ఱకంటెయో.,గ్యతమఱిలేదు॥ 132

ద్వి॥ .కఱవఁజాలదుగుఱ్ఱు.గావించు,వంత।
.,సరకునలుపకహా.స్యము సేయునరుని॥ 133

సీ॥ మంచుకొండకొవండు.,మదిలోనఁ,దలపోసి.
.యూరారతనచేత.నగ్గిదాల్చి।
.నాఁకలి,యంగద.నటునంచునకు
,మొ.గంబుమొత్తించు--లే.క-బలువిందు।
ఁ.గూరిచియూహించు.కొనుమాత్రమున।
.లేక-మండువేసవివేడి.మనసుననిడి।
.,మార్గశీర్షంబు,హి.మంబునదిసమొలం
.బొర్లాడు-నటుకాదు.పొమ్ము।మంచి।
.నెన్నుకొనుటచెడ్డ.నెంపించెదుమఱింత ।
.క్రూరమైనవంత.కోఱబాధ।
ఁ.గఱచునప్పటివలెఁ.గావింపనేరదు।
.ఫుండుబల్లెము మెయిఁబొడుచునపుడు। 134

ఉ॥ చచ్చెడువారినాలుకలు.,శ్రద్ధ,సుగానముపోల్కి-లాగు-,వా।
.క్రుచ్చుట,శక్తితగ్గునెడ.ఁగొంచెము,శక్తగఁజెల్లు-బాధ,ను
.భ్భు,చ్చరియించువారునిజ.మూ,ర్తరు-చెప్పటకెద్దిలేనివాఁ।
.డెచ్చటనైన,యిచ్చకము.ఱంతవిసంబడుచుండుఁగాప్రసన్నే॥ 135

The setting sun, and music at the close,
As the last taste of sweets, is sweetest last,
Writ in remembrance more than things long past. 136

Small showers last long, but sudden storms are short.
137

Should dying men flatter with those that live?
No, no, men living flatter those that die.

Act. iii. Sce. ii. 138

know'st thou not
That when the searching eye of Heaven is hid
Behind the globe, and lights the lower world,
Then thieves and robbers range abroad unseen,
In murders and in outrage bloody here;
But when from under this terrestial ball
He fires the proud tops of the eastern pines,
And darts his light through every guilty hole,
Then murders, treasons, and detested sins,
The cloak of night being plucked from off their backs,
Stand bare and naked, trembling at themselves? 139

గీ॥ .క్రుంకుచున్నప్రొద్దు-.కొనమట్టుపాటయు
.వెనుకకుండవిఁగొనెడు.పిండివంట।
.కరణిమిగులనింపు.గా,మను-ఁగడుఁనెదన్।
.ప్రాయఁబడు.ఁగడిచిన.వానికన్న॥ 136

ద్వి .చిన్నమనురు,మన్ను ఁ.జిరముకాని-వడి।
ఁ.బన్ననట్టి,తుపాను.త్వర ఁ,గడతీఱు॥ 137

ద్వి॥ .ప్రణుతింప్రతె బ్రతుకువా.రలఁజచ్చువార॥
.లు-,నహి-బ్రతుకువార.లునుతింప్రతు,మృతులఁ॥ 138

సీ॥ .ఎఱుఁగవా దేవుఁబ.రీక్షించుచూ,డికి
,భూగోళమువెనుక.డాఁగిపోయి।
ఁ.గ్రిందిజగముఁజెలిఁ.గించుచున్నప్పుడు
.దొంగలున్నెండిగుం .దోఁచువాఁడు।
.కన్నడకఁపుమ,గాఁ జెడ్డలాచెనక్
,.హత్యలన్గ్రారులై ,.హారములనిట
.ఁగాని-యిూక్ష్మాకందు.కముక్రిందు
నుండివా.ఁడెప్పుడు ప్రాచీన.వృక్షదృప్త।
.శిఖరములన్ ప్రకాశింపించి ,ప్రతిదుష్ట
.వివరమువద్దన .వెల్లుఁబొడుచు।
.ఁజంపుటల్ ,ద్రోహము లఱుడ.సహ్యాపాత।
.కంబులుఁదమప్పుష్ణ భా.గములనుండి।
,.యూఁపుకుచ్చశమ్ము తొలఁగిం.పఁబడనిలుచు।
.వడఁకుచుఁదమంత చూడఁగ,బట్టలేక

Act. v. Sce. i.

The love of wicked friends converts to fear;
That fear to hate; and hate turns one or both
To worthy danger and deserved death. 10

RICHARD III— *Act. i. Sce. iii.*

The world is grown so bad,
That wrens make prey where eagles dare not perch:
Since every Jack became a gentleman,
There's many a gentle person made a jack. 141

Sce. iv.

Sorrow breaks seasons and reposing hours,
Makes the night morning, and the moon-tide night. 142

Act. ii. Sce. ii.

That deceit should steal such gentle shapes,
And with a virtuous vizor hide foul guile! 143

Act. v. Sce. ii.

True hope is swift, and flies with swallow's wings,
Kings it makes gods, and meaner creatures kings. 144

గీ॥ ..చెనఁటి చెలికాండ్ర ,నెమ్మిమా.ఱును వెఱపున ।
.కాభయమసహ్యమున కస.హ్యంబొకనికి ।
.ఁగానిలేకి,ర్వురకుఁగాని .కట్టకడకు ।
.మఱియు,హానికిఁదగునట్లు ..మరణమునకు॥ 140

గీ॥ .జగముచెడె-డేగవాలగ .సాహసింప।
.కున్నచో,జీనువయెరతి.న్చొండె-నెల్ల ।
.నీచుఁడున్ఘనుఁడాటచే..నెరుపఁబడిరి।
..తక్కు-వారుగఁబల్వురు.తగుమనుసులు॥ 141

ద్వి। .ఋతువులమార్చుని .ద్రించుగ్గంటలను।
..వెతరేఁబవళ్ళఁగా.వించు,నట్టిట్లు॥ 142

ద్వి॥ ..వంచనసాధురూ.పంబులనుండు।
.మంచివేషమునను .ర్మార్గముందాఁచు॥ 143

ద్వి॥ ..పుచుచుంనేంట్రింత ,జ.వముతోడనాస।
.దొరలవేల్పుల ,నలం.తులతొండ్లఁజేయు॥ 144

Conscience is but a word that cowards use,
Devised at first to keep the strong in awe : 145

LOVES LABOUR'S LOST— *Act. i. Sce. i.*

Why, all delights are vain, but that most vain,
Which, with pain purchased, doth inherit pain. 146

Study is like the heaven's glorious sun.
That will not be deep-searched with saucy looks :
Small have continual plodders ever won,
Save base authority from others' books.
These earthly godfathers of heaven's lights
That give a name to every fixed star,
Have no more profit of their shining nights
Than those that walk and wot not what they are.
Too much to know is to know nought but fame ;
And every godfather can give a name. 147

ద్వి॥ ..భీరులవాడుల ..పితమెధమ౯ంబు ।
..ధీరులనాఁప ,వి.ధింపఁబడెఁదొలి ॥ 145

సీ॥ .బొర,వితలువేడ్క .లన్నియు-నోఁగాని ।
.యెద్దియిడుమతోఁ,గ్ర.యింపబడుచు ।
..నెగులుకలుగఁజేయు ..నిచ్చలునద్దియె ।
.మిగులవ్యథ ముగఁబ .ఱఁగుచునుండు ॥ 146

సీ॥ .మిగులవెల్లుచునుండు..జగముకన్నంబోలుఁ
.జదువదిలోఁతుగ. వెదుకఁబడదు ।
..దుడుకైనచూపుల.తోడ- నొరులపుస్తకముల
ఁదప్పనిదశ౯న.ములఁదప్ప ।
..పడసిరియెంతయుం .బాటుబడిన
యట్టి.వారలుస్వల్ప లా.భంబుతాము ।
.కదలనియెల్లుచు.క్కుకుఁ బేరొసంగు
జ్యో.తిషికులుమెఱయు. రాతిరులనుండి ।
..కాంచలెక్కుడు మేలున.క్షత్రములను ।
.ఁజూచుచవ్వి తెలియని య.జ్ఞులకుమించి ।
..పెచ్చెఱుంగుట తెలియమి. పేరుతప్ప ।
.మతియనున్నా,మ కారణమె.నగుచునెల్ల ।
.గురువునేదైనఁ బేర్జత. పరచఁగలఁడు ।

Fast paunches have lean pates ; and dainty bits
make rich the ribs, but bank rout quite the wits. (1)

Act. ii Sce. i.

Beauty is bought by judgement of the eye ,
Not uttered by base sale of chapmen's tongues (2)148

Act. iv. Sce. iii.

Never durst poet touch a pen to write,
Until his ink were tempered with Love's sighs ;
O, then his lines would ravish savage ears,
And plant in tyrants mild humility. 149

Act. v. Sce. ii.

The blood of youth burns not with such excess.
As gravity's revolt to wantonness. (1)

Folly in fools bears not so strong. a note
As foolery in the wise, when wit doth dote ;
Since all the power thereof it doth apply.
To prove by wit, worth in simplicity. (2) 150

కం॥ .కడుపులు బలిసినవారికి !
cగడుcగొంచెపు మెదడులుండు-ఘనరుచ్యములౌ ।
కడుములుబలిపించుఁ బక్క-ల ।
.వడి. నైనన్- బుద్ధిపాట.వముఁ జెడఁగొట్టున్ ॥ (1) 148

ద్వి॥ .,కనువి,మర్ఱ .,సోయ.గమకొనఁబడెడు ।
.,ననదవర్తకునాల్క- .ననఁబడబోదు ॥ (2)

గీ॥ .కలముముట్టఁ దెగించుఁడు .,కయిదెవుడును ।
.వ్రాయుటకు- వల్వనిట్టూర్పు .లాయన,తన ।
.మసిఁగలుప-కొర- పిదప,రక్కసచెవులను।
.లాగువానిపద్దెములు- కూళగరఁగించు ॥ 149

ద్వి॥ .చిఱుతపాయముకన్న .సింగారమునకు ।
.మరగుగభీరత .న్మండించువలపు ॥ (1) 150

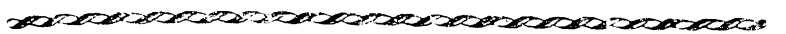
గీ॥ .తెల్విమితిమీఱి పిచ్చియె. త్తి నటువంటి ।
.ప్రాజ్ఞులందలి యవివేక.మజ్ఞులదగు ।
చెట్టుకంటెను మఱియొక.మెట్టుమీఱు !
.వెంగలితనంబు నంగూట. నెలకలదని ।
.జ్ఞానశ త్తినిరూపించుఁ .గలదుకనుక ॥ (2)

The tongues of mocking Wenches are as keen
As is the razor's edge invisible,
Cutting a smaller hair than may be seen;
Above the sense of sense; so sensible
Seemeth their conference ; their conceits have wings
Fleeter than arrows, bullets, wind, thought, swifter
[things. (3)

Your wit makes wise things foolish:
With eyes best seeing heaven's fiery eye,
By light we lose : light : your capacity
Is of that nature, that to your huge store
Wise things seem foolish, and rich things but poor. (4)

MACBETH *Act. ii. Sce. ii.*

The Innocent sleep:
Sleep, that knits up the ravelled sleave of care,
The death of each day's life, sore lobour's bath,
Balm of hurt minds, great nature's second course,
Chief nourisher in life's feast. 151 (1)

కీ॥ .కంటికిగపడనంతసూ.క్ష్మంబువెండ్రుఁ।
.కయనుఁదెగవేయుమంగలి .కత్తి,మొనపు॥
.మించివాఁడియగు నెక్కిక్ .రించుపడుచు।
.చెలులనాల్కలు-వారల .పలుకులునుజ్ఞ।
.తెలిసికొనులకసాధ్యముల్-.తెలివ్రవారి।
.తలఁపులకుఁతొక్క--లవ్విము.ల్కలఁదుపాకి।
.రవలగాలిమనసుమించు .రయముచేత॥ (3)

కీ॥ .అజ్ఞులంజేయఁ.బ్రాజ్ఞుల .నైనసీదు
.తెల్వి-భాగుగఁగన్నులఁ. దెఱచిచినము।
.జగముకన్నఁగనుంగొన్న .సమయమందు
.వెల్తురుంగోలుపోదుము. వెలుతురుమె,యి।
నట్టి,నైజమునీశ్ కి .కమరియుండె।
.తెలివిమాలిన విగఁదెల్వి.గలయవిమఱి।
.కానిపించుఁబేదవిగ శ్రీ,.గల్గునవియు
.నెల్లనీమహాజ్ఞానస .మృద్ధికిట్లు॥ (4)

కీ॥ .,నేగినెఱుఁగనినిద్దుర-.,చిక్కువడిన।
జాలివడుకనిమాలిని. సరిగనల్లు।
.,ప్రతిదివసజీవి తంవ్రమర.ణము-పెద్ద।
.బడలుపాటు స్నా,నము-గంటు.వడునెదలకు।
.మందు.బ్రతుకువిందునమేటి.మనుపుఁగూడు।
.ప్రకృతిగుణములెండవ. పథముమఱియు॥ 151 (1)

Act. v. Sce. vi.

Life's but a walking shadow; a poor player,
That struts and frets his hour upon the stage,
And then is heard no more : it is a tale
Told by an idiot, full of sound and fury,
Signifying nothing. (2)

MEASURE FOR MEASURE— *Act. i. Sce. i.*

Heaven doth with us, as we with torches do,
Not light them for themselves ; for if our virtues
Did not go forth of us, 't were an alike
As if we had them not. Spirits are not finely touched,
But to fine issues ; nor Nature never lends
The smallest, scruple of her excellence
But, like a thrifty godess, the determines
Herself the glory of a creditor,
But thanks and use. 152

Sce. v,

Our doubts are traitors,
And make us lose the good we oft might win,
By fearing to attempt. 153

సీ॥ .బ్రతుకునడుచునీడ-.,రంగమునంగింజు ।
.కొనితనగడువుమఱి .విసగఁబడని ।
.పాటుపా,త్రము- గడ.బడమెండుశాస్వత ।
.కుక్-వుగ వె,డగుచేను .డువఁబడుకత ॥ (2)

సీ॥ .ఒనరుచుదైవము .మనయొడ్ -
దివిటీల.గుఱిచి మనముసేయు. కర్మ-వాని ।
.కై వానివెలిఁగింపఁగడగము-
మనసద్గు.ణములు బయల్వడ.కీ-మనలోన ।
.నడఁగుటయును-మన .కవియులేకుంటయు-
,నొక్క-లే-బ్రతుకులు .నొప్పమీఱు ।
.జేయంగఁబడవుమం.చి ,ప్రయోజనములకుఁ.దక్క--
ఁబ్రకృతియు న.ద్దానిమహిమ ।
.వంతనంబు మఱీయులా.భంబుఁగొనుచు ।
.,ఁబొదువుఁగలదేవత వితాన.నదీయునప్ప ।
.లిడెడు-గొప్పందుటకు నిశ్చ.యించి.,యెరవు ।
.పెట్టఁబోవదు తానొక్క-.,వీసమైన । 152

ద్వి॥ .,తెక్క-కీండ్లుమనసం .దియములుమనకు ।
.,నెక్కొ-లుపవుమేలు .,నివ్వెలఁబన్ని ॥ 153

Act. ii. Sce. i.

Mercy is not itself, that oft looks so ;
Pardon is still the nurse of second woe. 154

Sce. ii.

Great men may jest with saints ; 't is wit in them,
But in the less foul profanation.
Lucio [to Isab]. Thou 'rt in the right, girl; more o'that
Isab. That in the captain's but a choleric word,
Which in the soldier is flat blasphemy. 155

Thieves for their robbery have authority
When judges steal themselves. 156

Sce. iv.

wisdom wishes to appear most bright
When it doth tax itself. 157

Act. iii. Sce. i.

The miserable have no other medicine
But only hope. 158

And the poor beetle that we tread upon,
In corporal sufferance finds a pang as great
As when a giant dies. 159

ద్వి॥ .కూర్మిలాగున్నది .కూర్మికాఁబోవ।
.దోర్మిరెండవవంత .నొడవించుచుండు॥ 154

మధ్యాక్క॥ అ :- .పరిహాసమాడవచ్చుమునివరులనైనఁ బ్రభువులజ్జి
.,సరసంబువారిలో- ఁగాని- .స్వల్పులనెంతయోతక్కు।
.కరుసంబుమాత్రమూనెద్ది .,వాహినీనాథులపట్ల।
ఁబరఁగున్మహాపవాదమయి.,భటులగు వారియండదియె॥ 155

ద్వి॥ న్యాయాధికార్లు ,చో.ర్యములల్లనపుడు।
.నాయమూదొంగత .నము,తస్కరులకు॥ 156

ద్వి॥ .ఎప్పుడు తెలివిగోరు .నెంతయు వెలుఁగ।
.నప్పుడు తనుందానె .యది,మూఁకలోనెకు॥ 157

ద్వి॥ .,వనటపొండినయట్టి .వారలకెంపు।
.ననులేదుసుంతయు .న్మండాసతప్ప॥ 158

ద్వి॥ .త్రొక్కినఁజేఁడవు.రువునొప్పిఁజెందు।
.,నక్కజముగఁజచ్చు .నప్పుడసురనకి॥ 159

Sce. ii.

No might nor greatness in mortality
Can censure scape ; back-wounding calumny
The whitest virtue strikes. What king so strong
Can tie the gall up in the slanderous tongue ? 160

MERCHANT OF VENICE *Act. i. Sce. i.*

You have too much respect upon the world :
They lose it that do buy it with much care. 161

Sce. ii.

If to do were as easy as to know what were good to do, chapels had been churches, and poor men's cottages princes' palaces. It is a good divine that follows his own instructions : I can easier teach twenty what were good to be done, than be one of the twenty to follow mine own teaching. The brain may devise laws for the blood ; but a hot temper leaps o'er a cold decree. 162

Sce. iii.

An evil soul, producing holy witness
Is like a villain with a smiling cheek,
A goodly apple rotten at the heart,
O, what a goodly outside falsehood hath ! 163

గీ॥ .,కడిమిగానిగొప్ప .గానిమానవుబంధు ।
.దాఁటలేదునిండె- ఁ.జొటునుండి ।
.,చాడికొల్లఁజూచు .స్వచ్ఛమానసేత్రిని ।
.,మాఱునాల్కఁగట్టు .దొరకలంకె ॥ 160

ద్వి॥ .,రాగముసేకుగా.రవమున,మెండు ।
.,జాత్రగొనుదిజారవిచ్చెదరు ॥ 161

వ॥ చేయుటకు మంచియెద్దియో తెలిసికొనుటవలెఁ జేయులు సులభ
మైనచో- గుళ్లుగోపురములగు- నుచ్చైశ్రవల గుఱిసెలు రాజుల
మేడఁ గును- చెప్పనట్లుచేయువాఁడే మంచిగురువు- చేయఁబడు
టకు మంచియేదియో యిరువదమగురక్షనే సులువుగాబోధించఁ
గలనుగాని నాబోధననుసరించుపట్ల వారిలో నేనొక్క-తెగానైన
నుండఁజాలను-మనుజునింద్రియ ప్రవృత్తివేకముచే నడ్డఁబ
డుఁగాని- ,కామమువివేకమునోర్చును ॥ 162

గీ॥ .పరమపావనసాక్ష్యంబుఁ .బల్కఁదుష్టు ।
.చిఱునగవుమోముఁగల్గు ,టక్కరికిసాటి ।
.లోనఁగుల్లియుఁ బైకంజమైనపండు ।
.కల్లబయటికి నెంతసా. గసుగనుంపు ॥ 163

Act ii. Sce. vi.

All things that are,
Are with more spirit chased than enjoyed.
How like a younker or a prodigal
The scarfed bark puts from her native bay,
Hugged and embraced by the strumpet wind!
How like the prodigal doth she return,
With over-weathered ribs and ragged sails,
Lean, rent, and beggared by the strumpet wind!

Sce. ix.

Who shall go about
To cozen fortune and be honourable
Without the stamp of merit? Let none presume
To wear an undeserved dignity:
O! that estates, degrees and offices,
Were not derived corruptly, and that clear honour
Were purchased by the merit of the wearer!
How many then should cover that stand bare;
How many be commanded that command;
How much low peasantry would then be gleaned
From the true seed of honour; and how much honour
Picked from the chaff and ruin of the times,
To bo new-varnished!

త॥ .అనుభవింపఁగఁబడ.ఁజా,నతో నెట్లు
వస్తువుల్వేఁటాడఁ.బడెనసోయట్లు।
.తన,తావునుండికే.వలువన్నెమోము.నా,వ-
,మూఁబఱిదిండి.నాఁగో,డెకానిఁ ।
.,యనువునఁనెటుబిగి.యనేగాఁగిలింపఁ.
బడెడునోల,ంజెక ర్వలిచేల-మఱుఁ ।
ఁ.జనుదెంచునెటులెల్లఁ.బా.,యలమిగుఱు
.,ధ్వంసంబుగావింపఁ.బఱుచునయ్యవియు । 164

పేసమాలిక. ॥ .ఎవరుయత్నింతురఁ.దృష్టకు,న్వంచింప-
.,నహా త లేకమ.ర్యాదఁబొంద ।
ఁ.దగనిగౌరవమునొం.డఁగనెవ్వైన
,స్వ.తంత్రింపఁజనమొ-,స్వా.స్థ్యములు-పర్వ।
.లు-మఱియుద్యోగపుఁ-.దుర్మార్గము
గనందఁ.బడనిచో- వెండియు.న్నచ్ఛమైన।
,వాసి-యోగ్యతఁగల.వానిచేఁగొనబడె.నేని-
,దిగంబరు.లైనయెంక।
.,ఱాచ్చాదితులవుదు-.రాజ్ఞలోఁబడి
యుందురెందఱోయూజ్ఞ.నోసఁగువారు।
.,సత్పథిష్ఠోద్భవ.స్థానంబులోనుండి
యెందఱధములు,లే.కేఱఁబడుచు॥
నుంద్రొ-కాపులు-మఱి.యనుగొప్పతనమెంత।
తఱులొనచిఁనట్టి.చెఱుపుచెత్త।
.ప్రోవునందునుండి.క్రొత్తగావన్నియ।
.నింకఁబెట్టఁబడుట.కెన్నఁబడునొ॥ 165

The ancient saying is no heresy,
Hanging and wiving goes by destiny. 166

Act. iii, Sce. ii.

And yet a maiden hath no tongue but thought. (1)

Song

Tell me where is fancy bred,
Or in the heart, or in the head?
How begot, how nourished?
Reply, reply.
It is engendered in the eyes,
With gazing fed, and fancy dies
In the cradle where it lies. (2) 167

Act. v. Sce. i.

Soft stillness and the night
Become the touches of sweet harmony. 168

ద్వి॥ .పొరపాటుకాఁబోదు .,పూర్వపుమాట।
.,పరిణయంబురియునా .,భాగ్యమునీకన॥ 166

ద్వి॥ .ఇప్పటికిన్నన్నె .కెందేనఁబడఁబ్రు
.నప్పఁ,జూపట్టి దెం.తయునైన,బాస॥ (1)

.ఖరహరప్రియ రాగము - రూపకతాళము

పల్లవి॥ నస-గామపభని- రిసనిధాపమగరీ॥ నస॥
.అను-రాగమెచట-ఁబొడమునెల్లమానా॥ కను॥

అనుపల్లవి॥ సనిధసీస- గమపమగారీ॥ నస॥
.మనమునంద-మొగమునందా॥ యను॥ (2) 167

చరణము 1. సామపపప- నీసరిసనిధప- పధనిధాప మగారి మగారి
.కాంచఁబడియె-నెట్లులెలుల-ఁదెంచఁబడియెఁజెప్పఁజెప్ప॥

2. గగగగామాపమా గమపదని దాపమగరిగరి।
.కనులఁబుట్టింపఁగాబడి.యె నదిమేపఁబడెఁజూపున।
నసనీధనిసారీగమా- సానిధాపమగరిసా॥ నస॥
.ననురాగముతానుండును .య్యాలయందుఁబొలసెడు॥అ॥

ద్వి॥ .తగుజఁమ్మలేమి- ప.దంపడిపోయి।
.మిగులఁదీయనిపాట.మేలంబమునఁగ॥ 168

do but note a wild and wanton herd,
Or race of youthful and unhandled colts,
Fetching mad bounds, bellowing and neighing loud,
Which is the hot condition of their blood ;
If they but hear perchance a trumpet sound,
Or any air of music touch their ears,
You shall perceive them make a mutual stand,
Their savage eyes turned to a modest gaze
By the sweet power of music : therefore the poet
Did feign that Orpheus drew trees, stones, and floods ;
Since nought so stockish, hard, and full of rage,
But music for the time doth change his nature.
The man that hath no music in himself ;
Nor is not moved with concord of sweet sounds,
Is fit for treasons strategems, and spoils ;
The motions of his spirit are dull as night,
And his affections dark as Erebus ;
Let no such man be trusted. 169

How far that little candle throws his beams !
So shines a good deed in a naughty world. 170

నీసమూలిక ॥ .అరయుము చెరలాసు .నడవిపసు లమంక.నైన-
వెట్టిగ దాటు .చఱచుచున్న
.పనికిమప్పనియట్టి .పడుచుగుఱ్ఱపు
పిల్ల., కదుపునఁగాని .,బాఁకా,రొదనవి।
.వినిన-లేక వ్వాని .,వీనులకేపాట.యైన
డబ్బునఁదాఁకి.నఁతనీవు।
.పరికించెదాపాట .వాననయ్యవి
నిలఁబడుటయు- నవ్వాని.వాఁడిచూడ్కి- ।
.కదుమెత్తఁబడుటయు--.గనుకనే-
కవి,పన్నె.,మోళ్లుచిగిర్చెడు. రాళ్లుగరఁగు।
.నం-చెటువంటి మొద్దైన- నెంతటికూళ.యైన-
మఱియునెట్టి., యలుకువఁగల।
వా.డైన-ఁబాటయ.ప్పటికి మార్చకపోడు
.వానిస్వభావంబు. ,గానవిద్య-।
.నెఱుఁగకుండినవాఁడు- .మఱిదానితీయని
.యందంబులఁగరంగ .నట్టివాఁడు।
.దోఁపుడులు- .గుట్రలును- నృప.ద్రోహములును।
సల్పఁదగువాని,భావము.ల్చావుమూడ్కి- ।
.,బ్రాణగొడ్డంబులు- మఱియు- .నతనిమనసు।
.నరకమటు,ఘోర-మాతని.నమ్మరాదు ॥ 169

గీ .ఎంతదూరమాచిఱుత మ.యినపువత్తి।
.పఱుపుచుండెడుఁగనదగు .,కిరణములను।
.మంచిపనియట్టులన్ ప్రకా.శించుచుండు।
.మిగులదుర్మార్గ మయినట్టి. జగమునందు ॥ 170

The crow doth sing as sweetly as the lark
When neither is attended ; and, I think,
The nightingale, if she should sing by day,
When every goose is cackling, would be thought
No better musician than the wren.
How Many things by season seasoned are
To their right praise, and true perfection ! 171

This night, methinks, is but the daylight sick ;
It looks a little paler ; 't is a day,
Such as the day is when the sun is hid. 172

MERRY WIVES OF WINDSOR— *Act. II.Sce.II.*

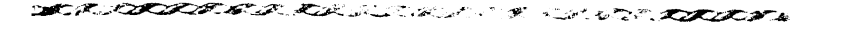
Love like a shadow flies when substance love pursues ; (1)

Act. iv Sce. ii.

Wives may be merry, and yet honest too : (2) 173

Sce.v.

Money buys lands, and wives are sold by fate. 174

త। .కిడుదీయగాఁబాడుఁ .గాకిదేఁటిపెంతి
.,వెరవున-రెండును పినపున్నయప్రజ్ఞ !
తుఁటియు, వెన్నెపుల్లు .తాఁబాటులార్చు
.పగలుపాడిన- ,జీను.వమ్ముమించిపాడ !
.దగలవానిలోపల .గణుతికెక్కఁడు
.,తరుణంబునకుఁదాము. తగియుఁబెనంచు !
దెలకింపనెన్నియో .,దనుసులు
వాని.నిండుపొగడ్తకు .నిజముగఁజెల్లు ॥ 171

శి॥ .అనుకొనియెదనిరేయి-,జ.బ్బ.యినపగలు।
.బొత్తిగానద్దియుంగొంచె.ముముఱి-చాలి।
నట్టుగపడుచున్నది-.యదొకపొద్దు।
.తనరుదినమటుసూర్యుండు.డాఁగునప్రజ్ఞ॥ 172

ద్వి॥ .వలపుహర్షిఁడునీడ.వలెనిక్క-మయిన ।
.వలపుతండఅమివెం.బడివకొలంది॥ (1)

ద్వి .,ఆండుపోవేడుకక-తె.లై యుండవచ్చు।
.వెండియుమంచిగ.వెలయగవచ్చు॥ 173 (2)

ద్వి॥ .సామ్మభూములఁగొను .భోగ్యముగమ్మి।
.యమ్మఁబడియెదరి.ల్లాంచు,జై వమున॥ 174

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM— *Act. I. Sce. I.*

Ay me ! for aught that ever I could read,
Could ever hear by tale or history,
The course of true love never did run smooth.
But, either it was different in blood,
O cross ! too high to be enthrall'd to low !—
Or else misgraffed in respect of years,
O spite ! too old to be engaged to young !—
Or else it stood upon the choice of friends,
O hell ! to choose love by another's eyes ! 175

Phoebe doth behold
Her silver visage in the watery glass,
Decking with liquid pearl the bladed grass. (1)

Things base and vile, holding no quantity
Love can transpose to form and dignity :
Love looks not with the eyes but with the mind (2) 176

తే॥ .అయకొనేఁజడివిన.యంతల్లిదాని
.. నావిన్నకతలలో.నంగాని-నిక్క- ।
.మయిన వలపుత్రోవ.యంటెయు,మునుపు
.,గానుండఁబో-నది.-కడుఁదేఱుబాత్ర।
.,మయి,నొంజెఁజెఱఁగెడు-.,మాయుఁ దెలుపు
.గొప్పచిక్కొఁదవుట.కొద్దివారల-కి ।
.దయనుఁగాకీడుకు.దిరికిలే-మకిట
.,విపరీతము-ముసిలిఁ.బిన్నతోఁగూర్చు ।
.టయు-లేకమిత్రులో.ఁబర్చుట
.-హహా.,నరక-మొరులనూపు.నవరించుకొనుట॥ 175

గీ॥ .పొగ్గిద్దువేల్పుతనము.,వెండిమొగంబుఁదా।
.,నరయుచుండెనేటి.యద్దమందు।
.,వెండియుఁ,గనునేయుచుండెముత్తెపునేటి।
తోడమిగులగడ్డి.కాఁడలెల్ల॥ (1)

కం॥ కొఱమాలినట్టిదినసులఁ।
.గరమరుదుగవలపుమార్చఁ.గలిగెడు-సొగసున్ ।
.మఱిపరువుఁగలుగువానిగ।
.,మరులుకొనులఁగనదుకాని.,మదితోఁజూచున్॥ (2) 176

Act. iv. Sce. i.

that same dew, which sometime on the buds
Was wont to swell like round and orient pearls,
Stood now within the pretty flowerets' eyes,
Like tears that did their own disgrace bewail 177

Act. v. Sce. i.

The lunatic, the lover and the poet,
Are of imagination all compact :
One sees more devils than vast hell can hold ;
That is the mad man: the lover, all as frantic,
Sees Helen's beauty in a brow of Egypt :
The poet's eye, in a fine frenzy rolling
Doth glance from heaven to earth, from earth to heaven ;
And as imagination bodies forth
The forms of things unknown, the poet's pen
Turns them to shapes, and gives to airy nothing
A local habitation and a name. 178

Where I have come, great clerks have purposed
To greet me with premeditated welcomes;
Where I have seen them shiver and look pale,
Make periods in the midst of sentences,
Throttle their practised accent in their fears,
And, in conclusion, dumbly have broke off,

గీ॥ .మొగ్గలందొక్కతఱి నాఁ.మురిపములు ।
.తెన్న నంబొంగనలవడి.యన్న మంచు ।
.నిలిచెనిప్పుడుసాగసగు.నలరుకనుల ।
.,స్వామానంబునకునేఁచ్చు. నశ్రులవలె । 177

మ॥ .,వెడఁగు ,న్గామకుఁడుంగవేంద్రుఁడు
,మనో.విభ్రాంతిమూర్ఛల్లదా ।
.వెడఁగెందుంగనరానిదయ్యములఁ ।
గ.న్వెట్టున్-గుహాపిన్దగుల్ ।
.వడి,రంభన్నిర సించుఁగామకుఁ
-డహో.,స్వర్గంబునందుండియి ।
.క్కడికిందుండికవేంద్రుదృష్టి,దివికి
.న్గాంచుక-,యచ్చెచ్చమ్మునా ।
.తఁడు,చింతించు,నవీనవస్తువుల
కంత.న్వాని ,గంటమ్మువే ।
.ర్లిడి,యాకారములున్కిపట్లాసఁగు
నెం.దేమైన లేకుండనీ ॥ 178

సీ॥ .ఏనువచ్చినచోట. నెంతయుఁ ,బండితుల్
.నన్నెదురొక్కని,స్తుతి.న్నల్వటకయి ।
.తలఁచియున్నారు సి.ద్ధపఱచుకొన్న
,స.త్కృతివాక్యములఁగాని యేనువారి। 179

Not paying me a welcome. Trust me, sweet
Out of this silence yet I picked a welcome ; 179

MUCH ADO ABOUT NOTHING — *Act. I. Sce. I.*

How much better is it to weep at joy than to joy at weeping ! 180

Act. iii. Sce. i.

And bid her steal into the pleached bower,
Where honeysuckles, ripened by the sun,
Forbid the sun to enter, like favourites,
Made proud by princes, that advance their pride
Against that power that bred it— 181

Sce. ii.

Well, every one can master a grief, but he that has it. 182

.వణఁకుటయుఁ వెల్లఁ.బాఱుటయుఁ
,పద.ములమధ్యమునఁగా.పోవుట-తమ ।
.,యులుకుననలవడు.,నుచ్చారణమ్ముఁబి
.సుకుటయుందు దకునా.కొకటియైన ।
ఁ.బల్కఁబోవకమన్న న.పల్కు-- మూఁగ ।
.లట్టులూఱుకొనుటఁగంటి-.నిట్టె,మాన ।
.మందుఁగూడనేనొక మరి.యూఁదనేర్చు ।
.కొంటి- ననునమ్ముముద్దుల.గుమ్మనీవు ॥ 179

వ॥ ఏడ్పునసంతసించుటకన్నసంతోషమునఁజెప్పఁజెంత నయము ॥ 180

ద్వి॥ .,అదిదాఁగుకొనఁజేయు.మల్లి నతీఁగె ।
.పొదరింట-నట-నొక. పోలిక ప్రూలు ।
.దొరలచేఁబొగరు పో.తులుచేయఁబడిన ।
.,నరవరప్రియు,లాత్మ .నాథులమీఁద ।
ఁ.దిరుగుఁబాటొనరించు .తీరున-ఁదమ్మ !
ఁ.బెరిఁగించు నెండనే.,వెలిపుచ్చుచుండు ॥ 181

వ॥ సరియే-తనకున్నది తప్పఁబ్రతిమమనుష్యుఁడు
నొకఁడుఁముంజయింపఁగలఁడు ॥ 18-

Act iv. Sce i.

That what we have we prize not to the worth
Whiles we enjoy it, but being lacked and lost,
Why, then we rack the value, then we find.
The virtue, that possession would not show us
Whiles it was ours. 183

OTHELLO *Act ii. Sce. III.*

Pleasure and action make the hours seem short. 184

Act iii Sce. iii.

Good name in man and woman, dear my lord,
Is the immediate jewel of their souls :
Who steals my purse steals trash ; 't is something, nothing :
'T was mine, 't is his, and has been slave to thousands;
But he that filches from me my good name
Robs me of that which not enriches him,
And makes me poor indeed. 185

కే॥ .మనకుఁగలదానివిలువసు।
.మనమున్గోనియాడ-మద్దిముసచెయిజాఱన్
మునకేదికావలసినచో।
.ఁగనఁబడునద్దానికున్న.ఘనసుగుణంబుల్॥ 183

ద్వి॥ .కడువడి-వేడ్క-మి.క్క-లిమగుపసియు।
.గడియలఁగుఱుచుఁగఁ.గన్పట్టఁజేయు॥ 184

సీ॥ .మగవానియందున- .మతీయు ప్రేయెడ-
.మంచిపేర్వారియూ.హ్లాదములకు వెలయ।
.భూషణం-బెవఁడునా.ముళ్ళెసు దొంగిలు-
.బనికిమాలినదాని.వాఁడు,ముచ్చి।
.లించెడు-నదియే మొ.కొంచె-మేమియు
నుఁగా-.బడినాది-యదివాని.వంశకాక।
.వెండియు-నదిపెక్కు-.వేలజనంబుల
.భానిసగానుండు-ఁ.గాని-నాదు।
.మంచిపేరుదొంగ.లించివయ్యాతఁడు।
.తానుద్రోచుకొన్న.దానిచేత।
.సుంతయైనభాగ్య.వంతుఁడుకాఁడు-ని।
.జముగ-నన్నఁబేద.సల్పునింక 185

O, what damned minutes tells he o'er
Who dotes, yet doubts; suspects, yet soundly loves! 186

trifles, light as air
Are to the jealous confirmations strong
As proofs of holy writ. 187

Dangerous conceits are in their natures poisons
Which at the first are scarce found to distaste ;
But, with a little act upon the blood,
Burn like the mines of sulphur. 188

He that is robbed, not wanting what is stolen,
Let him not know 't and he 's not robbed at all. 189

Take note, take note, O world,
To be direct and honest is not safe. 190

Act. iv. Sce. i.

Hang her ! I do but say what she is — So delicate with her needle !—An admirable musician ! O,she will sing the savageness out of a bear — Of, so high and plenteous wit and invention ! 191

గీ॥ .మరులుకొనియు నెవండు సంశయము చెందు।
.మిగుల మోహించు ననుమాన.మడగలిగియును।
.జోర-యెట్టువంటి చెడ్డ.వ్యాఖ్యానములను।
.దన్ను మించెడు నట్టులనున్న వాడు॥ 186

ద్వి॥ .మచ్చరులకు .నిగ.మప్రమాణముల।
.మచ్చుగాడ్పట్టి .సూ.క్ష్మపు.సంగతులగు॥ 187

గీ॥ .హానికరమగునూహలు .వానిగుణము।
.లందువిషములవి తొలుత. నరుదుగాన।
.సహ్యములు-కాని- ప్రకృతిపై.జరపుకొద్ది।
.పనిమెయిన్గందకపుగన్న .వలెనుమండు॥ 188

గీ॥ .దోచబడినవాడు- దొంగిలబడినట్టి।
.దానికొఱతదానుఁ .గానకున్న।
.మొనసియద్ది తెలియఁ .బోకుండనీ-వాడు।
.కొల్లబోవలేడు .కొంచమైన॥ 189

ద్వి .అడుగడ్గున కెఱుంగు .మాయోజగంబ।
.కడు.యథార్థత నుంట.కాదు సేమంబు॥ 190

వ॥ దానికేమిగాని-యా పెయథాశక్తిఁజెప్పెద- నాపెసూదితో నంతయద్భుత.మబ్బమైన పాటక త్తె- యాహా-పాటచేనెఱఁగు బంటిన్గూడ మచ్చికవడఁజేయు- నంత.ప్రశస్తామిత జ్ఞానమూహయును. 191

Act. v. Sce. ii.

But, O vain boast !
Who can control his fate ? 192

PERICLES— *Act. i Sce. i.*

Few Love to hear the sins they love to act. 193

One sin, I know, another doth provoke ;
Murder's as near to lust as flame to smoke :
Poison and treason are the hands of sin,
Ay, and the targets, to put off the shame. 194

Sce. ii.

They do abuse the king that flatter him,
For flattery is the bellows blows up sin ;
The thing the which is flattered, but a spark,
To which that blast gives heat and stronger glowing
Whereas reproof, obedient and in order,
Fits kings ; as they are men, for they may err. 195

'T is time to fear when tyrants seem to kiss. 196

ద్వి॥ .కనసేలనూరక .గర్వమయ్యెనొ్య ॥
.తనవిధి నెన్వాఁడు. తప్పఁగలిగెనె॥ 192

ద్వి॥ .తమరాచరింపఁగ. వచ్చిన,కిల్బి ।
.మమునాలకింప నా.నఁగొనర్ప్రభు ; 193

గీ॥ .ఒక్క-,పాతకమింకొక్క .,యోగుచేఁచు ।
.బొగకుమంటట్లు ,హత్యవ.ల్పునకుఁజేర్పు ।
.ద్రోహమునుఱి మిమ్ముచే.,తులఁపుమునను ।
.నొను-,వెండియు,డాల్లు సిగ్గడ్డగింప ॥ 194

త॥ .,అరుసునెదుటఁగొని.యూడెడువార.లతని
నెగ్గించెద-.రదియేలననఁగ ।
,చురితమున్గొల్మితి.త్తులమాడ్కి-నూఁదుఁ
.బొగడిక-మిణుఁగుఱు.పొగడఁబడినది ।
.కరువలిదానికిఁ.గాఁకొనంగి-
.మఱి వెలిఁగించుము.మ్మరముగఁగాని-।
.మరియాద-నడఁకువ.,మైమందలింపు-
.తగుదొరలకు-దారి.తప్పెదరేనిఁ॥ 195

ద్వి॥ .ముద్దిడునట్రకూర.భూ,పతితోఁప ।
.నద్దియేభయపడ.నవసరమగును ॥ 196

Sce. iv.

This Tarsus, o'er which I 've the government,
A city, on whom plenty held full hand,
For Riches strewed herself even in the street ;
Whose towers bore heads so high : they kissed the clouds,
And strangers ne'er beheld, but wondered at :
Whose men and dames so jetted and adorned,
Like one another's glass to trim them by :
Their tables were stored full to glad the sight,
And not so much to feed on as delight ;
All poverty was scorned, and pride so great,
The name of help grew odious to repeat. 197

Who makes the fairest show means most deceit. 198

Act. ii. Sce. ii.

Opinion 's but a fool, that makes us scan
The outward habit for the inward man. 199

who hates honour hates the gods above. 200

సీ॥ ..ఈపురివీధుల.నెల్లెడలన్‌గల్మి
.వేలుపుతనయంత.వి స్తరిల్లు।
.దానిగోపురముల.తలలంతయె త్తయి
..మొయిళులకుందాము.ముద్దు వెట్టు'
ఁ.గావునఁ,జూపఱు.గనుఁగొనలేదైనఁ
.బల్మఱునబ్బుర.పడుచునుండ్రు।
మగవారలచ్చట..న్మగువలొండొరులద్ద
.మైసరిగాఁ,గయి.జేసికొందు।
.వారిభోజనశాలక.న్పండువగుచు।
ఁ.గాంచినంతనెయెంతయు.న్దనుపునిండు।
..లేమి,చీరికిఁగొనఁబడలే.దు..పొగరు।
.సాయమనుమాట.లెట్టింప.సైపకుండు॥ 197

ద్వి॥ .అతిమర్యాదపై.కగపర్చువాఁడ।
.మితవంచనన్సేయ,.మేకొనుచుండు॥ 198

ద్వి॥ .వెడఁగగు,నంచన..వేసముంబట్టి।
..గడనఁజేయించు,లోఁ.గలనరుమనల॥ 199

ద్వి॥ .ఏవాఁడుమరియాద.,కీసడపడును।
ఁ.బై వేలుపులఁగూడ,.వాఁడేవగించు॥ 200

Time's the king of men ;
He 's both their parent, and he is their grave,
And gives them what he will not what they crave. 201

Act. iii. Sce. i.

O you gods !
Why do you make us love your goodly gifts,
And snatch them straight away ? We here below
Recall not what we give, and therein may
Vie honour with you. 202

Act. v. Sce. i.

truth can never be confirmed enough,
Though doubts did ever sleep. 203

ROMEO AND JULIET *Act. i. Sce. iii.*

I was your mother much upon these years
That you are now a maid. 204

Sce. v.

O, she doth teach the torches to burn bright !
It seems she hangs upon the cheek of night
Like a rich jewel in an Ethiop's ear ;
Beauty too rich for use, for earth too dear !
So shows a snowy dove trooping with crows,
As yonder lady o'er her fellows shows. 205

ఉ॥ .కాలదేవుఁడుమనుజుల. కేలి_కతఁడు ।
.వారలకుఁదల్లియుందండ్రి_. వారలకు,స ।
.మాధియున్_వారు.ప్రార్థించు.నద్దిగాక ।
.యిచ్చువారికాతఁడుతన,.యిచ్చకొలఁది ॥ 201

ఉ॥ .బొరమీరలోదేవత.లారయేల ।
.మమ్ముమీమంచియీవుల ,మరగనిచ్చె ।
.దరు_మఱియవిలాగుకొనియె.ద_రిటఁగ్రింన ।
.వదులుకొన్నదిమేముఁగాఁ.బట్టఁబోము ।
.మిముఁదిరస్క_రింతుముగౌర.వమునసందు ॥ 202

ద్వి॥ .చాలినంతస్థిరప.ర్చఁబడదునిజము ।
.,తూలిననెపుడుని.ద్దురసంశయములు ॥ 203

ద్వి॥ .నీయీడునకునేను .నిన్గంటి_ఁగన్నె ।
.వై యుంటివింకనీ .,వారసిచూడ ॥ 204

ఉ॥ .చిలుకలకొలికిదివిటీల. వెలుఁగ నేర్పు ।
ఁ.గలికివ్రజంబుపగిదిఁజే.కటినిమెఱయు ।
.,నందమందనత్యధికంబు_.నవనికరుదు।
.కాకులం,దంచయదితోడి.,గర్గితలందు ॥ 205

Act. ii. Sce. ii.

Love goes toward love, as school boys from their books
But love from love, toward school with heavy looks;
206

Sce. iii.

Virtue itself turns vice, being misapplied,
And vice sometimes by action dignified. 207

Care keeps his watch in every old man's eye,
And where care lodges, sleep will never lie:
But where unbruised youth with unstuffed brain
Doth couch his limbs, there golden sleep doth reign.208

Young men's love, then, lies
Not truly in their hearts, but in their eyes. 209

Sce. vi.

These violent delights have violent ends,
And in their triumph die, like fire and fowder,
Which, as they kiss, consume. 210

గీ॥ .వలపువంకఁబోవు.వలపు,పొ త్తమ్ములఁ
.విడిచియరిగెడుబడి.పిల్ల లవలె।
ఁ.గాని-దానినుండి.కదిలెడునదిబడి.
.కేడ్పుతోడవార.లేగునట్లు॥ 206

గీ॥ .గుణమెదోషంబుగామాఱుఁ.గొన్నిచోట్ల
.కర,మపప్రయు క్తంబగు.కారణమున।
.,విరచనాకౌశలంబున.మఱియు నొక్క-।
.కాలమందునదోష మే.గణుతికెక్కు-॥ 207

ద్వి॥ .,చింతకాపుండుదృ.ష్టిన్ముదుసలికి।
.వంతకిరవగుచోఁ.బట్టదునిద్ర।
.కాని-యెచ్చటనలుఁ.గనిజవ్వనంబు।
.తానిండుకొనని,మె.దమతోడఁదనరు।
.,నంగకంబులనెల్ల.న త్తమిల్లించు।
బంగరునినురటఁ,.బాలించుచుండు॥ 208

ద్వి॥ .పడచువారలదగు.వలపునిక్క-ముగ।
.నెదఁదలనుండదు.దృష్టులన్నప్ప॥ 209

గీ॥ .బలిమినొదవెడుభోగముల్.చెడుఫలముల।
ఁ.గలిగియుండెడు-నవ్వాని.గెలుపుగోటు।
.నందునశించు-మఱి-యగ్గి-.మందుమాడ్కి-।
.నవియుముద్దిగునంతలో.నంతమందు॥ 210

Act. iv. Sce. v.

All things that we ordained festival
Turn from their office to black funeral:
Our instruments to melancholy bells:
Our wedding cheer to a sad burial feast:
Our solemn hymns to sullen dirges change;
Our bridal flowers serve for a buried corse,
And all things change them to the contrary. 211

When griping grief the heart doth wound,
And doleful dumps the mind oppress,
Then music with her silver sound
With speedy help doth lend redress. (1)

TEMPEST *Act. ii. Sce. i.*

This is a strange repose, to be asleep
With eyes wide open; standing, speaking, moving,
And yet so fast asleep. (2) 212

Act. iii. See. i.

There be some sports are painful, and their labour
Delight in them sets off; some kinds of baseness
Are nobly undergone; add most poor matters
Point to rich ends. 213

త॥ మనముత్సవమునకుం. బన్నినయట్టి
.వస్తులుమాఱు,న.పరకర్మమునకు।
.మనవాద్యములువంత.మనఁగుగంటలకు-
.నగుఁ-బెండ్లి విందు,శ్రౌ.ద్ధాశనమునకు।
.మన,గభీరశుభసం.ప్రార్థనగీత
.ములుమూతిముప్పే.ప్పుబుకుబుకులాగు।
మన,యుద్వహసుమముం.బనిమఱఁబ్రేమ్మ
.,భూషింప-,విపశీత.ముసకలయూను॥ 211

గీ॥ .ఎపుడు,కుట్టువంత.యొనకుగాయముచేయు।
.మఱి,యుష్ణోరచింత.మదినొగుల్చు।
.తీయ,నులివుతోడ.దెబ్బున,గేయంబు।
,సాయపడుచుశాంతి.సల్పునపుడు। (1)

గీ॥ వింతయైనయొక్క-.,విశ్రాంతియియ్యది ।
.పండుకొనుటతెఱువఁ.బడినకనుల ।
.నిలువఁబడుచుమఱియుఁ.బలుకుచుందిరుగుచు ।
.నైన,గాఢనిద్ర.నానియుంట ॥ (2) 212

చ॥ .పరఁగెడుఁగొన్ని వేడుకలు
.బాధలుగా-మఱి-కాని-కష్టముగా ।
.దఱిమెడువానిలోఁగలుగు
.,తన్వినొకప్పుడు-కొన్నికొంచెపుగా ।
.,వెరపులవెంబడింపఁబడు
ఁ.,బెంపుమెయిన్-గడుపేదసంగతుల్ ।
.గుఱుతుగ-వెండియున్-దుదకు
.గొప్పఫలంబులఁ జూపుచుండెడుగా ॥ 213

Act. iv. Sce. i.

These are actors,
As I foretold you, were all spirits, and
Are melted into air, into thin air :
And, like the baseless fabric of this vision,
The cloud-capped towers, the gorgeous palaces,
The solemn temples, the great globe itself,
Yea, all which it inherit, shall dissolve,
And like this unsubstantial pageant faded,
Leave not a rack behind. We are such stuff
As dreams are made of, and our little life,
Is rounded with a sleep. 214

Act. v. Sec. i.

as the morning steals upon the night,
Melting the darkness, so their rising senses
Begin to chase the ignorant fumes that mantle
Their clearer reason. 215

Iheir understanding
Begins to swell, and the approaching tide
Will shortly fill the reasonable shores,
That now lie foul and muddy. 216

సీ॥ .ఈమనపాత్రము.లేను నీకన్నట్లు
.లన్నియుభూతము-.లవ్విగాలి।
.గానంతకన్న సూ.క్ష్మస్థితిగామాఱి
.పోయెనిరాధార .మాయసృష్టి।
.కీతినీయంబుదా.వృతమైన కోటలు
.దివ్యసౌధంబులు. దేవళములు।
.నిమ్మహాభూగోళ .మిదినిశ్చయంబిందుఁ
.గలయంతయుఁగరంగ. వలయుమఱియు।
పొలసిపోయినయిమ్మాయ .బొమ్మపోల్కి-
.నవలసుంతయుఁదనజాడ .నగపఱచదు।
.మనముకలలోని వస్తుల.మాడ్కి-నుంటి।
.మెల్లమనజీవితము నిద్ర.నిమిడియుండె॥ 214

గీ॥ .మఱి,ప్రభాతంబు చీఁకటి.,న్వీరియఁబుచ్చి।
.చేయిపైసన్న గావచ్చు .కీతిదోఁప।
.వారి,యుదితేంద్రియంబు ల.వ్వారిబుద్ధి।
.,నలము,మోహధూమముల వే.టాడఁజొచ్చె॥ 215

గీ॥ .వారితెల్విపొంగఁ. బ్రారంభమొనరించు।
.మఱియువచ్చుచున్న .కరడ మల్ప।
. వేళ,నించెడు,న్వి.వేకతీరము-లవి।
.బురదమీఱియింపు .దొఱఁగెనిపుడు॥ 216

TIMON OF ATHENS *Act. i. Sce. i.*

The painting is almost the natural man ;
For since dishonour traffics with man's nature,
He 's but outside : these pencilled figures are
Even such as they give out. 217

Sce. ii.

We make ourselves fools to disport ourselves ;
And spend our flatteries to drink those men
Upon whose age we void it up again
With poisonous spite and envy. 218

Happier is he that has no friend to feed
Than such as do even enemies exceed. 219

O, that men's ears should be
To counsel deaf, but not to flattery ! 220

Act. iv. Sce. ii.

As we do turn our backs
From our companion thrown into his grave,
So his familiars from his buried fortunes
Slink all away : leave their false vows with him,
Like empty purses picked ; and his poor self,
A dedicated beggar to the air,
With his disease of all-shunned poverty,
Walks, like contempt, alone. 221

గీ॥ ఎసగుఁజిత్రమునరుఁడు ,,గానించుమించు ।
,,వ్యవహరించుమనుష్యుని .పరికృతితోఁన ।
.గారవము-కావునఁ బయి,భా.గం బెవాఁడు ।
.పైకిఁగాన్పించునట్టులీ .పటమునందు ॥ 217

గీ॥ .వెల్లి పడిమనము చనంత.,వెంబఱులను ।
.నలుపుకొందుము- మఱిమన.,సంస్తవముల ।
.వ్యయముచేయుచునెవరి ,ని.ర్భాగ్యవేళ ।
,,గినియుచుందుమొ వారి,లోఁ.గొనుటకొఱకు ॥ 218

ద్వి॥ .ఎన్నఁ,బగఱమించు .హితుఁడున్న వాని ।
.కన్నమిత్రుఁడులేని .యాతఁడేమేలు ॥ 219

ద్వి॥ ,,స్తవమునవికసించు .జనముల చెవులు ।
.చెవిటివైయుండు,ను .చిఱుబోధములకు ॥ 220

త॥ మనమేవిధమునన .మాధిదోర్యఁబడు
.మన,సహచరునుండి .మనతలల్ ద్రిప్ప ।
.కొనెదమో- వానిపె.న్కొనువారువాని
.కూలినసిరినుండి,,గునికెఱట్ల ।
.తనితోవిడిచెదరె .త్తంబడువట్టి ,,తప్పములెల్లవలెఁ
.దమయెొట్లు- మఱియు । 221

Sce, iii.

This yellow slave
Will knit and break religions; bless the accursed ;
Make the hoar leprosy adored : place thieves,
And give them title, knee, and approbation
With senators on the bench : this, this is it,
That makes the wappened widow wed again;

I am Misanthropos, and hate mankind,
For thy part I do wish thou wert a dog,
That I might love thee something.

సీ॥ .ఈమనపాత్రము.లేను నీకన్నట్లు
.లన్నియుభూతము-.లవ్విగాలి।
.గానంతకన్న సూ.క్ష్మస్థితిగామాఱి
.హోయెనిరాధార .మాయసృష్టి।
.కీటినీయంబుదా.వృతమైన కోటలు
.దివ్యసౌధంబులు. దేవళములు।
.నిమ్మహాభూగోళ .మిదినిశ్చయంబింకఁ
.గలయంతయుఁగరంగ. వలయుమఱియు।
పొలసిపోయినయిమ్మాయ .బొమ్మపోల్కి-
.నవలసుంతయుఁదనజాడ .నగపఱచదఁ।
.మనముకలలోని వస్తుల.మాడ్కి-నుంటి।
.మెల్లమనజీవితము నిద్ర.నిమిడియుండె॥ 214

ఆ॥ .మఱి,ప్రభాతంబు చీఁకటి.,న్విరియఁబుచ్చి।
.రేయిపైసన్నగావచ్చు .కీటిదోఁప।
.వారి,యుదితేంద్రియంబు ల.వ్వారిబుద్ధి।
.,నలము,మోహధూమముల వే.టాడఁజొచ్చె॥ 215

ఆ॥ .వారి తెల్విపొంగఁ. బ్రారంభమొనరించు।
.మఱియువచ్చుచున్న .కరడ మల్ప।
. వేళ,నించెడు,న్వి.వేకతీరము-లవి।
.బురదమాటియింపుఁ .దొఱఁగెనిపుడు॥ 216

TIMON OF ATHENS *Act. i. Sce. i.*

The painting is almost the natural man ;
For since dishonour traffics with man's nature,
He 's but outside : these pencilled figures are
Even such as they give out. 217

Sce. ii.

We make ourselves fools to disport ourselves ;
And spend our flatteries to drink those men
Upon whose age we void it up again
With poisonous spite and envy. 218

Happier is he that has no friend to feed
Than such as do even enemies exceed. 219

O, that men's ears should be
To counsel deaf, but not to flattery ! 220

Act. iv. Sce. ii.

As we do turn our backs
From our companion thrown into his grave,
So his familiars from his buried fortunes
Slink all away : leave their false vows with him,
Like empty purses picked ; and his poor self,
A dedicated beggar to the air,
With his disease of all-shunned poverty,
Walks, like contempt, alone. 221

గీ॥ ఎసగుఁజిత్రమునరుఁడు ,,గానించుమించు ।
,,వ్యవహరించుమనుష్యుని .పక్కృతితోఁన ।
.గారవము-కావునఁ బయి,భాగం బెవాఁడు ।
.పైకిఁగాన్పించునట్టులీ .పటమునందు ॥ 217

గీ॥ .వెల్లి పడిమనము మునంత.,వెంబఱులను ।
.నలుపుకొందుము- మఱిమన.,సంస్తవముల ।
.వ్యయముచేయుచునెవరి ,ని.శ్శాగ్యవేళ ।
,,గినియుచుందుమొ వారి,లోఁ.గొనుటకొఱకు ॥ 218

ద్వి॥ .ఎన్నఁ,బగఱమించు .హితుఁడున్న వాని ।
.కన్నమిత్రుఁడులేని .యాతండెమేలు ॥ 219

ద్వి॥ ,,స్తవమునవికసించు .జనముల చెవులు ।
.చెవిటివైయుండు,ను .చిత్తబోధములకు ॥ 220

త॥ మనమేవిధమునస .మాధిదోర్యఁబడు
.మన,సహచరునుండి .మనతలల్ ద్రిప్ప ।
.కొనెదమో- వానివె.ర్కొనువారువాని
.కూలినసిరినుండి.,గునికెబరట్ల ।
.తనితోవిడిచెదరే .త్తంబడువట్టి ,,తప్పములెలెవలేఁ
.దమయొట్లు- మఱియు ।... 221

Sce, iii.

This yellow slave
Will knit and break religions; bless the accursed;
Make the hoar leprosy adored: place thieves,
And give them title, knee, and approbation
With senators on the bench: this, this is it,
That makes the wappened widow wed again;

I am Misanthropos, and hate mankind,
For thy part I do wish thou wert a dog,
That I might love thee something

.జనునొంటిగాఁదిర.స్కారరూపమున
.,సకలైహ్యదారిద్ర్య. సంకటంబుమెయి ॥
ఁ.బనివడియలవాఁటు .పఱుచెచ్చఁగాని
.,వదువునఁగనికరిం.పఁజగనాతండు ॥ 221

నీ॥ .అయ్యయో వేల్పులా.రా- యిదిమీప్రక్క-
.నుండిమీపూజార్హ .ను-మఱి- నేవ ।
.కులదిగఁబీఁకును-.బలవంతులతలల
.క్రిందున్నతలగడ .లండిలాగు ।
.నీపచ్చబానిస- .యెంతయుముడివెట్టుఁ
.జెఱచుమతములశి.క్షితులఁబోచు ।
ఁ.బొడలుతేలినకుష్ఠుఁ .బూజింపఁబడఁజేయు-
.దొంగలకుఁచ్చస్థి.తింగుదుర్చు।
. వారలకువెండియుంబరి, పాలనాథి ।
.పతులతో పాటుసాష్టాంగ .వందనములు ।
.నిచ్చు-బిరుదులు- పత్రిక- .లిచ్చియిదియె ।
.,ముమరు తెంపికి మార్మన్వ .కుదురుర్చు ॥ 222

ద్వి॥ .ఎంతయుద్వేషింతు .నే,మర్త్యజాతి ।
ఁ.గొంతనిశ్చేమింతుఁ.గుక్క-వీకైన ॥ 223

O thou sweet king-killer, and dear divorce
'Twixt natural son and sire ! thou bright defiler
Of Hymen's purest bed ! thou valiant Mars !
Thou ever young, fresh, loved, and delicate we
Whose blush doth thaw the consecrated snow
That lies on Dian' s lap ! thou visible god,
That solder'st close impossibilities,
And mak'st them kiss ! that speak'st with evtong.
To every purpose ! O thou touch of hearts !
Think, thy slave man rebels ; and by thy virtue
Set them into confounding odds, that beasts
May have the world in empire !

I 'll example you with thievery :
The sun 's a thief, and with his great attention
Robs the vast sea ; the moon 's an arrant thief,
And her pale fire she snatches from the sun ;
The sea 's a thief, whose liquid surge resolves
The moon into salt tears ; the earth 's a thief,
That feeds and breeds by a composture stolen
From general excrement ; each thing 's a thief ;
The laws, your curb and whip, in their rough power
Have unchecked theft.

సీ॥ .,ధీరాజఘాతకు - .,యోపితాపుత్రపి
.ద్వేషకారణ- ,కులక్షీణుడైనట్టి।
ఁ.జెఱుపఁ.గల్లెఁపిన్ను- .,మఱచుచేల్మిను-
,నిత్య.సాధనబలశాలి- .పిల్లవాఁడన్న!
.సన్న సేయఁగరాని .కిన్నియలేమిఁ-
,ప్రత్యక్ష దేవతను- నీ.వంటఁగలుపఁ।
ఁ.జాలెఁడవెట్టి,య.సంధవంబాడినైన-
ఁ.,బతివాదములంబర.స్పరముఁగలియఁ।
.గూర్చి చెప్పంతు- వో,మనఁ.కోశాస్త్ర
.యరయ నీదానమర్త్యుల.తెరుగుపాటు!
.వారినొండొరుఁబొందసే .నద్దెవ్వడును।
.నీమశక్తినిఁబసులేల .నీజగంబు॥ 224

సీ॥ .అగపర్తుమాకు ,దృ.ష్టాంతములన్దొంగ
.తనమున- నాసూర్యుఁడు నొకిదొంగ।
.,కడలినీరతఁడుదోఁ.చెడుఁడ్రుఁడుంగూడఁ
.గడుఁజెడ్డదొంగ- యా.తఁడునుఁదనదు।
.,పాలినవెల్లనుఁ .,బద్మబాంధవునుండి
.,గొబ్బునన్దాఁదీసి.కొను- సముద్రుఁ ।
.డును- మతిదొంగ య.తని,ద్రవహావమా
.నలచంద్రునుప్పని.,యత్రవులుగ।
ఁ.గరఁగఁగాఁజేయు-.నెంతయు,ఘరాఁదొంగ।
.,భూతసామాన్యములము .,న్మ్రిచ్చిలింప।
ఁ.బడిన,యెరువునుఁదిని,కను- ఁ.బతిపదార్థ।
.మునొకదొంగ- మాకున్నిక్ష.పొనరుచువిధు।
,లాఁపలేకుండె చౌర్యంబు.నవశేములయి॥ 225

there is no time so miserable
but a man may be true. 226

What vilder thing upon the earth than friends
Who can bring noblest minds to basest ends ? 227

Act. v. Sce. i.

Promising is the very air o' the time ; it opens the eyes of expectation: performance is ever the duller for his act; and, but in the plainer and simpler kind of people, the deed of saying is quite out of use. To promise is most courtly and fashionable: performance is a kind of will, or testament, which argues a great sickness in his judgment that makes it. 228

TROILUS AND CRESSIDA *Act. i. Sce. ii.*

there is no man hath a virtue that he hath not a glimpse of ; nor any man an attaint but he carries some stain of it. 229

Sce. iii.

Princes,
What grief hath set the jaundice on your cheeks ?
The ample proposition that hope makes
In all designs begun on earth below
Fails in the promised largeness, checks and disasters
Grow in the veins of actions highest reared ;
As knots, by the conflux of meeting sap,
Infect the sound pine and divert his grain
Tortive and errant from his course of growth, 230

.జనునొంటిగాఁదిర.స్కారమూపమున
.,సకలైహ్యదారిద్ర్య. సంకటంబుమెయి ॥
ఁ.బనివడియలవాఁటు .పడుబిచ్చఁగాని
.,వడువునఁగనికరిం.పఁదగునాతండు ॥ 221

సీ॥ .అయ్యయో వేల్పులా.రా- యిదిమాప్రక్క-
.నుండిమాపూజార్హ .ను-మజీ- నేవ ।
.కులదిగఁబీఁకును-.బలవంతులతలల
.క్రిందున్నతలగడ .లందిలాగు ।
.నీపచ్చబానిస- .యెంతయుముడివెట్టుఁ
.జెఱచుమతములఁ-శి.ష్టులఁబ్రోచు ।
ఁ.బొడలుతేలినకుష్ఠుఁ .బూజింపఁబడఁజేయు-
.దొంగలకుఁచ్చస్థి.తింగుదుర్చు।
. వారలకువెండియుంబరి, పాలనాధి ।
.పతులతో పాటుసాష్టాంగ .వందనములు ।
.నిచ్చు-బిరుదులు- పత్రిక- .లిచ్చియిదియె ।
.,ముమురు తెంపికి మార్మన్వ .కుదుర్చు ॥ 222

ద్వి॥ .ఎంతయుద్వేషింతు .నేమ ర్త్యజాతి ।
ఁ.గొంతనిశ్చేమింతుఁ.గుక్క-వీఁ కైన ॥ 223

O thou sweet king-killer, and dear divorce
'Twixt natural son and sire ! thou bright defiler
Of Hymen's purest bed ! thou valiant Mars !
Thou ever young, fresh, loved, and delicate we
Whose blush doth thaw the consecrated snow
That lies on Dian' s lap ! thou visible god,
That solder'st close impossibilities,
And mak'st them kiss ! that speak'st with evtong.
To every purpose ! O thou touch of hearts !
Think, thy slave man rebels ; and by thy virtue
Set them into confounding odds, that beasts
May have the world in empire !

I 'll example you with thievery :
The sun 's a thief, and with his great attention
Robs the vast sea ; the moon 's an arrant thief,
And her pale fire she snatches from the sun ;
The sea 's a thief, whose liquid surge resolves
The moon into salt tears ; the earth 's a thief,
That feeds and breeds by a composture stolen
From general excrement ; each thing 's a thief ;
The laws, your curb and whip, in their rough power
Have unchecked theft.

సీ॥ .,ఓ రాజభూతుం - .,మోపిలాపుత్రపు
.ద్వేషకారణ - ,కుల,స్త్రీలన్నెఱ।
ఁ.జెఱుపఁ.గల్లెవనీవు - .,మఱపుమేల్మవు -
,నిత్య.పూవనబలశాలి - .ప్రభ్రమ్మ।
.సన్న సేయగరాని .కిన్నియలేదు -
,ప్రత్యక్ష దేవతవు - నీ.వంటఁగలుప।
ఁ.జాలెవ వెట్టి,యసంభవంబులన్నైన -
ఁ.,బ్రతివాదములఁబర.స్పరముఁగలియఁ।
.గూర్చి చెప్పంతు - చో,మనఃకోశగ్ర
.యరయ నీదాసమర్థ్యల.తెరుగు పాటు।
.వారినొండొరుఁబొంకసి .నద్దెప్పుడును।
.నీదుశక్తినిఁబసులేల .నీజగంబు॥ 224

సీ॥ .అగపర్తుమొకు ,వృ.ష్ణాంతములన్రొంగ
.తనమున - నాసూత్యుఁడు నొకొంగ।
.,కడలినీరతఁడుదోఁ.చెడుఁ-ఁజద్రుఁడుంగూడఁ
.గడుఁజెడ్డదొంగ - యా.తఁడునుఁదనదఁ।
.,పాలినవెల్లనుఁ .,బద్మబాంధవునుండి
.,గొబ్బునన్దాఁదీసి.కొను - సముద్రుఁ ।
.డును - మతిదొంగ య.తని,ప్రవహపమా
.నలచంద్రునుప్పని.,యాత్రవులుగ।
ఁ.గరఁగఁగాఁజేయు - నెంతయు,ఫరశిదొంగ।
.,భూతసామాన్యమలముల .,న్మార్చిచ్చిలింప।
ఁ.బడిన,యెరువునుఁదిని,కను - ఁ.బ్రతిపదార్థ।
.మునొకదొంగ - మీకున్నిక్ష.సొనరుచువిధు।
,లాఁపలేకుండె చౌర్యంబు.నవశేములఁ ॥ 225

there is no time so miserable
but a man may be true. 226

What vilder thing upon the earth than friends
Who can bring noblest minds to basest ends ? 227

Act. v. Sce. i.

Promising is the very air o' the time ; it opens the eyes of expectation: performance is ever the duller for his act; and, but in the plainer and simpler kind of people, the deed of saying is quite out of use. To promise is most courtly and fashionable: performance is a kind of will, or testament, which argues a great sickness in his judgment that makes it. 228

TROILUS AND CRESSIDA *Act. i. Sce. ii.*

there is no man hath a virtue that he hath not a glimpse of ; nor any man an attaint but he carries some stain of it. 229

Sce. iii.

Princes,
What grief hath set the jaundice on your cheeks ?
The ample proposition that hope makes
In all designs begun on earth below
Fails in the promised largeness, checks and disasters
Grow in the veins of actions highest reared ;
As knots, by the conflux of meeting sap,
Infect the sound pine and divert his grain
Tortive and errant from his course of growth, 230

వ॥ ఎట్టియాపదలో నున్నప్పటికి మనుష్యుండు యుక్తస్థముగా
నుండవచ్చును॥ 226

ద్వి॥ .ఎక్కువనునములఁ .హీనమూహింపకిఁ।
.బొక్కసఖులకన్న .మట్టులిఁ కేరి॥ 227

వ॥ మాటయిచ్చుట యవసరమునకు ముఖ్యప్రాణము-,ప్రతిజ్ఞా
,నేత్రములనది తెఱచును-,ఆచరణమెన్నఁటికిని వాని-క్రియకు
మిగుల మొద్దు- కాని- ,యమాయకుల యెడ మాట యిచ్చుట
బొత్తిగావాడుకలో లేదు-వాగ్దానముచేయుట మిగులసరసమును
నాగరికమును- మాట చొప్పున నడచుట మాట యిచ్చినవాని
కతనిమనోవిచారమున నొకసంకటము॥ 228

వ॥ ప్రతిమనుష్యున కున్న సుగుణములో,నణుమాత్రమైన వీనికిఁగ
ల- దెవనికెముర్గుణమున్నదోదానిలో,లేశమైన వీనికున్నది॥ 229

సీ॥ .,నృపులార,వంతయె.య్యెనిమాదుచెక్కిళ్ళ
.పై వెలవెలపాటుఁబా,దుకొల్పె!
ఁ.బూనుకొన్నప్రయత్న.ములనన్నిఁటం.గోర్కె-
.నెఱపునిర్ణయమువి.నిశ్చితముగ
,గొప్పతనంబునం.దప్పను- ఘనకార్య
.ములయెడనడ్డిడు.ముల్లుపెరుఁగు।
ఁ.గడుగట్టిదైనవృ.క్షంబునుఁబెరుఁగుట
.నుండితెప్పించియెం .తో మెలియుఁడి।

Take but degree away, untune that string,
And, bark, what discord follows, each thing meets
In mere oppugnancy : the bounded waters
Should lift their bosoms higher than the shores,
And make a sop of all this solid globe
Strength should be lord of imbecility,
And the rude son should strike his father dead :
Force should be right; or, rather, right and wrong—
Between whose endless jar justice resides—
Should lose their names, and so should justice too.
Then everything includes itself in power,
Power into will, will into appetite ;
And appetite, an universal wolf,
So doubly seconded with will and power,
Must make perforce an universal prey,
And last eat up himself. 231

.మఱియునద్దానిమేటివం.కరగసల్పి ।
.దాని.బీజస్వభావముం .దప్పత్రోవ ।
c.బోవఁగాఁజేసి- మిగులత.జ్జీవనంపు ।
మూలశక్తిఁజెఱిచు గుంపు.బొల్లలనలె। 230

పీనమాలిక। .తప్పించు ।క్రమము మా.త్రము-క్రుతిఁజించుమా
.తంత్రికి- మఱినిను .మెంతవెలితి ।
.వచ్చునో- బొట్టిగాఁ .బ్రతిబంధమున్దాఁడఁ
.బ్రతివస్తువున్- హద్దు.పరఁగునిలు ।
.లొడ్డులకంకె, న.త్యున్నతముగ నెత్త.వలయునఁ
దము,యుర్వం.బులను- మఱియు ।
.నీగట్టియైనట్టి .భూగోళము,న్నానఁ
.బ్రాల్నేయ వలయును- .బలముచెఱఁగి ।
.దుర్బలత్వమునకు .దొరగనుండవలయు-
c.గూళికొడుకుచావఁ.గొట్టవలయు ।
c.దనతండ్రిని-మఱియు .ధర్ముకావల
.యున్ .బల్మి - లేక - త.ప్పొప్పుఁగలిసి ॥
.తమమితిలేనియు.ద్ధమ్ము నఁజిక్కిన
.న్యాయముతో నెడఁ.బాయవలయు ।
c.దమపేర్లుగూడ- cబ.దంపఱిఁగావున-
c.బ్రతివస్తువుగియు.బలమునందు ।
.బలముతలఁపునందు- c.దలఁపాసయందున ।
c.దలఁపుబలములమొయి.బలపడాస ।
.బలిమిజగమ్ము,మింగ .వలయును-వెండియు ।
c.గొనకుండన్నఁచాన .తినవలయును ॥ 231

Act ii. Sc. ii.

Pleasure and revenge
Have ears more deaf than adders to the voice
Of any true decision. 232

What nearer debt in all humanity
Than wife is to the husband? 233

Act iii. Sc. iii.

pride hath no other glass
To show itself, but pride: for supple knees
Feed arrogance and are the proud man's fees. 234

Nature, what things there are,
Most abject in regard, and dear in use!
What things, again, most dear in the esteem,
And poor in worth! 235

they passed by me
As misers do by beggars, neither gave to me
Good word nor look. 236

ద్వి॥ .అవుఁజెవిటివి,తుట్ట .కన్ననుల్లాస।
.ము,.వగెట్టినిజముఁ.బ్రీ.ర్ప ,నడకైన॥ 232

ద్వి॥ మానవులందెల్ల- .మగనికిఁజేరు।
.వైన,ఋణంబెద్ది .యూలికిమించి॥ 238

గీ॥ .గర్వమునకులేదు .గర్వంబుతప్పవే।
.అదమెదియుఁదన్ను .నగపఱచుఁగ।
ఁ.బోతరమును,వంగు .మోఁకాళ్లు,తనిపెడు।
.నవియుఁ,బ్రీతిఫలముఁ ,ల.హాయవునకు। 234

గీ॥ .,సహజ- మేపనులుమదికి .సహ్యములగు।
ఁ.జెలఁగునవివాడుకయెడమి.క్రి-లి,ప్రియముగ।
.ఏక్రియలులక్ష్యమందున.నింపగుమఱి।
.పనికిరావవిసుంతయు,.ననుభవమున॥ 235

కం॥ చనిరవ్వారలునాదా।
.వునన్దిరిపగాఁడపజ్జఁ.బోవు,పిసినిగొ।
ట్లున- మంచిమాటనాతో।
.ననలే- దొక్కింతచూడ.రైరి మఱీనమున్॥ 236

time is like a fashionable host,
That slightly shakes his parting guest by the hand,
And with his arms outstretched, as he would fly,
Grasps in the comer : Welcome ever smiles,
And Farewell goes out sighing. O, let not virtue seek
Remuneration for the thing it was;
For beauty, wit
High birth, vigour of bone, desert in service,
Love, friendship, charity, are subjects all
To envious and calumniating time. 237

O then beware;
Those wounds heal ill that men do give themselves :
Omission to do what is necessary
Seals a commission to a blank of danger;
And danger, like an aguel subtly tain's
Even then when we sit idly in the sun. 238

సీ॥ .తిని గోపువాఁడే.తిన్నన్నకొంతంత
.తనకరమునఁదాఁపి- -తినఁగవచ్చు।
.వానికై పర్వితు .వానిచందమునఁజూ
.చిన చేతులంబట్టు.కొనెడు,నిపుణుఁడ
.ఱోపూఁటలకూళ్ళవాఁ.డనఁగనుఁగాలఁబు-
.పడపడిఁగొత్తగా.వచ్చువాని।
.యెడఁజేయు,నత్యంకృతి.యెలనవ్వనవ్వెడు
.నెన్నఁడుఁనెలవుఁగై .కొన్నయతని।
.పట్లనొనర్చెడు .వందనంబరిగెడు
.. నూర్చుఁ- నద్దిరా.,యోగ్యతితని।
.యున్నట్టిసిలికిఁబ .త్యుపకారమువెదుక
.కుండనీ- యేమన- .నోప్ప- నేర్పు।
.గొప్పపుట్టుకఁ- కడిమియు- ఁగొల్వునందు।
.నెరపు ,నర్హత-ప్రేమమ్ము-.స్నేహ- మీవి ।
.యెంతయున్నొంగియుండుని . వెల్ల- ,మచ్చ।
రమున నపవాదమొనరించు ..సమయమునకు॥ 237

శ॥ .ఓరా-మిక్కిలి జాగరూకతగనీ .వచ్చినచోనుండు-చే
.యూరన్దాము తమంతఁజేసికొను గా.యంబుల్వడిన్మానునే।
.చేరంబిల్చుటకీడ,వశ్యకృతిఁదాఁ .జేయంగఁబోకుంట- వే।
.సారుల్మోసముచేసివచ్చుఁజలియు.ష్ణంబట్టు లాకృష్ణమున్॥ 238

Act iv. Sc. iv.

sometimes we are devils to ourselves,
When we will tempt the frailty of our powers,
Presuming on their changeful potency. 239

Act v. Sc. iii.

The gods are deaf to hot and peevish vows :
They are polluted offerings, more abhorred
Than spotted livers in the sacrifice 240

TWELTH NIGHT *Act I. Sc. III.*

I am a great eater of beaf, and I believe that does harm to my wit. 241

Sc. v.

one draught above heat makes him a fool, the second mads him ; and third drowns him : 242

Act ii. Sc iv.

(1) For women are as roses, whose fair flower,
Being one displayed, doth fall that very hour. 243

గీ॥ .మనయెడల మోసగాండ్రమై.మనమొక్కడు।
.చెలఁగెదమునమున,సామర్థ్య.ముల,చపలత।
.మనముశోధించుచున్నాని ,మాఱుచుండు।
.బలముఁగూరిచి నిశ్చయ .పఱ్చుకొనుచు॥ 239

గీ॥ .వాఁడి వెఱ్ఱిమొక్కఁ .బగులను వేల్పులు।
.,బగిరులౌదురవ్వి .భ్రష్టమూ,ని।
.వేదనములు- ,యజ్ఞ.వేదికఁబొడల,కా।
.ర్జములకన్నఁగడు న.సహ్యములగు॥ 240

వ॥ మిగులగోమాంస భక్షకుఁడనౌట నాబుద్ధినది చెఱుచు
చున్నదనినానమ్మకము॥ 241

ద్వి॥ .మతివోవు-వెఱ్ఱెత్తు- ,.మైకంబుగ్రమ్ము।
మితిమీఱి ,మద్యము.నీల్చినకొలఁది॥ 242

ద్వి॥ .నెలఁత,గులాబువం,.టిదిదాని,కోమరు।
.టలరొక్క-మార్దోఁచిఁ.నంతనెపడెడు॥ (1)

TWO GENTLEMEN OF VERONA— *Act I.Sc. II.*

maids, in modesty, say, "No" to that
Which they would have the profferer construe, 'Ay'.
Fie, fie, how wayward is this foolish love,
That, like a testy babe, will scratch the nurse,
And presently, all humbled, kiss the rod 243 (2)

Sc. ii. i.

He cannot be perfect man.
Not being tried and tutored in the world :
Experience is by industry achieved
And perfected by the swift course of time. 244

Act. iii. Sc. i.

Dumb jewels often, in their silent kind.
More than quick words do move a woman's mind. 245

Sc. ii.

falsehood, cowardice, and poor descent ;
Three things that women highly hold in hate. 246

Act. v. Sc. ii

Black men are pearls in beauteous ladies eyes.

Sc. iv.

In love
Who respects friend? 247

'Mongst all foes that a friend should be the worst. 248

గీ॥ .నిన్నియలు సిగ్గుపెంపున్నఁ. గాకనిదొక్క।
.రాసవెడఁగన్నఁ-,మిడుపారఁ.బడఁ బడఁచి
.యీ వెడఁగువలపిస్సిరో. యెంతపెంకె।
.గోకిదాఁ-డజబుకుమన్నఁ.గొనుచుఁదుతుఁ॥ (2) 243

గీ॥ ప్రజలలోనఁబ్రశ్నింపఁబడఁగ-నేర్పఁ।
.బడఁకాఁనేరఁకఁనఁ,లో.పరహిం౦దు।
.పాటుచేసనుభవమొందఁబడెడు-ఁ, బూర్ణ।
.ముగసలుపఁబడు శీఘ్రకా.లగతిచేత॥ 244

ద్వి॥ .మూఁగనగలులాగుఁ .బొలఁతులమనసు।
.బాగుగసరసపుం.బలుకులకన్న॥ 245

ద్వి॥ .పిఱికితనము-నల్ల-.నేదప్పట్టుకయ।
.గరితలీమూఁడిటి.న్గడునేవగింత్రు॥ 246

ద్వి॥ .పొలఁతిచూపులు ముద్దె.ములునల్ల వాఁడు॥
.వలపునలక్ష్యమె.నడ చేయుహితుని॥ 247

ద్వి॥ .మీఅనదిమిగుల.మేలైమిత్రు।
.డడారయు శత్రువు .లందఱిలోన॥ 248

were man
But constant, he were perfect, that one error
Fills him with faults; 249

Who by repentance is not satisfied
Is nor of Heaven, nor earth, 250

WINTERS TALE— *Act II. Sc. II.*

The silence often of pure innocence
Persuades, when speaking fails 251

Act. iii. Sc. ii.

innocence shall make
False accusation blush and tyranny
Tremble at patience. 252

Act iv. Sc. i.

Kings are no less unhappy, their issue not being gracious, than they are in losing them when they have approved their virtues. 253

Sc. iii.

Prosperity 's the very bond of love.
Whose fresh complexion and whose heart together.
Affliction alters. 254

VINUS AND ADONIS

Round-boof'd, short-jointed fetlocks shag and long,
Broad breast, full eye, small head, and nostrill wide
High crest, short ears, straight legs,and passing strong.

ద్వి॥ .నరుఁడుస్థిరుఁడయిన,నన్నంపూర్ణుఁడగును ।
.ఁబొరపాటదొకకొ త.వ్వలనిం చునతని 249

ద్వి॥ ..అనుతాపమునఁదన్వి.నంజనియట్టి. ।
.జనుఁడి,హపరములఁ.జక్కనపడఁడు ॥ 250

ద్వి॥ .తఱుచు,నిరపరాధి.తనము,నూనంబు ।
.నెఱవేఱెడున్మాట. నెగ్గనియప్పుడు ॥ 251

ద్వి॥ .నేరములేమినిం.దెన్నిగ్గుపర్చు ।
సైరణకుముఖ్య. దా.ర్జన్యమువడఁకు ॥ 252

వ॥ తమపిల్లలు గుణవంతులని తామెఱింగిన పిదప వారిదొఱంగుట కన్న వారుగుణవంతులుకాకుంటకు రాజులుతక్కువకుందరు ॥ 253

ద్వి॥ .సంపదప్రేమ,పా.రంబగు-దాని ।
.సాంపుఁడెందముఁగూడఁ,జూకురుమార్చు ॥ 254

సీ॥ .కుఱ్ఱడనిడెక్క-లు-,నుఱుచగణుపులను-ఁ.బొడుగుమడిమెబొచ్చు-
.వెడఁదమొమ్మ ।

Thin mane, thick tail, broad buttock, tender hide :
Look what a horse should have. he did not lack,
Save a proud rider on so proud a back.

An oven that is stopp'd or river stay'd,
Burneth more hotly, swelleth with more rage :
So of concealed sorrow may be said ;
Free vent of words love's fire doth assuage ;
But when the heart's attorney once is mute,
The client breaks, as desperate in his suit.

Who wears a garment shapeless and unfinish'd ?
Who plucks the bud before one leaf put forth ?
If springing things be any jot diminish'd,
They wither in their prime, prove nothing worth :
The colt that's back'd and burden'd being young,
Loseth his pride, and never waxeth strong.

.వలుదకిసులు-చిన్న.తా-వెడుపుయు ప్ర్-. ఏన్న మాలును-నిక్ష్-.

యున్న జుట్టు।

.నన్న పొట్టి మెప్పులు-.తీన్న మీ-ప్ర్యు-.మీ కులాడేవగల,మై-.మెడను

బలుచ।

.నైన నెనులు-వళ.యుగుతోకి-విఱేపి వ్రా.పిఱుదులు-

మె త్తు.మెఱుగుతోలు।

.కనుమగు అమానసుడు.గావ-సినసొగ .సతదానియుండె.యమరి

యుండె।

కానరాద కొఱత.దానికిబొగరునం ప్రాణుదివ్య వెళ్ళ్-.

పాతుతప్ప। 255

సీ। .ఆవమునిన్యాయబడి-యేఱు.నాపబడియు।
.ముందుకం కెన్తమండెడున్-.బొంగువడిగ।
c.బలుకోబడవమ్మనటు దాపడ.బడిన,నిత్త
c.గుఱిచి-కామాగ్ని యూఱు,వా.గ్ధిచెలంగ।
c.గాని-డెందపువ్యవహార.కర్త-మందు।
.తా నెమూఁగవాఁడైనచో-.వానిప్రాప్తు।
.మిగుసమ్మకొనినవాది-తగవులోఁడ।
.యంబుగొనఁజాలనంచువ్ర.య్యఁబడుచుండు। 256

సీ। .పని.కొఱతయైనచొకా.యి నెవంతుదొఱగు।
c.దుంచుమొగ్గనెవడుతోకు .గోపకమును।
c.బెఱిఁగెడునవిసుంతయు ,నుట్టుపఱిచినకొడ।
.నెదగుటనైడిపనికి రా.నెంచుకైన। 257

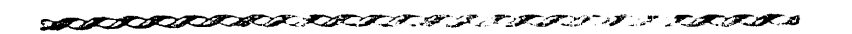
ద్వి। .పసిగుఱ్ఱముంబెద్ద .బరువుంచినచందు
c.,బనచెడి,ప్రబల దె.ప్పటికైనఁగాని.

Lock, the world's comforter, with weary gait,
His day's hot task hath ended in the west:
The owl, night's herald, shrieks, 't is very late;
The sheep are gone to fold, birds to their nest,
And coal-black clouds, that shadow heaven's light
Do summon us to part, and bid goodnight 258

What was so frozen but dissolves with tempering,
And yields at last to every light impression ? [ing.
Things out of hope are compassed oft with ventur-
Chiefly in love, whose leave exceeds commission.
Affection faints not like a pale-fac'd coward
But then woos best, when most his choice is forward
259

But like a stormy day, now wind, now rain,
sighs dry her cheeks, tears make them wet again. 260

O thou clear god, and patron of all light,
From whom each lamp and shining star doth borrow
The beauteous influence that makes him bright,
There lives a son, that suck'd an earthly mother,
May lend thee light, as thou dost lend to other. 261

త॥ .కను,జగదానంద.కరుండలసిన
.నె.డందనపగటివేం.డ్రంబగుపనిని।
ం.గొనకొనిపడమట.న్గోనముల్లుఁజేసి-
.రాత్రివేగులవాఁడ అచ్చెగ్గుగూబ।
.చనియెగొజ్జెలుదొడ్డిచక్కి-మఱిచయు
.గూళ్ళలోపలఁజేరు.కొనయెఁబిల్లలును।
.,మిను వెల్లుసీడఁగ్రి.క్కినపొగనల్పు
.మబ్బులొండొరుఁబాయ.మనకానతిచ్చు. 253

త॥ .,కరుడంతగట్టినఁగానిమైనంబు
.కరఁగదా, వెచ్చచేఁగడకులోఁబడవ।
.చిఱునొక్కునకునైన-ఁజేకరూరుఱియు
.నాసకుమించిన.యవిచొ,రవమెయి।
.దఱచుగవలపున.దానిదాసెలవు
.హద్దునమీఱు-డ.య్యదువెల్లమోము ।
.పిఱికిపోలిక,నురు.ల్వెంటాడుఁగాని
.త్రానెఁచుకొన్న దెం.తయుమొండిదైన. 259

ద్వి॥ .అప్పుడెగాలిమ.అప్పుడెవాన।
.రొప్పుగాడుపువాన .ప్రొద్దుచందాన।
ం.బడతిచెక్కిళ్ళులెండుఁబదపడిదడియు।
ం.గడువెచ్చనూర్పుల.న్గన్నీళ్ళచేత. 260

గీ॥ .జొరనిర్మలదైవత.మా-నమస్త।
.తేజమున్గాంచునద్యోగి-.దీపములును।
ం.దారలున్నివలన,రమ్య.దశనుఁబొందు।
ం.గాని-కలఁడునిన్వెలిగించు.మానవుండు॥ 261

Fie, fie, fond love ! thou art so full of fear,
As one with treasure laden hemm'd with thieves:
Trifles, unwitnessed with eye or ear
Thy coward heart with false bethinking grieves

For oft the eye mistakes, the brain being troubled

They that love best, their loves shall not enjoy.

RAPE OF LUCRCEY

Now leaden slumber with life's strength doth fight,
And every one to rest, themselves betake,
Save thieves, and cares, and troubled minds, that wake

The aim of all is but to nurse the life
With honour, wealth, and ease, in waning age;
And in this aim there is such thwarting strife,
That one for all, or all for one we gage:
As life for honour in fell battles rage;
Honour for wealth ; and oft that wealth doth cost
The death of all, and all together lost.

I see what crosses my attempt will bring ;
I know what thorns the growing rose defends
I think the honey guarded with a sting:

గీ॥ .నీ-తెలివి లేనిమక్కువ- .చెండెగుడు
.వెఱపుదొంగలకుంజిక్క-..సిరిగదాని।
.వలెను-నీజంకుమొకిల్ల.తలఁపుతోడ
.వనరుఁగనివినని .చిల్ల.రనుఁగుకించు। 262

ద్వి॥ .తరుచుగాఁజూపులు .తప్పనిరొం।
.నరులకుబుద్ధితి.న్నఁగలేనియప్పుడు. 263

ద్వి॥ .మేరమీఱిన .భాళి.మెలఁగెడివారు
కోరినయట్టులఁ..గుఱువఁగలేరు. 264

గీ॥ .ఇవ్వుడుబలుపునిద్ర .యెదిరించిబ్రతుకు।
.లంబు తెల్వితోఁజె.లంగిపోరు।
.పరగనెల్లవారుఁ .బడుకొనసాగిరి।
దొంగలున్,వ్యసనయు.తులునుఁదప్ప. 265

చ॥ .జనులతలంపు-గౌరవము
.సంపదసౌఖ్యమువార్ధకంబునం।
..బెనుచుట-కిట్టియూహయొడ
మీఁతెఱున-డ్డిడఁబోదుమొక్క-టిన్।
.గొననొకదానిఁబండెముగ .గొప్పకు
ద్రాణముఁబోరునం,బలెన్।
.ధనమునకంతపర్వను-ధ.నంబె ,విపత్తులకెల్లమూలమూ॥ 266

త॥ .కనుచుంటినెట్టి,యిక్క-ట్లులు నాదు
..కడఁకతెచ్చునో-యెట్టికీఅగముండ్లెదుగు॥

All this, before hand, counsel comprehends
But will is deaf, and hears no heedful friends
Only he hath an eye to gaze on beauty,
And dotes on what he looks, 'gainst law or duty.

I have debated, even in my soul,
What wrong, what shame, what sorrow I shall breed;
But nothing can affection's course control,
Or stop the headlong fury of his speed.
I know repentant tears ensue the deed,
Reproach, disdain, and deadly enemity;
Yet strive I to embrace mine infame

But if thou yield, I rest thy secret friend,
The fault unknown is as a thought unacted;
A little harm, done to a great good end,
For lawful policy remains enacted.
The poisonous simple some times is compacted
In a pure compound; being so applied,
His venom in effect is purified.

Then for thy husband thy children's sake,
Tender my suit: bequeath not to their lot
The shame that from them no device can take,
The blemish that will never be for got:
More than slavish wipe, or birth hour's blot.
For marks described in mens nativity
Are nature's faults, not their own infamy.

.నవగాచుచుండునో.నాకెర్క
.పుట్టునందేనెవాఁచుకో.నఁబడుటఁగాంచి
.మునుముందెయిదియంతి.బుద్ధి యొఱ్ఱంగు
.బొత్తిగాఁగోర్కె చె.వ్రుచెంపఁగాని ।
.వినదదమంచి.కొన్వలయు.దానికిని
.విన్నాణముంగని.వెఱ్ఱిరూపనదియు ॥ 267

త॥ .తలపోసినాఁడనెం.తయునెట్టియెగ్గు
.తగులునోసిగ్గువం.తయునాకు-నైన ।
.వలపుత్రోవనన్న.నుడుఁజూడఁదగదియు
ఁ.బరునడినద్దాని.నడినాఁపలేను ।
.నలికినచెట్టుకె.నాఁగుకన్నెటి
.జాడనాపనినాకు.జరుగునంచెఱుఁగ ।
కలుగునిందెయనఁడ.కిడుఁజెడ్డపగయు-
ఁ.గానినాచెడుఁదేఁగె.కోఁగిలించెదను॥ 268

మంజరి॥ .నీవొప్పుకున్నచో .నీకునేఁజాటు.నె, చ్చెలినయ్యెదన్-
.దెలియంగఁబడని .తప్పుపనికిరాని .తలఁపట్టులుండు-
.గొప్పమంచిఫలము .కొఱకుఁజేయంగ । ఁ.బడుచిన్న నేరము
.పరఁగునీతిగను- .విషమూలికయెయొక్క-.వేళలోసరిగ ।
ఁగొన్నియౌషధముల.కూడఁ జెర్చి. ఱుద్ధిసేయఁగఁబడి
.సుగుణంబునిచ్చు. 269

తం॥ కనుకనీపెనిమిటి.న్నన్నపిల్లలుఁ. గనియైననాకోరి.కం
దీర్చుమీవు।కొనకొని పొలసిమి.గుల్చకు
వారి.కొఱకు .బానిసవాఁత.కుంబుట్టుమచ్చ।
కు.నుమించి తుడుచుట.కున్ పర్వఁబడుట.కున్వీలు
కాక.నె.క్కొనునట్టిమఱక । మనకుఁబుట్టుతోన.మ
రుజాడతప్ప.మన.దికాదదిమన.మన్కిదికాని. 270

And wilt thou be the school where Lust shall learn?
Must he in thee read lectures of such shame?
Wilt thou be glass, wherein it shall discern
Authority for sin, warrant for blame,
To privilege dishonour in thy name?
Thou back'st reproach against long living laud.
And mak'st fair reputation but a bawd 271

Think but how vile a spectacle it were.
To view they present trespass in another
Men's faults do seldom to themselves appear,
Their own transgressions partially they smother.
This guilt would seem death worthy in thy brother
O, how are they wrapped in with infamies,
That from their own misdeeds askance their eyes. 272

Alas, how many bear such shameful blows,
Which not themselves, but he that gives knows. 273

O Opportunity! thy guilt is great-
'T is thou that execut'st the traitors treason:
Thou sett'st the wolf where he the lamb may get:
Whoever plots the sin, thou point'st the season:
'T is thou that spurn'st at right, at law, at reason:
And in thy shady cell where none may spyhim,
Sits Sin to seize the souls that wander by him. 274

తే॥ .బడిగనుంచువనేవు. ప్రజయటందు,చ్చు.కాము
చేష్టలునేర్వం.గడిసిసీయంనుఁజెడు,త్రిపాఠక
ముల్ చే,డ్పడంజదువ.వలయును-నేర్పువ.ర్వణము
గనుంజె.వడీనచ్చటన్ ప్రభు.త్వమాత్ర
కంబు.గా,శాసనమునిఁజె.గాఁగసిద్ధి.
ఁగడఁగునపుర్వాజ.కవుధర్మముగను,.మెఁగి
జను,ల్విహరీత.ముగఁజూచుకొనఁగ. 271

చ॥ .అరయుమునీచునేరమెరు.నందుననుండుటెంత
,చెట్టయో। .తఱుచుగనెల్లవారుతను.తప్పులఁ
గానరు-వానిమూపెదర్। .పరువడిఁ,బట్టువాత
మున- ఁ.బాతకమియ్యదిచంపుసీ,నహో।
.దరు-జనుఁడెంత,మాఱువఱుఁ.దాఁదనయె
గ్గులుచేక్షచేసినన్. 272

గీ॥ .కలుకటాయట్టి,యవమాన.కరములైన॥
.తన్ను నెందరుసైరించు.చున్న వారొ।
.తెలియఁగాఁజాలరెవ్వానిని.తీరుతాము।
.వానినొనఁగెడునట్టియ. వ్యాఘ్రతప్ప. 273

తే॥ .ఓ వేళసీదగు.నో,గుదనంబు-.ద్రోహముసీవొన
ర్తువు-గొజ్జెపిల్ల। .,క్రేవకుఁదోఁడెలుం.,గె
డపెదవీవు-.పాపముప.న్నెడు.వారల,కిదును।
.నీవుకన్బర్తవు .,నిజమునాయంబు.నీతివివేకంబు
.,నీటఁగల్పెదవు। .పోవువారలఁబట్టఁ.బొంచికూ
ర్చుండు.ఁదొడరినిచాటునం .దురితభూతంబు. 274

When Truth and Virtue have to do with thee
A thou sand ornsses keep them from thy aid.
They buy thy help, but Sin ne'er gives a fee :
The gratis comes and thou art well appay'd.
As well to hear as grant what he hath said.
My Collatine would else have come to me.
When Tarquin did, but he was stay'd by thee.

The baser is he, coming from a king,
To shame his hope with deeds degenerate
The mightier man the mightier is the thing
That makes him honour'd or be gets him hate :
For greatest scandal waits on greatest state.
The moon being clouded presently is miss'd,
But little stars may hide them when they list

సీ॥ .తివిరిన,త్యాగమునుఁ ,బొ.త్రివత్యాగమున్నిదు .సంబంధమున నెక్కుడ
రుగఁజలఁచు।
.నప్పుడునీదుసా,హాయ్యమునుండి వే.ర్చేయునువానిని.పేయియడ్డు
.లవికొనునీదుసా.యము-కాని-పాపమె.య్యెదియును సేకుఁగూలీ.,।
దుమఱీయు।
.నదితనయిచ్చగా .నరుడెంచు మఱిసేవు నెంతయు న్నంతుష్టి.నె
నసిసమ్మ।
.తింతువయ్యదిచెప్పన.దివినటకును।
.వెండియునదియడుగుదానిఁ.బెట్టుటకును।
ఁ.గానిచో-తోనితోనామ.గండువచ్చు।
.నైన-నాతఁడునీచేత.నాఁపఁబడియె. 275

సీ॥ .దొరగ నుండియుఁగడుఁ .దుచ్ఛకార్యంబులన్.జన కొక్కెసిగ్గు
మా.లినెఱవేఱ్చు।
.కొనుటచేవాఁడెంత .యునునీచుఁడగు-నెంత.గొప్పవాఁడోయంత
.గొప్పదగును।
.మనుజునకున్వాని .మర్యాదయైన లే.కవమాన మైన-నే.మ
నఁగమిగుల।
ఁ.బెద్దదౌస్థితినిఁగ.న్నెట్టి యుండునుదాని.కిన్నరిపడునప.క్కి రిగూడ।
చుంచురుడుకప్పబడినపుడు.జనులకెల్ల।
ఁ.గడు,విశదముగఁదెలియగఁ.బడును-గాని।
.మిక్కిలియుఁజిన్న వై మిన్కు-మిన్కుమనెడు।
చుక్కలకుఁగల్గుమాఱుపుం.జూడరెవరు, 276

The crow may bathe his coal black wings in mire
And unperceiv'd fly with the filth away,
But if the like the snow-whiteswan desire,
The stain upon his silver down will stay.
Poor grooms are sightless night. kings glorious day.
Gnats are unnoted wereso e'er they fly.
But eagles gaz'd up on with every eye. 277

Sad souls are slain in merry company ;
Grief best is pleas'd with grief's society. 278

T' is double death to drown in ken of shore ;
He ten times pines that pines beholding foed ;
To see the salve doth make the wound ache more ;
Great grief grieves most at that would do it good ;
Deep woes roll forward like a gentle flood ;
Who, being stopp'd, the bounding banks o'er flows ;
Grief dallied with nor law nor limit knows. 279

సీ॥ .బురజలోపలఁగాకిఁ బో.గ్గు నెల్లనితన .ఱెక్కఁ మంచియా.పేర్మి
తెలియ॥
ఁ.బడనీకయెగిరి పో.వచ్చునఁగాని-యా.తెమ్ము గోకినమంచు.చెల్లి
యంచ।
.మిగిలెడునా,నెండి. మెయిమీఁదనామచ్చ-.నెఱుఁదలైనబా.నిస
లు,గ్రుడ్డి।
,రాతిరి-మఱియును .రాజులు నన్నియం .గడుఁజెల్లి జిగియెనర్వ
ఁ.గలుగుపగలు
.ఇచ్చకున్వచ్చినట్లు తా.మెచ్చటనేని। ఁ.బరుగులిడుచున్న నలుసు
లే.పాటియైన।
ఁ.గానరాక చెలంగెడుఁ .గాని- డేగ.మూఁడఁ బడుఁజెల్లముగనెల్లి
.మూఁడ్కిచేత. 277

ద్వి॥ .వంతఁజెందినవారు.బ్రతుకఁగలేరు।
.సంతసిల్లుజనుల,సహవాసమునను
.దుఃఖంబుమిగులసం.తోషించుచుండు।
.దుఃఖముపొందునఁ.దొడరినఁయప్పుడు. 278

సీ॥ .ఒడ్డుచెంతనెతోఁచు.చుండఁగమున్నిపోవుట
.,యినుమడిచావు-.బువ్వఁగనుచు।
ఁ.బస్తుపడెడువాఁడు.పదిరెట్లులెండెడు-
.మఱియుఁదీపిడుబుండు.మందుఁగాంచి।
.వనటయుమిక్కి-లి.వగచెడుఁదనకుమే
.ల్చి సెడునవ్వాని.చెంతమెల్ల।
.గాఁబాఱుసెలయేటి.కై వడిలోఁతగు
.వలనంత,ల్లనఁ.బరఁగుచుండు।

Though men can cover crimes with bold stern looks
Poor women's faces are their own faults books ; 280

Deep sounds make losser noice than shallow fords,
And sorrow ebbs, being blown with wind of words. 281

they whose guilt within their bosoms lie
Imagine every eye beholds their blame ; 282

sorrow, like a heavy-hanging bell,
Once set on ringing, with his own weight goes ;
Then little strength rings out the doleful knell. 283

Thus ebbs and flows the current of her sorrow,
And time doth weary time with her complaining.
She looks for night and then she longs for morrow
And both she thinks too long with her remaining
Short time seems long in sorrow's sharp sustaining;
Though woe be heavy, yet it seldom sleeps ;
And they that watch see time how slow it creeps. 284

.నడుముగట్టఁబడిన.యప్పుడాయేఁఱిరు।
ప్రక్కనున్నయొడ్లపైకివచ్చు,
.నడరి,తడవుమీఅనాడింపఁబఱువగ।
.హద్దుపద్దునెఱుఁగ.దెద్దియైన॥ 279

గీ॥ .దిట్టకూళ్చూపు.నెట్టినేరములను।
.మఱుగుపచ్చఁగలరు.పురుషులైన।
.నకట-స్త్రీలమొగము.లవ్వారియెఱ్ఱలు।
.తెలుపుపుస్తకములు.తెల్లముగను॥

గీ॥ .లోఁతుమడుఁగునేయు,లోజగఁజూప్పడుం।
ఁ.గడుపెలితిగఁబాఱు.కాల్వకన్న ।
.మాటగాలిచేతఁ.బైటఁద్రోయఁగఁబడి।
.వట్టిపోయెడువల.వంతమఱియు॥ 281

ద్వి॥ మనసునన్నమతప్పు.మాటినవార।
.లనుకొందురెల్లర.య్యదిగాంతురంచు॥ 282

గీ॥ .మొనసియొక్కసారి.మోగింపఁబడిబరు।
.వుమెయినూఁగుగంట.పోల్కవంత ।
.తనదుబళువుతోడఁ.జను-నప్పుకొంచెము।
.లావుమోయఁజేయుఁ,.జావుదరువు॥ 283

త॥ .పోటుపాటులనిట్లు.పొందెడునాపె
.వనటయే-ర్మఱియాకె.వలవంతతోడ।
.,గీటునఁదజీవిసి.గించెడుఁదడవు-
ఁ.గనునాపఁ.జేయికై-కనిపెట్టుఁబొద్దు।
.తేఁటకు-నారెండు.,దెఱవతలంచు। 284

It easeth some, though none it ever curd,
To think their dolour others have endur'd. 285

Which when her sad-beholding husband saw,
Amazedly in her sad face he stares :
Her eyes, though sod in tears, look'd red ; and raw
Her lively colour kill'd with deadly cares.
He hath no power to ask her how she fares ;
Both stood like old aquaintance in a trance,
Met far from home, wondering each other's chance 286

SONNETS—

Who is it that says most ? which can say more
Than this rich praise, that you alone are you ?
In whose confine immured is the store,
Which should example where your equal grew. 287

.దనయున్కి-తోనిడు.చనుచుమిగుల
.మాటికి నాఁడియు.డ్మనైచునప్రజు
.కనుపల్లెనుఁబొడవు.గాఁగొద్దికేపు॥
,.మేటిబర్వినవంతఁమించినఁగాని
.కడునరుదుగనది.కన్మాఁతఁ జెల్లు! 284

నీ॥ ,.తమవలెన్దుఃఖభారమి.తరులుగూడ
నెంతనిభరించినారని.యెఁఱిగికొనుట
యెవరినైనఁగుచుర్చలే.దెన్నఁటికినిఁ
.గాని.కొండఱినోదార్చఁ,గలుగునదియు॥ 285

నీ॥ .విన్నవించెలిమోము ,వెఱఁగునఁగనుఁగొనె
.నప్డుకలఁతవడి.యాపెమగఁడు।
కన్నీటనుడికిన.కలికివాల్చూపులు.కడుఁ
బచ్చిపుండ్లుగాఁ.గానఁబడియె।
ఁ.,బడఁతుకమెఱుఁగుమై.నన్నియయెంతయు
.జంపువంతలబొల.యింపుఁబడియె!
నాయతివనుసేమ,మడుగుటకతనికి
.సత్తువబొత్తిగాఁ.జాలదయ్యె॥
.ఇరువురున్నిల్చియుండిరెం.తేనియున్కి-।
.తావునకుదవ్వునందు,వి.తాకుమెయిని।
.దారసిలిపాఁతయెఱుకసుఁ.దనరువార!
.లొండొరులఁగనియచ్చెరు.మొందినట్లు॥ 286

ద్వి॥ .పరికింతుర్వేచెడు.వారలుమఱియు।
ఁ.దఱియెంతమెల్లగ.దాఁబొకునదియెఁ॥

నీ॥ .ఈపొగడ్తకన్న.నెవ్వఁడెక్కువఁజెప్ప।
ఁ.దరము-నీకునీవె..పురుడునీదు।

They that have power to hurt and will do none;
That do not do the thing they most do show,
Who, moving others, are themselves as stone,
Unmoved, cold, and to temptation slow;
They rightly do inherit heaven's graces,
And husband nature's riches fron expence;
They are the lords ond owners of their faces.
Others but stewards of their excellence.
The summer's flower is to the summer sweet.
Though to itself it only live and die;
But if that flower with base infection meet,
The basest weed out braves his dignity
For sweetest things turn sourest by their deeds
Lillies that fester smell far worse than weeds. 288

As on the finger of a throned queen
They basest jewel will be well esteem'd,
So are those errors that in thee are seen
To truths translated, and for true things deem'd, 289

Fair. kind and true, have often liv'd alone,
Which three till now, never kept seat in one. 290

పోల్కఁ. జూపఁ. జాలు. పోడిమిసేయండె।
మిగులఁబందియగుచు. నెగడుచుండు॥ 287

సీసమాలిక—

చెల్లియండియఁగీడు. నేయని వారలు-
పనిసల్పునట్లుకే. న్బడెడువార।
లొరులనుఁగెపితా. మొక్కింతయుంజెక్కు-
చెదరక, తాపోల్కఁ. జెలఁగువారు।
చెడుగుమాటలకులోఁ. బడకుండువారలు
తగియందురెంతయు. దైవభీకు।
తమయంతవచ్చు భా. గ్యములనవ్వారలు
ప్రయమందసీకా. పాడుసుంద్రు।
వారెదిట్టలు-తక్క. వారువారలగొప్ప
తమకున్నతీరునఁ. దారువారు।
కోయువారఁకింపు. గూర్చుమల్లియతన
పొలపెఱుంగఁగ. పుట్టి. పోయఁగాని॥
యదియఁజెప్పలంటుపట్లగా. బైసలేస్న।
దానికంకెనుఁజేదగుఁదమ, చెయ్యులఁ
దీయనివి-మూర్ఖపోయిన. తెల్లకలువ
కన్నచేచెత్తపూవైన. వన్నెకెక్కు-॥ 288

కం॥ దొరసానిచేతికుంచిన గరమరుదుగగాజుమాని.కంబనఁజెల్లున్॥
మఱినీయెడఁగలతప్పులు।పరఁగెడునొప్పులుగనిన్ను. వలచినవాకున్.

ద్వి॥ నీటు-నెనరుమఱి.నిజమొక్క-నియెడ।
నేటివఱకుఁ గూడి.నిలుచుటలేదు॥ 290

O cunning Love ! with tears thou keep'st me blind
Lest eyes well-seeing thy foul faults should find 291

PASSIONATE PILIGRIM—

O ! love's best habit is a soothing tongue,
Add age, in love, loves not to have years told. 292

What fool is not wise.
To break an oath to win a paradise. 293

Crabbed age and youth cannot live together;
Youth is full of pleasance, age is full of care ;
Youth like summer morn, age like winter weather ;
Youth like summer brave, age like winter bare
Youth is full of sport, age's breath is short;
Youth is nimble, age is lime :
Youth is hot and bold, age is weak and cold;
Youth is wild, and age is tame.
Age, I do abhor thee, youth, I do adore thee : 294

ద్వి॥ .కన్నిటనున్రగుడ్డిఁ.గావింతువలఁప।
.కన్నులునీతప్పఁ. గననీకఁకొంకు॥ 291

ద్వి॥ .అలవడుదబ్బఱ.కబ్బబ్బవలపు॥
.పలుకరేకు,విరాళి.పడి,ముదివారు॥ 292

ద్వి॥ .ఎట్టివెంగలియైన .నెటుతప్పకుండు।
.నొట్టస్వర్గసుఖంబు .నొందుటకొఱకు॥ 293

సీసమాలిక॥

.మూతిముడుచుకొన్న .ముదిమిజవ్వనమును
.గూడిమనఁగలేవు-.కోడెయీడు।
.నిండుసంతసమున.నెగడు-మునలితన
.మెంతయువంతతో.నెవసియుండు।
.వయసువేసవివేకు.వకుసాటి-
పెద్దఱి.కముముదిరిన సీతుఁ.గాలిపోల్కి-।
.,యెలఁబ్రాయమామని.వలెనింపు.
వృద్ధత్వ.ముంబట్టు చలికాల.మునలెబోడ।
.యౌవనమును వేడ్క-.నలరారు-వార్ధక వ్యా
,యామమున్గొంచె.మానుమఱియు।
.,ఁదరుణత్వముచుఱుకు-.,జరకుంటి-
తారుణ్య,మున్వాఁడియుం యుండిట్ల-.,ముజరఠతయు॥
.జబ్బ-వెండియు-నతివిర.సము-,తరుణత।
.పెంకె-వార్ధక్యమెంతేని.పెంపుడు-నిను
.,వృద్ధతాయేవగించెద.నేను-,యీవ।
.నంబనిన్గార్మితోడుతం .దలచుచుండు॥ 294

Inconstancy
More in women than in men remain. 295
The wiles ond guiles that women work,
Dissembled wit an outward show.
The tricks and toys that in them lurk.
The cock that threads them shall not know. 296
Every one that flatters thee
Is no friend in misery.
Words are easy, like the wind ;
Faithful friends are hard to find
Every man will be thy friend,
Whilst thou hast where with to spend :
But if store of crowns be scant,
No man will supply thy want.
If that one be prodigal,
Bountiful they will him call,
And with such like flattering,
" Pity but he were a king"
If he be addict to vice,
Quickly him they will entice
If to women he be bent,
They have him at commendment :
But if Fortune once do frown,
Then, farewell his great renown ;
They that fawn'd on him before,
Use his company no more
He that is thy friend indeed,
He will help thee in thy need :
If thou sorrow, he will weep ;
If thou wake, he cannot sleep :
Thus of every grief in heart
He with thee does bear a part.
These are certain signs to know
Faithful friend from flattering foe. 297

ద్వి॥ మగవారికిన్నను .మగువలయందు।
.నెగడుమిక్కటముగ.నిల్కడలేమి॥ 295

ద్వి॥ .మగువయొనర్చెడు.మాయమర్మములు।
.మగఁడైనసుంతయు.బరికింపలేఁడు॥ 296

కం॥ నినుఁగొనియాడెడువాఁడె। ల్లనీకు
మిత్రుండుకాఁడు.,లంపటయొడఁబ!
ల్కునెగడుసుళువుగగాడ్పటు।
.కనుటయొకష్టంబునమ్మి .కన్నలహితులక॥ 297

ఉ॥ .ఎంతయునీదుమిత్రులుగ .నెల్లరునుందురునీకడన్నసు।
.న్నంతకుఁగాని-యద్దిచన .నక్కఱగాఁడెవఁడైననీకునొ।
.క్కింతయు.నీవుదాతవను . చెంతురుమూఁబఱిదండివైనఁదూ।
.షింతురునిన్ను భూపతిగఁ .జేయనిదేవునిఁబెక్కుఁభంగులక॥

సీ॥ .చెడుగునకీవల.వడినచోనిన్వలం.బడఁ
ద్రోయుదురువారు .భ్రమలుగొల్పి।
.,వాలుఁగంటలనీవు .వలచిననిద్దమ
.చెప్పచేఁతలలోనఁ.ద్రిప్పకొండ్రు।
.కాని-నీసిరిమ్మల్లె.నేని నీకుండినవాసి
యెంతయుమచ్చ.మాసిపోవు।
.నీకడఁదొల్లి నెం.తే,నక్కఱైచ్యము
.నేయువార్నిన్మఱి.చేరఁబోరు।
.నీకునెవ్వఁడునిక్కపుస్నేహితుండొ
.వాఁడుతోడగునీకుఁగావలసినప్ప।
.డీవుదుఃఖించునపుడాతఁడొడ్చు

నీవు. తెలిసియుండినసతఁడు ని.ర్దింపఁబోఁడు॥

గీ॥ .ఇట్లునీయెదలోనున్న .యెల్ల.వంత।
.వాఁడుసీతోడుతన్నంతు .పంచుకొనును।
.మంచివిహితుని-మాయఁగా.వించుపగతు।
నెఱిఁగికొనుటకునివికోన్ని .గుణుతెలుపుము॥ 279

WRATH

AS YOU LIKE IT *Act. I. Sec. I.*

Now will I stir this gamester. I hope I shall see
an end of him; for my soul, yet I know not why,
hates nothing more than he; yet he's gentle; never
schooled, and yet learned; full of noble device;
of all sorts enchantingly beloved, and indeed, so
much in the heart of the world, and, especially of
my own people, who best know him, that I am alto-
gether misprised. But it shall not be so long; this
wrestler shall clear all: nothing remains but that I
kindle the boy thither, which now I'll go about. 1

CYMBELINE *Act. II. Sec. V*

Is there no way for men to be, but women
Must be half-workers ? We are all bastards;
And that most venerable man which I
Did call my father was I know not where
When I was stamped; some coiner with his tools
Made me a counterfeit : yet my mothor seemed
The Dain of that time; so doth my wife
The nonpareil of this.— O, vengeance, vengeance!
Me of my lawful pleasure she restrined,
And prayed me oft for bearance; did it with
A pudency so rosy, the sweet view on it
Might well have warmed old Saturn; that I thought
her. 2

రౌద్రభీభత్సభయానక రసములు

రౌద్ర రసము

వ॥ నేనిప్పుడీ,పోకిరిం బురికొల్పెదను-వాని ,యంతముంజూడఁగోరెద నేమన-నేమోకాని నామనసువానికన్న నెక్కువదేనైన నసహ్యించుకొనదు-కాని- వాఁడుమర్యాదకలవాఁడు మఱియునెన్నఁడుం జనువుకొనలేదైనం,బండితుఁడు- గొప్పతనమాసించువాఁడు-,సహచరులకందఱికెంతయోయిష్టుఁడు- కావునలోకులందఱిలో ముఖ్యముగవాని నెఱిఁగిననా,వర్గపందుగూడ నిక్కముగానే నలక్ష్యము సేయఁబడితిని-ఁగాని- యదెంతోకాలముండ- దీ,జెట్టి యంతయుం,జక్కఁబరుచు- నెద్దియున్నిగులదు-సరియే - యాపిల్ల కాయన్నేనిక్కడ,నుసికొల్పెద- నిపుడాకుట్రపన్నెదను. 1

సీసమాలిక—

.చానలతో,నవ.సరమెద్దియు,న్లేక
పురుషులొదవమఱి. తెరువులేదె॥
.చీఁకటితెప్పన.కేకల్గినారము-
.నాతండ్రియనిపిల్చి.నాఁడనెవని।
.మిగులమర్యాదఁగ.లిగినయమ్మనుజుఁడే
,,ముద్రింపఁబడిన య.ప్పుడెటనుండె।
.నేనెర్గదప్పు,నా.ణెముఁజేయువాఁడెవ్వఁడో
వానిపనిముట్ల.నొనరిచెనను॥

As chaste as unsunned snow :—
Could I find out
The woman's part in me ! For there's no motion
That tends to vice in man but I affirm
It is the woman's part : be it lying, note it
The woman's; flattering, hers : deceiving, hers ;
Lust and rank thoughts, hers, hers, revenges, hers ;
Ambitions, covetings, change of prides, disdain,
Nice longing, slaaders; mutability,
All faults that may be named, nay, that hell knows,
Why hers, in part or all : but rather, all ;
For even to vice
They are not constant, but are changing still
One vice but of a minute old for one
Not half so old as that I'll write against them,
Detest them, curse them:—Yet 't is greater skill
In a true hate, to pray they have their will :
The very devils cannot plague them better.

.,నసుకృతిగా-ఁగాని- .యాకాలమందు
నా.యమ్మపా,ర్వతేగఁబ్ర.ఖ్యాతినం దె।
.నెనలేనిగుణవతి.యిపుడు నాయిల్లాలు
.హాహాయెంతదుర్మా ర్గ.మా వెలంది।
,నన్నుఁ-దప్పించెనా,.న్యాయభోగమునుండి-
.నన్నుసైఁచుకొనియుండు .మనుచుఁగ్రమ్మి
ఁ.బ్రార్థించె- వెండియు- నంతటియడఁగువ-
.నాసొంపుఁగని,దయ్య.మైనఁగరంగు।
.మఱుఁగుపడినమంచు .తెఱఁగున
మ్చ్చపొం .దనిదా పెయంచునే .దలఁచినాఁడ।
.నాలోనఁగల్గిన,.నాకీస్వభావమే
,.నొదవిన నెంతబా.గుందునొక్కొ-।
.మగవానియందుదు.ర్మార్గ గుణములేదు-
.నానిశ్చయం-బాఁడు.దానిచద్ది।
.దబ్బరయేనచో.దానిది-చ్చకమును
,దానిది-మోసంబు.దాని-దెక్కు-।
.వైన,కామంబును.దాని దత్యాశయు
.దానిది-పగఁగొంట.దానిది-మఱి।
.,గొంతెమ్మకోర్కు-లు,,కుత్సితవాంఛలు-
.మిగులనిలక్-డలేని.పొగ,రసడ్డ।
.కొసవెట్టి-భ్రాంతియు-.గొండెమల్చపలత-
.పేరొక్-నఁబడిన,కి.ల్బిషములెల్ల।
.మఱియునింతేకాక.,నకరమెఱుఁగునవి
.దానివి-కొంత-యం.తయును-ఁగాని।
.కా కేమి-యంతయుం.,గట్టడికీడగున్-

HAMLET *Act. I Sc. II.*

O, that this too too solid flesh would melt,
Thaw, and resolve itself into a dew;
Or that the Everlasting had not fixed
His canon 'gainst self slaughter! O God! O God!
How weary, stale, flat, and unprofitable
Seem to me all the uses of this world!
Fie on 't! Ah fie! 't is an unweeded garden
That grows to seed! things rank and gross in nature
Possess it merely. That it should come to this!
But two months dead,—nay, not so much; not two!
So excellent a king; that was, to, this,
Hyperion to a satyr; so loving to my mother
That he might not between the winds of heaven
Visit her face too roughly. Heaven and earth!
Must I remember? why, she would hang on him
As if increase of appetite had grown
By what it fed on; and yet, within a month,—
Let me not think on 't,— Frailty thy name is woman!—
A little month: or e'er those shoes were old
With which she followed my poor father's body,
Like Niobe, all tears;— why she, even she—
O God! a beast, that wants discourse of reason,
Would have mourn'd longer—married with my uncle,

.జెడుగుసై తంబుమా.జెడు,ననయము
.ప్రతినిమిషముప్రాఁత.వడుపాతకం-
బందు- .నగముప్రాఁతగిలుదో.సంబుగాఁగ।
.వారికివిరోధముగ నేను .ప్రాతు-వారే।

.దిట్టెదన్-గాని-వారినిం.దించునేర్పు।
.వాడుస్వేచ్ఛగనుంటకై .కోరుకొనుట।
.వారి-,దయ్యంబులుంజేర్ప .నేరవింక 2

సీసమాలిక—

కటకటాయీబొంది.కడముట్ట దబ్బునఁ
.జెడిమంచుమాడ్కి-న.శించుటకయి।
మిక్కి-లిఁగోరెద.నక్క-టతనశాస
.నంబాత్మహత్యక,.నశ్వరుండు।
.ప్రతికూ,లముగనుస.ల్పకయున్న నెంతమేల్-
దేవుఁడా-యీజగ.తిన్గలిగిన।
.యెల్లనడతలునా.కెంత చీఁదఱగఁ

,జ.ర్వితచర్వణముగ మ.ఱికిడుఁజప్పఁ।
.గానిమ్మలంబుగాఁ. ఁనుపడెన్-నీ
యద.కట-యిసీరో-యది.కలుపుతీయ।
ఁ.బడవట్టితోఁటయై.వ్యర్థముగాఁజెడున్
బనికిమాలినచెడు.వస్తుసమితి।
.నయ్యదినిండియు.న్నది కేవలమ్మొంత.
.కార్యముపుట్టెనుగట్టకడకు।
.,మడిసెను- రెండునె.లలుమాత్రమే-

My father's brother, but no more like my father
Than I to Hercules; within a month
Ere yet the salt of most unrighteous tears
Had left the flusihing in her galle'd eyes,
She married :—O most wicked speed. to post
With such dexterity to incestuous sheets!
It is not, nor it cannot come to, good :
But break, my heart, for I must hold my tongue!

యటు. కాదు-కాలేదంత. కావు రెండు।
.నంతటిగొప్ప రా-జ.తడుండెదీనికి
.గండపర్వడొక్క-, రాకాసికివలె।
న.ంతమోహించునా.యమ్మనతం-
డ్రావె.ప్పె వాడిగాలిచ్చాం.బాఱుడగు।
.ఱ్ఱు-టానే.జ్ఞ్ప్తి.నండగవలయు నా-
.మిక్క-లియూపెయ.పేక్షబడిన।
.దానిచేనభివృద్ధిం.జనరునాకలివలె
.నాతనిబట్టి వే.లాముచుండు।
.సరిగాని-దొంకొక్క-మా.సములోన-
నాకాతం.డంపువా-చము, చాప.ంబు-నీదు।
.రూపంబునెఱతనిం.రూక్షిగ-నొకచిన్న
.నెల-లేకమిగులఁగ.నిన్నిటమునిఁగి।
.శోకదేవతవలె,.నాకె-నాతండ్రిదే.హ
ముపెంపడిచెడు.నప్పుతొడఁగు।
.కొనినజొడొక్క-ంత.యనుఁబ్రాతగిలకముం-
.దాపెయేమినిశ్చ.యముగనాపె।
యొ.డై వమా-సుంత.యన్వేకములేని
.పశువై నమఱికొంత.వఱకుమఃఖ।
.మునఁగ్రాఁగుచుండు-నా.పినతండ్రితో
వివా.హంబయ్యె-నాతండ్రి.,నుజుడతఁడు।
.కాని-నాతండ్రి,వై .ఖరిలేఁడు-నేను
,భీ.మునిపోలిక-గానట్లు-, మెననిదొక్క ।
.నెలలోపెయుబ్బక.న్నలయందుదుష్టా
,గ్రు.వులకారమెఱుపును.సలుపకమును।

Act. ii. Sc. ii.

O, what a rogue and peasant slave am I !
Is it not monstrous, that this player here,
But in a fiction in a dream of passion.
Could force his soul so to his own conceit,
That, from her working, all his visage wanned ;
Tears in his eyes, distraction in is aspect.
A broken voice, and his whole function suiting
With forms to his conceit ? and all for nothing !
For Hecuba !
What 's Hecuba to him, or he to Hecuba.
That he should weep for her ? what would he do
Had he the motive and the cue for passion
That I have ? He would drown the stage with tears,
And cleave the general ear with horrid speech ;
Make mad the guilty and appal the free,
Confound the ignorant ; and amaze, indeed,
The very faculties of eyes and ears.
Yet I dull and muddy-mettled rascal, peak,
Like John-a-dreams, unpregnant of my cause,
And can say nothing : no, not for a king,
Upon whose property and most dear life
A damned defeat was made. Am I a coward ?
Who calls me villain ? Breaks my pate across ?
Plucks off my beard, and blows it in my face ?
Tweaks me by the nose ? gives me the lie i' the
throat,

.మున్నఁ బెండ్లాడెన.పొ్పలఁతి-యూహా-
కడుఁ.బాపపువేగము-.,వావికాని।

.,కూటములకంతనేర్పుతోఁ.జాటుటకయి।
.యయ్యదియుఁగాదు-కానేర.దద్దిమేలు।
.కాని-పగులుమనాగుండెకాయసీవ్రు।
.ముందునానోరునేమూసి.కొందుఁగాన॥

సీసమాలిక॥

.,బావురేనేనెట్టి.,వంచకుండనిఁకెంత
.మోటయడిమెనటే.నాటకుంచు।

.బొత్తిగఁగల్పనం.బొగలుకలనిచ్చటఁ
.వనశక్తిదనయూహా.,కనుగుణముగ।
.బల్మిఁ,బ్రవర్తింపఁ.బడె-వానిమోమెల్ల
.కళతప్పె-జూపులఁ.గంటినీరు'
.వాని యాకృతిఁ,గల.వరము-,డగ్గుత్తిక-
.మఱివానిదేహ,ధ,.ర్మంబదంత।
.యునువాని తలఁపున.,కనుగూపముగనుంట
.,య్రబముకాదె,స.మస్త మిద్ది।
.లేనిదానిఁగుఱించి-.,లేమకై-వానితో
.నాపెకునాపెతో.నతనికేమి।
.వాఁడామెకొఱకేడ్వ.వలసినపని-వాఁడు
.నాదు,చింతాకార.ణంబుతనకు।
.నుండినదేమిసే.యునో-,రంగమున్దన
.కన్నిళ్ళఁదడుపు-భీ.కరవచనము।
.వలననెల్ల చెవింబ.గలఁగొట్టు-,దోషికిఁ

As deep as to the lungs ? Who does me this ?
Ha !
'swounds ! I should take it : for it cannot be
But I am pigeon-livered, and lack gall
To make oppression bitter, or, ere this,
I should have fatted all the region kites
With this slave's offal-Bloody, bawdy villain,
Remorseless, tracherous, lecherous kindless villain!
O, vengeance !
Why, what an ass am I ! This is most brave ;
That I, the son of a dear father murdered,
Prompted to my revenge by heaven and hell ;
Must, like a whore, unpack my heart with words,
And fall a-cursing, like a very drab.
A scullion !
Fie upon't ! foh ! About, my brain !—I have heard
That guilty creatures, sitting at a play,
Have by the very cunning of the scene
Been struck so to the soul, that presently
They have proclaimed their malefactions !
For murder, though it have no tongue, will speak
With most miraculous organ. I'll have these players
Play something like the murder of my father
Before mine uncle : I 'll observe his looks :
I'll tent him to the quick : if he but blench
I know my course. The spirit that I have seen
May be the devil : and the devil hath power
To assume a pleasing shape ; yea, and, perhaps,
Out of my weakness, and my melancholy,
As he is very potent with such spirits
Abuses me to damn me, I 'll have grounds
More relative than this :—the play's the thing,
Wherein I 'll catch the consience of the kings. 4

.బిచ్చివుట్టించు--జడ్పించు,నిరప ।
.రాధుల-దాఱుమా.ర్నలుపునజ్ఞానుల-
.నిజముగజూపువి.న్కిదొలగించు ।
.గలగనుసోమరి.వలెనునేనొక మొద్దు
.,పంద ,తుంటరినినా.పనిని,సరకు ।
.గొనఁబోకతడఁబడి.యనఁజాలనెదియునె
.వ్వనియర్థప్రాణము.ల్పాడొనర్చు ।
దబడియెనో యటువంటి.ప్రభునిగూరిచియైన
.లే-దేనుపిఱికినా-,లెంకయనుచు ।
దబిలుచునన్నెవఁడు-నా.తలఁబగులంగొట్టి
--నాగడ్డముంబీకి.నా మొగమున ।
.బాఱువై చెడు-ముక్కు-దంబట్టినులెడు
-.నను.మిగులదబ్బతీయంచుఁ,దెగడఁజొచ్చు ।
.విటునాకెవఁడొనర్చుఁ.గటకటాయెందుకే
.నదిసై పవలసిన.దహాహా నేను ।
లేశమైనఁ ధృతి.లేనట్టివాఁడను-
దగానియెడన్దీని.కంకెముంచె ।
.యీనీచుపీన్గుచే-నేనెల్లనింగ్రగ్గ.ద్ద
లనుఁగ్రొవ్వించఁగ.వలసియుండు ।
.తూళ.సిగ్గిడిదొంగ.గొడ్డు,కట్టడిపోకి.రి
,.కంటికితుంటరి.యకటచ,లము ।
.భళిభళీనే నెట్టి.పనికిమాలినగాడ్డె
.నిదిమేటిశూరత్వ.మేను డంప ।

ఁబడుమంచితండ్రికిఁ గొడుకును-

బగఁదీర్చుకొనఁదయ్యమునఁబురికొల్పఁబడితి।
.మాటలనాయభిమానములంజె
,మాదిరిఁదెల్పవలయునా-.నుతీయుఁదొత్తు
.నటుతిట్టవలయునా-.యంట్లఁదోఁచెడువాఁడు
-.సీదానికయినీ.నాచుబుద్ధి।
.లెమ్మురంగంబునం-,గ్రుమ్మరుదోషులు
-.విన్నాఁడ-,నాట్యప్రపీణత,మెయి।
.ఁదమనేరములఁ,బ్రచురముసేయునంతకాఁ
.కంబడి,రంతరం.గముననంచు।
ఁ.,గతమేమనఁగ-హత్య.కీడునాల్క-లేకయు
.బహులాద్భుతావయ.వమునఁబల్క-।
.నాపినతండ్రిముం.దఱనేనునాడింతు
నీనాటకుల.చేత.నెద్దియైన।
.నాతండ్రి,వధ,సూచ.నముసేయునట్ల।
నే.నరయుదువాని,పై.ఖరులు-శోధ।
సేయుదునాతని.చిత్త-మాతఁడుజంకు
.నేని,నామార్గము.నేనెఱుఁగుదు।
.నేనుఁజూచిన,మూర్తి.కానోపుదయ్యము-
.,దయ్యమింపగురూపుఁ.దాల్పఁగల్గు।
.సరియె-వెండియు-నొక్క-.తఱినాతఁడున్నడు
.నటువంటిశక్తుల.నలరియుంట।
.నాయశక్తిమఱియు.నావిచారముఁబట్టి।
.నన్నుఁజెఱుపమాయ.వన్నచుండు।
.వింతకన్నఁదగిన.వేఁగాంతుఁ,గతములీ।
.యాటమిషనుజేసి యఘముఁగందు॥

HENRY V— *Act III. Sc I*

In peace there 's nothing so becomes a man
As modest stillness and humility:
But when the blast of war blows in our years,
Then imitate the action of the tiger;
Stiffen the sinews, summon up the blood,
Disguise fair nature with hard-favoured rage;
Then lend the eye a terrible aspect;
Let it pry through the portage of the head
Like the brass cannon ; let the brow o'erwhelm it
As fearfully as doth galled rock
O'erhang and jutty his confounded base,
Swilled with the wild and wasteful ocean. 5

HENRY VI—PART III— *Act II Sc. II.*

To whom do lions cast their gentle looks?
Not to the beasts that would usurp their den.
Whose hand is that the forest bear doth lick ?
Not his that spoils her young before her face.
Who' scapes the lurking serpent's mortal sting ?
Not he that sets his foot upon her back.
The smallest worm will turn, being trodden on ;
And doves will peck in safeguard of their brood. 6

సీ॥ .సంధియొడన్మంచి-శాంతియునడఁకువ
.యటనరునకుఁదగు.నద్దిలేదు ।
.కాని-యొప్పుడుమన.,పీనుఁగలఁ
వాతూ.ర్యరవముచో ఱఁబడు.నప్పుడుమన ।
.మనుసరించవలయు.,వ్యాఘ్రుచేష్టన్ -
నర.ములనెల్లబిగియింప .వలయుఁగూర్చు ।
-కొనునది,యుత్సాహ.మును-సాగసగు
మన.ప్రకృతి,వక్రముగమూ.ర్చుకొనవలయు ॥
ఁ.గంటికిభీకరా.కారమీవలయు
న. య్యదితలకిటికీల.యంమనుండి ।
.యిత్తడిపిరంగివలెఁజూడ.నిండు పొంచి ।
కన్బొమయు,చుట్టవిధ్వంస.కరసముద్ర ।
.ఘర్ఘణవినష్టనిజపీశికన్ , ప్రజీర్ణ ॥
.శిలవలెఁ ,ఘోరముగదాని.,నలమనిండు ॥

సీ॥ వేనిపై సింగము.ల్వెదఁజల్లుఁజల్లని
.చూపులు-ఁదమలోవఁజొచ్చుపసుల ।
.పైఁగా-దెవనిచేయి.నట్టియడవి
యెల్లు.నాకెడు-ఁదనదుకూ.నలఁదనమొగ ।
.మునకుఁగ.ట్టెదురుగఁ.బొలయించు
వానిని.గా-దెవండుఁదప్పఁ.గలుగుఁబొంచు।
.,క్రౌంచుకా-టడుగున .దానివీఁపుం
ద్రొక్కు.నతఁడుకా-,దతీమఱి.,వలఁతిపురుగు।

KING JOHN *Act. II. Sc. I.*

What cracker is this same that deafs our ears
With this abundance of superfluous breath ?— 7

THE MERCHANT OF VENICE *Act. III. Sc. I.*

If it will feed nothing else
it will feed my revenge. He hath disgraced me, and hindered me half a million, laughed at my losses mocked at my gains, scorned my nation, thwarted my bargains, cooled my friends, heated mine enemies ; and what 's his reason ? I am a Jew. Hath not a Jew eyes ? hath not a Jew hands, organs, dimensions, senses, affections, passions ? fed with the same food, hurt with the same weapons, subject to the same dieseases, healed by the same means, warmed and cooled by the same winter and summer as a Christian is ? If you prick us, do we not bleed ? if you tickle us, do we not laugh ? if you poison us, do we not die ? and if you wrong us, shall we not revenge ? If we are like you in the rest, we will resemble you in that. If a Jew wrong a Christian, what is his humility ? revenge. If a Christian wrong a Jew, what should his sufferance be by Christian example ? why, revenge. The villainy you teach me, I will execute ; and it shall go hard but I will better the instruction. 8

.తిరుగుఁబాటొనరించునెం.తేనిమిట్ల
ఁ.బడినయప్పుడు-వెండియుం.భావురాలు
.కడువడిగఁదమషిల్లలం.గాచుకొనఁగ।
ఁ.బొడుచుముక్క-లతోడన.బ్బుననెదిర్చి। 6

క్వి। ఎవఁడీ,వికత్థనో.ద్ధిత్తుఁడుమాచెవుల।
ఁ.జెవుడువర్చెడును,చ్చ్వ.సితనుమితముగ। 7

వ। అదిమఱి దీనిన్మేఁపకున్న నాపగన్మేఁపును- వాఁడునన్నవమానప
ర్చెను- నాకైదులక్షలడ్డెను- నానష్టములయెడనవ్వెను నాలాభ
లవెక్కిరించెను- నాజాత్యైరస్కరించెను- నాభేరములుచెడఁగొట్ట
ను- నామిత్రులనడఁచెను- నాశత్రులఁజేపెను- వానిప్రయోజన
మేమి- నేనుయూదియాదేశస్థుఁడను- యూహూదీయునకు నేత్ర
ములుండవా- యహూదీయునకు హస్తములవయవములు కొఁత
లింద్రియములకొఱ్ఱులు కామక్రోధాములుండవా- క్రీస్తుమస్థు
నివలెనాయన్నమున మేపఁబడియె- నాయాయుధములచేతనే హిం
సింపఁబడియె- నాయోగముల కేలోఁబడియె- నామంత్రులచేతనేకు
దూర్చబడియె- నాసేవాసఁగిచేతనే చల్వెక్కింపబడితపించఁబ
డియె- నీవుమమురక్కినచో మాకునెత్తురుకాఅదా- నీవుమాకుఁజ
క్కిలిగింతలిడినమేమునవ్వమా- నీవుమాకువిసమిడిన మేముచావ
మా- ముఱియు నీవుమాకన్యాయముచేసిన మేముపగదీర్చుకొన
మా- నీవలెమిగిలినదానిలో మేమున్నయెడల నందులోనిన్నిలలో
లుదుము- యహూదీయుండు క్రీస్తుమతస్థునకు హానిచేసెనేని

TIMON OF ATHENS *Act. IV. Sc. III.*

Consumptions sow
In hollow bones of man ! strike their sharp shins.
And mar men's spurring. Crack the lawyer's voice.
That he may never more false title plead,
Nor sound his quillets-shrilly : hoar the flamen,
That scolds against the quality of flesh,
And not believes himself : down with the nose,
Down with it flat ; take the bridge quite away
Of him that, his particular to foresee.
Smells from the general weal : make curled-pate ruffians bald;
And let the unscarred braggarts of the war
Derive some pain from you. Plague all,
That your activity may defeat and quell
The source of all erection.—

Enscar thy fertile and conceptions womb,
Let it no more bring out ingrateful man ?

వాఁడగపర్చవలసిన దయయేమి క్రీస్తుమతస్థుఁడు జహూదీయు
న.కపకారమొనర్చినయెడ క్రీస్తుమతస్థునినిపర్యనమున వాని
కెట్టియోర్పుండవలయు- నేమి - పగ- సేపునాకునేర్పుమార్గ
మునెఱవేర్చెదను- మఱియది కీనముగానుండుఁగాని నేనామ
ప్పబడిన్మఱీఁత వృద్ధిచేసెదను. 8

సీ॥ .నరులయెముకలెల్ల .నఱుము సేయుఁడు-
వారి.మోఁకాళ్లునఱుకుఁ- డి.వ్వఁడెపుడిమెల
.నరములద్రెంచుఁడు- ..న్యాయవాదికి
గొంతు.బ్రద్దలు సేయుఁడు.వాఁడఁబద్ధ!
.పత్రములంబట్టి .వాదించనీక
సూ.క్ష్మాంశములకిఁ కెన్నఁ.డఱువసీక!
.మతగురువుంబట్టి .మైచర్మమొలచుఁడు
.వాఁడందఱికిఁదప్ప.వట్టుఁగాని!
తానుదిన్నఁగనుండఁడెం.తయునువాని!
.ముక్కుఁగోయుఁడు మఱి-వాని.డొక్కఁజీల్చు!
ఁ.డెవ్వఁడందఱిజనముల .కెగ్గుసలిపి!
యైనమిక్కిలితనలాభ.మరయు చుండు 9

ద్వి॥ .వంగినకురులున్న .వన్నెకాండ్రనుఁగ!
.డంగిబోడిగఁజేయు.టకుఁ, దలకొనుఁడు॥

కం॥ అనిలోనదెబ్బలకుఁద!
.పిన,కతనఁబొగడుకొనెడు .చీరుదు,మగలఁజే!
తనయినయిడుమలఁబెట్టుఁడు!
.జనములఁదుదమట్టఁ బాడు.సలుపుఁడుమీరల్॥

ద్వి॥ పుడమి-ఫలించు,నీతొజ్జనెండించు!
పొ.డమనీకచటనెవ్వఁ ,గృతఘ్నునరు! 10

Nor on the beasts themselves, the birds and fishes
You must eat men. Yet thanks I must you con,
That you are thieves professed, that you work not
In holier shape : for there boundless theft
In limited professions. Rascal thieves,
Here 's gold. Go, suck the subtle blood to forth,
And so scape hanging. Trust not the physician :
His antidotes are poison , and he slays
More than you rob. Take wealth and lives together
Do villainy, do, since you protest to do 't,
Like workmen 11

Act. v Sc. iv.

now breathless wrong
Shall sit and pant in your great chairs of ease :
And pursy insolence shall break his wind
With fear and horrid flight. 12

వీ॥ .మృగములుఁబక్షులు.మీఁదనెకాకుఁ బ.రులను,భక్షించుఁగ .వలయు మీర
.లింతియొకాకో-మీ.కేను వాక్యములు .చేయఁగ వలయు-ఁబ్రబు.ద్ధులైన-
.దొంగలుమీకు- లెం.తో ప్రా.జ్ఞవేషంబు.లుండి చేయరుహని! .హద్దులేని!
.దొంగతనంబు చె.లంగెనుఁగనుక్కట్టి .లేర్పాటుకాఁబడు.వృత్తులాదు!

బ.ంగరిదెకొండుతుంటులరిదొం.గలార!
పొండు-ద్రా.క్షాసవంబుమీపొ.ట్టలుబ్బ!
ఁదాఁ.వ్రుఁ-డాజ్ఞ.మునునుమీ.రక్తముడికి!
.నురుఁగకానిండు-తప్పకొండు.రికినటుల. ॥

కం॥ నమ్మకుఁడీ,వెజ్జున్-మీ.
వె.ంబడివాఁడీచ్చునట్టి వి.రుగుఁజనిమహా!
ముమ్మరముగఁజంపునతఁడు!
దొమ్మిగమా,నిసులమీరు.దోఁచుటకన్నన్.

గీ॥ ధ.నముప్రాణంబులన్గూడఁ.గొనుఁడుకలిపి!
చేయుఁడీకీడుచేయుఁడీ-చే.యుటకయి!
బెట్టిదంబుగమీరొట్టుబె.ట్టుకొన్న!
వారుకావున.ఁబనివాఁడవ.లెఁగ,డంగి!..

గీ॥ మీ.సు,ఖాసనములనిప్పుడా.సరేఁగి!
యూ.పిరందనితప్పుగూర్చు.ండవలయు!
.రోత,యగుపర్వమెయిమఱి,భీతితోడ!
ఁదినిబలసినట్టి,గబ్బివె,ల్తిపడవలయు.

TITUS ANDRONICUS *Act. V. Se. I*

As kill a man, or else devise his death ;
Ravish a maid, or plot the way to do it ;
Accuse some innocent. and forswear myself ;
Set deadly enmity between two friends :
Make poor men's cattle stray and break their necks :
Set fire on barns and hay-stacks in the night,
And bid the owners quench them with theirs tears.
Oft have I digged up dead men from their graves,
And set them upright at their dear friends' doors,
Even when their sorrows almost were forgot ;
And on their skins, as on the bark of trees,
Have with my knife carved in Roman letters,
Let not your sorrow die, though I am dead ?
Tut ! I have done a thousand dreadful things
As willingly as one would kill a fly :
Aud nothing grieves me heartly, indeed,
But that I cannot do ten thousand more. 13

సీసమాలిక.—

మ.నుజుఁడంపుట-లేక-.తనిఁడంపుటకుఁ గుట్ర.చేయుట-
కన్నియంజె.ఆచుట-యగు।
కా.దేనియట్లులఁగా.వించులకునెత్తు.పన్నుట- కీడులే.కున్న నోకని।
నెగ్గించుటయు-మఱి-.నేమాలఁదప్పుట-
,ఘోరనె రంబిరు.గుఱుహి,తులగు।
ఁగల్పించుటయు-ఁబేద.కావులఁ పతివ్రతలఁ.ద్రోవ
ఁడప్పించిగొం.తులువిఱచుట।
.యర్థరాత్రమున ధా.న్యపు కొట్లకుం
గడ్డి.ముప్పలకున్నఱి.నిప్పు వెట్టి।
.తమదుకన్నిళ్ల నెం.తయు వానినార్పఁగ.సొత్తు
దారులఁబెల.చుటయుఁదఱుచు।
.నేనుసమాధుల.లోనుండి మృతమాన.వులఁ
ద్రవ్వితీసి వా.రలవిహితులఁ।
.తలుపులపజ్జవా.రల శోకములుమఱ్వఁ
.బడునంతనిట్ల ని.ల్వఁబడఁజేసి।
.చచ్చినప్పటికేము. చావనీవద్దుమీ
.వనటలనివారి.తనువులంచు।
ఁజెట్లపట్టలవలెఁ జెక్కి-నాఁడన్నాదు.కత్తిచేఁ
బ్రబ,స్ఫుటా.క్షరము-లాఁగు-।
.మొక్కఁడిఁగనెట్టు,.లుక్కడంజీచునో వేడ్క-।
.నేను వేయిఘోర.కృత్యములటు।
.జరిపినాఁడఁగాని-.మఱిపదివే ల్నేయ।
.లేమితప్పనన్నఁ.బ్రా,మదెదియు.

RAPE OF LUCRECY

"Lucrece, quoth he," this night I must enjoy thee;
If thou deny. then force must work my way.
For in thy bed I purpose to destroy thee :
That done. some worthless slave of thine I'll slay,
To kill thine honour with thy life's decay ;
And in thy dead arms do I mean to place him.
Swearing I slew him. seeing thee embrace him. 14

Let him have time to see his friends his foes
And merry fools to mock at him resort ,
Let him have time to mark how slow time goes
In time of sorrow, and how swift and short
His time of folly; and his time of sport :
And ever let his unrecalling crime
Have time to wail the abusing of his time. 15

Out, idle words ! servants to shallow fools.
Unprofitable sounds, weak arbitraters !
Busy yourselves in skill-contending schools;
Debate where leisure serves with dull debaters;
To trembling clients be you mediators :
For me, I force not argument a straw,
Since that my case is past the help of law. 16

తే॥ .ననువిను-వాఁడిట్లు.నఁదొడఁగె-ని,న్నె.నసినేటి
మాపున.ంద,నియఁగవలయు।
.నినుబల్మిఁగూ డెద-నీవొప్పకున్న-
.న్దై,గటారిచి.నీబంబునొకని।
ఁదుని,మినీయు,సుతుల .తోడసేపర్వ
.తోలఁగినటుల వాని.తోడనిజేరు।
.నొ.నరనేఁజాలుద. నొట్టిడిమిార.లున్న
తీర్గనిమిమ్ము.నొ, డిచితినంచు. 14

తే॥ .తనచె,లులెల్లరుం.దనపగవారు.గాఁ
జూడనివాఁడు.క,రము,కో,ణంగి।
వె.నుకొనితనుమ్మ్రి .వెక్కి-రించఁగను
.సిగ్గొందనీ.వంత.చెందెడుపల్లు।
.గనిపెట్టనిప్రొద్దు.గడచిపోకుంట-
,తనవేడ్క-వదివడి.న్దాఁటుచునుంట।
పనివడియఁకదిద్ద.బడినినేరంబు.గా,రింప నీ
రి,త్తగా.నెడ్డు వాని. 15

సీ॥ .పోపొండు సోమరి.పోతు మాటలు-తెల్వి.లేనివారలకెల్ల. బాని
నీండ్లు। [లి.వినిగుఱించి।]
కోఅమాలిన రొదల.క్క-అఁ గానితగవరుల్ - ప.నిఁగొనుఁడీ తె
పో.రాడుబడులకుఁ.బోయి-వాదాడుఁడు.బుసుపోని మొద్దులు.పొం
తఁజేరి। [.బారులుగను।

.జగడంబులాడి ర.చ్చకునెక్కి- వడఁకెడు.వారి ఖండుఁడురాయ
.సరకునేయఁగనొల్ల,వి.చారణ-నివు।.డరయఁగానేనునొకగడ్డి.పరకపాటి
.యైననాదగుసంగతి.కవసరంబు।.పద్యతులతోడుతోడఁ గ.న్పడమగాన.

రౌద్రరసః

సరోషదష్టాధికలోహితోష్ఠై।
వ్యక్తోర్ధ్వరేఖాభ్రుకుటీర్వహద్భిః।
తస్తారగాంభల్లనికృత్తకంఠై।
ర్భ్రాంకారగర్భైర్ద్విషతాంశిరోభిః॥ రఘువంశే- స7. శ్లో58. 1

ణత్థిపభవస్తన్స అపరాహోఅహంజ్జేవ ఏత్థఅబ
రద్ధాజాపలి ఊలదంసణాభవిఅ అగ్గదోభవామి।
ణిఉణివేఇదోఏహి॥ విక్రమోర్వశీయే॥ 2

అణజ్జ-అత్తణోహిఅ ఆణుమాణేణవే
క్షసి-కోదాణిం అణ్ణోధమ్మకంచుఅప్పవేసి
ణోతిణచ్చణకూవోనమస్సతవ అణుకిదిం
పఢివదిస్సది॥ శాకుంతలే॥ 3

కినుక.

గీ॥ .,కినుక,మ్రొగర్వంబడి కడుఁ.గెంపుమిగులు।
.,పలుదెఱలు-మీఁది రేకలఁ.దెలుపుబొమము।
.డులు-,ములుకులఁదెగినకుత్తు .కలును-,బొబ్బ।
.లొప్ప,పగఱితలలనేలఁ.గప్పెనతఁడు॥ 1

వ॥ ఏలినవారితప్పగాదు- మీకుఁగిట్టని నేనుమీ యెదుటనుంటచే నా దేనేరమిటు రావేనిపుణికా. 2

వ॥ దోసకాకి-నీతలంపుచొప్పనఁజూచెదవు-,పమ్మపుం,దొడవునను డి గడ్డిండాఁగిననూతినోబలు నీ,వాలకమిపుడిం కెవఁడు దెలుపఁగ లఁడు. 3

AUSTERITY

KING HENRY IV PART I *Act III. Sc*

He is as tedious
As is a tired horse, a railing wife;
Worse than a smoky house. 1

HENRY VI PART II *Act III. Sc. I.*

Virtue is choked with foul ambition.
And charity chased hence by rancour's hand;
Foul subornation is predominant.
And equity exiled your highness land. 2

RICHARD III *Act V. Sc III.*

Give me another horse,—bind up my wounds,—
Have mercy, Jesu !—Soft I did but dream —
O coward conscience, how dost thou afflict me !—
The lights burn blue.—It is now dead midnight.
Cold fearful drops stand on my trembling flesh.
What do I fear ? Myself ? There 's none else by :
Richard loves Richard ; that is, I am I.
Is there a murderer here ? No ;—Yes ; I am,
Then fly. What, from myself ? Great reason why,—
Lest I revenge myself upon myself.
Alack. I love myself. Wherefore ? for any good
That I myself have done unto myself.
O, no ! alas, I rather hate myself.
For hateful deeds committed by myself !
I am a villain : yet I lie, I am not.
Fool. of thyself speak well :....food, do not flatter.
My conscience hath a thousand several tongues,
And every tongue brings in a several tale,

భీబత్సరసము

—o—

ద్వి॥ .పొగఁజిమ్మునిల్లు నె.ప్పుండిట్లునా లి।
.,బెగ.డుగుఱ్ఱమువలె.విసిగించువాఁడు॥ 1

గీ॥ .,బీరమత్యాశచేగొంతు .పిసుకఁబడియె।
ఁ.దఱుముఁబడెఁ,జలమున మంచి.తనము-మఱియు।
ఁ.దగిలిచుఱ్ఱొధనంబు ,ప్రధానమయ్యె।
.న్యాయమేలినవారి రా.జ్యమునువిడిచె॥ 2

సీసమాలిక—

.ఇంకొకగుఱ్ఱము.సీవ్రనాకుండెమ్ము
.కట్టుమునాదగు.గాయములను।
.దయచూడుమానన్ను .దైవమా-
యాగుము- .కలఁగంటి-నింకెద్ది.కాదుగాని।
.పిఱికిబుద్ధియెట్లు .పీడించితివినన్ను-
. వెలవెలఁబాఱు,ది. వ్వెయిపుడు-నడి।
. రేయి-వడంకునా.మైయెడనిలిచెను.
. జడు,పుగ్గడించెడు.,చలువబోట్లు।
. దేవికివెఱచెద- .,నానిమి త్తమ-
మఱి.నాచెంత నెవ్వరు.న్నానరారు।
.ననునేనుఁబోమింతు- ,ననఁగ,నేనేనేను-

And every tale condemns me for a villain.
Perjury, perjury, in the high'st degree ;
Murder, stern murder in the dir'st degree :
All several sins, all used in each degree,
Throng to the bar, crying all,—"Guilty ! guilty !"
I shall despair. There is no creature loves me ;
And if I die, no soul shall pity me :
Nay, wherefore should they, since that I myself
Find in myself no pity to myself ?

.కలఁడయిక్కడనొక.ఘాతుకుండు।
.లేఁ-డొనునేనైన. లేలెమ్మురరుగెత్తు-
.మేమి-నన్నుండియే-.యేకతంబ।
.నేనెనాపైఁబగందీరుచుకొందు
నే.మోయని-నన్నయ్య.యోవలచెఁ।
.నేకారణంబున-.నాకునేనేయెద్ది.మో
మేలునొనరించి.యుంటచేత।
నోహోయటుఁకాన.యోనన్ను
సహ్యించు.కొనెదఁగుత్సితములొ.పనులునల్పి।
.నాఁడఁగావున మోస.గాఁడనునేనిప్డు
.కల్లవల్కుచునుంటిఁ.గాననేను।
.నవివేకినిన్గూర్చి.యనుకొనుమంచిగ-
.వెడఁగనిన్నీ వెఱ్ఱి.గడుకొనకుము।
.నావివేకము వేయి.నాల్కలుగలయది
.యెల్లనాల్కయుఁజెప్ప .,నెక్కటికిఁక।
పాపాత్మునిగనన్నుఁబ్రజలికథయుం
దప్పఁవల్దెర్దు-మిగులన.బద్ధమ్రపఁ।
.మాణముహత్యయుక్త-.మఱిగణింపఁగ
రాని.క్రూరఘాతుకతయుఁ.జేతియిట్టి।
.వివిధపాపము లెల్ల. వెల్లడిగాఁదాము
న్యాయసభనూహ్యఁగి.నన్నుదోషి।
.,దోషియనిభోమ వెట్టనె.ంతోనిరాశ।
ఁ.గొనెద -నన్గరుణించ.రును-సరిసరి।
.వార లెందుకటులఁజేయ.వలయు-నన్ను।
,నేనెనుంతకనికరించఁ.బూనఁగాన॥

PERICLES— *Act. i. Sc. iv.*

But see what heaven can do ! By this our change,
These mouths whom but of late, earth, sea, and air,
Were all too little to content and please
Although they gave their creatures in abundance,
As houses are defiled for want of use,
They are now starved for want of exercise :
Those palates, who, not yet two summers younger,
Must have inventions to delight the taste,
Would now be glad of bread and beg for it :
Those mothers who, to nousle up their babes,
Thought nought too curious, are ready now
To eat those little darlings whom they loved
So sharp are hunger's s teeth. that man and wife
Draw lots. who first shall die to lengthen life.
Here stands a lord, and there a lady weeping ;
Here many sink, yet those which see them fall,
Have scarce strength left to give them burial.
Is not this true ? .

సీసమాలిక—

అ.యినయుఁ బరికించు.మా దైవమేమి సే.యఁగలఁడో- మామాఱు
.పగుటవలన।
సైనోళ్లు-వీనినెం.తేనిన్న మొన్నటి.దాఁక భూమియు సము.ద్రంబు
గాలి।
.వానిజంతువులను .వాడుక లేమిచే .నిండ్ల ముఱుగునంత హెచ్చు
గనిడి।
.యైనఁదనుపఁ గొంచెమయ్యెనో- యిప్పఁడభ్యాసంబులే కివి.ప
స్తుపడియె
.గ్రొజ్వుల్గల్పింపఁ.గోరిన నాల్క-లి.ప్పుడు రొల్లెకెకడు.,ము
దమువొందు।
.మఱిదాని,యాచించు-ఁ .జి,ఱుతలఁ బెంచుట .కెంతయో,ద్రవ్య
ద్ధవ.హించినట్టి
.తల్లులేతమకన్న .పిల్లలందినసిద్ధ.పడెద-రాఁకలిపలు.వరుసయెంత।
.వాఁడిగనుండెను. .భార్యయుం బెనిమిటి .తమలోనెవరు తొ.ల్లఁ
,దెగటారి।
.బ్రతుకునుఁ బొడిగింప .వలయునోయని ,చీట్లు.తీయఁ దొడంగి-
కి.తెన్నెనొక।
.దొరయునుమఱియొక దొరసాని యచ్చోట .నిలఁబడిచేఁ చ్చు
.నీరసిల్లి।

.కూలుచున్నారు పెక్క-ండ్రు.సోలియచట।
ఁ.గాని-వారలపాటునుఁ.గాంచునట్టి
వారువారలఁ బూఁ్చెడు.బలములేక।

.నిలిచియుండిరిదంతయు.నిజముకాదె.

WINTER'S TALE— *Act III. Sc. II.*

But, O thou tyrant!
Do not repent these things, for they are heavier
Than all thy woes can stir; therefore, betake thee
To nothing but despair. A thousand' knees
Ten thousand years together, naked fasting
Upon a barren mountain, and still winter.
In storm perpetual. could not move the gods
To look that way thou wert.

RAPE OF LUCRECE

He, like a thievish dog, creeps sadly thence;
She, like a wearied lamb' lies panting there;
He scowls, and hates himself for his offence;
She desperate with her nails her flesh doth tear;
He faintly flies, sweating with guilty fear
She stays, exclaiming on the direful night;
He runs, and chides his vanish'd loath'd delight.
He thence departs a heavy convertite
She there remains a hopless cast—away.
He in his speed looks for the morning light:
She prays she never may behold the day;
"For day," quoth she, "night's" scrapes doth open lay,
And my true eyes have never practis'd how
To cloak offences with a cunning brow.

సీ॥ .సరియె-యో క్రూరచారా.జానీవునీయంకే.ముంగాం
బళ్ళాత్తాపము.వడంబోకు।
.కతమేమనంగ-ని.న్గాంచెదు.ముఖము.లన్నిటి
కవిభార.మగుచునుండు।

ఁ.గానసీవెద్దియున్గానించుటకు , నెట్టకోకకు
మానందొఱఁగుటపదప్ప।
.భక్తితోనొకవేయి., పర్యాయములుసీవు
.సాష్టాంగ మెరఁగుట.యైన-లేక।
.,యొక్క- పెట్టునఁబదివేల ,యుగములీవు।
.దినమొలన్గొడ్డు,కొండపై ఁ.దెఱిపిలేసి
.బలుతుపానున సీతునం.బ,స్తుపడిన।

ఁ.గానినీకీడువేల్పుల.,న్గరఁచలేదు. 5

సీ॥ ఆతడుదొంగకు.క్కట్టులక్కడనుండి
.,యలజడింప్రాకేడు.సోపేయుచట।
ఁ.గడు,రోజుచుండెను.బడలికంబడుగొట్టె
.పిల్లకై వడి-వాఁడు,.బిట్టునొచ్చు'
.కొన్నఁదన్నుండెట్టు.కొంచుండెఁ
దనతప్పఁ.గుఱిచి-,యాకెయుఁదన .గోళ్లతోడ।
.,మైజీల్చుకొనుచుండె .మఱియునాసఁదొఱంగి-
.నేరముజంకుల.న్గైమటపట్టి।
.యతఁడుపర్విడుమెల్లన .నామెనాటి।

As the poor frighted deer, that stands at gaze,
Wildly determining which way to fly,
Or one encompass'd with a winding maze,
That cannot tread the way out readily ;
So with herself is she in mutiny
To live or die which of the twain were better,
When life is sham'd, and death reproach's debter. 7

..బెడిదమా చేయికై మొఱ్ఱఁ బెట్టుచుండె।
.వాఁడుపరుగెత్తుచుం ద్రోఁ,తఁబడుచునుండె।
..సుంతలోన,ముగియ తన ..సుఖముఁగూర్చి॥

ఉ॥ .చేసినదానికై,వగవఁ,జెందుచు నక్కడనుండిరాజువి।
.చ్చేసె-నిరాశపొందియటఁ .జేడియయుండెను,భ్రష్టురాలుగా।
..వేసరిపొద్దుజూడఁగని .పెట్టునతండును-వెల్లడించుచే।
.దోసములన్నవల్-మఱియుఁ-ఁ,మంటబొమ,న్దోసగు,ల్మ్రాసుంగునన్
.ద్రోసెడునేర్పునాదుకనుఁ .దోయికొకప్పుడునై నలేఁటం।
..చాసతికోరుచుండు,నన,యంబు దినంబునఁజూడకుండుటన్॥ 6

సీ॥ .తావేటకానికిఁ,.దారసమైయెటు
పారిపోవుదునంచు.,వలనుమిగుల।
ఁజంకునఁజూచెడు,.జంకకై,వడి-లేక-
.కడుఁజిక్కతావునఁ.బడిబితాన।
ఁ.ద్రోవయెయ్యెదియైనఁ.ద్రోక్క-లేకుండిన
.దానిపోలిక-ఁదనలోనఁదాను।
..గుంజులాడుచుఁదన్ను .కొనుచుండెనచ్చెలి-
.బ్రతుకుసిగ్గునకులోఁ,బడినయప్డు।
.మఱియునెంతయునప్పనం.బడినవాని।
ఁ.దెల్లముగఁజాఫవేలుపు,.తెగడునపుడు।
.బ్రతికియుంటయెయొ-యటుకాసి.పట్లఁజావ।
ఁ..దివురుటయొ లెస్సయీ రెండు .తెఱఁగులనని॥ 7

భీబత్సరసః

తృషామహితాత్యాహతవిక్రమోన్యమః।
శ్వసన్ముహుర్దూర విసారితాననః।
నహంత్యదూరేపిగ జాన్మగేశ్వరో।
విలోల జిహ్వశ్చలితాగ్ర కేసరః॥ ఋతుసంహారే ప. 1. శ్లో 14

సముష్ఠితా శేషమృణాలజాలకం।
విసన్నమీనం ద్రుతభీతసారసమ్।
పరస్పరోత్పీడన సంహతైర్గజైః।
కృతంసరస్సాంద్ర వినుర్దకర్దమమ్॥ 2 శ్లో॥19

సఫేనలోలాయతవక్త్రసంపుటం।
విసన్నతాలోహిత జిహ్వమున్ముఖమ్।
తృషాకులంనిః సృతమద్రిగహ్వరా।
దవేక్ష్యమాణంమహిషీకులంజలమ్॥ 3 శ్లో॥27

శాకుంతలే

రమ్యంద్వేష్టియథావురం ప్రకృతిభిర్ణ్రత్యహంసేవ్యతే।
శయ్యాప్రాంతవివర్తనైర్విగమయత్యున్నిద్ర ఏవక్షపాః।
దాక్షిణ్యేనదదాతివాచముచితా మంతఃపురేభ్యోయదా।
గోత్రేషుస్ఖలితాదాభవతి చ ప్రీడావిలక్షశ్చిరమ్॥ 4

ఏ వ

కి॥ .,కడిదిదగదనస్మరగారుబుడు .,కడిమిదెలూపు।
.నూరుచుచుయవాటికిన్నగు .నోరుజెఱచి।
.నాల్కయల్లాడుచుండఁగ .నజుకేవడ
.సింగమేర్లఁజంపఁగు.చేరునయ్యా॥ 1

గీ॥ .మెండుగాఁబెరఁబడు తమ్మి.తూండ్లనిడుము
ఁబడినమాలు–వెఱచిపాఱు.,దెలివుటఁగులు॥
.కలిగియొండొంటఁదాఁకు ,చేఁగలమెకిమూఁ।
.పోరుచేదట్టముగ ,రొంపి.మీఱుమడుఁగు॥ 2

గీ॥ .నురుఁగునఁగదలుపొడవగు .నోటిదొప్ప।
.లెంతయుంబైకిఁజాపిన .యెఱ్ఱినాల్క–।
.లెనసి–కడుడప్పిఁగుంది– నీ.టిని వెదకుచు।
.ఁగొండపల్లముఁగార్చున్న .,పిండువెడలె॥ 3

చ॥ .సొగసులనేవగింపుఁదొలి.దొప్పున ,సుంతురులన్దనండు–,రే।
.లుగడుపుఁ,గూర్కు–లేక–పొర.లున్–నగరిల,బోటతోడని॥
.మ్మగమొగమోటమిన్ బలుకఁ .బోవ్రనెడన్దడఁబాటుఁజెందిత।
.ప్పగనని పేర్గుతిచ్చువడి.పొందుచునుండెడుసిగ్గు నెంతయ్య॥ 4

TIMIDITY

AS YOU LIKE IT *Act. I. Sc. III.*

Alas, what danger will it be to us.
Maids as we are to travel forth so far,
Beauty provoketh thieves sooner than gold. 1

CORIOLANNS *Act. I. Sc. III.*

But had be died in the business,
madam, - how then ?

HENRY VI PART II *Act. III. Sc. II.*

Upon the eye-balls murderous tyranny
Sits in grim majesty to fright the world. 5

KING GOHN *Act. III. Sc. III.*

I had a thing to say,—but let it go :
The sun is in the heaven, and the proud day,
Attended with the pleasures of the world
Is all too wanton and too full of gawds
To give me audience : if the midnight bell
Did, with his iron tongue and braven month,
Sound on into the drowsy ear of night :
If this same were a churchyard where we stand.
And thou possessed with a thousand wrongs;—
Or if that surly spirit, melancholy.
Had backed thy blood, and made it heavy thick ;
Which, else, runs tickling up and down the veins
Making that idiot, laughter, keep men's eyes. 4

భయానకపర్వము

గీ॥ .అటులమనకిఁ కేమి .యూహకు లొల్లవో!
.యంతకవ్యసనుఁ మేనపుఁడు- పుణము।
.పడుచుకన్నియలము- బంధుకోటికన్నదొం।
.గలనుఁ చేమి,సోయ,గంబుపడిగ. 1

వ॥ .కాని-యతఁడాపనిలో నుడిసినచోనమ్మాయపుఁజెట్టు॥ 2

ద్వి॥ .నీకనుపాపలఁ నెలకొనుమృత్యు!
.భీకరక్రౌర్యముఁ ర్పిం,బెగడింపు. 3

సీసమాలిక—

.నేఁజెప్పవలయును. నీకొక్క-,సంగతి-
.యైనఁబోలెన్మది- .యూహసమున।
ఁ.బ్రొద్దువెలయఁ చుండెఁ- ఁ.బ్రొన్నెట్టి
పగలు.కూడుకొని జగము.వేఁకలను।
.మిగులభోగంబున .మిక్కి-లీడాబున
మించెడుననాఁ.ల.కించులఁ కయి।
.యలవడిఁ గడి .యూహమతనయిన్న
.నాలుకతోడుత .న్మఱియుఁ దనరు।

And strain their cheeks to idle merriment.
A passion hateful, to my purposes—;
Or if that thou couldst see me without eyes;
Hear me without thine ears, and make reply,
Without a tongue. using conceit alone,
Without eyes, ears, and harmful sound of words,—
Then, in despite of brooded-watchful day,
I would into thy bosom pour my thoughts.—
But ah, I will not :—

MEASURE FOR MEEASURE— *Act III. Sec. 1.*

Ay, but to die, and go we know not where !
To lie in cold obstruction, and to rot ;
This sensible warm motion to become

.నిత్తడినోటితో .నెంతయుంగుస్కా-
రా.తిరిచెవిలోపల.మ్రొగసైనేని!

.మనమున్నచోటు, స.మాధి సే నేనియు
.నీకుందప్పులువేయు.నెగడెనేని!
.యటుగానియెడ- .నాము.రాగహాభూతము-
.పిత్తజ్వరమనీను.నెత్తురుక్కు!.
ఁ.బెట్టిచిక్కనఁజేసి.నక్కున-దీనిచో-
.గిలిగింత.నాళ్లకు .నలిపియద్ది!
.పర్వెడునెగదిగ.ఁబజల నేత్రంబుల
.విప్పెడునట్లులా వెట్టి-నగవు!
.నొనరించుచున్-మఱి.యును-

వారిబుగ్గలన్. .సోమరివేడ్క-కు.చొన్పునట్టి!
.గుణమునా,పూన్కు-ల.కుంగిట్ల-
దదిగాక-.కన్నులలేకీవు .నన్నుఁజూచె!
.దేని యాలించెద.వేని వీనులలేక-
.నాల్క-లేక,బదులు.పల్క-దేని!

.యూహమాత్రమె యుప.యోగపర్చుఁ
గనుల్ . సెవులుకీడ్నల్వ,ను.డువులనద్దు!
.నెదసియుండెదవేని నీ.యె,డఁదలోన!
ఁ.బోయుదున్నేను నాతలఁ.పుల-,సకలము!

.మిగులఁగనిపెట్టుచుండునీ.పగటియందు!
.నైన-ఁగానియటుల్నీయ .నహహా నేను.

సీ॥ .సరిశానిచచ్చట-.మఱియుఁబోపుటయెట.కో-
తెలియఁగ నేర-.ముంట-పేరు!

A kneaded cold; and the delighted spirit
To bathe in fiery floods, or to reside
In thrilling regions of thick ribbed ice;
To be imprisoned in the viewless winds.
And blown with restless violence round about
The pendant world; or to be worse than worst
Of those that lawless and incertain thoughts
Imagine howling;— it is too horrible.
The weariest and most loathed worldly life,
That age, ache, penury and imprisonment
Can lay on nature is a paradise
To what we fear of death.

.కొనినచలువనెత్తురును-మునీమ్ముగుటలు-
.మెలఁతవఁగలదెచ్చి.మెయిపిడిచిన!
.ముద్దయుగిటలమోద.ముంబొందియెంతయు-
.,నవనిలమునున్న .యట్టిజీవు!
ఁడగ్గియేళ్ళం,బాను.మూపులకొఱకు
పా.టించెనిదళసరి.ముంచుకబ్బ!
.పైనెలకొనుటయున్-.గానిపించని
గాడ్పు.బంజెఱవోయి నిల్క-డంగఱుగ!
.వడితోడసూఁగులా.డెడుజగమునకుఁ
జుట్టునెగిరంగొట్టఁబడుటయు-లేక!
.హద్దుమీఱుచుమఱి.యఱిమరతీఱని
.తలఁపులనుకొనెను.దానికన్న!
.నెక్కు-నయిదుమలఁ.బొక్కుట-యిదికడు
.గోరము-ముదిమినొ.గులును లేమి!
.,బండిమఱియుమనల .నందించిబడలిక!
.చీదఱలనుమిగులఁ.జేయునట్టి!
.యీ బ్రతు కెయరయఁగ .నెంతయుమేలగు!
ఁజచ్చిపొండెడు ,నగ,చాల్లకన్న! 5

భయానకరసః

గ్రీవాభంగాభిరామంముహురనుపతతిస్యందనేబద్ధదృష్టిః
పశ్చార్ధేనప్రవిష్టశ్శరపతనభియాభూయసాపూర్వకాయమ్।
దర్భైరర్ధావలీఢైఃశ్రమవివృతముఖభ్రంశిభిఃకీర్ణవర్త్మా।
పశ్యోదగ్రప్లుతత్వాద్వియతిబహుతరంస్తోకముర్వ్యాంపయాతి॥ 1

అమ్మో-నళిళనేలసింభముగ్గదోణోమాలిఅండజ్జి అ
వలణంమేమహులఅరో ఆహివట్టఇ-హలాపరిత్తాఅ
హమంఇమిణాదువ్వినీదేణ దుట్టమహులఅరేణ
పడిహాఁదిమణం-ణఏసోదుట్ఠోవిరమది-తాఅణ్ణ।
దోగమిస్సం-కహంఇదోవిమంఅణుసరది॥ 2

ముంచమం-అజూఏసఆసంగ చ్ఛమ్మి॥ 3

వె ఱి పు

ఉ॥ . వెంబడు తేరు-వం మెడ. నెట్టి చొ.రిం-బోరిం-బాచు-,నమ్ముచై
.నింబడునంచు వెన్నలకు .నిచ్చో మంగటి కేం చంచు-,బొం
.తంబఱుపున్నగంబు తిమి.వ,బ్బను,డేయ్యను నోరవిప్పి-దేం
.గుంబరికించుమాదిగువ.గొద్దిగ మెంతగకుంటదాఁటులన్. 1

వ॥ -చెలీ-నీటిపోతన్నవలి- జాజిప్పూడిచి-తిక్కుమనా మోమాట నెఱిపో-
నుచున్నది- చెలులారా యీచెక్కడు మ్మెడ బాటా పెట్టంబడున
న్గాపాడుడీ- యీతెంబరియాఁగవచ్చునాఁడు నిట్టనోఁడుచోటికే
గెదను- ఱిక నె-ట్లిచటికిఁగూడ ననెంబడించుచుండెడిఁ. 2

నన్ను విడువుమమ్మ నొద్దకుఁబోయెదను. 3

అ ద్భు త ర స ః

మందఃకవియశఃప్రార్థీ గమిష్యామ్యుపహాస్యతామ్।
ప్రాంసులభ్యే ఫలేమోహాదుద్బాహురివవామనః। రఘువం శే-న.
శ్లో॥ 3. 1.

ఆకారసదృశప్రజ్ఞః ప్రజ్ఞయాసదృశాగమః।
ఆగమైస్సదృశారంభః ఆరంభసదృశోదయః॥ శ్లో॥ 15. 2.

శరీరసాదాదసమగ్రభూషణా।
ముఖేన సాలక్ష్యతలోధ్రపాండునా।
తపఃప్రకాశేనవిచేయతారకా।
ప్రభాతకల్పాశశినేవశర్వరీ॥ న. 3. శ్లో॥ 2. 3

దినేషు గచ్ఛత్సునితాంతపీవరం।
తదీయమాసీలముఖం స్తనద్వయమ్।
తరశ్చకారభ్రమరాభినీలయో।
స్సుజాతయోః పంకజకోశయోశ్శ్రియమ్॥ శ్లో॥ 8. 4

తమంక మారోప్య శరీరయోగజై।
స్సుఖైర్నిషించన్తమివామృతంత్వచి।
ఉపాంతసమ్మీలితలోచనోనృప।
శ్చిరాత్సుతస్పర్శరసజ్ఞతాంయయుః॥ శ్లో॥ 26. 5.

అబ్బరము

కం॥ ,వెడగున్-గ,యి పెంపున్నే । ఁబడయంగా
ఁగోరినవ్వఁ.బడియెఁద-నాసన్।
బొడవగు నతనికిఁ బొంకం। బడఁపంఁనకుఁ
,గయిబాచు.మ,ఱుగుజ్జవలెన్। 1

కీ॥ .సాగసునకుఁదగునట్టి తె.ల్విఁగలవాఁడు।
.తెలివికిందగు చదువుల .వెలయువాఁడు
.చదువులకుఁదగినపనిని .స,ల్పువాఁడు।
.పనికిఁదగినట్టి, పెంపునఁ .ద,నరువాఁడు. 2

కీ॥ .ఒడలుచిక్కుటఁగొంచెము .తొ,డవుల, మెయిని
.నామెలొద్దుగపూఁదెల్పు.మోముతోడ।
.వేకువన్వెల్గుతగ్గు,జా.బిలినుదగు।
.చుక్కలుగలుగుమాపటు .చూడఁబడియె. 3

కీ॥ .బ్రొద్దులున్నిండబలిసిన .బో,టినల్ల।
.ముక్కలచనుంగవయుఁ దేంట్లఁ.బొదుగఁబడిన।
.పొ,ల్పుమీఱెడు తామర. మొగ్గలోయి।
.దగుసి ,రిస్మ్ఁదుమిక్కిలి-,దెగడుచుండె. 4

కం॥ కడునొడలు, బెరయఁబొడమి,నిఁ .గుడుహాయిం
బాలవాసఁ గురియించెడునా।
,బుడుతఁదొడవిడికొడుకుతా। ఁకుడుచువిఁ
,దడవొందెదొర, మొగుడు కందోయిన్. 5

రఘుర్భృశంపక్షసితేన తాడితః।
పపాతభూమౌసహసైనికాశ్రుభిః।
నిమేషమాత్రాద వధూయతద్వ్యధాం।
సహోత్థితస్సైనికహర్షనిస్వనైః॥ శ్లో॥ 61. 6

కులేనకాంత్యావయసానవేన।
గుణైశ్చతైస్తైర్వినయప్రధానైః।
త్వమాత్మనస్తుల్యమమంవృణీష్వ।
రత్నంహ్యమాగచ్ఛతుకాంచనేన॥ స 6. శ్లో॥ 79. 7

అలోకమార్గం సహసాప్రపంత్యా॥
కయాచిద్వేష్టనవాంగమాల్యః।
బద్ధంవసంభావిత ఏవతావ।
త్కేణరుద్ధోపిచకేశపాశః॥ స 7. శ్లో॥ 6. 8

విలోచనం దక్షిణమంజనేన।
సంభావ్యతవ్యంచితవామనేత్రా।
త్వత్తోనవాతాయన సన్నికర్షం
యయౌశలాకామపరావహస్తీ॥ శ్లో॥ 8. 9

తారాఘనవృష్టిరివావిబన్ధ్యా।
నాధ్యోనజగ్ముర్విషయాన్తరాణి।
తథాహి శేషేన్ద్రియవృత్తిరాసాం।
సర్వాత్మనాచక్షురివప్రవిష్టా॥ శ్లో॥ 12. 10

నృపతేఃప్రతిషిద్ధమేవత త్కృతవాన్స్వం క్తిరథావిలంఘ్యయత్।
అసధేపదమర్పయన్తి హి శ్రుతవంతో పిరజోనిమీలితాః॥ 11

సీ॥ ఎడఁదనద్దానిచేఁ గొట్టఁబడిరయ్యె
మొనకనులసేటితోడుత మబ్బడయ్యె
నరకుఁగొనకాఁ నొగులునిమునంలోన
హోయిఁగను జళములరొదతోడలేచె. 6

గీ॥ కొలముచేవన్నెచేతనుఁ గ్రొత్తయాకు
నడఁకువమొదలగునాగొనఁబుచేత
నీకుసరియగునాతనిన్ బెండ్లియాడ
రతనము పసిండితోడుత జతపడునని. 7

గీ॥ తురితముగఁగిటికీదారి కరుగుచున్న
యొకతెచేఁ జేయిచేతఁబట్టుకొనఁబడియ
జుట్టువిడిపూలురాలెడు నట్టిజుట్టు
నరకుఁగొనఁబడదంతలోఁ దనుఁగుమఁబడఁగ 8

గీ॥ కాటుకింకొకరితి కుడి కంటఁబెట్టి
యెడమచూపునకద్దాని నిదుటమాని
కడువడిగ జాలకఱ్ఱచెం గటికిమిగుల
జోకమైనేగుదెంచె సలాకఁబట్టి. 9

గీ॥ రాగవుందమకన్ను లంద్రావుచెలులు
సలుపలేకుండి రొండు పనులెవియైన
వినికిమొదలగువారిత కిన చెయిదము
లెల్లఁజూపునఁజొరఁబడి యెన్నిజముగ. 10

గీ॥ జేసి కేదితగదొ దానినాయె కిమ్మనఁడు
శెలఁగిహద్దుమాఱి సలిపినాఁడు 11

శాపోప్యదృష్టతనయాయాన పద్మశోభే।
సానుగ్రహోభగవతామయిపాతితోయమ్। [స 9 శ్లో॥ 74.

శ్యామ్యాంబహాన్న పిఖలుక్షితిమింధనేద్ధో,
బీజప్రరోహజననీం జ్వలనఃకరోతి॥ శ్లో॥ 80. 12

సమమాపన్నసత్వాస్తారేజురాపాండురత్విషః।
అంతర్గతఫలారంభా స్సస్యానామివసంపదః॥ స 10. శ్లో॥ 59. 13

సుతౌలక్ష్మణశత్రుఘ్నౌ సుమిత్రాసువేయమా।
సవ్యగారాధితావిద్యా ప్రబోధవినయావివ॥ శ్లో॥ 71. 14

తావుభావపిపరస్పరస్థితౌ।
వర్ధమానపరిహీనతేజసౌ॥
పశ్యతిస్మజనతాదినాత్యయే।
పార్వణోశశిదివాకరానివ॥ స॥ శ్లో॥ 82. 15

సాసీతాసన్నిధావేవ తంప్రవేకథితాన్వయా।
అత్యాహూథోహినాకీణా మకాలజ్ఞో మనోభవః। స 12. శ్లో॥ 33. 16

.తప్పదారినడుగుఁ.జొప్పింత్రుచ,మువరు।
.లయ్య్య,రాయసమున.నడఁగువారు. 11

గీ॥ .కనుపడనికొడుకు మొ.గమఁ,బమ్మసిరిగల।
.నాకుమేల్గఁవిట్టి.నారుమారు।
.నె,అయునగ్గిమక్కి—.నేలఁగాల్చుదాని।
.వి త్తనంబుల మొల.పించునట్లు. 12

గీ॥ .ఒక్క—మా టెనూలు.నొంచినయవ్వార।
.లించుకంత లెల్ల.మించులలర,
ఁ.బొట్ట జుతోడఁ.బొలుపారుచుండెడు।
.పై,రుసిరులమాడ్క—ఁ.బరగుచుందు? 13

గీ॥ .కనియె,లచ్చనసతురుగ్గు.లనుకొడుకుల।
ఁ.గవలవారలసుమితర.మిపులఁ,బొటు।
.తోడనేర్చినవిద్దియ.ద్దొడ్డ,యెఱుక।
.మేటియడఁకువఁగాంచిన.సాటిమా ఱి. 14

గీ॥ .ఒండొరువులనెదిరి.యుండినవారల।
ఁ.గనుఁగొనియెనిరువుర—.మనిసిగుంపు।
.హెచ్చుతగ్గులెలుఁగు.లెనసి,నండన్లు।
.పున్నమ,కలువదొర.బొద్దులవలె. 15

గీ॥ .ఆపెసీతబాపు.నందెయవ్వానిని।
.గోరుకొనయెఁదనదు .,కొలముఁజెప్పి।
.మిగులఁ,బెంపుఁజెంది .,మోఁతల,వలరాజు।
.,లెఱులమించిచెడ్డ .లెఱుఁగకుండు. 16

ఇతస్తతశ్చావే దేకో మన్వేష్టం భర్తృచోదితాః।
కపయశ్చారుచా ర్తస్య రామస్యేవమనోరథాః॥ శ్లో॥ 59. 17

ప్రవృత్తావుపలబ్ధాయాం తస్యాఃసంపాతిదర్శనాత్।
మారుతిస్సాగరంతీర్ణ స్సంసారమివనిర్మమః॥ శ్లో॥ 60. 18

దృష్టావిచిన్వతా తేన లంకాయాం రాక్షసీవృతా।
జానకీవిమలీభిః పతేవమహౌషధిః॥ శ్లో॥ 61. 19

పత్యభిజ్ఞానరత్నంచ రామాయాదర్శయత్కృతీ।
హృదయంస్వయమాయాతం వై దేహ్యేవమూర్తిమత్॥ శ్లో॥64.

సైషాస్థలీయత్రవిచిన్వతాత్వాం।
భ్రష్టంమయానూపుర మేకముర్వ్యామ్।
అదృశ్యతత్వచ్చరణారవింద।
విశ్లేషదుఃఖాదివబద్ధమానమ్॥ స 13. శ్లో॥ 23. 21

ఏతద్గిరేర్మాల్యవతఃపురస్తా।
దావిర్భవత్యంబర లేఖశృంగమ్।

కీ॥ ..ఒడయచేతనుఁబంపగాఁ .బఱిసినకోఁతు।
.లిచలనచటనునై దేయి .నెనుగులకాయి।
..త్రిప్పబన్నఁగుచుండిరెం .తేనెయొడమి।
ఁ.గుందుచుంటినసీ.చాము.కొక్కొఁనఁగ. 17

కీ॥ ..మానుయయాపెదయిన.యినికియు.సంతాత।
..దరిసెనంబువలన .నెఱుఁగఁబడఁగ।
.దాఁటిపోయెనొకట .మేటిముస్నిటిని।
ఁ..దగులుజాఱువాఁడు ..తగులమువలె॥ 18

కీ॥ .చూడఁబడియెరక్క. సుఁడు, బొంసువఁబడి
.నట్టిజానకి-తను.న,రచుచున్న।
.వానిచేత-విసముఁ.బరఁగించుతీఁగెల।
ఁ.గలసియున్న,జీవ.గఱ్ఱమాడ్క. 19

కీ॥ .మఱిదు ఁదనచుపనిని.నెఱవేర్చుకొనియాఁడఁ।
.డానవాలుతన.నుప్పగించె।
ఁ.ద,విలిరామునకునుఁ.దనయంతయాప్తుఁ
ఁ.బొందినచ్చుసీత.డె,ందమువలె. 20

కం॥ ఇచియచ్చోఁ కెచ్చటని .న్వెదకెదునాఁ డుఁ
బడియెఁ.నీయడుగుంచ।
మ్మిఁదొ,ఱఁగు,కతనన్వనటుం .బొ,దపినటుల
నొక్కయండె.మూఁగతనమునఁ. 21

కీ॥ .ముందుఁ,దోఁచుచుండె.మొ,యిలొరచుచుసీ।
.మాలెమంతమనెడు.మ,లఁగలకొన।

నవంపయోయత్రఫునైర్మయాచ।
త్వద్విప్రయోగాశ్రుసమంవిసృష్టమ్॥ శ్లో॥ 26. 22

త్వయాపురస్తాదుపయాచితోయః।
సోయంవటశ్యామఇతిప్రతీతః।
రాశిర్మణీనామినగారుడానాం।
సపద్మరాగఃఫలితోవిభాతి॥ శ్లో॥ 53. 23

అనంతరత్నప్రభవస్యయస్య।
హిమంనసౌభాగ్యవిలోపిజాతమ్।
ఏకోహిదోషోగుణసన్నిపాతే।
నిమజ్జతీందోఃకిరణేష్వివాంకఃకుమార సంభవే స॥ శ్లో॥ 3. 24

తాంహంసమాలాశ్చరదీవగంగాం।
మహౌషధీంనక్తమివాత్మభాసః।
స్థిరోపదేశాముపదేశకాలే।
ప్రపేదిరేప్రాక్తనజన్మవిద్యాః॥ శ్లో॥ 30. 25

పుష్పంప్రవాళోపహితంయదిస్యా।
న్ముక్తాఫలంవాస్ఫుటవిద్రుమస్థమ్।
తతోనుకార్యాద్విశదస్యతస్యా।
స్తామోపమర్యన్తరుచేస్మితస్య॥ శ్లో॥ 44. 26

స్వరేణతస్యామమృతప్రసూతేవ।
ప్రజల్పితాయామభిజాతవాచి।
అప్యన్యపుష్టాప్రతికూలశబ్దా।
శ్రోతుర్వితంత్రీరివతాడ్యమానా॥ శ్లో॥ 44. 27

.క్రొత్తనీరెచటనొకొలమబ్బుల- న్నిన్ను।
.నెడయునాదుకనుల.విడువఁబడియె. 22

కీ॥ .మునుపునీచేత వేడఁబ.డెనెదియదిది।
.చాఁమయసునట్టి.వాడిక. జనెడుమఱ్ఱి।
.పండులన్నిండికెంపుల.మెఁండుకొన్న
.గరుడపచ్చలప్రోవటు. మెఱయుచుండె. 23

కీ॥ .కొలఁదికిన్మీఱినరతన.ములగనియగు।
.దేనికిన్మించుసొగసు,గు.దింపలేదు।
.దోసమొక్కైన,గొనములరాసిలోన।
.మునుఁగు-మచ్చవెన్నెలతేని.మినుకులవలె. 24

కీ॥ .వేల్పులేటిఁగా,ర్తుదనంచ.చాల్పులవలె।
.రేయిఁబెన్మిందునద్దానిచాయలట్ల।
.మిగులఁజూఁడుకైనబుద్ధింగ .లిగినయాపె।
.దెల్వతఱిదొలిబామువిద్దియలుపొందె. 25

కీ॥ .ఇగురులోననునుపఁబడు.నేనిపువ్వు।
.పవడమునము త్తియముతాపఁ.బడినయెడల।
.నప్పుడాపెకెమ్మోవియం.దలరునచ్చ।
.చిఱునగవునకుఁబోలికఁ.జెందవచ్చు. 26

కీ॥ .తీయపల్కులుగల్గునా.తీఁగెఁబోడి।
.యెంతయుంబాటకైయె,లుఁ.గెత్తినపుడు।
.వినెడువారికిసుతిచెడు.వీణియవలె।
.మివ్వలఁగోయిలకూఁతగూ.డవెగటగును. 27

ప్రవాతనీలోత్పలనిర్విశేష।
మధీరవిప్రేక్షితమాయతాక్ష్యాः।
తయాగృహీతంసుమృగాంగనాభ్య'
స్తతో గృహీతంసుమృగాంగనాభిः॥ శ్లో॥ 46. 28

సరోపమాద్రవ్యసముచ్చయేన।
యథాప్రదేశంవినివేశితేన।
సానిర్మితావిశ్వసృజాప్రయత్నా।
దేకస్థసౌందర్యదిదృక్షయేన॥ శ్లో॥ 19. 29

శామ్యేత్ప్రత్యపకారేణ।
నోపకారేణదుర్జనः॥ స 2. శ్లో॥ 40. 30

తస్మిన్ను పాయాస్సర్వేనः క్రూరేప్రతిహతక్రియాः
వీర్యవంత్యౌషధానీవవికారే సాన్నిపాతికే॥ శ్లో॥ 48. 31

ప్రయోజనాపేక్షితయాప్రభూణాం।
ప్రాయశ్చలంగౌరవమాశ్రితేషు॥ స 3. శ్లో॥ 1 32

వర్ణప్రకర్షేసతికర్ణికారం
ధునోతినిర్గంధతయాస్మచేతः।
ప్రాయేణసామగ్ర్యనిధౌగుణానాం।
పరాఙ్ముఖీవిశ్వసృజఃప్రవృత్తిः॥ శ్లో॥ 28. 33

అలోకసామాన్యమచింత్యహేతుకం।

గీ॥ .బలుక,రువలియందలినల్ల .కలువమాడ్కి!
.వెలయుచుండెడువాల్గంటి.బెగురుమాడ్కి!
.యాఁడుజింకలనుండియా.చే,జెగొనెనో!
.యూపెవలన నేర్చుకొనెనో.యాఁడుచేర్పి. 28

గీ॥ .ఒప్పఁగాఁదగుతావ్రు.నుంచఁబడిన!
.సా,టిదినుసుగమిక్బలు.జ,తనము మెండు!
.నలుపఁబడియెనా వెలఁదుక.నలువచేత!
.నొ,కటఁగలసా,రుఁజూచుకో.రికనవంగ. 29

ద్వి॥ .కడుదుండఁగీడుచ.క్కఁబడఁడు నేలు!
.గె,డఁగూర్చుటన్మాఱు .కీడునఁగాని. 30

గీ॥ .వీ,సరములయ్యెమాచేయు.వె,రవ్రుతెల్లి!
.వై,ళమెంతయుఁగూళ్ళు.వానిదొడఁ!
.సా రెసా రెకుఁజెలరేగు.జ,న్మి యందు!
.మంచిసత్పుత్రుఁగలిగిన.మందులవలె. 31

ద్వి॥ .పనికావలసినప్డు.ప,జలకుగా,ర!
.మ,నుఁగులయెడఁగ,ద.లాడుఁదఱుచుగ. 32

గీ॥ నిండువన్నియఁగలిగియుఁ.గొండగోఁగు!
.తావిలేకున్కిచేతఁ.దమునొగిల్చె!
.తర్కుగగొ,నములన్నియుఁ.గూర్చుపట్లు!
.పెడమొగంబిడువేలుపు.పెద్దనడత. 33

ద్వి॥ .క,తము తెలియఁబడ.కజగములో,న!

ద్విషంతిమందాశ్చరితమ్మహాత్మనః స 5. శ్లో॥ 74. 34

అపమేఘోదయంవర్ష మదృష్టకుసుమంఫలమ్।
అతర్కి-తోపపన్నంవో దర్శనంప్రతిభాతిమే॥ స6. శ్లో 53 35

మూడంబుద్ధమివాత్మానం హైమీభూతమివాయనమ్।
భూమేర్దివమివారూఢం మన్యేభవదనుగ్రహాత్॥ శ్లో॥ 54. 36

అంగుళీభిరివకేశసంచయం।
సన్నిగృహ్యతిమరంమరీచిభిః।
కుడ్మలీకృతసరోజలోచనం।
చుంబతీవరజనీముఖంశశీ॥ స 8. శ్లో 63. 37

రక్తభావమపహాయచంద్రమా।
జాతఏషపరిశుద్ధమండలః।
విక్రియానఖలుకాలదోషజా।
నిర్మలప్రకృతిష్వసిద్ధోదయా॥ శ్లో॥ 65. 38

ఉన్నతేషుశశినఃప్రభాస్థితా॥
నిమ్ననంశ్రయపరంనిశాతమః।
నూనమాత్మసదృశీప్రకల్పితా।
వేధసాహిగుణదోషయోర్గతిః॥ శ్లో॥ 66. 39

.వతులేనిపెద్దన.కన్నీఁ ,దుల్వనెగసు. 34

గీ॥ .కారుమబ్బుగమ్మ.నయొకురిసెనువాన।
.పువ్వుకానరాక.పొడముపండు।
.తలఁతుమీరలిన్లు.వరిసెనమిచ్చుట।
.యీర-నాకుఁగోర.నట్టికోర్కె. 35

గీ॥ .వట్టిమొద్దుతెల్వి.బడసినచందాన।
.నోర-యినుముబంగ.రైనకరణి।
.బువినివిడచినేను.నివికెక్క-నల్లెంతు।
.ననుఁగురించిమీదు.నెనరువలను. 36

గీ॥ .కురుల,గుంపుజేళ్ల.కెరవున- మిక్కిల।
ఁ,జేలువమీఅనిరులఁ .దొలఁగఁద్రోసి।
.మొ,గడు,తమ్మిచూడ్కి- .నెగడుకేయిమొగంబు।
.క,డలివెన్నముద్దు.లిడెడుమాడ్కి-. 37

గీ॥ .త,మ్మిపగతుఁడెఱ్ఱి.దనమునువిడనాడి।
.క,రము,సుద్దరూపు.గలిగెనుఁదఱి।
.నేగినొదవుమార్పు.చెలఁగదుతిరముగ।
.నచ్చమా,గొనంబు.నందు,పడల. 38

గీ॥ .చందురువెలుంగు,మిఱ్ఱుల.యంగనుండె।
.మాపుచీఁకటిపల్లంబు.ప్రాపుదవిలె।
ఁ.దమకుఁదగినట్టిగొనముదో.నములనడత।
.నిక్క-ముగఁదమ్మిచూలిచే.నెరపఁబడియె. 39

సుకాంత కాంతామణికాంతుకారం।
కూజంతమాఘూర్ణితరక్తనేత్రమ్।
ప్రస్ఫారితోన్నమ్రవినమ్రకంఠ।
మ్ముహుర్ముహుర్న్యంచితచారుపుచ్ఛమ్।
విశృంఖలంపక్షతియుగ్మమాష।
ద్దథాసమానందగతిమ్మదేన।
శుభ్రాంశువర్ణంజటిలాగ్రపాద।
మితస్తతో మండలకైశ్చరంతమ్।
రతిద్వితీయేనమనోభవేన।
హ్రదాత్సుధాయాఃప్రతిగాహ్యమానాత్।
తంవీక్ష్యఫేనస్యచయంనవోత్థ।
మివాభ్యనందత్ క్షణమింద్రమూళిః॥ స 9. శ్లో॥ 2-3-4 40

అహేతుహాసచ్ఛురితాననేందు।
ర్గృహాంగణక్రీడనధూళిధూమ్రిః।
ముహుర్వదన్కించిదలక్షితార్థం।
ముదంతయోరంక గతస్తతాన॥ స శ్లో॥ 43. 41

భవన్తి వాచోవసరేప్రయుక్తా।
ధ్రువంఫలావిష్టమహోదయాయ॥ స 12. శ్లో॥ 43. 42

వీచీక్షోభస్తనితవిహగశ్రేణి కాంచీగుణాయా।
స్సంసర్పంత్యాఃస్ఖలితసుభగం దర్శితావర్తనాభేః।
నిర్వింధ్యాయాఃపథిభవరసాభ్యంతరస్సన్నిపత్య।
స్త్రీణామాద్యంప్రణయవచనం।
విభ్రమోహిప్రియేషు॥ మేఘసందేశే॥ స. 1 శ్లో॥ 29. 43

సీ॥ .కూ,టమి,న్మానిసి .కుత్తుకనొగ వెట
.ను,లివటుముద్దుగ.బలుకుదాని।
.నెంతయుఁదిరిగెడు.నెఱ్ఱకన్నులదాని-
ఁ.బొలపుగఁగ్రిందుమీఁదులకుఁజాఁప
ఁ.బడుగొంతుఁగలదాని- .మడిచెఁతోఁ
గ.ల్గినదాని-సంకెల.లేనిదాని।
.సుంతతెక్క-మొదళ్ల .బోడు వెళయు దాని-
.మత్తునహాయిగ .మలయుదాని।
.చందురుని,డాలలరుదాని-.జడలుగట్టు।
.కోనయఁగుదాని-ఁబ,ల్లటీ.ల్గొనెఁదాని।
ఁ.ద్రచ్చఁబడుపాలనుర్గు,వి.తముగుదాని।
ఁ.గని,చిటికసంతసిలెబుడు.తనెలతాల్పు. 40

గీ॥ .క,తము లేనినగు మొ.గంబు,జాబిలి-నింటి।
.ముంగిటాటనంటు.బుగ్గిచాయ।
.మాటికించుకంత.మాటాడుచెడ్డదో।
.వారి,హాళిఁబెంచెఁ.జేరితొడను. 41

ద్వి॥ .తగిన,యదును వే,చి.తగిలించుమాల।
.లగుని,క్కువముగమే.ళ్లమరుపెఁ,ఘనకు. 42

గీ॥ .తె,రలునల్ల మోయుపిట్ట,బం.తి,మొలనూలు।
.నే,రుపడునుడిబొడ్డుతో.జాతినడుము।
.వ,ంకచవిఁగొనుమాత్రోవ-ఁ.బ,డతులతోలి।
.వలుపుపలుకుమగలఁగద.వారిహాయలు. 43

జ్ఞాతాస్వాకోవివృతజఘనాం కోవిహాతుంసమర్థః శ్లో॥ 45. 44

కేవానన్యఃపరిభవపదంనిష్ఫలారంభయత్నాః ॥ శ్లో॥ 58. 45

కాంతోదంతస్సహృదుపనతః।
సంగమాత్కించిదూపః ౮ స 2. శ్లో॥ 39. 46

ననాత్మానంబహువిగణయన్నాత్మనైవావలంబే।
తత్కల్యాణిత్వమపినితరాంమాగమఃకాతరత్వమ్।
కస్యాత్యంతంసుఖముపనతం దుఃఖమేకాంతతోవా।
నీచైర్గచ్ఛత్యుపరిచదశా చక్రనేమిక్రమేణ॥ శ్లో॥ 49. 47

ప్రత్యుక్తంహిప్రణయిషుసతామీప్సితార్థక్రియైవ॥ శ్లో॥ 54. 48

కేషాంవస్యాదభిమతఫలా ప్రార్థనాహ్యుత్తమేషు॥ శ్లో॥ 65. 49

పటుతరదవదాహోచ్ఛుష్క సస్యప్రరోహాః।
పరుషపవనవేగోత్థి సంశుష్కపర్ణాః।
దినకరపరితాపక్షీణతోయస్సమన్తా।
ద్విదధతిభయముచ్చైర్వీక్ష్యమాణావనాన్తాః।
ఋతుసంహారే స॥ 1 శ్లో॥ 22. 50

జ్వలతిపవనవృద్ధఃపర్వతానాందరీషు। 51

ద్వి॥ .పసయెఱింగినవాఁడె.వడుపిడ్వఁగలుగు।
.దినమొలతోనున్న.టేఁగియఁబోడి. 44

ద్వి॥ .కొఱగానిపనిఁబూను.కొన్నట్టివారె
.వరునిక్కముగనవ్వు.పాలుగాకుండ్రు. 45

ద్వి॥ .చెలివలనఁదెలియు. చెలువునిమాట।
.కలయికకంటెనుఁగ,డమయొక్కింత. 46

గీ॥ .బిట్టుతలపోసినాయంత.దిట్టనైతి।
ఁ.బున్నియముకలదానసి.వుచ్చెఱవకు।
.నతమసుకమెవనికయిన..కైతదెసకిలు।
.కమ్మివలెఁగిందుమీఁదనై.కడచుఁగాని. 47

ద్వి॥ .బలుమంచివారలు.బదులువాకొనుట।
.యడుగువారికిఁగోర్కె.యందెంచుటకద. 48

ద్వి॥ .ఏవారికోరిక.లీడేఱకుండు।
.వా,విరిమేలైన.వారలయందు. 49

గీ॥ కారుచిచ్చునఁగ్రాగిన.పైరుమొక్క।
.లెక్కజొగాలికెగరెడు.నెండుటాకు।
.లెండకింకనీళ్ళులెల్లెడలఁగల్గి।
.యడవులెత్తునఁగన్నఁడి.జమువ్రగొలుపు. 50

గీ॥ .మెట్టపల్లంబులన్గాలి.మాఱిమండు।

స్ఫుటతిపటునినాదైః శుష్క-వంశస్థలీషు।
ప్రసరతితృణమధ్యేలబ్ధవృద్ధిఃక్షణేన।
గ్లపయతిమృగవర్గం ప్రాంతలగ్నోదవాగ్నిః శ్లో॥ 52. 51

నితాంతనీలోత్పల పత్రకాంతిభిః।
క్వచిత్ప్రభిన్నాంజనరాశిసన్నిభైః।
క్వచిత్సగర్వప్రసుదా స్తనాభైః।
సమాచితంవ్యోమఘనైస్సమంతతః॥ స 2. శ్లో॥ 2. 52

ప్రభిన్నవైడూర్యనిభైస్తృణాంకురైః।
సమాచితాప్రోత్థితకందలీదలైః।
విభాతిశుక్లేతరరత్నభూషితా।
వరాంగనేవక్షితిరింద్రగోపకైః॥ శ్లో॥ 5. 53

పయోధరైర్భీమగభీరనిస్వనైః।
స్తడిద్విరుద్వేజితచేతసోభృశమ్।
కృతాపరాధానపియోషితఃప్రియాన్।
పరిష్వజంతేశయనేనిరంతరమ్॥ శ్లో॥ 11. 54

వివక్షతపుష్పాం నలినీ సముత్సుకా।
విహాయఃభృంగాఃశ్రుతిహారినిస్వనాఃః।
పతంతిమూఢాఃశిఖినాంప్రసృత్యకాం।
కలాపచక్రేషునవోత్పలాశయా॥ శ్లో॥ 14. 55

కాశాంశుకావికచపద్మమనోజ్ఞవక్త్రా।
సోన్మాదహంసరవనూపురనాదరమ్యా।
ఆపక్వశాలిరుచిరాతనుగాత్రయష్టిః।

ఁ. బెనురొదలఁ గ్రాలు కొండిన. వెసురుపొదల।
ఁ. గడ్డిదిరుగునొ, క్కు-మ్మడి. న్ని, పిసుపంగి।
. క, డఁగగిలి కాగుచిచ్చు, మె. గము ఁ, గలఁచు. 51

గీ॥ . ఉ, రవు, కఱకల్వయాకు. డా. లొలు-, మిన్ను।
. ముక్క-లొమసికుప్పరం. గొక్క-బోలు।
. నొ, కొటనిండుచూలాలుచం. టికొ ఁ బాయ।
ఁ. గలుగునుబ్బలనిబగకుఁ. గ్రమ్మఁబడియె. 52

గీ॥ . తునక లొ, పిల్లి కన్ను ర. తనమువంటి।
. గతిక మొలక-వెలువడు. నరటియాకు।
. ల, మయి-నారు గ్రవురుగుల-. నమరుఁ బుడమి
. తెలుపు కానితొ, డ్డులనొప్ప. చెలువవలెను. 53

గీ॥ . అ, డలుఁగొల్చుచుబిట్టుఱి. మెడుకొ, బుళ్ళుల।
. మెఱపుల, న్గొయ్యలులుకడు. వెఱవ్రఁజెంది।
. నేర మొనరించినట్టిపె. న్నిట్టులనైన।
ఁ. కొగిలిం గ్రతుకొందురుబిగి. గాఁబఱపున. 54

గీ॥ . త, మి-నలరు తేకుఁదొఱఁగిన. త, మ్మినెడసి
. చెవులకుఁ హాయిగారొదఁ. జేయు తేటు।
. లాడు నెమళులపురికన్ను. లందుఁబడెడు।
ఁ. గ్రొత్తకల్వాసచేఁ దెల్వి. ఁగొ, లుపోయి. 55

గీ॥ . తెల్లవలువ-, నెరవి. రియుతమ్మి మోము-మ।
. త్తిలు, తెలిపులుఁగుగొద. ను, లియునందె।
. పండినవరిబె, డఁగు. పల్చనిమ్మ దిగె।

ప్రాప్తాశేరన్నవధూరివరూపరమ్యా॥ స 3. శ్లో॥ 1. 56

కాశైర్మహీశశిరదీధితినారజన్యో।
హంసైర్జలానిసరితాంకుముదైఃపరాంసి।
నష్టచ్ఛదైఃకుసుమభారనతైర్వనాంతాఃశుష్కీకృతాన్యుపవనానిచమాలతీభిఃశ్లో॥ 2. 57

చంచన్మనోజ్ఞశఫరీరసనాకలాపాఃపర్యంతసంస్థితసితాండజపంక్తిహారాఃనద్యోవిశాలపులినాంతనితంబబింబాఃమందంప్రయాంతినమదాఃప్రమదాఇవాద్యశ్లో॥ 3. 58

వ్యోమక్వచిద్రజితశంఖమృణాలగౌరైఃస్యక్తాంబుభిర్ఘుతయాశతశఃప్రయాతైఃసంలక్ష్యతేపవనవేగచలైఃపయోదైఃరాజేవచామరవరైరుపవీజ్యమానఃశ్లో॥ 4. 59

మందానిలాకులితచారుతరాగ్రశాఖఃపుష్పోద్గమప్రచయకోమలపల్లవాగ్రఃమత్తద్విరేఫపరిపీతమధుప్రసేకఃశ్చిత్తంవిదారయతికస్యనకోవిదారఃశ్లో॥ 6. 60

తారాగణప్రవరభూషణముద్వహన్తీమేఘావరోధపరిముక్తశశాంకవక్త్రాజ్యోత్స్నాదుకూలమమలంరజనీదధానావ్యక్తింప్రయాత్యనుదినంప్రమలాదేవశా 61

.గూ డెం.గారు.క్రొత్త.కోడలువచె 56

గీ॥ .నేలఱెల్లు_చేయు.సెల_యేళ్ళసిళులు।
ం.దె.లివులుంగులు_కోలంబు.వెలికిలువలు।
.పీ.ంటితోట.గముల.విరజాజు_లేడాకు
.పొన్నలడవుందెలు.పుగనొనర్చె. 57

గీ॥ .అందముగనెగురు.పరిగి.యమొఱనాళ్లు।
.,దండనుండినయంచము.తా్నలచెర్లు।
.వెడలుపంనయిసుకదిన్నె.పీఱుందలులుగల।
.యేళ్ళు.మ_తీల్లుచెలులల్లు.మెల్లనడచు. 58

గీ॥ .వెండిసంకుతూడు.వెలిచాయతో_నీరు।
ం.దొఱంగి_పిన్నలగుచు_ం గ.రువలివడి
.నూర్లకొలందిగదలి.త.ర్లుమబ్బుల_మిన్ను
సురటులవిసరంబడు.దొరయటుండె. 59

గీ॥ .పిల్లగాలింగదలు.బె.డంగుముంగొమ్మలు।
.వుపులందోంచులేత.చిప్పరుతుదలు।
.తేంట్లంగోలబడిన.తేనె.యూటలుగల్గి।
.కొట్టదెవనియెడందం.గో.విదారి. 60

గీ॥ .మే.లిరి.క్క_,తొడవుం.దాలిచిమబ్బులు।
ం.దొలంగు.జాబిలిమొగ.మలరుచుండ।
.వ.లిపెవెన్నెలవలు.వన్నట్టుకొని చేయి।
.పూంటంబూటబడుచు.పోల్కి_నెదుగు. 61

నచందనంచంద్ర మరీచిశీతలం।
నవార్ష్యపృష్ఠంశరదిందునిర్మలమ్॥
నవాయవఃసాంద్రతుషారశీతలా।
జనస్యచిత్తంరమయంతి సాంప్రతమ్॥ స 5. శ్లో 3. 62

ద్రుమాస్సపుష్పాఃసలిలంసపద్మం।
స్త్రియస్సకామాఃపవనస్సుగంధిః।
సుఖాఃప్రదోషాదివసాశ్చరమ్యా।
సర్వంప్రియేచారు తరంవసన్తే॥ స 6. శ్లో॥ 63

ఆకంపయన్కుసుమితాఃసహకారశాఖా।
విస్తారయన్పరభృతస్యవచాంసిదిక్షు
వాయుర్వివాతిహృదయానిహరన్నరాణాం।
నీహారపాతవిగమాత్సుభగోవసంతే॥ శ్లో॥ 22. 64

ఇన్దీవరేణనయనం ముఖమంబుజేన।
కుందేనదంత మధరంనవపల్లవేన।
అంగానిచంపకదలై స్సవిధాయవేధాఃకాంతేకథంఘటితవానుపలేనచేతఃశృంగారతిలకే. శ్లో॥ 3. 65

సమాయాతేకాంతేకథమపిచకాలేనబహునా।
కథాభిర్దేశానాంసఖరజనిరర్థంగతవతీ।
తతోయావల్లీలా కలహకుపితాస్మిప్రియతమే।
నపత్నీవ్రపాచీదిగియమభవత్తావదరుణా॥ శ్లో॥ 9. 66

శ్లాఘ్యంనిరసకావ్యతాతనశతం శ్లాఘ్యఃప్రచండాతపః।
శ్లేశఃశ్లాఘ్యతరంసుపంకనిచయైశ్శ్లాఘ్యోతిదాహోపలైఃశ

గీ॥ .చందమామ,మినుకు.చల్వగందముగాని।
.యచ్చమేడపాల.గచ్చుగాని।
.చలువతుంపరువెద.చల్లుగాడ్పులుగాని।
యిచ్చుడు,పజలయెడల.కింపుగావ్య. 62

గీ॥ .తనరుఁబువ్వులఁజెట్లు..తామరలన్నీరు।
.కం,తుతోడ,నువిద..కమ్మతావి।
.గాలి-సుకము,సంజ..కడుహాయియాపద।
.లం-దమంతయు నగు.నామనిఁజెలి. 63

గీ॥ .మంచుపాటుమచ్చమాయగ-,నామనిన్
.గొ,మరుగాలిమాని.కొమ్మలూఁపు।
.నలువుఁగోయిలపలు.కులపెంపుదెసలందు॥
.నీచునెల్లరిమదు.లా,ఁచికొంచు. 64

గీ॥ .నల్లఁగలువఁజూడ్కి--.నగుమోముఁదమ్మిచే।
.మెు,ల్లచేతఁబల్లు-.మోవిగురున।
ఁ.గ,డమమేనుసంపె.గలఁజేసియూ,బన్మ।
.చెలువఁతాతనెట్లు.సలిపెనెడఁద. 65

గీ॥ .ఎంతయుఁబొద్దునకుమగఁ.డెట్లోరాగ।
ఁ.గడిచెనరచేయ-నకి-,నాళ్లక,తలతోడ।
ఁ.బొ,లయలుకఁజె,ల్వపై నేను.దెలుపునంత।
.సీ,తొలిదెసనవతివలె.నెట్టనయ్యె. 66

గీ॥ .బడితెదెబ్బలునూరుమేల్-.వాసియెండ।
.క,స్తిన,యమ,డునుల-నగ్గి.కాల్పులెన్న।

యత్కాంతాకుచపార్శ్వబాహులతికా హిందోలలీలాసుఖం।
లబ్ధంకుంభవరత్వయానహిసుఖం దుఃఖైర్వినాలభ్యతే॥ శ్లో॥ 10. 67

క్షరత్తుషారశీకరాః ప్రబుద్ధకైరవాకరాః।
తతోజజృంభిరేకరాజగత్సౌర్వరీకరాః॥నలోదయే.న2.శ్లో॥53.68

మధుప్రపీయచాభవన్నతానతానతానతాః
రమారమారమారమా కులేజనేత్రహాలయా॥ శ్లో॥ 56. 69

స్వయోనిభక్షధ్వజసంభవానాం।
ప్రభుత్వానినాథంగిరిగహ్వరస్థః।
తమోరిబింబప్రతినింబధారీ।
విరాతికాంతేపవనాశనాశః॥ రాక్షసకావ్యే. శ్లో॥ 9. 70

విక్రమోర్వశీయే.

ఆవిర్భూతేశశినితమసారిచ్యమానేవరాత్రి।
శ్లేషశ్యార్చిష్మతభుజ ఇవచ్ఛిన్నభూయిష్ఠధూమాం।
మోహేనాంతర్వరతనురియం లక్ష్యతేముచ్యనూనా।
గంగాస్రోధఃపతనకలుషా గచ్ఛతీవప్రసాదమ్। 71

ఏషామనోమేప్రసభంశరీరా।
త్పితుఃపదంమధ్యమముత్పతిష్టీ।
సురాంగనాకర్షతిఖండితాగ్రా।
త్సూత్రంమృణాలాదివరాజహంసీ॥ 72

.నాతిచనుకడబుజముతేఁ.గూఁతహాయి।
.వడయుదేనికడవ-లేము-.పడక-,సుగము. 67

సీ॥ .తొరఁగుచుండెడుమంచుతుం.పరఁగల్లి।
.మిగులఁగల్వల,తొగలను.మేలుకొల్పి।
.తొగలరాయనిచేతులు జగములంకు।
.నేపుమీఱుచునుండెడు.నాపిదపను. 68

సీ॥ .వెఱ్ఱినీళులనాయా,యు.విదల్రాచి।
.వంగివంగక తారాల్మాఱు.వడకపోరు।
.కల్లుకతమునమిగులఁజీ.కాకువడిన।
.వారల-మరుకలిమి-వింత.వన్నెమించె. 69

సీ॥ .గాలిమేపరిపగ-,తన.కతముఁదిండి।
.పడగచూళ్లయురుము-ఁగొండ.పరియనుండి
.యూలకించి-,చీఁకటిగొంగ.యచ్చునుచ్చు।
.దారియోముద్దుగుమ్మ-లొ.దన్నలిచెడు. 70

సీ॥ చ,ందొ,డుమ-ని,రులెడయు.చేఁచందముగను।
.మాపునఁబొగఁదొఱఁగునగ్గి.మంటమాడ్కి-।
.నీచెలువసొ,మ్మఁబాయుచుఁ.దోఁచఁబడియె।
గాలొఱగుకలఁకన్దేఱు.గం,గవలెను॥ 71

సీ॥ .చ,దలనెగురుచునీవేల్పు.సానినాదు।
.డెందమున్లాగుబల్మిమైఁబొందినుండి। 72

అథవాతణలగ్గంవిఅజీసా అసలీలంణతస్సిందా।
అరహస్సంచిరంచిట్ఠిస్సది త్తితక్కే-మి। 73

ఆదర్శనాత్ప్రవిష్టా సామేసురలోకసుందరీహృదయమ్।
బాణేనమకరకేతోః కృతమార్గమవంధ్యపాతేన। 74

ఆభరణస్యాభరణం ప్రసాధనవిధేఃప్రసాధనవిశేషః।
ఉపమానస్యాపిసఖే ప్రత్యుపమానంవపుస్తస్యాః। 75

ప్రియవచనకృతోపియోషితాం।
దయితజనానుననోరసాదృతే।
ప్రవిశతిహృదయంనతద్విధాం।
మణిరివకృత్రిమరాగయోజితః॥। 76

ఉష్ణాలుశ్శిశిరేనిషీదతితరోర్మూలాలవాలేశిఖా।
నిర్భిద్యోపరికర్ణికారముకులాన్యాలీయతేషట్పదః।
తప్తంవారివిహాయతీరనలినీం కారండవశ్శేవతే।
క్రీడావేశ్మనిచైషపంజరశుకః క్లాంతోజలంయాచతే. 77

అవధూతప్రణిపాతాః పశ్చాత్సంతప్యమానమనసోహి।

.తుర్)ంచఁబడినట్టికొనఁగల.తూఁడు[illegible]
.యాఁడు రాయంచదారము.న్డోఁడునల్లు 72

వ॥ అట్లుకానిచోగడ్డిపోఁచఁజగఁలుకొన్న నంబుసేసినచో
వానియందు రాచమంతనము తప్పుంచవనిచెలంచెను. 73

గీ॥ .పచ్చవిల్తునితప్పిపో.వక తగిలిన।
.తూపుచేఁజేయఁబడినట్టి.తో)వఁగల్గు।
.నాముఁజెంపంబులోపలన్వాముకొనియె।
ఁ.గన్నయంతనెయూవేల్పు-లు.,న్నుమిన్న. 74

కం॥ తొడవులకుఁదొడవువేసం।
.బులచందంబునకువేస.ములచందంబో।
చెలికాఁడ-దానియందం।
.బలరారెడురూపు-పోల్కి-[illegible]బోలికకుక. 75

గీ॥ .మగలవేఁడుకోలు.మక్కు-వకలుగక।
.మంచినుడులనైన.మగువలమది।
.కెక్కఁబోవదు-గుఱు. తెఱిఁగినవారికి।
ఁ.గల్లరంగుమాని.కంబుమాడ్కి-. 76

చ॥ .ఉఁడుకున,కోడిజుట్టుపులుఁ.గుండెడుఁజల్లనిచెట్టుపాదునం।
.దెడఁబడఁజేసిగోఁగుమొ,గ.లెంతయులోననణంగుఁదేటి-బి
.ట్టుడికినినీటిఁజాసిచను.నొడ్డునఁగల్గినదమ్మికించ-ని।
.కడిగెదముఁగూటిచిల్క-,ఏగన.ల్లవాడుమునాఁపట్టువన్. 77

గీ॥ .మరచియెడఁదఁగల్గు.మ,గువలు-మైమెక్కు-ల।

వివిధైరనుతప్యన్తే దయితానునయైర్మనస్విన్యః॥ 78

పాదాస్తవావశేనస్ఖయంతిగాత్రం।
బాణాస్తవామదనస్యమనోనుకూలాః।
సంరంభరూక్షమివ సుందరియద్యదాసీ।
త్వత్సంగమేన మమతత్తదివానునీతమ్॥ 79

యదేవోపనతందుఃఖం సుఖంతద్ధిరసాంతరమ్।
నిర్వాణాయతరుచ్ఛాయా తప్తస్యహివిశేషతః॥ 80

ఆరక్తకోటభిరియం కుసుమైర్నవకందళీమలినగర్భైః
శోపాదంతర్భాష్పే స్మరయతిమాంలోచనేతస్యాః॥ 81

పదాభ్యంస్పృశేద్వసుమతీం యదిసాసుగాత్రీ।
మేఘాభివృష్టసికతాసువనస్థలీషు।
పశ్చాన్నతాగురునితంబతయాతతోస్యాః।
దృశ్యేతచారుపదపంక్తిరలక్తకాంకా॥ 82

హృతోష్ఠరాగైర్నయనోదబిందుభిః।
ర్నిమగ్ననాభైర్నిపతద్భిరంకితమ్।
చ్యుతందుపాభిన్నగతేరనుశయం।

.సరకుగొనరు.కాని..చాలనొచ్చు।
.కొనుచుఁబలుతెఱఁగుల.గుపెనిమిటుల వేఁడు।
.కోళ్లఁదలఁచిపిదపఁ.దల్లడింత్రు. 78

గీ॥ .సలుపునొడలికిహాయినా.నెలమినుకులు।
.యెదకునామరుతూపులే.యింపుఁగొలుపు।
.బెడిదమైసైఁపరాకుండుఁజెలువ.యెవ్వి।
.మెత్తఁబడియెడునీ.కూట.మినవినాకు. 79

గీ॥ .కదియుచుండునిద్ది.కడువంతగా..నదే।
.మాఱెడున్నకముగ. మఱొకలాగు।
.హాయినిడెడుమాని.చాయ..మెండుగనెండ।
.తీండ్రమైనదెబ్బ.తిన్నతనికి. 80

గీ॥ .కడుపునెడనుసల్పు..గడునంచులందున।
.నెఱుపుఁగలుగుపువ్వుల.సీయనంటి।
.యలుకచేతలోన.న.ప్పలనిండిన।
.దానికన్నదోయిఁదలఁపఁజేయు. 81

గీ॥ .ఆ.యతివనేలనడుగుల.నంటునేని।
.వానఁదడియునిసుకచోట్లఁగా.నతోఁచు।
బరువుపిఱుఁదుల వెన్క..కు.వంగి..యూఁపె।
.లత్తుకంబొల్చునడ్డుజా.డకనఁబడును. 82

గీ॥ .మోవియెఱుపానుకన్నీటి.బొట్లుకలుగు।
.సీచిలుకకప్పుపచ్చన. నెపఁగుచంటి।
.వలువజాఱెను..నిశ్చయం..బలుకతోడ।

శుకోదరశ్యామమిదం స్తనాంశుకమ్॥ 83

ఆలోకయతిపయోదాత్ప్రబలపురోవాతనర్తితశిఖండః।
కేకాగర్భేణశిఖీ దూరోన్నమితేనకంఠేన॥ 84

ప్రభుతారమణేషు యోషితాం।
నహిభావస్ఖలితాన్యపేక్షతే॥ 85
తద్వియోగభరేచండి మయాతమసిమజ్జతా।
దిష్ట్యాప్రత్యుపలబ్ధాసి చేతనేవగతాసునా। 86

అసౌముఖాలంబితహేమసూత్రం।
బిభ్రన్మణింమండల శీఘ్రచారః
అలాతచక్రప్రతిమంవిహంగ।
స్తదాగలేఖావలయంతనోతి॥ 87

ఆభాతిమణివిశేషోద్రూరమిదానీం పతత్రిణానీతః।
నక్తమివలోహితాంగః। పరుషఘనచ్ఛేదసంపృక్తః॥ 88

ఇయంతేజనపీహాస్తా। త్వదాలోకనతత్పరా।
స్నేహప్రసవనిర్భిన్న। ముద్వహస్తిస్తనాంశుకమ్॥ 89

ఁదడఁబడుచులోఁతుపొక్కి–లి.గలచెలిజస. 83

గీ॥ ప్రబలునెదురుగాలి.వలననావెడుపుర్రి।
.తనర–ఁజేకినిండు.కొనినగొఱ్ఱు।
.నెత్తి–.దవుగమిాఁది.కెంతయునట్టువ।
.వులుఁగుచూచుచుండె.మొయిళ్ళులెన్న. 84

దిర్వ॥ .మగలయందుఁగల.యు.గ్మలు యేలుబడి।
.తగులఁబోకుండుఁ.దముతాఁమాఁ. 85

గీ॥ .మిగులనీయెడఁబాటున.నెగడ వి.రు।
.ముంచఁబడినాఁడనో.యల్క–.పోతనేను।
.నుసుఱువోయినవానిచే.నుసుఱుమాడ్కి–।
ఁబదపడియుహాయిగాఁబొందఁబడితిపీవు. 86

గీ॥ .నోట్రవేలాడుబంగరు.నూలుగల్లు।
.మానికముఁబట్టి–చుట్టుగు.మ్మరి–బితాన।
ఁగొఱవిగిఱివలెనద్దాని.యెఱుపుచేక।
.కడియమిాపుల్లుమిక్కి–లి.గానొనర్చు- 87

గీ॥ .వులుఁగుచేతనుద.వ్వుకొం.పోవఁబడిన।
.వింతనూనికమిప్పుడు. వెలయుచుండు।
. రాతిరిక్రవట్టమామబ్బువ్రి.య్యలోన।
ఁగప్పఁబడియున్నయట్టికె.ం.గామవలెను. 88

గీ॥ .ఏగుఁదెంచెనునీతల్లి.యిదిగొయిామె।
.కన్నులారంగనిన్నుఁదాఁ.గాంచఁగోరి।

శమయతిగజాననాన్నంధద్విపఃకలభోపిసన్।
ప్రభవతితరాంవేగోదగ్రం భుజంగశిశోర్విషమ్।
భువమధిపతిర్బాలావస్థోప్యసౌపరిరక్షితుం।
నఖలువయసాజాత్యేవాయం స్వకార్యసహోగుణః॥ 90

నద్యాఇవప్రవాహోవిషమశిలాసంకటస్ఖలితవేగః।
విఘ్నితసమాగమసుఖోమనసిశయశ్శతగుణోభవతి॥ 91

శాకుంతలే.

సుభగసలిలావగాహాఃపాటలసంసర్గసురభివనవాతాః।
ప్రచ్ఛాయసులభనిద్రాదివసాఃపరిణామరమణీయాఃస 92

ముక్తేషురశ్మినిరాయతపూర్వకాయా।
నిమ్నంపచామరశిఖానిభృతోర్ధ్వకర్ణాః।
ఆత్మోద్ధతైరపిరజోభిరలంఘనీయా।
ధావంత్యమీమృగజవాక్షమయేవరథ్యాః॥ 93

.కూర్మియూటలచేనిండు.కొన్నయట్టి।
.చన్నుఁగవమీఁదికొంగును.నర్దుకొంచు. 89

తే॥ .మురులించుఁ బిల్లయ్య.ముదపుచేనుంగు మిగిలిన
,మెుక్కఁడు.మెుకములనెల్ల।
.కఁ,రువలిమేఁతరి.కం,దువిసంబు।
.వడిఁ,క్కసంబుగఁ,.బలుచునుండు।
.నరు,సుపిన్నతనంబు.నందుండియైన।
ఁ.బ,ంటవలంతిఁగా.పాడగఁజాలు।
ఁ.గ,రముఁదనపనిఁజ.క్కంబెట్టు
ఁబుట్టు.కన్దానియీమునఁగాఁట్టిగొ.నము. 90

గీ॥ .ఇఱుపురాతిచోటఁ.దొఱఁగినవడిఁగల।
.వా,ఁగుపొ,ర్లికవలె.నాఁగఁబడిన।
.పొంచుహాయికలుగు పు.వ్విలుతుఁడునూఱు।
.రెట్టులెంతయుఁజెల.రేఁగుచుండు. 91

కం॥ చల్లనినీ,రాటములన్।
.మెల్లగఁ,బాదిరులతావి.మెలఁగెడుగాలుల్।
,మొల్లపునీడలపడకలు।
.నెల్లడముగిసినకొలంది.నింపగుపవళుల్. 92

గీ॥ .విడుపంబడఁబగ్గములు-కడు.నిడుదమెయిలు।
.ని,చ్చలపు,సురఁటిసిగలు-నిక్కు-వీను।
లొనర-లేడివడికిసై ఁప.కున్నకరణి।
ఁద,త్తుడులుతమదు,మునకుం.దక-పరువిడు, 93

యదాలోకేసూక్ష్మంప్రజతిసహసాతద్విపులతాం।
యదర్థేవిచ్ఛిన్నంభవతికృతసంధానమివతత్।
ప్రకృత్యాయద్వక్రంతరపిసమరేఖంనయనయోః।
నమేదూరేకించిత్క్షణమపిపార్శ్వేరథజవాత్॥ 94

సీవారాశుష్కగర్భకోటరముఖప్రభ్రష్టాస్తరూణామవః।
ప్రస్నిగ్ధాఃక్వచదింగుదీఫలభిదఃసూచ్యంతఏవోపలాఃా
విశ్వాసోపగమాదభిన్నగతయశ్శబ్దంసహన్తేమృగాః।
స్తోయాధారపథాశ్చవల్కలశిఖానిష్యందరేఖాంకితాఃా॥ 95

శాంతమిదమాశ్రమపదంస్ఫురతిచబాహుఃకుతఃఫలమిహాస్య।
అథవాభవితవ్యానాంద్వారాణిభవంతిసర్వత్ర॥ 96

శుద్ధాంతదుర్లభమిదం వపురాశ్రీమవాసినోయదిజనస్య।
దూరీకృతాఃఖలుగుణైరుద్యానలతావనలతాభిఃా॥ 97

నరసిజమనువిద్ధంశైవలేనాపిరమ్యం।
మలినమపిహిమాంశోర్లక్ష్మలక్ష్మీంతనోతి।
ఇయమధికమనోజ్ఞావల్కలేనాపితన్వీ।
కిమవహిమధురాణామ్మండనంనాకృతీనామ్॥ 98

ఏసోవాదేరిదపల్లవంగుళిహింతువరేదివి।
అమరకేసరరుక్షఓజావణంసంభావేమిఃా॥ 99

కం॥ చిన్న ది పెద్ద దిగా-విడి।
.యు న్న దికలసినటు-వంక.ను.రున దిసరిగా
ఁజెన్నా రు-దవునఁజెంగట।
ఁ.గన్నులఁబడ దెద్ది,తేరు.కడువడిఁబోవన్. 94

ఉ॥ .క్రిందికిరా లుచుండువరి.గిండలుచెట్టులచిల్క-తోఁజిలన్।
.మందటగారపండ్లుచిదు.మన్ గసుమున్నగసుంపుకా లు-బల్।
.సందడికోర్చుమచ్చికల.సాఁగుచునిచ్చకోలందినిడ్డులున్॥
.బొం దెడునీటిపట్టు తెరు.వు ల్తడికోఁకలచిన్క-జాడల్. 95

గీ॥ .ఈతపసిపల్లెనెమ్మది.నెనయు-బుజము।
.నదురు-దీనికిచటనెట్టు.లౌనో మేలు।
.అటులఁగాకున్న యెడల-నం.తటనుముందు।
ఁ.గాఁదగినవావి తెరువులు.కలుగుచుండు. 96

గీ॥ .అంతి.పురమునకందని.యందమిద్ది।
.తపసిపల్లియమనిసికిఁ.దనరు నేని।
కానయందలితీఁగల.న్గడుగొనములు।
.నగరుపూఁదోటఁదీవలు.నగఁబడుఁగద. 97

గీ॥ తమ్మిపొలుపారునాచునఁ.దగిలియైన।
.మెఱుఁగునిడునలుపయ్యిఁజం.దురునిమచ్చ।
.నారచీరై ననీమెచె.న్నారు-నంద।
.మైనరూపులకుఁదొడవు.కానిదెద్ది. 98

వ॥ గాలింగదుపఁబడు చివురు వేళ్ళనన్దొందరపెట్టుచున్నట్లున్నదీపొన్నగున్న-కావుస మన్నించెదను. 99

కదమోఅజ్జేణరావేశివంసోఅళంకరిఅది-కదమోవా
విరహమజ్జాస అజణోకిదోదేసో-
హళాసఉందళేత్థఎవ్వదావముహుత్తంచిట్ఠజావతు-
ఎణివగదాఎళదాసణాహోవిఅఅఅంకేసరరుక్ఖఓర- 100

భగవాన్కాశ్యపశ్శశ్వత్తేబ్రహ్మణిస్థితఇతిప్రకాశః-
ఇయంచవస్సుతదాత్మజేతికథమేతత్ ॥ 101

మానుషీషుకథంవాస్యాదన్యరూపస్యసంభవః।
నప్రభాతరళంజ్యోతిరుదేతివసుధాతలాత్ ॥ 102

భవహృదయసాభిలాషంసంప్రతిసందేహనిర్ణయోజాతః।
ఆశంకసేయదగ్నింతదిదంస్పర్శక్షమంరత్నమ్॥ 103

అనుయాస్యన్మునితనయాంసహసావినయేనవారితప్రసరః।
స్థానాదసుచ్చలన్నపిగత్యేవపునఃప్రతినివృత్తః॥ 104

గచ్ఛతిపురశ్శరీరం ధావతిపశ్చాదసంస్తుతంచేతః॥
చీనాంశుకమివకేతోఃప్రతివాతంనీయమానస్య। 105

స్నిగ్ధంవీక్షితమన్యతో పినయసేయప్రేరయంత్యాతయా॥ 106

వ॥ త.మచేనేరాచవంగడము పోడువఁబడియె- నే.సీమ. తమయె
డఁబాటుననొగులుపజకలడి గానొనర్చఁబడియె - యేమోసకుం
తల (.)యచ్చటనేయొక్కింతనేపంత వఱుకుండ మొంతలోఁ గూడి
కనొందనినీతోడఁదీఁగెనన్నడునటులీపొన్నయొప్పనో 100

వ॥ కాన్నపుడమతపసి-పెండ్లిమాని మ ళ్ళికె కడఁగుజోగిరదా- యీ
మాచెలియాతనికూఁతురెట్లగును. 101

ద్వి॥ .అగుఁకెట్లు.మానిసు.లండట్టిమూఁపు।
.నెగడఁబోవదు,జోతి.నేలోనుండ. 102

గీ॥ .డెందమానీదుకోరికనందుకొను-మ.
.దేమనఁగ-సందియముపాసె-.నివుడుదేని।
.నీవునిప్పనియనుకొని.నావొయదియె।
.కైకొనంజాలురతనము.గాఁజెలంగు. 103

గీ॥ .వెంబడించితపసి.పిల్ల-నేవడితోడ।
నడఁకునమెయినాదు.నడకనడి।
.యున్నచోటుకదల.నండియైనన్వెళ్ళి।
.మళ్ళివచ్చినట్టి.మూడ్క-నైతి. 104

కం॥ .బొంచెమునినడుచుచున్నది।
.డెందమొఱుకలేక పా రె.డిన్వెనువెనక్-
దొంబరగ-నెదురుగాలిన్।
.జెండి,పడగమన్నపల్టు.చీర,వితమునక॥ 105

త॥ .కనుఁగొనె,సిద్ధము.గా-నాపె-

యాతంయచ్చనితంబయోర్దురుతయా మందంవిలాసాదివ।
మాగాఇత్యుపరుద్ధయా యదపిసాసాసూయముక్తాసఖీ।
సర్వంతత్కలమత్పరాయణమహో కామిన్యతాంపశ్యతి॥ 106

కృత్యయోర్భిన్నదేశతాద్వైధీభవతిమేమనః।
పురఃప్రతివాతంశైలే సోత్రస్రోతోవహంయథా॥ 107

తవకుసుమశరత్వం శీతరశ్మిత్వమిందో।
ర్ద్వయమిదమయథార్థం దృశ్యతేమద్విధేషు।
విసృజతిహిమగర్భైరగ్నిమిందుర్మయూఖై।
స్త్వమపికుసుమబాణాన్వజ్రసారీకరోషి। 108

స్మరవేవతాపహేతుర్నిర్వాపయితాసవేవమేజాతః।
దివసఇవాభ్రశ్యామస్తపాత్యయేజీవలోకస్య॥ 109

యాత్యేకతోస్తశిఖరం పతిరోషధీనా॥
మావిష్కృతోరుణపురస్సర ఏకతోర్కః।
తేజోద్వయస్యయుగపద్వ్యసనోదయాభ్యాం।
లోకోనియమ్యతఇవాత్మదశాంతరేషు॥ 110

తనదు.చూడికిఁగవవేఱు.చోటఁబఱపియు।
ఁ.జనె,బటువుపీఱుందు.జంటబరువున।
.నోయనఁనెంతయు.నోయూరములర।
ఁ.దనుఁబోకుమనియడ్డు .తనచెలికత్తెఁ।
.గాంచెనలుకఁ-నిట్టి.కతెములఁబట్టి॥
.ననుఁగూర్చియేయిదం.తయనితెలంతు।
.,ఁదగులమందినన వాఁడు.తనుఁజూచునహా॥ 106

గీ॥ .పనులవేఱుపాటు.వలన నాడెందంబు।
.రెండుతెఱఁగులగుచు.నుండెనిపుడు।
,తనకునెదుటనడ్డు ,తగిలినకొండచే।
ర్పుననెగడెడునేటి .పొర్లువలెను॥ 107

ఉ॥ పూవులయమ్ములంగలుగు .ప్రోడవుసీవట-చల్లనైనవాఁ।
.డా,వితమ్మిగొంగయట- .యచ్చెరువౌ-ననుఁబోలునట్టివా।
.రీవెడమాటనన్మొఁగల. చేయలచే,దొరచల్లునిప్పుడున్।
.నీవునుఁబూలముల్క-లును .నింతువుగానుదిమాసిపోవగన్॥ 108

కం॥ వలరాజెకాఁకతత-మా।
.తఁడెనాకున్దానిమాన్పఁ.దలచూపెఁ-ము।
బ్బులఁగారుకొమ్మినట్టిప।
.గలుచొప్పనవేసఁగితఱి.కడముట్టునెడఁ॥ 109

గీ॥ .ఒక్క-వై పుగ్రుంకు .చుండెనుజాబిలి।
.నెగడునొక్క-ప్రక్క- .,జగముకన్ను।
,,మించుజంటకీడు.మేలులచేఁబడ।
.తెలుపఁబడునటుతన.,దెసలమార్పు॥ 110

అంతర్హితేశశినిసై వకుముద్వతీమే।
దృష్టిం ననందయతి సంస్మరణీయశోభా।
ఇష్టప్రవాసజనితాస్య బలాజనస్య।
దుఃఖానినూనమతిమాత్రసుదుస్సహాని॥ 111

ఏసావిపీవణవిణాగమే ఇరఆణీరవిసాదదీహఅరం।
గరుఅంవివిరహదుక్ఖం ఆసాబంధోసహావేది। 112

రమ్యాణివీక్ష్యమధురాంశ్చనిశమ్యశబ్దాన్।
పర్యుత్సుకోభవతియత్సుఖితోపిజంతుః।
తచ్చేతసాస్మరతినూన మబోధపూర్వం।
భావస్థిరాణిజననాంతరసౌహృదాని॥ 113

అభిజనవతోభర్తుఃశ్లాఘ్యేస్థితాగృహిణీపదే।
విభవగురుభిఃకృత్యైస్తస్య ప్రతిక్షణమాకులా।
తనయమచిరాత్పాచీనార్కం ప్రసూయచపావనం
మమవిరహజాందర్వంవత్సే శుచంగణయిష్యసి॥ 114

ద్యౌత్సుక్యమాత్రమవసాదయితిప్రతిష్ఠా
క్లిశ్నాతిలబద్ధపరిపాలన వృత్తిరేవమ్।
నాతిశ్రమాపనయనాయనచశ్రమాయ।
రాజ్యంస్వహస్తధృతదండమివాతపత్రమ్॥ 115

కింకృతకార్యద్వేషో ధర్మంప్రతివిముఖతాకృతావజ్ఞా।
మూర్ఛంత్యమీవికారాఃప్రాయేణైశ్వర్యమత్తేషు॥ 116

గీ॥ .కడలివెన్నగుర్వింక.గా- నాకలువయెనా।
.చూడ్కి-కింపుగాదు .సొంపుఁదొఱఁగి।
.వలచినట్టివారి.యెడఁబాటునంబట్టు
.జాలిఁదీఁగెఁబోండ్లు.సైఁపరాదు॥ 111

గీ॥ .ఇదియుఁగూడమగనినెడఁబాసిఁవలవంత।
ఁ.బొడవుసాఁగుచేయిఁ.గడుపుచుండె।
.నెంతపెద్దదైన.నెడఁబాటునెవ్వగ।
.నడఁచిపుచ్చుఁగాదె.యాసయొడమి॥ 112

గీ॥ .అందములఁజూచి-తీయసద్దాలకించి।
.వనరుసుకమున్న పజదేని.వలన-నాక।
.తంబుచేదొలిపుట్టులందలి,యితములఁ।
ఁ.దెలియకెదనాటినవి మదిం.దలఁచుచుండు॥ 113

గీ॥ .మంచికొలముఁగల్గు.మగనిచేమెప్పంది।
.పలుమఱతనికలిమి.పనులఁదగిలి॥
.దొడ్డకొడుకుఁబొర్వి.దూర్పువలెంగని।
.బుడుతనన్నఁబాయు.సఁడలుకనవు॥ 114

గీ॥ కోర్కె-నొకటియైనెరవేర్చు.గొప్పదనము।
.కలిగినదికాచుకొనుతెన్ను.కలఁచుపీని।
.కడునిడుమఁదూల్చుటకుఁగాదు-.కాదువె,తకు।
.నే,లుబడి-తనచేఁగొని.యెడుగొడుగటు. 115

గీ॥ ఏమి,తీఱినవనివిూఁద.నే,వగింపు।
.పెడమొగము,దమ్ముఁగుర్తించి-.కడునసడ్డ॥ 116

స్త్రీణామశిక్షితపటుత్వమమానుషీషు।
సందృశ్యతేకిముతయాఃపతిబోధవత్యః।
పాగంతరిక్షగమనాత్స్వమపత్యజాత।
మన్యైర్ద్విజైఃపరభృతాఃఖలుపోషయన్తి॥ 117

నస్వప్నోనుమాయానుమతిర్భవేనుకిన్నిట్టనుతావత్ఫలమేవపుణ్యమ్।
అసన్నివృత్తైర్యతదీతమేవ।
మనోరథానామతటాఃప్రవాహాః॥ 118

జ్వలతిచలితేంథనోగ్నిఃవిప్రకృతఃపన్నగఃఫణంకురుతే।
ప్రాయస్స్వంమహిమానం।
క్షోభాత్పతిపద్యతేహిజనఃఃః

.కలమికతమునమిగులమ. త్తిలినవారి
.కిట్టిమార్పులుతఱుచుగాఁ.బుట్టుచుండు. 116

కం॥ చెలులకుమప్పనినేరుపు।
.వలనగుమానినులుకాని.వానిన్-నెఱిజా।
ణలఁజెప్పనేల-తమపి।
.ల్లలఁగోయిల,లొండుపిట్ట.లంబెంపించున్. 117

సీ॥ .కలయెు-గారడీయో-యటు.గాక బమయెు।
.పువ్వెమామేలుతోడనే.ముగిసినదియెు।
.మళ్లివచ్చుటకయ్యెది.వెళ్లేఁగాదె।
.యెల్లలుండవుకోర్కె-ల.వెల్లువలకు. 118

సీ॥ అగ్గిరగులుకొనెడుఁగట్టి.యలుకదల్ప।
ఁ.బొడుచునంతటవిసదారి.పడగనెత్తు।
.మనిసితనకుఁగల్గినగొప్పఁ.దనముతఱుచు।
.క,లఁత పెట్టఁబడినయప్డు.కనఁబఱచెడు. 119

సీ॥ .తే,లుకొండలతుదనుండి.నేలదిగెడు।
.నాకుసందులుతోఁచక.మ్రాఁకులుండు।
.నీళ్ల,కల్మితొలఁగునట్లు.లేళ్ల గపడు।
.జగమునా వెంటనెగిరెడు.జాడఁజూడుఁ 120

సీ॥ .పరఁగెడున్దొలిపుపుతరు.వాతఁబండు।
.మొ,యిలిపుట్టుకతో ల్తనా.పయినినీరు।
.క,తము,కర్జంబులకునిట్లు.కలుగువరుస।
.నీదునెనరునకుమునుముం.దే,కలుములు. 221

మాలవికాగ్నిమిత్రే

పాత్రవిశేషేన్యస్తం గుణాంతరంవ్రజతిశిల్పమాధాతుః।
జలమివసముద్రశుక్తౌముక్తాఫలతాంపయోదస్య। 122

అచిరాధిష్ఠితరాజ్యైఃశత్రుఃప్రకృతిష్వరూఢమూలత్వాత్।
నవసంరోపణశిథిలస్తరురివసుకరస్సముద్ధర్తుమ్॥ 123

సప్రతిబంధంకార్యం ప్రభురధిగంతుంసహాయవానేవ।
దృశ్యంత మసినపశ్యతి దీపేనవినాసచక్షురపి॥ 124

ప్రయోగప్రధానంహినాట్యశాస్త్రం కిమత్రవాగ్వ్యవహారేణ॥125

మందోప్యమందతామేతి సంసర్గేణవిపశ్చితః।
పంకచ్ఛిదఃఫలస్యేవ నికషేణావిలంపయః॥ 126

అవ్యాజసుందరింతాం విజ్ఞానేనలలితేనయోజయితా।
ఉపకల్పితోవిధాత్రా బాణఃకామస్యవిషదిగ్ధః॥ 127

కీ॥ .పాతరలఁబట్టిపనివాని.పనితనంబు।
.తనరుచుండెడునొకవింత.గొనముపొంది।
.కడలిముత్తెఁపుఁజిప్పలోఁ.బడినమబ్బు।
.నీరుసుప్పాణియూఁచుఁదా.మాఱునట్లు. 122

కీ॥. .క్రొత్తగాదొరతనముచే.కొనిన,సూడు।
.రాచఱికమునసరిగవే.ర్చినటకునికి।
.నప్పుడేపాఁతుటన్గద.లాడుచెట్లు।
.లెఱఁగునంబెకలించుట.కొఱకు,సుళువు. 123

కీ॥ .అడ్డుగలకర్జముఁబు,బు.వైనఁగాని।
.సాయమున్నప్పుడేచక్కఁ.జేయఁగలఁడు।
.కన్నులుండియుఁజీఁకటి.న్గలుగుదినుసు।
.చూడలేఁడెవ్వఁడున్దీవ్రె.తోడులేక. 124

కీ॥ చదువుకొన్నవాని.సావాసమువలన
.నెఱుకఁబొందుఁదెల్విఁ.దొఱఁగువాఁడు।
.కేజునూడ్చుచి,ల్ల,గింజ రాపిడిచేత।
.బేటమిూఱునూబి.నీటివలెను. 125

వ॥ అటపాటవాయిదములకట్టుబాటు - పనిచేయుటచేతనే బయల్వడుఁగాని-వాదాడుటవలనఁదెలియఁబడదు. 126

కీ॥ .నెపములేనిసొగసు.నెగడునాయింతిని।
.హాయిమైనవిద్దె.నలరఁజేసి।

శరీరంక్షామాంప్యాదసతి దయితాలింగనసుఖే।
భవేత్నాసంచక్షుఃక్షణమపినసాదృశ్యతఇతి।
తయాసారంగాక్ష్యాత్వమపినకదాచిద్విరహిత।
ప్రవక్తేనిర్వాణేహృదయపరితాపంప్రజసికిమ్॥ 128

అహోకుంభీలకైశ్చకాముకైఃపరిహరణీయాచంద్రికా॥ 129

—o—

.నలువచేతవిసము.నంబాయఁబడునట్లు।
.లలరువిలుతుములికి.సలుపఁబడియె. 127

కీ॥ .చెలయకోఁగిలిదొరక.క.చిక్కు–మేను।
.నెలతఁగానకకన్నులు.నీరునించు॥
ఁ.గానిసుంతయుఁ బాయవు.గదకలికిని।
.డెందమానీవువలవంతఁ.బొందనేల. 128

వ॥ బొరా దొంగలకున్వింటకాండ్రకున్వెన్నెలకిట్లదు 129

షేక్స్‌పియరుని నాటకముల సంగ్రహము

---

(1) భాగుగముగియునదంతయు భాగమునాటకమునంజలి వేషములు.

1 ఫ్రాన్సుదేశపు రాజు
2 ఫ్లాన్‌డర్సు ప్రభువు
3 బర్టైమును కౌసిల్లన్డ్రాయిమాధిపతి
4 లాఫేయనుముదిసేనాని
5 పెరోలియస్సను బర్టైము వెంబనుండువాడు
6 కౌసిల్ల న్డ్రాయిమ యుజమానురాలి సేవకుడు.విదూషకుడు నుద్యోగియు
7 బర్టైమునితల్లి యగు రాజిల్ల న్డ్రాయియజమానురాలు
8 బర్టైముతల్లి చేఁ బెంచఁబడు హెలీనాయనునొకచిన్నది.
9 ఫ్లారిన్సు వితంతువు
10 డయానాయను ఫ్లారిన్సు వితంతువుకూఁతు
11 వడోవాలెంటా మొరియాసలను నిర్వురు ఫ్లారెన్సువితంతువు యొక్క స్నేహితురాండ్రు, ఫ్రాన్సుఫ్లారిన్సుల సేనాధిపతులుద్యోగులు, భటులు మొదలగువారు.

ఫ్రాన్సులోను మజీటుస్కానీలోను రంగస్థలమును—కథ.

ఫ్రాన్సుదేశపు రాజునొద్ద బర్టైమునభాసదుఁడౌటచే హెలీనా తావలచిన యాబర్టైముని విదేశగమనముకై చింతించి తనయజమానురాలి సెలవుపై ఫ్రాన్సుదేశపురాజునొద్దకుఁ బోయి తాఁగొప్పవైద్యుని కూఁతురగుటచే యతనికథినరోగమున్దిర్చి యతని సభాసదులలోకిఁ దాఁగోరిన వానిం దనకుఁ బెండ్లిఁగావింప ననుజ్ఞనందుట - బర్టైము హెరోలియను లాఫేలుమువ్వురు హెలీనా రాజురోగమున్దిర్చి

నందున కార్చర్యపడుట-రాజు హెలీనాతో నారోగ్యమునంది సభకు వచ్చి పెండ్లికాని తన సభ్యులనెల్ల రావించి నీయిష్టమువచ్చిన వాని నెంచుకొమ్మనుట-హెలీనాబ్రర్టము నెంచుకొనఁగా నతండు తొల్ల నెంతమాత్రము నంగీకరించక తుదకు రాజునాజ్ఞకు జడిసి యాపెన్దన భార్యఁగాఁగైకొని మతగురువుచే నాపెకుఁ బెండ్లి గావింపఁబడి యాపె తోఁ గాపురము నేయనొల్ల కాపెఁ న్రొలందిదినములలోఁ గలిసికొనెద ననిచెప్పి తనతల్లి యొద్దకంపివేయుట - ఇఁకఁ దిరిగియింటికి నే రాఁ బోవ నాకు హెలీనా పెండ్లి గావింపఁబడెఁగాని యాపెపైన నాకెంత మాత్ర మిష్టములేదని తనయత్తకును మఱియు నాచేతియుంగరము న్నంపాదించుకొని నాకు నీవు కన్నకొడుకు నగపర్చినఁగాని నిన్ది రిగికూడ నొల్లనని తనకును జాబులంపిన తన భర్తండలంచి పొగ లుచు నతఁడు ఫారిస్సు దొరయొద్ద సేనానిగాఁ బ్రవేశించి శత్రులతో యుద్ధమాడుటకుఁజింతించి హెలీనా తనయత్తకుఁ దాఁ దీర్థయాత్ర కుఁజనుచున్నానని యుత్తరము బ్రాసి యదృశ్యమాట - యత్త యా వృత్తాంము తన కొడుకునకు బ్రాసిపంపుట - హెలీనాతీర్థవాసినీవేష ముతో యుద్ధమునజయించివచ్చుచున్న బర్ట్రమునుం జూచుట కచ్చెరువున నిరీక్షించుచున్నడయానా వయోలెంటామెరియానాలయొద్దకు వచ్చి బర్టము న్జూచి వారిచే సత్కరింపఁబడుట-డయానాను బ్రర్టము నలచి ప్రతిదినమూ మెన్వలపించుటకై పాటలుపాడుచుఁ దారుచుంట యెఱిఁగి వితంతువునకుఁ గొంత సొమ్మిచ్చి యాపెకూఁతుచే నా రాత్రి బర్ట్రము వేర్పిలియుంగరమునందుకొను నట్లొడఁబర్చి యాపెకు మాఱుగాఁ జీఁకటిగదిలోఁ దన్నుంబ్రవేశపెట్టుమని చెప్పి తానతని భార్యనని వెల్లడించెను. హెలీనా తనభర్తన్లవఁగూడి ప్రాన్సురాజుచే డయానాను విడిచిన తప్పునకై బందెకావింపఁబడిన తన భర్తన్విడి పించుటకు డయానాపేరితో రాజున్రహస్యముగఁ దనకుఁదర్శనమిమ్మని కోరుట-బర్ట్రము తన తల్లివలన హెలీనామృతి చెందినట్టువిని హెలీనాకు

ఫ్రాన్సురాజిచ్చిన యుంగ్రిము తన చేతనుంట కాశ్చర్యపడుట - హెలీనాకుఁ దానిచ్చినయుంగ్రి మెట్లువచ్చెనో చెప్పలేనందునకుబర్బ్రి ముని మఱియు డయూనాను రాజు కారాగృహమందుంచుట- హెలీనా తనభర్త యొక్క- యుంగ్రిమతనికగపర్చి యతఁడు తనకు వ్రాసిన యుత్తరముజూపించి రాజసభలోమెప్పంది తన భర్తతో సుఖముండుట యును-

(2) ఆంటనీ-మఱి క్లియోపేట్రాయను నాటకమందలి భూమికలు.
మార్క-ంటనీ-సీజారు-లెపిడస్ను-పాంపియన్నను రోమను రాజ్యమేలు నధికార్లు
ఎనాబరస్ను - వెంటిడియస్ను, ఈరస్ను - స్కారస్ను - డెబ్సెటస్ను-డెమెట్రియస్ను-ఫైలోయను ఆంటినీకి మిత్రులు
మెసీనస్ను-అగ్రిప్ప - డోలాబెల్లా - ప్రొకూల్యీయస్ను-థైరియస్ను గాల్లస్ను-సీజారుని - మిత్రులు
మీనస్ను - మెనిక్రేటిస్ను - వరియస్ను పాంపేయొక్క-మిత్రులు.
కౌర్ఫస్ను - కనీడియస్ను లు ఆంటనీచేత్రిక్రింది యధికార్లు
సిరియస్ను-వెంటీడియస్ను క్రింది యధికారి
యూఫ్రోనియస్ను - సీజారునొద్ద కాంటినీచే నంపబడినదూత
అలక్సస్ను-మర్డియను- శలూక్యస్ను-డయామిడస్ను లు-క్లియోపేట్రా కు భృత్యులు
క్లియోపేట్రా యీజిప్టు దేశపురాణి
ఆక్టెవియా-సీజారునకు సోదరి ఆంటనీకిభార్యయు
చెర్మియను-ఈరస్ను లు క్లియోపేట్రాకు భృత్యులు
అధికార్లు-భటులు-దూతలు-మఱియు దక్కినభృత్యులును రోమనురాజ్యములో

డెమిట్రియస్సు సైలోలువార్ధక్యమున నాంటనీ వీరకర్మముల మాని క్లియోపేట్రావలన్ జిక్కుటకై చింతించుట. ఆంటనీరోము నుండి తన యొద్దకువచ్చిన రాయబారులవార్త నెద్దియువినక క్లియోపేట్రాతో వేడ్కలంజొక్కుట-దూతలవల్ల నాంటనీ తనభార్యయూ ఫుల్వియామృతి చెందుటయు పాంపే సీజారునకు వ్యతిరేకముగా మఱి కొంత రాజ్యమాక్రమించుకొనుటయు విని యాజిప్టు దేశమువ్విడచి రోమునకరుగ నిశ్చయించి ప్రతిక్షణము ఫుల్వియాపై నసూయగన పర్చుచుఁ దన్నువలపించుచున్న క్లియోపేట్రాతో నంతఃకలహములు వారించుటకై తా రోమునకు వెళ్ళక తీఱదనియు ఫుల్వియా మృతి చెందినదనియుంజెప్పి వెళ్ళిపోవుట-సీజారుతో నెడతెగని మైత్రినందు టకై యాంటనీ సీజారుని తోఁబుట్టువగు నాక్టేవియానుఁ బెండ్లియాడి యుం దనవలపు క్లియోపేట్రాయందుంటచే నీజిప్టు దేశమునకుఁ దిరిగి వెళ్ళనిశ్చయించుట- క్లియోపేట్రాయాంటనీ యాహ్వోవియాను సీజారు నకున్దనకుఁగల వైమమ్యములఁ జక్కబర్చుమని మిషపెట్టి యాతెన్ను పురినుండితిరిగి రోమునకు బంపివైచిత్రా నీజిప్టునకేఁగి యథేష్టముగాఁ క్లియోపేట్రానుఁ గవఁగూడియుంట-సీజారునితో నావికాయుద్ధమున నెదిరిపోరి యాంట్రనీ క్లియోపేట్రాలోడిపోయి పారిపోవుట-అలెగ్జాం డ్రియాయొద్దనాంటనీ సీజారుని సైన్యము న్యాఁయదఱిమి క్లియోపేటా తో సంతోషమునఁగూడుట-ఆంటనీనివిడిచి సీజారున్దెరిని ఈనోబర్బ స్సు తన కృతఘ్నతందలంచి శోకించుచుమృతుఁడౌట - సీజారునకు లోనైన క్లియోపేట్రా నాంటనీగద్దించుట-క్లియోపేటా తానాత్మ హత్యఁగావించుకొన్న ట్లాంటనీకి వర్తమానమంపుట - ఆంటనీ తన పేరు మాటిమాటికుచ్చరించుచుఁ గ్లియోపేటా మృతిచెందినదని ఖినుటకెంతయు నందుచు నిరుసున్దనునొక్కనఱకునఁజంపుమని మిక్కిలి

పార్థించఁగా నతఁడాంటనీని మొగముఁ దిప్పుకొన్న యొడల నతఁకె దనిచెప్పి యాంటనీ మొగముఁ దిప్పుకొన్నప్పుడు తనుఁదాఁబొడుము కొనిచచ్చుట-ఆంటనీ యీ రాసాఱుగుటఁ బరికించి తాఁ దనకు త్రిప్పిఁ బడిపార్థినావశిష్టుఁడై చెంగటనున్న భృత్యునిఁ దన్ను సంపూర్ణముగఁ జంపుమని ప్రార్థించుట-క్లియోపేట్రాఁ భృత్యుఁడాంటనీయొద్దకునచ్చి యీ పెబ్రితికియున్నదనియు నతనికోపము చల్లార్చుటకుఁ దామడిసి నట్లు వర్తమానముఁ బంపినదనియు నిప్పటియతని స్థితిఁ దెలిసికొనఁ దన్నంపినదనియుఁ జెప్పఁగా నాంటనీ క్లియోపేటార్నుఁ జూడనేగి యీ పెతోఁ గొంతతడవు సంభాషించి యీల్టుట-సీజారు తన యిష్టాను సారముజతిపెదనని బుజ్జగించినప్పటికిఁ గ్లియోపేటార్ రోమునకుఁ బోనొల్లక కాలస్వరములకుఁ దనువప్పగించి మృతిచెందుట-సీజారాపె నాంటనీ చెంగటనెంతో గౌరవముగాఁ బూడ్చి తనసేనతోఁగూడ రోమునకరుగుట.

(౫) నీయిష్టానుసారమను నాటకమునవచ్చు వేసములు

రాజ్యభష్టోప్రభువు

ప్రఢరిక్కు-పై చెప్పబడిన ప్రభునిరాజ్యమాక్రమించుకొన్నతనిపోద రుఁడు- అమియస్సు- జాక్వెస్సులు రాజ్యభష్టుఁడౌ ప్రభునివెంబడి నున్నవారు లిబోరాజ సభాసదుఁడు

ఛార్లెస్సు-మల్లుఁడు

ఆలీవరు-జాక్వెస్సార్లోరెండోలుమువ్వురు వీరిరోలెండోకొడుకులు

ఆడమ్‌డెన్నిస్సు లాలివరుభృత్యులు

టుచ్‌స్టోను విదూషకుఁడు

నరాలివర్మాఁకొక్కు-మతిగురువు

కారిన్‌సిల్వస్సులు-గొల్లలు

విలియము ఆడ్రేసునలచినవాఁడు

విజాహోధిదేవత

రోస్లిండు-రాజభ్రష్టప్రభువుపుత్రి
సిలియా-ప్రడ-కుక్-కూతురు
ఫీచీ-గొల్లత
ఆడ్రే-పల్లెటూరిపడుచు
ప్రభులు-సేవకులు-అరణ్యవాస్తులు-మఱియుఁ దక్కిన భృత్యులు రంగము-ఆలివరునియిల్లు-ఫ్రడరిక్కు-సుసభ-ఆర్లెనను నడవి-కథ.

ఆర్లెండోతన్నెల్లగతులఁ బాడునేయుచున్న తనయన్నతో విరోధించుట-ఆలీవ రార్లెండోనుఁజంపుమని చార్లెస్సునిబురికొల్పుట-తండ్రి క్కైచింతించు. రోజిలిండున్నిలియా యోదార్చుట-మల్లయుద్ధమునచార్లెస్సుతోఁ బోరవద్దని రోజిలెండున్నిలియా లెంతచెప్పినను విన కార్లెండో పోరి శత్రువునోడించుట-రోజీలెండా ర్లెండునకుఁదన మెడలోనిగొలుసుఁ బారితోషిక మిచ్చుట-సర్వీయార్లెండునకు ప్రడరిక్కు-దురుద్దేశముఁ దెల్పి దేశమువిడిచిపొమ్మని యుపదేశించుట ప్రడరిక్కు రోజ్లెండుపైఁ గిట్టకయాపెం దనపురమువిడిచి పొమ్మనఁగా నాపె న్వీడువజాలనిసిలియాతో మగవేసము వేసికొని టచ్‌స్టోనుని వెంటనిడుకొని తనతండ్రి యున్న యడవికి బయలుదేఱుట-రాజ్యభ్రష్టాపభు వారణ్యజీవనమే సుఖమని తనతోడివారితో నుపన్యసించుట-ఫ్రడరిక్కు పారిపోయిన రోక్లిండ్సిలియాలన్వేదకించుట-ఆడము తనతో నాలివరు తన్ను జంపనుద్దేశించినాఁడని చెప్పఁగా నాడమతో నార్లెండడవికేగుట-రోక్లిండ్సిలియాటచ్‌స్టోను లార్లెనను నడవికిఁ జేరి కారిన్నను గొల్లనికి పొమ్మిచ్చి పొలమునిల్లు గొఱ్ఱెలమందయున్గొనిపించి యందుంట-ఆర్లెండాడములు రాజ్యభ్రష్టాపభునిఁగలిసికొనుట-ఫ్రడరిక్కాలివరు నార్లెండు న్మెదకి తోడితెచ్చినందప్పఁ దనపురమ్మనఁ బోదగదనియాజ్ఞాపించుట-ఆర్లెండోరోస్లిండున్న యడవిచెట్లయందాపైఁ బద్యములు కాగితముల వ్రాసియంటించగా రోస్లిండ్సిలియాలు చదువుకొనుట-మఱియు నార్లెండుజాక్విస్సులు తమనివాసమున కరుదేఁజూచుట-

రోస్లిండా ర్లెండుతో ముచ్చటించుట - రోస్లిండు తన తండ్రితోఁ దన సంగతిఁ దెల్పకమాట్లాడుట- ఫీబీ రోడ్లిండునోహ్మహించి తన్వలచుసిల్వి యస్సుచే వలపుజాబంపుట. రోజ్లిండా ర్లెండోనుఁ దనోర్జిండుగా భావించినచో వానిమోహజాడ్యమునుఁ గుదిర్చెదననిచెప్పి ప్రతిదిన ము న్వానిందనయొద్దకు రావించుచు సల్లాపము సల్పుచుంట-ఆర్లెండో తన్వెనుకవచ్చిన యాలివరొకపొదలోఁ బడుకొన్నపుడు వానిఁబట్టఁ బోవుచున్న సింగముతోఁబోరాడి దానిఁజంపి తనయన్నన్లాపాడి వాని చేఁదన బుజమునందు సింహముచేఁజేయఁబడిన గాయపునెత్తుటర్దడుపుఁ బడిన తనచేరుమాలు నోర్జిండు నామముగల గొల్లినికిమ్మని యంపుట- రోజ్లిండాలివరుచే నార్లెండునకు రుమాలుగాంచినపుడు తానెట్లు మూర్ఛన్నటించెనోయాసంగతి మఱలఁబంపుట-టచ్ స్టోనాడోర్సువల చి పెండ్లాడనెంచుట - ఆలివర్సిలీనాసువలచి వలపించుకొని యార్లెం డుతో నాసంగతిచెప్పుట - రోజ్లిండా ర్లెండుతోఁ దన చెల్లెలాలివరును వలచి మఱునాఁడు పెండ్లాడనెంచినదనియు నప్పుడేరానేర్చిన విద్యా మహిమచే రోజ్లిండున్నూడఁ దెచ్చుదననియుఁ జెప్పి తన్వలచిన ఫీబీని పెండ్లికి సిద్ధపడుమనిచెప్పుట-రోజ్లిండు తనతండ్రి తారోజ్లిండునైచ్చి నచో నాపె నార్లెండోకుఁ బెండ్లియైనర్చుమనియు నార్లెండో నాపెం బెండ్లాడునునియు నొప్పించినపిదప స్వవేషమునఁ దాభయల్వడుట- ఫ్రిడరిక్కు పశ్చాత్తప్తుఁడై తనయన్నకు మఱల రాజ్యమప్పగించుట- ఆర్లెండో యాలివరు టచ్ స్టోను సిల్వియస్సులు క్రమముగా రోజ్లిం డ్సిలియా యూడ్రేఫీబీలం బెండ్లాడుటయును.

(4) విభ్రాంతిపరిహాసనమందలి వేషములు

ఈఫెనస్సు దేశపరిభవగు- సోలినస్సు

ఈజియసు-సైరాకస్దేశవర్తకుఁడు

ఈఫెనస్సాంటిఫోలస్సు-సైరాకస్సాంటిఫోలస్సులు- కవలసోదరులు ఆ మిాలియా యీజియసులపుత్రులు-మఱియు ననాయ మెఱుగనివారు

ఈఫెనస్టోమియాస్ లాకస్టోమియో కవలసోదరులు- ఆంటిఫోలస్సుల భృత్యులు

బాల్తజారు వర్తకుడు

ఆంజిలో కంసాలి

సైలాకస్సాంటి ఫోలస్సుని మిత్రుడగువర్తకుడు

ఆంజిలాతో వ్యవహరించువర్తకుడు

పిన్చి మాయకాడగునొజ్జ

ఈమిలియా ఈజియనునిభార్య

ఆడ్రియానా ఈఫెనస్సాంటిఫోలస్సునిభార్య

లూసియానా ఆడ్రియానాసోదరి

లూసీ ఆడ్రినూనాయొక్కదాసి

వేశ్య కారాధికారి అధికార్లు మఱియుఁదక్కినభృత్యులు రంగము యూఫెనస్సు-కథ

కారాధికారిచేఁ బట్టుబడిన యీజియను నీఫేసస్సుపట్టణ ప్రభుఁడు వేయిరూప్యములు చెల్లించినఁదప్ప ప్రతుకరాదనియుఁ దన దేశమునకు శత్రుదేశమునుండి వచ్చిన వర్తకులు కిట్టిశిక్షవిధింపఁబడునని యుఁజెప్పి వర్తకునివల్ల నతఁడు తానుఁ దనభార్యయుఁ దన కవల పుత్రులున్నవాఁడైన శిశుదాసులున్నూఁడ సముద్రములోఁ దుపానున నెడ బడిరనియుఁ దనయన్న స్మఱియుఁ దల్లి స్మఱియుఁ దనయన్నతోనున్న కవలదాసులలో నొకనిని వెదకుటకై తన కనిష్ఠపుత్రుఁడు బయలుదేఱ నని యు వానిన్వెదకుటకై తాబయలుదేఱెనని యుఁజెప్పి యూరనెచట నైన వేయిరూప్యములు తెచ్చెదననుట - సైరాకస్సాంటిఫోలస్సు సైరాక స్టోమియోనుఁ దనకర్వ్యమునకొఱకోగావుండుమనిచెప్పి యూఫెనస్సుసగల వింతలుచూచుచు యూఫెనస్టోమియోనుఁగాంచి తన భృత్యుఁడనిభ్రమసి ధనము విడిచివచ్చితేమిరాయని యడిగి వాఁడ సందర్భములు పల్కఁగాఁ దాధనమునించినచోటికిఁబోవుట-ఆడ్రియా

నాలూసియానాతోఁ దనభర్త యింకనురాలేదేల తడసెనోయనిచిం
తించుచు యూఫెసస్ట్రోమియోనుఁజూచి తననాథుఁడేల రాలేదెందు
న్నాఁడని యడుగఁగా నతఁడు వెరతి యసందర్భములు పలుకు
చున్నాఁడని చెప్పగానమ్మక వానికడకుఁ బోయిరమ్మని చెప్పమని
మఱలఁబంపి చింతించుచుంట సైరాకస్సాంటి ఫోలిస్సు తనధనము
సురక్షితముగానుంటచూచి తన్ను వెదుక నేగిన తనభృత్యునికెదు
ర్చూచుచు వాఁడువచ్చితనతో నసందర్భములు పల్కుచుండఁగా
నాడ్రియానా లూసియానాలు వచ్చి తన్ను భర్తయని పిల్చు
నసందర్భముగఁ బల్కుచు భోజనశాలకుఁగొంపోవుట— సైరాకస్ట్రో
మియో భోజనశాలగుమ్మమున నెవ్వరినాస్సీక కావుండఁగా నీఫెన
స్సాంటో ఫోలస్సీఫెసస్ట్రోమియో యాంజీలో బల్లజార్లువచ్చి తలు
పెంతపిల్చినను లోనివారుహాస్యములాడి పొమ్మనిరాశఁజెంది
యద్భుతాగ్రహములతోఁదిరిగి వచ్చెదమనిపోవుట లూసియానాసైక
స్సాంటి ఫోలస్సుతో నాపెయప్పనతఁడట్లు లక్ష్యముసేయరాదనిచెప్ప
గానతఁడాపెయెవతోయెఱుఁగ ననియు నిన్నువలచినాను నన్నేండా
డుమనువేడుచుఁదనసేవకునితోనా యూరువిడిచిపోవ నిల్లువెడలుచు
నాంజీలోవచ్చి తనచేతికిఁబంగారు గొలుసిచ్చి రాతిరిసొమ్ము తీసికొని
పోయెదనని చెప్పిపోవుట బరికించియచ్చెరువంది తనసేవకునితో నోడ
సిద్ధపర్చుము త్వరఁగఁబోవుదమనుట అధికారిన్వెంటనిడుకొని యొక
వర్తకుఁడాంజీలోనుఁ దనఋణముతీర్చునని నిర్బంధింపగా నతఁడొర్చు
కొను మాంటిఫోలస్సానుండి గొలుసువిలువవుచ్చుకొని సాయంత్రమి
చ్చెదననుచుండఁగా నీఫెసస్సాంటిఫోలస్సీ ఫెసస్ట్రోమియాలు ప్రవేసిం
చుట యీఫెసస్సాంటి ఫోలసాంజీలోనుజూచి యిదిగో పనివాఁడు
గొలుసు నాభార్యకుసరిపోవునట్లు కొలువవలయు నొక్కతాడుతీసికొని
రమ్మని యంగడికిఁ దనసేవకునంపుట ఆంజీలోయీ ఫెసస్సాంటి
ఫోలస్సున్గొలుసు తనకుముట్టలేదని తన్మోసవుచ్చినందు కధికారికిన్

సించుట సై రాకస్టోమియో యీ ఫెసస్సాంటు ఫోలస్సు చెంతకువచ్చి యోడసిద్ధపర్చినానని చెప్పఁగా నతఁడు కొలతార్తిడు తెమ్మనఁగాఁ బిచ్చిమాటలుపల్కెదవా నీ పనిపట్టెదనిప్పుడు కాదిదిగో యీతాళ మడిర్యూనాచేతికిచ్చి పెట్టెనున్న ధనముమూటపట్టుకొని రాయని పంపించుట లూసియూనా యడిర్యూనాతో నాపెభర్తనన్వలచియు న్నాఁడనిచెప్పుటసై రాకస్టోమియోయడిర్యూ నాతో నాపెభర్త కారాధికారి వశమునను న్నాఁడనియు బెట్టెలోనిసొమ్ము తెమ్మని తనుఁ బంపినాఁడనియుఁజెప్పి మూటఁదీసికొనిపోవుట సై రాకస్సాంటి ఫోల స్సుతన్ను నెల్లరు పల్కరించుచు వివిధగౌరవములు సల్పుట కాశ్చర్య పడుచుండఁగా సై రాస్టోమియోవచ్చి నిభార్యనికంపిన ధనమిదిగో యనఁగా నబ్బురపడియన్యోన్యము తారార్మారుపడుచుండఁగా నొకవేశ్య వచ్చియయ్యానీవు నాకిచ్చెదనన్న గొలుసిదేగదాయన నాపైపై మండి పడి తనసేవకునితోఁబరుగెత్తిపోవుట వేశ్యయతనికి రూఢిగఁబిచ్చె త్తినదని యడిర్యూనాతోఁజెప్పనేగుట ఈఫెసస్సాంటిఫోలస్సధికారితోఁ దనభార్యతనపైఁ గోపముతోనున్నదనియు సొమ్ములమునాఁడిచ్చెద ననియు బతిమాలుచు నీఫెసస్టోమియో కొలతార్తితో రాగా సొమ్మేమనియడిగివాఁడసందర్భములుపలుకఁ వానిదన్నుచు నడిర్యూనా లూసియూనాలను వేశ్యయు మాయదారియొజ్జయును రాగావారితో నసందర్భములు వల్కుట వారందఱనిశ్చయముగా వెఱ్ఱెత్తినదని యీ ఫెస్సాంటిఫోల స్సును మఱియు నతని సేవకునిఁగూడఁగట్టి చీఁకటి గదిలోనుంచఁబోవుట మాయకాఁడగు గురువునతని సహకారి యిర్వు రుపిచ్చివాండ్రం గొంపోవుట సై రాకస్సాంటిఫోలస్సును సై రాకస్టో మియోయనుఁ దమకత్తులజళిపించుచు బ్రివేసించుట తనభర్తయు సేవకుఁడునట్లు తెంచుకొనితమ్మునఱుక వచ్చునున్నారని యడిర్యూ నాజడిసి లూసియూనా కారాధికారులతోఁబర్విడుట— ఆంజీలో మఱి యుపర్తఁడు సై రాకస్సాంటిఫోలస్సు నతనిసేవకుంజూచివిపరీత

ముగా మాట్లాడుచుండఁగా నాడ్రియానాలూసియానాలు వేశ్యయు వచ్చి కట్లు తెంచుకొనివచ్చి నారీవెజ్జీవాండ్రిపట్టుఁడు కట్టుఁడని కేకలు వేయుచుండఁగా సైరాకస్సాంటి ఫోలియస్సతని సేవకునితో నొక మఠములో దాఁగఁజొచ్చుట మఠములోనున్న యోగిని వెజ్జీవాండ్రి న్దానంరక్షించెదనని వారినప్పగించుమన్న యాడ్రియానుఁ దిరస్కరించుట మఠమునకు సమీపముగా నీజియను నుఱిదీయించుటకై వచ్చుచున్న నగరేశ్వరునితో నడ్రియానా తనభర్తృదూఁచిన యోగినిపై నేరముచెప్పుచుండఁగా నీఫెసస్సాంటి ఫోలస్సతనిసేవకునితోవచ్చి ప్రభునితోన్యాయమిమ్మని ప్రార్థించుచుండఁగా నీజియనువారినిరువుర న్దనకొడుకు వానిఁసేవకునిగాఁబోల్చుట ఈఫెసస్సాంటిఫోలస్స న్వాని సేవకుఁడు మఱియునడ్రియానా లూసియానాలు నాంజీలోవర్తకులు ప్రభువుమఱియు నీజియనుఁగూడ నొకరితోనొకరికి సరిపడకన్యోన్య విరుద్ధభాషణము లాడుకొనుచుండఁగా యోగిని సైరాకస్సాంటిఫోల స్సు నతనిసేవకునితోఁజెచ్చి ప్రభునియెదుటఁ బెట్టగాఁనందరు నన్యో న్యవిలోకనముల నచ్చెరువందుట యోగినిగానున్న యెమిలా యాజి యనునిఁబోల్చి యతనిసంగతియంతయుఁ దెలిసికొనియ తనకిఁదన్నుఁ దెలుపు కొనినపిదపఁ బ్రభువున కందఱికియథార్థస్థితి తెలియుటయును.

(5) కొరియోలేనస్సను నాటకమునవచ్చు వేషములు

కేయస్మాషన్స్కారియోలేనస్సు రోమనుఘనుఁడు
లార్టియస్సుకమానుయస్సులు వర్షీయనులశతుర్సేనానాయకులు
అగ్రిప్పా కొరియోలేనసునిహితుఁడు
వెలూటసు బూర్టస్సులధికారులు
మార్షియస్సు కొరియోలేనస్సునికొడుకు
కోమన్వార్తావహుఁడు
అఫిడియస్సు వరిషియనుల సేనాధిపతి
అఫిడియసుయొక్కఁడి యధికారి

అఫీడియసునితోఁజేరి కుట్రపన్నువారు
ఆంటియంపౌరుఁడు
ఇద్దరువల్లియను కూలివనివాండ్రు
వలమ్నియా కొరియోలేనస్సుని తల్లి
వర్జీలియ్య కొరియోలేనస్సుని భార్య
వలేరియా వర్జీలియాకు హితురాలు

వర్జీన్లియా చెలిక త్తెలు రోమను వెలీషీయన్సభ్యులు కులీనులు కింకరులు భటులు పౌరులు దూతలు అఫీడియసుని సేవకులు తక్కిన భృత్యులు రంగము రోములోను మఱియు దాని సమీపమునందు గొన్ని స్థలములు కొరియోలియందు మఱి దాని సమీపమునఁ గొన్ని స్థలములు ఆంటియమున గొన్ని స్థలములు—కథ .

పౌరులందఱొక్కసారి తమకు ధాన్యము చౌకగా నమ్మించ నందునకై కొరియోలేనస్సునుఁ జంపుట కాయుధపాణులై వచ్చుట వారినగ్రిప్పా కొరియోలేనస్సులు సమాధానపర్చి పంపివేయుట. కొరియోలేనస్సుతో దూతలు వలీషియనులు దండెత్తుచున్నారనుట కమీనియస్సు- లారిటియస్సు- తక్కిన సభ్యులు బ్రూటస్సు వెలూటస్సులు ప్రవేశించుటయు బ్రూటస్సు వెలూటియస్సులు తప్పఁ దక్కినవారందఱు వ్వెలీషీయనుల నెదిరించుటకేగుటయు బ్రూటస్సు వెలూటస్సులు కొరియోలేనస్సునిపై నోర్వలేమిఁగన్బర్చుట అఫీడియస్సు మఱియు సభ్యులు ప్రోమనులతోఁబోరసిద్ధపడుట వలమ్నియా వర్జీలియా వలీరియాలు యుద్ధవార్తలన్దార్చి ముచ్చటించుకొనుట కొరియోలేనస్సాంటిగ వేలకొలది శత్రువుల నెదిర్చి పాఱదఁతిమివచ్చినందునకై తనతోడి సైన్యాధిపతులవలనఁ గొరియోలేనస్సును బిరుదులందుట కొరియోలేనస్సునుఁ బౌరులందరు మిక్కిలి యద్భుతా మోదములఁ గొనియాడి సత్కరించుట బ్రూటస్సు వెలూటస్సులు

కడుపుమంటనందుట సభలోఁ బ్రజాధి నాయకులంబఱు కొరియో లేనసుని పరాక్రమమును నిగ్గులఁ గొనియాడి యతని ప్రోమునందు ముఖ్యాధికారిగా నొనర్చుట బ్రూటస్వెలూటసులు కొరియో లేనసున కబ్బిన గొప్పకీర్తిక పై్రజలకతనిపై ద్వేషము కలుగఁజేయుట ముఖస్తుతి యిచ్చకము నక్కవినయములు నెఱుఁగక నిమ్నపటుఁడు మాట పడనొల్లనివాఁడగు కొరియో లేనస్సు దుష్టులగు బ్రూటస్వెలూటసుల కుటిలచేఁ బ్రజావిద్వేషితుఁడై దేశమునుండి వెడలగొట్టఁబడుట కొరియో లేనస్సు తనతల్లికి భార్యకు విహితులకునోర్పు బోధించి తనీదేశమును విడచి యాఫీడియస్సుతోఁ జేరి తనదేశముపై దండెత్తివచ్చుట తనతల్లి భార్య కొడుకు మిత్రుడున్నవనకు సాష్టాంగపడి యనేకవిధములఁ బ్రార్థించి వలీషియసులకు ప్రోమనులకు సంధిచేయుమని బతిమాలగా విని కొరియో లేనస్సాఫీడియస్సు స్సంధిచేయుట కొప్పించుట ఆఫీడియస్సు కొరియో లేనస్సుని గొప్పకోర్వక కొందరి దురోభ్దనలచే నతనిపైఁబడి వధించుటయును.

(6) సింబలైనను నాటకమున వచ్చు వేషములు

సింబలైనను బ్రిటన్ దేశపురాజు

క్లోటెను రాణికిఁ దొలిభర్తవలనఁ గలిగిన కొడుకు

లియోనాటస్సు ఇమోజెనుమగఁడు

సాలేరియస్సు మార్గసు వేషతోనున్న దేశభక్తనాయకుడు

గ్లాడేరియసుఆర్వీరాగస్సులు పొలిడోరు కాడ్వలసుపేర్లతో బెలేరియసు

కొడుకులనఁబడువారు సింబెలైనుని ప్రథమ భార్యాపుత్రులు

ఫిలారియో ఇయాచిమో ఇటాలియనులు మొదటివాఁడులియోనాటసుని మిత్రుఁడు రెండవవాఁడు ఫిలారియోమిత్రుఁడు,

ఫిలారియోమిత్రుఁడగు నొక ప్రపంచితగుమనుష్యుడు

లూసియస్సు రోమస్సేనానాయకుఁడు

ఒకరోమస్సేనాపతి

ఇద్దరు బ్రిటిష్ సేనాపతులు
పైసానియో లియోనాటసునిసేవకుఁడు
కార్నేలియసు వైద్యుఁడు
ఇర్వురుసింబెలైనుని సభాసదులు
ఇద్దరు పెద్దమనుష్యులు
ఇర్వురుకారాధికారులు
రాణి సింబెలైనునిభార్య
ఇమోర్జ సింబెలైనుని ప్రథమభార్యపుత్రి
హెలెన్ ఇమోర్జ చెలిక త్తె

అధిపతులు నూన్య(స్త్రీలు రోమనుద్యోగులు ప్రజాప్రతినిధులు పోదె చెప్పవారు ఓకడచ్చిఘనుఁడు ఒక స్పెనిష్ఘనుఁడు గాయకులు అధికార్లు సేనాపతులు సైనికులు దూతలు భృత్యులు పిశాచములు రంగము ఒకప్పుడుబ్రిటన్‌లో మఱొకప్పుడిటలీలోను— కథ .

రాణియొక్క కుట్రచే లియోనాటస్ను స్వదేశమునుండి వెడలఁ గొట్టఁబడుట లియోనాటస్ను తనభార్యసాధ్వియని పరిసంగవశమునఁ గొనియాడి నవుడియాచిమో యతనితో నీవజగ్రుత్తుంగరమునకు వేయి మొహరీలొడ్డెదను నీయుంగ్రిమునాకిమ్ము నేనీభార్యంజెఱచినట్లు నీకు నమ్మకముపుట్టింపనియెడ నీయుంగ్రిముతో నావేయి మొహరీలునీవి లేనిచో నీయుంగ్రిము నాది యనియనంగాలియోనాటస్నిస్మియాచ్మో తో నీవుతప్పినయెడనాకత్తితోనిన్ను నఱికెదననెను. రాణికార్నీలియసు నినుండి విషము సంగ్రహించుట కార్నీలియస్ను ప్రాణాపాయము చేయనివిషముమాత్రమే రాణికొసఁగుట రాణిపైసానియోకు విషదార్వకముగలచిన్న పెట్టెను వాఁడుదానివిప్పి యాసువాసనంబట్టి తాగిన చోఁజచ్చుటకై మోసముననిచ్చుట ఇ యాచ్మోమొజన్ చెంతకు వచ్చిలియోనాటస్ను తన్నా పై పతక్రించవలయునని యిచ్చివయుత్త

రముచూపించి యాపెభర్తపై మొదటఁగొన్ని కొండెములు చెప్పియా
పెపైఁదనమోహము స్తన్సర్చియాపెచేదిరస్కరింపంబడియాపెన్నరీ
క్షింపనిట్లు చేసితినని యాపెనుష్ణమాపణమడిగికొని యాపె పడక గదిలో
నాపెభర్తయిటలీపభునకై కొన్నవస్తువులుగలపెట్టె నొకరేయివఱకు
మాత్రిముదాఁచుటకు సమ్మతింపఁజేసి యాపెగదిలోఁదానుపంపించిన
పెట్టెలోదూఱి యాపె నిమరించినతరువాతలేచివచ్చి యాగదిమూలల
గుర్తులువారిసుకొని యాపెపోచీదొంగలించి యాపెగుబ్బపైనున్నమ
చ్చ గుర్తుంచుకొని తిరిగి పెట్టెతోఁ దూఱిపూ ంటక్లోఁకెనుతన తలిదం
డ్రుల యుపదేశముపైనిమోజినుతో మాట్లాడి యాపెన్వలచి యా
పెచేఁ దుర్నిరీక్షింపబడుట ఇయాచ్మోలియోనాటస్సున కతని భార్య
పోచీచూపించి మఱియున్నబ్బ మచ్చ యానవాలుజెప్పి తానాపెన్నూ
డఁగల్గితెనని నమ్మకము పుట్టించి పందెమిడిన యుంగ్రమున్గెల్చు
కొనుట లియోనాటసు తనభార్యపైఁ బగదీర్చుకొన నిశ్చయించుటపై
సానియోయిమోజనుని వధించుమని తనయజమానుఁడు తనకుఁ బ్రాసిన
యుత్తరముఁజూచి మిగుల గుఁభించుట యిమోజిను తనభర్త తనకు
బ్రాసిన యుత్తరమున్గాంచి పై సానియోను వెంటఁబెట్టుకొనిభర్తయుండె
దనన్న మిల్ఫర్డునకుఁబోవుచుంటపై సానియో ద్ధతన్నైసానియోచంప
వలయునని తనభర్త యాజ్ఞాపించిన యుత్తరము నిమోజఁ చదువు
కొని తన్జంపుమని ప్రార్థించు నిమోజనుని మగ వేషముతో లూసి
యసు కొల్వ్చేరుమని యుపదేశించిపై సానియోసింబెలైనియొద్దకేగుట
క్లోటను ఇమోజసునిఁ గలిసికొనుటకై లియోనాటసుని యుడుపు ధరిం
చుకొని మిల్ఫర్డునకుఁబోవుట మగవేసమూనినయిమోజస్కు సెలీరి
యసుకొండగుహాలోసత్కరించుట లియోనాటిసునిఁ జంపుటకు మిల్ఫర్డు
కొండగుహాన్న మాపించితన్గాఅులుపల్కిన క్లోటిసుని గైడీరియస్ను
చంపుట పై సానియోతనకు రాణియొసంగిన విషమూలికన్బడలికఁ
గొన్నప్పుడు భుజించిననారోగ్యమిడుననిచెప్పికదాయిమోజినుకర్పించె

నాపెదానిన్గొండగుహలో నుభయోగించి మూర్ఛిల్లినపుడదిచూచుగా భావించి గైడిరియస్సార్వి రాగస్సులు మిగులశోకముతోనాపెను క్లోటినుశరీరమున్న చోబూలుకప్పివిడుచుట ఇమోజినుమూర్ఛ దేతి తననాథునియుడుపుగలక్లోటనుని దేహముఁగాంచి తననాథునిశరీరముగా భ్రమసియంచుపై పోలుట లూసియస్సుబ్రిటన్దేశముపై దండెత్తి వచ్చుచు నిమోజినున్దనసేవకునిగాఁదీసికొనుట లియోనాటస్సిమోజి నుంజంపి యారక్తమునముంచితనకంపించిన చిఱురుమాలుంజూచి పొగ లుచు నిటలీస్సైనికులతోఁ దాఁజేరిదుస్తులుమార్చుకొని సామాన్యుని వలె బ్రిటన్సేనతోఁ గలసి యిటాలియన్సేనతో బోరనిశ్చయించు కొనుట గైడీరియస్సార్వి రాగస్సులు బ్రిటన్సైనికులతోఁజేరి యిటాలి న్సేనతోఁబోరుట ఇటాలియన్సేనతోవచ్చిన ఇయాచ్మో తోలియోనా టిస్సుపోరి యోడించుట బ్రిటన్సైనికులు పలాయితులగుచుంటయు సింబెలైనుని విడిపించుటకై శత్రులనెదిరించి సింబెలైనుని విడిపించి లూసియస్సుంబండెగాఁజేకొనుట లియోనాటస్సు రోమన్సైనికవేష ముతో బ్రిటన్సైనికులలోఁబడుట న్వానిన్సింబెలైనుకారాగృహమున నురిదీయించుటకాజ్ఞాపించుట కార్నీలియస్సు సింబెలైనుతో రాణి విష ముఁగ్రోలిమృతిచెందెననియుఁ జచ్చిపోవుచున్నప్పుడు తనతప్పలొప్పు కొనుటలో రాజుపై దనకుగసింతయు నిష్టములేకతనకీ విషమిడి చంపఁ దలఁచెనని యు నిమోజినుకువిషమిడిచంపించెనని యు క్లోటనుకాన్పింపమి నిరాశచెంది కామడిసెనసియు నాపెచెలికత్తెలన్యాహ్వ్యముపెట్టివిన్న వించుట రాజాజ్ఞచేమఅలఁబిలింపఁబడిన లియోనాటిస్సులూసియస్సి యాచ్మో సోదెగాఁడిమోజిన్మొదలగు రోమనుబండెలతో రాజసన్ని ధింజేరుట సింబెలైనులూసియస్సు మొదలగు రోమనుబండెలన్న ఓ కించఁబూనినపుడు లూసియస్సు తన సేవకుఁడు పైడెలును మాత్రము కాపాడఁ బ్రార్థించుట సింబెలైను పైడెలును బ్రతుకనిచ్చి కోరినవర మిచ్చెదఁగోరుమనుట ఇమోజల్లియోనాటిస్సు బెలీరియస్సు గైడీరి

యస్సాన్వి రాగస్సుపై సానియో ఇయాచ్మోలసంగతి బయల్వడుట లూసియస్సుతో సంబెలైను సంధిచేసికొనుటయును.

(7) హేమ్లెట్టు ఈనాటకము పీఠికయందు వివరింపబడెను గాన నిచట వ్రాయబడలేదు.

(8) జూలియస్సీజారను నాటకమున వచ్చువేషములు :-

జూలియస్సీజారు-ఆక్టేవియస్సీజారు-ఆంటోనీ-లెపీడియస్సులు- రాజ్యాధికారులు

సిసరో-పూబ్లియస్సు-సేనాలుసభ్యులు

బ్రూటస్సు- కేషియస్సు- కాస్కా--ట్రిబోనియస్సు-లిగారియస్సు-డేసియ స్కూబటస్సు-సింబరు

సిన్నాలు జూలియస్సీజారుని ద్వేషులు

ఫ్లేవియస్సు-మరుల్లస్సులు-ప్రజాప్రతినిధులు

అంతర్మిడోరస్సు-త్రాంత్రికుడు

సోదెచెప్పువాడు

సిన్నా-కవి-మఱొకకవియు

లూసీలియస్సు-టైటీనియస్సు-మెస్సాలా-చిన్న కేటో-వలమ్నియస్సులు బ్రూటసు కేసియస్సులకు విహితులు

వర్జో క్లీటస్సు- క్లాడియస్సు- స్ట్రాటో- లూసియస్సు - డర్డానియస్సులు బ్రూటసుని సేవకులు

పిండారస్సు - కేసియస్సుని భృత్యుడు

కాలిపూర్నియా-సీజారునిభార్య

పోర్టియా- బ్రూటసునిభార్య

ప్రజాప్రతినిధులు, పౌరులు, దొవారికులు, భృత్యులు మొదలగు వారు రంగస్థలము నాటకమందుచాలవఱకు రోమునందుసుఁ, దరువాత సార్డిస్సుచెంత మఱియు ఫిలిప్పీయొద్దను—కథ .

ఫ్లేమియస్మారులియస్సులు సీజారుజయమున కలరుప్రజల నిరుత్సాహ పర్చుట-సీజారు అండోని, కాలిపూర్నియా, పోర్టియా దేశీయస్సు, సిపరోబ్రూటస్సు, కేసియస్సు, కాస్కాలు కొందఱిపేరులతో నూరే గుచుండ నొకసోదెగాఁడు సీజారునకు రాబోవుమప్పు న్గాంచుకొమ్మనిచె ప్పుట-కాస్కా బ్రూటస్సులు సీజారునకు జఱుగుగౌరవమునకోర్వలేక పలువిధముల నొగులుట-కాస్కా-కేసియసుసిన్నాలు సీజారుని గొప్పకో ర్వక బ్రూటసున కతనిపై మఱింతద్వేషము కలిగింపయత్నించుట-బ్రూ టస్సుసీజారు రాజుకాఁబోవుట కోర్వకుంట కేసియస్సు కాస్కాజేసి యస్సుసిన్నా మెటల్లసు స్మసింబరు బ్రెటోనియస్సులు రాత్రిబ్రూటసు నితోఁ జేఱుకొని మఱునాడు సీజరుని బొడుచుటకు నిర్ణయించుకొని, కాలిపూర్నియా దుస్వప్నములు వచ్చెగాన నీవుసభకుఁబోరాదని వారించుచుండఁగా వినకున్న సీజారుని బెల్లించి సభకుఁ బిలిచికొనిపో వుట-ఆర్టిమిడోరస్సు సీజారునకు బ్రూటస్సుకే స్తస్సు కాస్కాసిన్నా బ్రెబోనియస్సు సింబరుడేసియస్సు లైగారియస్సులను దుష్టాత్మకము వెంటఁబోఁజనదనిపత్రముప్రాసి దారిలోనిచ్చుటకు-సిద్ధముగానుండెనుఁ గాని, సీజారు నది శత్రులుచూడనీక తొందరతో సభకుఁగొంపోయి పొడిచి చంపుట - బ్రూటస్సుజనసంఘముతోఁ బ్రజాక్షేమముకై తా సీజారుం జంపవలసి వచ్చెనని యుపన్యసించుట ఆంటనిత యుపన్యా సముచే ప్రజల స్సీజారుని శత్రులపైఁబుఱికొల్పుట-రణరంగమున శత్రు లు జయమందుచున్నారనుకొని; కేసియస్సు తనకత్తితోఁ దన్నొడుచు కొని మడియుట - కేసియస్సు టిటీనియస్సు బ్రూటస్సులు శత్రులు తమపైఁ దఱిమివచ్చినపుడు నిరాశఁజెంది, తమకత్తులతోఁదమ్మునుఁ బొడుచుకొని చచ్చుట -ఆంటనీ బ్రూటసుని యౌగ్యత స్తొనియాడుట.

(4) నాల్గవహెన్రీమహారాజు మొదటిభాగమను నాటకమున వచ్చు వేసములు

నాల్గవ హెన్రీమహారాజు

వేల్సుయువరాజగు హెన్రీ- లంకాస్టర్యువరాజగు జాను - వీరిద్దఱు
నాల్గవ హెన్రీకొడుకులు
వెస్టుమోర్లెండు
బ్లెంటు
వర్సెస్టరు ప్రభువగువర్సీ
వార్త్రాంబర్లేండు ప్రభువగువర్సీ
హోట్స్పరను -పేరందిన హెన్రీవర్సీ నార్తాంబర్లేండు ప్రభునికొడుకు
మార్చిప్రభుఁడగు నెడ్మండ్మార్టిమరు
యార్కు-గురువగు స్క్రూపు
డౌలాసుప్రభువగు నార్చిబాల్డు
టీచెనండోవరు
సర్ రిచార్డు వరను
సర్జాన్ఫాల్స్టాఫు
సర్మిచేలు యార్కు-గురుని హితుఁడు
పోయిన్స్
గేడ్షిల్లు
పేటో
బర్డల్ఫ్
హోట్స్పరునిభార్యయు- మార్టిమరుని సోదరియునగు పర్సీదేవి,
మార్టిమరునిభార్యయు, గ్లండోవరుని కూఁతురునగు మార్టిమర్దేవి-
క్విక్లీయను వూఁటకూళ్ళమ్మ

ప్రభువులు, దోస్తులు, ధికారి, కల్లమ్మువాఁడు, రాజగృహోధ్యక్షుఁడు, చిల్లరపనివాండ్రు, మోఁతకూలీవాండ్రు బాటసార్లు మఱియు భృత్యులు రంగమింద్దుండు — కథ .

నాల్గవహెన్రీమహారాజు యుద్ధములన్నియు సమాప్తమై శాంతవి- తీర్థయాత్రకు వెడలుదమని ప్రధానులతోఁజెప్పి యాకస్మిక

ముగవచ్చిన కొన్ని యాతంగకములవలన నాఁగిపోవుట - వేల్నాయువ రాజు ఫాల్ఘాపు బార్డోల్పేటోగాడ్డాలు పోయిస్సులతోఁగలసి క్రొత్తగుడు, దొంగతనము మొదలగు దుశ్చేష్టలు చేయుచుంట-నాల్గవ హెన్రీ వర్సెస్టరుని తనసన్నిధికి రావద్దనుట- వర్సెస్టర్నార్తాంబర్లెండు ప్రభువులు హాట్స్పరుకలిసి, నాల్గవహెన్రీరాజుపై దండెత్తుట కాలో చించుట-భాటసార్లం దోఁచుకొన్న ఫాల్ఘాపు మొదలగు తమమిత్రుల నైఁకటిలో మాఱువేషములతో వేల్నాయువరాజు పోయిన్నాలు దోఁచు కొనిపోవుట హాట్స్పరు మార్టిమరునితోఁ గలియఁబోవుట-వేల్నాయువ రాజు తండ్రియాజ్ఞపై యుద్ధసన్నద్ధుఁడౌట-వేల్నాయువరాజు హాట్స్పు రును యుద్ధములోఁజంపుట-ఫాల్ఘాపు దురమున డొలాసెదిరించినపుడు చచ్చినట్లు పడుకొని, తిరిగిలేచి వేల్నాయువరాజు మొదలగు తనవారి న్నవ్వించుట నాల్గవహెన్రీ యుద్ధమునజయమంది బండెలు గాఁబట్టు వడిన పర్సీస్సర్వసులఁ జంప నాజ్ఞాపించుట-డొలాసు పరాజితుఁడై కొండపైనుండి పడి, మృతిచెందుటకు యత్నించుచుఁ బట్టువడుట-నాల్గవహెన్రీ జాను వెస్టమోర్లెండ్లను నాచెంతనున్న నార్తాంబర్లెండు తోఁ బోరుటకు గ్లండవర్మార్చి ప్రభువులతో వేల్సుతోఁబోరుటకు దానును వేల్నాయువరా జేగుటకు నిర్ణయించుటయును

(10) నాల్గవహెన్రీమహారాజు రెండవభాగమను నాటకమునవచ్చు వేసములు.

నాల్గవహెన్రీమహారాజు

అయిదవహెన్రీ మహారాజు- కాఁబోవువేల్నాయువరాజు క్లారెన్సు ప్రభువు లాంకాస్టర్జాన్యువరాజు గ్లోస్టరుహంప్రీయువరాజు నాల్గవ హెన్రీమహారాజు కొడుకులు

వార్విక్-ప్రభువు - వెస్టమోర్లెండుప్రభువు - సర్రేప్రభువు - గావరు హార్కోర్టబ్లంటు

నాల్గవ హెన్రీమహారాజు పక్షమువారు
రాజసభలోని ముఖ్యన్యాయాధికారి
న్యాయాధికారిపెంబడిగాన్న తగుమనుష్యుడు
నార్తాంబర్లేండుప్రభుస్త్రీ ముఖ్యగురువగుసూక్ష్మవు మాత్రేప్రభువు
బడక్ల్పప్రభువు
హేస్టింగ్సు ప్రభువు-సజాక్స్కా- లెస్టర్లీబు నాల్గవ హెన్రీ మహారాజు
ప్రతిపక్షులు
శేవరుస్మోర్డస్లు నార్తాంబర్లేండ్ప్రభుని యుశిక్షులు
సజాక్స్ఫాల్ప్సాపు- వానిసేవకుడును
బాడక్ల్పు
పిస్టలు
పోయిన్సు
పేటో
పాలోసై నెన్సులు-పక్షెటూరి న్యాయాధికారులు
డోపే పాలో సేవకుడు
మూల్డీ పాడో వార్టు ఫీబ్లీ జుల్మా-పులు కొత్తగాజేరిన కాల్బంట్లు
ఫేంగ్స్నిరీలధికారి యుద్యోగులు
పర్వాద
నార్తాంబర్లేండునిభార్య
పర్సీభార్య
క్విక్లీ-పూటకూళ్ళమ్మ
డాల్టేషీటు
ప్రభువులు- పరిచారకులు - దౌవారికుడు - అధికార్లు, సైనికులు, దూతలు, పనివాండ్రు, బండ్రౌతులు, సేవకులు మొదలగువారు
నటుడు, కథానమాపకుడు—రంగము ఇంగ్లాండు— కథ-

నార్తాబర్లేండు ప్రభువు తనకొడుకగు హోట్స్పరు యుద్ధమునఁ జచ్చె ననియు, వర్సెస్టరు డ్యూకాసులు పట్టుపడిరనియు, నాల్గవ హెన్రీ మహా రాజు జయమందెననియు విని తల్లడిల్లుట-యార్కు-గురువు నేనగూర్చు కొని నాల్గవ హెన్రీమహారాజు నెదిరింపఁబోవుట - మూఁజేయార్కు-గురువు హేస్టింగ్సులను లంకాస్టర్యువరాజగుజాను సంధికై బాస యొసర్చి వారిసైన్యము మళ్ళిపోయినపిమ్మట మోసమున వారిఁజం పుట కాజ్ఞయిడుట-హారోక్-ర్టు నాల్గవ హెన్రీమహారాజునకు నార్తాం బర్లేండుప్రభువు, బార్డల్ఫ్ప్రభువు సైన్యముతోఁగూడ నోడింపఁ బడి రని తెల్పుట మిక్కిలి జబ్బునన్నున్న తండ్రియొద్దనుండు వేల్సు యువ రాజు కిరీటమున్గొనిపోవఁగా మూర్ఛ నిద్దుర మేల్కని నాల్గవ హెన్రీ మహారాజు తనతక్కినకొడుకులతో ధనాశం గూర్చి యుపన్యసించుట-మతికొంచెము నేపోర్చలేకపోతివా యింత తొందఱపడినా వే మిం కొకఱగంటలో నిరాతంకముగా మిక్కిలియుల్లాసముతో నీవు నామృతిం గాంచి, మకుటము ధరింపఁగలవుకదాయనుతండ్రితో వేల్సుయువరాజు క్షమాపణము చెప్పుకొనుట-వేల్సుయువరాజు నాల్గవ హెన్రీ మహా రాజు గతించినపిదప నైదవ హెన్రీ మహారాజగుట-ఫాల్ట్సాఫు మొద లగు తనదుష్టస్నేహితుల నైదవ హెన్రీమహారాజు దనపురమునుండి వెడలగొట్టించుట- ఎలిజబెత్తురాణికి క్షేమముగోరుచు నర్తకుఁడు నాట కము ముగింపుఁ దెల్పుటయును

(11) అదయవ హెన్రీమహారాజను నాటకమునందలి వేసములు

అయిదవ హెన్రీమహారాజు

గ్లా సెస్టర్ప్రభువు-బెడ్ఫర్డ్ప్రభువును అయిదవ హెన్రీమహారాజునకు సోదరులు

ఎక్సిటర్ప్రభువు అయిదవ హెన్రీమహారాజునకుఁ బినతండ్రి

యార్కుప్రభు నైదవ హెన్రీమహారాజునకు పన్నిహితజ్ఞాతి

సాలిస్బరీ వెల్ట మోరు ఆర్చిబిషప్ ప్రభువులు
కాంటర్బరీగురువు
ఎలై గురువు
కేంబ్రిడ్జిప్రభువు
స్కూల్వుప్రభువు
సర్తామస్లెగి
సర్తామస్నెవిలింఘము- గోవరుష్లూయెల్లెను-మేకొశ్వరిసు జామా
అయిదవహెన్రీమహారాజునేనాపతులు
బేట్ను కోర్టు విలియమ్సులా సేనాపతులకిందిభటులు
పిస్టలు సీము బార్డల్ఫ్
బోయి
వార్తచాటువాడు
ఫాల్స్టాఫ్రాజు
ఫించియువరాజు
బర్గండీయార్ల్సయన్ను బూర్బనుప్రభువులు
ఫించిభటుడు
దాంబూరీసుగాండ్వీలు ఫించిప్రభులు
మాంటిబో ఫించివార్తావహుడు
హాస్లూయెరు రాజప్రతినిధి
ఇంగ్లాండ్మహారాజు నొద్దకు వెళ్ళినదూతలు
ఇస్బెల్లా ఫ్రాన్సురాజుభార్య
కేతరైను ఇస్బెల్లా ఫ్రాన్సు రాజులకూతురు
అలీసి కేతరైనుచెలిక త్తె

పూర్వము క్వీక్లీకి నిప్పుడు పిస్టలునకు భార్యయైన ఈష్టుచీపు పూట
కూళమ్మ ప్రభువులు ఘనురాండ్రు నధికార్లు సైనికులు పౌరులు

దూతలు భృత్యులు సూత్రధారుఁడు రంగస్థలము లింగ్లాండు ఫ్రాన్సులు —కథ .

కాంటర్బరీగురువు నెలీగురుఁడు ఫ్రాన్సుదూత లయిదవహెన్రీ మహారాజుకడకు వచ్చినారని సంభాషించుకొనుట- అయిదవహెన్రీ మహారాజు మంత్రులతోనాలోచించి ఫ్రాన్సునుండి వచ్చినదూతలతో ఫ్రెంచిరాజునకుఁ దా ఫ్రాన్సుపై దండెత్తఁబోవుట తెల్పుమనుట- కేంబ్రిడ్జి స్కూరీపు గ్రేపరీభుల ద్రోహులైనందు కైదవహెన్రీ మహారాజు చంపించుట కాజ్ఞయిచ్చుట - అయిదవహెన్రీమహారాజు తనసైన్యము ఫ్రాన్సుదేశములో దిగి, హార్ఫ్లీయూ పట్టణాధికారి న్లోఁబర్చుకొనుట- కేతరైనెలీసులు ఫ్రెంచిభాషతో నేమో మాట్లాడు కొనుట- అయిదవహెన్రీ కలేసను పట్టణముచెంత ఫ్రెంచిసైన్యము నోడించుట-ఫ్రెంచిరా జైదవహెన్రీమహారాజునకు దనకూతురగు కేతరైనుం భార్యగా సమర్పించి సంధిచేసికొనుటయును

(12) ఆఱవహెన్రీమహారాజు నాటకము మొదటిభాగమునవచ్చు వేషములు

ఆఱవహెన్రీ మహారాజు

గ్లో స్టరుప్రభువు రాజపినతండ్రియుం బోషకుఁడు

బెన్ఫర్డ్డుప్రభువు రాజుపినతండ్రియు ఫ్రాన్సుదేశపరిపాలకుఁడు

ఎక్సు రాజుమేనమామ కాఁబోవుప్రధానగురువు

జానోబ్ఫర్టు కాఁబోవుసోమర్సెట్టు ప్రభువు

రిచార్డ్డుప్లాంటేజినెట్టు కాఁబోవు యార్కుప్రభువు

వార్విక్కుప్రభువు

సాలిస్బరీప్రభువు

నఫల్కుప్రభువు

టాల్బట్టు కాఁబోవు షూస్బరీప్రభువు నతని కొడుకు టాల్బట్టును

ఎడ్మండ్మార్టిసురు మూర్చిప్రభువు

సర్జానాఫ్లోల్ఫు
సర్విలిమ్లూసీ
సర్విలియంగ్లాన్సుడేలు
సర్తామస్గ్రగేవు
పెత్తనగాఁడు
వుడ్విల్లీకోటకధికారి
వర్మను యూర్కు-పక్షముఁవాఁడు
బేసెట్టు లాంకస్టరుపక్షముఁవాఁడు
న్యాయవాది మార్టి మరునిగాచువాఁడు
చార్లెసు కాఁబోవు ఫ్రాన్సురాజు
లేగ్మీరు ఆంజూప్రభువు మఱియుఁ బేరునకుమాత్రముపిల్సురాజు
బర్గెజడీపభువు
అలింకస్పభువు
ఆర్లియన్సు జారవుత్తుఁడు
పేరిస్సు రాజపతినిధి
ఫిరంగులు కాల్చువాండ్రపై నధికారియు, నతనికొడుకును
బోర్డోలోని సేనానాయకుఁడు
ఫిరిచితలారి-ద్వారపాలకుఁడును
ముసలిగొల్లఁడు వుసల్లీతండ్రి
మార్గెరట్టు లేగ్మీసరుకూఁతురు హెన్రీరాజునకుఁ గాఁబోవుభార్య
అవర్ను యజమానురాలు
వుసెల్లీ
పభువులు-కోటకావులు - వార్తావహులు - అధికార్లు - సైనికులు-
దూతలు-భృత్యులు-వుసెల్లీకగపడుదయ్యములు-రంగము కొంతయిం
గ్లాండులో మఱికొంత ఫ్రాంసులో — కథ .
బెడ్ఫర్డు గోస్టరు ఎక్సెటరుప్రభుఁడు వార్విక్కు ప్రభువు వించెస్టరు
గురువు వార్తావహుఁడు మొదలగువా రైదవహెన్రీ మహారాజు

చూపునకు విచారించుట-ఫ్రాన్సు దేశములో ప్రెంచియువరాజు రాజు కాఁబడి యింగ్లీషువారి ప్రదేశము లాక్రమించుకొని యింగ్లీషు సైన్య మును ధ్వంసమొనర్చెనని దూతలు చెప్పఁగా బెడ్ఫర్డు పదివేల సైనికుల వెంటఁబెట్టుకొని ఫ్రాంసున కేగుట-గ్లోస్ట రయిదవహెన్రీ మహారాజు కొడుగు నాఱవహెన్రీ మహారాజుగా నొనర్చుటకుఁ గోటకేగుట-ఎక్సరు పసిబిడ్డఁడగు నాఱవహెన్రీ మహారాజు రక్ష ణమునకై యెల్తామునకుఁబోవుట-ఎల్తామునుండి బాలుఁడగు నాఱవ హెన్రీ మహారాజు ద్దొంగిలించుటకై విన్చెస్టరేగుట-ఫ్రాంసులో చార్లెస్సు అలెంకను రేగ్నీరు లింగ్లీషు సైనికులచే నోడింపఁబడి యార్లియస్సు జారవుత్రునిచేఁ బిల్వఁబడినవుడు వుసిల్లీ సాయమునఁదిగి యుద్ధమున కారంభించుట- గ్లోసరు వించెష్టర్లు శిశువగు నాఱవహెన్రీ మహారాజు న్వాధీనపర్చుకొనుట కనోన్యము వాదాడుకొనుట - ఫ్రాంస్సులో నేలీన్సరీ గార్గ్రేగ్రీవులు యుద్ధమున మడియుట - వుసెల్లి ఘోరయుద్ధముచేసి యింగ్లీషుసైనికు లాక్రమించిన యార్లియస్సును పట్టణము దిరిగి ప్రెంచిరాజున కధీనముచేయుట-లండన్పట్టణమందలి ప్రభువులు రెండు తెగలై పరస్పర విరోధులగుట - ఆఱవహెన్రీ మహారాజు గ్లోసరు, విన్చెస్టరుగురువు, యార్కు, సఫల్కు, సోమ ర్సెట్టు, ముర్విక్కు, ఎక్సటరు, వర్మను, బేసెట్టు, మఱియుఁ దక్కిన వారు ఫ్రాంసుదేశములోని యుద్ధమున కేగుట-కెల్బట్టు తన సైనికు లతో వారింజేయుటయు హెన్రీసుమహారాజు కెల్బర్టును మార్సిబ్రి ప్రభువుగాఁజేయుట-హెన్రీమహారాజు ఫ్రాంస్సులోఁగూడ నభిక్తుఁడై పాస్టోల్సీని యుద్ధమునఁ బితికిదియై పారిపోయినందుకై దేశమునుండి వెడలఁగొట్టు హెన్రీమహారా జెట్టగులాబు ద్దాల్చుకొనుట- కెల్బట్టు తనకొడుకతోఁగూడ రణరంగమున మడియుట - సఫల్కు - మార్చే రట్టను కన్యక స్బందెగా రణరంగమునఁబట్టుకొని యూపెను హెన్రీ మహారాజునకుఁ బెండ్లిచేయుట కాపెతండ్రి నొప్పించుట - చారల్సు

హెన్రీమహారాజునకులోనై ఫ్రాన్సుదేశమును హెన్రీమహారాజునకుం
బ్రతినిధిగాఁ బరిపాలించుట కంగీకరించి సంధిచేసికొనుట - మార్గరేటు
నుఁ దీసికొనివచ్చి తనకుఁ బెండ్లి సేయుటకై హెన్రీమహారాజు సభ
ల్కును ఫ్రాన్సుదేశమున కంపుటయు.

13. రెండవభాగమను నాటకమునందుం బచ్చు వేషములు

ఆఱవ హెన్రీమహారాజు

గ్లోస్టరు రాజుపినతండ్రి

విచ్చెస్టరు గురుఁడు రాజుపెదతండ్రి

యార్కు-ప్రభువు ఎడ్వర్డు రిచార్డు లతనికొడుకులు

సోమర్సెట్టు సభల్కు- బకింగాము క్లిప్ఫర్డు ప్రభువులు రాజుపక్షము
వారు

నేలిస్బరీ వార్విక్కు-ప్రభులు యార్కు-పక్షమువారు

నేక్-ల్సుప్రభువు దుర్గాధ్యక్షుఁడు

నేప్రభువు

స్టాఫర్డుహంప్రీ అతనితమ్ముఁడువిల్యముస్టాఫర్డు

సజాన్స్లేన్లీ

వాల్టరుహ్విట్మోరు

సముద్రనౌకాధికారి కర్ణధారుఁడు నేవకుఁడు

సభాల్కు- బంటెలుగాఁబట్టుకొన్న ఇద్దఱుతగుమనుష్యులు

వాళ్ళు

వల్యాము సాల్వెల్లులు గురువులు

రోగశ్చాలింగ్బ్రూకు-గారడీవాఁడు-వానిచేరావింపఁబడుదయ్యము -

హార్నరు శస్త్రకారుఁడు-వీటరు వానినేవకుఁడు

చాతాము లేఖరి

నేంటాల్బను గ్రామాధికారి

సింపీకాక్సు మోసగాఁడు

కేడు-వానివెంబడినున్న వారు-జాస్బీలిన్ను జాన్హాలెండు-డిక్క-నుకటిక
స్మిత్తనుసాలెవాఁడు-మెఛేలు మొదలగువారు
ఐడెను కెంటిషు తగుమనుష్యుఁడు
ఇర్వురు భూతుకులు
మార్గెరట్టు ఆఱవహెన్రీ మహారాజుభార్య
ఎలీనరు గ్లోస్టరుప్రభ్వి
జెర్డేను మంత్రకత్తె
సింపోక్ను వానిభార్యయు
ప్రభువులు-దేవులు-పరిచారకులు - వార్తావహులు - మనవిచేసికొను
వారు - ఆల్డర్మెన్ను-బిళ్ళబంట్రోతు-అధికారి-ఉద్యోగులు -పౌరులు-
పనిసేర్చుకొనువాండ్రు-డెగవేటఁకాండ్రు-రక్షకభటులు - సైనికులు-
భూతలు మొదలగువారు- రంగము ఇంగ్లాండుయొక్క- నానాప్రదేశ
శములు — కథ ,

మార్గెరట్టును హెన్రీమహారాజు పెండ్లాడుట - గ్లోస్టరు మొద
లగు కొందఱి కనిష్టమాట-మార్గెరట్టు సఫాల్కును గ్లోస్టరు మొదలగు
కొందఱి ప్రభులను ధ్వంసముచావించుటకు నిర్ణయించుకొనుట - రాజు
గ్లోస్టరుభార్య జ్దేశమునుండి వెడలగొట్టుట - మఱి గ్లోస్టరుని యధికార
మును లాగుకొనుటయు, యార్కు- వించెస్టరు గురువు - సఫాల్కు-
రాణియు గ్లోస్టరుపై రాజద్రోహము నేరముమోపి, యతనిం జెఱ
సాలనుంచుట-రాజు గ్లోస్టరు చెఱనుంట విధిలేకొప్పుకొని దుఃఖించుట-
వించెస్టరు గురువు సఫాల్కు- యార్కు- రాణియు గ్లోస్టరుని జంపుటకు
నిశ్చయించుకొనుట-ఐర్లెండు దేశపుజను లింగ్లీషువారిపై దిరుగుపా
టొనర్చి రనుమాటవిని యార్కును సేననుగూర్చికొని, ఐర్లెండుపై
వెళ్ళుమని తక్కినప్రభువులు పంప నుద్దేశించినపు డదేసమయమని
యార్కు- తా రాజగుటకు నిర్ణయించుకొనుట - సఫాల్కు- గ్లోస్టరుని
నిఱుగించుచుండగాఁ జెఱసాలలోఁ జంపించుట-ఆసంగతి బయల్పడఁగాఁ

ప్రజల కోరికపై రాజు సఫాల్కును దేశమునుండి వెడలగొట్టుట కాజ్ఞ యిడుట - రాణి సఫాల్కుని శిక్షింపవద్దని రాజును బతిమాలు కొనుట-వించెస్టరు గురువు వెళ్ళి తిరిచ్చుట-కెంటు యొద్ద నౌకాధికారి సఫాల్కుం బట్టుకొని యతని దౌర్జన్యము నెత్తిపొడుచుచు జంపుట-రాజ్యముపైఁ దిరుగుబాటొనర్చిన కేడు మొదలగువారిచే స్టాపార్డతని తమ్మునితోఁ జంపఁబడుట - కేడు మార్టిమర్ప్రభునామము వహించి రాజగుటకు నిశ్చయించుకొనుట - రాజు పరిక్షత్తులకుజడిసి రాణితో కిల్లింగ్వర్తనకుఁ బారిపోవుట-కేడియాజ్ఞచే నేప్రభువల్లునితోఁగూడఁ జంపఁబడుట - బకింగాము, ముసల్లిక్షిపర్డుసైన్యముతో వచ్చి కేడు సైనికులను మంచిమాటలతో బోబర్చుకొనుట-కేడు పారిపోవుట - యార్కైర్లేండునుండి సైన్యముతోవచ్చి సోమర్సెట్టును రాజునుండి తొలగింపఁ బూనుచున్నాఁడని దూతలు రాజున కెఱిఁగించుట - సోమర్సెట్టునెడ్మండును రాజు జెఱసాలకనుపుట - ఐడెను తన తోటలో డాగిన కేడీని జంపుట-యార్కు- తనకొడుకులగు నెడ్వర్డు రిచార్డుల వార్విక్కు- సేసిసబీలను సహాయులుగాఁ గైకొని రాజ్యమాక్రమించుకొనుటకు యుద్ధసన్నద్ధుఁడౌట - యార్కు-రణరంగమున క్లిఫర్డుంజంపుట - క్లిఫర్డుకొడుకు తన తండ్రిదేహముం గొని పోవుట - రిచార్డు సోమర్సెట్టుం జంపుట - లండనుపురికిఁ బారిపోయినరాజు నబ్బట్టుకొనుటకు యార్కు- నతనికొడుకులను వార్విక్కు- సేలిస్బరీలు వెంటదఱుముటయును

ఆఱవ హెన్రీమహారాజు

(14) మూడవభాగమను నాటకము వచ్చువేనములు

ఆఱవహెన్రిమహారాజు అతనికొడుకు యువరాజగు నెడ్వర్డు
పదునొకండవలూయి ఫ్రాన్సురాజు
సోమర్సెట్టు ఎక్సటరు ఆక్సుఫర్డు నార్తాంబర్లేండు వెస్ట మోర్లేండు
క్లిఫర్డు పరిభవులు రాజపక్షమువారు

యార్కు– నాల్గవయెడ్వర్డురాజు కాఁబోవునెడ్వర్డురక్లేండు ప్రభువగు
నెడ్మండుఁ కాబోవుక్లారెన్సు ప్రభువగుజార్జి కాఁబోవుగ్లోస్టరు ప్రభు
వగురిచార్డు యార్కు–కొడుకులు నార్ఫాల్కు– మాంటేగు వార్విక్కు–
హేస్టింగ్సుప్రభువు ఈ యార్కు–పక్షమువారు

స్టాఫార్టను సర్జాన్బార్టిమరు సర్వాగ్బార్టిమరు యార్కు–పినతండ్రులు
రిచ్మండు ప్రభుఁడగు హెన్రీ యుంకయౌవనుఁడు

రివర్సుప్రభువు గ్రేదేవిసోదరుఁడు

క్లోస్టర్
మాంటి గోమరీ

సామర్విల్లీ
రక్లేండు గురువు

యార్కు–సెందలి యధికారి

దుర్గాధ్యక్షుడు

ఒక భటుఁడు

ఇద్దరుకావలివాండ్రు

ఒక వేటకాఁడు

తండ్రిం జంపిన కొడుకు

కొడుకుం జంపినతండ్రి

మార్గరట్టురాణి

కాఁబోవునాల్గవయెడ్వర్డు–రాణియగు గ్రేదొరసాని

జోనా ఫ్రెంచిరాణికి సోదరి

భటులు హెన్రీమహారాజునకు నెడ్వర్డుమహారాజునకుం బరి
చారకులు దూతలు కావలివాండ్రు మొదలగువారును రంగము
ఇంగ్లాండు మఱియు ప్రాన్సును — కథ .

యార్కు ఎడ్వర్డు రిచార్డు నార్ఫల్కు మాంటేగు వార్విక్కు మఱియుఁ దక్కినవారు వెల్లగులాబీపూలు తనచేతులఁ బట్టుకొని రాజసభకువచ్చుట-యార్కు-సింహాసనమునఁ గూర్చుండుట-హెన్రీ మహారాజు క్లిఫర్డు నార్థంబర్లేండు వెస్టుమోర్లేండు ఎక్సెటరు మఱియుఁ దక్కువారు వెట్టి గులాబీపూలు పట్టి రాజసభకువచ్చుట-ఉభయ పక్షములవారికి వాక్కలహము జరుగుట - హెన్రీమహారాజు తా బ్రతికినంతవఱకు మాత్రము రాజ్యపాలనము భరించుటకు నిబ్బరపఱ యార్కు- నతని పుత్రులు నాశనము గుట కోప్పుకొనుట-ఉభయపక్షముల వారలు మైత్రిఁగొన సంగీకరించుట-మార్గేరట్టురాణి రాజు న్నిందించి తన కొడుకుతో సైన్యముఁ గూర్చుకొని యార్కుతో యుద్ధము చేయుట-క్లిఫర్డు రక్షించుటం జంపుట-యార్కు-పక్షము వారా రోడిపోవు చుంటయుఁ దనపినతండ్రి లిరువురుం జంపఁబడుటయుఁ గని యలసి నీరసిలి శత్రులచేఁజిక్కుట-మార్గేరట్టు యార్కును డెప్పిడెప్పిపొడిచి చంపుట-క్లిఫర్డు రణరంగమున మడియుట-యుద్ధమునఁ బరాజితుఁడైన యాఱవహెన్రీ మహారాజు మాఱువేషముతోనుండి కాఁపుచేఁ బట్టువడుట-నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజు ముగ్గురు పిల్లలుగల యొక వితంతువును వలచి, యాపె న్దఱరాణిగాఁ జేయఁగోరుట-గ్లోస్టరుప్రభువు తా రాజు గాఁగోరుట - వార్విక్కు ఫ్రెంచిరాజుతో నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజున కతని చెల్లెలును బెండ్లిచేయుమని యడుగుట-మార్గేరట్టు తనకుమారుని కాక్సుఫర్డును వెంటనిడుకొని ఫ్రెంచిరాజునుఁ దనకు సాయపడుమని యడుగుట - నాల్గవయెడ్వర్డునుహారా జాఱవహెన్రీ మహారాజు న్లాంకాస్టరుభవమున నుంచుట-నాల్గవయెడ్వర్డు గ్రేదొర సానిం బెండ్లాడిన వార్త తెలిసినపిదప వార్విక్కు మార్గేరట్టులు మైత్రింబొంది ఫ్రెంచిరాజు సాయమున సైన్యము కూర్చుకొని నాల్గవయెడ్వర్డుపైకి నచ్చుట - పితంతువుం బెండ్లాడి యాపె సోదరునకు మఱి యాపెకుమారునకుం జాము నలచిన కన్నియలం బెండ్లిచేసినందుకు రాజుపై క్లారెన్సు గ్లోస్టరు ప్రభువు లసహ్యపడుట-ఫ్రెంచిరాజు కోపమున తనపై సేనలు పంపుచున్నాఁడనియు,

ఫ్రెంచిరాజు చెలియలు తనకై పెండ్లిమానెదనని యొట్టు వైచు కొనెననియు, వార్విక్కు- మార్గరేట్టులు మైత్రిం బొందిరనియు, వార్విక్కు- తన్ను రాజపదవినుండి తప్పింపఁ బూనెననియు, వారిక్కు- కూఁతు నెడ్వర్డుయువరాజు పెండ్లి యాడుచనియు నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజు మూతలవలనవిని యుద్ధసన్నద్ధుఁడగుట - వార్విక్కు- రెండవమా రైం బెండ్లాడెదనని క్లారెన్సు తనయన్నయగు రాజుతో విడఁబడి సోమర్సెట్టుతోఁ గలసిపోవుట - గ్లోస్టరు తనయుద్దేశము నెఱవేర్చుకొనుటకై రాజుపక్షమునసుండుట-వార్విక్కు- క్లారెన్సుసోమర్సెట్టుఆక్సుఫర్డులు శిబిరమున నిదురించుచున్న రాజు సన్నసన్నగ వచ్చి పట్టుకొనుట-చెంతనున్న గ్లోస్టరు హెస్టింగ్సులు పరుగెత్తిపోవుట- ఎలిజబెత్తురాణి యను పేరొందిన నాల్గయెడ్వర్డుమహారాజుభార్య తన గర్భము రక్షించుకొనుటకై సోదరునితో మఠములోఁదాగుండుట- గ్లోస్టరు హెస్టింగ్సులు నాల్గవయెడ్వర్డుమహారాజుఁ జెఱవిడిపించి తీసికొనిపోవుట-ఆఱవహెన్రీ మహారాజు వార్విక్కు--క్లారెన్సు మాంచెంగు నెక్సరు మఱియు నాక్సుఫర్డులు ఫ్రాన్సునుండి సైన్యము తెచ్చుకొని వచ్చెడు నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజు జయింప యుద్ధసన్నద్ధులగుచుండగా నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజుంగ్లోస్టరు నాఱవహెన్రీమహారాజు బట్టుకొని చెఱసాలకంపుట-క్లారెన్సు తనయన్నలగు నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజు గ్లోస్టర్లతోఁగలసి వార్విక్కు- నెదిరించుట- వార్విక్కు- నాల్గవ యెడ్వర్డు మహారాజుచే యుద్ధమునఁ బొడవబడి మరణవేదనలోఁ దన స్థితిఁ దలఁచుకొని తలడిల్లుట-నాల్గవ యెడ్వర్డు మహారాజు మార్గరేట్టురాణిని సోమర్సెట్టాక్సుఫర్డులను రణరంగమున బంధించుగాఁ బట్టుకొని యాక్సుఫర్డు సోమర్సెట్టుల నక్షణము చంపుట కాజ్ఞయిడుట - నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజు ఎడ్వర్డు యువరాజుం బొడిచిచంపి, మార్గరేట్టు నటనుండి తొలఁగింపఁబడ నాజ్ఞయిడుట- గ్లోస్టరు చెఱసాలకుఁ బరువిడి ఆఱవహెన్రీ మహారాజుం బొడిచి

చంపుట-నాల్గవయెడ్వర్డు మహారాజు సింహాసనముపైఁ గూర్చుండి తన తమ్ములతో ముచ్చటించుఁ దన రాణియగు నెలిజబెత్తుతో మఱియు నాపెయందుఁ దనకు బుట్టిన పుత్రునితోడ నానందించుచు మార్గరెట్టురాణి ఫ్రాన్సునకుఁ బంపు నాజ్ఞయిచ్చుటయును.

(15 ఎన్మిదవహెన్రీ) మహారాజు జీవనచరిత్రమును నాటకమున వచ్చు వేషములు

ఎన్మిదవ హెన్రీమహారాజు
వుల్సీగురువు
కాంపియస్గురువు
కాపాసియస్సు అయిదవచార్లెస్సునుండి వచ్చినదూత
క్రాన్మరుకాంటర్బలీగురువు
నార్ఫాల్కు ప్రభువు
సఫల్కు ప్రభువు
బకింగాము ప్రభువు
సరే ప్రభువు
రాజగృహాధ్యక్షుఁడు
గార్డినరు వించెస్టరుగురువు
లింకోలు గురుఁడు
అబర్గేచెన్నీ ప్రభువు
నేండ్సు ప్రభుఁడు
సర్హెన్రీ గిల్ఫర్డు
సర్తామస్సవెల్లు
సరాండనీడెన్ని
సర్నికోలాస్వాక్సు
వుల్సీచేతిక్రింద యుద్యోగులు
క్రామ్వెల్లు వుల్సీ సేవకుఁడు

గ్రిఫ్ఫితు కేతరైనురాణికి ద్వారపాలకుఁడు
ముగ్గురు తగుమనుష్యులు
గార్టరు ఆయుధరక్షకుఁడు
బూటను రాజవైద్యుఁడు
బకింగాము చేతిక్రిందిపనివాఁడు
బ్రాండను మఱియొక యాయుధరక్షకుఁడు
నభా ద్వారపాలకుఁడు
శావారికుఁడు వానిసేవకుఁడు
గార్డినరునిసేవకుఁడు వార్తావహుఁడు
కేతరైనురాణి ఎన్మిదవ హెన్రీమహారాజుభార్య అనీబుల్లీనురాణి
చెలికత్తె-బుల్లీనుమిత్రురాలగు నొకముసలి యిల్లాలు పేమన్న కేత
రైనుదాసి

మూఁగచేష్టలనుండు వనేకప్రభువులు దొరసానులు రాణివెంబడి నుండు
స్త్రీలు రాణికగపడుదయ్యములు లేఖరు లుద్యోగులు రక్షకభటులు
తక్కిన భృత్యులు రంగము లండను వెట్టమిట్టనరులలో ముఖ్యముగా
నొకప్పుడు కింబాల్టనులోను — కథ

బకింగాముప్రభువును బర్డీవిస్ప్రభువును కార్డినల్వూల్సీ దౌర్జ
న్యము నందలపోయుచు నాకస్మికముగా రాజాజ్ఞచే జెఱసాల నుంపించఁ
బడుట-రాజు రాణుల సముఖమున వుల్సీప్రోత్సాహముచే బంకింగాము
చేతిక్రింది యుద్యోగి బకింగామునకు రాజద్రోహప్రయత్న మున్నదని
ప్రమాణము చేసి చెప్పుట-బంకింగామునకు మరణశిక్ష విధించుట-
వుల్సీయింట విందైనపుడు రాజు బుల్లీనుంగాంచి మోహించుట-వుల్సీ
పన్నిన కుట్రవలన రాజున కిరువదేండ్లనుండి తనతోఁగాపురముచేయు
చున్న కేతరైనకు విడాకులీబుద్ధిపుట్టుట-కేతరైను రాజుతోడ స్వీడ
నాడఁదగదనియు, వుల్సీదౌర్జన్యముచే నంతవచ్చెననియు విలపించుట-

మిక్కిలి అన్యాయముగ సంపదఁ బోగుచేసికొని, రోమునందలి తన హితులకై వయపర్చుచు మతాధ్యక్షునకు రాజద్రోహమునెల్లఁబెంచుచున్న వుల్సీగుట్టు రాజెఱిఁగి యతనికి దానిచ్చిన యధికారముద్ర లాగుకొనుట-వుల్సీ తా మతగురువయ్యు దైవచింతన మందుండక రాజ్యకార్యములం దగిలి మోసపోయినందునకు మిక్కిలి చింతించుట-కేథరైను వయసుమళ్ళుటచేత నాపె పలువురఁ బిల్లలఁగన్నప్పటి కొక కూఁతురుమాత్రమే మిగులుటచేత యతియు వుల్సీ యాపెపైఁ జెప్పిన కొండెములఁబట్టియు రాజు రూపయౌవనశాలియగు బుల్లీనుం దా వలచుటచేత నాపె మిక్కిలియోగ్యురాలని తనకు నమ్మకమున్నప్పటికి నాపె నిర్దనాడుట-బిల్లీను యథావిధిగ రాజుంబెండ్లాడి రాణి యగుట-గ్రీష్మీతు సంకటపడియున్న, కేథరైనుతో వుల్సీ తనయధికారము దొఱఁగి యాకస్మికముగా జబ్బుపడి, మృతిఁజెందెనని చెప్పుట - కేథరైను మృతిఁజెందుట-కార్డినలెల్లును రాజు శత్రులనుండి కాపాడి యతనికి నతనిపై నేరములు మోపినవారికి నున్మూలనముసేయుట-రాజునకు బుల్లీను రాణివలనఁగలిగిన కూఁతురుపకు కార్డినల్లలిజెబెత్తని పేరిడు యాపిల్ల జగత్ప్రసిద్ధివడసి, చిరమురాజ్యమేలి, కన్నెయై స్వర్గమునకేగునని పల్కుటయును.

(18) జాన్మహారాజుచరిత్రమును నాటకమున వచ్చుపేరములు

జాన్మహారాజు నతనికొడుకు హెన్రీయువరాజు
ఆర్చరు బిషప్పు పిభువు
కెంటోర్బరిపిభువు
ఎస్సెక్సుపిభువు
సేలిస్బరిపిభువు
నార్ఫాల్కుపిభువు
హర్బర్టున్ రాజగృహాధ్యక్షుఁడు
రాబర్టు ఫాల్కన్బ్రిడ్జి

ఫిలిప్పాలక్రిబ్డిజి
జేమ్సన్నీ ఫాలక్రిబ్డిదొరసాని నేవకుఁడు
పొంఫెర్టు పీటరు
ఫిలిప్పు ఫ్రాన్సురాజు
లూయీ ఫెర్డించియువరాజు
ఆస్ట్రియారాజు
ఉండూల్ఫు పోపుగురుఁడంపినగురువు
మెలూను ఒకఫెర్డించిపర్రిభువు
చాటిల్లను ఫ్రాన్సునుండివచ్చినదూత
ఎలీసరురాణి రెండవహెన్రీమహారాజుభార్య
కాన్టెనస్సు ఆర్తర్తల్లి
బ్లాంచి కాస్టెలాజుకూఁతురు
ఫాలక్రిబ్డిజి దొరసాని

పర్రిభువులు దొరసానులు అంగీర్సుపౌరులు అధికారి వార్తావహులు ఉద్యోగులు సైనికులు దూతలు మఱియుఁ బరిచారకులు రంగము ఒకప్పు డింగ్లాండులో మఱొకప్పుడు ఫ్రాన్సులోన—

కథ.

చాటిల్లురాజుతో రాజుయొక్క యన్నకొడుకగు నార్తరునకు రాజ్యమిమ్మనిచో నతని ఫెర్డించిరాజు యుద్ధమున నోడించెద ననినందున చెప్పుట-జాన్మహారాజు పిలిప్పాలక్రిబ్డిజి సర్రిచార్డను పేరొసఁగి, తన యొద్దనుంచుకొనుట - జాన్మహారాజు ఫెర్డించిరాజును ఫ్రాన్సుప్రభులు యుద్ధసన్నద్ధులై బ్లాంచిమ్మాయీకి బెండ్లిచేసి, ఫ్రాన్సులోనియైదింగ్లీషు పరగణాలు వారికిచ్చుటకు నార్తరుని బిట్టగ్నీ ప్రభువుగాఁజేసి యతని యాజ్ఞీరుపట్టణ మతనికిచ్చుటకుఁ దామిపురు మైత్రినొందుటకు సంధి చేసికొనుట - తనకొడుకును ద్రోసిరాజుచెప్పి, ఇంగ్లాండు ఫ్రాన్సు రాజులు సంధిచేసికొనుటకు మిక్కిలి కాన్టెనస్సు పొగలి తనతండ్రితో

నట్లుచేయుట - ధర్మముకాదని వారించుట - పాండులు పోవునకు విరుద్ధముగా జాన్మహారాజును గద్దింపఁగా జాన్మహారాజు పోవుసంబంధము తనకెంతమాత్రమును లేదనుట - పాండల్పు ఫిలిప్పును జాన్మహారాజుపైఁ గత్తి కట్టుమని పురికొల్పుట - పోవు పైఁ దనకుఁగలగౌరవముఁబట్టి ఫిలిప్పు జాన్మహారాజుతో యుద్ధముసేయుట - జాన్మహారాజా ర్తరు వ్రణరంగమునఁ బట్టుకొని యతఁడు గడతేర్చుమని హ్యాబర్టున కప్పగించి, యెలీనరు రిచార్డు హ్యాబర్టార్తర్ల నింగ్లాండునకు ముందుగాఁబంపివైచి తాఁగూడ సైన్యముతో విజయమంది యేగుట--హ్యాబర్టు కాలినయిసుముతో నార్తరు కనులుగాల్చి, యతనిఁ జంపపోయి కనికరమునవట్లుజేయకుంట-జాన్మహారాజు సింహాసనమందు గూర్చున్నపుడు హ్యాబర్టుచెవిలో నార్తరు చంపబడెననిచెప్పుట-ఆసంగతి బయల్పడఁగా సేలును పెంబ్రోకులు మిగులఁగోపముతో లేచిపోవుట - ఫ్రాన్సునుండి దూతవచ్చి, కాల్టైన్సు వుత్తరవిహారమునఁ జచ్చెననియు, లూయీ గొప్పసైన్యముతో వచ్చుచుండెననియునుఁ దెలియఁజెప్పఁగా, జాన్మరాజు భయపడుట - ఆర్తరు చెఱసాలగోడ దుమికి క్రిందపడి మృతిజెందుట - పాండోల్పునకు జాన్మహారాజు తనకిరీటమునొసఁగి మరల నతని యాశీర్వాదముతో దానిం గైకొనిపోవునకుఁ దానమ్రుఁడనని పాకొని లూయీ సైన్యము స్మఱింపుమని బతిమాలుట-రిచార్డు వలనఁ దిరిగి ప్రేరేపింపబడి జాన్మహారాజ యుద్ధసన్నద్ధుఁడౌట-పాండోల్పు మాటవినక లూయీ యుద్ధభేరి మ్రోయింపంజేయుట-జాన్మహారాజు రణరంగమునుండి జ్వరమునఁ గ్రాగుచు నొకమఠమునందు పడియుంట-రిచార్డు లోకైక వీరత్వముజూపి, శత్రులనుఱుముసేయుచుంట-మెలూను మడిసెననియు, సేలిస్బరి పెంబ్రోకు ప్రభులు తిరిగి జాన్మహారాజు పక్షమవలంబించిరనియు, సాయమువచ్చుచున్న ఫ్రెంచిదొరలు మునింగి

పోయినవనియు దూత లూయీతో చెప్పుట-జాన్మహారాజు కనస్యాసి తనకుఁ బెట్టిన విషముచే మృతిఁజెందుటయును

(17) లియర్మహారాజు దుఃఖాంతనాటకమున వచ్చు వేషములు

లియరు బ్రిటెనారాజు

ఫ్రాన్సురాజు

బర్గండీప్రభువు

కారన్వాల్ప్రభుండు

ఆల్బనీప్రభువు

కేంటుప్రభువు

గ్లోస్టరుప్రభువు

ఎడ్గారుగ్లోస్టరుప్రభునికొడుకు

ఎండ్మండు గ్లోస్టరుప్రభుఁడు జారత్వమునఁగన్నకొడుకు

కూరను రాజసభాసదుఁడు

ఆస్వాల్డు గనేరిల్లుశ్యాదక్షుఁడు

వృద్ధుఁడు గ్లోస్టరుసైతు

వైద్యుఁడు

విదూషకుడు

ఎడ్మండుచే నుపయోగింపఁబడిన యధికారి

కార్డీలియాకు భృత్యుఁడగు నొకతగుమనుష్యుఁడు

వార్తాపహుండు

కారన్వాలుని సేవకులు

గనేరిలుగీగనుకార్డీలియాలు లియరునికూఁతుళ్లు

లియరుతోఁజేరినశూరులు అధికార్లు దూతలు సైనికులు పరిచితులు బరిచారకులు రంగము బ్రిటెను—కథ.

కారన్వాలాల్బనీల స్నెండ్లాడిన గనేరీగనుల తన పెద్దకుమా
ర్తెలు తన్ను మిక్కిలిప్రేమించితిమని ముఖస్తుతిచేయంగా లియర్మహా
రాజు యథార్థమాడిన కార్డీలియాపైఁ గోపించి తన రాజ్యమంత
యుం దన పెద్దకుమార్తెలకే పంచియిచ్చుట - కార్డీలియా మిగుల
యోగ్యురాలు-యథార్థము పల్కి నాపై నల్క-వలదను కెంటును
రాజు దేశమునుండి వెడలఁగొట్టుట-ఫ్రాన్సు రాజు కార్డీలియా యథా
ర్థతకుమెచ్చి యాపె న్దనరాణిగాఁగైకొని తనదేశమున కరుగుట-
ఎడ్మండెడ్డారు వ్రాసిన శ్లోక పత్రమునువ్రాసి గ్లోస్టరున కగపర్చుట-
నీవు వృద్ధుడవైతి వింటి వ్యవహారము నేఁ జక్కఁబెట్టెద ననుఁ నర్థ
మందుఁ గాన్పింపగా గోస్ట రెడ్డారుపై నల్కఁబూనుట-కెంటు మారు
వేషమున లియరునొద్ద సేవకుఁడైయుంట-లియరు గనేరీలచేఁ దిర
స్కరింపఁబడి రీగను యొద్దకుఁ బోవుట-రీగను గనేరీలు కలిసి తన్దిరస్క
రించుట కోర్వక లియర్మహారాజెద్దియుఁదోఁచక, వెఱ్ఱెత్తినట్లు కెంటు
గ్లోస్టరు విదూషకులతోఁ బైకిఁబోవుట - రాజు కెంటువిదూషకులు
గ్లోస్టరుచూపిన సౌధమున గాలివానలోనుంట- ఎడ్మండుకారన్వాలులు
గ్లోస్టరుని రాజ్యద్రోహిగా భావించి చెఱుపఁబూనుట - కూఁతుళ్ళ
కుట్రచేఁ జంపఁబడుట కుద్దేశింపఁబడిన లియర్మహారాజును గ్లోస్టరు
కెంటు విదూషకులు డోలితో డోవరను స్థలమునకు మోసికొనిపోవుట-
కారన్వాలీగనెడ్మండుల దౌర్జన్యమునే గ్లోస్టరు గ్రుడ్డిగావింపఁబడి
డోవరునకు నెట్టింపఁబడుట - కార్డీలియా తన మగండగు ఫ్రెంచి
రాజుతో సైన్యము కూర్చుకొని, తనసోదరులపై దండెత్తివచ్చి తన
తండ్రిన్దన యొద్ద నుంచుకొంట - రీగను తనభర్త కెంటు సేవకునిచేఁ
జంపఁబడినపిదప గ్రనేలు వలచియున్న యెడ్మండు న్దాఁబెండ్లాడఁగోరి
యతనికి వర్తమానమంపుట-గ్లోస్ట రాత్మహత్య చేసికొనుటకు మారు
వేషమునన్న యొడ్డారు సముద్రము నొరయు కొండశిఖరమునకెక్కిం
చుమని బతిమాలి యతని చేసదును నేలపై నడుపఁబడుచు వెఱ్ఱెత్తి

పోవుచున్న లియర్మహారాజు నగ్గలసికొని పొగలుట - గ్లోస్టరుం జంప వచ్చిన యాస్వాల్డుని యెడ్మండు చంపి వానిజేబులోఁ దనభర్తం జంపి తన్నేలుకొమ్మని యెడ్మండునకు గ్రనేలు వ్రాసిన జాబు చదివికొని యబ్బురపడి గ్లోస్టరుని యుద్ధభూమినుండి తోలగించి కాపాడుచుంట- కార్డీలియా వైద్యునిచే సాధనముచేయించి కొంత స్వస్థచిత్తుఁడైన తనతండ్రితో సంభాషించుట - రీగనుగ్రనేలుపై మరలుకొనరాదని యెడ్మండుని బతిమాలుట-ఎడ్గారు మారువేషమున నాస్వాల్డు జేబులోని యుత్తరము నాల్బనునకిచ్చి పోవుట - లియర్మహారాజు కార్డీలియాతో రణరంగమునఁ బట్టుపడి యెడ్మండుచేఁ జెఱసాల నుంచఁబడుట - తన్ను వంచించిన తనభార్యయగు గ్రనేలుపై నాల్బను మండిపడుచు నెడ్మండుపై రాజద్రోహమును స్థాపించి, యుద్ధమున కాహ్వానముచేయుట-ఎడ్గారు డెడ్మండు దూషించుచు నేలఁగూల్చుట- ఎడ్గారుఁడాల్బనెడ్మండులలోఁ దనగుప్తచరిత్రము నొడివి, తనతండ్రిన్గాఁ బలువిధములఁ గాపాడుటయు, నొకయజగంట్రిందట నతనికిఁ దాదయబల్పడుటయు, గెంటు ప్రచ్ఛన్నరూపమున లియర్మహారాజునకు సేవయొనర్చుచుండుటయును దెల్పుట - రీగనుగ్రనేలు ద్వేషమునం బచ్చునట్లు లాల్బనుడెడ్మండ్డెడ్గారులతో నుండి సమాచారమువినుట - ఎడ్మండు తనకుట్రచే లియర్కార్డీలియాలు చెఱసాలలోఁ జంపబడకుండిరేని తక్షణము కాపాడవలసినదని రాల్బనుతోఁ జెప్పుట - తన కొఁగిట నిద్రించిన కార్డీలియాకై దుఃఖించుచు లియర్మహారాజాల్బను నొద్దం దనుసేవించుచు వచ్చిన కెంటు నోబ్లిచ్చి మాట్లాడి దుఃఖవశమున ఆల్బనుఁడు కెంటెడ్గారుల రాజ్యమేలు కొమ్మని చెప్పుటయును.

18) రెండవరిచార్డ్మహారాజు దుఃఖాంతనాటకమున వచ్చు భూమికలు రెండవరిచార్డ్మహారాజు

లంకాస్థర్వభుడగుజాన్గాంటు
యూరుక్రభువగు లాంగ్లెయెడ్మండులు రాజపితృసోదరులు
హెర్వార్టపభువు జాన్గాంటునకుఁగొడుకును భవిష్యచ్ఛతుర్థహెన్రీ
మహారాజునగు హెన్రీబాలింగ్బ్రూకు
యూరుక్పభువుతుండగునామస్లీక్పభువు
నార్ఫాక్పభువగుతామస్మౌబే
సర్రేపభువు
సేలిస్బరీపభువు
బర్క్లేపభువు
రిచార్డ్రాజు సేవకులు బూషీ బాగట్టు గీను
నార్తాంబర్లేండుపభువు వానికొడుకు హేన్రీపర్సీ
రాస్పభువు
విల్లోబీపభువు
ఫిట్జువాటరుపభువు
కార్లిస్లీ గురువు
వెస్టుమినిస్టరుమఠాధిపతి
మార్షల్పభువు మఱొకభువు
ఎక్సనుసర్పియసీ
సర్పిఫెర్నూక్సు
వెలిషీ సేనాధిపతి
రిచార్డుమహారాజుదేవి
గ్లోసరుదొరసాని
యూరుక్దొరసాని

దేవిచెలికత్తె పభువులు చాటువాండ్రు అధికార్లు సైనికులు ఇద్దరుతోటవాండ్రు దౌవారికుడు గూఢకింకరుడు మఱియుఁ దక్కిన సేవకులు రంగమింగ్లాండునందు వేల్సునందును— కథ .

బాలింగ్రూబకు నార్సాల్కులు రాజు నొద్ద స్పర్ధంబూనుట సోసరుదొరసాని గాటుకుంబగ దీర్చుకొమ్మని పురికొల్పుట రాజు-బాలింగ్రూబకున కాజ్ఞాండ్లవఱకును నార్సాల్కునకు యావజ్జీవమును విదేశవాసమును రాజద్రోహమునకై విధించుట-రాజుదార్జన్యమును దలఁచుకొని పలువురు ప్రభువులు రాజుపైఁ దిరుగుపాటు సేయ నిశ్చయించుకొనుట - బాలింగ్రూబకు నార్తాంబర్లేండులు సైన్యముఁ గూర్చుకొని రాజసైన్యము నెదురుకొనుటకు సన్నద్ధులైయుంట-బాలింగ్రూబకు నార్తాంబర్లేండు యార్కులతోఁ బ్రిజలంద తోకీభవించి తనసైన్యమును ధ్వంసముగావించుచున్నారని రా జ్ఞాల్లేండు నుండి వచ్చి వివి పరితపించుట-రాజును బాలింగ్రూబకును సంధిగావించుకొనుట - రెండవరిచార్డ్మహారాజుభార్య తోఁటనూలిచే బాలింగ్రూబకుయొక్క యౌన్నత్యమును, రాజ్యభ్రష్టుఁడౌటకు దటస్థించిన తనభర్తదా దురవస్థను విని పొగలుట - బాలింగ్రూబకుని సైనికులన్యోన్యముఁ గలహించుట - బాలింగ్రూబకు రిచార్డుమహారాజు నొద్దనయొద్దకు రప్పించి, కీలుకుఱాగుకొని, చెఱసాల కంపించుట-చెఱసాలకరుగుచున్న రిచార్డుమహారాజు నతనిరాణి నొలిసికొని మాట్లాడి యూపెనుండి తిర్గిపోవుట - ఆమ్లేయంబలి రాజద్రోహము నొనరించి యతనితండ్రి యార్కురాజుతోఁ జెప్పనేగుట - ఆమ్లేరాజునొద్దకుఁ దనతండ్రికంటెఁ దా ముందేగి తన్ను క్షమించుమని రాజు ప్రసాద్యముగా వేఁడుచుండఁగా వలదని యార్కునుచుండఁగా నామ్లేతల్లి వచ్చి రక్షించుమని ప్రార్థించి రాజక్షమాపణ ముందుట కనుచు చెఱసాలనున్న రిచార్డ్మహారాజు నొద్దఁ జంపించినందుకుఁ బశ్చాత్తాపపడుటయును

(19) మూడవరిచార్డ్మహారాజు దుఃఖాంత నాటకమునందు వచ్చు భూమికలు

నార్ధవయెడ్వర్డుమహారాజు

వేల్సుప్రభువగునెడ్వర్డు కాబోవు నార్ధవయెడ్వర్డుమహారాజు యీయొక్క
ప్రభుఁడగు రిచార్డు వీరుభయులు రెండవరిచార్డుమహారాజునకుఁ
గొడుకులు క్లారెన్సుప్రభువగుజార్జి మూడవరిచార్డుమహారాజు
కాబోవుగ్లోసరుప్రభువగురిచార్డును వీరుభయులు రెండవరిచార్డుమహా
రాజునకు సోదరులు క్లారెన్సుకొడుకగు నొకబాలుఁడు

రిచ్మండుప్రభువునుఁ గాఁబోవు నేడవ హెన్రీమహారాజునగు హెన్రీ
కాంటర్బరీగురువగు బౌర్చియరు

యీయొక్కరువు

ఈలీగురువగు మోర్టను

బకింగీహాముప్రభుఁడు

నార్ఫాల్కుప్రభువు వాని కొడుకగుసర్రేప్రభువును

ఎలిజబెత్తుసోదరుండగు రీవర్సుప్రభువు

ఎలిజబెత్తుమ్మ కొడుకులగు డోర్సెట్టుయజమానుఁడు గ్రేప్రభుఁడును

అక్స్ఫర్డుప్రభువు

హేస్టింగ్సుప్రభువు

స్టేన్లీప్రభువు

లోవెల్పిభువు

సర్రిచార్డురేట్‌క్లిఫ్

సర్జేమ్సుకైర్రెలు

సర్థామస్వాగను

సర్విలియోకాటిస్బై

సర్జేమ్సుబ్లౌంటు

సర్యాల్టర్హర్బర్టు

చెఱసాలయధికారియగు రాబర్టుబాకెన్బరీ

ఒకగురువగునర్సవిక్కు మఱియొకగురువును

ఆసీదేవీపరిచారకులగు క్రొత్తసేన్సీలు బర్కేలీ
లండనుపుర్యధ్యక్షుఁడు
విల్టుపెరుయజమాని
నాల్గవయెడ్వర్డుమహారాజుభార్య యెలిజెబెత్తు
ఆఅవహేస్టీమహారాజుభార్య మార్గరెట్టు వితంతువు
నాల్గవయెడ్వర్డుమహారాజుతల్లి యూర్కుప్రభ్వి

ఆసీదొరసాని హేస్టీమహారాజు కొడుకగు వేల్సుప్రభునకు భార్యయై
ముండమోసి మూడవరిచార్డు మహారాజుఁ బెండ్లాడెను.

మార్గరెట్టు ప్లంటాజెనట్టమ క్లారెన్సు పసికూఁతురు— మూడవరిచార్డు
వలనఁ జంపఁబడిన రాజపుత్రుల దయ్యములు— ప్రభులు సేవకులు
దూత ఋణదాత పౌరులు హంతకులు వార్తావహులు సైనికులు
మొదలగువారు. రంగ మింగ్లాండు — కథ.

గ్లోస్టరు తనకురూపముం దలఁచుకొని తన్నెవతెయు న్వలవదు
కావుసం దనకు లోకములోఁ బ్రేమించఁ దగిన వస్తువులేదని నిశ్చ
యించి యెట్లైనఁ గుట్రచేఁ దా రాజ్య మాక్రమింపఁగోరుచు
క్లారెన్సుచెఱసాల కంపఁబడుట చూచి యాతనిఁ బైకిమాత్ర
మోదార్చి లోన నాతనిఁ బొలయింప నిశ్చయించుకొని యప్పుడే
క్రొత్తగాఁ జెఱసాలనుండి విడిపింపఁబడి వచ్చుచున్న హేస్టింగ్సు
వలన రాజు మిక్కిలిరోగపీడితుఁడై మంచముపట్టియున్నాఁడని విని
క్లారెన్సునిఁ దప్పక చంపించుమని రాజుం బురికొల్పెదననియు,
వార్విక్కు చిన్నకొమార్తె నాపెపెనిమిటి స్మఱణయు నాపెతండ్రినిం
దా జంపినప్పటికిఁ బెండ్లాడెదననియు, రాజుతప్పకచచ్చుననియు,
నెడ్వర్డ్లక్లారెన్సులు మడిసిన పిదపఁ దా లాభ మందవచ్చుననియు,
నాలోచించుచు రాజుదెంగటి కేగుచు నడిదారిలో రాజశేషము మోచు
కొనుచువచ్చిన వారిపెంబడి నేడ్చుచుండిన యాసీతో సంభాషించి

యాపెభర్త స్మృతియు నాపెతండ్రి స్నూడఁదాఁ జంపుట- మఱపించి తనవాక్చమత్కృతిచే నాపె ద్దన్ను మోహింపఁజేసి తనాపెయొద్దనుండి వెడలి క్లారెన్సును హంతకులచేఁ జంపించుట-ఎడ్వర్డ్మహారాజు ప్రియులగు రివర్స్ప్రభుని గ్రేప్రభుని సర్హామస్వాగనుని గ్లోస్టరు చెఱసాల నుంపించుట - గ్లోస్టరుబకింగాములు యువరాజు సతనితమ్మునితో గూడఁ జెఱసాలనుంచుట - గ్లోస్టరు తాను రాజౌట కొప్పని హేస్టింగ్సును జంపించుట-యువరాజు సతనితమ్మునితోఁ బొలయించుట -ఆసీనిఁ జంపించుట - క్లారెన్సుకొడుకులఁ జంపించుట - బకింగామును జంపింప నుద్దేశించుట - ఎడ్వర్డ్మహారాజుపుత్రికయా నెలిజెబెత్తం బెండ్లాడం దలఁచుట - బకింగాము రాజభటులకుఁ బట్టువడిఁ చంపఁ బడుట-మూడవరిచార్డ్మహారాజు యుద్ధములో రిచ్మండుచేఁ జంపఁబడుట-రిచ్మండు రాజై మూఁడవరిచార్డుం బెండ్లాడనెంచిన యెలిజెబెత్తుం బెండ్లాడుటయును

(20) వృథాప్రణయోద్యమము నందలి భూమికలు

నవ్రేరాజగు ఫర్డినుండు

బైరాను లాంగవిల్లి దూమను రాజసచివులు

ఫ్రెంచిరాజు కూఁతుగనిపెట్టుకొను బోయెట్టు మర్కెడట్టు

ఆర్మోడో పిచ్చిసేనియార్డు

నాధనీలు పురోహితుఁడు

హూలోఫర్నీసు ఒజ్జ

డల్లు రాజభటుఁడు

కాస్టర్డు విదూషకుఁడు

మోతు ఆర్మెడోభృత్యుఁడు

ఒక యడవివాఁడు

ప్రెంచిరాజపుత్రి

రోసిలైను మేరియా కేతరైను ప్రెంచి రాజపుత్రిక చెలికత్తెలు

జాక్వినెట్టా పల్లెటూరిపడుచు అధికారుల్లు రాజపుత్రికల పరిచారకులు రంగము నావెరీలో — కథ.

రాజులాంగవిల్లీ డూయుటలు మూడేండ్లవఱకు స్త్రీలమొగములు చూడక బ్రహ్మచర్యము చేయుచు విద్యాభ్యాసముచేయుట - కొట్లిడుకొని యంసుంకొబ్బని బైరనునికి శిక్షవిధించుట - ఫ్రెంచి రాజపుత్రి రోసెలైను మేరియా కేతరైను బోసెట్టు రాజులాంగవిల్లి డ్యూమను బైరనులు కలసి ప్రేమ సంభాషణము జరిపించుట - రాజు నతని సవయస్కులను ఫ్రెంచి రాజపుత్రి యాపెచెలిక త్తెలపై దమ వలపుదెలుపు జాబులు బ్రాసుకొనుచు మన్మథబాణ పీడితులాట - ఫ్రెంచి రాజపుత్రియు నాపెచెలిక త్తెలు దమప్రియులు తమకుబ్రాసిన జాబులఁగూర్చి ముచ్చటించుకొనుట - రాజు రాజ వయస్యులను ఫ్రెంచిరాజపుత్రియు నాపెచెలిక త్తెలును మారు వేషములు వేసికొని యొండొరుల మోసపుచ్చుకొనుచు నాటాడి పిదప యథార్థరూపంబుల ననోన్యు బ్రేమలఁ దెల్సుకొనుట - ఫ్రెంచిరాజ పుత్రి తనతండ్రి మరణవార్తను తనదేశమున కేగుచు నొకవత్సరము తరువాత రాజు స్పెండ్లాడెదనని రాజునుండి సెలవుపుచ్చుకొనుట-రాజ వయస్యులను రాజపుత్రి చెలిక త్తెలుంగూడ నల్లే యొకసంవత్సరము తరువాత ననోన్యము కలసికొన బాసయొనర్చుకొని యొండొరుల నెడఁబాయుటయును.

(21) మేక్బత్తను నాటకమందలివేషములు

స్కాట్లేండు రాజగు డంకను
మల్కోము డోనల్బేనులు డన్కను కొడుకులు
మేక్బత్తు బేన్కోలు రాజసేనానాయకులు

మేసిడల్ను వెన్నాక్సు రాస్సువెన్టీత్తు ఆంగస్సు కేత్నస్సులు
స్కాట్లేండు లోని భటులు

ధియన్ను బేంగోళోడుకు
సివార్డు ఆంగ్లేయసేనానాయకుడు
చిన్నసివార్డు సివార్డుకోడుకు
నేటను మేక్బత్తును గనిపెట్టుకొనియున్న [illegible] ద్యోగి
బోయి మేక్బత్తుబోడుకు
ఒక యాంగ్లేయ పైద్యుడు
ఒకస్కాచిపైద్యుడు
ఒకసైనికుడు
ఒకద్వారపాలకుడు
ఒకవృద్ధుడు
మేక్బత్తుదొరసాని
మూసిడల్ఫుదొరసాని
మేక్బత్తుదొరపాని గనిపెట్టుకున్న తగుపరిష్కారులు

పాకేటియు మఱియుగురు చిల్లంగి పెట్టుస్త్రీలు ప్రభువులు భునులు అధికార్లు సైనికులు పాంతరులు సేవకులు దూతలు బేకికోదయ్యము తక్కినపీడలు రంగము కొంతషిఁగ్లాండు కొంతస్కాట్లండు— కథ .

డంకను నాక్వేయుద్ధములోఁ దనకు జయమును కలిగించిన మేక్బత్తునకు గొప్పబిరుదిచ్చి యతనియింట విందారగింప నించుట—మేక్బత్తు మంత్రికత్తలచేఁ దా రాజుకాఁబోవు మొఱఁగి తనభార్యతోఁ దన యింటికే విందుకు రాఁబోవుడంకనునిం జంపి తా రాజగుట కాలోచించుట—మేక్బత్తు సతనిభార్యయు డంకుతో నున్నవారికి నురపట్టి నిద్రిపట్టించి ద్వారపాలకునకు సేవకులకుఁ గూడ మత్తెక్కించి నిదురించుచున్న డంకనునిఁ జంపి యాసత్తువు సతనిభటుల పైఁజిమ్మి తా మొద్దియు నెఱుంగనట్లు తమగదిలోనుంట—మేక్డఫ్ము లెన్నాళ్ళకు డంకనుచంపఁబడుటకుఁ జింతించుట—మేక్బత్తు సతనిభార్యయుఁ దను

కెద్దియుఁ దెలియనట్లునటించుట-మలోక్-ముడోనల్బేనులు తమకుఁ గూడ చేటుమాడునేమోయని ఇంగ్లాండునకొకడు నైర్లేండునకొకఁడు పాఱిపోగా వారలపై నానందమోఁపి మేక్బత్తు రాజగుట-మంత్రిక త్రెల వలన బాంకో యజీయు నతనిసంతతియు రాజపదవి నందుననుమాటవిని మేక్బత్తు బేంక్వోప్లీయన్నుల నన్యాయింటికి విందుకై రమ్మని నడుదారిలో రాత్రివేళ వారినిరువుర నన్యంపుటకై హంతకుల నేర్పర్చుట-హంతకులు బేంకోచుంజంపుట-ప్లియెన్సుతప్పించుకొని పారిపోవుట-మేక్బత్తు బేంకోదయ్యముభోజనశాలయందు దనకగపడఁగా ననందర్భ వ్రిలాపము లాడుట-మజీయు నచట భుజించువారు వెఱగందపోవుట - మేక్బత్తు తనకు జడిసి ఇంగ్లాండునకుఁ బాఱిపోయినమేక్డఫ్ఫునకుటుంబము నాబాలవృద్ధులం జంపించుట-మాలోక్-ల్ము మేక్డఫ్ఫు లింగ్లీషురాజి చ్చినసేనతో మేక్బత్తుపైకి యుద్ధమునకునచ్చుట-స్కాచ్చివ్రిజ లనే కులు వారితోఁగలియుట-మేక్బత్తుభార్యరోగముచేఁ జచ్చుట-మేక్బత్తు మేక్డఫ్ఫుచే యుద్ధమునఁ జంపబడుట-మాలోక్-ల్ము స్కాట్లేండునకు రాజగుటయును,

(22) దెబ్బకుదెబ్బయను నాటకమున వచ్చువేసములు

విన్సెంటియో రాజు
ఆంజీలో రాజుపరోక్షమున రాజ్రపతినిధి
ఎస్కాలసు ఆంజీలోసహకారి
క్లాడియో ఒక యూవనుఁడు
లూసియో మతమునుపిచ్చికలవాఁడు
ఇద్దరు తగుమనుష్యులు
ప్రోవోస్టు తోమను పీటర్లు సన్యాసులు
న్యాయాధికారి
పర్రియసు
ఎల్బో రాజభటుఁడు

ప్రాత్తు అవివేకి
పాంపి ఓవడోనుదొరసానిబానిసె
అభోర్నను హంతకుఁడు
బాళ్నార్డిను బండె
ఇస్పెల్లా క్లాబయోకుసోదరి
మెరియానా క్లాడియోకుఁబ్రధానముగాఁబడిన(స్త్రీ)
జూనియాటు క్లాడియోవలపుక త్తె
ఫాల్సిస్సా యోగిని
ఓవర్డోసీ తార్పుగుల్ల

ప్రభువులు అధికార్లు పౌరులు సేవకుఁడు భృత్యులు పరిచారకులు రంగము వియన్నా యొద్ద రాజు ప్రచ్ఛన్నవేషమునఁ దన ప్రజలవర్తమరయుఁగోరి యాంజీలోనుఁ దనకుఁ బ్రతినిధిగాఁ జేసిపోవుట-క్లాడియో జూలియట్టను కన్యకకు గర్భముచేసినందుకు చెఱసాలకుఁ గొంపోఁబడుట-క్లాడియో లూసియోతోఁ దనసోదరి ప్రాజ్ఞప్రతినిధిం గలిసికొని తన్నురక్షించుటల్లు చెప్పుమనుట-ఇస్పెల్లా ఫాల్సిస్సా యొద్ద యోగిని యీటకుఁ బరిచర్యనేయుచు లూసియోవల్లఁ దనసోదరిని వర్తమానమును విని యాతనిరక్షింపఁ బూనుట ఆంజీలోక్లాడియోకు మఱునాఁడు శిరచ్ఛేదముచేయుట కాజ్ఞాపించుట ఆంజీలోయిస్పెల్లాను మోహించి యాపె తనకోర్కె తీర్చినయెడ నాపెసోదరుని రక్షించెదనని యాపెతోననుట-రాజ సన్యాసివేషముతోఁ దనమానము చెఱుచుకొనియైనఁ దన్ను రక్షించుమని ప్రార్థించు సహోదరుని రక్షించుటకై యమర్యాద పొందనొల్లనియిస్పెల్లాతో బెండ్లికి మాట్లాడి మోసముచ మేరియాను విడనాడిన యాంజీలోను కొడంబడి యాతనికోర్కె నొంటిగ నడుఁచేయిం దీర్చెదనని నమ్మించుమనియుఁ బ్రమాదము రానీక తానుఁగాపాడెదననియు చెప్పుట-రాజు మేరియానాతో నిస్పెల్లానుసమకూర్చి యిస్పెల్లాకు మాఱుగా మేరియానా ఆంజీలోతో

నడురేయి చీఁకటిలో నా తఁడేర్పర్చిన పూఁదోటలోఁ బూనమున సంభోగించుట కొప్పించుట - చెఱశాలలో నాటిరాత్రి నాల్గు గంటలకుఁ దప్పక క్లాడియోశిరస్సును నరికించవలయునని ప్రొవోస్టున కాంజీలోయంపిన యాజ్ఞను రాజెవినిప్రోవోస్టుతో నదివఱకుఁ దనకుఁ గల పరిచయమునుఁబట్టి క్లాడియోతలకుమాఱుగా నదివరకే జ్వర ముచేఁ జెఱసాల స్మృతుండగు నొకనితల నతనికి యాంజీలోనికిఁ జూపించుమని రాజు తనకిచ్చిన యాజ్ఞచూపించి రాజు రెండుదినము లలో నచటికివచ్చు నీసంగతి యంతవఱకు మఱుగుపర్చుమనియుఁ దా నెల్లవిధముల నతనిఁ గాచెదనని యొప్పించి తనసోదరునకు క్షమాపణ పత్రిక వచ్చేనేమోయని కనుఁగొనవచ్చిన యిస్కెల్లూతో క్లాడి యోతల నఱుకఁబడి యాంజీలోనొద్ద కంపఁబడెననియు, మఱి విలపిం చిన సార్థకములేదనియు, రాజు మఱునాడు రానున్నాఁడనియు, నీవవుడు తా నిడిన యుత్తరమును బీటరునకు జూపుమనియుఁ, జెప్పి పంపుట లూసియో ప్రచ్ఛన్నవేషముననున్న రాజుతో రాజవివేకి యనియుఁ, దా మోసకాఁడనియుఁ దెల్పుట-ఆంజీలో మఱునాడు తన్మూరి వెలుపలఁ గలసికొమ్మను రాజాజ్ఞనుఁ జదివికొని క్లాడియోను బ్రతుకనిచ్చినచో నతఁ డాపెసోదరిం జెఱచినందుకుఁ దనపైఁ బగఁ బట్టునేమోయని శంకించి యతనిం జంపించినందుకు నొచ్చుకొనుట- రాజు తనయథార్థరూపముతోఁ బీటరునిం గలిసికొని యతనికిఁ గొన్ని యుత్తరము లిచ్చి యవి వలసినపుడు తనకిమ్మని చెప్పి వెలింటినున్న రోలెనడు క్రాసను వెరిగియున్నలఁ దనయొద్దకు రప్పించుమని యుత్తర మిడుట రాజసభచేసి యాంజీలోనికి మేరియాను క్లాడియోకుజూలి యట్టును దనకి స్కెల్లాను భార్యలంగా జేయుటయును

(23) వెన్నిసువర్తకుఁడను నాటకమునందలి భూమికలు

వెనిస్నభువు

మొరాకోయారగాను రాజులు పోర్షియాను వలచినవారు

ఆంటానియో వెన్నిస్ వర్తకుఁడు బెసానియో యతనిచెలికాఁడు పోర్షియా వలచినవాఁడు

గ్రాటియానో సలానియో సలారినో సలేరియా ఆంటియానో బెసేనియో లకుమిత్రులు

లొరెంజో జస్సికాను వలచినవాఁడు

షైలాకు వకయూధుఁడు

టూబలు షైలాకుని హితుఁడు

గొబ్బో మొదట షైలాకునకు సేవకుఁడై పిదప బెసానియోకు సేవకుఁడైన విదూషకుఁడు

ముసలిగొబ్బో లాన్సిలట్టునకుఁదండ్రి

బల్థజరు స్టీఫానో పోర్షియాకు సేవకులు

పోర్షియా యొకభాగ్యవంతునికూఁతురు వెరిస్సా యూపె చెలికత్తె జస్సికా షైలాకు కూతురు

వెన్నిస్భాగ్యవంతులు న్యాయాధికారియుద్యోగులు కారాగృహాధికారి పోర్షియా సేవకులు మఱియుఁ దక్కుబరిచారకులు రంగము కొంత వెన్నిసులో మరికొంత బెల్మంటులోను—కథ.

షైలాకునకాంటియో తనమిత్రుఁడగు బెసానియో దూరదేశమున నున్న పోర్షియాను జూచివచ్చునిమిత్తము కోరినచో దనయొడలి మాంస మటసేరిచ్చుట కొడంబడిక వ్రాసి మూఁడువేలవరహా లప్పు తీసికొనుట జస్సికాలో రెంజోను వలచి యతనితోఁ దనతండ్రి ధనమునుఁ గొంతహరించి పారిపోవుట షైలాకు తనకోమార్తె పోకకు వగచుట మఱియు నాంటానియో యోడలు నష్టమైనందుకు సంతసించుట బెసానియో పోర్షియానుఁ జేబట్టి యాపెవలన నెవ్వరికైన నీబోసని మాట యిచ్చి యొకయుంగరము బుచ్చుకొని యాంటనియో తన్నుఁ తక్షణము రమ్మని వ్రాసినజాబు చదువుకొని యతనికిఁ దటస్థించినయాపద పోర్షియాకుఁ జెప్పి స్వదేశమునకు వెరిస్సాను వలించిన గ్రాంటియా

నోతో వరుగుట-పోర్షియా నెరిస్సాలు మగవేషములతో వెన్నెన్ను పురమునకేగి న్యాయస్థానమున మాంసముకోయ నెత్తురుఁ రాకూడ దనియు, నొకమనుష్య జీవముం దుర్మార్గముగాఁ దీయనెంచినవాని యాస్తిలో నగము రాజునకుం దక్కు- నగ మామనుష్యునకు ప్రాపల లయునని వద్ధతిచూపించి యాంటియోనుఁ గాపాడి రాజుచేఁ మెప్పంది బెసానియోకుఁ దానిచ్చిన యుంగ్రము స్నహాముతిగాఁబొంది యింటికి వచ్చి వెంటనే వచ్చినబెసానియోతో ముచ్చటలాడుచు నచట బెసా నియోతో వచ్చినయాంటియానోతో నతనియోడలు నేమముగా రేవు చేరినవని సంతోషవార్త చెప్పట నెరిస్సాకూడ తన సాధునిఁ గలసికొని సుఖించుట-లోరెంజో జస్సీకాలు పోర్షియోచేసిన యేర్పాటుచే షైలాకునియాస్తికి యజమానులగుటయును.

(24) విండ్సర్వేడుకక త్తెలసూ నాటకమునందలి వేషములు

ఫాల్స్టాపు
పెట్ట ను ఒకపడుచువాఁడు
షాలో పల్లెటూరిన్యాయాధికారి
స్లెండరు షాలోకు దాయాది
ఫార్డు పేజీలు విండర్సులోని తగు మనుష్యులు
విలియంపేజీ పేజీకొడుకులు
ఈవన్సు పెల్షుపురోహితుఁడు
కేయసు ఫ్రెంచివైద్యుఁడు
సకాధికారి
బార్డల్ఫు నిమ్మలు పిమ్మలు ఫాల్స్టాపునిపెంటనుండువారు
రోబిను ఫాల్స్టాపుని సేవకుఁడు
సింపిలు స్లెండరునిభృత్యుఁడు
రగ్బె కేయసుని సేవకుఁడు
ఫార్డుదొరసాని

పేజీదొరసాని ఆపెళ్లిమాట్లాయెగాపెనీ
క్విక్లీదొరసాని కియసువకుసేవకురాలు
పేజీఫార్డులసేనకులు రంగము విండ్సరు మఱియు దానిచుట్టుపట్ల-కథ.

ఫార్డుదొరసానిని ఫాల్ట్సాపువలచి సందేశమంపుట-ఫార్డుదొర తనభార్య ననుమానించి బూకునుపేరుపెట్టుకొని ఫాల్ట్సాపుతోఁ బరిచయముచేసి తనభార్యస్థితిఁ గనిపెట్టుచుంట - ఫార్డుదొరసానియు క్విక్లీదొరసానియు ఫాల్ట్సాపుదౌర్జన్యమునకుఁ దగు శాస్తిఁజేయఁ గుట్రవన్నుట-క్విక్లీదొరసాని ఫాల్ట్సాపు చెంతకేగి ఫార్డుదొరసానియు, పేజీదొరసానియు నతనియుత్తరములు చూచుకొని యతని వలచి యున్నారనియుం, దరుచు నాయిద్దరియొద్దకు నతనిసేవకు నంపుచుండు మనియు సహాస్యముగాఁజెప్పుట-బూకుపేరుపెట్టుకొని తనయొద్దకు వచ్చిన ఫార్డుమాటలనమ్మి ఫాల్ట్సాపు తన్ను ఫార్డుదొరసాని పదివరు నొకండు గంటల మధ్యరమ్మున్నదని చెప్పగా ఫార్డుదొర తనభార్యపై మఱింత యనుమానపడి యాసంగతి కనిపెట్టుటకుఁ ద్వరపడుట-ఫాల్ట్సాపు ఫార్డుదొరసానితో మాట్లాడుచుండగా నాపె తనపై ననుమానపడి, తనసంగతి శోధించుటకై కొందఱి తగుమనుష్యులతో వచ్చుచున్నాఁడని పేజీదొరసాని చెప్పఁగా విని దిగులుపడుచున్న ఫాల్టాపు నొకగంపలో నిఱికించి వానిపై మైలగుడ్డలుకప్పి యేటిలో నాగంప పడవై చిరండని తనసేవకుల కాజ్ఞాపించుట-ఫార్డు తనయింట నెవరు లేకుంటఁ జూచి సిగ్గుపడి భార్యను-క్షమాపణము వేడుకొనుట పేజీదొరసానియు ఫార్డుదొరసానియు ఫాల్ట్సాపునకు క్షమాపణ బ్రవాసి కొని యింకొకసారి యేనిమిదిగంటలకు రమ్మనిక్విక్లీదొరసానిచే వర్త మానమంపుట-ఫాల్టాపుఫార్డుదొరసానియొద్దకు వెళ్లెదనని బ్రూకుతోఁ జెప్పి యాపెతో మాట్లాడుచు ఫార్డుదొర వచ్చుచున్నాఁడని పేజీదొర సాని చెప్పఁగా జడసి యాస్త్రీలు తనకు మునలియాఁడు వేసము వేయఁగా నిలువెడలిపోవుచు ఫార్డుదొరచేఁ బావులంతినియు బయల్పడక

తప్పించుకొనుట-ఒకవిధమైన యాటలో ఫాల్స్ నందతీచేబట్టువడి పవ్వాబడుట-ఫెంటనుతనయుపాయముచే నేనీ బెండ్లాడుటయును.

(25) నడివేసవిరేయి కలయనునాటకమందలి వేనములు

ఎథెన్సుప్రభువగుధీససు
ఈగను హెర్మియాతండ్రి
లైసాండరు డెమిట్రియనులు హెర్మియానువలచినవారు
హైలాస్టోటు ధీసనునివేడుకలకధిపతి
క్వీన్సు వడంగి
న్నగ్గు కొయ్యపనిచేయువాడు
బొట్టమ్మ సాలెవాడు
ప్లూటీ కొల్మితిత్తులుబాగుచేయువాడు
స్నౌటు కంచరి
స్టార్వెలింగు కుట్టువనివాడు
హిప్పోలీటా ధీసనుస్వరించుకన్య
హెర్మియా లైజాండరువ్వలచుకన్య ఈగసువుత్రి
హెలీనా డెమెట్రియసునివలపుక త్తె
ఒబీరసు గంధర్వరాజు
టీటేనియా గంధర్వరాజ్ఞి
వక్కు-
వీను కాల్వెబు మోతుపట్టర్లులు గంధర్వస్త్రీలు - గంధర్వరాజ రాజ్ఞుల సేవకులగు గంధర్వులు ధీసనుహిప్పోలీటాలభృత్యులు రంగము ఆథెన్సు మటి యాచెంగటియడవియు— కథ,

హెర్మియాతండ్రి డెమిట్రియనుని బెండ్లాడుటునగాఁ నాపె యెప్పుక లైజాండరునిఁ బెండ్లాడఁగోరినపుడు డందునకంగీకరింప కాతండ్రి రాజుఁజెప్పఁగా, రాజు తండ్రియిష్టానుసారము నడువని కన్యకకు మరణముగాని సన్యాసినీత్వముగాని శిక్షయని నుడువఁగా నాపె డెమిట్రి

నిను మోహించిన తన స్నేహితురాలగు హెలీనాతో దనవృత్తాంతము చెప్పి లైజాండరుతో గూడ నాథెన్సు పురముసుండి పారిపోదలంచుట- కిన్నన్నగ్గు బొట్టమ్ముపూట్లీ స్నాటు స్టార్వెలింగులు రాజునెదుట నొక నాటక మాడదలంచుట- హెర్మియాకై యడవికేగెడు డెమిట్రియను వలదనుచుండ, హెలీనా వెంబడించి యొక యడవిలో దను దప్పించు కొనిపోయిన డెమిట్రియసుని వెదకుచు హెర్మియా చింత నిదురించు లైజాండరునుగాంచుట- లైజాండరు గంధర్వులు తన కనులకు రాసిన పుష్పరసమహిమచే నిద్దుర మేల్కాంచి తొల్త దనకుగన్పడు హెలీనాయందు మోహపడి యాపె న్వెంబడించుట - హెర్మియా తన్నెడ బాసి నలైజాండరుని వెదకుకొంచుదలడిల్లుట లైజాండరున్న యడవిలో గంధర్వరాజ్ఞి తశకనుల రాయబడిన పుష్పరసమహిమచే నిద్దుర లేచి యెదుట నాటకమును వల్లించుచున్న బొట్టమ్మున్వలచి తనపశమున నుంచుకొనుట- డెమిట్రియను హెర్మియానుంజూచి బతిమాలి యాపెచే దిరస్కరింపబడి నిదురించు పుష్పరసమహిమచే మేల్కొని తనయెదుట నున్న హెలీనాను మోహించుట- డెమిట్రియను లైజాండర్లు హెలీనా కై పరస్పర ద్వేషమూనుట - హెర్మియా హెలీనాలు కలహించుట- డెమిట్రియను లైజాండర్లు ద్వంద్వ యుద్ధముకై పూనుట- హెర్మియా హెలీనా లన్యోన్యద్వేషముతో నొండొరు నెడయుట-గంధర్వ మాయచే నానల్వురు నిదిరించుచు వేటకువచ్చిన థీససుచే మేల్కొల్పబడి గంధర్వమాయ దొలగి తొల్లింటి ప్రేమలంబొంది పెండ్లిచేసికొని సుఖముంటయును.

(26) ఉత్తగడబడయను నాటకమందలి వేసములు

పెద్దో ఆరగన్పిభువు

జాను వానిసోదరుడు జారజుడు

ఫ్లూడియో ఫ్లారిన్నువడుచువాడు

బెనిడిక్కు పాడువా ఫడుచువాడు

లియోనెటో మెస్సీనా పాలకుడు అంటోనియో వానిసోదరుడు
బల్తజరు పెడ్రో సేవకుడు
బొరాచియో కనేకులిర్వురుజాను వెంబడివారు
డాగ్బెరీ వర్జిసులిద్దరధికార్లు
ఫాన్సిను సన్యాసి
ఒకయధికారి
ఒక సేవకుడు
హీరో లియోనెటో కూతురు
బీటిసీ లియోనెటోమేనగోడలు
మార్గరటు ఉర్సూలాలిద్దరు హీరోచెలికత్తెలు దూతలు కావలివాండ్రు భృత్యులును రంగము మెస్సీనా — కథ.

యుద్ధమందు విజయమందిన క్లాడియో బెనిడిక్కులు లియోనెటో యొద్ద నన్ను హీరోబీటిసీలతో మాట్లాడుట క్లాడియో హీరోను మోహించుట-బెనిడిక్కు బీటీసీలు విరసములాడుకొనుట - లియోనెటోయింటి విందారగించి, యానాటకమునఁ బేరొక్కన్న స్త్రీపురుషులొకరి వేస మొకరూని రహస్యపాటల న్వినోదించి సంభాషించుకొనుట-హీరోను క్లాడియోకుఁ బెండ్లి నేయుటకు పెడ్రోలియోనెటోలు నిశ్చయించుట-బెనిడిక్కు-బీటిసీలన్యోన్యవిగూఢ మోహములఁ దలడిల్లుట జానుబొరాచియోక్రీడులచేఁ గుట్రివన్నించి గుడిలో హీరోనుఁ బెండ్లాడ సిద్ధపడిన క్లాడియోతో హీరో గతరాత్రి యెంటిగంట నందున నొకపురుషునితో గిటికీలోనుండి మాట్లాడుచుండెననియు, నాపె కులటయనియుంజెప్పి యొప్పించి, నల్వురులో నతనిచే హీరోనుఁ దూలనాడించుట-హీరోక్లాడియో తన్నుఁ దిరస్కరించుటకు సైఁపక బిట్టు మూర్ఛిల్లుట-అంద తెగినదిదప లియోనెటో సన్యాసి బీటీసీ బెనిడిక్కులు హీరో మృతిచెందినట్లు పరిచరింపనిశ్చయించుట-బీటీసీ బెనిడిక్కును క్లాడియోనుఁ జంపుటకుఁ బురికొల్పుట-క్లాడియో హీరో

యపరాధరహిత యని తెల్పఁబడి దుఃఖించుట-లియోనెటో హీరోను
సరిగాఁజోఁలిన తనసోదరుని కుమారిని క్లాడియో పెండ్లిచేసికొనుట -
కతనినొప్పించి హీరో నతనికిగపర్చి యథాస్థితియంతయు పెల్లడించి
నల్వురిలో నతని కాపె నెండ్లి యొనర్చుట - బెనెడిక్కు- బీటీస్లీలు
పెండ్లాడుట-పెడ్రో జార సోదరుడు తగినట్లు శిక్షింపఁబడుటయును

(27) ఒథ్ల్లోయను నాటకమునవచ్చు వేసములు

వెన్నిసురాజు
బ్రాబంటియో రాజ్యాధికారి తక్కు-నధికారులు
గ్రాంటియానో బ్రాబంటియోసోదరుఁడు
లోడోవికో బ్రాబంటియోజ్ఞాతి
ఒథెల్లో వెన్నిసు రాజకీయోద్యోగియగు సిద్ధీ కేషియో అతనిక్రింది
యుద్యోగి అయాగో అతనిజండామోయువాఁడు
రోడిరిగో వెన్నిసుఘనుఁడు
మొంటానో సైప్రసురాజ్యమున నొథెల్లోకంటె పూర్వోద్యోగి
విదూషకుఁడు ఒథెల్లో సేవకుఁడు
డిస్డెమోనా బ్రాబంటియోకూఁతురు నొథెల్లోభార్యయు
ఎమిల్లా ఆయాగోభార్య
బయంకా కేషీయో యుంపుడుకత్తె

నావికుఁడు దూత వార్తావహుఁడు అధికార్లు ఘనులు గాయ
కులు సేవకులు రంగము మొదటియంకము వెన్నిసు తక్కిన నాటక
మంతయు సైప్రసుదందలి యోడరేవు — కథ .

యాగోరోడరిగోలు ఒథెల్లోను ద్వేషించి యతఁడు డిస్డెమోనా
నెత్తుకొనిపోయి పెండ్లిచేసికొన్నాఁడని బ్రాబంటియోకుఁ దెల్పుట -
బ్రాబంటియో రాత్రియెంటిగాఁ దనతోఁజెప్పక యొథెల్లోనుఁ
దగులుకొనిపోయిన తనకూఁతు న్వాదకి యొథెల్లోను నిష్ఠురములాడుచు
నతనిఁ బిల్వవచ్చిన రాజభటులతోఁగూడ రాజసభకుఁబోయి

యొథెల్లో యొనర్చిన దార్ఢ్యన్యము ప్రాజుతోఁజెప్పుట - రాజు డిస్డెమోనా యంగీకారముఁదెలిసికొని యొథెల్లో కామెనప్పగించి యాతని సైప్రస్సుయుద్ధమున కంపుట - అయాగోరోడరిగోలుకేషీయోనుఁ ద్రాగించి సైప్రసుప్రజకతనిపై ద్వేషముపుట్టించుట-కేషీయోనుఒథెల్లోయుద్యోగమునుండి తప్పించుట-అయాగోడిస్డెమోనాను కేషియో వేడుకొని తిరిగి యుద్యోగమును సంపాదించుకొను నుపాయము కన్ని యాతనికి దనభార్యను సాయపడఁ బ్రేరేపించుట-డిస్డెమోనా తనభర్తతో కేషియోపై నల్క-మానుమని పలువిధములఁ బ్రార్థించుట - అయాగోయొథెల్లోకు డిస్డెమూనా కేషియో ల నోన్యమోహముల నున్న ట్లనుమానము పుట్టించుట-డిస్డెమోనా కొథెల్లోపెండ్లియాడిచ్చిన చిఱుమాలుం దనభార్యచే నయాగో తెప్పించుకొని కేషియో యింట జాఱవిడిచి డిస్డెమోనా కేషియోను వలచి యతని కారుమా లిచ్చినదని చెప్పుట - ఒథెల్లో డిస్డెమోనా నారుమాఱడిగి యాపె యదెట్లోపోయెనని చెప్పుటకు మఱింత యాపెపై ననుమానించుచు నయాగో దార్ఢ్యన్యముచే నిశ్చయముగా డిస్డెమోనాకేషియోలకు దుస్సంబంధమున్నదని నిర్ణయించుకొని వారలం బొలయింప నిశ్చయించుట-ఒథెల్లో రాజునొద్దనుండి సైప్రసునందలి తనయధికారము కేషియో కొసఁగి తన్ను వెన్ని సునకు రమ్మను నాజ్ఞ లోడోవికోనుండి పుచ్చుకొని చదువుకొనుచు చెంతనున్న తనభార్యపై మండిపడి యాపెకుఁ జెంపకాయకొట్టుట-అయాగో డిస్డెమోనాతో సంభోగింపఁజేసెదనని రోడరిగోను భ్రమ పెట్టి యాతనినుండి డిస్డెమోనాకొఱకని సొమ్ములు పుచ్చుకొనుచుఁ దుద కాతనినిఁ గేషియోనుఁ జీఁకటిరాత్రియందు నఱుకుటకుఁ బురి కొల్పఁగాఁ గేషియోరోడరిగో లన్యోన్య శత్రుష్ఠులు కాఁగా ఁదా కేషియోకాలు వఱికిపైచి రోడరిగోనుఁజంపి యెవరో దుర్మార్గు లీపని చేసినారని నల్వురిలోఁ జాటుట-ఒథెల్లో నగమునిద్దురనున్న తనభార్య

స్లేపి కేపియోతో వ్యభిచరించితివా యని నిష్ఠురములాడియాపె యెంత బతిమాలి తననేరములేమి తెల్పినను వినక తుద కాపెమెడ పిసికి చంపుట-ఎమిల్లా యాహత్యం గాంచి డిస్డెమోనా నిమ్మళ్ళపయనియు, నయాగో యన్యాయముగా నాపెయందుఁ బాపము పన్నెననియు స్పష్టముగా నందటిలో వెల్లడించుట - అయాగో తనభార్యను సహింపక పొడిచిచంపి పరుగిడుట - ఒథెల్లో తా ననన్యాయముగఁ దన భార్యం జంపుటకువగచి పొడిచికొని చచ్చిపోవుట - లోడోవికో యయాగోనుసకుఁ జిత్రవధ విధించి కేపియోను సైప్రసున కధికారిఁ గావించుటయును.

(28) పెరిక్లీసను నాటకమందలి వేసములు

ఆంటియోకసు ఆంటియోకసురాజు

పెరిక్లీసు టైరుయువరాజు

హెలికానసు ఎస్కానీసులుటైరుయొక్క యిద్దరుఋనులు

సైమోనుడీసు పెంటాపోలిసురాజు

క్లియోను టార్సనుపాలకుఁడు

లైసిమేకసు మిటీలెనీ పాలకుఁడు

నీరిమను ఇఫీససుప్రభువు

తలియార్డు ఆంటియోకసు నందలి యొక్కప్రభువు ఇతనిసేవకుఁడు ఫిరీమను

లియానైను డయోనిజా సేవకుఁడు

సేనాధిపతి

ఒక బడవా వానిసేవకుఁడు

ఆంటియోకసు కూఁతురు

డయోనిజాక్లీను భార్య

తైసా సైమోనుడీసు కూఁతురు

మెరినా పెరిక్లీసు తైసాల కూఁతురు

లైకొరిడా మెరీనాదాది

ఒకకుంచెనక త్తె
ఒకపాతివ్రత్యదేవత
పల్లవి పాటకుఁడు

ప్రభువులు దొరసానులు శూరులు ఘనులు నావికులు నౌకా తన్ఁరులు బెస్తలుదూతలు రంగము నానా దేశములందు___కథ.

తనకుమా ర్తెతో గూఢముగా సంభోగించు నాంటియోకనుఁ డాపెను వరింపవచ్చువారల కొక విడికత పొడిచి యందు కుత్తరమా జాలని వానినెల్ల జంపించుట - పెరిక్లి సావిడికథకు సమాధానము సూచించి తన్నాంటియోకను చంపించునేమోయని జడిసి పారిపోవుట- ఆంటియోకను పెరిక్లినుం జంప థాలియార్డునంపుట - పెరిక్లి సాంటి యోకను తనరాజధానిపై దండెత్తి ప్రజాపీడన మొనరించి తను న్జంపునని శంకించి తారస్సునకుఁ బారిపోవుట- థాలియార్డుపెరులో పెరిక్లిను లేకుంటఁజూచి తిర్గి తనదేశమునకేగుట- క్లియోనుడయోని జాలు తమదేశమునఁ బెట్టిన కరువునకై తిండిలేక వగచుచుండఁగా పెరిక్లిను వారలకు సమృద్ధిగాఁ దనయోడలోని భోజనసామాగ్రి యిచ్చుట - పెరిక్లిను పెంటోపోలీసునకు గాలివానతాఁకునఁ దన యోడలు చెడఁగా సముద్రమునఁ గొట్టుకొని వచ్చి యచటిరాజగు సైమోనుడీసుని యనుగ్రహము వడయుట - పెరునందలి ఘనులు పెరి క్లినుని వెదకుటకై సముద్ర యానముచేయుట - పెరిక్లిను తైసాను నాపె తండ్రి యిస్టానుసారమునఁ బెండ్లాడుట - పెరిక్లిను తైసాతో మఱియు నాపెయందుఁదాఁగన్న కూమా ర్తెతో పెరున నాంటియో కసు కూఁతుతోఁ జచ్చుటవిని యోడపైవచ్చుచుఁ దుపానునఁ యోడ చెడఁగా నాలుబిడ్డలనుండి విడఁబడుట- పెరిక్లిను మృతిచెందినదని తనభార్య నొకపెట్టెనుంచి యందుపై నాపెస్థితిప్రాసి సముద్రమున నిడువఁగా దానిని సిరిమనుపట్టుకొని యందు సజీవురాలైన తైసాను గాపాడుట - పెరిక్లిను మొరినాపై కొరీడాలను క్లిను చెంతనుంచుట -

మెరీనా తెల్వితేటలకు డయోనిజా యోర్వక లైకొరిడా మృతికి వగచు నాపె బంపుటకై లియోలైసుస కప్పగించుట - నౌకా తస్కరులు లియోనైసునిఁ బాఱిదటిమి మెరీనానుఁదమవశమున నుంచుకొని మిటలేనియనుపురమున నాపె నొకబడవాకమ్ముట - మెరీనా వేశ్యా వృత్తి కొప్పకచటిపాలకుని సంరక్షణమున నాటపాటలచే గౌరవముగా జీవించుట- పెరిక్లి సచటికివచ్చి తనయోడలోని కచటి పాలకునిఁ జేఁ దనతోమాట్లాడుటకు రప్పింపఁబడిన మెరీనాసమాచారము న్దెలిసికొని యాపెను బోల్చి సంతసించుట - పెరిక్లి సుతనకుఁబా త్రివత్య దేవత కలలోఁజెప్పి నట్లే పెనస్సు నందున్న యాపెగుడికేగి యచటఁ దనభార్యన్గాంచి యాపెచరిత్రము స్వీని తనకూతుఁ లెసిమేకసునకుఁ బెండ్లిచేసి తనరాజ్యమున భార్యతో సుఖముండుటయును.

(29) రోమియోజూలియట్టులను నాటకమందలివేసములు

ఎస్కాలసు పెరోనారాజు పేరిసు రాజబంధువుఁడు
మాంటేంగు కేపులట్టులన్యోన్యద్వేషమూను నిద్దఱుమనులు
కేపులెట్టు పినతండ్రి
రోమియో మాంటేంగుకొడుకు
మర్కూషియో రోమియోమిత్రుఁడగురాజబంధువు
బెన్వోలియో రోమియోమిత్రుఁడగు మాంటేంగుభాతృవ్యుఁడు
పైబల్టు కేపులెట్ట దొరసానిమేనల్లుడు
లారెనెన్సు జానులుసన్యాసులు
బల్తసరు రోమియోసేవకుఁడు
పీటరు సెప్పనుగ్రీకరీలు కేపులెట్టుసేవకులు
అబ్రహాము మాంటేంగుసేవకుఁడు
వైద్యుఁడు
మువ్వురుగాయకులు
ఇర్వురు భృత్యులు ఒకయధికారియు

మాంటేంగుదొరసాని

కేపులెటు దొరసాని

జూలియట్టు కేపులెట్టుకూఁతురు

జూలియట్టుదాది వెరోనాపౌరులు మాంటేంగుకేపులెట్టుల జ్ఞాతులు వేషధారులు భటులు దాపారికులు భృత్యులు పల్లవి-తంగము నామంటువాలు— కథ .

మాంటేంగు కేపులెట్టుల జనులు కలహమాడుచుండగా రాజు వారలఁ వారింపుచుట-రోమియో కేపులెట్టింట జరుగు విందునకుఁ బో యి పచ్చన్న వేషముతోనుండి జూలియట్టుతో మాట్లాడుట-జూలియట్టురోమియోను వలచి యతఁడు తనతండ్రి విరోధి యగుటకుఁ జింతించుట-రోమియోజూలియట్టున్న మేడ చెంతకు గోడదాఁటి దిగి చెట్టుచాటునఁ బొంచియుండ నామె మేడకిటికి యొద్దఁ గూర్చుండి రోమియోనుఁ బేరొక్కని తలడిల్లుచుండ నతఁడు తన్ను బైలుపర్చు కొన నాపె యతనితో మాట్లాడి మఱునాఁడు తొమ్మిదిగంటలకు వర్త మాన మంపెదనని చెప్పిపోవుట-రోమియో గుడియొద్దనున్న సన్యాసి యొద్దకుఁ బోయి జూలియట్టుం దనకుఁ బెండ్లి సేయుమని చెప్పి యది వఱకుఁ దావలచిన రోసెలిను పైవలపుఁ దాఁదొలఁగినందున కతనిచే జీవాట్లుతినుట-జూలియట్టు తనదాది రోమియోచెంత కంపియు నతని వర్తమాన మెఱిఁగి రహస్యముగా గుడిలో లారెన్సుచెంత నతనిఁ బాణిగ్రహణము చేసికొనుట-తనహితుఁడగు మార్కూషియోచంపి రాజునకు జడిసి పలాయితుఁ డౌట రాజు రోమియోకు విదేశవాసము విధించుట-రోమియోతో జూలియట్టు తెలవాఱువఱకు సల్లాపసుఖ మనుభవించి, సెలవుతీసికొనిపోవుట-జూలియట్టు తలదండ్రు లాపెకు పేరిస్సుతో రెండుదినముల గడువులోఁ బెండ్లిచేయ నిశ్చయించుట-జూలియట్టులారెన్సు నొద్దకేగి యటనున్న పేరిసు వ్యథోచిత ముగ

మాట్లాడి పంపి రహస్యముగా లారెన్సు న్ను ర్వ్యమడిగి యతఁడు తన కొసఁగిన యొకవిధము సమోహనౌషధమునుఁ దీసికొనిపోవుట-జూలియట్టు బంధువులచేఁ బూడ్వఁబడుట-తనసేవకుడువచ్చి జూలియట్టు మృతి చెంది సమాధినుంచఁబడినదని విని రోమియో యొక వైద్యునకు ధనమొసఁగి విషముకొని జూలియట్టున్న సమాధి కడ కేగుట-లారెన్సురోమియోయొద్దకు వర్తమాన మంపుటకు మనుష్యుఁడు దొరకకుంటకుఁ కించిను పాయ మరయుచుంట - రోమియోజూలియట్టు సమాధిచెంత పూలుచల్లుచున్న పేరినిస్సుం జంపి జూలియట్టున్న పెట్టెం దెఱచి యాపె స్నుద్దుగొని యాపె మృతిచెందుట కోర్వక విషముగోలి చచ్చుట-జూలియట్టు మత్తువిడిగినపిదప లేచి తనపతి విషముఁగోలి మృతిచెందిన తననాథునిఁజూచి యతనిచేతిలోనున్న కైజారుపుచ్చుకొని చచ్చుట-రాజు జరిగిన సమాచార మంతయును లారెన్సువలన విని మాంటేగు కేపులెట్టులతో విచారించుట-యును

(30) పెంకెన్నచ్చికచేయుట యను నాటకమున వచ్చు వేసములు

ఒక ప్రభువు స్లై (కంచరి) పూఁటకూళ్ళమ్మ సేవకుఁడు నాటకులు

వేటకాండ్రు భృత్యులు

బేప్లిసా పాడువాలోని శ్రీమంతుఁడు

విన్సెంటియో సైజాలోనిమునలివాఁడు

లూసెంటియో యతనికొడుకు

పెట్రూషియోఁ కేరీనానువరించు వెరోనాపురుఁడు

గ్రీమియో హార్టెన్సియోలుఁ బయాంకాను వలచువారు

ట్రానియో బయండెల్లోలు లూసేంటీయో సేవకులు

గ్రూమియోకర్దిస్నులు పెట్రూషియోసేవకులు

ఒకపండితమ్మన్యుఁడు

కేతరీనా బయాంకా వితంతువులు బేప్టిస్టాకూఁతులు

కుట్టుపనివాఁడు దుస్తులమ్ముకొనువాఁడు బేస్టి స్టా పెట్రూమియోల సేవకులు

రంగముపాడువా పెట్రూమియో యిల్లు ప్రభువుత్రాగి పడి యున్న స్లైనునకుఁ బ్రభువేషమువేసి వానికిఁ బ్రభుఁడను భ్రమగల్పించి వానియెదుటఁ బెంకెన్మచ్చిక నేయుట యను నాటకమాడించుట— కథ,

పాడువా యనుపట్టణమున బేసిస్టాయను నొక ధనవంతుఁడు కలఁడు-వానికి ముగ్గురుకూఁతులందు కేతరీనా బమాంకాలు కన్యకలు-దక్కినదివితంతువు - కేతరీనా మిగులగయ్యాళి యాపెకుఁ బెండ్లియైన పిమ్మటఁగాని బయంకాకు పెండ్లి సేయనని యాపెతండ్రి నిశ్చయించెను - పెట్రూమియో యనువాఁడు తనసేర్పుచే కేతరీనాను మచ్చిక చేసి పెండ్లిచేసుకొని సాదుగావించెను - బయంకాను లూసెన్షియో వితంతువును హుర్టెనిమియో పెండ్లాడిరి.

(31) గాలివానయను నాటకమందలి వేసములు

అలన్సో (నేపిల్సురాజు) ఆతని సోదరుఁడు సెబాస్టియను
ప్రోస్పేలో మిలనుకునిజమైనప్రభుఁడు అతనిసోదరుఁడాంటోనియో
మిలను కన్యాయప్రభుఁడు
ఫర్డినందు నేపిల్సురాజకొడుకు
గొంజాలో వృద్ధుఁడగున్యాయోపదేష్ట
అడ్రియను ఫ్రాన్సిస్కోలుఁ ప్రభువులు
కాలిబను అడవిమనుష్యుఁడును మట్టుగుజ్జనగు నొక భానిసీఁడు
ట్రింకూలూ హాస్యగాఁడు
స్టీఫానో త్రాగిన యుద్యోగపువాఁడు
నౌకాధిపతి
తండేలు
ఓడంగులు

మిరాందా ప్రోస్పేరోకూఁతురు
అరియలు గాలిపీడ

ఇదిను సెకీసు జూనో మొదలగుదయ్యములును ప్రోస్పేరోను నేవించు తక్కిన దయ్యములును రంగము వీడతోడిసంద్రము బళ దీవియును — కథ .

అలనోన్సెబాస్టియను ఆంటోనియో ఫర్డినందు గొంజాలో లున్నయోడ ప్రోస్పేరో మంత్రమహిమ నగ్గలుగుతుపానున మున్గుట ప్రోస్పేరో మిరాందాతో నోడలోని వారలు తనశత్రువులని తెల్పుట - ఫర్డినందు ప్రోస్పేరో ప్రేరేపించిన యరియలు మాయచే ప్రేస్పేరోమి రాందాల యొద్దకువచ్చి మిరాందాను మోహించుట - మిరాందా కూడా ఫర్డినందు వ్వలచుట - అలనోన్సెబాస్టియను ఆంటోనియో గొంజాలో ఆడ్రియను ఫ్రాన్సిస్కో మొదలగువారు భూమికోస్కి యత్యాశ్చర్యముగా మాట్లాడుకొనుచు ఫర్డినందుని వెదుకుచుండగా నాంటోనియో సెబాస్టియను ఆంటోనియో సెబాస్టినులు తప్ప దక్కు వారలు అరియలుమాయచే నిదురింపఁగా లాలనోన్సె గొంజాలోలను జంపి నేపిల్సురాజ్య మాక్రమింప సన్నద్ధులుకాఁగా వారు భయములు లేచి శస్త్రధారణమునకుఁ గతమడుగఁగా వీరలు సింగము లగపడినవని బొంకుట-కాలిబను కట్టలుమోసికొని వచ్చుచు ట్రింకోలూను జూచి జడిసి నేలపై బోరిగిలఁ బడుకొనఁగా ట్రింకోలా గాలివాన వచ్చు నేమోయని కారొమ్మయిలుం గాంచి భయపడి కాలిబను చొక్కా యిలో నొదిగినపుడు కాలిబ న్నతని దయ్యమనుకొని వడఁకుచుండగా స్టీనో ప్రాగి బంటగాఁ బ్రాఁకుచున్న కాలిబను స్టీఫానోల నోళ్ళలో సారాయిపోయఁగా వారలు తమస్థితి తెల్పఁగా స్టీఫానో ట్రింకోలా అలనోన్స మొదలగు తమవారందఱు సముద్రగాములయినందుకు వగ చుట-ఫర్డినందు మిరాందా లన్యోన్యముం ప్రేమించి పెండ్లాడ నిశ్చ యించుకొనుట-కాలిబను స్టీఫానో ట్రింకోలాలకు ప్రోస్పేరోస్థితి చెప్పి

యతనింజంప నుపాయముచెప్పుట-ఆలన్సోసెబాస్టియను ఆంటోనియో గొంజాలో ఆడ్రియను పాన్సిస్కోలు వివిధగతుల నరియలు యొక్క-మాయలకుఁజిక్కి- యాశ్చర్యపడుట - ప్రోస్పేరో మిరాందా ఫర్డినం డుల పెండ్లికొచ్చుకొనుట-కాలిబను స్టీఫెనో ట్రింకోలాలు ప్రోస్పేరో గుహకు సమీపించి కలువిధముల దయ్యముల బాధనందుట-ప్రోస్పేరో వారలపైఁ గరుణించి వారలకుఁదా బయల్పడి తనస్థితిదెల్పి ఫర్డినందును, మిరాందాను న్వారల కగపర్చి యోడలోని మిగిలిన వారలఁగూడ రప్పించి యోడ భద్రముగ నున్నగనియు నిదంత తన మాయాశక్తి యనియు వారలతోఁదెప్పి మఱునాఁడు వారలతోఁ గూడ నేపిల్సునుదేశమున కేగ నిర్ణయించుటయును.

(32) ఆతెన్సుపైమనను నాటకమందలి వేసములు

పైపును (ఆతెన్సుపురమందలి యొకభూస్వామి)
లూసియను లుగూలోను సెంప్రోనియసులు (ముకస్తుతిచేయు ప్రభులు)
పెంటీడియను (పైమనునిదొంగమిత్రులలోనొకండు)
ఎసిమెంటను (ఒకయిరటువేదాంతి)
ఆల్సిబయాడిను (ఆతెన్సులోనియధికారి)
ఫ్లేనియను లుసీలియను నర్వీలియనులు (పైమనుని సేవకులు)
కాపిను పైలోటను టీటను లూసియను వార్టిన్నియను మఱికొందరు (పైమనుని కప్పిచ్చిన వారి సేవకులు)
ముగ్గురుకొత్తవాండ్రు ఒక సేవకుఁడు ఒకవిదూషకుఁడు
కవి చిత్రకారుఁడు నగలమ్మువాఁడు వర్తకుఁడు
ఒకముదనలి
పిర్మియా పైమెండా (ఆల్సిబయాడిసుని యింపుడుకత్తెలు)
మన్మథుఁడు వేసకాండ్రు
ప్రభులు రాజ్యాధికారులు ఉద్యోగులు సైనికులు దొంగలు భృత్యులు రంగము ఆతెన్సు మఱియు నాపెంగటి యడవులును- కథ.

కవి చిత్రకారుఁడు నగలమ్మువాఁడు - వర్తకుఁడు పట్టులమ్ము వాఁడు మొదలగువారలన్యోన్యము సంభాషించుకొని, సైమనునిచెంత కేగుట-సైమను వెంటోడియనునకు డబ్బిచ్చి వాని పొఱవిడిపించుట-సైమనులుసీలియనునకు ధనమొసంగి పెండ్లి చేయించుట-సైమనుకవి చిత్రకారుఁడు మొదలగువారి సన్మానించుట-ఎపిమాంటస్సైమనుని యవివేకము స్తూఱుచుంట-ఆల్సిబయాడీసు ప్రభులు దొరసాను బుద్ధి గులు గాయకులు మొదలగు నానాజనుల కెంతో వేడుకలో సైమను విందుచేయించి బహుమతు లిచ్చుట-సైమను కప్పిచ్చినవాఁడతని యొద్దకుఁ గాలదోమము పట్టుచున్న పత్రము ఫ్లేవియసు సైమనునితో నతనియాస్తికి మించి యప్పలని కున్నదని స్పష్టపరచుట-సైమను తన యొద్ద మిత్రులమని భోజన భాజనము లందునుఁ దనుఁ బొగడు చుండుప్రభుల యొద్దకు సాహాయ్యార్థము సేవకుల నంపెనఁగాని యొకఁ డింట లేనిపించుకొనియె-నొకఁ డిప్పుడు పీలులేదనియె - నింకొకఁ డంత కన్నఁగాన కప్పులపాలు కానేలయని చీఁవాట్లు పెట్టఁ దొణఁగెనిట్లిల్లివారు తప్పించుకొనిరి-కాని యొక్కఁడైనఁ దనకు సాయపడకుంటకు నప్పులవాండ్రింపిన సేవకులకు బడిసి తా నిల్లువెలు వడ లేకుంటకు వెట్టికోపమున మండిపడుచుంట - ఆల్సిబయాడీసు రాజ్యాధికారులచే విదేశవాసశిక్ష విధింపఁబడి స్వశత్రుతోఁ గలసి తనదేశముపై దండెత్తి రాఁదలఁచుట-సైమను పూర్వము తనవిందుల నారగించి తనుఁ బొగడుచుఁ దనకొకింతయుఁ బనికిరాని తనకపట మిత్రుల నందఱి నిందుచేసెదనని మిమవెట్టి రావించి యందఱిపై వేడినీళ్ళుచల్లి పడఁదిట్టఁగా వారెల్ల రతనికిఁ బిచ్చెత్తినదని నొచ్చు కొనుచుఁ బోవుట-సైమను మనుష్యుల దౌర్జన్యముఁ దలంచి మానవ సంఘము ద్వేషి యడవికేగుట-ఆల్సిబయాడీసుఫ్రిన్యా సైమెండ్రా లతో నాతెన్సుపై దండెత్తి పోవుచు నడుదారిలో సైమనుని జూచి మనుజుల సహించుకొను నతనిచే జీవాట్లుతిని యతనివలన బంగరు

బొందిపోవుట-దొంగలు సైమనువలన నీతినేర్చుకొని యతఁడిచ్చిన బంగారుం గొంపోవుట-ప్లేవియసును సైమును ప్రియముగా సంభాషించిఁ బంగరిచ్చి పంపుట-బంగరుబొంద నాసించి మిత్రులవలె వచ్చిన కవి చిత్రకారుల నిర్వార సైమను కొంతబంగ రిచ్చి తిట్టి తన్ని పాఱఁదఱు ముట-సైమను .రాజ్యాధికారులతో నసందర్భముగా మాట్లాడి తన గుహలోని కరిగి మృతిచెందుట-

(33) టీటసు ఎఁడ్రోనికసను నాటక మందలి నేమములు
సాటిర్నినను రోమచక్రవర్తి
బెసియానసు సాటిర్నినసుని సోదరుఁడును లెవీనియాను వలచిన వాఁడును టీటసేఁడ్రోనికసు గాతులనెదిరించిన సేనాధిపతియగు నొక రోమనుఘునుఁడు
మార్నసాఁడ్రోనికసు ప్రజాపతినిధియు టీటసునిసోదరుఁడును
లూసియసు క్వింటసు మార్టియసులు టీటసునికొడుకులు
చిన్నలూసియసు లూసియసునిపఁబిడ్డఁడు
పబ్లియసు మార్నసునికొడుకు
ఈమీటసు ఒకరోమనుఘునుఁడు
అలార్బసు డెమిటియసు చీరనులు తామోరాకొడుకులు
ఆరాసు తామోరాజారుఁడు
ఒకయధికారి ప్రజాప్రతినిధి దూతపరివోసకుఁడు గాతులు రోమనులు
తామోరా గాతులరాణి
లెవీనా టీటసునికూఁతురు
ఒకదాది యొకనల్లనిశిశువును
టీటసుని బంధువులు రాజ్యాధికారులు ప్రజాప్రతినిధులు ఉద్యోగులు సైనికులు భృత్యులును రంగమున రోమను మఱి నచ్చెంగటి ప్రదేశమును- కథ .

పాటిర్నినను బేసి యానసులు రాజపదవికై కలహించి ప్రజా
భిప్రాయ మడుగుట-టీటసు గాతులను జయించి యుద్ధమందు మృతు
లైన తన యిరువది యొక్కండ్రి కొడుకుల పీనుంగుపెట్టలతోను
బండెలుగాఁ దేబడిన తామోరా ఆలార్బసు చీరను డెమ్మిటియసు
ఆరాను మొదలగువారితోడను జయభేరిల్ప్రమోయ నేతెంచుట-టీటసు
నకుఁ ప్రజాప్రతినిధులు రాజపకుటము పెట్టెదమన యతఁ డంగీకరింప
కుంట-తామోరా పెద్దకొడుకును రోమనులు తమదేవతులకు బలి
యిచ్చుట-టీటసు సాటిర్నినసునకు రాజపకుట మిడుట-సాటిర్నినసు
తామోరానుఁ దపతాణిగాఁ గైకొంట-బెసీయానస్సు లెవీనియా
నెత్తికొనిపోవుచుండగాఁ గతనికి మూస్ససు లూసియసు మ్యుటియసులు
తోడ్పడుట-టీటసనందు కొప్పక వారివెంబడింపుచు ఁదన్నడ్డిన మ్యుటి
నసునిం జంపుట టీటసుని సాటిర్ని నసు తూలనాడి తనకు లెవీనియా
యక్కర లేదని తామోరా రాణితో దఁదనగరున కేగుట టీటసు తన
కొడుకులచేతను మతీయుఁ బ్రకవర్తిచేత పవమానింబబడి యొంటినేగు
టకు దుఃఖించుట-నూర్బసు లూసియసు క్వింటసు మూర్షియసులు
టీటసుని వేడి యతని యంగీకారముపై మ్యుటియసున కుత్తరక్రియలు
యధావిధిగఁ జేయుట సాటిర్ని నసు తామోరా డెమ్మిటియసు చీర
నారాన్లతోఁగూడి బెసీయానస్లెవీనియా మొదలగువారిం గలిసికొని
లెవీనియాను బలాత్కారముగా గొంపోయినందుకు బెసీయానసును
మతీయుఁ దనకనిష్టులౌ టీటసును వానికొడుకులను గద్దింపఁగా
తామోరా చక్రవర్తితో రహస్యముగా వారలపని పట్టించెదవని చెప్పి
పైకివారలతో నతనినళ్యపర్చుట-డెమ్మిటియసు చీరనులు లెవీనియా నా
క్రమించుకొనుటకై పోరాడుచుండ నారసువారలతో రేపుద్యానవన
ములో ప్రకవర్తి వేటాడునపుడు చక్రవర్తినిం గలిసికొన లెవీనియా
మొదలగు నాడంగులు వచ్చెదరపుడు మీతల్లితో నాలోచించి లెవీని
యాతో మీయిష్టము తీర్చుకొనవచ్చు నని చెప్పి వారల స్నమాళాన

వచ్చుట - ఒక తోయములో తామారా యూరసులు క్రీడించు చుండఁగా బెనీయాన్సైపీనియా లచటికి వచ్చి వారల స్వోటఁ జూడ రమ్మన తామారా కుట్రవలన డెమిట్రియసు చీరసులు వచ్చి బెసి యానసుం బొడిచి చంపి యొక గోతం బడవైచి లెపీనియాను బల్మి చెఱబట్టుటకుఁ గొంపోవుట-ఆరసు కుట్ర వలన మార్టియసు క్వింట సులు బెసియానసు త్రోయంబడిన గోతఁ గూలుట-తామారా సాటిర్నిన నేడ్రోనికసుల సచటికి రావించి మార్టియసు క్వింటసులు బెసియానసుంబంపినారని చెప్పుట- ఆండ్రోనిక సెద్దియుఁ దోచక లూసియసు స్వెంటనిడికొనిపోవుల-ఒకతోయలో డెమిట్రియసు చీర సులు లేపీనియాను చెఱబట్టి యూపె చేతులను నాల్క-ను ఖండించి యేగుట-మార్ససు లెపీనియాను వెదకుచు నొక తోయలోనున్న యూపెం జూచి వగచి యూపె నింటికిఁ గొంపోవుట-లూసియసు విదేశ వాసశిక్ష న్విధింపఁ బడుట-లూసియసు టీటసు మార్ససు లెపీని యాలుకూడి విలపించుచుండ నారెనుపచ్చి యందెవరి చేయికోసి పంపినను రాజటీటను కొడుకులం గాచెద ననాడఁని చెప్పగాఁ దక్కినవారు తమతమ చేతుల నిచ్చెద మనుచుండఁగా టీటసు తన చేయిగోసి యారనుకిచ్చుట-ఒకదూత టీటసు కొడుకుల శిరస్సును మఱియతని వరకఁబడిన హస్తము పతని యొదుటనిడిపోవుట- లూసి యసు గాతులం బురికొల్పి రోముపై దండెత్తి వచ్చెదనని తనతండ్రి నోదార్చి యేగుట- లెపీనియా యిసుకపై నోట నొక పుల్ల పెట్టు కొని తన మొండిచేతుల సాయమున డెమిటియసు చీరసులు తన భర్తంజంపి తనుఁ జెఱచి తన చేతులు నటికి నాల్క-ఖండించి నారని తెల్పుట- చక్రవర్తిని యారసు పోల్క-గా నొక నల్లనికొడుకు న్నని యాబుదుతని చంపుమని దాదిచేత పతనియొద్ద కంపఁగా డెమిటి యసు చీరసులతో నున్నయార నాబిడ్డని గాతుల దేశమునఁ గాపాడ నెంచి దాదినిం బొడిచి చంపి యొక తెల్లని శిశువునుఁ చక్రవర్తిని

కప్పజెప్పుడని డెమిట్రియసు చీరసుల కుపదేశించు టీటియసు విదూష కుని చేతికి విజ్ఞాపనపత్రిక నిచ్చి చక్రవర్తికదిచూపి యుత్తరమునకు తిరిగి తనకుఁ జెప్పమనుట-చక్రవర్తి విదూషకుఁడిచ్చిన యుత్తరమునుఁ జదివికొనివిదూషకున కుపశిక్ష విధించి టీటసునిఁ దనచేత నటుకుట కై యతనిఁ బట్టితెమ్మనుట- ఈమాటలయన్ని గాతులసే నన్గార్చికొని లూసియసు రోమునపై దండెత్తి వచ్చినాఁడనఁ జక్రవర్తి జడిసి లూసి యసుని టీటసు నింటద స్గలిసికొమ్మని యిమిలీయసు నంపుట గాతుల సైనికులచే నారను పిల్లనితోఁ గూడఁ బట్టునఁటట-తామోరా టీటను నికి వెట్టెత్తినదని నిశ్చయించి డెమిట్రియసు చీరసులతో నడురేయి బయలుదేరి టీటసుని యింటికివెళ్ళి యతనితోఁ దాఁ బగ దయ్యా మనియుఁ, దనకొడుకు లిరువురు నొకఁడు చెఱదయ్యమనియుఁ దమ్మును యుధేచ్ఛగా నియోగించినచో సభీష్టము తీర్చెద మనియుఁ జెప్పుట-టీటసా పెమాటలు నమ్మినట్లు నటించుచు నాపెను మఱి యాపెకొడుకులనుఁ బోల్చి చక్రవర్తిని దగ యొడుటఁ బెట్టుమని కోరుట-సరియె లూసియసుని మఱి ముఖ్యగాతుల సేనాధిపతులను నీ యింటికి విందుకై రప్పించుము; చక్రవర్తిం జక్రవర్తినిని మఱి యాపెకొడుకులను నీయింటి విందునకు వచ్చునట్లు చేసెదనని తామోరా చెప్పిపోవుట- టీటసుమార్గసునితో గాతుసేనాధిపతు లను వెంటనిడుకొని లూసియసుని వెంటనే రమ్మనుమని చెప్పివంపి బ్లీయనుని బిలిచి డెమిట్రియసు చీరసులను విఱిచికట్టి వారలకు నోళ్లుమూసి లెవీనియాచేత నొకగిన్నెనిడి వారలుచేసిన నేరముల వారలతోఁ జెప్పి వారిగొంతుకలఁ గోసి యాగిత్తు రాగిన్నెలోఁబట్టి వారితలకాయలు మొత్తగాదంచి యాగిత్తుట నుడికించి వండుట- చక్ర వర్తిని తనయింటికిరాగా టీటసు మార్గసు లూసియసు లెవీనియా గాతుసేనాధిపతులతో వారలఁ గూర్చుండబెట్టి తా వంటవాని చేత నూని తా వండిన పదార్థము నెదుటనుంచి లెవీనియాను బొడిచి

చంపుట- చక్రవర్తి కారణమేమని యడుగ, డెమిట్రియను చీరనులు బెసియాసనుని చంపి లెవీనియానుఁ జెఱబట్టి యాచేతుల నతికి నాల్క-ను ఖండించిరనియు, నదియెఱుఁగక నీవు నాకొడుకులఁ జంపించి నావనియు, నారను తనచేయికూడా నఱుకుకొనునట్లు కుట్రపన్నినాఁ దనియుఁ జెప్పుట - చక్రవర్తి డెమిట్రియను చీరనులను బిలిపించుఁడని చెప్పినపుడు టీట సిదిగో వారలసీ తామో రాతిన నుంకించుచున్న దని యాపె దౌర్జన్యము న్వెల్లడించి యాపెనొబ్బిడిచి చంపుట - అందు కొక్కక చక్రవర్తి టీటసుంబొడిచికూల్చుట - లూసియసు చక్రవర్తిం బొడిచి చంపుట - ఆరసునికిఁ దగుశిక్ష విధించి రోమనులు లూసియసు నిఁ దమకు రాజుగాఁ జేసికొనుటయును.

(24) ట్రోయిలసు క్రెసీడాలను నాటకమునందలి వచ్చు వేసములు

ప్రియాము ట్రోయిరాజు వానికొడుకులు హెక్టరు ట్రోయిలసు పేరిసు డీఫోబసు హెలీనసులు

ఈనీసు ఆంటీనరు ట్రోజను సేనాధిపతులు

కల్చసు గ్రీకులతోఁ జేరినట్రోజనుగురువు

పండారసు క్రెసీడా పినతండ్రి

మూర్ఖరిలను ప్రియాముసిజారవుత్తుఁడు

ఆగ మెమ్నను గ్రీకుసేనాధిపతి మెనిలాసు వానిసోదరుఁడు

అచిల్లీసు అజాక్సు ఉలిసిసు నెస్టరు డయామెడిసు పెట్రోక్లసులు గ్రీకు సైనికులు

తర్సిటిసా మఱుగుజ్జుబండఁడు

ట్రోయిలసు పేరిసుడయొమిడీసుల సేవకులు

హెలెను మెనిలాసునిభార్య

ఆండ్రో మేపీ హెక్టరునిభార్య

కసాండ్రా ప్రియామునికూఁతురుగు మాంత్రికురాలు

క్రెసిడాకుల్కాసునికూఁతురు

ట్రోజనుసైనికులు గ్రీకు సైనికులు రంగము ట్రోయి గ్రీకు శిబిరమును — కథ.

ట్రోయిలసు క్రెసీడాపై దనవలపును మండారసుతోఁ జెల్పుట - క్రెసీడా తనచెంగటి నుండి యుద్ధమునుండి పోయెడు వీరుల మండారసుతోడనుండి మరికించుట - గ్రీకువీరులు ట్రోయిను జయింపఁ బోక రిత్తగా నేడేండ్లనుండి యుంటకై విచారించుట - హెక్టరు గ్రీకులలోఁ దనతో ద్వంద్వయుద్ధముచేయఁగల వాఁడున్నాఁడాయని గ్రీకు సైన్యములోఁ జాటించుట - గ్రీకుసైనికులు కోరినట్లు హెలెను స్థీకులకుఁ దిరిగి యప్పగించఁ దగునా లేదా యని ప్రియాము కొడుకులతో నాలోచించుట - గ్రీకులు మామేనత్తను గొంపోయిరల్లే పేరీసు గ్రీకుసేనాధిపతి భార్యయా హెలెనుం దెచ్చెఁ దెమ్మని కొన్నదాని విడువనేల యని కొందఱు విడువకున్నచో గ్రీకులవలనఁ దమదేశమునకుఁ జేటు వాటిల్లు నేమోయని మఱికొందఱు నభిప్రాయ మిచ్చుట - కెసాండ్రా హెలెనుం గ్రీకుల కప్పగించనిచో ట్రోయికి ముప్పుకలుగునని చెప్పి పోవుట ట్రోయిలసు క్రెసీడాల నోన్యము వలచి కవగూఁడుట - గ్రీకులచేబట్టువడిన యాంటీనరునిఁ దిరిగి ట్రోయిసైనికుల కిచ్చి వానికి మాఱుగ క్రెసీడాను గ్రీకుల కిచ్చుటకు పేరీసు మొదలగు ట్రోయి సైనికు లొప్పుకొని ట్రోయిరసునిఁ దమయొద్దకుఁ బిలిపించుట - పేరీసు ట్రోయిలసునితో క్రెసీడాను గ్రీకుల కర్పించుమన నాతఁ డాలాగా యని యలుకఁబోయి క్రెసీడాకుఁ దా గహన్యముగా గ్రీకుసైన్య ములోఁ గలసి కొంచుండుమనిచెప్పి యాపెను గ్రీకుల కప్పజెప్పుట - గ్రీసు ట్రోయిసైనికు లొకచోట నొకరేయి కలసి భోజనముసేయ నిచ్చగించుట - ట్రోయిలసు క్రెసీడా డయోమెడితో రహస్య ల్లాపము లాడి వానికి తానిచ్చిన చొక్కాయి చేతినిచ్చి పంపుట - కనులారఁ జూచి మండిపడుట - శకునములు బాగుగ లేవు, నేఁడుయుద్ధమునకుఁబోవలదని తల్లిదండ్రులు సోదరియుం భార్యయును వారించు

చుండగా హెక్టరు వినక ట్రోయిలసుతోఁగూడ రణరంగమున కేగుట.
అచిల్లెసు లసిశస్త్రములు విడిచి కూర్చున్న హెక్టరుం జంపుట.
ఉభయసేనలు హెక్టరు చచ్చుట తెలిసి యుద్ధము నాటికిఁ జాలించి
తమతమ విడుదుల కేగుటయును.

(15) పన్నెండవరాత్రి లేక నీయిచ్చగించునదను నాటకమందలి పేర
ములు

ఆర్సినియో ఇల్లీరియా ప్రభువు
సెబాస్టియను వయోలాసోదరుఁడు
ఆంటోనియో నౌకాధికారి సెబాస్టియను మిత్రుఁడు
నౌకాధికారి వయోలామిత్రుఁడు
వెలెంటైను కూరియోలు పరిభనచివ్వలు
బ్లేంచి ఒలివియాపినతండ్రి
ఆగ్నీకు
మాల్వోలియో ఒలివియాకుబండారు ఫేస్టియను విదూషకుఁడగుపెట్టి
ఒలివియా సేవకులు
ఒలివియా భాగ్యవంతురాలగుచోరసాని
వయోలా సెబాస్టియనుసోదరి
మెరియా ఒలివియాదాసి

ప్రభులు గురులు నావికులు అధికార్లు గాయకులు భృత్యులు
రంగము ఇల్లీరియాలోని పట్టణము దానిచెంగట సముద్రతీరము—కథ.
ఆర్సిను తన చెలికానితో నొలివియా యాపెసోదరుని గూర్చి చింతిం
చుచు బురుషుఁడు బూడకుంట వినుట—వయోలా సముద్రమునఁ గొట్టు
కొనిపోయిన తన సోదరునికై చింతించుచు నార్మరుని మండవేషమున
సేవించుట—సెబాస్టియను నాంటోనియోతోఁ దనతో నొకసారిఁబుట్టి
తన్నుపరిగాఁబోలిన తన సోదరి సముద్రమునఁ గొట్టుకొని పోయిన

దనియు, నాపె న్వాదకుటకై రోడరిగోపేరు పెట్టుకొని యార్సిను చెంతకుఁ దా నే గెద ననియు, నందుకు నీసాయము కావలయుననియుఁ గోరుట-చీలివియాయొద్దకు వయోలాప్రభుసచేఁ బంపఁబడి యాపెచేఁ బోమింపఁబడి యాపె చెలికత్తెచే నంపిన యుంగ్రమందుకొని యాపె తెల్విలేమికిఁ జింతించుట-ఆర్మను వయోలాచేతి కొకనగ యిచ్చి యొలియా కిమ్మనిచెప్పుట-ఆర్సినుని వయోలా వలచి పరితపించుట-ఒలివియా వయోలాతోఁ దనవలపు తెల్పఁగా నాపెతెప్పించుకొనుట-మొరియా యొలివియా వ్రాసిన ట్లొకయుత్తరము కల్పించి మాల్వోలి యోచెంత నవ్వులాట కిడఁగా నతఁ డొలివియాను వలచిన దనుకొని వికారపడుట-తా నిరుబోతగు బ్లెంచితనతా నిరుదు చెలికాఁడగు నాగు చీకతో నొలివియానిన్నవలచినది కాని నీశౌర్యగుణ మాపెకుఁ గన్ప ర్చుటకై యాపె యొద్దకు రాజాజ్ఞచే రాకపోకలు సేయఁబడుము వానితో నీ వెదిర్చి పోగాడి గెల్చితివేని నీయెడల నాపె యనురాగ ముధిక మగునని పురికొల్పఁగా నతడు వయోలాను గడుమార్గమున నావ్వానము చేయుటకోర్వ కతఁడు సెబాస్టియ ననుకొని యాత్రోవ నేగెడు నాంటోనియో యాగుచీకు నెదురించు నవు డతఁడు రాజ శత్రువుఁడుగాన రాజభటు లతనిం జెఱుకుఁ గొంపోవుచున్నవ్వుడ తఁడో సెబాస్టియనుఁ డానీయొద్ద నాదాఁచిన ధనముగాని నన్నఁగాని యొఱుంగ ననెద-వింత యన్యాయము లగదు నిను సంద్రమునుండి రక్షించి యిటకు సురక్షితముగాఁ దీసికొని వచ్చినందుకా యిట్లాడు చుంటివని వాపోవుచు బోవుట-కనిపెట్టి వయోలా యాహా నన్ను నా బోదరుఁ డనుకొన్నాఁడు సెబాస్టియను మున్నిటి ముప్పునుండి బ్రతికి యిచటనుంట రూఢియని సంతసించుట-సెబాస్టియనుని ఫెస్టరు నాదొర సాని నిన్ను శీఘ్రముగ రమ్మన్నదనఁగా నాపెను సేనెఱుంగ నీవెవఁ డవో కాని నీత్రోవను నీవు పో యని యాతని యాగుచీ కిడఁగో దొరకి నావా యని యొక పెంపకాయ కొట్టగాఁ వయోచ్మో యిచట

వార లెల్ల పిచ్చివారే యని యతనిఁ బట్టి మర్దించుచుంట-యాండి
కనిపెట్టి యతని ప్రైభవముకంగా పెట్టగవలన నాసమాచారము విని
యొలివియా యడ్డపడి బ్లించి యూగ్నీకులం దగిలి వైచి యయ్యానా
యింటికి రమ్మా యని పిలువ నతఁడు నిస్సంశయముగా నిదంతయు
మాయగాని కలగాని యను ననుకొనుచు నా పె న్వెంబడించుట-
చీఁకటి గదిలోఁ బిచ్చివాఁడని తలంపఁబడి యొలివియాచే నుంపించఁ
బడిన మాల్వోలియోతో ఫేభియను బ్లించియున్నాగుచీకు పెట్టేమిరి
యాలు హాస్యమాడుట-ఒలివియా యొక్కయుద్యు చెంతఁ దన్నుఁ
బెండ్లాడవలయునని సెబాస్టియనుని గుడికిఁ గొంపోవుచుండ నతఁ
డెద్దియుఁ దోఁచక విస్మితుఁడై యరుగుట-ప్రభువు వయోలాయొలివి
యా సెబాస్టియను బ్లించియూగ్నీకు ఫేభియను పెట్టనుమాల్వోలియో
మొదియా లోకచోఁ గూడుటచే యూధార్థస్థితి బైలువడుట-రాజు
వయోలాను సెబాస్టియ నొలివియాను యథావిధిం బెండ్లాడుటయును

33 వెరోనాయందలి యిద్దరు తగు మనుష్యులను నాటకమందలి
వేసములు

సిల్వియాతండ్రియగు మిలెనాజు
వెలంటైను ప్రోటియసులిద్దరు తగుమనుష్యులు
ప్రోటియసుని తండ్రియొనాఁటోనియో
తూరియో వెలంటైనుని ప్రతికక్షి
ఎగ్లమూరు సిల్వియా సహాచారి
స్పీడు వెలంటైనుని సేవకుఁడు
లౌన్సు-ప్రోటియసుని సేవకుఁడు
ఆంటోనియో భృత్యుఁడొ పాంతినో
జూలియా శరణుగొన్న పూఁటకూళ్ళమ్మ
వెలంటైను శత్రులు

ప్రోటియసు స్వలచిన జూలియా
వెలంటైనుని వలచిన సిల్వియా
లూసెట్టా జూలియా చెలిక త్తె

సేవకులు గాయకులును రంగము వెరోనామిలను మటి యూవెం
గటి యడవియును — కథ .

వెలంటైను తనచెలికాడగు ప్రోటియసుతో మాట్లాడి స్వీడు
స్వంటనిడుకొని మిలెనాజూసభానదుఁ డొట-ప్రోటియసు జూలియాను
వలచి జాబంపి ప్రత్యుత్తర మంది, చనువుకొనుచుండ నతనితండ్రి
యాతని న్మిలెనాజ సభానదుఁడవు కమ్మని పంపుట-వెలంటైను సిల్వి
యాను వలచి యూశయించుట-ప్రోటియసు జూలియాకుఁ దనయుంగర
మిచ్చి యూపె యుంగ్రము ద్వారా గైకొని కారెన్ను స్వంటనిడికొని
మిలెనాజు నొద్ద కరుగుట-ప్రోటియసు రాజ్యాజ్ఞచే వెలంటైను దరిఁ
జేరి యతఁడు వలచిన సిల్వియాను ఁదా వలచి జూలియానుమఱచి యత
నిపైఁ గిట్టకాతని గుట్టుచెప్పి రాజుచే నతనిదేశమునుండి వెడలగొట్టిం
చుట- వెలంటై నొకయడవిలో బలాత్కారముగా లొనస్తోఁ గూడ
దొంగల గురువగుట సిల్వియాను రాజాజ్ఞపై తూరియోకు జతపర్చెద
వని మిషపెట్టి తా నాపె ప్రేమను సంపాదింపఁగోరి యూపె మీద
చెంత యూపె ప్రోత్రమును చాడుచున్న ప్రోటియసు వైఖరిం జూట
కూళ్ళ వానివెంబడి మగ వేషమునగ్న జూలియా కనిపెట్టి దుఃఖిం
చుట-సిల్వియాయొగ్గ మూరుపాయమున వెలంటైను యొద్దకుఁబోవ
నుద్దేపించుట-ప్రోటియసు జూలియానుఁ దన సేవకునిఁగాఁ గుదుర్చు
కొనియూపె తనకుఁ దల్లియిచ్చిన యుంగ్రము నిలియా ఓచ్చి యూపె
చిత్రమురి దనకుఁ దీసికొని రమ్మని పంపుట-రాజు తూరియా ప్రోటి
యసు జూలియా లెగ్గ మూరుతోఁ జారిపోయిన సిల్వియాను వెదకఁ
బోవుట-దొంగలు సిల్వియాను వెలంటైను చెంతకుఁ గొంపోవుట-
రాజు తూరియా ప్రోటియసు జూలియా వెలంటైను తోకతోఁ గలసి

కొనుట-సిల్వియాను వెలంటైనుసకు బాలియాను ప్రోటియసునకు రాజు పెండ్లి సేయుటయును

(37) సీతుకతయను నాటకమందలి వేసములు

లియోంటీసు సిసిలియారాజు

మేమిల్లియను సిసిలియాయువరాజు

కేమిల్లో యాంటిగోనను క్లియోమినీసు డయానులు సిసిలియాలోని ప్రభువులు

లోగెరో సిసిలియాలోని తగుమనుష్యుడు

పోలిక్సేనను బొహీమియారాజు

ప్లోరిజల్లు బొహీమియాయువరాజు

ఆర్చిడేమసు బొహీమియాలోనిప్రభువు

ఒకనావిక్కుడు

కారాగృహాధిపతి

పెరిడిట్టాతండ్రియగు ముదునలిగొల్లడు వానికొడుకువిదూషకుడు

ఆటోలికసు మోసగాడు

హెర్మియోనీ లియోటిసురాణి

పెరిడిట్టా హెర్మియోనీకూతురు

పౌలీనా ఆంటీగోవసునిభార్య

ఎమిల్లా రాణిచెలికత్తె

మొప్సాదొరకసులు గోపికలు

ప్రభులు దొరసానులు దొరలు ఉద్యోగులు సేవకులు గోపకులు గోపికలు ద్వారపాలకులు మొదలగువారు రంగము సిసిలియాయొకపుడు బొహీమియా యింకొకపుడును ___ కథ.

లియోంటీసు తన భార్యతో పోలిక్సేనసునకు సంబంధముగల్గి వారిని కనిపెట్టి వానికి విషమిడుమని కేమిల్లోతో చెప్పగా పరిచరుడు పోలి

క్సేనను వ కది తెలియఁజేసి యతని నాతని దేశమున కంపుట - రాజు తవరాణిపై ననుమానపడి యాపెం జెఱసాల నుంచుట - యాపె కొకయాడుపిల్లపుట్టఁగా నాపిల్లను పోలీ నా రాజావకుఁ జూపించి నపు డతఁడాపిల్ల పడవిలోవిడిచి రమ్మని యాంటీగోనసున - శాజ్ఞయిడుట - రాజున్యాయసభలో బాహాటముగా రాణియందు వ్యభిచారదోష మారోపించి మరణశిక్ష విధించునంతలో క్లియోమినీసు డయానుల పొల్లో యను దేవతా సన్నిధినుండి రాణి నిమ్మల్ల్యుఁరా లనియు పోలిక్సేనను నిర్దోషియనియు కేమిల్లో రాజద్రోహి కాఁడనియు లియో టీసులేనిపోని యనుమానములుంగల క్రూరుండనియు నతని కడ న్వడిచిన యాడుపిల్లదక్కఁ వేఱేసంతాన ముండదనియు నభిప్రాయముం దెచ్చి చదువునపు డది రాజు నమ్మకుండు నంతలో నాకస్మికముగా రాజ కుమారుఁడు మృతుఁడైనట్లు తెలియఁగా రాణి మూర్చిల్లుటఁ గని రాజు తనపై దేవత లాగ్రహించినారని తెలిసికొని పశ్చాత్తప్తుఁడై రాణియు పోలిక్సేనను కేమిల్లాలు నిర్దుష్టులని నిశ్చయించికొని వెంటనే మూర్ఛఁ బోఁతించుటకై కొంపోఁబడిన రాణి మృతిఁజెందినదని పోలీనా తెల్పఁగాఁ వగచుట-ఆంటిగోనసు రాజాజ్ఞచొప్పున రాజపుత్రిని లొహిమియా రాజ్యమున నొకయడవిలోనుంచి పోవుచుండఁగా నతనిపై నొకయెల్లుబంటి పడుట-ఆంటిగోనసుని యొడ గాలివాన కాఁకునఁ జెడుట-ఒక గొల్లడు రాజపుత్రి న్దాపాడి యాంటిగో నసుని స్థితినిఁ దన కొడుకువలనఁ దెలిసి యతనిఁ గావనేగుట-చోర వంతాన వియోగమునఁ దలడిల్లు నాగ్రభుఁడునన్ను రమ్మని వ ర్తమా నము చేసె నిప్పటికిఁ బదేనేండ్లు కావచ్చినవి-స్వదేశముఁ జూడనేగెద సెలవిండని కేమిల్లా మనవిసేయఁగా పోలిక్సేనసు సరియే వెళ్లెదవుగాని కొంచె మాగుము యొక గొల్లని యింటికిఁ దఱు చేగెదు తనకొడుకు స్థితి తెలిసికొనుటకు కేమిల్లాను వెంటఁబెట్టుకొని మాఱు వేసమునఁ బోవుట-ఆటోలికసుతాను జేబుక త్తిరించి మానమున డబ్బుపరిం

చుట-ప్లోరిజల్లు పెరిడిట్టాతో ముతకయుడుపు వేసికొని సల్లాపించుచు నా పెద్దప్ప కడాఁ బెండ్లి చేసికొనియెదనని వాగ్దానమిచ్చి యానాటి రాత్రి కపఁగూడ నించి యప్పటి వేడ్కఁ జూడవచ్చిన గొల్లఁడు మాటువేసములనున్న పోలిక్సేనసు కేమిల్లో కాను మొప్పా డొరకను మొదలగువారిం బట్టికించుట-పోలిక్సేనసు పెరిడిట్టా చేయిపట్టుకొని యాపెం బెండ్లాడెదనని ప్రమాణమొనర్చుచున్న తనకొడుకు నిర్మించెదనని చెప్పిపోవుట-కేమిల్లో యువదేశమునపై ప్లోరిజల్లు పెరిడిట్టాతో సిసిలియా రాజసందర్శనమున కేగుట- ఆటోలికసు మోసమున గొల్లని వానికొడుకును ప్లోరిజల్లు పెరిడిట్టాల వెంటఁ దీసి కొనివచ్చుట- పోలిక్సేనసు తనికొడుకును వెదకుటకై లియోంటీసు చెంతకువచ్చుట-ఆటోలికసాంటి గోసనునుండి సంపాదించిన గుర్తులం జెప్పుటచేతను గొల్లల సాహ్యముచేతను పెరిడిట్టాతన కూఁతురని లియోంటీసు సంతసించుట- ఆనందమగ్నుఁడగు లియోంటీసునకు పాలీనాశాఁ దాచిన హెర్మియోనీ నగపర్చఁగా నతడు నిగిలినవారు నాశ్చర్యానందాబ్ధి నోలలాడుటయును.

షేక్స్పియరుని కావ్యములలో

1 వీనసుమతియొడో నినను కావ్యమునందలి—కథ.

ఎడోనిసనుదేవత వీననను దివ్యకుమారుని మోహించుట వాఁడు కామకేళి యెట్లుండునో తెలియ కాపె స్తన్యించుకొని పందిన్వేఁటాడుచు దానికొమ్మ పోటున మడియఁగా నెడోసు విలపించుచు దివమున కేగుటయును.

2 ల్యూక్రసీ చెఱయను కావ్యమండలి— కథ.

టార్క్వినియసను రోమురాజు కొల్లేటిసను తనసేనానాయకుని భార్య సతని పరోక్షమునఁ జెఱపట్టఁగా నాపె తనభర్తతో నారాజు దార్జ

గ్యముంజెప్పి పొమ్మనుచుకొని చాపఁగా నాపె భర్త యీశాజుండోశేము నుండి విడలఁగొట్టుట.

3 విరహవేదనఁగూర్చి కవ్యములు

4 శృంగారనాయకుని విజ్ఞాపనకువండు విప్రలంభ శృంగారము వర్ణింపఁబడినది.

4 విరహదీప తీర్థవాసియందు విరహవర్ణనము

5 భోగ్యస్తుంగొకపక్షి మఱియొకజాతిపక్షియు కావ్యమున నాపక్షులవర్ణనము

కాళిదాసు నాటకములో

1 శాకుంతలమున దుష్యంతుఁడు శకుంతలయందు భరతుఁడను వానింగనుట

2 విక్రమోర్వశీయమను నాటకమునఁ బురూరవుఁడను రాజర్షియు జీవదాసి స్వఁగూడుట.

3 మాలవికాగ్నిమిత్రమను నాటకమున నగ్నిమిత్రుఁడను రాజు మాలవికయను రాజకుమారిఁ బెండ్లాడుట.

4 శాకుంతలనాటకమునందు బండబూతు వందాంగ మున్నది

కొన్నిమనులందు

1 రఘువంశమునందు సూర్యవంశరాజుల చరిత్రము కలదు.

2 కుమారసంభవమునఁ బార్వతీపరమేశ్వరులు కవఁగూడి కుమారస్వామిఁ గని, యతనిచే దారకాసురుఁ బొలయించుట

3 మేఘసందేశమున నొకయక్షుఁడు మేఘముం దనభార్యం గని తనస్థితి యూఁపెత్తోఁజెప్పి రమ్మని బంపినాఁటి.

4 ఋతుసంహారమున ఋతువుల వర్ణనము.

5 శృంగారతిలకమున శృంగారరస వర్ణనము.

6 వలోదయమను కావ్యమున నలమహారాజు కథ మున్నది.

7 రాక్షసకావ్యమున శృంగార మున్నది.

8 పుష్పబాణవిలాసమున శ్రీకృష్ణగోపికా శృంగార వర్ణన మున్నది.

— * —

పేకిన్స్ వయరుని కవిత్వమందలి పాత్రల వివరము

—o—

వీరబసమున

1 1 నాటకములో మొకినాడయినా కుపదేశించుట

2 బర్ట్రిము తన నేరములకు పశ్చాత్తాపుడై తను క్షమించు మన రాజనుట

3 2 నాటకములో ఈనోబర్బస్ను అంటనీశౌర్యము దలంచుకొని యనుకొనుట

4 అంటనీ మృతుండైన పిదప క్లియో పేట్రా సీజారువకు లొంబడ నొల్లకనుకొంట

5 క్లియోపేట్రాతో లబెల్లాతో అంటనీ వీరత్వము బొగడి చెప్పుట

6 సీజారునకు లొంబడనొల్లక క్లియోపేట్రా తిరాసుతో ననుట

7 3 లో ఆక్టేవియు బుల్లరుద్ధముసకుం బోదగదను రోజ్లియు సిలియాల కనుట

8 5 లో కొరియో లేనస్సు ఆఫీడియస్సుం గూర్చి బ్రజాప్రతినిధులతో ననుట

9 వీమ్మి యువర్లీరియా నోడార్చుట

10 అగ్రిప్పా కొరియో లేనస్సుని స్వభావ మొకనికిం జెల్లుట

11 శలమ్ని యూకొరియో లేనస్సునిం బ్రజలతో క్షమాపణము చెప్పుకొమ్మని బోధించుట

12 ఆఫీడియసుని సేవకుం డింకొక సేవకునితో ననుట

13 అగ్రిప్పా మీనియసు మొదలగు ప్రజాప్రతినిధులతో కొరియో లేనస్సు భోజనము చేసివమ్మటం దా నతనిం గలిసికొందునని చెప్పుట

14 అగ్రిప్పా అఫీడియసునులతో కొరియొలెనస్సు తమాట వినక పోయినప్పుడనుట

15 6 లో। అయూచిమోశామోజెనుతో నాపె భర్త గూర్చి చెప్పుట

16 7 లో। హేస్టెట్టు హెరమీయోతో డదనతండ్రి వర్ణించుట

17 లనతండ్రి రూపముడ దన కగపడిన దయ్యము తన్ను రమ్మని చేసన్న కేసిఱప్పుడు తన్ను వారించెడు హెరిమీయోను హేస్టెట్టు చలుకుట

18 ప్రొలోనియస్సు రాణి యొద్ద ఒఫీలియాకు హేస్టెట్టు ప్రాసిన వలపు జాబుచందుడ జదివినపన్యము

19 ఫాల్టీనావలె దనతో మాట్లాడిన హేస్టెట్టుడ గూర్చి ఒఫీలా తలంచుట

20 నాలుకన్నుందలి రాణి తవభర్తతోడా మార్మును వాడవని యొట్టు పెట్టుకొనుట

21 8 లో। సీజారుని నొప్పగోర్వక తనపై క్రైరము బోధింపనెంచిన కేసియసునితో బ్రూటస్సునుట

22 క్రాలిఫ్యూర్నియా శకదమలు చాగుచేవిల్లు బయలుదేఅ పద్దవ సీజారనుట

23 సీజారుని జంపిన షిమ్మట బ్రూటస్సు పురజనులతోడాడిసిన వనినొయ్యనితలుట్టుట

24 యుద్ధరంగమున బ్రూటస్సు తన్నుడాడి చొడుచుకొని చచ్చి పడియుండగా వలటడగూర్చి యాంటనీ చుట్టుట

25 11 లో। అయిదవ హెన్రిమహారాజు రణరంగమున వెన్నమోర్లో డుర్భిక్షనతోడ బయ్యుట

26 12 లో। కాంగంగమున టాల్బట్టునకు మటియతని కొడుకుక కరువు సంభావము

27	13 లో హేతనీయుడగు జేనాసును అపొల్లోను వారికి ప్రయాణ మవసరమైనట్లు చక్కగా సాగనంపుట
28	అపొల్లో ప్రభువు మార్గమున బోధించుచున్నాడని విశ్వాసముచే శిష్యులు పరిష్కరించబడి వచ్చుటను
29	హేతనీయుడగు జోబు తప్పిపోయి మళ్ళీ వచ్చినప్పుడు నేలమీద ప్రయాణమగుటను
30	రణరంగమునకు జన్మస్థిర్యము కలుగుకొనుట
31	14 లో మార్గరెట్టు రాణి యుద్ధమందోడిన తనకొడులతోడ బల్కుట
32	10 లో ఆ ప్రభు చెజిసాలగోడపై కెక్కి యుద్ధకాంక్ష చెను కొనుట
33	18 లో రెండవరిచార్డు మహారాజు శత్రువులకుడ చిక్కి దుఃఖించుచున్న గురు లోదార్చుట
34	ఒకతోటమాలి తనవేషాలతోడ బల్కుట
35	20 లో రాజు విజ్ఞాపనను చేయుచుడ దనిచెలి కాండ్ర కనుట
36	21 లో రాజును బంపి రాజ్యము చెగ మార్గమించుకొమ్మని తన భార్యతమ్ముడు దొంగరపెట్టుటకు మేక్బత్తు తలుచుట
37	22 లో ఇస్సెల్లా తనసోదరుని కోసించు మనుచు ఆండ్రీలోనుని కనుట
38	ఆండ్రీలో యిస్సెల్లాతో నమరు
39	ఇస్సెల్లా యాండ్రీలోతోడ బాని పోయుచు కొన్నపదల్పుట
40	ఇస్సెల్లా యాండ్రీలోతో నమరు
41	25 లో నాటకము చూడగోరిన ధీనస్థ తనయుద్యోగి కనుట
42	26 లో క్లాడియో తనుతోనుట
43	కొనిపిక్కనుకోటు
44	ప్రభోచనిమిత్తంబుగా క్లాడియోతోనుము

45 27లో డిస్డెమోనియా తనభర్త దన్నుఁ గలువుమని యయా
చోన్నుఁ బ్రార్థించి చనుట

46 28లో సైమనిడీసు రాజుచెంగట నొకశూరుఁడు పెరిక్లీసుతో
వనుట

47 29లో జూలియట్టు మృతుఁడైన రోమియోయొద్దఁ బొడుచు
కొని మృతిచెందుచుఁ బల్కుట

48 31లో పర్డినండు ప్రోస్పేరోతో నతనిహాతు న్నియమిత
దినంబునం దప్పుఁ గవఁగూడవని ప్రమాణ మొనర్చుట

49 32లో కవియనుకొంట

50 స్నేనియస్సు తనయజమానుని యమిత దాతృత్వముం దలఁచి
యనుకొంట

51 ఆల్సిబయోడీసుతో ఁదొలి సభ్యుఁడనుట

52 33లో తామోరాటీటు సాండోనికస్సుతోఁ దన పుత్రుని
రక్షించుమనిపల్కుట

53 జెస్సియానస్సుటీటస్సాండ్రోనికస్సులతో నతఁడు తనకు లేనానాను
బెండ్లి చేసెన నని యన్నప్పు డనుట

54 లూసియస్సు మొండిచేయఁబడిన లేపినాను జూచి యనుకొంట

55 లూసియస్సుమాట

56 34లో కుఁడారస్సుక్రస్సీడాతో వనుట

57 హెక్టరు ప్రియాముతోఁ వనుట

58 హెక్టరు కస్సాండ్రతోఁ కనుట

59 ట్రోయిలస్సు హెక్టరుతోఁ వనుట

60 36లో లూసెట్టాతో జూలియా ప్రోటియస్సుంగూర్చి యనుట

61 37లో పోలిక్సీనీసుతో కేమిల్లా యనుట

62 గొల్లఁడు పెరిడిట్టానుఁ జూచి యాసె రాచకొడుకు ప్లలసివం
నుకుఁ దిట్టుచుఁ బల్కుట

వీనస్సు మజిలియొడోనిస్సును శావ్యములో

63 వీనస్సెడోనిస్సుతోఁ దన్నవఁ గూడుట ధర్మసుని బోధించుట

64 ఆమె వానితోఁ బందిచేటుకుఁ బోవద్దని చెప్పుట

65 అది వాఁడశౌర్యము మొదలగు గుణముల వర్ణించుట

లూక్రీసీ చెలియను శావ్యములో

66 లూక్రీసీ రాజు గనఁ జెలగట్టదాని బోధించుట

67 రాజుచే చెలగట్టఁబడిన పిమ్మట లూక్రీసీ తన భర్తం దలంచుకొని తలపోయుట

68 ఆమె చింతించుట

69 ఆమె తనభర్తతోఁ దనభంగపాటు చెప్పుట

శాంతరసమందు

1 2లో క్లియోపేట్రాను సీజారు లోఁబుచ్చుకొనుటకు రాయబారమంపి నవు డామె యందు నకు లొంగున ట్లగపడఁగా నీరొబర్బ ననుకొంట

2 3లో రాజ్యభ్రష్టరాజు తనతోడినాతితోఁ బల్కుట

3 ఆడమ ఆల్లెండుతో నడవికిఁ జనుచనుట

4 ఆమియన్సు జాక్వీస్సులపాట

5 కారినుటచ్ ప్లూనుతో బల్కుట

6 4లో పురుషులకు స్త్రీలకన్న స్వాతంత్ర్యమేల యధికముగా నుండవలయునను వ్రడియానాతో లూసియానా పలుకుట

7 6లో బెలారియస్సు గిడేరియస్సార్వీలియస్సులతో బల్కుట

8 ఇమోజిను లూసియస్సునొద్ద దన పేరు మార్చుకొన నెంచి యనుకొంట

9 రణరంగమున నిమోక్షినుదోన మెఱుఁగదనిరాజుతో నయూచ్మో చెప్పుచుండఁగా పోస్తకునస్సు బయల్వడి తానిమోక్షిను జంపి చినట్లు కాహోటముగా నొప్పుకొని చనుట

10 7లో హేమ్లెట్టు వసనతల్లి యుతనితండ్రి చావునకు దుఃఖింప వసని తో జార్యుచుం బలుకుట

11 హేమ్లెంట్టుతోజెన్క్రాంబ్లుతో నీలోక మంతయు జెఱసాలయే యని చెప్పుచుం బల్కుట

12 గిల్డెన్స్టెర్న్తోఁ హేమ్లెట్టు తనకు లోకము దభిరుచిపోయెనని పల్కుట

13 హేమ్లెట్టు పిలువఁబడి తనపినతండ్రి యొద్దకేగుచను గొంట

14 హేమ్లెట్టు పినతండ్రి వశ్చాత్తప్తుఁ డగుట

15 8లో కేషియస్సు సీజారుం బొడువ నిశ్చయించుకొని తల పోయుట

16 9లో హోల్సినరు రణమున చెబ్బతిని యొరగు చనుకొంట

17 10లో ముఖ్యగురువు హేస్టింగ్సు మొదలగు ప్రభువులతో ననుట

18 నాల్గవ హేన్రీమహారాజు తనవ్యాసిలోఁ దా మూర్ఛిలి నవుడు తన పెద్దకొడుకు లొందరపడి తనకిరీటముం దీసి కొనఁగాఁ దనకొడుకులతో ననుట

19 11లో రణరంగమున శత్రులనేతలో మనమువ్వామను గ్లాస్టరు తో నైదవహెన్రీమహారాజు జనుట

20 అయిదవహెన్రీమహారాజు రణరంగమున శేఫరీనుతో సంభాషించుట

21 12లో జాత్యంధుఁడనైనా దైవశక్తివాన దృష్టినంపాదించితి ఇని కర్లాడువాని నమ్మి వానితో నాయవహెన్రీమహారా జనుట

22 చంపబడుటకుఁగొంపోఁబడుచున్న నేప్రభువు కేడుతో ననుట

23 13 లో మాగ్డేబర్టు రాణిచే రణరంగమునఁ బొడువబడి యాల్గురు యూరుక్ప్రభుఁ డనుట

24 యూరుక్ చావునకుఁ జింతించుచు నాఅవ హెన్రీ మహారాజు తపరాణి మొదలగువాఁతోననుట

25 14 లో ఆఅవ హెన్రీ మహారాజొక గుట్టపైఁ గూర్చుండి యుద్ధము బరికించుచుఁ దలపోయుట

26 ఆఅవ హెన్రీ మహారాజు చెఅసాలలోనుండి యచట కావలి వాడుఁ నీ కీటి మేదని యడుగఁగాఁ బల్కుట

27 పార్థిక్ప్రభుపు యుద్ధరంగమున ఎడ్వర్డ్ రాజుచే బొడువఁ బడి మడియు చనుట

28 15 లో యేసీ యెన్మిదవ హెన్రీ మహారాజుచే విడనాడఁ బడిన కేతరైన్ మహారాణిం దలఁచి యొకముదుసలిదానితోఁ బల్కుట

29 వుల్సీగురువు చెరసాలకుఁ బోవు చనుకొంట

30 గాడ్ఁనరు తన్దూషించునపుడు క్రాన్మరనుట

31 16 లో ఆర్లఁగు రణరంగమున జాన్ మహారాజుచేఁ బిక్కుట కేడ్చుకాన్సెన్సు నోదార్చఁ జాలక రణమం దోడిన లూయీ పరితపించుట

32 17 లో తనకూఁతురైన గ్రనీకిగస్లు తనకు భృత్యులు జరుగుదు రేదన్నప్పుడు లియర్మహారాజు పల్కుట

33 లియర్మహారాజు గాలివానదెబ్బతిని కొటుగృహముఁ జేరుచుఁ దలపోయుట

34 గ్లోసరు ప్రభువు వెడ్డానునకుఁ బల్కుట

35 లియర్మహారాజు పెట్రెత్తి గ్లోసరెడ్డార్ల్లఁ దంత వాపోవుట

36 18లో రాజాయుద్ధమున కై ఫాల్కన్ కోగఁగా సంతఃకలహములు రేఁగఁగా రాణిక్లేనువార్తల నుడుపుమా యన్నక్వీడు యార్మ్రభువనుట

37 నీయాజ్ఞానుసారము బోర్డోరి చార్డుం బంపినానని యెక్లన్ రనఁగా బాలింగ్బ్రూకు పల్కుట

38 19లో గ్లోస్టరుని యాజ్ఞానుసారము తమ్ము బంపుటకుఁ గొంపోవు కేట్లిప్వతో హేస్టింగ్సనుట

39 రిచ్మండు నిద్రింపఁబోవుచు శిబిరమున దైవప్రార్థనము చేయుట

40 22లో ఆంజీలో తన్నవ కూడు మను నర్థమిచ్చునట్లు పల్కుచున్నవుడు ఇస్బెల్లా యనుట

41 క్రొచ్చన్న వేమమునసున్న రాజు క్లాడియో కుపదేశించుట

42 23లో పెరిస్సాభోర్టి యాతోఁ బల్కుట

43 ఎద్దియుంజేయలేక తనకై పగచు జెస్సానిడోతో ఆంటోనిడో న్యాయస్థానమునఁ బల్కుట

44 25లో హెర్మియా తనమాట వినక లైజాండరుని వలచుట కొప్పక థీసస్సుతో ఈజస్సు చెప్పుకొనఁగా థీసస్సు హెర్మియాతోఁ బల్కుట

45 27లో రాజుతో బ్రాబన్షియో తన కూతు నొత్తెల్లో కిచ్చినానని యంగీకరించి వచ్చుట రాజనుట

46 సైప్రసుద్వీపమునకుఁ దనకంటె ముందుగా వచ్చియున్న డిస్డెమోనాను జూచిన సంతోషముచే ఓథెల్లో యాతోఁ బల్కుట

47 డిస్డెమోనాను వలచి యాపెకడ కోగుచు నియాచ్చో కుట వలన కేసియోచేతఁ దాపులుతిని పగచు రొడిగోతోనియాచ్చో యనుట

48 ఎమిలియా తనకు వ్యభిచారము లేదాయెనని దుర్బోధ చేయఁగా డిస్డెమోనా యనుట

49 28లో పెక్లిసు ఆంటియోక స్సిచ్చిన్న ప్రశ్నమున కర్థము చెప్పుటకు సిద్ధపడి యనుకొంట

50 పెక్లిసు క్లియోనునితో ననుట

51 (1) 30లో ఒటోమిమియో కేథరీనాతోఁ బల్కుట
(2) కేథరీ నా పాతివ్రత్యముంగూర్చి తనసోదరీలతో నుపన్యసించుట

52 31లో భూతముచేఁ దఱుమఁబడు స్టీవేనో యనుకొంట

53 32లో స్లేవియస్సు తన యజమానుఁ డడవికేఁగఁగా సేవకులకుఁ దన ధనము కొంత పంచి యిచ్చియనుట

54 ఆతెన్సుపైనుఁ డడవిలోఁ దపగుహ చెంతనుండి యనుకొనుట

55 పైనును దొంగలకనుట

56 35లో మగవేనమున రాజంపిన రాయబారము దనకుఁ దెల్పిన వయోలాను ఒలివియా వలచి యనుకొంట

57 37 ఫ్లోరిజెల్లు తనభార్యతోఁ దన్ను తనతండ్రి కండక దూర దేశమునకుఁ బొమ్మని యుపదేశించు కేమిల్లో కనుట

ల్యూక్రీసీ చెరలో

58 టార్క్వీను ల్యూక్రీసీనుఁ జెఱపట్టుట కుద్దేశించి తనలో ననుకొంట

59 చాటుపద్యములు

కరుణారసము

---

1 1లో తండ్రిమృతిఁగొనుట వగచు నట్టగరదు హెలీనాతో లాపికలుట్ట

2 ..లో ఈసొబక్కస్సు ఆంటనీవధ్యము మాని శత్రుసైన్యము లతో కేరినందుకై పశ్చాత్తప్తుడై పొడుచుకొని మడియుచుఁ బల్కుట

3 చచ్చిపోవుచున్న ఆంటనీనిఁజూచి క్లియోపేట) యేడ్చుట

4 3వ తనతండ్రి రాజ్యపదవినుండి తొలఁగింపఁబడి దేశము నుండి వెడలఁ గొట్టబడి వందుకై దుఃఖించు రోక్లిండున్ సిలియా యోదాహరణ

5 ఆక్లెండో మల్లయుద్ధమున కరుగుచున్నపు డతనితో రోక్లిండనుట

6 ఆక్లెండోరోలెండు కొడుకని తెలిసినపిదప రోక్లిండు సిలియాతోఁబల్కుట

7 ఆక్లెండో మల్లయుద్ధమున జయమందిన తరువాత వతనితో రోక్లిండు తనమెడలోని బంగరుగొలుసిచ్చుచుఁ బల్కుట

8 రాజ్యభ్రష్టుఁడై రాజడవిలో ఆక్లెండోనుఁ గలిసికొన్న పిమ్మట జాక్వీస్సుతోఁ బల్కుట

9 ఆలివరుటిలియాల కెండ్లి కేపగునని చెప్పిన రోక్లిండుతో ఆక్లెండోయనుట

10 ..లో ఇమోజనులియోనాటన్ను దేశమునుండి వెడలిపోవ చింకేమి చేసెనని పైసానియో పడుగుటయు వతఁడు చెప్పుట యును

11 ఇమోజిను పైసానియోతోఁ దవనాథుని పోక తానెట్లు చూచునో యాపఁగతి చెప్పుట

12 ఇమోజిను తనభర్త దేశమునుండి వెడలఁగొట్ట బడినవుడు చింతించుట

13 తా జారయగుటయుఁ దన్నుఁజంపుమనియుఁ దనభర్తపై పానియోను వ్రాసిన యుత్తరము ఇమోజిను చదువుకొని పగచుట

14 ఇమోజిను తనభార్య వ్రాసిన యుత్తరము చదివికొని పరితపించుట

15 పైసానియో తనకిచ్చిన విషముగ్రోలి మూర్ఛిల్లిన మగవేన మునమున్న ఇమోజినుని బాలసమాధినుంచి గైడీయస్సార్వి రాగస్వరాలు పాడుట

16 హేమ్లెట్టు భవత్పితృడైన విశ్వకవి దశరథుల్లి తన్ను నీయం దంత దుఃఖము కన్పట్ట నేలనని యడిగినట్లు దుత్తరమిచ్చుట

17 లార్టీసు ఒఫీలా కొనర్చు నుపదేశము

18 పోలోనియస్సు లార్టీసుతో పారిసునకు పోవలసిన సమయమును దెలియజేసి పంపుట

19 తనపినతండ్రి పగదీర్చుకొనక తా వ్యర్థకాలక్షేపము సేయు చుంటకై హేమ్లెట్టు తనలో నిందలు పడుట

20 8లో సీజారుని గొప్ప కోర్కెకై కేసియస్సు కాస్కా వినుటతో

21 కాల్పూర్నియా యూహుశ్శకునములకు జడియుచున్నా వన్నప్పుడు సీజారనుట

22 ఆర్టెమిడోరస్సు సీజారునితోడ గుట్టుసంగతి చెప్పుటకై యత డువచ్చు చారిలో నిలువబడి యనుకొంట

23 ఆంటనీ సీజారుడు చంపబడిన పిమ్మటఁ బ్రజలను సీజారుని శత్రులపైఁ బురికొల్పుట కిచ్చిన యుపన్యాసము

24 10లో నార్లవ హెన్రీమహారాజు నడిరేయి లేచి యనుకొనుట

25 11లో హెన్రీమహారాజు మాటువేసముతో బెట్స్-కోర్ట్-పిలి మ్సులను తనసైనికులతో వారలు రాజెట్లున్నాఁడనఁ బల్కుట

26 1లో గ్లోస్టరు ప్రభువు చేయింపఁ గంపఁబడినవు డాటివ హెన్రీ మహారాజు వగచుట

27 14లో నార్లవ యెడ్వర్డు రాజు కాంభోవు ఎడ్వర్డు యార్క్-రణ మునఁ గూలిన పిదప దుఃఖించుట

28 16లో హాబర్టు ఆర్తరుం జెఱసాల లోఁ బంపఁబడినపుడు వారల కుభయుల కయిన సంవాదము

29 17లో కెంటు తనయుత్తరము కార్డీలియా చదువుకొన్న పిమ్మట నెట్లున్నఁడని యడుగఁగా నొకలెగుమనుష్యుఁ డనుట

30 18లో రెండవరిచార్డు మహారా జింగ్లాండునకువచ్చి యనుట

31 బాలింగ్‌బ్రూకు కోటయుం దనకిమ్మన్నప్పుడు రెండవరిచార్డు మహారాజనుట

32 రెండవరిచార్డు మహారాజు బాలింగ్‌బ్రూకుతో ననుట

33 రాజపదవినుండి తొలగింపఁబడి రెండవరిచార్డు మహారాజద్దము చూచుకొనుచ నుకొంట

34 చెఱలోనున్న రెండవరిచార్డు మహారాజు తఁపోయుట

35 19లో ఎలిజబెత్తురాణి తనకొడుకులు మూడవ రిచార్డు మహారాజుచేఁ బంపఁ బడఁగా దుఃఖించుట

36 25లో గంధర్వమాయచేఁ దన్నెడసిన భైసాండురునకు హెన్రీయా బ్రోత్సాహపర్చఁనుకొని యాపెతో నాపెహితురాలగు హెలీనా పల్కుట

37 26లో సన్యాసి తపస్సిద్ధిక కంగీకరించు మన్నపుడు లియోనాంటోపల్కుట

38 27లో అథెలో గో కెమియాతో డిస్డెమోనాకుఁ దగులాట మున్నదని స్థిరపర్చినపుడు ఒథెల్లో విచారించుట

39 తన్ను శంకించి తనభక్తిక కోడ్చుచుటకు శంకించుచు నయాగోతో డిస్డెమోనా పల్కుట

40 29 లో కెప్యూలెట్టు తనకూతురగు జూలియట్టుంగూర్చి కరినుతోఁ జెప్పుట

41 సమాధిలో విషముఁ ద్రావి మూర్ఛిల్లి యుంచఁబడిన జూలి యట్టుఁ మృతిఁ జెందినదానిఁ గా దలంచి రోమియో యను కొంట

42 జూలియట్టు మూర్ఛఁ దేఁజిన పిదప విషము గ్రోలి మృతి చెందిన రోమియోనుఁ జూచియనుట

43 31 లో ఆరియలుపోర్సి స్పేకెతో నాశని మంత్ర మహిమచే గోండీలోనుని స్థితి వర్ణించుట

44 37 లో పౌలీనా తనభర్త మృతుఁడౌటకు వగచుట

వీనస్సు మతి ఎడోనిస్సును కావ్యములో

45 అడవిపందిచేఁ బంపబడిన ఎడోనిసుని వెదకుచు నడవిలో వీనస్సుమృత్యు దేవత న్నిఁదించుట

46 ఆపెపందిచేఁ జంపఁబడిన ఎడోనిస్సుఁజూచి యనుకొంట

47 ఆపె ఎడోనిస్సుం దలంచుకొని దుఃఖించుట

ల్యూక్రీసీ కథలో

48 ల్యూక్రెసీకిఁ గాఁబోవు దశం దలఁచి కవియనుట

49 ల్యూక్రెసీ తనబల్మిఁబట్టిన టార్క్విన్తో ననుట

50 ల్యూక్రసీరాజుచేఁ జేఁపుపఁబడిన పిదపఁ బలవించుట

51 ల్యూక్రసీ దుఃఖించుట

52 ల్యూక్రసీ దుఃఖించుట

53 ల్యూక్రసీ పొడుచుకొనుటకు కైజారుపట్టుకొని తనచేతితోఁబ ల్కుట

54 ల్యూక్రీసీభర్త యాపె వర్తమానముపైవచ్చి యాపెతోఁబ ల్కుట

55 ల్యూక్రసీ రాజుచేఁ దాఁ జెఱపట్టబడితినని చెప్పినవు డాపె భర్తయున్నతీరు

చాటుపద్యములలో

56 వికహి తన ప్రియురాలింగూర్చి పల్కుట

శృంగార రసము

1 3 లో సిల్వియస్సు కారినతోఁబల్కుట.

2 ఆర్లెండు వ్రాసిన కాగితమునందు సీలియా చదివినవాక్యము.

3 ఆర్లెండో నడవిలోఁ జూచితినని సీలియా చెప్పినపుడు రోజ్లిండనుట

4 ఆర్లెండో రోజ్లిండు న్వలచియున్నానని చెప్పినపుడు మగ వేన మునను న్న రోజ్లిండనుట

5 ఫీభీతా రోజ్లిండు న్వలవలేదని సిల్వియస్సుతోఁ జెప్పుట

6 ఆర్లెండుతో రోజ్లిండు తాఁ బయల్పడి చెప్పుట

7 14 లో రణరంగమున రిచార్డు ఎడ్వర్డుతోననుట

8 20 లో రాజు ఫ్రెంచిరాజు కూఁతునకు వ్రాసిన వలపు పద్యము

9 25 లో తీసనునాటక మాడించి బైసాండరు డెమిట్రీయసు హెర్మియా హెలీనా మొదలగువారిని నిదుంచుమని చెప్పుట

10 43 లో బెస్సాయో పోర్షియానుఁ బెండ్లాడఁగలిగిన సీసపు పెట్టెనెంచుకొని యందులోని దయపత్రికం జదివికొని యాపెను ముద్దిడి యాపెతోననుట

11 28 లో లిసి మేకస్సుతో మేరీనానుఁ జూపి యొకకుంటినకాఁడు తావుగుల్లి యనుట

12 29 లో రోమియో బెని వొల్లోతోననుట

13 రోమియో తోఁటలోఁడాఁగి కిటికిలోనున్న జూలియట్టుం జూచి యనుకొంట

14 30 లో ట్రాసిమో తోలుసెంటియో తనప్రియురాలిం గూర్చి యనుట

15 31 లో పద్మినము మిరేండాను వర్ణించుట

16 31లో ట్రోయిలస్సు క్రెస్సీడాను వర్ణించుట

17 35లో రాజుఒలివియానుఁ దలంచి వలెంటైనుతో ననుట

18 36లో జూలియాయూలూ సెట్టాను ప్రోటీయసుంగూర్చి మాట లాడుకొనుట

19 జూలియాప్రోటయసు వ్రాసిన యుత్తరముం దానియెదుటఁ జించివైచినందుకు వగచుట

20 రాజుతో వలెంటైనుస్త్రీని స్వాధీనము చేసికొను మార్గ ముపదేశించుట

వీనస్సు మఱి ఎడోనిస్సును కావ్యములో.

21 వీనస్సు వీడోనిస్సు న్మొద్దుగొనుట

22 అపెవానితోఁ బల్కుట

23 అపెవానితోఁ బల్కుట

24 అపెవ స్థలియటకు వాఁడొక్క వప్పుడనుట

25 అపెవానిం బతిమాలుట

26 పెంటిన్నవయఁబోవు గుఱ్ఱము వర్ణించుట

27 వాఁడాపెకు దొంగుట

28 అపె వాని శ్యభేచ్ఛ వనుభవించుట

29 వానిసొగసు నాపె వర్ణించుట

ల్యూక్రెసీ చెఱలో

30 టార్క్వీను ల్యూక్రెసీఁ జెఱపట్ట నెంచి యనుకొనుట

31-32 ల్యూక్రెసీ విదురింప విధము

33 ల్యూక్రెసీని టార్క్వీను చెఱపట్టుట

84 ఏమీతప్పెంచు కొనర్చెదవని ల్యూకెస్సీ యడిగినప్పుడు టూక్షిగనుట

హాస్యరసము నందు

— * —

1 1 లో బర్ట్రాము ఘాన్సున కేగిన పిదప హెలీనా చింతించుచు పెరోలిసుం జూచి యనుకొంట

2 బర్ట్రాముని తల్లితో వివాహకుం డనుట

3 వివాహకుఁడు బర్ట్రామునితల్లితోఁ వల్కుట

4 4 లో టచ్‌స్టోను రోజ్లిండుతో వనుట

5 జాక్వీసు ఆవిపేకియని టచ్ స్టోనుఁ బిలుచువపు డతఁ డిచ్చిన ప్రత్యుత్తరము

6 ఆర్లెండోతో నడవిలో మగ వేసమునన్న రోజ్లిండనుట

7 నేనే నీరోజ్లిండైనచో నీవేమి వేయుదువని మగ వేసమునన్న రోజ్లిండు అడవిలో ఆర్లెండో నడిగినప్పు డతండు మాటాడక మునుపే న్మర్దిదుకొనెదనని మాఱినగా నాపెయనుట

8_9 రోజ్లిండుస్వామికిఁబలచి యున్నానను ఆర్లెండుతో మగ వేసమున నున్న రోజ్లిండార్లెండుతోఁ బల్కుట

10 ఒక సేవకుఁడుటచ్‌స్టోనుతో వనుట

11 5 లో ఒక రోమనుదేశీయుఁడు వోలీసుదేశీయునితో వనుట

12 6 లో రాణియొక్క కందెనని కార్నీలియసున్ చెప్పగా సింబెలై వనుట

13 7 లో హేమ్లెట్టునకని తండ్రికూవున వగవడిన దయ్యమనుట

14 హేమ్లెట్టు హొరాషియుసుల సంవాదము

15 కాట్రీబావివలె వటించుమున్న హేమ్లెట్టు ఓఫీలాతో వనుట

16_17 నాటకములోని రాణి నాటకము లోని రాజున కిష్టట్ల

18 నాటకములోని రాజు నాటకములోని రాణితో ననుట

19 భోజనము సేయుమన్న రాజుతో హేమ్లెట్టనుట [కనుట

20 9 లో గ్లండోవరు తాకవిర్వముచెప్పగల నన్నప్పుడు హాబ్సి

21 10 లో లానింగ్ బడుమువాడనను పాల్టానియుతో ముఖ్య న్యాయాధికారి యనుట

22 పాల్టానియు ముఖ్యన్యాయాధికారితో ననుట

23 యార్క్ గురువు మాత్రతో సంగ్లాండంగూర్చి యనుట

24 పాల్టానియు పలుకుట

25 12 లో జెఫ్ఫడజ్ టాల్బట్టుతో నగుట

26 13 లో నఫల్క్ని మృతికై యేడ్చు తనభార్యతో నాఅవ హెన్రీను హారా జనుట

27 14లో అఆవ హెన్రీమహారాజు లోకుల యభిప్రాయముం గూర్చి యనుట

28 గ్లోస్టరురాజు కూగోరి యనుకొనుట

29 గ్లోస్టరుఎడ్వర్డు మహారాజు చేసికొన్న పెండ్లినలన ద్వేషించి రాబలసిన్ దండెత్తుమన్నాడను సందర్భమున పలికితో ననుట

30 ఎడ్వర్డు తనకు మహారాజు కాకున్నపు డున్న యధికారము చాలునన్నప్పుడు గ్లోస్టరనుట

31 ఆక్టవ హెన్రీమహారాజు తనకొడుకుం బంపిన గ్లోస్టరుతో ననుట

32 1లో జాన్మహారాజు ఫ్రాన్సులో యుద్ధమున జయముంది యిం గ్లాండువకు వచ్చి సింహాసనారూఢుడై తిరిగి సింహాసనమంకుం గూర్చునాడడిగి ముకుటముం ధరించిరా డనగా నేలిన్బకి యనుట

33 17 లో మారువేసముతోనున్న కొటులివరుతో ననుట

34 19లో గ్లోస్టరనుకొంట

35 మొదటివాంతకునితో రెండవవాంతకుడు సత్యమునుఁ గుఱించి చెప్పుట

33 22లో ఆంజీలో తనయొద్దకు ఱెప్పెల్లా వచ్చెనని సేవకుఁడు చెప్పినవు డనుకొంట

37 రాజు ఆంజీలితో నగుట

38 రాజుర్భాతి మెచ్చియూనాను ఆంజీలోను గవఁగూడుట కంపించుచుం దనలో ననుకొనుట

39 21లో బెన్నానియో ఆంటోనియెతో నగుట

40 కాన్సెలట్టుజన్సీకాతో నగుట

41 16లో ఉలిసూలాతో హీరో యగుట

42_43 లియొనెటో ఆంటోనియెతో నగుట

44 17లో రొడ్రిగోతో అయాగో యగుట

45_46 కెసియో క్రోధాగ్నిసంజలకుఁ దన్ను నిందించుకొనుట

47 బయాంకోనుఁ గుఱించి కేసియో పడిగి యాసంభ్రమణమున సిద్ధెల్లను మోసపుచ్చెనని అయాగో యనుకొనుట

48 ఎమిలాడ్డెమోనాతో నగుట

49 18లో మూలవాదులలో వచ్చిన కవచమునుఁ బూచి యనుకొంట

50 ఔట్టుతనవృత్తి న్నిందించు మెటితో నగుట

51 29లో రోమియోతో సన్యాసియగుట

52 3లో పెట్రూషియో కేతరీనానుఁగూర్చి యనుకొనుట

53 3లో ట్రింకూలో కట్టెలమోపుతో బడుకొన్న కాలిబన్నుం బూచి యనుకొంట

54 31లో ఒక సేవకుఁ డింకొక సేవకుఁ గనుట

55 3లో హెన్రీరుటోయిలస్సుతో నగుట

అడ్వెంచరస్ వండు.

—:o:—

1 lలాపిరోకీసుతో హెలీనా యనుట
2 రాజు హెలీనానుఁ బెండ్లాడుమని బర్ట్రామ్‌తోఁ జెప్పుట
3 బర్ట్రామ్‌తో పెరోలీసుట
4 ఒక ప్రపంచిఘనుఁడింకొక ప్రపంచిఘనునితో బర్ట్రాముంగూర్చి మాట్లాడు చుట
5 ఫ్లోరెన్సునకేగుచు ఆంటనీక్లియోపాట్రాతో నుట
6 మీనాసు పాంపేతో నుట
7 ఈనోర్బసు మెసీనసుతో క్లియోపెట్రాను వర్ణించిచెప్పుట
8 ఆంటనీపైకి సీజారు సేనపంపించినపుడు క్లియోపేట్రా ఆంటనీతోఁబల్కుట
9 సీజారుధైర్యముతో క్లియోపేట్రాను లోబర్చుమని చెప్పుట
10 సీజారునిఁ దిరస్కరించి ఆంటనీ యెదిరింప నిశ్చయించినపుడు ఈనోర్బ నునకొంట
11 క్లియోపేట్రా సీజారుపకుఁ దాలొంగితినని చెప్పినపు డాతో ధైర్యమున్నట్లు
12 క్లియోపేట్రా సీజారుని వశమైనదని శంకించి యాతో ఆంటనీ యనుట
13 ఆంటనీ యుద్ధనన్నద్ధుఁడై తన సైనికులతో నుట
14 ఆంటనీ సీజారునకు క్లియోపేట్రా లోఁబడుట కాపైపై గోపించిపోవఁగా నాతో భార్యయనుట
15 అంటనీ ఈరాసుతో నుట
16 ఆంటనీ మృతిచెందిన పిదప క్లియోపేట్రా మరణపించుట
17 ఓలో రోజ్లిండుతో సిలియా యదృష్టదేవత స్తుతించి పల్కుట

18 రోజ్లిండు తనకు గొలుసిచ్చిన పిమ్మట ఆర్లెండో యనుకొనుట

19 రోజ్లిండో ఆర్లెండోతో నగుట

20 రోజ్లిండు తనకు గొలుసిచ్చి వెళ్ళిపోయిన తరువాత ఆర్లెండో యనుకొనుట

21 రాజు చేయు కుట్రను జడిసి యూరువిడిచి పోదలంచిన ఆర్లెండోతో అడవిను మనలినేపకుఁ డనుట

22 అడవిలో రాజ్యభ్రష్ట ప్రభువుతో జాక్వీన్సనుట

23 రాజ్యభ్రష్ట రాజునొద్ద ఆమియన్సు పాడుట

24 మగవేసమునునున్న రోజ్లిండు ఆర్లెండోతోఁ జెప్పుట

25 మగవేసమునునున్న రోజ్లిండుతో జాక్వీన్సనుట

26-27 మగవేసమునునున్న రోజ్లిండు ఆర్లెండోతో నగుట

28 టచిస్టోను ఓలియముతో నగుట

29 4లో ఎడ్రియానా లూసి యానాల సంభాషణము

30 ఎడ్రియానా లూసి యానాతో నగుట

31 ఎడ్రియానా లూసియానా కగుట

32 బల్తజరు ఆంటఫోలస్ని ఫెసస్సుతోఁ నగుట

33 అడ్రియానా తనభర్తకుఁ బిచ్చి తెచ్చినయోగిని యగుట

34 రేపో ధాన్యము చవకగా నమ్మించుమని యల్లరిచేయు తొలి కొరునితో కొరియొలేనస్సనుట

35 యుద్ధముజయించి వచ్చిన కొరియొలేనస్సునకుఁ జొరులు చేసిన గొప్ప కోర్వక బ్యూటస్సు సిసీనియస్సుతోఁ బల్కుట

36 కొరియోలేనస్సు తన్ను ద్వేషించు ప్రజాప్రతినిధులతో నగుట

37 విదేశగమనము విధింపఁబడిన కొరియోలేనస్సు తన్విడనాడలేక యేడ్చు తనతల్లితో నగుట

38 ఆఫీషియస్సుతో మైత్రిచేయుట కేగుచు కొరియోలేనస్సు నగుట

39 6లో క్లోటిను ఇమోజిమున్న యింటికిఁబోవుచు నా పై దాసీల స్వాధీనముచేసికొనెదనని యనుకొంట

40 ఇమోజిను లపోచీపోయినవుడనుట

41 పోస్తాసు ఇమోజియం దాఁగూడి నని యూపై పోచీచూపి అయూచ్మో జెప్పఁగా వినుట

42 పైనానియో యిమోజిను జంపుమని లేకు పోస్తమస్ వ్రాసిన యత్తరము నాపెకుఁ జూపి యనుకొంట

43-44-45 పిల్లవానివేషముతో మిళ్ళర్డినకుఁ బోవుచున్న ఇమోజినుతలపోయుట

46 అర్విరాగసు తనకు మగవేషమువలన్న ఇమోజిపై మిక్కిలి ప్రేమపుట్టుటంగూర్చి యనుకొంట

47 ఇమోజిను అర్విరాగస్సుగైడీయస్సులు తనకుఁ జేసినయాపకరణముఁ దలచి యనుకొంట

48 అర్విరాగసుతో బెలీరియస్సు వేఁటకేగి రాకాలస్యముచేయుటకుఁ జింతించి యనుట

49 క్లోటునుతల నటికితెచ్చిన గైడీరియసు బెలీరియ నందుకు సంతసించు అర్విరాగసునిఁ దలంచి బెలీరియ స్మరించుకొంట

50 విషమూర్ఛనందిన ఫైడలీ మృతిచెందె ననుకొని వానిఁ బూర్వ్చసమయమున అర్విరాగస్సుతో గైడీరియ స్మరట

51 ఇమోజిను మూర్ఛఁదేఁటే యనుకొంట

52 పిల్లవాని వేషమునున్న ఇమోజినుం దనసేవకునిఁగా దీసికొన్న లూసియస్సు తనయజమానునికై పొగలు నలని నోదార్చుట

53 పైసానియో తనయజమానునినుండియు ఇమోజినుండియు వర్తమాన మెద్దియులేకుండుటను క్లోటును గతియేమయ్యెనో తెలియకుంటను శంకించుచు దనలో వనుకొంట

54 పోస్తమస్సు చెరసాలలో నిద్దుర మేల్కొని యనుకొంట

55 కారాగృహాధికారి పోర్షమతో నగుట

56 తనభార్య వినమిడి ఇమోజినుం బంపించిన ట్లొప్పుకొనెనని కార్నీలియస్సు చెప్పగా సంబ్రమై నగుకొంట

57-58 7లో హెరోషియో దయ్యముంజూచిన వేకువనుబర్నార్డోతో నగుట

59 హెరేషియోబర్నార్డో మార్సెల్లస్సులు తనతండ్రి దయ్యము తమకగపడెనని నమ్మించి చెప్పినపుడు హేమ్లెట్టు అనుకొంట

60 హెరిషియో మెరిసెల్లస్సులతోఁదనతండ్రి దయ్యమునకై రాత్రి నిరీక్షించుచున్న హేమ్లెటు తనపినతండ్రి బయలు దేఱెనుచప్పుడు విని యతని దుర్మార్గముం గూర్చి యగుట

61 తన తండ్రి దయ్యము కాన్పించి తనతో మాట్లాడుచున్నపుడు హెరేషియోతోఁ బల్కుట

62 పోలోనియస్సుఒఫీలాతో హేమ్లెట్టుం గూర్చి తెలుపుచుం బల్కుట

63 రాజు హేమ్లెట్టు వెఱ్ఱింగూర్చి పోలోనియస్సుతో నగుట

64 నాటకములోని రాణి తన భర్తతో నగుట

65 రాజు దైవప్రార్థనముచేసి లేచిపోవు చుకొంట

66 పోలోనియస్సు హేమ్లెట్టుచే బంపఁబడగా ఒఫీలాకు వెఱ్ఱిఎత్తుట గనిపెట్టి రాజు జర్ట్రూడుతో నగుట

67 హేమ్లెట్టు ఒఫీలా సమాధిచెంత లార్టీసుతోఁ బోరాడినపిదప హెరేషియో రాజు తనపైఁ జేసినకుట్ట జెప్పలోవు చనుట

68 గిల్డెన్స్టర్ను రోసెన్క్రాంట్సులనుఁ బంపించుటకుఁ దావన్ని నకుట్టహెరేషియాతో హేమ్లెట్టు తెల్పుచు వారిన్గూర్చి యగుట

69 లాటీసెట్టివాడో నీకు బాగుగఁ దెలిసినట్టు కాన్పించుమదను ఆశిక్కుతో హేమ్లెట్టు అనుట

70 8లో కోషియస్సుగూర్చి వీరుడు ఆంటనీతో నగుట

71 సీజారు మకుటము ధరించినయెడల నెట్లుండవచ్చునో యని బ్రూటసు తలపోయుట

72 బ్రూటసు కేసియస్సుచే సీజరుం జంపుటకుఁ బ్రేరేపింపఁబడి పదునేయి నెవ్వరోతనతలపు పిలువఁగా నమ్మికొంట

73 కల్పూర్నియా శకునములు బాగున్నవికావు కాఁబట్టి సభకుఁ బోవద్దని సీజారునితోఁ బల్కుట

74 చాపునకు జంకరాదని కల్పూర్నియాతో సీజారనుట

75 సీజారుం జంపినపిమ్మటఁ బ్రజలయందలి కనికరమున సీజారునెడఁ గనికరము మానికినని బ్రూటసుఁడు ఆంటనీతోఁ బల్కుట

76 లుసీయలియసుతో శిబిరముచెంత బ్రూటసు కేసియస్సుం గూర్చి పల్కుట

77 రణరంగమున నవకాశమున్నప్పుడే శత్రువుల జయింపవలెనని కేసియస్సుతో బ్రూటసుఁడనుట

78 ఒక ఘనుఁడనుట [యనుకొంట

79 9లో యువరాజగు హెన్రీ తనదుష్ట సహవాసముఁ గూర్చి

80 నాల్గవ హెన్రీమహారాజు యువరాజుంగూర్చి పలుకుట

81 10లో ప్రవాదయనుట

82 నార్తాంబర్లేండు భార్డుల్పుతో ననుట

83 నార్తాంబర్లేండు మార్టనుతోఁ బల్కుట

84 నాల్గవహెన్రీమహారాజు తనశత్రువులు జయింపబడిరని విని తనకువచ్చిన దబ్బుం దలఁచుకొని యనుకొనుట

85 11లో అయిదవ హెన్రీమహారాజుతో ఫ్రాన్సులోఁ గొందఱి సైనికుల సమ్మర్దమునకంపి స్కాట్లేండు భయమునుండి రక్షించుకొనుటకుఁ గొందఱితో మనవిచేయ నుండవలయునని యుపదేశించుట

86 కాంటగ్యూగురు వైదవహెన్రీ మహారాజునకు రాజ్యపాలన క్రమముం దెల్పుట

87 ఇంగ్లాండు స్వీడిషియుద్ధమునకై ఫ్రాన్సునకు వచ్చుటయే తన కానందమని ఎక్స్తరుచే ఫ్రాన్సురాజున వైదవహెన్రీమహారాజు సందేశముంపుట

88 కల్లబిపల్కుట

89 అయిదవ హెన్రీ మహారాజు రణరంగమున శత్రువిధ్వంధ ణముం చూచి గ్లోసెస్టరుతో వనుట

90 సంధిసంగూర్చి యొడంబడిక వ్రాయు ప్రభుల పెంటనే గూడ నుందునని ఇస్పెల్లా మహారాణి వైదవహెన్రీ మహారాజుతోఁ బల్కుట

91 12లో పుసెల్లీ ఫ్రెంచి దొరతో యుద్ధము కొనసాగించుము నే సాయముచేసి యింగ్లీ సైన్యము నోడించెదనని తెల్పుట

92 పుసెల్లీ చేబట్ట శూరతను వెఱపు డాల్పిన్నుతో రణరంగ మున ననుట

93 నభల్కు రణరంగమునఁ దనకుఁజిక్కిన మార్గేరట్టుం చూచి యనుకొంట

94-95-96 నభల్కు వైఱవ హెన్రీ మహారాజుతో మార్గేరట్టుగూర్చి వర్ణించుట

97 13లో గ్లోస్టరు విదేశవాసశిక్ష విధింపఁబడి యూరేగింపఁబడు తఁ భార్యం దలంచి తలపోయుట

98 నభల్కు గ్లోస్టరుపై నాఱవ హెన్రీమహారాజుతోఁ గొండెము చెప్పుట

99 గ్లోస్టరు శిక్షవిధింపఁబడుట కోర్వక నభనుండి లేచిపోవుచుఁ దన్నెందుకు లేచెద వని యడుగు మార్గేరట్టుతో నాఱవహెన్రీ యనుట

100 జార్జిబీవిస్సజాన్ హాలెండుతోనుట

101 14లో రణరంగమునఁ బట్టువడిన యార్కు మార్గరెట్టురాణీచే మిక్కిలి తెగనాడఁబడి యూపె న్నిందించుట

102 యార్కు రణరంగమునఁ జంపబడుటకు రిచార్డు తనసోదరులతో ననుట

103 అతివహెన్రీమహారాజు ప్రజలు ఎడ్వర్డు పక్షముకాబోరని ఎక్సెస్టరుతోఁ బల్కుట [గ్లోస్టరనుట

104 ఇటులో నాతివహెన్రీ దెగటార్న వచ్చినావా యని యనగా

105 15లో వుల్సీ రాజుతోఁ మదపై కుట్రలన్నినని యొంచి బంకింగాము రాజువద్దకు వుల్సీ కన్నముంగుగాఁ బోనించినపుడు నార్ఫాల్కనుట

106 సేండ్స్ప్రభువు చేంబర్లైన్ ప్రభువుతోఁ బల్కుట

107 తన్వడనాడి ఆసినిఁ బెండ్లాడిన యొయ్యవ హెన్రీమహారాజుం దలంచి యలుకవున్న కేతరైనురాణీతో వుల్సీ యనుట

108 ఈహెన్రీమహారాజుతో వుల్సీనుఁగూర్చి నార్ఫాల్కు చెప్పుట

109 వుల్సీ మృతినందట విని యతని దౌర్జన్యము నెన్నించు కేతరైనుతో గ్రిఫిత్తనుట

110 రాజ శిక్షితుఁడయి క్రామ్వెల్లు సభలుకు ప్రభువుతో ననుట

111 గార్డినరుతో క్రామ్వెల్లనుట

112 16 లో ఒకఁడాఁపుత్రుఁడు జానుమహారాజుచే రిచార్డు అను పేరునఁ ప్రభువు గావింపఁబడి తనలో ననుకొనుట

113 పాండల్ఫు పరాజితుఁడౌ లూయీతో ననుట

114 పాండల్ఫు లూయీతో జానుమహారాజు తపచేఁజిక్కిన ఆర్థరుని నిశ్చయముగాఁ బొలయించునని చెప్పుట

115 సేలిస్బరీ ఆర్థరుష్ణీముగా నన్నాఁడు నేను పాపమెఱుఁగ పని హ్యూబర్టు వగువఁగా ననుట

116 17లో కార్డీలియా ఫ్రెంచి రాజుకు భార్యయై ఫ్రాన్సుకు లోపము గ్రహీగనుఁను తపబోదకీతో లీయుని సంరక్షణము

ాగుఁగ జేయుఁ డన వారలు నీదారి నీవుపొమ్మ్ మేమెరుఁగ
మా యని ప్రత్యుత్తరమిఁగా వారితో ననుట

117 నను దిరస్కరించిన గ్రసీలు చేయిపట్టుకొని నీవు నెమ్మి వగ
పర్చరాదను లియగుతో రీగననుట

118 నన్నుఁ దిరస్కరించి కూఁతులపై మండిపడి పెట్టెత్తి గాలి
పాపలో లోవు లియరునిఁ దిరిగి పిలుననుమని గోస్టరనఁగా
రీగననుట

119 తనయుఁటఁజొచ్చి గాలివానశాఁకుదప్పించుకొమ్మనుకొంటుతో
గాలివాన బాధకమ్మ నెక్కువబాధ పొందు నేను గాలివానకు
జడియు దనాయ నిలియననుట

120 ధయ్యము కట్టిపట్లు పటించు ఎడ్డారుతో విదూషకు డనుట

121 లియగుని కోటు శత్రులనుఁడి తప్పించు కొంపోయినపుడు
ఎడ్డారనుకొనుట

122-123 గుర్తిడ్డిగావించఁబడిన గ్లోస్టరొక మునునలివానితో ననుట

124-125 ఎడ్డారుగ్లోస్టరుతో పలెనిమోరిక పొక్కున పలెని డోవరుమెట్ట
యెక్కించితినని చెప్పుట

126 కెట్టిత్తిన లియరు గ్లోస్టరుతో ననుట

127 రణమునఁ దనచే గూలిన ఎడ్మండు తపపే రడిగినపుడు ఎడ్డా
రనుట

128 తనకొగిట మృతి చెందిన కార్డీలి యానుఁగురించి లియరనుట

129 ఎడ్డారు ఆల్బను కెంటులతో ననుట.

130 కేలో బాలింగు బ్రూకుతో స్పర్ధ బూనిన నార్తంబర్లెండు
ప్రభువు రెండవరిచార్డు మహారాజుతో ననుట

131 గ్లోస్టరు ప్రభ్వగాంటు పతని సోదరుంజుపిన వారిపైఁ బగఁదీర్చు
కొమ్మని చెప్పుట

132-133 గాంటు విదేశవాసశిక్షనందు బాలింగు బ్రూకుతో ననుట

134 విదేశవాసశిక్ష నందిన బాలింగు బ్రూకు గాంటుతో ననుట

135-136-137 వ్యాధిగ్రస్తుడైన గాంటు యార్కుతో ననుట

138 రెండవరిచార్డు మహారాజును గాంటును సంవాదమాడుట

139 ఆమర్లీతో రెండవరిచార్డు మహారాజు కాలింగు బ్రోకుం గూర్చి యనుట

140 సింహాసనమునుండి తొలగింపబడిన రెండవరిచార్డు మహారా జందునకుఁ గారణమగునార్తాంబర్లేండతో వనుట

141-142 19లో ఎలిజబెత్తురాణి గ్లోస్టరుతో నీవువన్ను నానాతకిన్ ద్వేషించుట-రాజునకుఁ గిట్టదని చెప్పగా నతఁడాపెతో వనుట

143 గ్లోస్టరుం దలఁచుకొని యతని తల్లి యనుకొంట

144 రిచ్మండు తనసైనికులతో వనుట

145 మూఁడవరిచార్డు మహారాజు రణరంగమునఁ దనసైనికుల కనుట

146-147 20లో రాజుతో బైరను వల్కుట

148 తనసౌందర్యముం గొనియాడు బోయెట్టుతో రాణియనుట

149 స్త్రీలతో బొందుచేయుట చదువ్రకంటె మేలని బైరను రాజు నకుఁ జెల్పుట

150 21లో మేక్బత్తు తనభార్యతో దానిదురంగూడఁ జంపువని యొక ధ్వని తనకు వినబడినట్లు చెప్పుట

151 మేక్బత్తు తనభార్య వ్యాధిచేఁజచ్చెనని విని యనుట

152 22లో రాజు కా విడోక మేగెదవని తనస్థానమున నియోగింపఁ దలంచిన ఆంజీలోతో వనుట

153 నాసోదరుని రక్షించు శక్తి నాకొద్దియైనఁ గలదాయని తలంచు ఇస్బెల్లాతో లూసియో యనుట

154 ఎస్కాలిను న్యాయాధికారితో వనుట

155 నీసోదరునకు శిక్షవిధింపబడియె మతి యదిలిచ్చ్వరాదను ఆంజీలోతో ఇస్బెల్లా యనుట

156 ఆంజీలో ఇస్బెల్లానుఁ గనియఁగోరి యనుకొంట

157 తనభావము తెలియజాలకుంటివని అంటీలో ఇస్పెక్లాతో ననఁగా నాపె యతనితో బల్కుట

158 మాఱువేసమునను న్న రాజుతో క్లాడియో పల్కుట

159 ఇస్పెల్లాక్లాడియోతో నుట [రాజనుట

160 రాజు నిందిం మ లూసీయోతో ప్రచ్ఛన్న వేషమున నున్న

161 2లో గ్రాటియానో యోమో చింపించెదు అంటోనియోతో ననుట

162 ఫోర్షియా నెరిస్సాతో వనుట

163 షైలాకుతో అంటునియో పల్కుట [ననుట

164 మాఱువేసముల యాటకు సిద్ధపడిన గ్రాటియానోసెూలారితో

165 పోర్షియా తా నేర్పఱ్చిన బంగారు మెడి నీసములబరణాలలో నాపెం బెఁడ్లాడనెంది యార్గను రాజు వెండిబరణిం గైకొని యనుకొంట

166 యీ అనివేకులు తప్పబరిణల నెంచుకొనుమన్నారను పోర్షియాతో నెరిస్సా యనుట

167 పోర్షియా రెండు వ్యూహాలు లాఁగి మరియు బరిణనెంచుకొమ్మని బెసానియోతో వనుచు శతనిఁపైఁ దవవలవు దెల్పుట

168_169 లొరెంజో జెస్సికాతో ననుట [స్నాతోవనుట

170_171 పోర్షియా అంటోనియోనుఁ గాపాడి తనయింటికివచ్చి నెరి

172 నీ వెనిమిటి యింకొక్షణములో వచ్చునని లొరెంజో చెప్పఁగా పోర్షియా యనుట [దొరసానికిఁజెప్పిన నీతి

173 21లో పోల్సానుని కాఁపు వేషముదాల్చి బేజిదొంపాని వార్డు

174 వార్డు కరుపుతీయఁబడిన పాల్సానుతో నల్వురితో వనుట

175 25లో కైజాండురు హెూమ్మియాలు వివాహముంగూర్చిపల్కుట

176 హెలీనా యనుకొంట

177 టబీరను రాబీనుతో ననుట

173-179 లెసియస్సుహిప్పోలీటాతో వలపులవారింగూర్చి యనుట

180 20లోవిడెూంటో సంతోషవార్త విని యానందభావము లొలికించుట గూర్చి యనుట

181 హీరోమార్గెరట్టతో ననుట

182 బెండిక్కు లిడెూనటోతో ననుట

183 సన్యాసిలిడెూనటోతో హీరో మృతిజెందినట్లు చాటుమని తెల్పుచనుట గూర్చి యనుట

184 27లో కేసిడెూచి దెబ్బలుతిన్న కోడరిగోనుఅయాగోడెూ

185 అయాగో ఒతెల్లోకుడిస్తెమోనాపైనసూనమువుట్టించినట

187 88 అయాగో యనుకొంట

189 ఒథెల్లో అయాగోతో ననుట

190 అయాగో తా న్యాయవంతుండనని ఒతెల్లోతోడె జెప్పుట

191 ఒతెల్లో తనభార్యయొక్క తెల్విలేమి లెన్నుట

192 తనభార్యం జంపి యాపె యోగ్యురాలని ఎమిలాచెప్పినవిదప ఒతెల్లోతా జావనిశ్చయించుకొని యనుకొంట

193 28లో అంటిడెూకస్సుతో పెర్లిక్లిస్సనుట

194 అంటిడెూకస్సునుండి పాతిపోగలంచి పెర్లిక్లిస్సు అనుకొంట

195 హెలికానసు పెర్లిక్లిసుతోడె బల్కుట

196 పెర్లిక్లిసుహెలికానసుతో అంటిడెూకస్సుంగూర్చి చెప్పుట

197 క్లిడెూనుడడెూనిజాతో ననుట

198 పెల్లజెండాలడెూడలువచ్చినవని యొక్కక్షభువనంగా క్లిడెూ ననుట

199 సైమూనిడీసు మూడవక్షభునితోడబల్కుట

200 సైమూనడీసు భూములకనుట

201 తైసావలపంది పెర్లిక్లినుకొంట

202 తనభార్యమృతి చెందెననుకొని యూపె నొకపెట్టెలోనిడి, సముద్రమున విడిచిపెట్టి యూపె కన్నెపిల్ల నెత్తుకొని పెర్ల్లిసు సముద్రమున పగిలినయోడలోనుండి వనుకొనుట

203 పెర్ల్లిసు మొరినానుఁబోల్చి హేలికేనస్సులో వనుట

204 19లో జూలియట్టుతో నా పెత్ల్లియనుట

205 రోమియో మారువేసపు టాటలో మొట్టమొదట జూలియట్టుం జూచి వరించుట

206 జూలియనుతో మాట్లాడపోవుము రోమియో యనుకొంట

207 సన్యాసిప్రభాతవర్ణనము సేయుచుం బల్కుట

208 తెల్లవారక మునుపే తనయొద్దకువచ్చిన రోమియోతోసన్యాసి యనుట [పల్కుట

209 రోజుతైనందు వలపుచూపినావాయని రోమియోతోసన్యాసి

210 జూలియట్టు నాభార్య యనిపించుకొనుట చాలును నాకాపె న్వెంటనే పెండ్లిచేయుమను రోమియోతో సన్యాసియనుట

211 సమ్మోహనౌషధము తిమూర్చిల్లినజూలియట్టునుమృతిచెందిన దానిఁగాభావించియూపెన్నమాధినిదుచునాపెతండ్రిదుఃఖించుట

212 31లో ఆంటోనియోతో సెబార్డియను పల్కుట

313 ఫ్రడినండు ప్రోస్పేరో యాజ్ఞానుసారము కట్టలు పోగుచేయు చనుకొంట

214 ఫ్రడినండుతో ప్రోస్పేరోయనుట

215 ప్రోస్పేరో మూర్ఛ చేజెడుగొంబలో మొదలగువారిం గని యనుకొంట

217 32లో సైమనుచిత్రపటముం జూచి యనుకొంట

218 సైమను చెంతనృత్యము చేయచచ్చిన స్త్రీలఁజూచి ఎపిమాంట ననుకొనుట

219 ప్లేవియస్సుసైమనుని యవివేకస్థితి జూచి యనుకొంట

220 తననుపదేశముం బెడఁబడినిడిన పైమసుందలచి ఎపిమాంట
నసుకొంట

221 ప్లేనియసుని రెండవసేవకుఁడుచెడిపోయినపైమును దలంచియుసుట

222 అడవిలో బంగారుఁజూచి పైమనుపల్కుట

223 పైమునడవిలోఁ దస్తూడవచ్చిన ఆల్సిబయూడీసుతో వసుట

224 పైమును బంగరుంజూచి యసుట

225 పైమును బంగ రాసించివచ్చిన దొంగల కసుట

226 ఒకదొంగ యింకొక దొంగతో వసుట

227_28 ప్లేని మసడవిలోనున్న పైమసుం జూడ నేగు చసుకొంట

229 34లో అలజ్జాండరు క్రస్తీతో అజాక్సుంగూర్చి చెప్పుట

230 ఆగమెమ్న మసెస్టరు మొదలయినవారితోఁ బల్కుట

231 ఉలిసిస్సు ఆగమెసు మసెస్టరు మొదలగువారితో వసుట

232_233 పీరిస్సు యుద్ధమే చేయవలయుగాని పైలను మరలనప్పగించ
రాదసఁగా హెక్టరసుట

234 ఉలిస్సు పెట్రోక్లసుతో వసుట

235 అచీలస్సుతో ఉలిన స్ససుట

236 అచీలస్సు ఉలిసిస్సుతో తస్ను గ్రీకుసైనికులు చుల్కన
భర్చిరసుట

237 అచీఁస్సుతో ఉలిసిస్ససుట

238 అజాక్సు హెక్టరుతోఁ లోబఱుటచేఁ దనకుఁ జిన్నతనము
పవచ్చునని కందు అచీలస్సుతో పెట్రోక్లస్ససుట

239 ట్రోములస్సు కస్సీడాతోఁ బరులవల లోఁజిక్కుకుమని
భోధించుట

240 హెక్టరు తాను యుద్ధమున కోరకతీఅసు దైవము
ప్రమాణము చేసితి ననఁగా కెసాండ్రా యసుట

241 35 ఆండ్రూ బెల్చతో వసుట

242 విదూషకుఁడనుట

243 36లో జూలియా ప్రోటియస్సువాసిన యుత్తరముం దెచ్చిన యాసెట్టాకుఁ దిరిగి యాయుత్తరమతని కిచ్చివేయువని యాపె న్గసిరి బొమ్మని పిదపఁ దనలో వగచుట

244 ఆఁటోనియో పెంతినోతోఁ దనకొడుకగు ప్రోటియసుంగూర్చి యనుట

245 రాజునకు వెలంటైనునకు స్త్రీని వశవర్చుకొను నుపాయము చెప్పుట

246 ప్రోటియస్సు రాజుతో నతని వృత్తికతో వెలంటైనుపై గొండెము చెప్పుట

247 ప్రోటియస్సు తనముఖము నల్లని దనుతూరియోతో ననుటయు మఱియు సిల్వియాను దా నంపాందించుకొనుట-వెలంటైనుని మైత్రిఁ దూలఁ గొట్టెదనని యనుకొనుటయును

248 అడవిలో సిల్వియాను బల్మి న్దూడనుంకించు ప్రోటియస్సుతో వెలంటైనను

249 ప్రోటియ స్సడవిలోఁ దనకు జైలుపడి జూలియట్టుతో సిగ్గు పడి-యనుట

250 తననేరమువలె నన్యాత్తవ్రుడగు ప్రోటియస్సుతో వెలంటై ననుట

251 37లో పౌలీనా హెర్మియో నీకూఁతు జూచి రాజేమనుకొనునో యని ఎమిల్లాతో ననుట

252 హెర్మియోసి తనపై వ్యభిచార దోషముమోపిన లనభర్తతో ననుట

253 పాలిక్సీనసు కెమిల్లాతో ప్లోరిజీలు గూర్చి యనుట

254 కేమిలోఫ్లోరిజీలు పెరిడిట్టాలతో సిసిలియాకుఁ బొమ్మని యుప దేశించు ననుట

కావ్యములందు,

వీనస్సు మతి ఎడోనిస్సను కావ్యంలో 19ము

255 అశ్వవర్ణనము

256 కవివాక్యము

257 ఎడోనిస్సు వీనస్సుతోవనుట

259 కవివాక్యములు

261 వీన ముదయించిన సూర్యు జూచి యనుట

262 వీనసు ఎడోనిసుమృతి చెందెననుకొని తపోసికొనుట

263 అడవిపందిచే జంపబడిన ఎడోనిసుం జూచినపుడు వీన సుదృష్టి కవిచే వర్ణింపబడుట

264 వీనసు మృతిచెందిన ఎడోనిసుం గని విలపించుట

265 కవివాక్యములు లూక్రీసీ చెఱయను కావ్యమునందు

267 లూక్రీసీయం బట్టుకొని యాపెతో టార్క్వినుట

271-272 తమ్ము బల్మింబట్ట సిద్ధపడిన టార్క్వినుతో లూక్రీసీ యనుట

273 చెఱపట్టంబడిన పిదప లూక్రీసీ పలికించుట

278 కవివాక్యములు

చాటు పద్యములలో

287 విరహి వాక్యములు.

దీ విరహితీర్థన్ వాసి యను కావ్యమునందు.

292 విరహివాక్యము.

రౌద్రరసము పేక్స్పియరు నాటకములందు

1 కిలో ఆలివరు తనతమ్ముడగు ఆర్లాండోవయిఁ గిట్టక యనుకొంట

2 6లో పోనమును తవభార్య జారయని తెలిసినపిదప ననుకొంట

3 7లో హేమ్లెట్టు తనపినతండ్రి తనతండ్రింబంపించి తనతల్లిన్ వెంటనే పెండ్లాడు టందలంచుకొని యనుకొనుట.

4 నాటకుని యభినయ వివేమబుంగనిపెట్టి హేమ్లెట్టుకొంట

5 11లో అయిదవ హెన్రీమహారాజు ఫ్రాన్సుదేశములోని యొక కోటకు ఎగ్గకెక్కుచుం దన సేనానాయకులతోఁ బల్కుట.

6 14లో యుద్ధమందు నిరుత్సాహుఁడగు నాఅవ హెన్రీ మహారాజుతో క్లిప్తర్డనుట.

7 16లో రణరంగమున వదరు జారపుత్రుం గాంచి ఆస్ట్రియా యనుట.

8 22లో పైలాకు ఆంటోనియో గుండె నెత్తి తీయించి వానిం బంపించెద ననుకొట.

9 24లో పిర్మియా పైమాండ్రాతో పైను కల్కుట

10 బంగరుకై వచ్చిన దొంగతో పైమనుట.

11 పైను దుంపలు త్రవ్వికొని తినుచు భూమింగూర్చి పలుకుట.

12 ఆల్బిబయాడీసు అతెన్సుపురమ్ముపై దండెత్తివచ్చి చాటించుట

13 33లో ఆరనుతనకర్జ్జలం దెలుపుట.

కావ్యములందు లూక్రెసీచెఱయను కావ్యములో.

14 టార్క్వినును లూక్రెసీతో నుట

15 చెఱపఁబడిన పిమ్మట లూక్రెసీ యనుకొనుట.

బీబక్షము

మేస్సీయరుని నాటకములయందు

1 2లో వాట్సారు యేర్టిమరుని తండ్రిఁగూర్చి మార్టిమరుతో నుట.

2 18లో గోన్సలు ఆఅవ హెన్రీమహారాజుతో నుట

3 19లో మూడవవిచార్డు మహారాజు కలంగని భవించుట లేచి యనుకొనుట

4 28లో కియోను డయోనిజా తెల్పుట

5 37లో పొలీనాభార్య మృతికి పగచు లియోనిటీసుతో నుట.

6 లూక్రీకసీచెఱ యను కావ్యములో బలి చెఱజరిగిన పిమ్మట టార్క్వినుయొక్క యులూక్రీసీయొక్క యు వర్ణనము.

7 లూక్రీసీ చెఱపట్టబడిన పిదప నున్న స్థితి.

బయానకరసము

షేక్స్పియరని నాటకములందు

1 3లో తనతండ్రి యన్నయడవికేగఁ దలంచి రోజ్లిండసిలియా కనుట

2 5లో రొసిలియో లేనపుని భార్యతనయని తోవనుట.

3 13లో ఆటివహెన్రీమహారాజు గ్లోస్టరుచచ్చినని చెప్పిన సభలుక్తోవనుట.

4 16లో జాన్మహారాజు హుబ్బర్టుతో ఆర్థరుం బంపుమనిచెప్పు మంచుట.

5 22లో క్లాడియో మరణముగూర్చి యనుకొనుట

సాగసుల వివరణము

వీర రసము

కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమున

1-2 దిలీపమహారాజు వర్ణనము

3-4-5 దశరథ మహారాజు వర్ణనము

6 శ్రీరాముఁడు జనాపవాదమున్ బోగొట్టుకొనుటకు సీతను విడువ విచ్చయించుట.

7 స్త్రీరూపమున వొంటిగఁ దనసెజ్జకడఁ జేరిన యయోధ్యానగ రాధి దేవతతో శ్రీరాముఁడికొడుకగు కుశమహీరాడనుట.

8_9 అజమహారాజు వర్ణనము.

కుమారసంభవములో

10 బ్రహ్మ బృహస్పతి మున్నిడికొని వచ్చిన యింద్రాది దేవతలం దారకాసురుఁడూర్చి యనుట.

11 ఈశ్వరతేజమునఁ బహింపుమని యగ్నిదేవు నింద్రుడు ప్రార్థించుట.

మేఘసందేశమున

12 మేఘమునుఁ యక్షుఁడు తనభార్యతో తనవర్తనము చెప్పమని బతిమాలుట.

13 హిమాలయమునందలి దావాగ్నిం జల్లార్పుమని మేఘముతో యక్షుండనుట.

శాకుంతలనాటకములో విక్రమోర్వశీయము

14 పురూరవుండు విరహోన్మాదమున నడవిలో హంసతో ననుట.

శాకుంతలమున

15 దుష్యంతుఁడు శకుంతలంజూచినతోడనే యనుకొనుట.

16 దుష్యంతుఁడు శకుంతలచెలికత్తెలతో ననుట.

17 దుష్యంతున కంపిన సందేశము.

18 కణ్వుఁడు శకుంతల కుపదేశించుట.

19 శకుంతలను దుష్యంతునికడ కంపి కణ్వుఁడనుకొంట.

20 తెఱచాటున మేలుకొలుపువాండ్రనుట.

21 దుష్యంతుఁడు తన్నెలుకొమ్మని వచ్చిన గర్భవతియగు శకుంతలతో ననుట.

22 శకుంతలతోవచ్చిన శాపసులకు దుష్యంతుఁడనుట.

శాంతరసము

కాళిదాసకావ్యములో రఘువంశమునందు

1_2 ఇందుమతి మృతికి దుఃఖించు నజమహారాజుతో వశిష్ఠశిష్యుఁడనుట.

3_4 రావణాసుర బాధకు చాళలేక జీవతలు వైకుంఠము కేగి నారాయణుని స్తోత్రముచేయుట.

5 శ్రీరామాజ్ఞాందన్ను నడవిలోవిడిచిన లక్ష్మణుతో శ్రీరాముఁడిట్లు చెప్పుమని సీతయనుట.

కుమారసంభవమునందు

6 తారకాసురుని జంపుమని శివుఁడిచ్చిన యాజ్ఞాం గుమారస్వామి శిరసావహించుట.

నాటకములలో విక్రమోర్వశీయమువందు

7 నాందీశ్లోకము.

8 రాజు తా నూర్వశింగూడి వనమున కలిగిన తనభార్యతో వనుట.

9 చంద్రదేవునిఁ గూర్చి నోచుమన్న తనభార్యను రాజు వర్ణించుట.

10_11 రాజుతో నతనభార్య యనుట.

12 మంగళశ్లోకము.

శాకుంతలమునందు

13 నాందీశ్లోకము.

14 రాజు కణ్వాశ్రమమున సారథితో వనుట.

15 మరీచిముని వర్ణనము.

కరుణా రసము

కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమునందు

1 అజమహారాజు పూచండపాటున మృతిచెందిన తనభార్యకై పొగలుట.

2 మృతభార్యుఁడగు అజమహారాజు వర్ణనము.

3 యుద్ధమున శ్రీరాముఁడు మడిసెనని రాక్షసులు చెప్పినపుడు మఱి వారిమాట దబ్బరయని తనకుఁ దెలిసినపుడును లంకలో నున్న సీత యనుకొంట.

కుమార సంభవములో

4_5 రతీదేవి మన్మథుఁడు శివుని ఫాలనేత్రాగ్నిచే దగ్ధుండయిన పిమ్మట నేడ్చుట.

6_7 వాయుదేవుఁడు తనయొద్దకురాఁగా రతీదేవి యేడ్చి యనుట.

మేఘ సందేశమున

8_9_10_11 యక్షుఁడు మేఘునితోఁ దనభార్య స్థితింజెప్పుట.

ఋతుసంహారమందు

12 వర్షర్తు వర్ణనము.

విక్రమోర్వశీయమునందు

13 ఊర్వశీవిరహమున రాజువిదూషకుతో ననుట.

14_15 రాజూర్వశీవిరహమున వడవిలోఁ దుమ్మెదతోఁ ననుట.

16 సంగమమణిస్పర్శమున పాషాణాకృతిఁ దొఱఁగి నిజరూపము మానిన యూర్వశితో రాజనుట.

17 సంగమమణి నొక్కద్ద యపహరింపఁగా రాజు విదూషకుని కనుట.

18 భరతుఁడు మరీచిమునితోఁబల్కుట.

19 కంచుకి యనుకొనుట.

20 ఊర్వశి దివి కేగుచు రాజుంజూచుచనుకొంట.

శాకుంతలమువఁదు

21-22 శకుంతల చెలిక త్తెలతో ననుట.

23 లేడి న్గొట్టుటకు బాణముఁ వేయుచున్న రాజుతోఁ గాశ్యపు శిష్యులనుట.

24 అనసూయ రాజుతోఁ బల్కుట.

25 అనసూయ రాజు పతనిస్థితి గతు లడుగుచుండఁగా శకుంతల యనుకొనుట.

26 విరహాకాధనొందు శకుంతల సఖులకనుట.

27 రాజు కడకు శకుంతల నంపఁదలచి కాశ్యపుఁడనుట.

28 కాశ్యపుఁడు శకుంతల రాజసముఖమున కరుగుచుండఁగా పూల మొక్కలతో ననుట.

29 రాజునొద్దకేగును శకుంతల తాఁబెంచిన లేడితోఁబల్కుట.

30 రాజునొద్దకేగెడు శకుంతలతోఁ బ్రియంవద యనుట.

31 అత్తవారింటి కేగెడు శకుంతలతోఁ గాశ్యపుఁడనుట

32 రాజు శకుంతల తనకు వలపుజాబు వ్రాయునపుడా పేకుఁ జాటు గానుండి యనుకొంట.

33 శకుంతలం దానెఱుగనని తిరస్కరింపఁగా నాపె పురోహితుని వెంటఁ బోవుచున్నప్పటి స్థితిం దలంచుకొని రా జనుకొంట.

35 మరీచ్యాశ్రమముననున్న శకుంతలంజూచి రాజనుకొంట.

శృంగార రసమునందు

కాళిదాసకావ్యములలో రఘువంశమున

1 అజమహారాజు న్వలచిన యిందుమతిస్థితి.

2 ఆజ్ఞమహారాజుంజూచి యా గిన యిందుమతితో నాపె చెలి

3 సుదర్శన మహారాజ వర్ణనము. [యనుట.

కుమార సంభవంలో

4 శివుఁడు పార్వతి న్వలచుట.

5 తనకుఁ బ్రత్యక్షమైన శివునిఁ గన్గొన్న పార్వతిస్థితి.

6 నారదుఁడు శివుఁడు పార్వతిం గోరియున్న వాఁడని హిమవంతుని తోఁ జెప్పుచుండఁగాఁ భార్యతిచేయు చేష్ట.

7 పెండ్లిపీటపైనున్న పార్వతీపరమేశ్వరుల దృగ్వ్యవర్ణనము.

8 శివుని తొలిచూటమిం భార్వతి యున్నతీరు.

9 పార్వతి శివునిం గూడిన పిదప నొందిన సంతోషము.

మేఘసందేశమున

10 యక్షుఁడు మేఘునితోఁ దనభార్య న్వర్ణించి చెప్పుట.

శృంగారతిలకమునందు

11 ఒకవిరహిణి తనభర్తకు జాబు వ్రాయుట.

విక్రమోర్వశీయమున

12_13 రాజూర్వశి వ్రాసిన జాబు చగువ్రుచు విదూషకుని కనుట.

14 రాజూర్వశి కనుట.

15 ఊర్వశీ వియోగమున రాజడవిలో ననుకొనుట.

16 రాజూర్వశికనుట.

17 ఊర్వశి దివికేగుచు రాజునందు చూపించి చెలితో ననుట.

18 రాజూర్వశి దివి కేగుముండ ననుకొనుట.

19 తనతప్పు మన్నించుమని తనభార్య పాదములంబడు రాజుం గాంచి యూర్వశీయనుకొంట.

20_21_22 ఊర్వశిం దలంచుకొని రాజనుకొంట.

23 రాజు తనభార్యతో ననుట.

24 నటిపాట.

25 రాజు శకుంతలం దొలిచూఁజూచి వర్ణించుట.

26 వూఁదోటలో ననసూయా ప్రియంవదలు శకుంతలతో ముచ్చటించుట.

27_28 తుమ్మెదకు బెదురు శకుంతలంగాంచి రాజనుకొనుట.

29 రాజుతో ననసూయ శకుంతలావృత్తాంతము చెప్పచుండగా శకుంతల యనుట.

30_31_32_33_34_35 రాజు వివిధావస్థలందున్న శకుంతలంజూచి యనుకొనుట.

36 శకుంతలతో ననసూయయనుట

37 శకుంతల రాజునకు వ్రాసినపలవుజాబు.

38 శకుంతలతో రాజనుట.

39 రాజుపై దృష్టినిల్పి శకుంతలరాజు తన్నవగూడిన పిమ్మట పొదరింటితో ననుట.

40_41 రాజు తన్నవిసిన శకుంతలపైంబుడ దలంచుకొనుట.

42 పలవుజాబువ్రాసి చదువుచున్న శకుంతలతో రాజనుట.

మాలవికాగ్నిమిత్రము

43 రాజు మాలవిక సొగసెన్నుట.

హాస్యరసము నందు

కాళిదాస కావ్యములలో కుమారసంభవమున

1 కుమారస్వామి బాల్యాభివర్ణనము.

విక్రమోర్వశీయమున.

3 ఊర్వశి చీరచెంగునకుఁ దీగె తగులుకొన్న దవంగా నిత్రలేఖ యనుట

శాకుంతలమున

3 తుమ్మెదకు జడియు శకుంతల కనసూయ యనుట.

4 అనసూయ శకుంతలం జూపి రాజుతో ననుట.

5 జాలరి రాజభటులతో మనుట.

శృంగారతిలకములో

6 కవివాక్యము.

7 ప్రహసనము.

రౌద్ర బీభత్స భయానక రసములు

రౌద్రరసము

కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమున

1 అజమహారాజుచే రణరంగమునఁ దెగు వీరుల వర్ణనము.

విక్రమోర్వశీయమున

2 రాజూర్వశి న్వలచుటచే వతనిభార్య యాతనితో వనుట.

3 శకుంతల తన్నెఱుంగవను రాజున కనుట.

బీభత్సరసము

కాళిదాసకావ్యములలో ఋతుసంహారమున

1-2-వ గీష్మర్తు వర్ణనము.

శాకుంతలమున

4 రాజు శకుంతల జ్ఞప్తికిరాగా నామెం దలంచుకొని తలడిల్లుట.

భయానకరసము

కాళిదాసనాటకములలో శాకుంతలమున

1 రాజుచే వెంటఁదఱుమఁబడు లేడిపిల్ల వర్ణనము.

2 తుమ్మెదకు జడిసి శకుంతల చెలిక త్తెలతోఁ బల్కుట.

3 రాజుతోనడవిలో వలవికొడు కనుట.

అద్భుతరసమునందు

కాళిదాసకావ్యములలో రఘువంశమున

1 కవివాక్యము

2 దిలీపమహారాజు వర్ణనము

3_4 దిలీపమహారాజ భార్యయై గర్భిణియై సుదక్షిణా వర్ణనము

5 దిలీపుఁడు తనకొడుకగు రఘువు నెత్తుకొని ముద్దాడుట

6 యజ్ఞముచేయు రఘుమహారాజ వర్ణనము

7 సునంద యిందుమతితో వనుట

8_9_10 భార్యాసహితుఁడై నజమహారాజు న్వీదర్భపురీ జనులు చూచుట

11 కవివాక్యము

12 దశరథమహారాజు తన్ను శపించిన శాపనుల కనుట

13 గర్భిణులగు దశరథమహారాజ భార్యల వర్ణనము

14 లక్ష్మణశత్రుఘ్నులంగన్న సుమిత్రా వర్ణనము

15 ఎదుర్కొన్న శ్రీరామ పరశురాముల వర్ణనము

16 చుప్పనాది శ్రీరాముని మోహించుట

17 సీతను వెదకు కోఁతులస్థితి

18 ఆంజనేయుఁడు సముద్రము న్దాటుట

19 రాక్షసీ పరివృతయై సీతా వర్ణనము

20 సీత చూడామణిని హనుమంతుఁడు శ్రీరామున కిచ్చుట

21_22_23 శ్రీరాముఁడు రావణుని సంహరించి సీతతోఁగూడి యయోధ్యకుఁ బుష్పకముపై వచ్చుచు నాపెతో వనుట

కుమారసంభవమున

24 హిమాలయ వర్ణనము

25 పార్వతీనిద్రావైభవము

26_27_28_29 పార్వతీ సౌందర్య వర్ణనము

30_31 ఇంద్రాది దేవతలతోఁగూడిన బృహస్పతి బ్రహ్మతోఁ దారకాసురుని గూర్చి చెప్పుట

32 ఇంద్రుఁడు శివునికడకు మన్మథు ననుపుట

33 శివునితపోవనమందలి కొండగోఁగు వర్ణనము

34 బ్రహ్మచారివేషముతోఁ దనయొద్దుట శివనిందచేయు శివునితోఁ భార్వతియనుట

35_36 నప్తర్షులతో హిమవంతుఁడనుట

37_38_39 చంద్రోదయ వర్ణనము

40 శివునిపెంత పావురాయి వేసముననున్న యగ్నిదేవతా వర్ణనము

41 కుమారస్వామి శైశవ వర్ణనము

42 తారకాసురుం బొలయింతుననుచు శివునితో నింద్రుడు పలుకుచున్నాఁడను కవివాక్యము

మేఘసందేశమున

43_44_45_46_47_48_49 యక్షుఁడు మేఘునితోఁ బల్కుట

ఋతుసంహారమున

50_51 గ్రీష్మఋతు వర్ణనము

52_53_54_55 వర్షఋతు వర్ణనము

56_57_59 శరత్కాల వర్ణనము

61_62 శిశిరఋతు వర్ణనము

63_64 వసంతఋతు వర్ణనము

శృంగారతిలక పుష్పబాణకావ్య విశేషములందు నాయికా నాయక మాతృ వాక్యములు

65_66_67 కవి వాక్యములు

కలోదయమునందు

68 చంద్రోదయ వర్ణనము

69 మద్యపాన వర్ణనము

రాఘవపాండవీయమందు

70 కారుమబ్బుంజూచిన యాదు నెమిలి వర్ణనము

విక్రమోర్వశీయమున

71 రాజామూర్ఖుఁడు కేకెడు నూర్వశి వ్యర్థించుట

72 దివిశేషు నూర్వశింగాంచి రాజనుకొంట

73 రాణియొక్కదాసి విదూషకుంగూర్చి యనుకొంట

74_75 రాజూర్వశింగలంచి విదూషకునితోఁ బల్కుట

76 రాజూర్వశిందా వలచినందున కలిగి తనభార్యం దలంచి విదూషకునితోఁ బల్కుట.

77 మధ్యాహ్న వర్ణనము.

78 రాజల్గిన తనభార్యం దలంచుకొని యనుకొనుట.

79_80 రాజూర్వశితో ననుట.

81_82_83_84_85 రాజూర్వశి విరహమున నడవి యందనుకొంట.

86 సంగమమణి రాతకునఁ బాషాణరూపము విడిచి నిజరూప మందిన యూర్వశితో రాజనుట.

87_88_89_90 తనకూర్వశి యందుఁ బుట్టినపిల్లనితో రాజనుట.

91 రాజు విదూషకునితో బల్కుట.

శకుంతలమున.

92 వసంతర్తువర్ణనము.

93 గుట్టముల వర్ణనము.

94 రథవేగ వర్ణనము.

95 తపోవన వర్ణనము.

96 తపోవనమునఁ బొచ్చుచు రాజనుకొనుట.

97_98 రాజనకీయలతో విహరించు శకుంతలను జూచియనుకొంట.

99 శకుంతల చెలులతోననుట (?) చెలిశకుంతల కనుట.

100 అనసూయ రాజు నడుగుట.

101 రాజనసూయ నడుగుట.

102_103 శకుంతల మేనకకూఁతురని తెలిసిన పిదప రాజనుకొంట.

104 శకుంతల తనచెంగటినుండి యేగిన పిదప రాజనుకొంట.

105 రాజు శకుంతల చెంగటినుండి మళ్ళిపోవు చనుకొంట.

106 రాజు శకుంతలం దలంచి యనుకొనుట.

107 రాజు విదూషకునితోఁ బల్కుట.

108 రాజు చంద్రమస్మథుల నెగ్గించుట.

109 తనయందలి మోహము స్మకుంతల చెలులతోఁ దెల్పు చుండఁగా రాజనుకొనుట.

110_111 శాశ్వతశిష్యుఁడు ప్రభాత వర్ణనముచేయుట.

112 అత్తవారింటి కంపకము పెట్టు పనసూయ శకుంత లతోననుట

113 రాజు సంగీతమువిని యనుకొంట.

114 అత్తవారింటికేగు శకుంతలతోఁ గాశ్యవుఁడనుట.

115 రా బగ్నిహోత్ర గృహమున కరుగుచు నధికార భేదముం దలంచుకొని యనుకొనుట.

116 శకుంతలన్నేఁ బెండ్లాడితినా యని సంశయించు రాజుతోఁ గాశ్యవశిష్యుఁడనుట.

117 తపోవనజుల నేర్పిసేయఁ దగదను గౌతమితో రాజనుట.

118 రాజు తా శకుంతల కిచ్చిన ముద్రికంజూచి నంతనే శకుంతల జ్ఞాపికిరాఁగాఁ బలవించుట.

119 ఇంద్రుఁ డీరథమెక్కి నిన్ను రమ్మన్నాఁడన మాతలితో రాజ

120 వియద్గమన వర్ణనము. [నుట,

121 మచచమునితో రాజనుట.

మాలవికాగ్ని మిత్రమున

122 రాజుతో మాలవికకు సంగీతము నేర్పిన వాఁడనుట.

123_124 అగ్నిమిత్రునితో నతని మంత్రి యనుట.

125_126

127 నృత్యము చేయు మాలవిక నగ్నిమిత్రుఁడు వర్ణించుట.

128 అగ్నిమిత్రుఁడు మాలవికా విరహమును దలంచుకొని యనుకొ

129 చంద్రికా వర్ణనము. [నుట

గుత్తుగల శబ్దముల కర్థములు

అ

అంగద - ఆఁకలి
అంగన- స్త్రీ
ఆంచ- హాంన
అంచన- ఇట్లుండునని యూహించి కొలతచెప్పుట
అంచెలు- ఆఁగియాఁగిపోవుట- టపా
అంటి- అగటికంబము
అండకు- చెంతకు
అండగొనుటకు- ఆశ్రయించుటకు
అంతము- నాశము
అంతరంగము- మనస్సు
అంతరము- ఎడము
అంతిపురము- రాణివాసము
ఆంద- పొంద
అందమంద నత్యధికము-వాడుట
అందము- కమితమూల్యముగల సొగసు
అందములు- పాటలో హాయినిచ్చు సంగతులు
అంబుదము- మేఘము
అంశము- సంగతి
అక్కజంపు- అధికమైన
అక్కటా- అయ్యో
అక్కజము- చేయవలసినపని
అక్కరు- రొమ్ము
అక్షతము- గాయముపడని
అఖిల- సమస్తమైన
అగచాట్లు- ఆపద
అగడుపర్చలేదు- తిరస్కరింపఁజాలదు
అగణితాధిక్రియ- అమితాధికారము
అగౌరవము- అమర్యాద
అగ్నిగోళంబు- అగ్నియనునలుక
అఘములు- పాపములు
అఘోర- మిక్కిలిభయంకరమైన
అచ్చపు- కేవలమైన
అచ్చతానము- శుద్ధస్నానము
అచ్చర- వేల్పుసాని
అచ్చివచ్చు- అనుకూలించు
అచ్చోట- అక్కడ
అచ్చోట- తనభర్తతో దాఁబడుకొను శయ్యపై
అజాండ- బ్రహ్మ [యదృష్టము
అజ్ఞాతభాగ్యము- తెలియఁబడని

అజ్ఞలు - మూఢులు
అట్టిట్టు - కొర్కొఱకు
అడఁకువ - వినయము - జితేంద్రి
యత్వము
అడలుట - శోకించుట
అడలు - భయము
అడిమె - దానుఁడు
అడుసు - బురద
అణువు - లేశము
అత్తమిల్లెడు - పడుకొనెడు
అతిపరితాపము - మితిమీఱిన
దుఃఖము
అతివ - (స్త్రీ)
అత్యధికము - మితిమీఱిన
ఘనతకలది
అత్యాశ - తనకుఁదగని గోరిక
అదనము - కావలసిన దానికన్న
నెక్కు-వ
అది - ఆపె - వలయును
ఆదును - సమయము
అద్దిర - భళిర
అధముఁడు - నీచుఁడు
అధికము - కావలసిన దానికన్న
నెక్కు-వ
అనంతము - హద్దులేనిది
అనద - దిక్కు-మాలినది
అనయంబు - ఎల్లప్పుడు
అనవరతము - ఎల్లప్పుడు
అని - యుద్ధము
అనుకంప - దయ
అనుకృతి - పోలిక
అనుగు - మిత్రుఁడు-ముఖ్యమైన
అనుగుణముగ - తగునట్లు
అనుజుఁడు - తమ్ముఁడు
అనుతాపము - పాపమెందుకు
చేసితినని నొచ్చుకొనుట
అనువు - వంపు
అనురూపము - సరిపడుతీరు
అనువు - ఉపాయము
అనుసరింపబడు - చేయబడు
అన్న - (స్త్రీ)
అన్నవిమిన్న - ఉత్తమ(స్త్రీ)
అన్వేషణము - వెదకుట
అపవ్రయుక్తంబగు - తప్పుగా
నుపయోగింపబడు
అపమృత్యుకరము - బ్రతుకవల
సినంత కాలము బ్రతుకనీనిది
అపరకర్మము - చచ్చినవారిం
గూర్చిచేయు కర్మము
అపహరింపబడిన - తీసికొనఁ
బడిన
అపహాసనకరము - నగుబాటు
చేయునది
అపాయము - కీడు
అపాయకరులు - హానిచేయు
వారు

అవుయావము - అరుగు
అపూర్ణములు - వెలితివి
అప్పనము - కప్పము
అప్పులతో - నీళ్ళతో
అబ్బు - పొందు
అబ్బురము - ఆశ్చర్యము
అబ్బిము - ఆశ్చర్యము
అభినయము - లేనియవ్వట్లు
కన్నటియాట
అభిప్రాయము - ఊహ
అభిమానము - ప్రేమ
అభ్యాసము-అలవాటు
అమరపదవి - చావులేనిస్థితి
అమరి - ఒప్పి
అమాయికుల - నిమ్నవటుల
అమితవిక్రయుధరము - హద్దులే
ని వెచ్చమునఁ గల్గుభాగ
అమృతపదము-చావులేనిస్థితి
అమ్మ - బాణము
అయిన - కూడ
అరమర - సంశయము
అరయు - గ్రహింప
అరయఁబోవ - చూడ - బోవ
అరయు - చూచు - వెదకు
అరయుఁడీ - చూడుఁడీ
అరసెదవని - ఆలోచించెదవని
అరుఁగు - పోవు
అరుదెంచి - వచ్చి
అరులకు - శత్రువులకు
అరుసుల - రాజుల
అర్థము - ధనము
అర్ధరాత్రము - నడిరేయి
అర్హత - యోగ్యత
అర్హామామానుషోహా - తగు
మనుష్యుని తలంపు
అర్హుఁడ - తగినవాఁడ
అతిమతి - మిక్కిలి
అఱుత - కంఠమున
అల - తరంగము
అలంతుల - నీచుల
అలఁతులారా - అల్పులారా
అలజడి - చింత
అలత - అలసట
అలము - కవియు - కప్పు అక్ర
మించు - వ్యాపించు
అలరింప - సంతోష పర్చుటకు
అలరు - పువ్వు - ఒప్పను
అలవడుట- అభ్యాసపడుట
అలసట- బడలిక
అలుకువ- కోపము
అవఁగు- బాణము
అల్ప-హీన- కోపస్వభావము
కలవాఁడు
అల్పముగ- కొద్దిగా

అల్పవేళ - కొద్దిసేపు
అల్లన - మెల్లఁగా
అల్లాడెడు - కదలెడు
అవకాశము - సమయము
అవతరించిన - భూమికిఁదిగిన - ఆకారమందిన
అవధి - గడువు
అవమానకరమునైన - పరువు పోఁగొట్టెడు
అవశ్యకృతి - చేయవలసినపని
అవసరము - అక్క - ఇష్టము
నెరవేర్చుకొనువేళ
అవివేకము - మంచిచెడ్డ లెఱుఁగమి
అశుచి - మైల
అశ్రులు - కన్నీళ్ళు
అసంభవము - కలుగఁజాలనిది
అసంభావితము - అసందర్భము
అసడ్డ - నిర్లక్ష్యము - అశ్రద్ధ
అనదు - అల్పుని
అనలు - సారము
అసాధారణముగా - అందఱి కన్న నెక్కువగా
అసుర - రాక్షసి
అసులకు - కత్తులకు
అహంయువు - గర్వి

ఆ

ఆ - ఔను

ఆండ్రకు - భార్యలకు
ఆఁకట - ఆఁకలిచేత
ఆఁచికొంచు - అపహరించు కొంచు
ఆఁడంగి - పితికి
ఆఁనకుండు - పొందకుండు
ఆకర్షించి - లాగి
ఆకస్మికమై - అనుకొనకున్నవుడు తటస్థించిన
ఆకారములు - రూపములు
ఆకృతి - రూపము
ఆకై - ఆపై
ఆచరణము - చేయుట
ఆచరించి - చేసి
ఆచారానుసార సూతకశ్యామ వేషము - వాడుకనుసరించి
మైలపట్టుట నైలువు నల్లనివస్త్రాభరణాద్యలంకారము
ఆచ్ఛాదితులు - బట్టలచేఁ గప్పఁబడినవారు
ఆటపట్టు - నాట్యస్థానము
ఆణి - కుండ్రని
ఆతతాయులు - దుర్మార్గులు
ఆతుమలు - సూక్ష్మదేహములు
ఆతురపడర్ - వెల్లిమాఱరు
ఆత్మ - తమయొక్క - ప్రాణము జీవుఁడు

ఆత్మహత్య - తన్నుఁదాఁ బంపు కొనుట
ఆదట - ఎల్లచోట్ల
ఆదినరునకగుశిక్ష - విదేశవాస శిక్ష - ఆదమను మొట్టమొదటి మనుష్యుఁడు నిషిద్ధఫలముం దినుటచే సతని నేర్పుఁడు స్వర్గో ద్యానమునుండి భూమిఁదగిలి వేసెనని పురాణవేదమునందలి గాథ
ఆన - ఆజ్ఞ - ఒట్టు
ఆనతి - ఆజ్ఞ
ఆనవాలు - గుఱుతు
ఆపత్తుసామాన్యానుభవము - ప్రాణులందఱికి సమానముగాఁ గష్టము సంభవించుట
ఆపద - కష్టము
ఆమని - వసంతఋతువు
ఆయుధనిగూఢుఁడు - ఆయుధ బలముకలవాఁడు
ఆరముగ్గిన - నిండారఁబండిన
ఆరయుఁడీ - చూడుఁడీ
ఆరసి - ఆలోచించి
ఆరసినాఁడవు - ఋణపెట్టినావు
ఆరాటము - శోకము
ఆరోహించి - ఎక్కి
ఆర్చెనే - ఆడించెనా
ఆర్భియను - ఒకదివ్యవైణికుఁడు
ఆలి - భార్య
ఆలోచనయునుఁగలిగి యూటాడు - ఇట్లుచేయవలయు ననుసుపదేశము బయల్వడ కూఁగులాడు
ఆవృత్తులు - తడవలు
ఆస్థ - కోరిక
ఆస్యము - మొగము

ఇ

ఇంచుమించు - రమారమి
ఇంతి - స్త్రీ
ఇందాఁక - ఇంతవఱకు
ఇంద్రియములు - విన్కి-చూపు మొదలగు నవయవ గుణములు
ఇక్కట్టు - బాధ
ఇగిరిక - హవిస్సు
ఇగురు - చిగురు
ఇగురుబోఁడి - చిగురువంటి శరీరముకలదానా
ఇచ్చ-చిత్తము-కోరిక
ఇడుమ-కష్టము
ఇడుములు-కష్టములు
ఇడువారలు - కోర్కి నగ పర్చు వలపుకాండ్రు
ఇతము - ప్రియము
ఇత్తడిసమూధి-ఇత్తడితోఁ గట్ట బడిన గుండము
ఇద్దఱు - రెండుమార్లు - రెండు రెట్లు

ఇరువుకొనుట-ఉండుట
ఇరుకెలంకుల - రెండువెపులు
ఇరుమన్కిల - రెండిండ్లు
ఇరులు - చీకట్లు
ఇర్వురు-ఇద్దఱు
ఇల్లీ - లేడి
ఇల-భూలోకము
ఇల్లాలు-భార్య
ఇహపరములు - దేహముతో
నున్నప్పుడు దేహము విడిచి
నప్పుడు నిర్వుడు క్రమముగా
నుండు లోకములు

ఈ

ఈడ - ఇక్కడ
ఈదు - ఒసఁగదు
ఈను - ప్రసవించు - ఒసఁగను
ఈభంగి-ఇట్లు
ఈయెడ - ఇక్కడ
ఈరు-మీరు-ఒనంగరు
ఈర్ష్య ఓర్వలేమి
ఈల్గుట - చచ్చుట
ఈవి - దానము
ఈవు - నీవు - ఒసఁగవు
ఈసడపడు - అసహ్యపడు
ఈసడించు - తిరస్కరించు
ఈసగుండు - ఈర్ష్యరుండు

ఉ

ఉలకించుట-ప్రయత్నించుట
ఉంటె ఉన్నావా
ఉక్కడంచు - చంపు
ఉగ్గడించెడు-తెలియపర్చెడు
ఉగ్గలి - స్త్రీ
ఉచితబోధము-మంచి చెప్పుట
ఉచ్చరియించు-పల్కు
ఉచ్చస్థితి - గొప్పపదవి
ఉచ్ఛానరము - పలుకుబడి
ఉచ్ఛ్వసితము - బైటవిడుచు
ఉడుకు-వేడి [నూపిరి
ఉడుపు - దుస్తు
ఉత్తమప్రజ్ఞ - గొప్పజ్ఞానము
ఉత్తమ మధ్యమాధమ విభాగ
ములయెడ - కాలముపంచుట
యందను కూలముగనుండు
నపుడు
ఉత్తలపడకు - చింతించకు
ఉత్సాహము - ఉబలాటము
ఉదయము - ప్రొద్దుదూరు
ఉదారుడు - దాత [నమయము
ఉదితేంద్రియములు -పనిచేయ
ఉద్యోమ్చ చూపు మొదలగు
నవయవములు

ఉద్యోగిజనము - కార్య నిర్వాకులు
ఉద్వహనుమనము - పెండ్లి
కలంకరించుకొను పువ్వు
ఉద్రవకరము - చేటు తెచ్చునది
ఉపన్యాసము - దీనిఁగూర్చి యైన విస్తరించిచెప్పుట
ఉపేక్షించు - నిర్లక్ష్యముచేయు
ఉరంబులను - హృదయములను
ఉరలు - విడిచిన
ఉరవు - పెద్ద - మిక్కిలి
ఉరు - ఒప్పిను
ఉరువడి - త్వరగా
ఉర్వి - భూమి
ఉలిది - దట్టను, దార్ఢ్యము
ఉలివి - నద్దు
ఉలుకు - భయము
ఉల్లాసము - వేడ్క
ఉవిద - స్త్రీ
ఉసిరొల్పెద - పురికొల్పెద
ఉసురుల - ప్రాణముల

ఊ

ఊర్చుచు - ఊహించుచు
దుఃఖించుచు
ఊరురు - నిట్టూర్పువిడుతురు
ఊరడిలుఁడు - ఓర్చుకొండు

ఋ

ఋతుప్పలు - కాలవిశేషము

ఎ

ఎంచఁగ - ఆలోచింపఁగ
ఎంతే - మిక్కిలి
ఎందేని - ఎక్కడనైనను
ఎకిమీఁడు - రాజు
ఎక్కటి - ఏదోయొక
ఎక్కుడుమెకములు - ఏస్గులు
ఎగ్గించుట - నిందించుట
ఎగ్గు - అపకారము - దోషము
ఎట్టకేలకు - కొంతసేపటికి
ఎడ - హృదయము
ఎడఁద - హృదయము
ఎడవని - విడువని
ఎడయిక - విరహము
ఎడయాట - మానుట
ఎడసి - విడచి
ఎడ్డి - పిచ్చి
ఎత్తుగడ - కుట్ర
ఎదిరి - శత్రువు
ఎదిరించు - నిరసించు
ఎద్దియుఁగాని యున్కి - నిర్మాణము
ఎనయు - కలియు

ఎన్నక - ఆలోచించక
ఎన్నిక - నెత్త కీర్తి వచ్చునట్లు-
గొప్పస్థితికిఁదెచ్చుటకు
ఎర - ఆహారము
ఎరఁగుట - వదుట
ఎరవు- ఒకటీ రెండు దినములు
వాడుకొనుట కడగి తెచ్చుకొను
బొమ్మ
ఎఱుక - జ్ఞానము
ఎల - లేత
ఎలనాఁగ - (స్త్రీ)
ఎలమి - సంతోషము
ఎలుంగు - ధ్వని
ఎల్లు - గొంతు - భల్లూకము
ఎల్లభాషలు - అందఱినాల్కలు
ఎనంగు - ఒప్పెదు

ఏ

ఏఁపు - బాధ
ఏకతమున - ఇంటిగా
ఏకమానసము - ఒక్కరీతిగా
మనస్సులుటం
ఏకు- నిందించు
ఏగుచున్నారు - పోవుచున్నారు
ఏగుదెంచు- వచ్చు
ఏడ్డి - మిక్కిలి
ఏతెంచినాఁడ - వచ్చినాఁడ
ఏతేరవు - రావు
ఏది - పోఁగొట్టుకొని - లేక
ఏను - నేను
ఏమఱి - పొరపడి
ఏరు - ఎవరు
ఏలుబడి - పరిపాలనవృత్తి
ఏల్కు - రాజు
ఏవ - అసహ్యము
ఏవగించెద - అసహ్యించెద

ఐ

ఐదవ - పుణ్యస్త్రీ

ఒ

ఒంటిమై - రహస్యముగా
ఒండు - వేఱు - ఒకటి
ఒండె - అయినను - కాని
ఒండొంటిచే - అన్యోన్యము
ఒండొరుమిక - పొత్తు
ఒందిలి - ఆపద
ఒకట- ఒక్కచోట- తత్క్షణము
ఒకపట్ల- ఒకప్పుడు
ఒకొఁడు- ఒకఁడు
ఒకొట- ఒక్కచోట
ఒకొమ్మడి- ఒక్కమాఱు -
తత్క్షణము
ఒక్కట- దబ్బున-
ఆకస్మికముగా
ఒగి- వరుసగా

ఒజ్జలు- గురువులు
ఒడఁగూడ- లభించఁగా
ఒడఁబర్చు- ఒప్పించు
ఒడమన్- పుట్టఁగా
ఒడమి- ధవము
ఒడయను- అధికారిని
ఒడసి- పట్టుకొని
ఒడి- అంక్రప్రదేశము
ఒడిచితి- పొడిచితి
ఒత్తడి- బాధ
ఒదవని- పుట్టఁగా
ఒదవిన- పొందిన
ఒద్దిక- చేరిక
ఒపరవలయు- తగియుండి
వలయు- ఉండవలయు
ఒపరుతు- చేయుదు
ఒరగొదరు- క్రాలొదరు
ఒరపిడి- రాపిడి
ఒరసిన- రాచిన
ఒలయు- చచ్చు
ఒనంగి- ఇచ్చి

ఓ

ఓగు- తప్పు
ఓగుదవము- తప్పు
ఓటమి- అవజయము
ఓడంగి- ఓడ్రవాఁడు
ఓడి- భయపడి
ఓమిడు- రక్షించెడు
ఓర్చి- జయించి
ఓర్వ- సహింపఁగా

ఔ

ఔడు- పెదవిక్రిందిచోట
ఔదల- ముఖ్యకారణము
ఔన్నత్యమువఁదోచుచు- పొడ
వుగాఁ గావఁబడుచు

క

కంటిరే- చూచితిరా
కంతు- మన్మథుని
కంతర్పుడు- మన్మథుఁడు
కందు- వసిబిడ్డ
కక్కులు- రంభపుకోఱలు
కటా- అయ్యో
కటకటా- అయ్యో
కటికి- అధికమైన- క్రూరమైన
కట్టడి- అధికమైన- క్రూరమైన
కట్టు- చదరంగములోనిరాచె
దెబవడుట
కతినావసరము- అవశ్యకత్వము
కద- కోన
కదంగి- భయపడిపోయి
కడంక- క్రయత్నము
కడఁగి- క్రయత్నించి
కడగండ్లు- కష్టములు

కడచు- జరుగు
కడతేఱు- తుదముట్టు
కడమ- కొఱతతీర్చిన
కడముట్టు- చచ్చు- ముగియు
కడలి- సముద్రము
కడలివన్న- చంద్రుడు
కడి- అన్నకబళము
కడిడి- కఠినమైన- గొప్ప
కడిమి-బలము
కడు- మిక్కిలి
కణత- కడకంటి కొంగటిచోటు
కత- కథ
కతన- కారణమున
కతము- కారణము
కదలాడు- చలించు
కదించిన - పట్టుకొనగా
కదువున్ - కేపెమున్
కన్ - కన్ను
కపకము - బంగారు
కను - కన్ను
కనుమొఱుంగక - కానవుచ్చక
కనెడు - ప్రకటించెడు
కన్గొన్న - చూచిన
కన్నెలోకములు - ఒరు లోక
మించని జగములు
కన్యాత్వమునందు - పెని
మిటితోడ గడకూడ నన్నువు
కప్పలదివిమున్న నియు వాని
తలల మణులుండునట్లయునూ
భూర్వాశ్చర్య మతము
కమ్మ - జాతి
కమ్మన - తీయన
కయి - నగ - కవి - చెయి
కరగించు - పాలిపడఁజేయు
కరఁచలేదు - కరఁగఁజేయలేదు
కరకరిన్ - క్రూరభావము కలిగి
యుండుటచేత
కరడము - తరంగము
కరణి - తీరు
కరము - మిక్కిలి - చేయి
కరుడు - మద్ద
కరువలి - గాలి
కర్బములు - కార్యములు
కర్ణములు - చెవులు
కర్త - చేయువాడు
కర్తవ్యము - చేయవలసినపని
కర్మకృతి - చేయువానిపని
కర్వలి - గాలి
కలివుట - నేర్పుట
కలవఁగ - నేర్చుకొనుటకు

కఱి-నల్లని

కలంగుట - దుఃఖించుట

కలంగు-భ్రాంతి పెట్టు-బడలించు

కలత - భ్రాంతికరమైన

కలయిక - సంభోగము

కలవరము - కలత [ధ్వని

కలహతూర్యరవము - యుద్ధ

కలహించు - పోరాడు

కలి - దవ్వశాలయు

కలికితురాయి - సొగసగు
శిరోభూషణము

కలిమి - ఐశ్వర్యము

కలిమిపై - కలిగియుండుటచేత

కలుఁ - బడియుండు

కలువదొర బ్రొద్దులు - చంద్ర
సూర్యులు

కల్పనాచమత్కారమానశాస్త్రం -
అల్లికనేర్పు గల్గి నవ్వుపుట్టించు
కబ్బములం జెప్పువాని

కల్పింప - కల్పించుటకు

కల్మిదార - సంపదలకు

కల్లవార్త - అబద్ధపుమాట

కల్లసిగ్గుర్చనిపేఁబు - అబద్ధ
మాడుటారంభించే సమయానింపడు
ఖడ్గనిర్ణి

కళ - శాంతి

కవలు - ఒక్కపూట తోకకడు
పుఁబుట్టినవారు

కసిమనంగి - కాలచేగి

కస్తి - ఆపద

కా

కాఁగింపడు - పోరడు

కాంచరు - పొందరు

కాంచిన - ప్రసవించిన - కన్న

కాంచుఁడీ - చూడుఁడీ

కాచు - తపింపఁజేయు

కాఁపులు - సేద్యముచేయువారు

కాచు - రక్షించు

కాన - కనుక - అడవి - చూడ

కానివించు - అగపర్చు - అగపడు

కానిపోలికపోటు - దుష్టరాజు
చేయు నపకారము

కామంచిచెట్టు - ద్రాక్ష

కామము - వలపు - కోర్కె -
రతివాంఛ

కామమూలము - ప్రేమకార
ణము

కాముకునకు - వలపుగానికి

కాముని - మన్మథుని

కారించనీ - చాధించనిమ్ము

కారు - కాలము

కార్ముకపుసీటి తీక్ష్ణింద
నుండుమానసఖండ విశేషము

కార్తవ - కేరకాలము

కాతీయపెట్టకు-బాధించకు
కాంకాడవతిరస్కారములు
కాలమువలనఁగల్గు బాధలు నవ
మానములను
కాలముతప్పుట-అవస్థమాఱుట
కాలువికి-యమునికి
కావరము - కొవ్వు
కావలిచిఱుపగపు-రక్షణము
కాచ్ఛించు భీష్మనవ్వు
కావలినిమిషమల్లంటకువలె -
కడలికగల నిమిషములు జరిగి
పోవు గంటయొక్క బర్యవసానము
కాపి-ఎట్టివి
కాస్సపుఁడు-కాశ్యపుఁడు

కి

కినియు-కోపించు
కిక్క-కోపము
కిరణములు-మిన్నకలు-కాంతులు
కిల్బిషము-పాపము

కు

కుందరు-దుఃఖించరు
కుటిలమైన-చెడ్డ
కుట్టినన్-బాధకలిగింపఁజూచిన
కుడుచునంతకు-అనుభవించునంత
కుడువఁబడఁగల్గు - అనుభవించఁబడఁజాలు
కుత్సితుఁ-నిందితుఁ
కుత్సితవాంఛలు-నీచములగు కోర్కెలు
కుందింప-తగ్గింప
కుప్పసము-కూసము
కులట-వ్యభిచరించు స్త్రీ
కులస్త్రీల-మగవాండ్రను

కూ

కూటమి- సురతము
కూటమిన్నాటిని కుత్తుకనొడవిన
నులివు- వెలి గుక్క- రతికూ
తము
కూతుల- కోమారితల
కూర్కి- నిద్ర
కూర్మి- ప్రేమ- నేస్తము
కూళ- క్రూరమైన- కఠినుఁడు
కూళతనము- క్రూరత్వము

కృ

కృతఘ్నత- మేలుమఱవు
కృత్యము- పని
కృప- దైవకరుణ
కృమి- పాట్రు

కె

కెంగాము- అంగారకగ్రహము
కెంపు- ఎఱ్ఱని
కెడపెద- చంపెద
కెలంకుల- పైపుల

కే

కేరింత- గొంతుక పగిలించు కొనుట
కేజ- బురద
కేవలము- బొత్తిగా
కేశములు- తలవెండ్రుకలు
కేనరములు- మెడవెండ్రుకలు

కై

కై- చేయి- అలంకారము
కైవడి- తీరు

కొ

కొంకు- పెంకె
కొండి- తేలు తుమ్మిద మొదలయినవాని తోక
కొండొక- ఏదోయొక
కొతికి- సంకోచించి - అక్షర లోపమై
కొతుకునిద్దుర- పట్టీపట్టనినిద్ర
కొదమ- ఈడువచ్చిన- లేత
కొదువ- తక్కువ
కొనకొని - ప్రయత్నపూర్వక[మగా
కొను- పుచ్చుకొను
కొప్పెర- బావి
కొమరు- బాగను
కొమల- కొమ్మల- స్త్రీల
కొఱంత- నష్టము
కొఱగాణిదనము- పనికిమాలిన తనము
కొఱదుపాటించెడు - కొయ్య కట్టు నట్లుచేసెడు
కొఱమాలి- పనికిరాక
కొలఁది-వద్దు
కొలము- కులము
కొల్పెడు- పుట్టించెడు
కొఱ్ఱి- కమ్మరివాఁడు నిప్పంచు పల్లము

కో

కోడెకాని- పిన్నవయసువాని
కోణంగి - హాస్యగాఁడు
కోరికలుచెడిన - కోరినట్లు కాకున్నవాఁడు
కోఱమీసము - కొన నున్నగనుండు మీసము
కోలుపోయి - విడనాడి
కోవిదారి - దేవకాంచన వృక్షము

కౌ

కౌను - నడుము
కౌరు - రంగు

క్ర

క్రంతల - క్రోవలసంధుల
క్రన్నన - త్వరగా
క్రమతన్ - వరుసగా
క్రమము - నక్రస్వరముల
యారోహ ణావరోహణవిధము
క్రమ్మఱ - మఱల - తిరిగి
క్రయమూల్యము - కొనువెల
క్రయింపఁబడుచు - కొనఁ
బడుచు

క్రా

క్రాలుగంటి - బెరుకుచూపుల
యాఁడుది
క్రాలెడు - ప్రకాశించెడు -
మండెడు

క్రి

క్రియ - పని

క్రు

క్రుంగిలిన - వేదపడిన

క్లే

క్లేవకు - చొంచకు

క్రో

క్రొంజవులు - వింతరుచులు
క్రొన్ననపాయము - లేత
జవ్వనము

క్ష

క్షణభంగురము - క్షణములో
నశించునది
క్షణికంబా - మిక్కిలి యస్థిర
మగుదానా
క్షుద్రము - నీచము

క్లా

క్లాంతమై - కడఁగఁబడి

క్ష్మా

క్ష్మాకందుకము - భూగోళము

ఖ్యా

ఖ్యాతి - కీర్తి

గ

గంగ - గంగానది
గంటమ్ము - వ్రాతఁబనిముట్టు
గంటువడు - గాయమువడు
గంధర్వవేళ - అర్ధరాత్రము
గడన - సంపాదనము
గడన పెట్టించు - లెక్క పెట్టించు
గడువు-నిర్ణయింపఁబడిన
కాలము-అవధి
గతి-నడక-అవస్థ
గబ్బి-పొగరుఁబోతు
గభీరత - లోఁతు

అభీరకులుధ నంప్రార్థనగీతములు
పోయిరాలుగజేయుటకై దేవుని
వేడుచుఁ బాడెడు వేడుక
పాటలు

గమి - సమూహము
గణితలు - స్త్రీలు
గలిబిలి-సందడి
గవాక్షమ్ములు-కిటికీలు

గా

గాడువు-గాలి
గాఢనిద్ర-ఓడలెత్తుఁగనినిద్దుర
గానము-పాట
గాయకుఁడు-పాటకాఁడు
గారము-గౌరవము
గారాబు-గౌరవము
గాలిమేపరిపగ-గాలించిను
పామునకు శత్రువగు నెమలి

గి

గిజి-తుండ్రనిరేఖ
గిరికింత-చక్కిలిగింత

గీ

గీటున-అనాదరమున

గు

గుంత-పల్లము
గుంపు-కొట్టమిదియొత్తెనప్రదే
శము-సమూహము
గుసగుస-త్వరగా
గునిశెపరు-మెల్లగాఁ బదువిడి
పోయెదరు
గుబ్బలి-చక్కని
గుర్వీట్టు-గాఢనిద్రచెందు
గులాబు-ఒకవిధముగునట్టిని
సుగంధసనగలపూవు
గుహ్యచాపల్యము-పోకిరితనము

గె

గెడఁగూర్చుట-జతఁగూర్చుట
గెడపు-నడపు

గే

గేయము-సంగీతము
గేస్తు-గృహస్థు

గొ

గొంకు-జంకు
గొంతెమ్మకోర్కులు-అందని
రానివాని పై నాశలు
గొడవ-ఆపద
గొడ్డు-నిష్ఫలమైన
గొనము-గుణము
గొబ్బున-త్వరగా

గో

గోటు-బియ్యారము
గోడగ-ఆడుగుజ్జము
గోరము-ఆపద

ఘ

ఘన-గొప్ప
ఘనత-గొప్పతనము
ఘనతకెక్కు-ప్రసిద్ధిచెందు
ఘనము-కంచుతో చేయబడిన వాద్యవిశేషధ్వని
ఘనులు-గొప్పవారు

ఘా

ఘాతుకుల్-చంపెడునస్వభావము కలవారు

ఘో

ఘోరము-భీకరము-అన్యాయము-చెడ్డ
ఘోరవృత్తి-కఠినవ్యాపారము
ఘోరవైరము-ఎడతెగని విరోధము
ఘోష-ధ్వని

చ

చంద్రగతి-చంద్రుని వడక
చపల-నిలకడలేని
చమూనియంతృగద-సేనాపతి యాయుధమగు నినుపదుడ్డు
చర్వితచర్వణము-నమలబడిన దానికే తిరిగి నమలుట

చా

చాంచల్యము-నిలకడలేమి
చాపలము-నిలకడలేమి
చారులు-రహస్యముగా దిరుగుచు రాజునకు లోకవార్తలు చెప్పువారు

చి

చింతరుచిహీనమూ-విచారము యొక్క కాంతిమానివ
చింతాకారణము-విచార హేతువు
చింతించు-ఊహించు
చింత్యము-ఆలోచింపవలసిన సంగతి
చికిత్సకులు-వైద్యులు
చిచ్చు-అగ్ని
చిటికె-చిటికె వేయునంత కాలము
చిట్లించుకొన్న-కోపవికార ములో గూర్చిన యొడల
చిడిముడి-కోపము
చిత్రము-చిత్తరవు
చిరము-దీర్ఘకాలము
చిఱుత-చిన్న-బిడ్డ
చిలుకలకొలికి-అందమగు-స్త్రీ
చిల్లగింజ-నీటిలేక చేర్చు నొక విధమైన వృక్షబీజము
చిల్లర-కొంచెము
చిల్వ-పాము

చివుకలు - బేడ మొదలగు కొద్ది నాణెములు

చిహ్నము - గుర్తు

చీ

చీకటిగొంగయచ్చుమచ్చు దారి - చీకటికి శత్రువగు చంద్రునియొక్క - ప్రతిబింబము పోల్కగల కన్నులందు పించెము ధరించిన నిమలి

చీకటితప్ప - రంకు

చీకటినడగనక - చీకటిలో నడుచు విధము తెలియక

చీట్లుతియందొడగిరి - బొను కాదనెడు మాటలు కాగిదపు ముక్కలపై వ్రాసి యొక పెట్టెలో గలిపియుంచి చేతికి వచ్చిన చీటినిం దీసికొని దాని ప్రకారముచేయుం ప్రకారం భించిరి

చీడలు - వ్యాధులు

చీమచిటుకుమన్న - ఏమాత్రము చప్పుడైనప్పటికిని

చు

చుంబించు - ముద్దిడు

చె

చెక్కెర - శ్వశ

చెట్ల - కీడు

చెడుగొట్లు - దుష్టులు

చెనక - తిరస్కరింపగ - ఎదిరింపగ

చెనటి - కఠినులైన

చెయిదములు - ఇంద్రియవ్యాపారములు

చెలంగ - ఒప్పుగా

చెలి - ప్రియురాలు - ప్రియుడు - (స్త్రీ)

చెలిమిచే - హితులో దార్చుటచే

చెలియం - (స్త్రీ) - చెలికత్తె

చెలువ - అందకత్తె

చెలువడంచు - రూపుమాపు

చెలువు - అందము

చెలువుడు - మగడు

చెలువున - తీరున

చెల్లరే - భళీ

చెల్లెను - లేకుండెను

చెల్వము - అందము

చెల్వుక - మగని - రీతిని

చే

చేకురు - లభించు

చేకూర - దొరకినయెడల

చేకొను - పుచ్చుకొను

చేగలమొకములు - ఏస్గులు

చేడె- స్త్రీ
చేడ్పడ- తొట్రుపాటుచెంద
చేతొడవు- చేతికిఁ దొడఁగి
కొను దుస్తు
చేయివిసరవచ్చుఁ జెలఁగినాయ
ముకడ- న్యాయవంతులపలెఁ
జరిగిపోవచ్చు
చేవత్తి- చేత బట్టుకొన్న
దీపపువత్తి

చౌ

చౌర్యము- దొంగతనము

చ

చందము- తీరు
చందానన్- తీరునన్
చందు- చంద్రుఁడు
చందురోయినులు- చంద్ర
రోహణులు
చక్కటికి- ఒద్దకు
చక్కవర్చు- కుదుర్చు
చక్కాడు-బాగుచేయు - నాశ
నము చేయు
చక్కిలిగింతలు- నవ్వువుట్టించు
నట్లు వయవము తాకుట
చదల - ఆకాశమున
చదువర్లు - విద్వాంసులు
చనదు - కూడదు
చబుకు - కొరడా
చయ్యన - దబ్బున
చలము - కోపము - పగ
చలివెల్లు - చంద్రుఁడు
చలువబొట్లు - చెమ్మట
చల్లడము - సగముతోడ వఱకుఁ
దొడఁగికొను లాఁగు

చా

చాగురే- భళిరా
చాడి- కొండెము
చాడ్పున- తీరున
చాన- స్త్రీ
చామ- శ్రీ- శ్యామ యను
పేరుగల యొకమట్టి పొట్టు
చాయలు- విధములు
చాల్పులు- వరునలు
చావుదరువు- చచ్చినవారిం
గొంపోవునపుడు వాయించు
వాద్యము

చు

చుంచు- చిట్టెలుక
చువక- మెత్తనిసన్నని నిడుపాటి
చిన్న రెమ్మ

చూ

చూకురు- దుఃఖము
చూడికి- చూపు

చూపట్టదు- తోఁపదు

చూపఱులు- చూచువారు

చొ

చొక్కు- పాటు- పరవశత్వము

చొప్పు- మార్గము

చొరవ- సాహసము

జి

జగచ్చక్షురాదిదేవరుఁడు- సూర్యుఁడు

జనని- కన్నతల్లి

జర- ముదిమి

జరఠత- ముదిమి

జవము- వేగము

జా

జాగనూకత- కాలజ్ఞానము

జాగ్రత్త- మెలుకువ

జానకి- సీత

జి

జింక- లేడి

జిగి- కాంతి

జితేంద్రియత- ఇంద్రియములఁ

వ్యాధిని పర్చుకొనుట

జ్యేష్ఠ- జ్యేష్ఠానక్షత్రాధిదేవతాకుఁ- జ్యేష్ఠసోదరుఁడు

జీ

జీనువ- ఒకపక్షి

జీవగఱ్ఱ- జీవనౌషధము

జీవసాధము- జీవము లుండు

చోటు

జీవింప- బ్రతికింప

జీవుఁడు- ప్రాణి

జె

జెట్టి- మల్లయుద్ధముచేయు వాఁడు

జే

జేజేలరుసిమిన్న- నారదమహర్షి

జ్ఞ

జ్ఞప్తి- తెలివి- తలంపునకుఁ దెచ్చుకొనుట

జ్ఞా

జ్ఞాతి- దాయాదుఁడు

జ్ఞానులు- తెలిసినవారు

జ్యే

జ్యేష్ఠము - గ్రీష్మర్తువందలి మొదటిమాసము

జ్యో

జ్యోతిషికులు - జోసులు

జ్వ

జ్వరము - వేడి

జ

జంట - జత

జగముకన్ను - సూర్యుఁడు
జగముతల్లి - పార్వతి
జతనము - ప్రయత్నము
జన్ని - సన్నిపాతము
జన్నిగట్టు - బ్రాహ్మణుఁడు
జబ్బుయిన - శాంతితగ్గిన
జమిలిముక్కాలి - తుమ్మెద యొక్క
జముఁడు - ప్రాణుల జంపించు దేవత

జా

జాడ - పోల్కి - దారి
జాబిలిపతిమనగ - చంద్ర ప్రతిబింబమను భూషణము
జాలకట్టి - కిటికి

జి

జిట్టువులుఁగు - నెమలి

జో

జోక - ఉత్సాహము - ఆనందము
జోగము - మనస్సు నిశ్చలము చేయుట
జోగులు - మోగులు
జోటి - స్త్రీ
జోతి - వెల్లు

ట

టక్కరి - మోసగాఁడు

ట్టె

ట్టెక్కియము - జెండా

ట్రై

ట్రైబరు - ఇటలీదేశములోని యొకనది

ఠా

ఠాయి - స్వరస్థాయి

డ

డంబము - తలకుమించిన వేషము
డగ్గుత్తిక - గద్గదస్వరము
డప్పి - దాహము
డబ్బు - ధనము
డస్సిన - అలసిన

డా

డాఁచు - దాఁచు
డాలు - శాంతి - పలక

డి

డిందు - అడంగు

డె

డెందము - గుండె

త

తంటాలుపడియెద - శ్రమపడెద
తండుగోల - తెడ్డు - తండెలు - పడవనెత్తనగాఁడు

తక్కువారు- తక్కువవారు
తగ- బాగుగ
తగవు- న్యాయము- నీతి
తగిలి- అభిలాషపడి
తగు- గొప్పస్థితిగల
తగులమందినవాఁడు- కామునుఁడు
తగులు- పొందు- అనురాగ పడు- అనురాగము
తడఁబడిన- తోఁచకున్న
తడవు- కాలము- చిరకాలము- ఆలస్యము
తత్తడులు- గుట్టములు
తద్దయు- మిక్కిలి
తపోతపముదిండికగచూళ్ళ-
తపసుఁడు గారణమగు కట్టి న్దిను
నగ్గియొక్క- ధ్వజరూపమగు
పొగవలనఁ బుట్టు మేఘముల యొక్క-
తనమసి- కా నుపయోగించు సిరా
తనరారె- ఒప్పెను
తనరు- ప్రకాశించు
తనసితివిశేషమునకువలను గడించి- తనయైశ్వర్య మభివృద్ధి చెందువట్లు పాయము వెతకి
తనిపెడు- సంతుష్టిపొందఁగ
తనియు- తృప్తిపడు
తనువు- శరీరము
తన్వి- సంతుష్టి
తపసి- ముని
తప్పములల్లెలు- వట్టిసంచులు
తప్పలొండురికిసటుల- ఆవిధ ముగా సురిబాధ తెలియ కుండుఁడు
తప్తమగు - కాల్చఁబడిన
తబము- తపస్సు
తమి- వలపు- కుతూహలము
తమ్మిచూలి- బ్రహ్మ
తమ్మిపగతుఁడు- చంద్రుఁడు
తమ్ములు- పద్మములు
తరుణము- అవసరము- వేళ
తరుణత్వము- యౌవనము
తరించుకొనుచు - ఊహించుకొంచు
తర్లు- ప్రయాణమగు
తలితన- చచ్చినయెడల
తళి- కాలము
తఱుఁగు- తగ్గు
తఱుము- వెంబడించి పరుగెత్తించు
తలఁగి- విడిచి
తలకొనుఁడు- పూనుకొండు
తలపోసి- తలఁచుకొని
తలవంపు- చిన్నతనము

తళారి - కావలివాడు
తలిరు - లేత - చివురు
తలిరుకై - చివురుపంటి చేయి
తుకువనతట - పైకి నంతోషము
వలెఁ గన్నదుదుఃఖము
తిస్కారులు - దొంగలు

త్రా

త్రాత్పర్యము - కోర్కె
త్రానము - స్నానము
త్రామరల - పద్మముల
త్రారతమ్యంబు - వాసి
త్రారలు - నక్షత్రములు
త్రారసమై - చెంతకువచ్చి
త్రారు - తిరుగు - నటించు
త్రారుణ్యము - యౌవనము
త్రాల్చెడు - ధరించెడు
త్రావకీన - నీయొక్క
త్రావు - చోటు

తి

తిమ్మనికన్న - కోతికన్న
తిరవగాండ్రు - బిచ్చగాండ్రు
తిరగఁబడెడు - మాఱుపడు
తిరుగుబాటు - మార్పు
తిలకింపన్ - చూడన్
తివురుట - యతిశయములు
తివురుము - కుతూహల పడుము

తీ

తీండ్రమైన - తీక్ష్ణమైన
తీతువు - ఒకవిధమైనపక్షి
తీరని - పోవని - చేయఁగ విధిలేని
తీరము - ఒడ్డు
తీరు - విధము
తీఱిన - కడచిన
తీవ్రోన్మాదప్రకృతి - మిక్కిలి పిచ్చిగుణము

తు

తుంట - చెడ్డ
తుంటరి - చెడ్డ - దుష్టు
తుచ్ఛకామచేష్టలు - పనికి మాలిన పోకిరిపనులు
తుట్ట - తుట్టపాము
తునిమి - చంపి
తురితముగ - త్వరగ
తుఱుము - ముడువ
తుల్వ - దుర్బుద్ధికలవాడు

తూ

తూపు - బాణము
తూము - నీళ్ళుపైటకివచ్చు పట్లు ద్వార మేర్పర్చి కట్టిన కట్టడము
తూలిన - చొక్కిన

తృ

తృప్తి - సంతుష్టి

తె

తెంపున - సాహసముతో

తెగ్గరీండ్లు - మోసగాండ్లు

తెగదీయదాయె - తూలగొట్ట దాయె

తెగబదునవుడు - పూనుకొన్న వుడు

తెగడగొచ్చు - నిరసించు

తెట్టె - తేనెపట్టు

తెమ్మెర - చల్లగాలి

తెరలు - తొలగు - బయలు దేరు

తెఱంగు - విధము

తెఱవ - స్త్రీ

తెలివుఱంగులు - హొంసలు

తెల్పుతఱి - చదువు చెప్పు నపుడు

తెవుళులన్ - రోగములను

తే

తేంట్లు - తేనెటీగల

తేజము - కాంతి

తేజరిల్లు - ప్రకాశించు

తేజి - గుఱ్ఱము

తేది - నెలమానమునందలి దినము

తేరు - రథము

తేలు - పుట్టదికివచ్చు

తైర్థికులు - తీర్థమున కేగువారు

తొ

తొంగల - చాయ - చల్లదనము

తొంగలు - కిర్కిలు - సమూహములు

తొడగొట్టు - మొదలుపెట్టు

తొడరి - కలిగి - ఎదిరించి

తొడువడబడియె - అలంకరింప బడియె

తొడ్డు - ఉడుపు

తొత్తు - కానిన

తొయ్యలి - స్త్రీ

తొఱగి - విడిచి

తొఱగిన - లేని - విడిచిన

తొలిచొంకి - మొట్టమొదట స్థానము

తొలిదిన - తూర్పుదిక్కు

తొలిబాము - పూర్వజన్మము

తొలిమచ్చు - మొదటమాదిరి

తొవల - కల్వల

తో

తోచబడియె - కానబడియె

తోచునట్లు - అగపడునట్లు

తోచెంచు - కనబడు

తోడు - సాయము

త్ర

త్రిపాపాతములో- సిగ్గను చదువులు

త్రా

త్రాఁచు- వగడగలపాము

త్రి

త్రిప్పటంబడు- తిరుగులాడు

త్రో

త్రోక్కుడు- బాధ

ద

దండ- చెంత
దండనవిధి- శిక్షాకృత్యము
దగ- డప్పి
దనుక- వఱకు
దబ్బ- దర్భ
దబ్బఱి- కల్లచెప్పువాఁడు
దమ్మము- ధర్మము
దయాళురు- కరుణాస్వభావము కలవారు
దయ్యము- దేవత- పిశాచము- పాపముచేయుటకుఁ బ్రేరిపించు దేవత
దరి- ఒడ్డు- హద్దు చెంత
దరిసెనము- దర్శనము
దర్పణము- అద్దము
దళముల- సేనల
దవు- దూరము
దవ్వు- దూరము

దా

దాఁడి- దండెత్తుట
దాది- పాలిచ్చి పెంచుస్త్రీ
దావి- క్లియోపేట్రాయొక్క-
దావు- దగ్గర
దాయము- తలిదండ్రులనుండి రావలసినయాస్తి
దారిద్ర్యభరము- పేదరికపు బరువు

ది

దిగంబరులు- దినమొలవారు
దిటవు- ధైర్యము
దిట్టదనము- ధైర్యము
దినుసులు- వస్తువులు
దివి- స్వర్గము
దివ్య- దైవసంభందమైన
దివ్యమూర్తి- అతిసుందరుఁడు
దివ్యశక్తిసధికులు పురుషులు- ఎక్కువ బలముంటచే మగవాండ్రు శ్రేష్ఠులు
దివ్యోపవము- వేల్పుసాటి
దివ్వె- దీపము

దీ

దీనుఁడు - దుఃఖించువాఁడు

దీవింత్రాడు - వర్ధిల్ల నెంతురు

దు

దుఃఖమేలు - మనోవికారము కలిగించు

దుండగము - కీడు - నేరము

దుండగీఁడు - దుష్టుఁడు

దుడుకు - దుష్టు - కీడు

దుడ్డు - ధనము

దుమ్ము - ధూళి

దురటిల్లు - శోకించు

దురము - యుద్ధము

దురాయి - శరణము - కూడ దనుట

దురితము - పాపము

దువ్వు - నొప్పి యగునట్లాంతించు నట్లు తాఁకుట

దుష్కార్యము - చెడుపని

దుష్టవిధ్వంసకర సముద్రఘర్షణ వినష్టనిజపీఠిక - చెడుగు నోర్చి గొట్టు సముద్రపు రాపిడిచే వశించినపాదు

దుష్టు - దుర్మార్గుఁడు

దున్నంతుని - ధుమ్మంతుని

దూ

దూఁబఱఁదిండి - అతివ్యయము మొనరించునట్టిది

దూఱు - నింద - నిందించు

దూషింప - నిందింప

దృ

దృష్టాంతము - సాటి

దృష్టి - చూపు

దె

దెబ్బున - చప్పున

దెస - అవస్థ

దే

దేవర - దేవుఁడు

దేవునికంటెనధికము తత్సేవ

దేవుఁడు - దేవునినుతించుట

దేవుని ప్రతిమార్చనము కన్న గావించుటయే శ్రేష్ఠమనుట.

దేవుని యూర్వ - గాలి

దై

దైవతము - వేల్పు

దైవము - వేల్పు - అదృష్టము

దొ

దొంగతట్టువ - మోసము చేయు వనికిమాలిన పొట్టిగుఱ్ఱము

దొడ్డగొనములు - నద్దుణములు
దొనఁగు - నేరము

దో

దోనె - తెప్ప
దోయి - జత [కాయ
దోరగాయ - నగముపండిన
దోషి - నేరము చేసినవాఁడు

దౌ

దౌర్జన్యము - క్రూరత్వము
దౌర్భాగ్యులు - పేదలు

ద్ర

ద్రవరూపమా - నీటివలెనున్న
ద్రవ్యము - ధనము

ద్రా

ద్రాక్షాసవము - ద్రాక్షపండ్ల సారాయి

ద్రొ

ద్రొబ్బున్ - వడవేయును

ద్రో

ద్రోహము - నేరము - పాపము

ధ

ధరణి - భూమి
ధర్మంబు - స్వభావము-
న్యాయము - పుణ్యము
ధవళిమ - తెల్పు

ధి

ధిఃకృతప్రణయాతిదీర్ఘవేద
నలు - తా వలచినవారు తన్ను
నిరసింపఁగా వచ్చిన గొప్ప
బాధలు

ధీ

ధీరులు - ధైర్యవంతులు
ధ్వసంబు - పాడు

న

నకనకలు - నన్నఁదనము
నక్కనైచ్యము - అతివిన
యము
నక్కెడు - ఒదిగెడు
నగరు - కోట
నగవై రివింట - ధిక్రధనున్న
నందు
నగుచు - నవ్వుచు
నగుబాటు - హాస్యము
నటనము - వేనిదున్న ట్లగప
డ్చుట
నట్టువపిట్ట - నెమలి
నడ - నడక
నడతెంచు - వచ్చు
నడిన్ - మధ్యను
నడిరేయి - అర్ధరాత్రము

నత్తకాయ - గుల్లతోడ్రాకాకు నీటిపురుగు
నన - పువ్వు
నవలోడి - పువ్వువంటి శరీరము కల యాడుది
నవనవిల్లుడు - చున్నథుడు
వన్ను - నాశరీరమును
వన్నుడిగూరిచి - వన్ను జ్ఞప్తికిదెచ్చుకొనుటకు
నవ్యభవరము - కనికరింపడగిన తుచ్ఛాద
వరకము - శిక్ష విధింపబడిన పాపులుండులోకము - ఘోరము
నరక మెటుగనవి - మనుష్యులకుందెలియక నరకమందున్నవి
నరవరప్రియులు - రాజసకీష్టులు
నఱుద - వింటినారి తగిలించుగాడి
నలి - మిక్కిలి
నలువ - బ్రహ్మ
నలువందు - ఒప్పు
నలువయువిద - సరస్వతి
నల్ల - నెత్తురు
నవకము - మెత్తదనము
నవీన - క్రొత్త
నహి - కాదు

నా

నాఁగ - అనఁగా
నాకునీళ్ళాచారవిడువుడు - నేబతుకనని తెలియుఁడు
నాగరికత - మోటతనములేమి
నాట్యప్రవీణత - ఆటనేర్పు
నాఁకెము - ముద్రింపఁబడిన రాగి లోహముల బిళ్ళ
నాతి - (స్త్రీ)
నాదుర్నిగహధూతము - నా దుష్టకోపమను విశాచము
నావ - సిగ్గు
నాసఁబాలు - నాసటియ్యము
నానాగతులు - అనేకవిధములు
నామము - పేరు
నామకరణము - పేరుపెట్టుకర్మము
నాయకి - వలపుకత్తె
నాయకుఁడు - వలపుకాడు
నాయము - న్యాయము
నాయానసుమ్మా - సన్నఁపు కొన్నట్టుసుమీ
నారికాయల - వింటిత్రాడు శాపిడిచేఁగల్లుకాయల
నారీస్వభావము - (స్త్రీ)నైజము
నాలిముచ్చు - కపటి
నాళ్ళ - దేశముల - వరముల
నావ - ఓడ
నావికుఁడు - ఓడవాఁడు

ని

నింగి - ఆకాశము

నించెడు - నిందించెడు

నిక్కువు - నిజమైన

నిక్కమగుదుఃఖమేలురాణిరో - మనోవికారము కలిగించు చంద్రుఁడా!

నిగమము - వేదము

నిగుడు - నిక్కు - చెలఁగు

నిచ్చయంబు - నిశ్చయము

నిచ్చలవు - కదలని

నిచ్చలు - ఎల్లప్పుడు

నిజమాటి - నిజము పల్కు - వాఁడు

నిడు - దీర్ఘమైన

నిత్యుండు - దేవుఁడు

నిద్దముగా - నుకుమారముగా - సుసువుగా

నివుణుఁడు - నేర్పరి

నిబ్బద్ది - నిజము

నిమిత్తము - కారణము

నియతి - ఆజ్ఞ

నియమింపఁడయ్యెనేని - కాసింపకున్నయెడల నెంత కాగుండును

నిరపరాధితనము - నేరములేమి

నిరపరాధిత్వము - తప్పులేమి

నిరపరాధుల - నేరములేనివారల

నిరసించు - తిరస్కరించు

నిరాకరించు - అనాదరణము చేయు

నిరుపమముగ - సాటిలేవట్టుగా

నిరూఢిగ - నిశ్చయముగా

నిరూపించవలయు - కనుపర్చవలయు

నిరూపింపఁబడుచు - నిర్ణయింపబడుచు

నిర్ణయము - వూనిక

నిర్భాగ్యవేళ - దారిద్ర్యదశ

నిర్భీతి - వెఱపులేమి

నిర్మించి - కట్టి

నిర్వహింతు - నెరవేర్తు - నిల్వగొందు

నిర్వృత్తి - సుఖము

నివేదనములు - సమర్పణములు

నివ్వెఱ - ఆశ్చర్యము - భ్రాంతి

నిశ్రేణి - నిచ్చెన

నిశ్శంక - సంశయములేదు

నిశ్శబ్దపదము - చప్పుడు లేనియడుగు

నిషిద్ధమైన - తగని - తగన

నిష్కృతి - విడుదల

నిహతమై - అణఁచబడి

నీ

నీరడఁగియుడఁగిపోవుదురు –
నీకంటె లొంగిలొంగి నశించెదరు
నీచంబు – నులభము
నీచప్రవాహచయ – తుచ్ఛాన
సమూహాధీనత
నీచపోషణములు – క్రింది
మెట్టులు
నీటఁగల్పెడవు – పాడుచేసెదవు
నీవావసమగుగుడి – జీవా
లయమువలెఁ బవిత్రమగు నీశరీ
రమును
నీరసులు – బలములేనివారు
నీరాటములు – జలక్రీడలు
నీర్వట్టు – దప్పికొని
నీరుట – చచ్చుట

ను

నుడులు – మాటలు
నునువు – లోపములేమి
నున్ని – గొట్టెబొచ్చు
నుళ్ళు – మాటలు

నూ

నూఁగు – లేత
నూత్నాచారము – క్రొత్త
నడిక
నూలొక్కను – పొందిన

నృ

నృపదండము – రాజుచేనుండు
శాసనచిహ్నము
నృపమౌళి – రాజకిరీటము
నృపులార – రాజులార

నె

నెఱొక్కని – ఱండి
నెఱొక్కలుపపు – చేయవు
నెగడి – వ్యాపించి
నెగులు – నొప్పి
నెచ్చెలి – స్నేహితుఁడు
నెట్టింపఁబడి – వెడఁబగొట్టఁబడి
నెట్టుకొనకు – ప్రయత్నించకు
నెత్తావి – సువాసన
నెనరు – దయ
నెపంబు – మిష
నెముకుట – వెదకుట
నెమ్మి – ప్రేమ
నెమ్మిలను – ఎముకలను
నెరుపఁబడిరి – చేయఁబడిరి
నెర్వి – ఒకానొకపట్టణము
నెఱి – ఎక్కువైన
నెఱుఁగు – వ్యాపించు – పెట్టు
కొను – చేయు
నెఱి – వలెను
నెఱులు – తలవెండ్రుకలు

నెల - చంద్రుడు
నెలకొందువు - ఉందువు
నెలవు - - ఉన్కి-పట్టు

నే

నేనేనేను - నాకుఁ బ్రేమ
నాయంఁ తప్ప మఱెవ్వరి యొడనేము
నేమము - నియమము
నేరము మోమునెదుర్చుటకా- జనులొనర్చు కీడు న్వారించుటకా
నేలవుర్వా - లోకమును ధ్వంసము చేయువాఁడా

నై

నైచ్యము - కొంఁదెవుఁదనము
నైజముగ - సహజముగా

నొ

నొగులు - నొప్పి
నొడవిన - చెప్పిన
నొనళ్ళను - నుదుళ్ళను

నో

నోము - వ్రతము

న్వా

న్యాయభోగము- న్యాయముగా ననుభవింపఁదగిన భోగము
న్యాయవాది- తగవుతీర్పునకు వాదించువాఁడు
న్యాయాధిపతి- తగవరి
న్యాయాలన్యము - న్యాయస్థాన మునందు తీర్పాలన్య మగుట

ప

పంగమారి- న్వంద్వసంకటము
పంగఱు- నిర్భయముగా
పంగలు- శాఖలు
పంట- లాభము- ప్రయోజనము- సంవత్సరము
పంటవలంతి- భూమి
పండితుఁడు- నేర్పరి- విద్వాంసుఁడు
పండ్లిగిల్చెడు- చచ్చునపుడు డంతములు బైలుపడునట్లు చేయు
పండెను- నిదురించెను
పంద- పిఱికి
పక్కి- పక్షి
పక్షపాతము- ఒకపై పవలం బించుట
పగ- శత్రుత్వము- శత్రుత్వము
పగతు- శత్రువుని
పగతురు- శత్రువులు
పగఱ- శత్రువుల
పగిది- తీరు
పచ్చవిల్తుని- మన్మథుని
పజల- జనుల

పజ్జకె- చెంతకే
పటిమ- శక్తి
పట్టి- బిడ్డ- బిడ్డడు
పట్టు- తేనెపట్టు- నివాసస్థానము
పఠింప- చదువ
పడఁతి- పడఁతుక- స్త్రీ
పడక- శ్రమపడక
పడకుండెడు- కిట్టకుండెడు
పడగ- జెండా
పడసిన- పొందిన
పడచు- కన్నియ
పతితుఁడు- గొప్పస్థితినుండి పడినవాఁడు
పతివ్రతాత్వంబు- పెనిమిటిన్దప్ప నితరునిచ్చగించని వ్రతము
పత్తెచ్చుట- అగపడుట
పదంపడి- మఱియు
పదపడి- మఱియు
పదనుఁ- వాఁడి
పదము- శబ్దము- అడుగు
పద్దున- పూన్కితో
పద్మబాంధవు- సూర్యుని
పనికిరావు- కార్యమునకుఁజాలవు
పనిపడనంతకు- అక్కరకలుగనంతవాఁక
పనివడి- మిక్కిలి
పనివాండ్రవలె- పనిచేయుటకుఁ బూనుకొన్న వారితీరున
పనుపడనప్పు- పనికిరానిసమయమున
పన్నికము- సృష్టి
పన్నిదము- పండెము
పన్నించుంట - కల్పించుచుంట
పబులకు- పరిభవులకు
పబ్బలి-నీటియొడ్డునఁబుట్టునొక చెట్టు
పరఁగుట-బహిర్భూమికి పోవుట
పరము- జీవాముపిడిచినపిదప జీవుఁడుండు లోకము
పరికించితి- కనిపెట్టితి
పరికొనేనియు-చూచినయెడల
పరస్పరము- ఒకరినొకరు
పరిగణింపఁబడు- ఎన్నఁబడు
పరిగియు- చిక్కుచేప
పరిణయమ్ము- పెండ్లి
పరిపూర్ణత- నిర్వాణము
పరిపూర్ణురాలవు- లోపములేని దానవు
పరిమళము- సువాసన
పరిమార్చవలయు- చంపవలయు
పరిశీలింపఁబడవు- బాగుగ నాలోచింపఁబడవు

పరిసిన- చెడిన
పరువడి- మిక్కిలి
పరుసమైన వ్రాయి- పరుషాక్షరము
పర్యాయములు- సార్లు
పర్వతశిఖరము- కొండతల
పఱచుట- వ్యాపించుట- పరుగిడుట
పలుకుట- ముఖముపైకిఁ దెలుపుట
పలుదెఱలు- పెదవులు
పలువుర- అనేకుల
పల్కులు- దైవసోత్రములు- మాటలు
పల్లటిల్లోను- పావుర మెగరుట
పల్లవి- పాటయొక్కతొలి భాగము
పశువులు- అజాసులు- నాల్గు కాళ్ళు తోఁకగలజంతువులు
పన- బలము- చవి
పసరముల- పశువుల
పసాదము- ప్రసాదము
పసిండి- బంగారు
పస్తుపడిన- తిండిదొరకకున్న

పా

పాంపను- నీజారునిశత్రువగు నొకభూనుఁడు
పాతపరిచయము- చిరకాలము నుండియున్నయలవాటు
పాటనము- శక్తి
పాటు- అవస్థ- శ్రమ
పాటుపడు- పనిచేయు
పాటుమానిసి- కాయకష్టమున బ్రతుకువాఁడు
పాడుచున్నగోళములు- జీవదుందుభులు
పాడుపాత్ర- పనికిమాలినవస్తు
పాతకము- పాపము
పాతరలు- నాట్యమాడుస్త్రీలు
పాతివ్రత్యము- పెండ్లాడిన వానిందప్పనితఱినింగూడకుండు వ్రతము
పాదిరిల- పాటలీపృక్షముల
పాదుకొనియె- నాటుకొనియె
పాదుకొలిపె- పుట్టించె
పానము- ప్రాణము- ప్రాణగుట
పాయము- యోపనము
పారిజాతము- ఒకపూలమొక్క
పార్వతి- పాతివ్రత్యదేవత
పార్శ్వము- ప్రక్క
పాఱుట- రణరంగమునుండిభయపడివడిగెత్తుట
పాఱుపోము- చంచలసుఖము
పాలిన- కాంతిచెడివెల్లనైన
పాళము- విధము- అనుకూల్యము
పావన- పవిత్రమైన
పాశంబు- కట్టుత్రాడు
పాషాణము- రాయి

పి

పిండు-సమూహము
పితావుత్రవిద్వేషకారణ - తండ్రికింగొడుకునకున్వైరముపుట్టించుహేతువ
పితురుపై -తండ్రియందు
పిత్తజ్వరము-పైత్యమునఁబుట్టుజ్వరము
పిన్నవయసురకము-పడుచువారు
పిఱుఁదు-తగ్గిన
పిలిచితే-పిలిచితివా
పిలుకుమారి-నశించి-చచ్చి
పిల్లలాకారండు-లొట్టియను
సూదిబిలమునజొప్పించునట్లువచ్చుట
యసాధ్యంబగు-ఈరెండును స్త్రీ స్తుతివాక్యములు
పిల్లికన్నురతనము-పైదూర్యము
పిసినారి-లుబ్ధి
పిసినిగొట్టు-లుబ్ధి

పీ

పీఁకులాట-శ్రమము

పు

పుడమింతాలుపుమిన్న-శ్రేష్ఠభూపతి-శ్రేష్ఠపర్వతము
పుడమి-భూమి
పుడుకుచు-అంటుచు
పుణెము-పుణ్యము
పుణ్యయము-పుణ్యము
పుణ్యెపుంగాన-ధర్మారణ్యము
పురి-పట్టణము-నెమలిపించెము
పురుడు-సాటి
పులుఁగు-పక్షి
పువ్వార-చేపలదవుడలచెంత త్రవేలాడునొక

పూ

పూజ్య-మన్నింపదగిన
పూన్కి-లకు-ప్రయత్నములకు
పూర్ణముగ-వెలితిలేకుండునట్లు
పూర్వపు-ముందటి
పూవుబోఁడి-స్త్రీ

పె

పెంపతి-గొప్పచెడి
పెంపారుచుండ్రు-వృద్ధిపొందెదరుగాక
పెంపు-కీర్తి-అభివృద్ధి
పెకుకి-మార్లు-పలుసార్లు
పెచ్చు-అధికము
పెచ్చుగ-అధికముగా
పెట్టు-ఈవి-దెబ్బ-పూనిక
పెదఁబడి-గుటితప్పి

పెద్దతనము - ముసలితనము
పెన్ - పెద్ద
పెనఁగొనియెో - మెలివడియెో
పెను - పెద్ద
పెనుచు - రక్షించు
పెనుచుట - పెంచుట
పెనువడ - వృద్ధిపొందఁగా
పెన్మందు - మహౌషధి
పెర - ఇతరము - ఇతరవస్తువు యొక్క
పెరయు - వ్యాపించఁగా
పెరిమ - ప్రేమ
పెలుచు - అస్థిరమైన - విఱె గెడున్స్వభావముగల

పై

పేద - హీనురాలు - దరిద్రుఁడు జ్ఞానహీనుఁడు - దుఃఖి
పేదలై - తక్కువవిల్వకలవై
పేరు - కీర్తి - ఘోరము - నామము
పేరుచు - అతిశయించు - ఒక దానిపై నొకటి పెట్టు
పేరేదిన - కీర్తి కెక్కిన

పై

పై - తరువాత
పైకొను - ఎదిరించు - కలుగు - తెచ్చుకొను
పైడి - బంగారు
పైరు - చేను
పైవానిచూపులనుండి - సుఖపడఁజాచుట - ఇతరులుపొందు భోగము తాననుభవించునట్లను కొంట

పొ

పొంగించు - ఉడికించు
పొంగు - సంతోషించు
పొంత - దారి
పొక్కు - దుఃఖము
పొగరు - గర్వము
పొగలు - విచారము - దుఃఖము
పొడగంటివే - చూచితివే - వేమఱుఁజూచితిని
పొడఁగాంచు - చూచు
పొడమించు - పుట్టించు
పొడము - పుట్టు
పొడచు - ప్రసరింపఁజేయు - ఉదయించు
పొత్తము - పుస్తకము

పొదువఁబడిన - పట్టుకొనబడిన
పొదుపు - మితవ్యయము
పొనరుచు - చేయుచు -
ఒప్పుచు
పొరయ - పొంద
పొరపోవఁజాలదు - పొరపాటు
కానేరదు
పొరింబొరి - మాటిమాటికి
పొర్లిక - ప్రవాహము
పొలతిఁ - పొలంతుక - స్త్రీ
పొలపు-సొగసు
పొలయ - చావ
పొలయలుక - ప్రణయకోపము
పొలయించు - చెఱచు
పొలసె - నశించె
పొలివోపు-నశించు
పొలుపారు- ప్రకాశించు
పొల్పారు- ప్రకాశించు
పొల్పుమీరు- ప్రకాశించు
పొసంగు- ఒప్పు- కుదురును

పో

పో - కడా
పోదివిరి- పోవుటకొఱకత్నించిరి
పోఁక- నాశము- వెల్కులి
పోకడలు- నడతలు
పోకిరి- వ్యభిచారి- దుష్టు
పోకిరితనము- లంజెతికము
పోటున- నీరుపొంగునపుడు
పోతరము- గర్వము
పోడిమి- సొగసు
పోరుతంత్రములు- యుద్ధో
పాయములు
పోరితి- యుద్ధముచేసితివి

ప్రా

ప్రారులు- పురజనులు

ప్ర

ప్రకాశము- కాంతి
ప్రకృతి- పంచభూతతత్వము-
స్వభావము- జగత్తునిర్మించు
దేవత
ప్రకృతిగుణముల రెండువ
పథము- స్వభావగుణములలో
మొదటిదగు తెల్విగాక
రెండవదగు మఱపు
ప్రక్కఁకుఁదవ్వుట- వ్యభిచ
రించుట
ప్రచురము- వెల్లడి
ప్రచ్ఛన్నశిల- మిక్కిలియఱిగి
పోయినరాయి
ప్రణతులు- నమస్కారములు
ప్రణయబిందువు- హితము
చేయుబొట్టు
ప్రణామములు- దండములు

ప్రణుతింప్రతె- కొనియాడుదురె
ప్రతిగ- మాఱుగా
ప్రతిఘటించునేని- ప్రతికూలించినయెడల
ప్రతి తీయించుట- అచ్చు తీయించుట
ప్రతిదివస జీవితము- ఎల్లదినము వందలి బ్రతుకు
ప్రతిదుష్ట వివరము- ఎల్లచెడ్డ వందు
ప్రతిపదార్థము- ఎల్లవస్తువు
ప్రతిఫలములు- మాఱులాభములు
ప్రతిబంధము- అడ్డు
ప్రతివాదులు- విరోధులు
ప్రతిష్ఠ- కీర్తి
ప్రతీక్ష- ఎదురుచూచుట
ప్రత్యక్ష దేవతవు- కనులకగపడు వేల్పువు
ప్రత్యక్షరము- ఎల్లయక్షరము
ప్రత్యేకము- వేర్వేఱుగా
ప్రధానము- పెండ్లినిర్ణయించు కొనుట- ముఖ్యము
ప్రబలు- వృద్ధిపొందు
ప్రభాతము- ప్రొద్దుపొడుచువేళ
ప్రభువుచేత-భిస్తుచేసినమేలు
ప్రభుత- దొరతనము
ప్రమాణము- ఒట్టు
ప్రయాసకరము- బాధపర్చెడు నది
ప్రయోజనములు -కార్యములు
ప్రవర్తింపబడె - నడుపబడె
ప్రశస్తామిత - శ్రేష్ఠమైనట్టియు హద్దులేనట్టియు
ప్రస్తుతి - పొగడ్త
ప్రస్ఫుట - స్పష్టమైన

ప్రా

ప్రాచదువులకొసల - ఉపనిషత్తుల
ప్రాచీనవృక్షదృప్త శిఖరముల- తూర్వనందలి చెట్ల క్రొవ్విన తుడల
ప్రాజ్ఞత - ఎక్కువతెల్వి
ప్రాజ్ఞుల - తెలిసినవారల
ప్రాణగొడ్డమ్ములు - ప్రాణహింసచేయునవి
ప్రాణోత్క్రమణవేళ-ప్రాణము పోయినతక్షణము
ప్రావు - రక్షణము
ప్రామదు - బాధింపదు
ప్రాయము - యౌవనము
ప్రాయశ్చిత్తము - పాపమపోగొట్టుకొనుటకుఁ జేయుకర్మము
ప్రారంభమొనరించు - మొదలిడు
ప్రార్థించు - కోరు

ప్రాల్మాలి-సోమరితనముపొంది

ప్రి

ప్రియముగ - ఇంపుగ
ప్రియుఁడు - మిత్రుండు-
మగఁడు

ప్రే

ప్రేముడి - ప్రేమ
ప్రేఁణ - పూరికొల్పుట

ప్రొ

ప్రొద్దు - సూర్యుఁడు
ప్రొద్దువాల్పు - సూర్యుఁడు

ప్రో

ప్రోత్సాహపర్చు- ప్రేరేపించు

ఫ

ఫక్కి-- రీతి

బ

బంగరుపూసినట్టికీడు- ధనవంతు
లగుపాపులు
బంగారుమలవంత- ఐశ్వర్యరూప
మునునున్న దుఃఖము
బంటింపక- మిక్కిలియలక్ష్య
ముగా
బండ- తాయి
బంతి- వరుస
బందాలు- చెఱబడ్డవారు
బంది- చెఱ
బందిగము- చెఱ
బందుగుల- బంధువుల
బక్కచిక్కిన- మిక్కిలి
కృశించిన
బటువు- పెద్ద
బట్ట- వస్త్రము
బడలఁడ- శ్రమపడ
బత్తి- భక్తి
బదులుపల్కఁడేని- ప్రత్యుత్తర
మిచ్చినయెడల
బధిరులు- చెవిటివారు
బమ్మ- చతుర్ముఖబ్రహ్మ
బయలు - ఆకాశము
బరి - దొంగ
బరిపోవు - పోఁగొట్టుకొను
బల్ - గొప్ప
బలంగంబు- జ్ఞాతిబంధునమూ
హము
బలిమి - శక్తి
బలు - గొప్ప
బలెన్ - తీరున
బల్మి - బలవంతము
బవిసి - గౌరవము

బా

బాఁకా - సుషిరవాద్యవిశే
షము
బాగెంబు - అదృష్టము
బాద - బాధ

బావురే - భళీ
బారి - అధీనత
బాళి - వలపు - విచారము
బాష్పములో - కన్నీళ్ళు
బాస - ఒట్టు - పల్కు -
బాహాటము - వెల్లడి

బి

బిట్టు - మిక్కిలి
బిరుసు - కఠినము

బీ

బీజము - విత్తనము

బు

బుగ్గినంటవలయు - నేలపాల్గా
వలయు - నశించవలయు
బుజ్జగించిన - లాలనముచేయఁ
బడిన
బుడుత - పిల్లకాయ - శేత
బుడుతనెలతాల్పు - శివుఁడు
బువీ - భూమి
బువ్వ - అన్నము

బూ

బూతిము - ప్రాణి
బూమెల - మాయల

బె

బెంగి - (భృంగి) శివభటుఁడు
బెగడింప - భయపెట్టుటకు
బెట్టిదంపు - భయంకరమైన
బెడఁగు - అధికమైన - సొగసు
బెడిదంపు - బెడిదమా -
భయంకరమైన - కఠినమైన
బెడిగుఁడు - క్రూరుఁడు - భీక
రుఁడు
బెత్త - మీఱలవాఁడు

బొ

బొండ - చేతులకుఁదగల్చు
సంకెలు
బొంది - దేహము
బొజ్జ - కడుపు
బొబ్బ - అఱువు
బొమముడి - కోపము
బొమిడికల - కిరీటముల

బో

బోగముల - భోగముల
బోధ - ఎఱుక

బ్రి

బ్రితుకు - సంసారము
బ్రిహ్మవిద్య - ఆత్మజ్ఞానము

భ

భక్షించఁగ - తినఁగ
భటులు - కాల్బంటులు
భరము - భారము

భర్త- పోషింపదగినవాడు- మగండు

భల్లూకము- ఎల్లుబంటి

భా

భాగంబు- వైపు

భాగ్యము- అదృష్టము

భార్తి- తీరువ

భానుని- సూర్యుని

భామల- స్త్రీల

భావింప- తలంప

భీ

భీకరము- భయంకరము

భీముడు- మనుష్యులందఱిలో బలశాలి

భీరులు- పిఱికివారు

భు

భుజనరంగము- లోకమనునాట్యశాల

భూ

భూకందుకము- భూగోళము

భూతసామాన్యములలములు- సమస్త జీవుల శరీరమౌలిన్యములు

భూపతి- రాజు

భూవిప్రభులు- రాజులు

భూషింప- కైసేయ

భే

భేదము- తారతమ్యము

భేదింప- చించిపెండాడ

భో

భోక్త- తినువాడు

భ్ర

భ్రమము- తిరుగుడు

భ్రష్టస్త్రీలు- చెఱుపబడినస్త్రీ

భ్రా

భ్రాంతి- భ్రమ

మ

మండలము- శత్రుసైన్యము

ముందుపొద్దు ముద్దులకు- చుట్టుకుపెండ్లాడకులకు

మంతనము- రహస్యము

మంతిరి- మంత్రి

మందట- సమీపము

మందదృష్టులు- చూపుతగ్గినవారు

మందలింపు- చీవాట్లుపెట్టుట

మంచుకనులదాని- మదిరాక్షి యొక్క-

మకిల- నల్లని- మాలిన్యము

మకుటము- కిరీటము

మక్కువ- స్నేహము

మగటిమి- శౌర్యము

మగఁడు - జోడు - పెనిమిటి
మగరాల - వజ్రాల
మగవాని - శూరుని
మగువ - స్త్రీ
మచ్చరము - ఓర్వలేమి
మచ్చరులకు - ద్వేషులకు
మచ్చిక - ఆసక్తి
మచ్చు - తీరు
మచ్చికంటి - చేకులవంటి కన్నులుకలయాఁడుది
మట్టును - పఱుకు
మట్టువఱిచిన - తగ్గించినయొడల
మట్టుమీఱి - హద్దుదాటి
మడియింప - చంప
మతిమంతుఁడు - తెల్వికలవాఁడు
మత్తిల్లి - మదించి
మదము - గర్వము
మది - మనస్సు
మద్యము - కల్లు
మనఃక్షోభకర్త - మనస్సునందుఁ దగులుకొన్నవాఁడా
మనదు - కావురముచేయదు
మనికట్టు - ముంజేతిపైనున్న మొదటిభాగము
మనికి - బ్రతుకు
మను - చిరకారముండు
మనుచు - భావించు - బ్రతికించు
మనుజుల - మనుష్యుల
మనెడు - బ్రతికెడు - మన్నెడు - ఉండెడు
మనోజభ్రాంతివిచార్తల్ - స్వసంకల్పమే శరీరముగాఁగలవారు
మన్ని - బ్రతుకు
మన్ను - చిరకాలముండు - భూమి
మబ్బు - మేఘము
మయి - శరీరముతో
మరగ - ప్రేమింప
మరగాలు - కాలుపకుబదులుగాఁ దగుల్చుకొన్నకొయ్యకాలు
మరణము - చావు
మరుకమ్మ - వలువజాబు
మరుని - మన్మథుని
మరులు - మోహము
మర్త్యకాలము - మనుష్య జీవితము
మర్త్యకృత - మీమనుష్యాను గ్రహమా
మర్త్యజాతి - మనుష్యసంఘము
మర్త్యప్రకృతి - చచ్చెడు స్వభావము
మఱుక - మచ్చు
మఱి - అధికమైన - వెండియు

మఱుగిడు-కప్పు
మఱుగుజ్జు- మిక్కిలి పొట్టివాడు
మసి- సిరా
మహిత- గొప్ప

మా

మాడ్కి- తీరు
మాత్రి- పరిమాణము
మాత్సర్యము-ఓర్వలేమి
మాదిరి-సాటి
మానక-తప్పక
మానవనీతి- మనుష్యులకుండఁ దగినధర్మము
మానికము - మాణిక్యము
మానికె - మాణిక్యము
మానిసి - మనుష్యుఁడు
మానుగ - ఒప్పుగ
మాన్యము - పన్ను లేకనుభవించుకొనునట్లుననొసఁగుగ నీఁబడిన భూమి
మావు - రాత్రి
మాయము - కానరాకుంట
మాయుఁడు - భళిరా
మారుతము - గాలి
మార్కొనుట- ఎదుర్కొనుట- ఎదుర్కొనుట- మీఁదు ముఖములు వేమముకైతగుల్చుకున్న కాగితపు మొగములు
మార్గశీర్షము - ముదిరిన శీతకాలము
మాఱువెలివున - ఇతరమార్గమున
మాలినావు - మానినావు
మాలెమంతము - మాల్యవంతము (ఒకపర్వతము)

మి

మించఁగ - ఒప్పఁగ
మిట్టల - ఎత్తైనప్రదేశములు
మిత్తి - చావు
మిత్తిగొంగ - శివుఁడు
మినుకులు - కిరణములు
మినుచక్కిన్ - ఆకాశము
మినువెల్లు - ఆకాశపుకాంతి
మిన్ను - ఆకాశము
మిట్టు - ఎత్తైనస్థానము
మిరుల - మిక్కిలి -మిగుల

మీ

మీఁదుమిక్కిలి - అత్యధిక ముగా
మీఱు - అతిశయించు
మీలు - చేపలు

ము

ముందు - మొదట

ముక్కంటి - శివుని
ముక్కడలు - మూర్ఖులు
ముగియు - అంతమగు
ముచ్చివసిడి - కల్లబంగారు - మాయబంగారు
ముచ్చిలించెడు - దొంగిలించెడు
ముత్తి - మోక్షము - నిర్వాణము
ముదము - సంతోషము
ముది - ముసలి
ముదురుతెంపి - సయసుమళ్ళిన ముండమోపి
ముద్దులగుమ్మ - ప్రియురాలు
ముద్దులాడి - సొగసైన స్త్రీ
ముద్ర - గుర్తు
ముద్రింపఁబడిన - తల్లికడుపునఁ బొడమిన
ముని - జితేంద్రియుఁడు
మునిపండ్లు - పుట్టుకతోనే యున్న దంతములు
మునిమాపున - ఋషివేషముతో
మున్నీటి - సముద్రపు
ముమ్మరమగు - అత్యధికమైన
మురిపెపు - కులుకునడల
మురియుచు - కులుకుచు
ములికి - బాణము
ములుచలు - మూర్ఖులు
ముల్లె - ధనపుమూట
ముసుంగు - చాటు
ముసురుమూతి - కోపవికారము గలమొగము

మూ

మూలము - కారణము - ముఖ్యము
మూర్ఛన - సప్తస్వరారోహణావరోహణక్రమము
మూర్తి - ఆకారము

మృ

మృతమానుపుల - చచ్చినమనుష్యుల
మృతి - మృత్యుదేవత - చావు
మృత్యులైన - చచ్చినవారలైన
మృత్యువు - చావునేల్పు

మె

మెండు - అధికము
మెండుకొన్న - అతిశయించిన
మెగముల - మృగముల
మెత్త - శయ్య
మెయి - తీరు - దేహముతో
మెఱుఁగుల - ఆధిక్యముల
మెలఁగుచు - తిరుగుచు
మెతఁతల - స్త్రీల

మే

మేకొను - ఉత్సహించు
మేటి - ఎక్కువ
మేనిపై - ఒడలిమీద
మేలి - శ్రేష్ఠమైన
మేలు - శ్రేష్ఠమైన - శుభము
మేలుబంటి - శ్రేష్ఠుడైన

మై

మై - తో - శరీరము - చేతను
మైకము - మత్తు
మైకొల్పు - చేయు

మొ

మొక్కలుడు - కఠినుడు - మూర్ఖుడు
మొగంబుమొత్తించు - అనవ్యాముకలిగించు
మొగడు - ముడుచుకొనిపోవు
మొగలు - మొగ్గలు
మొగి - ముందుగా
మొగిలి - మేఘము
మొద్దుగ - వెల్లిక
మొద్దువేల్పు - అన్నిజంతువులనొద్దులుగాచేయుదేవతా
మొనల - సేనల - సమూహముల - కొనల
మొనసి - పనివడి
మొయిళులకు - మేఘములకు
మొరటుల - వినయములేని వారల
మొరయు - ధ్వనిచేయు
మొరసెనేని - ధ్వనిచేసినయెడల
మొలనూలు - ఒడ్డాణము
మొలకనగులు - చిఱునవ్వులు
మొల్ల - మల్లెపూవు
మొల్లపు - ఆధికమైన

మో

మోటబాన - పేతముకట్టి నీళ్లుతోడెడుకడవ
మోమోటము - దాక్షిణ్యము
మోదమ్ము - సంతోషము
మోళ్ళు - మొరళ్ళు
మోవి - పెదవి
మోస - మోసము
మోహధూమము - మూర్ఛయనుపొగ

మ్ల

మ్లానము - ఊటఱిగొనుట
మ్లాని - జితేంద్రియుడు
మ్లాళి - కిరీటము

మ్ర

మ్రందు - చచ్చు

మ్రా

మ్రాంకు - చెట్టు

మ్రి

మ్రిక్కడి- కూరిమైన- నీచులగు

య

యజమానుఁడు- అధికారి

యజ్ఞ వేదిక- యాగము చేయుతిన్నె

యథార్థత- నిజము- నిష్కపట్యము

యా

యాచకులు- బిచ్చగాండ్రు

యాచించు- అడుగఁగొను

యు

యుగము- లక్షలకొలఁది సంవత్స రముల పరిమితిగల కాలము

యుతము- కూడినది

యో

యోగ్యత- మంచిగుణము- ప్రావీణ్యము

యోగ్యులు- మంచివారు

యోజన- ఆలోచనము

యోధునకు- యుద్ధమొనరించు వానికి

యోద్ధ- యుద్ధముచేయువానికి

ర

రంగము- నాట్యస్థానము

రంభ- ఒకవేల్పుసాని అచ్చర

రకము- దినుసు

రక్కసి- రాక్షసి

రక్కసనచెవులు- మూర్ఖు వీనులు

రక్తులు- పాటలో హాయినిచ్చు సంగతులు

రఘుండు- రఘుమహారాజు

రఘులు- రఘువంశరాజులు

రచియించె- అల్లెను

రచ్చ- రహస్యముకాని స్థావ

రతనము- రత్నము

రభసమున- ఉల్లాసమున

రమ్యదశ- సొగసైనకాంతి- అందమైనయవస్థ

రమ్యము- సొగసైన

రయము- వేగము

రహి- తీరు

రా

రాగము- ఆసక్తి- రంజకస్వర సందర్భము

రాఘవు- రాఘవు

రాచరుసి- రాజర్షి

రాజఘాతుక - రాజులంజంపు
స్వభావముకలవాఁడా
రాజిలి - ప్రకాశించి
రాయసము - రాజగర్వము
రాష్ట్రము - ఇరువదిలేక
ముప్పది గ్రామములుగల
దేశము

రి

రిక్క - సత్కీర్తిము
రిత్త - వ్యర్థము - నిష్కారణము

రీ

రీతి - విధము

రు

రుచ్యము - చవిగల

రే

రే - రాత్రి
రేదొర - చంద్రుఁడు
రేయిచేదుచెమ్మ - రాత్రిసం
బంధమగు వినవుతడి

రో

రొంపి - బురద
రొద - ధ్వని

రో

రోఁత - అసహ్యమగు - వీవ
రోజుచుండె - నిట్టూర్పువుచ్చు
చుండె
రోము - ఇటలీదేశపు ముఖ్యపట్ట
ణము
రోయుచుండ్రు - వెదకుచుండ్రు

ల

లవ్వ - నింద

లా

లా - రాయి

లే

లేఁడు - రాజు
లంగరు - ఓడనిల్చుటకై
నీటియడుగున బిగియవేసెడు
నాఁగేలువంటి యినుపవనిముట్టు

ల

లక్ష్యము - దృష్టాంతము - ఆద
రము
లగ్నము - మేషాదిరాశ్యు
దయము
లచ్చన నతుతుగ్గులు - లక్ష్మణ
శతుఘ్నులు
లచ్చి - లక్ష్మి
లతుక - లక్కరంగు
లపితము - పల్కి
లభించిన - దొరకిన

లయ- భూతాంతరాళవర్తి
కాలము
లలన-(స్త్రీ)
లవమైన- ఏమాత్రమైన-
కొంచెమును

లా

లాంఛనము- గుఱుతు
లాతి- వరుని
లాగఁబడెద రొక్క-లాగందఱు
స్పృసనరసనస్న వస్తుసమితి చేత
-అందటి కిస్సమావాన గుణ
మంటకమానదు
లాగు-రీతి
లావణు. సీరసిల్లిన
లావు- బలము

లె

లెంక- దాసుఁడు
లెస్స- శ్రేష్ఠమైన-మేలు

లే

లేఁగాను- సన్నసిడుము
లేఁబ్రొద్దు- బాలసూర్యుఁడు
లేక- అటుగాక- పోనీ
లేకీఁబడు-లేకిపలెఁదీయఁబడు
లేచె- ఎదిరించె
లేము- (స్త్రీ)
లేమి- పేదతీకము- అభావము
లేము- మిక్కిలికొంచెము

లో

లొజ్జగ- తక్కువుగా

లో

లోఁగలనరు- ఆత్మను
లోఁగి- లోఁబడి
లోఁగొనుట - వశపర్చుకొనుట
లోఁగ్లె- లోపముతో
లోపరహితుఁడు- కొఱతలేని
వాఁడు

వ

వంక- వీలు
వంగడంబు- కులము
వంగుమోఁకాళ్ళు-
ప్రణామములు
వంచకుఁడు- మోసకాడు
వంచన-మోసము
వంత- శోకము-
పశ్చాత్తాపము
వందనము- మ్రొక్కు-
వక్త- మాటకారి
వక్రముగ- వంకరగా
వగ- దుఃఖము- వగ- రీతి
వగచు- దుఃఖించు
వగవు- దుఃఖము-
పశ్చాత్తాపము
వడువున- రీతిచే

వదంతి - లోకపవాదము
వదాన్యత - ఈవి
వధ - చంపుట
వపట - దుఃఖము
వపను - దుఃఖించు
వయను - యౌవనము
వలలు - వృద్ధిపొందు - జయ
ముందు
వలదు వలదు - వద్దువద్దు
వలను - ఉపాయము
వలనగు - ఒప్పు - మోహము
వలపు - వాసన
వలయు - కోరదగిన
వలరాజు - మన్మథుండు
వలవంత - శోకము
వలిపె - సన్నని
వలిమల - వలిమిడిమల - హిమా
లయ పర్వతము
వలుద - పెద్ద
వల్వ - వస్త్రము
వశమొనర్చి - స్వాధీనపర్చి
వహించిన - పొందిన - మోసిన

వా

వా - నోరు
వాడి - చుఱుకు
వాలొనంగ - పల్కగ
వాక్రుచ్చి - చెప్పి
వాగు - వీఱు
వాగ్ఘరి - మాటపొర్లు
వాచాలకము - మాటకారి
తనము
వాడుక - అలవాటు -
ఉపయోగము
వాణిజ్యము - వర్తకము
వాతెఱ - పెదవి
వామలోనరించి - భండెము వై
చుకొని
వాని - పడచువాని
వావుమించు - కల్లు
వారాశి - సముద్రము
వారిధి - సముద్రము
వార్నిధి - సముద్రము
వాలకము - వేషము
వాలాయము - తప్పక
వాలు - కత్తి
వాలుగంటి - జవ్వని
వాళి - వాడుక
వావిరి - మిక్కిలి
వాసి - తారతమ్యము
వాస్తవంబుగ - నిజముగ
వాహినీనాథుల - సేనానాయకుల

వి

విందులు - అతిథులు

వికత్థనోద్ధతుఁడు- ఆత్మస్తుతి
చేసికొనువాఁడు

వికారములు- తెవుళ్ళు
వికృత- వికారమైన
వికృతరూప- వికారాకారము
కలవాఁడా

విచారణ- చర్చ
విచ్చేసె- వెడలిపోయె
విజృంభించు - హెచ్చు
విడి - విడబడి
విత - వ్యర్థము
వితంతువు - ముండమోపి
వితము - విధము
వితర్కము - మార్పు
వితాళు - పరవశత్వము
విధాన - విధమున
విత్తబడిన - నారుచల్లఁబడిన
విత్తము - ధనము
విదూషకుఁడు - నవ్వువుట్టించు
నట్లొకరి చెప్పచేతలోఁదిరుగు
వాఁడు
విద్యార్థి- చదువు నేర్చు
కొనువాఁడు
విధాన- విధమున
విధి- అదృష్టము- పాలనపద్ధతి
విధించె- ఏర్పర్చె- శాసించె
విధిగ- తప్పక
వినికి- వినుట- శ్రవణేంద్రి
యము
విన్నఁబరచు- చిన్నపుచ్చు
విన్ననౌ- చిన్నపోయిన
విన్నాణము- అందము
విన్న- ఆకాశము
విపత్తులకు- ఆపదలకు
విపరీతికల్పన- లేనిపోనివన్నిక
విపరీతము- తారుమారు- ఒక
దానికిబదులింకొకటియైన
విభులు- మగలు
విభూషణము- నగ
విమర్శ- విచారణము
వియజ్జ్యోతి- సూర్యుఁడు
విరచనాకౌశలము-
పనిచేయునేర్పు
విరాళి- మోహము- విరహము
విరియఁబుచ్చి- పోఁగొట్టి
విరుద్ధముగ- ప్రతికూలముగ
విలపించెద- ఏడ్చెద
వివరించిన- తెల్పిన
వివిధ- పలుతెఱంగులైన
వివేకము- యుక్తాయుక్త
జ్ఞానము
వివేకతీరము- తెల్వియను నొడ్డు
విశదము- తెల్లము
విశేషముగ- అధికముగా
విశ్రాంతి-ఊరట

విశ్రుతిమేర- వెల్లడిచేయఁబడిన దానిహద్దు
విశ్వసింతు- నమ్మెద
విశ్వాసము- కృతజ్ఞత
విషమత్సరము- క్రూరమైన యోర్వలేమి
విషానుభవము- కష్టానుభవము
విసపుమేతరి- శివుఁడు
విస్తరించు- హెచ్చించు
విహితులారా- మిత్రులారా

వీ

వీనులు- చెవులు
వీపనల- విసనకట్టల
వీసము- పదునాఱవభాగము
వీసరములు- వ్యర్థములు

వృ

వృక్షము - చెట్టు
వృద్ధత - ముసలితనికము
వృద్ధదశ - ముసలితనము
వృద్ధాత్మజుఁడు - ముసలివాని కొడుకు

వె

వెంగలి - వెఱ్ఱి
వెండి - మఱియు - రజత లోహము - తెల్లని
వెండియు - మఱియు
వెంబరులు - అవివేకులు
వెక్కసంబుగ - మిక్కిలి
వెచ్చ - వేఁడి
వెజ్జు - వైద్యుఁడు
వెడవిల్తుచే - మన్మథుఁ చే
వెత - దుఃఖము
వెదచల్లు - వ్యాపింపఁజేయు
వెన్నెలపుల్లు - చకోరపక్షి
వెన్నెలతేని - చంద్రుని
వెరపు - ఉపాయము - తీరు
వెఱఁగు - ఆశ్చర్యము
వెఱపు - భయము
వెట్టిసేఁతల - కల్లును
వెలఁది - స్త్రీ
వెలిచుచ్చుచుండు - లోనికిరానీ యకుండు
వెలియు - మాయు - చెడు
వెలిసిడము - తెల్లఁదెండా
వెల్తిపడవలయు- క్రిందిగాలి విడువవలయు
వెల్లువ- ప్రవాహము
వెస- వేగము

వే

వేండ్రమగు- వేఁడియైన
వేడిగోలు- బతిమాలుట
వేగింపఁబడు- లేపించఁబడు
వేగురు- వేయిమంది
వేగులు- చారులు
వేది- కాచుకొని
వేతు- నిరీక్షింతు

వేదాంతి - జగమబద్ధము
బ్రహ్మమునత్యమనువాఁడు
వేలుపుపెద్ద - బ్రహ్మ
వేలుపులబువ్వ - చంద్రుఁడు
వేలుపులమూఁకపేరిటివెలఁది
మగడు - కుమారస్వామి
వేల్పఁబడి - హోమముచేయఁబడి
వేల్పుతేని - ఇంద్రుని
వేసరి - విసిగి

వై

వైఖరి - తీరు - చేష్ట - కంఠధ్వని
వైచిత్ర్యము - చమత్కారము
వైదేయి - సీత - వైదేహి
వైశము - త్వరగా

వ్య

వ్యధ - దుఃఖము
వ్యయము - వెచ్చము
వ్యవహారకర్త - పనినడిపించు
వాఁడు
వ్యవహారి - పనిశావలసినవాఁడు
వ్యసనము - చెడ్డయలవాటు -
చింత

వ్యా

వ్యాకులము - కలఁత
వ్యాఖ్యానము - శబ్దార్థవివరణము
వ్యాక్రమచేష్ట - పులినడత
వ్యాధి - పీడ
వ్యాయామము - సంచారము

వ్ర

వ్రయ్య - తునక
వ్రయ్యంబడకుంటి - ముక్కలు
కాకుంటిని

వ్రా

వ్రాయి - అక్షరము
వ్రాలు - అక్షరములు

వ్రే

వ్రేఁగు - బరువు

శ

శంక - సందియము
శక్తివిహీనమైన - బలములేని
శస్త్రి - ఆయుధధారి

శా

శాంతము - ఆఁగుఁడి
శాశ్వతము - స్థిరము
శాసనపత్రిక - రాజిచ్చినదాని
క్రైవాసిన నిదర్శనపత్రము
శాసనము - పాలనము - ఆజ్ఞ

శి

శిలాక్షరము - రాతివ్రాఁది
వ్రాయి
శిల్పుల - విద్వాంసుల

శి

శీఘ్రితమవిధుల-త్వరఁగాఁజేయ
నలసినముఖ్యకార్యముల

శు

శుద్ధిసేయఁగబడి - దోష
మూడ్చఁబడి

శూ

శూన్యమానము - ఆపాఢ
మాసము

శో

శోకము - దుఃఖము
శోధ - పరీక్ష

శౌ

శౌర్యము - వీరత్వము

శ్ర

శ్రద్ధ - ఆసక్తి

శ్రా

శ్రాద్ధాశనము-చచ్చినవారినుద్దే
శించిపెట్టుభోజనము
శ్రావ్యము - వినుటకింపైన

శ్రీ

శ్రీ- ఐశ్వర్యము

శ్రు

శ్రుతి- వేదము- పాటసాయు
వడునుతి

స

సంక్షిప్తనైదం- ఇఁకనామొఱ
చాలించెదను
సంగడీ- మిత్రుఁడా
సంగతి- వ్యవహారము
సంఘము- సభ- సమూహము
సంజ-ప్రొద్దుగ్రుంకునసమయము
సంతతి- పిల్లలు
సంతరించు- కలిగించు
సంతసించెద- సంతోషించెద
సందియము- సంశయము
సంద్రము- సముద్రము
సంధి- పొత్తు
సంపాతి- రామాయణమునఁ
బేర్కొన్నగ్రద్ద
సంపుటముల- పుస్తకముల
సంపూర్ణసహజ కాలవిన్యా
సము- స్వభావికముగాఁగాలము
వంచుట
సంపూర్ణుడు- సుగుణములందు
వెల్లలేనివాఁడు
సంభవించె- కలిగె
సంస్తవము- పొగడ్త
సకపటము- మాయతోఁగూడిన
సకలైశ్వర్య- అందఱుసహించుచు
సఖ్యము- చెలిమి
సగపాలు- సంగోరువంతు

నడలెడు-జాతెడు

నడి- చప్పుడు

సతతము- ఎల్లప్పుడు

సతము- శాశ్వతమా

సతి-పతివ్రత- స్త్రీ

సతిగుండము- పేరంటాలినమాధి

సత్కృతి- ఆదరము

సత్తువ- బలము

సత్తెతిష్ఠోద్భవసానను- సతీ-స్త్రీకలుగుచోటు

సత్యము- నిజము

సద్బుద్ధియుత- మంచినినయము

సన్నద్ధము- సిద్ధపడిన

సన్నలు- సంజ్ఞలు

సన్నుతి- పొగడ్త

సమయము- కాలము

సమర్- వికసించుట

సమర్పించు- ఇచ్చు

సమస్తము- అంతయు

సమాధి- శ్మశానము

సమానుభూతి- సమముగానను భవించుట

సమితి- సమూహము

సమ్మోదలీల- సంతోషవిలాసము

సరకు- లక్ష్యము

సరగున- వేగముగా

సరళత - తిన్నదనము

సరస - చెంత

సరసము - వేడుక

సర్వభక్షకత్వము - అన్నియుం దిను స్వభావము

సర్వసాధారణానుభవంబె- జను లందఱనుభవించిన యంశమే

సలాక - కాటుక పెట్టుకొనువుల్ల

సలిపిన - చేసిన

సల్పు - చేయు

సవతి - తోడిపెండ్లాము

సవతులేని - సాటిలేని

సవిత్రుడు - సూర్యుడు

సహచరు - మిత్రుని

సహజము - స్వభావము

సహేతుకముగ- కారణముచెప్పి

సహోదరు - తోడబుట్టినవాని

సా

సాకిరి - సాకి

సాకు - నెపము

సాజంబు - సహజంబు

సాటిదినునుగమి- ఉపమాద్రవ్య సముచ్చయము

సాదుల - మంచివారల

సాధనము- ఉపాయము- సహాయ సంపత్తి

సాధుల - మంచివారల

సాపాటు - భోజనము

సామర్థ్యము - శక్తి

సారెసారె- పలుమారు

సాహానము - సహావానము

సాష్టాంగవందనము - సాగిలిపడి మ్రొక్కుట

సాహాయ్యనుములు పనికిరావు - అవసరముగాఁజేయవలసినసహా యముచేయఁబడకుండును

సాహాయ్యము - తోడు

సి

సిగ్గిడి - లజ్జలేనివాఁడు

సిగ్గుచదువుల - లజ్జాపాఠముల

సిడము - కొండ

సిబ్బితితనము - సిగ్గు

సిరి - ఐశ్వర్యము - శాంతి

సిరిగలాని - ధనవంతుని

సీ

సీ - ఛీఛీ

సీతు - శీతకాలము - పంటలేని కాలము

సీమ - దేశము - ఆంగ్లేయదేశము

సీరాము - శ్రీరాముని

సిరిఁగొనంబడలేదు - లక్ష్యము చేయఁబడలేదు

సు

సుంతలో - క్షణములో

సుఖము - సుఖము

సుఖజన్మార్థంబు - సుఖముగలు గఁజేయఁబుట్టుటకొఱ

సుఖానమముల - సుఖకరములగు

కూర్చుండుపీట మొదలగువస్తు వులు

సుగానము - తీయనిపాట

సుద్దమూ - నిర్మలమూ

సున్న - శూన్యము

సూర్ణాణి - శుభ్రమైన - శాంతి గల ముత్తెము

సుమిత్ర - సుమిత్ర - దశరథ మహారాజుభార్య

సురటిసిగలు - చామరశిఖలు

సురపొన్న - సువాసనగలయొక విధమైనపొన్నపూవు

సురలు - వేల్పులు

సుర్తియ - చిన్నకత్తి

సులభ్రసూత - అశ్రమముగాఁ బుట్టుదానా

సుశోచనములు - ముక్కుద్దములు

సుళువు - సులభము

సుశ్లోకము - సొగసైనపద్యము

సూ

సూకరమాంసాశనులు - పంది మాంసముతినువారు

సూక్ష్మపు - కొద్ది

సూచనము - తెలియఁబర్చుట

సూడు - శత్రువు

సృ

సృజించె- నిర్మించి- చేసె

సేం

సేంగి- పాముకీడు

సై

సైచనహానము - దుఃఖము
సోర్చితోడివారు

సైతము- కూడ

సైచియుందునా- దుఃఖమోర్చి
యుందునా

సైచు- ఓర్చు

సొ

సొత్తు- స్వత్వము

సొమ్మ- మూర్ఛ

సొమ్ము- ధనము- నగ

సో

సోదరి- తోబుట్టువు

సోదరుడు- తోడబుట్టినవాడు

సోయగము- అందము

సౌ

సౌరు- సొగసు

స్తవ

స్తవము- పొగడ

స్తు

స్తుతి- పొగడ

స్వై

స్వైర్యస్వైరవర్ణంబుమాయుఁ
జిరరుచిప్రీనమూచాయచేత-
దీక్షాలోచనముచేతమనోనిశ్చ
యముచెడిపోవును

స్నా

స్నానము- శ్రమంబోగొట్టు
సాధనము

స్మ

స్మరకరవిద్ధ- మన్మథబాణము
లచేఁగొట్టఁబడిన

—o—

నవరసతరంగిణి

తప్పొప్పుల పట్టిక [పీఠిక]

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
3	1	కెద్దియందోఁచక	కెద్దియుందోఁచక
3	6	వచ్చినట్లయ్యె. నాపని	వచ్చినట్లయ్యె నాపని.
7	11	దేశోపద్రకారులగు	దేశోపద్రవకారులగు
10	4	సోఒభూత్సుమా	సోఒభూత్సుమా
10	12	rick	rich
10	18	రాత్రౌ	రాత్రౌ
12	26	friednd	friend
13	10	యతనిని	యతనివి
13	11	నొక్కఁడే నొక్కఁడే	నొక్కఁడే
15	24	మోని	మోవి
16	8	యొందు	యెందు
17	5	భారవి మాఘులు	భారవి మాఘులు
18	3	వెళ్ళిలానివలె	వేళ్ళివానివలె
21	15	హేమెట్టుం	హేమ్మెట్టుం
22	4	బోధింవచ్చు	బోధింపవచ్చు
22	6	పామరంజనము	పామర రంజనము
24	11	పైఁబడ	పైఁబడ
24	19	లనుమానించెదరేమో	లనుమానించెదరేమో
27	5	నభ్యంగమొనర్చుట	నభ్యంగనమొనర్చుట
27	7	కరుణాబీభత్స	కరుణబీభత్స
28	3	Rope of	Rape of
29	5	పుననెట్లు	మనసెట్లు
30	15	రంగస్థలయిన	రంగస్థలమున
31	14	కాళిదాన	కాళిదాస

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
32	2	దద్దుర	దర్దుర
32	12	నిర్ణయించిని	నిర్ణయించిరి.
34	24	భెదముండునో	భేదముండునో
35	2	బాడిరన	బాడి రస
37	14	పులిమనట్లు	పులిమినట్లు
37	26,27	తాలజ్ఞశ్చాప్రయోగేన	తాలజ్ఞశ్చాప్రయాసేన
38	18	దాసాదికృతులు	దాసాది కవికృతులు
39	6	తవిలిని	తవిలి
40	3	రప్రములు	రప్రసములు
41	3	కుడిచేయు	కుడిచేయి
41	9	ముడేష్టిత	ముద్వేష్టిత
42	24	అనుఅనునప్డు	అనునప్డు
43	8	పతాకా	పతాకా
45	1	సముగ్ర	సముద్ర
45	2	గలుపులెఱ్ఱరంగు	గలుపు నెఱ్ఱరంగు
45	8	ఊహానాల్లు	ఊహనాల్లు
46	1	నవియు	ననియు
46	3	భర్తవియో	భర్తృవియో
47	13	కేషకా ?	కేషనా ?
47	22	యూన్వర్సిటీ	యూన్వర్సిటీ
48	12	యంతజీత	యంతజీత
51	21	రెండ్మప్పాతిక	రెండున్మప్పాతిక
54	9	నాగరకాగ్రణ్యులు	నాగరకాగ్రగణ్యుల
54	13	గాన్పించుట	గాన్పించుట
54	17	రసాభాముగ	రసాభాసముగ
54	17	నగుబాసటుం	నగుబాటుం
56	14	కాళీదన	కాళీదాస

తప్పొప్పుల పట్టిక (శుద్ధ పత్రము)

పుట	పం క్తి	తప్పు	ఒప్పు
3	10	భక్షింపుఁ	భక్షింపు
4	14	Scaldrhymers	Scald rhymers
6	3	tolament	to lament
6	15	hononr	honour
7	3	గోరుచున్న	గోరుచున్న
7	6	మార్కమించు	మార్కమించు
7	14	నాడినచో	నాడినచో
21	21	మైన నన్నుండనిమ్ము	మైన నన్నుండనిమ్ము
24	3	arme	armed
30	13	LOVES	LOVE'S
35	6	బూమేల	బూమెల
36	7	Can, 'shall	Can, shall
36	17	uot	not
37	7	తాపున్	తాపున్
42	17	Lhey	They
46	2	Wonnds	Wounds
52	10	యశోధనా నాంహి	యశోధనానాం హి
52	15	ప్రవృత్తి	ప్రవృత్తిః
56	2	క్రియోభలం భాయ	క్రియోభలంభాయ
56	10	యాంత్యేవం	యాంత్యేవం
58	3	పాదక్షీ ప్రమున్నం	పాదప్రక్షేమమున్నం
64	11	I the sun	i' the sun

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
68	9	unerossed	uncrossed
70	16	majestieal	majestical
70	18	thlng	thing
70	19	Vapowrs	Vapours
72	9	eonsummation	Consummation
72	31	sicklied	sick lied
73	3	వన్నాంనదింప	వన్నానందింప
73	18	యొకపు	యొకప్డు
81	21	మతీయ	మతీయు
82	13	clifford	Clifford
83	11	వులునిచ్చలు	వులు నిచ్చలు
90	8	goldea	golden
94	17	Powcr	Power
95	6	యుడువులెట్లు	యుడువులెట్లు
98	15	destory	destroy
100	3	be ths	be the
106	8	poticnce	patience
115	13	ఇంచుంక	ఇంచుక
119	3	రెఱు కగల	రెఱుక గల
120	10	సస్థాణుస్థిర	స స్థాణుస్థిర
124	2	వలయెన	వలయేన
124	4	బంబం స్థితః	బింబంస్థితః
133	11	నదుములు	నదములు
142	6	bc	be

పుట	కుం క్తి	తప్పు	ఒప్పు
145	6	ీ।	ఆ) delete
148	8	word	w rld
149	4	కటాకటా	కట టా
151	10	నీదరుండివుదె	నీదరుండిప్పుదె
151	15	మాలించు	యాలి ఱు
162	22	unensy	uneasy
163	9	దోసకారుల	దోసకారుల
165	21	పెట్టగలెదవ	పెట్టగలెగవ
170	24	watchfui	watchful
171	9	ఎద	యెద
172	20	Cume	Come
173	14	గూరుడవు	గూరుడవు
174	4	Nav.	Nay.
175	4	యిమ్మను	యిమ్మనుజాల
175	6	జా	— (To be deleted)
175	10	(హా)	(హాస్) —
175	24	హాబర్టు	హ్యాబర్టు
176	14	An	And
177	3	(హా)	(హ్యా)
177	7	ముగమపయోగింప	ముగ నుపయోగింప
178	11	Habert	Hubert
178	22	Wnat	What
182	3	therin	therein
184	33	nd	And
185	6	గొల్లి	గొల్లి

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
187	21	వృధ	వృథ
189	17	వెట్టి	వెట్టి
194	13	thier	their
194	17	Havc	Have
198	18	bi	be
202	16	inquity	iniquity
203	15	వన్నిన	వన్నిన
204	13	llve	live
205	6	నీవీవు	నీవీవు
206	16	sleco	sleep
208	8	యత్తవ	యత్తవ
208	12	చతుర్దిస్సుర	చతుర్దిస్సుర
208	13	స్తస	స్తన
210	3	రుదితో	రుదితో
211	17	యునిద	యువిద
212	7	స్తన్యశ్వోచ్ఛ్వాస	స్తన్యశ్వోచ్ఛ్వాస
212	11	మన్యనేప్రవాన	మన్యనేప్రవాన
212	15	వాస్మదంశే	వాస్మదంశే
213	8	10	14
214	5	10	20
214	11	యస్మిన్	యమస్మిన్
214	14	రాశ్మరాస్తే	రాశ్మరాస్తే
214	15	రదవో	రదకో
215	4	పికులాట	పీకులాట
216	4	కథం ను	కథ ను

పుట	పం క్తి	తప్పు	ఒప్పు
216	4	దుఃఖైర్ణవైః	దుఃఖైర్నవైః
216	7	యాస్యా	యస్యా
216	8	సర్వే	సర్వై
216	10	లీడ్లో	విష్ణో
217	12	యెవంగు	యెస గు
222	12	othor	other
224	5	Soone	Sooner
224	14	rimmed	Trimmed
225	20	...	7
227	21	మొగలా	మొగ్గలా
230	6	...	12
230	14	...	14
231	11	13	14
231	13	14	15
232	6	Act. Sce I	Act. I. Sc. I.
237	3	(ప్రోటియస్-	(ప్రోటియస్-
241	14	[వ్యాఁము I]	.....
241	15	జోక్యము	జోక్యవ్యాఁడు I]
241	21	ఉట్టించు	ఉట్లించు
244	13	An	And
246	8	రసూయా	రసూయా
243	6	మున్వభూవ	మన్వభూవ
248	8	నందథే	నందథే
248	8	గాంతు	Xంతు
218	8	క్ష్మప్రాం	క్ష్మప్రాం (క్లుప్రాం)

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
2:8	8	ఎస్మేంర	సస్మేర
248	12	అనుం ప్ర	అనుం స్త
243	15	దిశనా	దశనా
248	19	శృంగారతి కే	Read as 1st line on page 250
249	3	కేలబట్టుకొన్న	కేలబట్టుకొన్న
249	7	చూవులక్ష్మ	చూవు లప్ప
250	6	సిధ్యస్తి	సిద్ధస్తి
250	7	బిబంధియూ	బింబధియూ
250	14	శామ్మ	శామమ్
251	13	పలిపితి	పలిపితి
252	10	నూపురశబ్ద	నూపురశబ్ద
254	3	త్రవ్యయూ	త్వయూ
254	8	నే। తా	నేత్రా
254	11	శ్రచ్ఛేణ	శచ్ఛేణ
255	12	వేడికొర్లెగా	వేడికోర్లెగా
256	2	త్నాకుః	తున్నకుః
256	11	వల్లవనా	వల్లవదా
256	13	అర్ధమో	ఆగ్ధమో
257	14	నకియు	నకియు
258	1	మల్స్కరణో	మల్కరణో
258	6	తశ్వా	తశ్వా
258	10	లోహితత లా	లోహిత తలా
253	10	భావు	భావూ
259	7	నులివు	నులివు

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
259	12	వెదకటస్మేము	వెదకటస్మేము
260	8	స్థాపస్యతి	స్థాస్యతి
261	1	కాదినే	కాదినే
261	7	ముంటి	ముందిటి
262	14	శ్భష్ట	ర్భష్ట
263	9	బెట్టిను న్డొడల	బెట్టి నన్డొడల
266	10	in end	mend
274	1	beleve	believe
279	10	వెనిమిటికల్	వెనిమిటికల్
282	8	at the	at they
282	13	mothers	mother's
283	8	బెకలించెం	బెకలించె
285	11	వచ్చినవి	వచ్చినవి
286	16	helf	help
288	10	VANICE	VENICE
289	3	దృష్టలు	దృష్టులు
		For	Read as
289	9	వ। రెండు...కావు 39	ద్వి।। వరుగు.....
		For	Read మొప్ప 40
289	12	ద్వి।। వరుగు.....	వ।। రెండుగంపల...
		మొప్ప	కావు 39
293	5	దొంగలించు	దొంగిలించు
295	5	యాండ్రుకు	యాండ్రకు
296	17	a ould	would

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
302	4	నజతాపకారీ	జనతాపకారీ
302	5	మ్రతచిత్రమ్	మ్రతచిత్రమ్।
302	6	మహాతీం	మహతీం
303	6	గొపక	గనక
305	7	నత్తావు	నత్తావు
308	3	Tbey	they
309	13	చూనవు	మానవు
317	22	।	Delete.
318	1	Act ii Sce ii	Act iii Sce ii
321	3	నది	ఐది
325	4	ధారణముగు	ధారణముగు
342	22	is	it
345	1	హేతుమైన	హేతుమైన
346	7	bea s	bears
348	18	civll	civil
348	22	exectors	executors
349	3	కాలవ్యాసమున	కాలవిన్యాసమున
349	5	తేనటీగలు	తేనటీగలు
351	3	చిర్నవ	చిర్నవ
367	1	యచ్చోటు	యచ్చోటు
371	5	తెవందు	నెవందు
373	11	చున్నవ్వుడు	చున్నవ్వుడు
373	21	మావు	మావు
377	1	భీరుల	భీరులు

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
379	16	కూట	కూడ
380	14	Innocent	innocent
380	18	teast	feast
381	17	మూలిని	నూలిని
391	11	నెట్లులెటులి	నెట్లులెటుల
393	2	దా టు	దాఁటు
393	21	చిఱుత	చిఱుత
395	5	కొక్కని	కొక్కదని
395	14	బడివ	బడివ
397	5	మాయు రెయిడుము	మాయు రెయిడుమ
399	2	తెన్ను న బొంగ	తెన్ననం బొంగ
401	4	యుందు దకు	యుం దుదకు
403	5	మిక్కుటమగు	మిక్కుటమగు
403	9	ముల్లైను	ముల్లెను
403	15	దొంగలించిన	దొంగిలించిన
405	14	బోవలేదు	బోవలేదు
412	15	fowder	powder
415	11	దెబ్బున	దెబ్బవ
416	18	Iheir	Their
419	7	వ్రయము	వ్యయము
421	16	కుగురుర్చు	కుదురుపర్చు
423	15	జంద్రుఁడుం గూడఁ	జంద్రుఁడుం గూడఁ
424	3	vilder	viler
425	12	కెదుర్గుణ	కేదుర్గుణ
428	3	voiee	voice

పుట	పం క్తి	తప్పు	ఒప్పు
429	6	అదమెదియు	అద్దమెదియు
430	1	nost	host
430	15	aguel	ague
430	15	tain's	taints
431	7	నవ్వఁ వ్వెడు	నవ్వునవ్వెడు
432	17	one	once
434	8	be perfect	be a perfect
435	2	లరడుఁ	లరయుఁ
436	20	Afflication	Affliction
436	23	nostrill	nostril
437	13	కుంఁడని	గుండని
439	3	కాళ్ళను	కార్మును
439	9	వీవుఁ నెకు	వీవు నెకు
440	1	lock	Look
441	5	చక్కి	చిక్కి
442	6	toves	loves
445	11	నాఁగు	నాఁగు
443	2	ornsses	cresses
450	7	up ON	upon
451	24	వలనఁత	వలపుత
452	3	losser	lesser
453	9	లొద్దగఁజూవ్వడు	లొజ్జగఁజప్పడు
454	1	curd	cur'd
455	14	మైనన్నియు	మైవన్నియు
456	6	fron expence	from expense

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు	
458	16	They	The	
459	11	నెవసియుండు	నెనసియుండు	
459	19	యుం యుండిట్టము	యుండిట్టము	
460	3	ond	and	
461	15	గంటల	గంటుల	
463	(N. B : "అద్భుతరసః" – కాళిదాసుని శ్లోకానువాదము నకు పుట 512 నుండి 558 వరకు చూడగలరు).			
464	2 & 13	Sec	Sce	
464	22	restrined	restrained	
465	1	రౌద్రభీభత్స భయానక రసములు	delete	
466	9	Slaaders	Slanders	
467	15	యేనచో	యైనచో	
467	23	నకర	నరక	
469	4	వాశే	వారి	
469	19	బడవట్టి	బడనట్టి	
470	4	flusihing	flushing	
471	15	ము వెంసడిచెడు	ము వెంబడించెడు	
472	6	Wanned		
472	19	Yet I dull	Yet I, A dull	
473	6	కొందుఁగాన ॥	కొందు ఁగాన ॥	3
474	33	Kings	King	
475	14	విటునా	నిటునా	
477	25	వింతకన్న	నింతకన్న	
479	14	నలమనిండు ॥	నలమనిండు ॥	5

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
481	6	వర్చెడును	వచ్చెడును
481	13	క్రిస్తుమస్థు	క్రిస్తుమతస్థు
481	20	నిన్నులలో	నిన్నుఁ బో
482	17	Enscar	Ensear
484	4	there boundless	there is boundless
484	6	forth	froth
484	7	So scape	So 'scape
486	8	theirs	their
486	17	heartly	heartily
487	7	కావుల	కాపుల
487	21	లుక్కడండీచునో	లుక్కడంచునో
488	17	arbitraters	arbitrators
489	11	మఱి	మఱి
489	14	వేడ్కవది	వేడ్కనది
489	15	దిద్దబడిని	దిద్దబడని
493 to 502	Page Heading	భీబత్సరసము	బీభత్సరసము
493	16	దేవికి	దేనికి
495	22	ఘోష వెట్ట	ఘూోష వెట్ట
497	9	క్రొజవు	క్రొంజవు
498	15	fiies	flies
501	2	చుంక్రోత	చుక్రోత
502	4	రేపిగ జాన్మల	రేపి గజాన్మల
502	6	విసన్నమానం	విపన్నమానం
502	8	విసుర్ద	విమర్ద

పుట	పం క్తి	తప్పు	ఒప్పు
502	11	తృషాకులంనిఃసృత	తృషాకులం నిఃసృత
507	17		
504	12	KING GOHN	KING JOHN
504	18	braven month	brazen mouth
512	3	ప్రాంసు	ప్రాంశు
512	3	రఘువంశే_స	రఘువంశే_న_1
512	4	శ్లో 3 . 1	శ్లో. 3. (ఆ పుటలో శ్లోక సంఖ్య 1 అని గ్రహించవలెను)
512	6	శ్లో. 15.2	శ్లో. 15 (ఆ పుటలోశ్లోక సంఖ్య 2 అని గ్రహించవలెను)
512	9	తసుప్రకాశే	తసుప్రకాశే
512	10	స. 3. శ్లో॥ 2.3 (అక్షరమిాదను సర్గసంఖ్య-శ్లోకసంఖ్య నెఱుంగునది)	న. 3. శ్లో॥ 2. (ఆపుటలో శ్లోక సంఖ్య 3 అని గ్రహించవలెను)
512	13	తరశ్చకార	తిరశ్చకార
512	18	స్పర్శ	స్పర్శ
513	5	గయిబాచు	గయిచాచు
513	20	దొడవిడి	దొడనిడి
514	1	పక్షసి	వక్షసి
514	8	మామాగచ్ఛతు	మమాగచ్ఛతు
514	11	వసంభావిత	న సంభావిత
514	21	వాస్పం_క్తిరథో	వాన్పం_క్తిరథో
514	22	అసథే	అపథే
516	3	నేద్దో	నేద్దో
516	4	జ్వలనః	జ్వలనః

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
516	7	సువేయమా ।	సుషువే యమా ।
516	13	తం పత్రవే	తం వత్రవే
518	1	మన్వేష్టం	మన్వేష్టుం
520	4	వటశ్శ్యామ	వటశ్శ్యామ
520	18	పర్యస్త	పర్యస్త
522	2	మాయాతాశ్యాః	మాయతాశ్యాః
523	21	జగములోన	జగములోన
524	4	మూడం	మూఢం
524	7	తిమరం	తిమిరం
525	11	జేలువు	జెలువు
528	4	దూపః	దూనః
528	9	క్రియయైవ	క్రియైన
528	10	కేషాంవస్యా	కేషాం నస్యా
528	13	పవవవేగోత్తి	పవనవేగోత్తి ష్ఠ
528	15	ముచ్చైర్వీక్ష్య	ముచ్చైర్వీక్ష్య
529	18	జడువు	జడువు
530	6	క్వచిత్సగర్వ	క్వచిత్సగర్భ
530	16	విపత్ర	విపత్ర
530	17	విహాయః	విహాయ
531	13	న్దొయ్యలులు	న్దొయ్యలులు
531	15	కొందురు	కొందరు
532	17	కప్యన	కప్యన
532	21	ప్రమలా॥ దేవబా	ప్రమదేవబాలా॥
533	15	వువుల	పువుల
534	6	పవనస్సుమన్ధిః	పవనస్సుగన్ధిః

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
534	21	శ్లాంఘ్యం	శ్లాఘ్యం
535	7	హోయి యాపద	హోయియాపద
535	10	మానికొమ్మ	మావికొమ్మ
535	22	మడునుల	మడుసుల
536	8	నినాధం	నినాదం
536	12	ఆవిర్భూతే	ఆవిర్భూతే
536	14	ముచ్యనూనా	ముచ్యమానా
537	12	పడగచూళ్ల	పడగచూళ్ల
538	3	లొక	లోక
538	9	నతద్విధాం	నతద్విదాం
540	9	దంతర్భాష్పై	దంతర్భాష్పై
542	12	ద్రూరమిదానీం	దూరమిదానీం
543	17	వింతనూనిక	వింతమానిక
544	2	శిశోర్విషమ్	శిశోర్విషమ్
546	5	స్తరూణామవ:	స్తరూణామథ:
546	16	కిమవహి	కిమివహి
548	5	స్థితఇతి	స్థితఇతి -
549	5	ఉనుతపసి	ఉనుతపసి
550	9	బాణాస్వ్రజ	బాణాస్వ్రజ
551	16	కాక తతమా	కాక కతమా
552	13	ర్త్వాచీనార్కం	ర్త్వాచీవార్కం
552	14	నర్వం వత్సే	న త్వం వత్సే
552	16	లబ్ధ పరిపాలన	లబ్ధపరిపాలన
554	5	ష్వశోష్ణను	స్వప్నోను
555	19	పుపు తరువాత	పుపు తరువాత

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
556	7	దృశ్యంత మసి	దృశ్యం తమసి
556	11	సుందరం	సుందరీం
557	12	న్దావ్వె	న్దివ్వె
558	1	శ్లామాం ప్యాదసతి	శ్లామాం స్యాదసతి

గమనిక : కొన్నిచోట్ల Act – Sc అని ఉండవలసిన చోట్ల Act — Sec అని ముద్రణలో నున్నది సరిదిద్దుకొనవలెను.

561	4	శ్లానుర్ని	శ్లారిన్ను
561	14	మెరియాస	మెరియాన
562	3	బ్రర్టము	బర్ట్రిము
562	15	వృత్తాంము	వృత్తాంతము
562	18	బర్టము...బర్ట్రిము	బర్ట్రిము
563	8	లెపిడన్ను-పాంపియన్నను	లెపిడన్ను,పాంపియస్సను
564	12	లోఁబుట్టవగు	తోఁబుట్టువగు
564	16	ట్రతానీజిప్టు	తా నీజిప్టు
564	18	యాంట్రనీ	యాంటనీ
564	20	సీజారుజ్జేరిని	సీజారుజ్జేరిన
565	11	కాలస్పరములకు	కాలసర్పములకు
566	1	రాజభ్రష్ట	రాజ్యభ్రష్ట
566	2	ప్రభ—క్కు—.	ప్రభరిక్కు—
567	2	రోజ్లిండు	రోజ్లిండు
567	8	నెత్తుటర్దడుపఁ	నెత్తుటన్దడుపఁ
567	9	గొల్లినికిమ్మని	గొల్లని కిమ్మని
567	14	రానేర్చిన	దానేర్చిన
567	15	దెచ్చెదననియు	దెచ్చెదననియు
568	10	ఆడ్రిమానా	ఆడ్రియానా

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
568	11	ఆఁడిమానా	ఆడ్రియానా
568	16	వర్తకులు కిట్టి	వర్తకుల కిట్టి
568	23	దన ద్రవ్యము	దీన ద్రవ్యము
569	9	నసందర్భముగ	చ సందర్భముగ
569	15	నన్నెండా	నన్నెండ్లా
570	5	తన్నలచి	తన్నలచి యు
571	14	తోఁజెచ్చి	తోఁదెచ్చి
571	16	యతనకి	యతనికి
572	5	వజీన్‌లియ్య	వర్జీలియా
572	6	వజీన్‌లియా	వర్జీలియా
572	7	వజీన్‌లియా	వర్జీలియా
572	20	ప్రోమనులతో	ప్రోమనులతో
573	2	ప్రోమునందు	ప్రోమునందు
573	8	తనీదేశ	తనదేశ
573	11	ప్రోమనులకు	ప్రోమనులకు
573	13	దుర్బోద	దుర్బోధ
573	25	రోమన్సేనా	రోమన్సేనా
574	8, 9	ఇమోర్డ	ఇమోజన్
574	11	చెప్పవారు ఓకడచ్చి	చెప్పవారు ఒకడచ్చి
575	7	దొంగలించి	దొంగిలించి
575	17	యొద్ద తన్బైసానియో	యొద్ద తన్బైసానియో
576	21	బిలింపఁబడిన	బిలిపింపఁబడిన
578	5	కాపా	కాసా
579	6	వార్తాంబర్లేండు	నార్తాంబర్లేండు
580	13	పర్పుసర్వనుల	

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
580	16	వేల్సుతో	వేల్సులో
581	9	సజాక్ న్ఫాల్టానపు	సర్జా న్ఫాల్టానపు
581	10	బాడక్ ల్ఫు	బార్డ్ ల్ఫు
583	13,22	ఫ్రాన్సు	ఫ్రాన్సు
585	18	ఫ్రెరిచి తలారి	ఫ్రెంచి తలారి
586	5	కొడుగు	కొడుకు
586	13	ఫ్రాంన్సు	ఫ్రాంసు
586	21	నభి క్తుడై	నభిషి క్తుడై
586	24	తనకొడుక	తనకొడుకు
586	26	చారల్సు	ఛార్లెసు
587	5	13. రెండవభాగమను నాటకమునదుం	13 ఆఱవహెన్రీ మహా రాజు రెండవ భాగమను నాటకము నందు
587	7	గోస్టరు	గ్లోసరు
587	8	విచ్చెస్టరు	వించ్చెస్టరు
588	16	సజాన్ట్లన్లీ	సర్జాన్లేన్లీ
588	6	గోసరు	గ్లోసరు
588	13	శములు	ములు
589	15	సేరిసబరీలను	సేలిస్బరీలను
589	19	నతనికొడుకులను	నతని కొడుకులును
590	4	హెస్టింగ్సు	హేస్టింగ్సు
591	5	పట్ట	పట్టుకొని
591	23	మార్గరట్టలు	మార్గరేట్టులు
592	3	వారిక్కు–	వార్విక్కు–
592	4	యాడుచనియు	యాడుననియు

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
591	11	నాల్గయెడ్వర్డు	నాల్గవయెడ్వర్డు
592	15	ఖ్రాంన్సు	ఖ్రాన్సు
592	21	తలడిల్లుట	తల్లడిల్లుట
593	11	కాంటర్బలీ గురువు	కాంటర్బరీ గురువు
593	25	చేతిక్రింద	చేతిక్రింది
594	4	బూటసు	బ్రూటసు
594	15	వెట్టమిట్సరు	వెట్టుమిట్సరు
595	2	వ్రయవర్చు	వ్యయపర్చు
595	2	మతాధ్యక్షనకు	మతాధ్యక్షునకు
595	10	బిల్లీను	బుల్లీను
595	11	శ్రేరైనుతో	శ్రేతరైనుతో
595	15	ఖ్రామెల్లెలిజెబెత్తని	ఖ్రామ్వెల్లెలిజెబెత్తని
596	19	జాన్మరాజు	జాన్మహారాజు
597	1	పాండలు పోవునకు	పాండల్పు పోవునకు
597	13	కాల్వెనున్ను పుత్రవిహార	కాల్వెనున్ను పుత్రవిరహ
597	15	జాస్మరాజు	జాన్మహారాజు
597	20	జాన్మహారాజ	జాన్మహారాజు
598	11	ఎగ్గారు	ఎడ్డారు
598	14	గనేరిల్లుశ్వాదత్తుడు	గనేరిల్లశ్వాధ్యక్షుడు
599	5	నాపై	నాపైపై
599	10	గోస్సరెడ్డారుపై	గోస్సరెడ్డారుపై
599	13	వియర్మహా	లియర్మహా
599	16	రాజ్యద్రోహి	రాజద్రోహి
600	12	ఎడ్మండు దూషించుచు	ఎడ్మండు నూషించుచు
600	19	రాల్బనుతో	యూల్బనుతో
601	3	భవిష్యచ్చతుర్థ	భవిష్యచ్చతుర్థ
602	21	కనటును	ఎక్టనును

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
604	9	ప్లంటాజెనట్టమ	ప్లంటాజెనట్టను
604	13	తనకురూపముం	తన కురూపముం
605	25	క్రైంఛి	క్రైంచి
606	8	సవయస్కు–లను	సవయస్కు–లును
606	17	రాజవయస్కు–లును	రాజవయస్యులును
607	13	దొరసాని గని	దొరసానిం గని
607	22	ద్వారసాలకునకు	ద్వారపాలకునకు
609	5	క్లాబయో	క్లాడియో
609	7	జూనియటు	జూలియటు
609	15	క్రాల్సిస్కా–	క్రాన్సిస్కా–
609	16	దనసోదరిని	దనసోదరుని
609	20	రాజసన్యాసి	రాజు సన్యాసి
610	4	రాజెవిని	రాజు విని
610	10	వచ్చేనేమో	వచ్చెనేమో
611	6	హైలాకు వకయూధుడు	హైలాకు–వక యూదుడు
611	20	జన్సీకాలో రెంజోను	జన్సీకా లోరెంజోను
613	13	మధ్యరమ్మున్నదని	మధ్యరమ్మన్నదని
613	23	ఫాల్టాపు	ఫాల్టాసు
614	1	ఫాల్టానందఱిచే	ఫాల్టానపందఱిచే
617	22	యూగోరోడరిగోలు	అయూగోరోడరిగోలు
618	11	పెండ్లియాడిచ్చిన	పెండ్లినాడిచ్చిన
619	13	యిద్దరుఘునులు	యిద్దరుఘనులు
619	23	క్లినుభార్య	క్లియోన్ భార్య
620	14	బెట్టిన	బట్టిన
620	26	మెరీనాపై కొరిడాలనుక్లీను	మెరీనాలై కొరిడాలను క్లియోను
621	8	బాత్రివత్య	బాతివ్రత్య

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
621	18	భాతృవ్యుఁడు	భ్రాతృవ్యుఁడు
621	19	కేపు వెట్ట	కేపు వెట్టు
622	3	కేపు నెట్టు	కేపు లెట్టు
622	8	నార్వించుట	న్వారించుట
622	23	తలదండ్రు	తలిదండ్రు
623	17	బేప్లిసా	బేపిసా
624	7	బమాంకా	బయాంకా
624	15	ప్రోస్పెలో	ప్రోస్పెరో
624	20	మఱుగుజ్జు	మఱుగుజ్జు
625	9	ప్రేస్పెరోమి	ప్రోస్పెరో మి
626	2	పాన్సిసో	ఫాన్సిసో
626	13	ముకస్తుతి	ముఖస్తుతి
628	12	ప్రజాపతినిధి	ప్రజాప్రతినిధి
629	7	దేవతులకు	దేవతలకు
629	14	నవమానింబబడి	నవమానింపఁబడి
629	20	గద్దింపఁగా	గద్దింపగా
630	3	తామారా	తామోరా
630	12	లూసియసు విదేశ	లూసియసుకు విదేశ
630	17	శిరస్సును	శిరస్సులను
635	3	చీలివియూ	ఒలీవియూ
635	25	దొంకి	దొరికి
638	16	లియోటిసు	లియోంటిసు
639	3	పోలీ నారాజు	పోలీనా రాజు
640	2	నాపెన్దప్ప కఁదా	నాపెన్దప్పకఁ దా
640	7	న్నింక్షించెద	న్నిక్షించెద
641	14	నగ్గిమిత్రుఁడను	నగ్నిమిత్రుఁడను
641	15	బెడ్డాఁడుట	బెండ్డాఁడుట
643	1	పేకిస్పయరుని	పేక్స్పియరుని

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
643	17	వలమ్ని యవర్జిలియా	వలమ్నియా వర్జిలియా
643	17	నోదార్చ్కట	నోదార్చుట
644	26	2 లో	12 లో
646	2	ప్రబార్థించి చనుట	ప్రబార్థించు చనుట
646	7	3 లో	31 లో
646	17	లూసియున్ను	లూసియస్ను
647	15	రాజ్యభ్రష్టారాజు	రాజభ్రష్టారాజు
647	18	కారినుటచ్ స్టోను	కారిను టచ్స్టోను
648	2	తానిమోకిను	తానిమోజిను
648	3	నొప్పికొని చనుట	నొప్పికొను చనుట
648	11	పశ్చాతప్తు	పశ్చాత్తప్తు
648	14	హాల్న్నరు	హాట్న్నరు
648	20	గౌసెస్టరు	గ్లౌసెస్టరు
649	6	11 లో	14 లో
649	10	వార్విక్కు ప్రభువు	వార్విక్కు ప్రభువు
649	16	గాడిక్నరు	గార్డినరు
649	20	తనకూఁతురైన	తనకూతులైన
650	3	యూరుప్రభువు	యూర్కు-ప్రభువు
650	4	బోర్రోరి చార్డుం	బోర్రో రిచార్డుం
651	3	సిచ్చిన్న	స్నిచ్చిన
651	22	కరుణారసము	కరుణరసము
652	1	లో	2 లో
652	7	యోదాచుక్ట	యోదార్చుట
652	9	రోక్లిండనుట	రోజ్లిండనుట
652	18	లో ఇమోజను	6 లో ఇమోజను
652	25	ధనభర్తపె సాని	ధనభర్త పైసాని-
653	12	కాస్కా ననుటతో	కాస్కా-తో ననుట

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
653	13	కాల్ఫార్ని యాదుశ్న	కాల్ఫార్ని యా దుశ్న
655	17	జేఱుపఁబడిన	జెఱుపఁబడిన
656	6	ఆర్లెడ్డో	ఆర్లెండ్డో
656	17	బెస్సాయో	బెస్సానియో
656	21	తావున్ గుల్ల	తార్పుగుల్ల
657	1	ట్రానియో తోలుసెంటియో	ట్రానియోతో లుసెంటియో
658	9	టచ్ స్టోనుని	టచ్ స్టోనుని
658	15	యున్నానను	యున్నానను
659	9	బెడ్ఫడున్	బెడ్ఫర్డు
659	14	గ్లోస్టరురాజు	గ్లోస్టరు రాజు
660	10	ఉలిసూలా	ఉరుసూలా
660	24	నేవకను కనుట	నేవకున కనుట
660	25	3...లో హెక్టరు	34 లో హెక్టరు
661	2	పెరోరీసు	పెరోలీసు
661	13	ఈనోర్చననుకొంట	ఈనోర్బసనుకొంట
661	23	రోజిండుతో	రోజ్లిండుతో
662	2	రోజ్లిండో	రోజ్లిండు
662	11	ఆర్లెడ్డోతో	ఆర్లెండ్డోతో
663	6	పైనానియో	పైసానియో
663	24	వరమాన	వర్తమాన
664	4	బర్మార్డో	బర్మార్డో
664	18	ఐఫీలా	ఒఫీలా
664	24	కాన్పించుదను	కాన్పించదను
665	10	లుసీయలియను	లుసీలియను
665	13	కోషియస్సు	కేషియస్సు

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
666	13	యింగ్లీ...సైన్యము	యింగ్లీషు సైన్యము
666	14	కేల్బట్ట	కేల్బట్టు
666	25	దన్నెందుక	దన్నెందుకు
667	7	ఎక్టన్...తో	ఎక్టన్నుతో
667	9	రాజుతోఁ మదపై	రాజుతోఁ దమపై
668	2	ప్రత్యుత్తరమిగా	ప్రత్యుత్తరమీగా
668	5	నన్నుఁ దిరస్కరించి కూతుల	దన్నుఁ దిరస్కరించిన కూతుల
668	6	గోస్టరనగా	గ్లోస్టరనగా
668	16	యెకించితినని	యెక్కించితినని
668	22	l బూకుతో	బ్రూకుతో
668	26	గాటు	గాంటు
670	6	యోమో	యేమో
670	9	అంటునియో	ఆంటోనియో
670	11	బరణలలో	బరణిలలో
670	18	లొరెజో	లొరెంజో
671	9	అయాగో ఒతెల్లోకుడిస్తె మోనాపై	అయాగో ఒతెల్లోకు డిస్తేమోనాపై
671	14	తనభార్య జంపి	తనభార్యం జంపి
672	9	వర్నసము	వర్ణనము
672	15	మోర్చిల్లిన	మూర్చిల్లిన
672	17	సెబార్థియను	సెబార్డియను
672	18	ఫ్రడినండు	ఫర్డినండు
672	24	చేయచచ్చిన	చేయవచ్చిన
673	1	తననదుపదేశము	తన సదుపదేశము
673	9	ప్లేవిమసడవి ... సైమసుం	ప్లేవియసడవి... సైమనుం

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
673	11	అగమెమ్న మనెన్టరు	అగమెమ్నను నెన్టరు
673	12	అగమెను	అగమెమ్నను
673	15	ఉలిస్సు	ఉలిసిస్సు
673	16	ఉలినస్సనుట	ఉలిసిస్సనుట
673	19	అచీఁస్సుతో	అచీలస్సుతో
673	20	లోబడుటచే	బోరాడుటచే
673	21	నవచ్చునని	వచ్చునని
673	23	భోధించుట	బోధించుట
673	24	ద్వైవము	ద్వైవముపై
673	26	బెల్చతో	బెల్చితో
674	24	ఫ్లోరిజీలు గూర్చి	ఫ్లోరిజీలుం గూర్చి
674	25	ఫ్లోరిజీలు	ఫ్లోరిజీలు
674	26	దేశించు ననుట	దేశించు చనుట
675	2	కావ్యంలో 19 ము	కావ్యంలో
675	19	దీవిరహ తీర్థన్‌వాసి	దీనవిరహ తీర్థవాసి
676	3	వివేషబుంగని	విశేషముంగని
676	7	క్లిప్పర్డనుట	క్లిప్పర్డసుట.
676	12	ఖైఁను	ఖైమను
676	20	భీభత్సము	బీభత్సము
676	22	యేర్టిమరుని	మార్టిమరుని
677	5	బలిచెఅజరిగిన	బల్మిచెఅజరిగిన
677	10	యన్నయడవి	యున్నయడవి
677	3		
679	22	సారథితొ	సారథితో
680	1	కరుణారసము	కరుణరసము

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
680	20	నిజరూపము	నిజరూప
682	7	దృగ్వవర్ణనము	దృగ్వర్ణనము
684	4 & 11	భీభత్స	బీభత్స
684	13	గీష్మర్తు	గ్రీష్మర్తు
687	4	కలిగి తన	కలిగిన తన
687	14	శకుంతలమున	శాకుంతలమున
688	18	మచచమని	మరీచమని
689	5	ఆంచ	అంచ
689	18	ఆంద	అంద
689	23	మేమము	మేఘము
690	1	అజ్ఞలు	అజ్ఞలు
690	3	అకుకృతి	అనుకృతి
690	7	దానుఁడు	దాసుఁడు
690	8	నొచ్చుకొనుట	నొచ్చుకొనుట
690	14	అన్నువిమిన్న	అన్నువమిన్న
691	10	అర్హాఁడ	అర్హుఁడ
691	16	అమిత్రవయ	అమితవ్యయ
692	22	కుంఱడని	గుంఱడని
694	27	ఈనరుండు	ఈసరుండు
695	2	నిర్వాకులు	నిర్వాహకులు
695	4	కలంకరించుకొను	కలంకరించుకొను
695	26	నిర్మాణము	నిర్వాణము
696	2	ఎన్నిక–నెత్త	ఎన్నికనెత్త–
696	11	ఐదవ	ఐదువ
696	21	మనస్సులుటం	మనస్సులుంట
696	25	వేడ్డె అ	వేడ్డెఅ

పుట		పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
699		19	జుమ్మువారు	బమ్మువారు
700		2	కాంతాడవ	కాలతాడన
700		9	స్నూచించు	సూచించు
700		25	కుట్టిపన్	కుట్టినన్
700	రెండవవరుస	11	మగవాండ్రను	మగనాండ్రను
701	,,	14	కొత్మి	కొల్మి
703	,,	5	గుర్వెట్టు	గుర్వెట్టు
703	,,	14	గ్రహస్థు	గృహస్థు
706		17	రోహణులు	రోహిణులు
707	,,	21	జోసులు	జోస్యులు
709	,,	19	అలితన	తఱలిన
710		4	భుకువనతట	తళుకు వనట
710		22	మాకెడు	మాతెడు
710		25	తవురుట	తివురుట
711		14	స్త్రీ	స్త్రీ
712		5	పగడ గల	పడగ గల
712	,,	6	దావి	దాని
712	,,	13	దినమెుల	దిసమెుల
712	,,	14	ధైర్యము	ధైర్యము
712	,,	18	దైవ సంభంద	దైవసంబంధ
715		14	మెఱుగనవి	మెఱుగునవి
716	,,	17	నిర్వ్రుత్తి	నిర్వృతి
717		16	నీలుట	నీల్గుట
720	,,	1	పాటనము	పాటవము
721	,,	3	పునెము	పున్నెము
721	,,	12	వ్రేలాడునొక	వ్రేలాడునొక యవ యవ విశేషము
721	,,	28	పెదఁబడి	పెడబడి

పుట	పుట		పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
666	722		20	నాకుము	నాసము
666	724		10	నందు	సందు
666	725	,,	13	ఆనోశము	ఆకాశము
666	725	,,	17	బలంగంబు	బలఁగంబు
66'	726		19	బుపీ	బువి
66'	727		7	భార్తి	భాతిన్
66	728		11	నఱకు	వఱకు
66	728		21	మవఃకోశ	మనఃకోశ
	728		27	చిరకార	చిరకాల
66	728	,,	7	సంకల్బమే	సంకల్పమే
66	728	,,	16	వలువు	వలపు
66	729		26	ఎదురొక్–నుట	Delete this word
66	730		12	ముండిమోపి	ముండమోపి
66	730	,,	11	మానువుల	మానవుల
67	730	,,	14	మృత్యులైన	మృతులైన
67	730	,,	22	దెహముతో	దేహముతో
67	730	,,	25	మెతఁతల	మెలఁతల
67	734		11	న్నహావాన	న్నహావాస
67	734	,,	2	లొజ్జగ	లొజ్జుగ
67	736		1	వికత్థనోదితుఁడు	వికత్థనోదతుఁడు
67	737	,,	3	మన్మధు చే	మన్మధునిచే
67	737	,,	20	వెన	వెస
67	738		7	వేల్పఁబడి	వేల్వఁబడి
67	741		12	తపము	తనము
67	741		21	సిరికి	నీరికి
67	741	,,	After 3		Add సుగము–సుఖము
	741	,,	7	సూర్పాణి	సుప్పాణి